

ΑΣΗΜΑΚΗΣ ΓΡΙΒΑΣ

Η ΝΥΧΤΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΚΕ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΝΥΧΤΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΚΕ

Αστυνομικό μυθιστόρημα

Συγγραφέας

Ασημάκης Γρίβας

Ασημάκης Γρίβας

© 2026 Ασημάκης Γρίβας

Το έργο διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα (CC BY-NC-ND 4.0).

Όλα τα δικαιώματα που δεν παραχωρούνται ρητά με την ανωτέρω άδεια παραμένουν στον συγγραφέα.

ISBN: 978-618-00-7122-1

Σύντομο βιογραφικό συγγραφέα

Ο Ασημάκης Γρίβας γεννήθηκε στην Πάτρα Αχαΐας το 1980. Είναι στέλεχος των Ενόπλων Δυνάμεων και συγγραφέας αστυνομικών μυθιστορημάτων. Στο έργο του συνδυάζει το μυστήριο, την έρευνα και την αγωνία, δημιουργώντας ιστορίες με έντονη ατμόσφαιρα και ανατροπές.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σημείωμα του συγγραφέα

Το παρόν βιβλίο αποτελεί έργο μυθοπλασίας. Τα ονόματα, τα πρόσωπα, οι χαρακτήρες, οι οργανισμοί και τα γεγονότα που περιλαμβάνονται στην ιστορία ουδεμία σχέση έχουν με την πραγματικότητα. Κάθε ομοιότητα με πραγματικά πρόσωπα, περιστατικά, οργανισμούς ή γεγονότα είναι τελείως τυχαία και συμπτωματική.

Ασημάκης Γρίβας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1. Η Γυναίκα που Πρόσεχε**
- 2. Η Μελέτη**
- 3. Ένας Φάκελος**
- 4. Ο Δεύτερος**
- 5. Η Διαδικασία**
- 6. Ο Ρηγόπουλος**
- 7. Οι Άλλοι Δύο**
- 8. Οι Ασυμφωνίες**
- 9. Το Μοτίβο**
- 10. Μην Ψάχνεις Ενοχή**
- 11. Τα Κριτήρια**
- 12. Οι Ασθενείς**
- 13. Οι Αριθμοί**
- 14. Οι Παραπομπές**
- 15. Η Επιλογή**
- 16. Τη Στιγμή της Απόφασης**
- 17. Το Πριν**
- 18. Το Κοινό Σημείο**
- 19. Ο Δρόμος των Ασθενών**
- 20. Οι Αποκλεισμοί**
- 21. Είκοσι Χρόνια Μετά**
- 22. Το Εύρημα**
- 23. Η Ώρα**
- 24. Το Όχημα**
- 25. Η Επισκευή**

26. Ο Δρόμος
27. Το Δάσος
28. Το Σημείο
29. Η Καταγραφή
30. Η Αναζήτηση
31. Το Έδαφος
32. Τα Κατάλοιπα
33. Η Επιβεβαίωση
34. Το Αντικείμενο
35. Η Σύγκριση
36. Το Δείγμα
37. Οι Συγγενείς
38. Το Κουμπί
39. Τα Ρούχα
40. Οι Φάκελοι
41. Οι Αποκλεισμοί
42. Ο Ασθενής
43. Οι Διαγνώσεις
44. Το Όφελος
45. Οι Τρεις
46. Οι Αμοιβές
47. Το Μοτίβο
48. Η Σειρά
49. Οι Καταχωρίσεις
50. Οι Παραπομπές
51. Η Σύνδεση

52. Οι Αντιφάσεις

53. Η Απόφαση

54. Η Νύχτα

55. Οι Τρεις

56. Η Τελευταία Ημέρα

57. Η Τελευταία Ώρα

58. Οι Συλλήψεις

59. Η Τελευταία Σειρά

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στις δύο και δεκαεπτά, η κλινική δεν κοιμόταν.

Ποτέ δεν κοιμόταν πραγματικά.

Ακόμη και τις ώρες που οι διάδρομοι άδειαζαν και οι πόρτες των θαλάμων έκλειναν, υπήρχε πάντα κάποιος που περίμενε. Ένα μηχάνημα που συνέχιζε να λειτουργεί. Ένα φως που έμενε αναμμένο. Μια οθόνη που έδειχνε αριθμούς σε έναν άδειο σταθμό.

Εκείνη τη νύχτα, όλα έμοιαζαν φυσιολογικά.

Στον δεύτερο όροφο, μια νοσηλεύτρια πέρασε από τον διάδρομο και κοίταξε μέσα από το τζάμι ενός θαλάμου. Ο ασθενής κοιμόταν. Στο βάθος, από το δωμάτιο των γιατρών, ακουγόταν χαμηλά η τηλεόραση.

Στην είσοδο, το τηλέφωνο χτύπησε μία φορά και σταμάτησε.

Κανείς δεν έδωσε σημασία.

Έξω, ο δρόμος ήταν σχεδόν άδειος.

Το φως πάνω από την πίσω είσοδο έπεφτε κάθετα στην ασφαλτο και έκανε τα πάντα να φαίνονται πιο καθαρά απ' όσο ήταν. Την πόρτα. Τον τοίχο. Το μικρό μεταλλικό στέγαστρο. Το όχημα που βρισκόταν παρκαρισμένο λίγα μέτρα πιο πέρα.

Για λίγα δευτερόλεπτα δεν κινήθηκε τίποτα.

Ύστερα άναψαν τα φώτα του.

Ο κινητήρας πήρε μπροστά με έναν βαρύ, χαμηλό ήχο.

Το όχημα έμεινε ακίνητο.

Ένα δευτερόλεπτο.

Δύο.

Ύστερα κύλησε προς την πίσω είσοδο.

Πέρασε κάτω από το φως.

Για μια στιγμή, το αμάξωμα φωτίστηκε ολόκληρο.

Μετά σκοτείνιασε ξανά.

Το όχημα σταμάτησε μπροστά στην κλειστή πόρτα.

Η πόρτα άνοιξε.

Αργά.

Το όχημα πέρασε από μέσα.

Η πόρτα έκλεισε πίσω του.

Για λίγα δευτερόλεπτα, δεν ακούστηκε τίποτα.

Ύστερα ο κινητήρας ανέβασε στροφές.

Οι ρόδες πάτησαν στην ασφαλτο.

Το όχημα ξεκίνησε.

Πέρασε την τελευταία λάμπα της κλινικής και πήρε τον δρόμο που οδηγούσε μακριά από το κτίριο.

Για λίγα μέτρα έμεινε στον κεντρικό δρόμο.

Ύστερα έστριψε.

Προς τον παλιό χωματόδρομο.

Τα φώτα των προβολέων έκοψαν το σκοτάδι μπροστά του.

Δεξιά κι αριστερά, τα δέντρα έμεναν μαύρα και ακίνητα.

Το όχημα μπήκε στον χωματόδρομο.

Η πρώτη λακκούβα έκανε το αμάξωμα να αναπηδήσει.

Ένα μεταλλικό χτύπημα ακούστηκε από κάτω.

Το όχημα δεν σταμάτησε.

Συνέχισε.

Ο δρόμος στένευε όσο προχωρούσε. Οι προβολείς φώτιζαν μόνο λίγα μέτρα μπροστά, αφήνοντας ό,τι βρισκόταν πέρα από αυτούς στην απόλυτη σκοτεινιά.

Πίσω του, η κλινική είχε ήδη χαθεί.

Μπροστά, το δάσος κατάπινε τον δρόμο.

Και το όχημα συνέχισε να προχωρά.

Στην κλινική, η νύχτα συνέχισε όπως πριν.

Κανένας συναγερμός.

Καμία φωνή.

Καμία αναστάτωση.

Οι ασθενείς συνέχισαν να κοιμούνται.

Οι εργαζόμενοι συνέχισαν τη βάρδιά τους.

Τα ρολόγια συνέχισαν να μετρούν.

Και η Μαρία Καραβέλα δεν επέστρεψε στο σπίτι της.

Ο σύζυγός της περίμενε.

Στην αρχή χωρίς ανησυχία.

Ύστερα με ανησυχία.

Μετά με φόβο.

Το τηλέφωνό της δεν απαντούσε.

Το πρωί, όταν η απουσία της έπαψε να μοιάζει με καθυστέρηση, άρχισαν οι ερωτήσεις.

Πού ήταν η Μαρία;

Πότε είχε φύγει από την κλινική;

Ποιος την είχε δει τελευταία;

Γιατί δεν είχε επιστρέψει;

Κανείς δεν είχε απάντηση.

Δεν υπήρχε σημείο στο οποίο να μπορούσε κάποιος να δείξει και να πει:

Εδώ. Εδώ συνέβη κάτι.

Εδώ τελείωσε η ζωή της. Εδώ άφησε πίσω της το τελευταίο της ίχνος.

Υπήρχε μόνο μια απουσία. Και, κάπου μέσα στα παλιά αρχεία της κλινικής, μια καταχώριση τεσσάρων λέξεων.

02:17 — «Επείγουσα μετακίνηση.»

Η ώρα είχε καταγραφεί. Η νύχτα όχι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΧΕ

Είκοσι χρόνια πριν, η Μαρία Καραβέλα είχε μάθει να προσέχει πράγματα που οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έβλεπαν.

Όχι επειδή φοβόταν.

Επειδή ήταν γιατρός.

Μια μικρή λεπτομέρεια μπορούσε να αλλάξει ολόκληρη την εικόνα. Μια τιμή σε μια εξέταση. Μια ημερομηνία που δεν ταίριαζε. Ένα σύμπτωμα καταγεγραμμένο διαφορετικά από εκείνο που είχε περιγράψει ο ασθενής.

Τις περισσότερες φορές, δεν σήμαινε τίποτα.

Η Μαρία το γνώριζε.

Γι' αυτό δεν έβγαζε εύκολα συμπεράσματα.

Είχε δει αρκετές φορές πώς μια ασήμαντη απόκλιση μπορούσε, αν την κοιτούσες απομονωμένα, να μοιάζει σημαντική. Μια καταχώριση που είχε γίνει αργότερα. Μια ημερομηνία που είχε γραφτεί λάθος. Ένα στοιχείο που φαινόταν παράξενο μόνο και μόνο επειδή κάποιος το είχε καταγράψει διαφορετικά.

Δεν ήταν κάθε λάθος ένδειξη.

Και δεν υπήρχε πίσω από κάθε λάθος ένας άνθρωπος που είχε προσπαθήσει να κρύψει κάτι.

Υπήρχε η κούραση.

Η απροσεξία.

Η ανθρώπινη αδυναμία.

Και, τις περισσότερες φορές, μια απλή εξήγηση.

Εκείνο το πρωινό σταμάτησε για λίγο μπροστά στην πόρτα του γραφείου της.

Στο χέρι της κρατούσε έναν καφέ που είχε ήδη κρυώσει.

Δεν είχε προλάβει να τον πιει.

Κοίταξε το ρολόι στον διάδρομο.

08:12.

Είχε φτάσει νωρίτερα από το συνηθισμένο.

Όχι επειδή είχε κάποιο επείγον περιστατικό.

Ήθελε λίγη ησυχία πριν αρχίσει η μέρα.

Άνοιξε την πόρτα.

Το γραφείο ήταν όπως το είχε αφήσει.

Το ξύλινο γραφείο κοντά στο παράθυρο. Οι δύο καρέκλες απέναντι. Το ντουλάπι με τους φακέλους. Ο υπολογιστής κλειστός.

Άφησε τον καφέ δίπλα στο πληκτρολόγιο και κρέμασε την τσάντα της στην πλάτη της καρέκλας.

Ύστερα άνοιξε το παράθυρο.

Ο θόρυβος του δρόμου μπήκε αμέσως μέσα.

Ένα λεωφορείο πέρασε μακριά. Κάποιος κόρναρε. Μια πόρτα έκλεισε απότομα.

Η μέρα είχε αρχίσει.

Η Μαρία χαμογέλασε χωρίς να το καταλάβει.

Το προηγούμενο πρωί, ο Γιάννης τής είχε κάνει την ίδια ερώτηση που της έκανε σχεδόν κάθε μέρα.

«Θα αργήσεις;»

Εκείνη είχε σηκώσει τους ώμους.

«Δεν ξέρω.»

«Αυτό σημαίνει ναι.»

«Μάλλον.»

Είχαν γελάσει και οι δύο.

Δεν είχαν παιδιά. Είχαν τη ζωή τους όπως είχε διαμορφωθεί με τα χρόνια: δουλειά, σπίτι, λίγους φίλους, μερικά βράδια έξω και Κυριακές που άρχιζαν αργά.

Ο Γιάννης δεν καταλάβαινε πάντα γιατί η Μαρία μπορούσε να επιστρέψει στο σπίτι και να συνεχίσει να σκέφτεται έναν φάκελο που είχε κλείσει ώρες πριν.

«Δεν τελειώνει ποτέ η δουλειά σου;» τη ρωτούσε.

«Τελειώνει.»

«Πότε;»

«Όταν σταματάω να τη σκέφτομαι.»

«Άρα ποτέ.»

Και πάλι γελούσε.

Η Μαρία δεν έψαχνε προβλήματα.

Δεν της άρεσαν οι συγκρούσεις και δεν πίστευε ότι πίσω από κάθε λάθος υπήρχε απαραίτητα κάποιος που το είχε προκαλέσει.

Στη δουλειά της δεν βιαζόταν.

Πρώτα κοιτάζε.

Μετά ξανακοίταζε.

Και μόνο όταν κάτι εξακολουθούσε να μην ταιριάζει, το κρατούσε στο μυαλό της.

Αυτός ήταν ο τρόπος της.

Όχι να υποψιάζεται.

Να ελέγχει.

Στις 08:27 άνοιξε τον πρώτο φάκελο της ημέρας.

Δεν ήξερε ακόμη ότι, μήνες αργότερα, θα θυμόταν εκείνο το πρωινό.

Όχι για κάτι που είχε συμβεί.

Για κάτι που είχε προσέξει.

Κάτι τόσο μικρό, ώστε τότε δεν άξιζε ούτε μια δεύτερη σκέψη.

Διάβασε την πρώτη σελίδα.

Μετά τη δεύτερη.

Σταμάτησε.

Γύρισε πίσω. Το βλέμμα της έμεινε για λίγο σε μια ημερομηνία. Δεν κούνησε αμέσως το βλέμμα της. Την ξαναδιάβασε. Ύστερα συνέχισε. Χωρίς να σημειώσει τίποτα.

Ακόμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΜΕΛΕΤΗ

Στις δέκα παρά τέταρτο, η Μαρία βγήκε από το γραφείο της κρατώντας έναν λεπτό φάκελο.

Ο διάδρομος είχε γεμίσει.

Μια νοσηλεύτρια έσπρωχνε ένα καρότσι με φάρμακα. Δύο ειδικευόμενοι μιλούσαν χαμηλόφωνα μπροστά στον πίνακα ανακοινώσεων. Από έναν θάλαμο ακούστηκε το κουδούνι ενός ασθενούς και, σχεδόν αμέσως, κάποιος απάντησε.

Η κλινική είχε μπει στον ρυθμό της.

Η Μαρία σταμάτησε μπροστά στον πίνακα και κοίταξε το πρόγραμμα της ημέρας.

Επισκέψεις.

Εξετάσεις.

Δύο προγραμματισμένα εξιτήρια.

Μερικά ραντεβού.

Και στις έντεκα, η συνάντηση της ερευνητικής ομάδας.

Η μελέτη.

Δεν ήταν η πρώτη κλινική δοκιμή στην οποία συμμετείχε.

Ήταν όμως η μεγαλύτερη που είχε αναλάβει η κλινική.

Αφορούσε ένα νέο υπό δοκιμή φάρμακο, το οποίο βρισκόταν ακόμη στη φάση της κλινικής αξιολόγησης. Στόχος ήταν να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα και η ασφάλειά του σε συγκεκριμένη ομάδα ασθενών.

Τίποτα από αυτά δεν ήταν ασυνήθιστο.

Οι κλινικές δοκιμές είχαν κανόνες.

Και οι κανόνες είχαν λόγο ύπαρξης.

Κάθε ασθενής έπρεπε να πληροί συγκεκριμένα κριτήρια. Κάθε εξέταση έπρεπε να καταγράφεται. Κάθε σημαντική απόφαση έπρεπε να μπορεί να ελεγχθεί αργότερα.

Η Μαρία το θεωρούσε απαραίτητο.

Όχι επειδή έκανε τη δουλειά ευκολότερη.

Το αντίθετο.

Αλλά επειδή άφηνε πίσω της ένα ίχνος που μπορούσε να ελεγχθεί.

Αν κάποιος ήθελε να δει τι είχε συμβεί, έπρεπε να μπορεί να ακολουθήσει τη διαδρομή.

Από τον ασθενή στην εξέταση.

Από την εξέταση στην αξιολόγηση.

Από την αξιολόγηση στην απόφαση.

Αυτό ήταν το νόημα της καταγραφής.

Να μην εξαρτάται η αλήθεια από τη μνήμη εκείνου που είχε πάρει την απόφαση.

Πέρασε έξω από τον πρώτο θάλαμο και είδε έναν άντρα περίπου εξήντα ετών να κάθεται στο κρεβάτι και να διαβάζει εφημερίδα.

«Καλημέρα, κύριε Στέφανε.»

Ο άντρας κατέβασε την εφημερίδα.

«Καλημέρα, γιατρέ.»

«Πώς είστε σήμερα;»

«Καλύτερα.»

«Κοιμηθήκατε;»

«Αυτό είναι σχετικό.»

Η Μαρία χαμογέλασε.

«Δηλαδή;»

«Ξύπνησα τρεις φορές.»

«Για ποιον λόγο;»

«Για κανέναν ιδιαίτερο. Απλώς ξυπνούσα.»

«Και τώρα;»

«Τώρα περιμένω να μου πείτε ότι θα με διώξετε.»

«Δεν έχω τέτοια εξουσία.»

«Αυτό είναι το πρόβλημα με τους γιατρούς. Κανείς δεν έχει ποτέ την εξουσία που νομίζουμε.»

Η Μαρία γέλασε.

Έριξε μια ματιά στο καρδιογράφημα που βρισκόταν στο άκρο του κρεβατιού και μετά στο φύλλο παρακολούθησης.

Όλα έδειχναν κανονικά.

«Θα περάσω αργότερα.»

«Άρα δεν με διώχνετε ακόμη.»

«Όχι ακόμη.»

Έκλεισε ελαφρά την πόρτα και συνέχισε στον διάδρομο.

Αυτές οι μικρές συνομιλίες ήταν μέρος της ημέρας της.

Δεν υπήρχε πάντα κάτι σημαντικό σε μια κουβέντα με έναν ασθενή. Μερικές φορές όμως υπήρχε.

Ένας ασθενής που έλεγε «δεν είμαι καλά» μπορεί να φοβόταν.

Κάποιος άλλος που έλεγε «είμαι μια χαρά» μπορεί απλώς να μην ήθελε να παραδεχτεί ότι πονούσε.

Έπρεπε να ακούς και όσα δεν έλεγαν.

Στις έντεκα ακριβώς μπήκε στην αίθουσα συσκέψεων.

Ο Μάρκος Ρηγόπουλος ήταν ήδη εκεί.

Καθόταν στην άκρη του τραπεζιού, με έναν φάκελο ανοιχτό μπροστά του.

Ήταν σαράντα πέντε ετών και διηύθυνε την κλινική τα τελευταία χρόνια. Δεν χρειαζόταν να υψώσει τη φωνή του για να επιβληθεί.

Σήκωσε το βλέμμα όταν μπήκε η Μαρία.

«Καλημέρα.»

«Καλημέρα.»

Δίπλα του καθόταν ο Ευάγγελος Κυριακίδης.

Τριάντα οκτώ ετών, γιατρός της κλινικής, με περισσότερη εμπειρία στη διαχείριση των ασθενών της μελέτης.

«Έχεις δει τα τελευταία στοιχεία;» τη ρώτησε.

«Τα πρωινά;»

«Ναι.»

«Όχι ακόμη.»

«Έχουν έρθει μερικές νέες εξετάσεις.»

Η Μαρία κάθισε απέναντί του.

«Πόσες;»

Ο Κυριακίδης κοίταξε τον φάκελο.

«Πέντε.»

«Πέντε μέσα σε δύο ημέρες;»

«Ναι.»

Η Μαρία δεν σχολίασε.

Λίγο αργότερα μπήκε και η Κατερίνα Μακρή.

Ήταν τριάντα πέντε ετών και είχε αναλάβει σημαντικό μέρος της καθημερινής παρακολούθησης των ασθενών.

Άφησε τα χαρτιά της στο τραπέζι.

«Συγγνώμη.»

«Δεν άργησες», είπε ο Ρηγόπουλος. «Μόλις ξεκινάμε.»

Η Μαρία τους κοίταξε για λίγο.

Τρεις γιατροί.

Μια μελέτη.

Δεκάδες ασθενείς.

Εκατοντάδες σελίδες.

Και πίσω από κάθε σελίδα, ένας άνθρωπος.

Ο Ρηγόπουλος έκλεισε την πόρτα.

Ο ήχος ήταν μικρός, σχεδόν αδιάφορος.

Για λίγα δευτερόλεπτα κανείς δεν μίλησε.

Ύστερα ο Ρηγόπουλος άνοιξε τον φάκελο μπροστά του.

«Λοιπόν», είπε. «Να δούμε πού βρισκόμαστε.»

Η Μαρία πήρε μπροστά της το σημειωματάριό της.

Δεν περίμενε κάτι ασυνήθιστο από τη συνάντηση.

Ήταν μια ακόμη συζήτηση για τη μελέτη.

Μερικές εξετάσεις.

Μερικοί ασθενείς.

Μερικές αποφάσεις.

Τότε δεν υπήρχε τίποτα που να της έλεγε ότι, κάποια στιγμή, θα επέστρεφε ξανά και ξανά σε εκείνο το τραπέζι.

Και θα προσπαθούσε να θυμηθεί όχι τι είχαν πει.

Αλλά με ποια σειρά το είχαν πει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΝΑΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

Το απόγευμα, η Μαρία μπήκε στον θάλαμο λίγο πριν από τις πέντε.

Ο Παπαδάκης κοιμόταν.

Η κουρτίνα ήταν μισοτραβηγμένη και το φως του ήλιου έμπαινε λοξά από το παράθυρο, αφήνοντας μια στενή λωρίδα πάνω στο πάτωμα. Για λίγα δευτερόλεπτα η Μαρία στάθηκε στην πόρτα και τον κοίταξε.

Δεν ήθελε να τον ξυπνήσει απότομα.

Πλησίασε αργά.

«Κύριε Παπαδάκη;»

Ο άντρας άνοιξε τα μάτια.

«Γιατρέ;»

«Σας ξύπνησα;»

«Όχι. Κοιμόμουν;»

«Λίγο.»

«Τότε καλά κάνατε.»

Η Μαρία χαμογέλασε.

«Πώς αισθάνεστε;»

Ο Παπαδάκης ανασηκώθηκε αργά στο κρεβάτι.

«Καλύτερα από χθες.»

«Ζάλη;»

«Λίγο το πρωί.»

«Ναυτία;»

«Όχι.»

«Πόνο;»

«Όχι.»

Η Μαρία κοίταξε το φύλλο παρακολούθησης.

Οι απαντήσεις του συμφωνούσαν με όσα είχαν καταγραφεί.

Έκανε μερικές ακόμη ερωτήσεις. Έλεγε τις βασικές παραμέτρους. Κοίταξε την οθόνη και ύστερα ξανά τον ασθενή.

Τίποτα δεν την ανησύχησε.

Ο Παπαδάκης είχε ενταχθεί στη μελέτη λίγες ημέρες νωρίτερα και μέχρι εκείνη τη στιγμή η πορεία του ήταν σταθερή.

«Θα μείνετε μέχρι αύριο;» ρώτησε.

«Αυτό είναι το πιθανότερο.»

«Η γυναίκα μου θέλει να φύγω σήμερα.»

«Η γυναίκα σας δεν είναι αυτή που αποφασίζει.»

«Αυτό της είπα κι εγώ.»

«Και τι σας απάντησε;»

Ο Παπαδάκης χαμογέλασε.

«Οτι γι' αυτό ακριβώς δεν πρέπει να την ακούω.»

Η Μαρία γέλασε.

«Μάλλον έχει επιχειρήματα.»

«Έχει πάντα.»

Έκλεισε το φύλλο παρακολούθησης.

«Θα περάσω αργότερα.»

Ο Παπαδάκης την κοίταξε για λίγο.

«Γιατρέ.»

«Ναι;»

Δίστασε.

«Αυτό το φάρμακο... είναι ασφαλές;»

Η Μαρία δεν απάντησε αμέσως.

Ήξερε την ερώτηση. Την είχε ακούσει πολλές φορές από ασθενείς που συμμετείχαν σε κλινικές μελέτες. Ήξερε επίσης ότι καμία ειλικρινής απάντηση δεν μπορούσε να είναι απόλυτη.

«Είναι υπό μελέτη», είπε τελικά. «Γι' αυτό παρακολουθούμε στενά κάθε ασθενή.»

Ο Παπαδάκης την κοίταξε.

«Άρα δεν ξέρουμε.»

Η Μαρία κράτησε για λίγο το βλέμμα του.

«Ξέρουμε όσα μπορούμε να ξέρουμε μέχρι τώρα. Και γι' αυτό καταγράφουμε τα πάντα.»

Ο άντρας έγνεψε.

«Μάλιστα.»

Η Μαρία βγήκε από τον θάλαμο.

Στον διάδρομο σταμάτησε για μια στιγμή.

Γύρω της η κλινική συνέχιζε κανονικά. Καρότσια περνούσαν από μπροστά της. Μια νοσηλεύτρια μιλούσε χαμηλόφωνα με έναν ειδικευόμενο. Από έναν θάλαμο ακουγόταν μια τηλεόραση.

Η ερώτηση του Παπαδάκη, όμως, έμεινε μαζί της.

Κι αν;

Κάθε ασθενής που συμμετείχε σε μια κλινική μελέτη είχε κάποια στιγμή την ίδια απορία.

Κι αν το φάρμακο δεν είναι ασφαλές;

Κι αν κάτι έχει παραβλεφθεί;

Κι αν μια εξέταση δεν έγινε όταν έπρεπε;

Η απάντηση δεν ήταν ποτέ απόλυτη.

Ήταν η διαδικασία.

Η σωστή εξέταση.

Η σωστή καταγραφή.

Ο σωστός έλεγχος.

Και, κυρίως, η σειρά με την οποία γίνονταν όλα αυτά.

Η Μαρία προχώρησε προς το γραφείο της.

Δεν σκεφτόταν ακόμη ότι είχε βρει κάτι.

Δεν είχε βρει.

Απλώς υπήρχε εκείνη η ημερομηνία από το πρωί.

Μια ημερομηνία που είχε τραβήξει για λίγα δευτερόλεπτα την προσοχή της και μετά είχε χαθεί μέσα στις υπόλοιπες σελίδες.

Γύρισε στο γραφείο της.

Ο φάκελος του Παπαδάκη βρισκόταν ακόμη πάνω στο γραφείο.

Τον άνοιξε.

Αυτή τη φορά δεν τον ξεφύλλισε βιαστικά.

Τον διάβασε από την αρχή.

Η διαδικασία ένταξης ήταν καταγεγραμμένη σε συγκεκριμένη σειρά: αρχική αξιολόγηση, ιατρικό ιστορικό, εργαστηριακές εξετάσεις, έλεγχος των κριτηρίων και τελική ένταξη.

Η Μαρία πέρασε τις σελίδες μία προς μία.

Δεν έψαχνε κάτι συγκεκριμένο.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Δεν ήθελε να βρει μια εξήγηση που θα ταίριαζε στην πρώτη της σκέψη.

Ήθελε να δει αν υπήρχε πράγματι κάτι που δεν ταίριαζε.

Σταμάτησε στη σελίδα των εξετάσεων.

12 Μαΐου.

Η ημερομηνία που είχε προσέξει το πρωί.

Δίπλα υπήρχε η καταχώριση μιας εργαστηριακής εξέτασης.

Γύρισε στην επόμενη σελίδα.

Η αρχική αξιολόγηση είχε ημερομηνία **14 Μαΐου**.

Η ένταξη στη μελέτη είχε γίνει στις **16**.

Δώδεκα.

Δεκατέσσερα.

Δεκαέξι.

Η σειρά φαινόταν λογική.

Η Μαρία έμεινε για λίγο ακίνητη.

Ύστερα κοίταξε ξανά την εξέταση της 12ης.

Η τιμή ήταν μέσα στα επιτρεπτά όρια.

Δεν ήταν αυτό που την είχε σταματήσει.

Ήταν η σχέση των ημερομηνιών.

Άνοιξε το ηλεκτρονικό αρχείο.

Έψαξε τον αριθμό της εξέτασης.

Το αποτέλεσμα εμφανίστηκε στην οθόνη.

Ημερομηνία λήψης δείγματος: 12 Μαΐου.

Ημερομηνία καταχώρισης: 14 Μαΐου.

Η Μαρία έμεινε για λίγο ακίνητη.

Μετά έγειρε πίσω στην καρέκλα.

Αυτό εξηγούσε τη διαφορά.

Η εξέταση είχε γίνει στις 12 και είχε καταχωριστεί στις 14.

Δεν υπήρχε τίποτα ασυνήθιστο.

Ή, τουλάχιστον, τίποτα που να μπορούσε να στηρίξει διαφορετικό συμπέρασμα.

Η Μαρία ξανακοίταξε την οθόνη.

Ύστερα τον φάκελο.

Η σκέψη της ήταν απλή.

Το βρήκες. Εξηγήθηκε. Προχώρα.

Έκλεισε το ηλεκτρονικό αρχείο.

Έπειτα έκλεισε και τον φάκελο.

Δεν είχε λόγο να κάνει κάτι περισσότερο.

Λίγα λεπτά αργότερα, η Κατερίνα Μακρή πέρασε από την πόρτα.

«Έχεις ένα λεπτό;»

Η Μαρία σήκωσε το βλέμμα.

«Ναι.»

«Ο Ρηγόπουλος σε ψάχνει.»

«Για ποιο θέμα;»

«Δεν μου είπε.»

Η Μαρία σηκώθηκε.

«Τώρα;»

«Όταν μπορέσεις.»

«Πες του ότι έρχομαι.»

Η Μακρή έμεινε για λίγο στην πόρτα.

«Όλα καλά με τον Παπαδάκη;»

«Ναι. Λίγη ζάλη το πρωί.»

«Το είχε αναφέρει και χθες.»

«Το ξέρω.»

Η Μακρή έγνεψε και έφυγε.

Η Μαρία πήρε τον φάκελο μαζί της.

Ο Ρηγόπουλος βρισκόταν στο γραφείο του.

Της έκανε νόημα να καθίσει.

«Ηθελα να σε ρωτήσω για τον Παπαδάκη.»

«Τον είδα πριν λίγο.»

«Πώς είναι;»

«Σταθερός.»

«Η ζάλη;»

«Ηπια. Την ανέφερε και χθες.»

Ο Ρηγόπουλος έγνεψε.

«Ωραία.»

Πήρε ένα χαρτί από το γραφείο.

«Αύριο έχουμε δύο νέες αξιολογήσεις. Θέλω να είμαστε προσεκτικοί.»

«Εννοείται.»

«Ειδικά με τα κριτήρια.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Υπάρχει κάποιο πρόβλημα;»

«Όχι.»

«Τότε;»

«Απλώς δεν θέλω να βιαζόμαστε.»

Η Μαρία έγνεψε.

«Συμφωνώ.»

Σηκώθηκε.

«Αυτό ήταν;»

«Ναι.»

Πήγε προς την πόρτα.

«Μαρία.»

Γύρισε.

«Ναι;»

Ο Ρηγόπουλος την κοίταξε για μια στιγμή πριν μιλήσει.

«Αν δεις κάτι που δεν σου φαίνεται σωστό, πες το.»

Η Μαρία κράτησε το βλέμμα του.

«Φυσικά.»

«Ακόμη κι αν είναι μικρό.»

Ένα ανεπαίσθητο χαμόγελο εμφανίστηκε στο πρόσωπό της.

«Αυτό κάνω πάντα..»

Ο Ρηγόπουλος χαμογέλασε κι εκείνος.

«Το ξέρω.»

Η Μαρία βγήκε.

Περπατώντας προς το γραφείο της, σκέφτηκε ξανά τον φάκελο.

Δεν υπήρχε κάτι.

Είχε ελέγξει τις ημερομηνίες.

Είχε ελέγξει την καταχώριση.

Είχε βρει την εξήγηση.

Η εξέταση είχε γίνει στις 12.

Είχε καταχωριστεί στις 14.

Η αρχική αξιολόγηση ήταν στις 14.

Η ένταξη στις 16.

Όλα ήταν στη θέση τους.

Κι όμως, λίγο πριν φτάσει στην πόρτα του γραφείου της, σταμάτησε.

Δεν ήξερε γιατί.

Έμεινε ακίνητη για λίγα δευτερόλεπτα.

Ύστερα γύρισε πίσω.

Μπήκε ξανά στο γραφείο.

Πήγε κατευθείαν στο γραφείο της.

Άνοιξε τον φάκελο.

Δεν κοίταξε την εξέταση.

Κοίταξε την αρχική αξιολόγηση.

14 Μαΐου.

Μετά κοίταξε την καταχώριση της εξέτασης.

14 Μαΐου.

Έμεινε εκεί.

Δεν υπήρχε λάθος.

Δεν υπήρχε αντίφαση.

Δεν υπήρχε κάτι που μπορούσε να δείξει σε κάποιον και να πει ότι εδώ υπάρχει πρόβλημα.

Όλα ταίριαζαν.

Κι όμως, για πρώτη φορά εκείνη την ημέρα, η Μαρία δεν ένιωσε ότι είχε τελειώσει με αυτόν τον φάκελο.

Δεν ήξερε ακόμη γιατί.

Ίσως επειδή η εξήγηση ήταν σωστή.

Ίσως επειδή ήταν τόσο εύκολη.

Έκλεισε αργά τον φάκελο.

Τον άφησε πάνω στο γραφείο.

Και για λίγα δευτερόλεπτα δεν έκανε τίποτα.

Μόνο τον κοίταζε.

Ύστερα άνοιξε ξανά τον υπολογιστή.

Όχι για να ψάξει κάτι.

Ακόμη όχι.

Απλώς για να είναι εκεί.

Γιατί μερικές φορές, αυτό που δεν σε αφήνει ήσυχο δεν είναι ένα λάθος.

Είναι η αίσθηση ότι η σωστή εξήγηση ήρθε λίγο πιο εύκολα απ' όσο θα έπρεπε.

Η Μαρία δεν είχε ακόμη λόγο να αμφισβητήσει τίποτα.

Είχε όμως έναν λόγο να θυμάται τον φάκελο.

Και αυτό, προς το παρόν, ήταν αρκετό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Την επόμενη μέρα, η Μαρία έφτασε στην κλινική λίγο μετά τις οκτώ.

Ο Γιάννης είχε φύγει νωρίτερα.

Στην κουζίνα είχε αφήσει τον καφέ της σκεπασμένο με ένα μικρό πιατάκι και δίπλα ένα χαρτί.

Μην τον αφήσεις να κρυώσει πάλι.

Η Μαρία το είχε διαβάσει πριν βγει από το σπίτι και είχε χαμογελάσει.

Τον θυμήθηκε καθώς περνούσε την είσοδο της κλινικής.

Για μια στιγμή σκέφτηκε τον καφέ.

Ύστερα σκέφτηκε τον φάκελο.

Δεν πρόλαβε να κάνει ούτε δέκα βήματα.

«Γιατρέ.»

Γύρισε.

Μια νοσηλεύτρια κρατούσε έναν φάκελο.

«Τον ψάχνετε αυτόν;»

Η Μαρία κοίταξε το όνομα.

«Όχι. Τι είναι;»

«Ο καινούργιος ασθενής. Για την αξιολόγηση.»

«Α, ναι.»

Πήρε τον φάκελο.

«Ευχαριστώ.»

«Ο Ρηγόπουλος είπε να τον δείτε πριν από τη συνάντηση.»

«Εντάξει.»

Η νοσηλεύτρια έφυγε.

Η Μαρία κοίταξε για λίγο τον φάκελο και ύστερα συνέχισε προς το γραφείο της.

Ο ασθενής λεγόταν **Δημήτρης Βλάχος**.

Ήταν ένας από τους δύο που επρόκειτο να αξιολογηθούν εκείνη την ημέρα για πιθανή ένταξη στη μελέτη.

Η Μαρία άφησε την τσάντα της στην καρέκλα και κάθισε.

Άνοιξε τον φάκελο.

Η πρώτη σελίδα περιείχε τα βασικά στοιχεία.

Ηλικία.

Ιστορικό.

Προηγούμενες θεραπείες.

Ημερομηνία παραπομπής.

Πέρασε στην επόμενη.

Εργαστηριακές εξετάσεις.

Συνέχισε μέχρι τη σελίδα της αρχικής αξιολόγησης.

18 Μαΐου.

Το βλέμμα της προχώρησε παρακάτω.

Στον έλεγχο των κριτηρίων υπήρχε αναφορά σε συγκεκριμένη εργαστηριακή εξέταση.

19 Μαΐου.

Η Μαρία σταμάτησε.

Δεν γύρισε αμέσως σελίδα.

Έμεινε να κοιτάζει την ημερομηνία.

Ύστερα γύρισε μία σελίδα πίσω.

Ξανακοίταξε.

18.

Ύστερα την εξέταση.

19.

Η τελική αξιολόγηση είχε ημερομηνία **20 Μαΐου**.

Η Μαρία ακούμπησε τον φάκελο στο γραφείο.

Δεν ήταν το ίδιο με τον προηγούμενο.

Στον φάκελο του Παπαδάκη είχε βρει μια εξέταση που είχε γίνει νωρίτερα και είχε καταχωριστεί αργότερα.

Υπήρχε εξήγηση.

Εδώ, όμως, η εξέταση εμφανιζόταν να έχει γίνει **μετά την αξιολόγηση**.

Πήρε το μολύβι.

Έγραψε στο περιθώριο:

19/5 — αξιολόγηση 18/5;

Δεν πρόσθεσε τίποτα άλλο.

Άνοιξε τον υπολογιστή.

Έψαξε τον αριθμό της εξέτασης στο ηλεκτρονικό αρχείο.

Το αποτέλεσμα εμφανίστηκε.

Ημερομηνία λήψης δείγματος: 19 Μαΐου.

Ημερομηνία καταχώρισης: 19 Μαΐου.

Η Μαρία έμεινε για λίγο μπροστά στην οθόνη.

Αυτή τη φορά δεν υπήρχε καθυστέρηση στην καταχώριση.

Η εξέταση είχε γίνει και είχε καταχωριστεί στις 19.

Μία μέρα μετά την αξιολόγηση.

Έκλεισε το αρχείο.

Δεν ήθελε να βιαστεί.

Η πρώτη σκέψη ήταν η πιο απλή.

Ίσως η ημερομηνία της αξιολόγησης να ήταν λάθος.

Ένα λάθος καταχώρισης.

Μια λάθος ημερομηνία στο έντυπο.

Δεν υπήρχε λόγος να σκεφτεί κάτι άλλο.

Ακόμη.

Πήρε τηλέφωνο τη γραμματεία.

«Καλημέρα. Η Μαρία Καραβέλα είμαι.»

«Καλημέρα, γιατρέ.»

«Θέλω να ρωτήσω κάτι για τον φάκελο του Βλάχου.»

«Ναι.»

«Η αρχική αξιολόγηση είναι στις δεκαοκτώ Μαΐου;»

Ακούστηκε ένα σύντομο ξεφύλλισμα χαρτιών.

«Ναι.»

Η Μαρία περίμενε.

«Είσαι σίγουρη;»

«Αυτό γράφει εδώ.»

«Ωραία. Ευχαριστώ.»

Έκλεισε.

Δεν τηλεφώνησε στον Ρηγόπουλο.

Δεν ήθελε ακόμη να μετατρέψει μια ημερομηνία σε ζήτημα.

Άνοιξε ξανά τον φάκελο.

Στη σελίδα υπήρχε υπογραφή.

Κανονικά.

Χωρίς διόρθωση.

Χωρίς σχόλιο.

Η Μαρία κοίταξε το όνομα κάτω από την υπογραφή.

Κατερίνα Μακρή.

Έμεινε εκεί μόνο για μια στιγμή.

Ύστερα έκλεισε τον φάκελο.

Στις δέκα και μισή πήγε να δει τον ασθενή.

Ο Δημήτρης Βλάχος ήταν πενήντα δύο ετών και καθόταν στην άκρη του κρεβατιού.

«Καλημέρα.»

«Καλημέρα, γιατρέ.»

«Πώς είστε;»

«Καλά.»

«Έχετε κάποια ενόχληση σήμερα;»

«Λίγη κούραση.»

«Από πότε;»

«Μερικές μέρες.»

Η Μαρία σημείωσε κάτι.

«Έχετε πάρει κάποια άλλη θεραπεία πρόσφατα;»

Ο άντρας την κοίταξε.

«Όχι κάτι σημαντικό.»

«Τι εννοείτε όχι κάτι σημαντικό;»

«Έπαιρνα ένα φάρμακο για την πίεση.»

«Ποιο;»

Ο Βλάχος της είπε το όνομα.

Η Μαρία το σημείωσε.

«Και για πόσο καιρό;»

«Περίπου έναν χρόνο.»

«Το παίρνετε ακόμη;»

«Όχι. Το σταμάτησα πριν από λίγο.»

«Πότε ακριβώς;»

Ο άντρας σκέφτηκε.

«Πριν από δύο εβδομάδες. Ίσως δεκαπέντε μέρες.»

Η Μαρία σήκωσε το βλέμμα.

«Θα το ελέγξουμε στον φάκελό σας.»

«Εντάξει.»

Του έκανε μερικές ακόμη ερωτήσεις.

Η συζήτηση κράτησε περισσότερο απ' όσο περίμενε.

Ο Βλάχος δεν φαινόταν ανήσυχος.

Το αντίθετο.

Ήθελε να μπει στη μελέτη.

Το είπε ανοιχτά.

«Έχω ακούσει ότι μπορεί να βοηθήσει.»

Η Μαρία δεν σχολίασε.

«Θα δούμε πρώτα αν πληροίτε όλα τα κριτήρια.»

«Αυτό μου είπαν.»

«Και αυτό θα κάνουμε.»

Ο Βλάχος έγνεψε.

Για εκείνον η διαδικασία ήταν κάτι απλό.

Θα έκανε τις εξετάσεις.

Οι γιατροί θα τις έβλεπαν.

Αν πληρούσε τα κριτήρια, θα έμπαινε στη μελέτη.

Η Μαρία δεν του είπε τίποτα για την ημερομηνία.

Δεν είχε λόγο.

Δεν υπήρχε ακόμη πρόβλημα που μπορούσε να εξηγήσει.

Μόνο μια καταχώριση που δεν ταίριαζε με μια άλλη.

Όταν βγήκε από τον θάλαμο, κοίταξε τις σημειώσεις της.

Η προηγούμενη αγωγή δεν την ανησύχησε.

Χρειαζόταν απλώς να επιβεβαιωθεί η ακριβής ημερομηνία διακοπής.

Ένα ακόμη στοιχείο που έπρεπε να ελεγχθεί.

Τίποτα περισσότερο.

Στις έντεκα μπήκε στην αίθουσα συσκέψεων.

Ο Ρηγόπουλος καθόταν ήδη στη θέση του.

Ο Κυριακίδης ξεφύλλιζε έναν φάκελο.

Η Μακρή μπήκε τελευταία.

«Έχουμε τον Βλάχο και τον δεύτερο υποψήφιο», είπε ο Ρηγόπουλος.

«Τον Βλάχο τον είδα», είπε η Μαρία.

«Και;»

«Πρέπει να επιβεβαιώσουμε πότε σταμάτησε την προηγούμενη αγωγή.»

Ο Κυριακίδης σήκωσε το βλέμμα.

«Το γράφει στον φάκελο.»

«Το είδα.»

«Τότε;»

«Ο ίδιος είπε περίπου δύο εβδομάδες.»

Ο Ρηγόπουλος άφησε τον φάκελο στο τραπέζι.

«Θα το ελέγξουμε.»

Η Μαρία έγνεψε.

Η συζήτηση προχώρησε.

Οι δύο ασθενείς εξετάστηκαν ξεχωριστά.

Για τον πρώτο υπήρχε μια μικρή εκκρεμότητα.

Για τον δεύτερο έλειπε ένα αποτέλεσμα.

Κανείς δεν βιάστηκε να πάρει απόφαση.

Η Μαρία κρατούσε σημειώσεις.

Κάποια στιγμή, ο Ρηγόπουλος στράφηκε προς τη Μακρή.

«Η αξιολόγηση του Βλάχου πότε ολοκληρώθηκε;»

Η Μακρή κοίταξε τον φάκελο.

«Στις δεκαοκτώ.»

Η Μαρία σήκωσε το βλέμμα.

«Και η εξέταση της δεκάτης ενάτης;»

Η Μακρή σταμάτησε για μια στιγμή.

«Ποια εξέταση;»

«Αυτή που αναφέρεται στα κριτήρια.»

Η Μακρή πήρε τον φάκελο.

«Α, αυτή.»

«Έχει ημερομηνία δεκαεννέα.»

«Ναι.»

«Και η αξιολόγηση είναι στις δεκαοκτώ.»

Η Μακρή κοίταξε τη σελίδα.

«Μάλλον έχει γραφτεί λάθος η ημερομηνία.»

Η Μαρία δεν απάντησε αμέσως.

«Μάλλον.»

Ο Ρηγόπουλος παρενέβη.

«Θα το διορθώσουμε.»

«Εντάξει.»

Η Μαρία κατέβασε το βλέμμα στις σημειώσεις της.

Δεν είπε τίποτα άλλο.

Μπορεί πράγματι να ήταν λάθος.

Μια λάθος ημερομηνία σε ένα έντυπο δεν ήταν από μόνη της απόδειξη.

Το γνώριζε.

Και ακριβώς επειδή το γνώριζε, δεν ήθελε να δώσει στη σκέψη της μεγαλύτερη σημασία απ' όση άξιζε.

Το απόγευμα, λίγο πριν φύγει, επέστρεψε στο γραφείο της.

Ο φάκελος του Βλάχου ήταν ακόμη εκεί.

Τον άνοιξε.

Πήγε κατευθείαν στη σελίδα της αξιολόγησης.

18 Μαΐου.

Μετά στην εξέταση.

19 Μαΐου.

Ύστερα κοίταξε ξανά το ηλεκτρονικό αρχείο.

19 Μαΐου.

Δεν υπήρχε καθυστέρηση.

Δεν υπήρχε δεύτερη ημερομηνία.

Δεν υπήρχε κάτι που να διορθώνει την εικόνα.

Η Μαρία πήρε το μολύβι.

Κάτω από τη σημείωση της προηγούμενης ημέρας έγραψε:

Δεύτερη ασυμφωνία.

Έκλεισε τον φάκελο.

Αυτή τη φορά δεν τον άφησε αμέσως.

Το χέρι της έμεινε πάνω στο εξώφυλλο.

Ο πρώτος φάκελος είχε δώσει μια εξήγηση.

Ο δεύτερος όχι.

Και αυτή η διαφορά ήταν μικρή.

Ακόμη πολύ μικρή.

Δεν σήμαινε ότι κάποιος είχε κάνει κάτι σκόπιμα.

Δεν σήμαινε ότι η μελέτη είχε πρόβλημα.

Δεν σήμαινε ότι κάποιος είχε παραβιάσει τη διαδικασία.

Σήμαινε μόνο ότι δύο ημερομηνίες δεν βρίσκονταν στη σωστή σειρά.

Η Μαρία το γνώριζε.

Γι' αυτό και δεν τηλεφώνησε σε κανέναν.

Δεν έκανε αναφορά.

Δεν κατηγορήσε κανέναν.

Άνοιξε μόνο ξανά το σημειωματάριό της.

Κοίταξε τη χθεσινή σημείωση.

Μετά τη σημερινή.

Μία ασυμφωνία.

Δεύτερη ασυμφωνία.

Έμεινε για λίγο σιωπηλή.

Ίσως ήταν απλώς δύο λάθη.

Ίσως αύριο θα υπήρχε μια απλή εξήγηση.

Έκλεισε το σημειωματάριο.

Όμως, για πρώτη φορά, η Μαρία δεν σκέφτηκε μόνο τη συγκεκριμένη σελίδα.

Σκέφτηκε τη διαδικασία που είχε οδηγήσει σε αυτήν.

Και αυτή ήταν μια διαφορετική σκέψη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η Μαρία δεν πήρε τον φάκελο μαζί της στο σπίτι.

Τον άφησε στο τελευταίο συρτάρι του γραφείου της και το κλείδωσε.

Δεν υπήρχε κάποιος ιδιαίτερος λόγος.

Οι φάκελοι της μελέτης, άλλωστε, δεν έβγαιναν από την κλινική χωρίς καταγραφή. Όλα έπρεπε να μένουν εκεί όπου μπορούσε να βρεθεί το ίχνος τους. Ακόμη και μια απλή μετακίνηση ενός φακέλου είχε τη δική της διαδικασία.

Το έκανε περισσότερο από συνήθεια.

Ή ίσως επειδή δεν ήθελε να τον βλέπει μπροστά της.

Πριν φύγει, κοίταξε το ρολόι.

18:41.

Ο διάδρομος είχε αρχίσει να αδειάζει. Η κίνηση της ημέρας είχε μειωθεί και οι φωνές από τα δωμάτια είχαν γίνει πιο χαμηλές. Η νυχτερινή βάρδια είχε ήδη αρχίσει να αντικαθιστά τη μέρα.

Η Μαρία στάθηκε για λίγο μπροστά στο κλειδωμένο συρτάρι.

Δεν ήξερε ακριβώς τι περίμενε να αισθανθεί.

Δεν αισθανόταν τίποτα.

Μόνο ότι υπήρχαν δύο φάκελοι που είχαν μείνει στο μυαλό της.

Ο ένας είχε δώσει μια εξήγηση.

Ο άλλος όχι.

Δύο διαφορετικοί ασθενείς.

Δύο διαφορετικές περιπτώσεις.

Δύο διαφορετικές ημερομηνίες.

Και στις δύο, όμως, κάτι στη σειρά δεν ταίριαζε.

Δεν ήταν αρκετό.

Το γνώριζε.

Δεν μπορούσε να πάρει μια ημερομηνία και να τη μετατρέψει σε υποψία. Ούτε μια ασυμφωνία σε κατηγορία.

Γι' αυτό δεν έκανε τίποτα άλλο.

Πήρε την τσάντα της και έφυγε.

Το επόμενο πρωί, λίγο μετά τις εννέα, η Μαρία μπήκε στο γραφείο του Ρηγόπουλου.

Εκείνος μιλούσε στο τηλέφωνο.

Της έκανε νόημα να περιμένει.

Η Μαρία κάθισε απέναντί του.

Στο γραφείο υπήρχαν τρεις ανοιχτοί φάκελοι, ένα ημερολόγιο και ένα ποτήρι νερό. Όλα ήταν τακτοποιημένα, χωρίς τίποτα περιττό.

Ο Ρηγόπουλος έκλεισε το τηλέφωνο.

«Συγγνώμη.»

«Δεν πειράζει.»

Την κοίταξε.

«Τι έγινε;»

Η Μαρία πήρε μια ανάσα.

«Θέλω να σε ρωτήσω κάτι για τη διαδικασία της μελέτης.»

Ο Ρηγόπουλος ακούμπησε την πλάτη στην καρέκλα.

«Ποιο ακριβώς σημείο;»

«Την αρχική αξιολόγηση.»

«Τι θέλεις να ξέρεις;»

Η Μαρία σκέφτηκε για λίγο πριν μιλήσει.

«Ποιος την ολοκληρώνει;»

«Ο γιατρός που έχει τον ασθενή.»

«Και ποιος ελέγχει ότι έχουν γίνει όλες οι απαιτούμενες εξετάσεις;»

«Ο ίδιος γιατρός.»

Η Μαρία έγενεψε.

«Και μετά;»

«Ο φάκελος περνάει από τον υπεύθυνο της μελέτης.»

«Εσύ;»

«Ναι.»

«Ελέγχεις κάθε φάκελο;»

Η απάντηση ήρθε χωρίς σκέψη.

«Όλους.»

Η Μαρία κοίταξε για λίγο τα χαρτιά πάνω στο γραφείο.

«Και αν λείπει κάποια εξέταση;»

«Δεν προχωράει η ένταξη.»

«Αν υπάρχει αποτέλεσμα που δεν έχει ακόμη καταχωριστεί;»

«Περιμένουμε.»

«Πάντα;»

Ο Ρηγόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Όταν πρόκειται για αποτέλεσμα που αποτελεί κριτήριο, ναι.»

Η Μαρία δεν μίλησε.

Ο Ρηγόπουλος την παρατήρησε για μια στιγμή.

«Γιατί ρωτάς;»

«Γιατί προσπαθώ να καταλάβω κάτι.»

«Τι;»

«Τη σειρά.»

Εκείνος έμεινε σιωπηλός.

«Τη σειρά των διαδικασιών;»

«Ναι.»

«Η σειρά είναι συγκεκριμένη.»

«Αυτό θέλω να δω.»

«Υπάρχει κάποιο πρόβλημα;»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Δεν ξέρω ακόμη.»

Ο Ρηγόπουλος έγειρε λίγο μπροστά.

«Τότε καλύτερα να το βρεις πριν το ονομάσεις πρόβλημα.»

Η φράση έμεινε ανάμεσά τους.

Η Μαρία έγενεψε.

«Αυτό προσπαθώ να κάνω.»

Επιστρέφοντας στο γραφείο της, άνοιξε ξανά τον φάκελο του Βλάχου.

Δεν κοίταξε πρώτα το όνομα.

Κοίταξε τις ημερομηνίες.

18 Μαΐου.

Αρχική αξιολόγηση.

19 Μαΐου.

Εργαστηριακή εξέταση.

20 Μαΐου.

Τελική αξιολόγηση.

Η ακολουθία ήταν θεωρητικά απλή.

Αρχική αξιολόγηση.

Έλεγχος.

Τελική αξιολόγηση.

Ένταξη.

Μόνο που εδώ υπήρχε ένα πρόβλημα.

Η εξέταση που χρησιμοποιούνταν για τον έλεγχο είχε γίνει μετά την αρχική αξιολόγηση.

Η Μαρία πήρε ένα καθαρό φύλλο χαρτί.

Στη μέση έγραψε:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Από κάτω σημείωσε τα στάδια με τη σειρά.

1. Αρχική αξιολόγηση
2. Εργαστηριακός έλεγχος
3. Έλεγχος κριτηρίων
4. Τελική αξιολόγηση
5. Ένταξη

Έμεινε για λίγο κοιτάζοντας τη λίστα.

Ύστερα πρόσθεσε:

Ποιος ελέγχει τι;

Δεν απάντησε.

Άνοιξε έναν δεύτερο φάκελο.

Ήταν ασθενής που είχε ήδη ολοκληρώσει τη διαδικασία και βρισκόταν σε παρακολούθηση.

Η Μαρία πήγε κατευθείαν στις ημερομηνίες.

Όλα ήταν στη σωστή σειρά.

Αρχική αξιολόγηση.

Εξετάσεις.

Έλεγχος.

Τελική αξιολόγηση.

Υπογραφές.

Ένταξη.

Έκλεισε τον φάκελο.

Πήρε έναν τρίτο.

Και έναν τέταρτο.

Δεν έψαχνε για λάθη.

Έψαχνε τη διαδικασία.

Στον τρίτο φάκελο όλα ήταν κανονικά.

Στον τέταρτο υπήρχε μια μικρή καθυστέρηση στην καταχώριση μιας εξέτασης, αλλά η εξέταση είχε πραγματοποιηθεί πριν από την αξιολόγηση.

Σημείωσε μόνο:

Κανονικό.

Μετά ξαναγύρισε στον φάκελο του Βλάχου.

Δεν μπορούσε να τον βάλει στην ίδια κατηγορία.

Κάτι δεν ταίριαζε.

Δεν ήξερε ακόμη τι.

Και αυτό ήταν που την ενοχλούσε περισσότερο.

Όχι ότι είχε βρει κάτι.

Αλλά ότι δεν μπορούσε να το εξηγήσει.

Το μεσημέρι, ο Κυριακίδης πέρασε από το γραφείο της.

«Έχεις δει τα καινούργια αποτελέσματα;»

«Όχι ακόμη.»

«Θα έρθουν το απόγευμα.»

«Εντάξει.»

Έμεινε στην πόρτα.

«Όλα καλά;»

Η Μαρία σήκωσε το βλέμμα.

«Ναι.»

«Σε βλέπω λίγο προβληματισμένη.»

«Προσπαθώ να καταλάβω τη διαδικασία.»

«Τι εννοείς;»

«Ποιος κάνει τι.»

Ο Κυριακίδης χαμογέλασε.

«Ό,τι γράφει το πρωτόκολλο.»

Η Μαρία ακούμπησε το μολύβι πάνω στο χαρτί.

«Αυτό είναι το θεωρητικό.»

Το χαμόγελό του έσβησε λίγο.

«Και το πρακτικό;»

«Αυτό προσπαθώ να καταλάβω.»

Ο Κυριακίδης μπήκε στο γραφείο.

«Έχεις βρει κάτι;»

«Όχι.»

«Τότε γιατί το ψάχνεις;»

Η Μαρία σήκωσε ελαφρά τους ώμους.

«Γιατί θέλω να ξέρω.»

Ο Κυριακίδης έμεινε σιωπηλός για λίγο.

«Αν έχεις κάποια απορία για συγκεκριμένο φάκελο, πες μου.»

«Θα το κάνω.»

«Εντάξει.»

Έκανε να φύγει.

«Ευάγγελε.»

Γύρισε.

«Ναι;»

«Όταν ολοκληρώνεται μια αρχική αξιολόγηση, μπορεί να αλλάξει αργότερα;»

Ο Κυριακίδης σκέφτηκε.

«Αν υπάρχει λάθος, διορθώνεται.»

«Και πώς;»

«Με διορθωτική καταχώριση.»

«Με νέα ημερομηνία;»

«Ναι. Και υπογραφή.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Άρα μένει ίχνος.»

«Φυσικά.»

«Εντάξει.»

Ο Κυριακίδης έφυγε.

Η Μαρία κοίταξε ξανά το χαρτί μπροστά της.

Ποιος ελέγχει τι;

Από κάτω πρόσθεσε:

Και πότε;

Το απόγευμα, η Κατερίνα Μακρή μπήκε στο γραφείο της κρατώντας έναν φάκελο.

«Τα αποτελέσματα του Βλάχου.»

Η Μαρία τον πήρε.

«Ευχαριστώ.»

Η Μακρή δεν έφυγε αμέσως.

«Τον χρειάζεσαι τώρα;»

«Ναι.»

«Γιατί;»

Η Μαρία άνοιξε τον φάκελο.

«Θέλω να δω κάτι.»

Η Μακρή έγνεψε.

«Εντάξει.»

Έκανε να φύγει.

«Κατερίνα.»

«Ναι;»

«Θυμάσαι την αξιολόγηση του Βλάχου;»

Η Μακρή την κοίταξε.

«Ναι.»

«Την έκανες εσύ;»

«Ναι.»

«Στις δεκαοκτώ;»

«Ναι.»

Η Μαρία άνοιξε τον φάκελο.

«Και αυτή η εξέταση;»

Της έδειξε τη σελίδα.

Η Μακρή έσκυψε.

«Ναι.»

«Είναι στις δεκαεννέα.»

«Μάλιστα.»

«Και η αξιολόγηση είναι στις δεκαοκτώ.»

Η Μακρή κοίταξε τη σελίδα για λίγο περισσότερο.

«Μάλλον έχει γραφτεί λάθος η ημερομηνία.»

«Μπορεί.»

Ο Ρηγόπουλος δεν ήταν παρών αυτή τη φορά.

Η Μακρή πήρε μια μικρή ανάσα.

«Θα το κοιτάξω.»

«Εντάξει.»

Η πόρτα έκλεισε.

Η Μαρία έμεινε μόνη.

Δεν είχε πάρει απάντηση.

Δεν είχε πάρει ούτε ομολογία ούτε εξήγηση.

Μόνο μία φράση.

Θα το κοιτάξω.

Άφησε τον φάκελο πάνω στο γραφείο.

Πήρε το χαρτί με τη διαδικασία και το δίπλωσε.

Το έβαλε στο συρτάρι.

Δεν υπήρχε ακόμη υπόθεση.

Δεν υπήρχε καταγγελία.

Δεν υπήρχε κάτι που να μπορούσε να δείξει και να πει ότι κάποιος είχε παραβιάσει τους κανόνες.

Υπήρχε όμως κάτι που είχε αλλάξει.

Δεν κοιτούσε πια μόνο τα αποτελέσματα.

Κοιτούσε τη σειρά με την οποία είχαν φτάσει εκεί.

Και αν η διαδικασία είχε συγκεκριμένη σειρά για κάποιο λόγο, τότε κάθε βήμα έπρεπε να αφήνει πίσω του ένα ίχνος.

Η Μαρία δεν ήξερε ακόμη τι είχε συμβεί.

Ήξερε μόνο ότι είχε αρχίσει να κοιτάζει τα ίχνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ο ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Μάρκος Ρηγόπουλος είχε έναν τρόπο να μιλάει που έκανε τους ανθρώπους να χαμηλώνουν τη φωνή τους.

Δεν ήταν αυστηρός.

Δεν χρειαζόταν να γίνει.

Μιλούσε ήρεμα, άκουγε μέχρι το τέλος και σπάνια διέκοπτε. Ακόμη και όταν διαφωνούσε, άφηνε πρώτα τον άλλον να ολοκληρώσει.

Η Μαρία το είχε παρατηρήσει από τα πρώτα χρόνια που δούλευαν μαζί.

Ήταν ένας από τους λόγους που η κλινική λειτουργούσε χωρίς πολλές εντάσεις.

Ή τουλάχιστον έτσι φαινόταν.

Ο Ρηγόπουλος δεν ήταν άνθρωπος που επέβαλλε την παρουσία του με τον τρόπο που το έκαναν κάποιοι άλλοι.

Δεν ύψωνε τη φωνή.

Δεν έκοβε συζητήσεις.

Δεν χρειαζόταν να θυμίσει σε κανέναν ποιος είχε την ευθύνη.

Το γνώριζαν όλοι.

Και ίσως γι' αυτό, όταν μιλούσε, οι περισσότεροι άκουγαν λίγο προσεκτικότερα.

Εκείνο το απόγευμα η Μαρία χτύπησε την πόρτα του γραφείου του.

«Έλα.»

Ο Ρηγόπουλος ήταν όρθιος μπροστά στη βιβλιοθήκη.

Στο ένα χέρι κρατούσε έναν φάκελο.

Γύρισε προς το μέρος της.

«Έχεις χρόνο;»

«Έχω.»

Η Μαρία μπήκε και έκλεισε την πόρτα πίσω της.

Για μια στιγμή δεν μίλησε.

Ο Ρηγόπουλος ακούμπησε τον φάκελο στο γραφείο.

«Τι έγινε;»

«Θέλω να σε ρωτήσω κάτι για τη μελέτη.»

«Για τον Βλάχο;»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Πώς το κατάλαβες;»

«Επειδή τον συζητήσαμε χθες.»

«Ναι.»

«Τι έγινε;»

Η Μαρία δεν κάθισε αμέσως.

«Υπάρχει μια ημερομηνία που δεν μου ταιριάζει.»

Ο Ρηγόπουλος έδειξε την καρτέλα.

«Κάτσε.»

Η Μαρία κάθισε.

Εκείνος πήρε θέση απέναντί της.

«Ποια ημερομηνία;»

«Η αρχική αξιολόγηση είναι στις δεκαοκτώ. Η εξέταση που αναφέρεται στον έλεγχο των κριτηρίων είναι στις δεκαεννέα.»

Ο Ρηγόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Την έχεις ελέγξει στο ηλεκτρονικό αρχείο;»

«Ναι.»

«Και;»

«Δεκαεννέα.»

Ο Ρηγόπουλος έγνεψε αργά.

«Ίσως έχει γίνει λάθος στο έντυπο.»

«Αυτό σκέφτηκα.»

«Τότε διορθώνεται.»

«Αν είναι λάθος.»

Ο Ρηγόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Τι άλλο μπορεί να είναι;»

Η Μαρία δεν απάντησε.

Δεν ήθελε να πει κάτι που δεν μπορούσε ακόμη να στηρίξει.

Ο Ρηγόπουλος το κατάλαβε.

Δεν επέμεινε.

Άνοιξε τον φάκελο.

«Η Μακρή έκανε την αξιολόγηση;»

«Ναι.»

«Μίλησες μαζί της;»

«Ναι.»

«Τι είπε;»

«Ότι μπορεί να έχει γραφτεί λάθος η ημερομηνία.»

«Ωραία.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Δεν σου φαίνεται παράξενο;»

Ο Ρηγόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Παράξενο;»

«Ναι.»

«Μια λάθος ημερομηνία;»

«Όχι μόνο αυτή.»

Μικρή σιωπή.

Ο Ρηγόπουλος έκλεισε για λίγο τα δάχτυλά του πάνω στον φάκελο.

«Υπάρχει κι άλλη περίπτωση;»

«Ναι.»

Η Μαρία του εξήγησε τον φάκελο του Παπαδάκη.

Του είπε για την εξέταση που είχε γίνει στις δώδεκα Μαΐου, για την αρχική αξιολόγηση στις δεκατέσσερις και για την καταχώριση που είχε γίνει αργότερα.

Ο Ρηγόπουλος άκουσε χωρίς να τη διακόψει.

Όταν τελείωσε, είπε:

«Εκείνη βρήκε εξήγηση.»

«Ναι.»

«Άρα έχεις δύο διαφορετικές περιπτώσεις.»

«Έχω δύο περιπτώσεις όπου οι ημερομηνίες δεν ήταν όπως τις περίμενα.»

«Αλλά η μία εξηγείται.»

«Η άλλη όχι ακόμη.»

Ο Ρηγόπουλος έγνεψε.

«Τότε περίμενε.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Να περιμένω;»

«Ναι.»

«Μέχρι τότε;»

«Μέχρι να δούμε αν πρόκειται για λάθος.»

Η απάντηση ήταν απλή.

Ίσως υπερβολικά απλή.

Η Μαρία έμεινε σιωπηλή.

Ο Ρηγόπουλος έκλεισε τον φάκελο.

«Μαρία, σε μια μελέτη με τόσους φακέλους θα υπάρχουν λάθη.»

«Το ξέρω.»

«Θα υπάρχουν ημερομηνίες που γράφτηκαν λάθος. Θα υπάρχουν υπογραφές που ξεχάστηκαν. Θα υπάρχουν πράγματα που πρέπει να διορθωθούν.»

«Το ξέρω.»

«Αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει πρόβλημα στη μελέτη.»

Η Μαρία έγνεψε.

«Δεν είπα ότι υπάρχει.»

«Το ξέρω.»

Ο Ρηγόπουλος χαμογέλασε.

«Γι' αυτό σου μιλάω.»

Η Μαρία τον κοίταξε για μια στιγμή.

Δεν ήξερε αν αυτή η φράση ήταν καθησυχαστική ή προειδοποιητική.

Ίσως δεν ήταν τίποτα από τα δύο.

Ίσως ήταν απλώς ο τρόπος του.

Σηκώθηκε.

«Θα το αφήσω προς το παρόν.»

«Κάνε αυτό.»

Έφτασε στην πόρτα.

«Μαρία.»

Γύρισε.

«Ναι;»

«Αν βρεις κάτι πραγματικά σημαντικό, θέλω να το ξέρω πριν το συζητήσεις με οποιονδήποτε άλλο.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Γιατί;»

«Επειδή είμαι υπεύθυνος της μελέτης.»

«Σωστά.»

«Και επειδή, αν υπάρχει πρόβλημα, πρέπει να αντιμετωπιστεί σωστά.»

Η Μαρία έγενεψε.

«Εντάξει.»

Βγήκε από το γραφείο.

Η πόρτα έκλεισε πίσω της.

Για λίγα δευτερόλεπτα έμεινε στον διάδρομο χωρίς να κινηθεί.

Δεν είχε ακούσει κάτι που να την ανησυχεί.

Ο Ρηγόπουλος δεν είχε αρνηθεί τίποτα.

Δεν είχε προσπαθήσει να την εμποδίσει να ελέγξει τον φάκελο.

Της είχε πει να περιμένει.

Και αυτό, από μόνο του, ήταν λογικό.

Ίσως μάλιστα να ήταν ακριβώς αυτό που θα έλεγε κι εκείνη στη θέση του.

Η Μαρία προχώρησε προς το γραφείο της.

Πίσω από την πόρτα, ο Ρηγόπουλος είχε ήδη ανοίξει ξανά τον φάκελο.

Το ίδιο βράδυ, η Μαρία γύρισε σπίτι λίγο μετά τις οκτώ.

Ο Γιάννης ήταν στην κουζίνα.

«Άργησες.»

«Ναι.»

«Φαγητό;»

«Ναι.»

«Πεινάς;»

«Πολύ.»

Ο Γιάννης έβαλε δύο πιάτα στο τραπέζι.

Η Μαρία κάθισε.

«Σήμερα δεν θα σε ρωτήσω για τη δουλειά.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Γιατί;»

«Γιατί την προηγούμενη φορά μού μίλησες για έναν ασθενή είκοσι λεπτά και μετά κατάλαβα ότι δεν ήξερες καν τι είχες φάει.»

Η Μαρία χαμογέλασε.

«Ήταν σημαντικό περιστατικό.»

«Όλοι οι ασθενείς σου είναι σημαντικοί.»

«Είναι.»

«Αυτό ακριβώς λέω.»

Η Μαρία χαμογέλασε ξανά.

Έφαγαν για λίγο χωρίς να μιλούν.

Για πρώτη φορά από το πρωί, η Μαρία δεν είχε μπροστά της έναν φάκελο.

Δεν είχε ημερομηνίες.

Δεν είχε ηλεκτρονικό αρχείο.

Δεν είχε το χαρτί με τη λέξη «ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ».

Μόνο ένα πιάτο και τον Γιάννη απέναντί της.

«Πώς πήγε η μέρα;» ρώτησε τελικά εκείνος.

«Καλά.»

«Μόνο καλά;»

«Καλά.»

«Άρα κάτι έγινε.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Δύο φάκελοι.»

Ο Γιάννης σταμάτησε να τρώει.

«Τι έχουν οι δύο φάκελοι;»

«Κάποιες ημερομηνίες που δεν ταιριάζουν.»

«Και;»

«Ο ένας εξηγήθηκε. Ο άλλος μάλλον είναι λάθος.»

«Μάλλον;»

«Δεν ξέρω ακόμη.»

Ο Γιάννης ακούμπησε το πιρούνι του.

«Και αυτό σε απασχολεί;»

Η Μαρία χαμογέλασε.

«Λίγο.»

«Τότε δεν είναι απλώς ημερομηνίες.»

Η Μαρία δεν απάντησε.

«Δεν ξέρω.»

«Εσύ ξέρεις.»

Η Μαρία κατέβασε το βλέμμα στο πιάτο.

«Δεν έχω βρει κάτι.»

«Τότε μην το ψάχνεις απόψε.»

Σήκωσε το βλέμμα.

«Αυτό κάνω.»

Ο Γιάννης χαμογέλασε.

«Όχι. Το σκέφτεσαι.»

Η Μαρία γέλασε.

«Κι αυτό θα περάσει.»

Ο Γιάννης της έσπρωξε το πιάτο λίγο πιο κοντά.

«Φάε.»

«Μάλιστα, κύριε.»

«Έτσι σε θέλω.» Η Μαρία πήρε το πιρούνι της. Για λίγη ώρα δεν μίλησε κανείς.

Και για πρώτη φορά εκείνη την ημέρα, η Μαρία άφησε τον φάκελο του Βλάχου έξω από το μυαλό της. Ή τουλάχιστον προσπάθησε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΔΥΟ

Η Μαρία είχε δουλέψει αρκετά χρόνια με τον Ευάγγελο Κυριακίδη ώστε να ξέρει πότε κάτι τον απασχολούσε.

Δεν φαινόταν πάντα στο πρόσωπό του.

Ούτε στη φωνή του.

Συνήθως φαινόταν στον τρόπο με τον οποίο ξεφύλλιζε έναν φάκελο. Πιο γρήγορα από όσο χρειαζόταν, σαν να έψαχνε κάτι συγκεκριμένο και ήθελε να το βρει πριν προλάβει να το σκεφτεί περισσότερο.

Εκείνο το πρωί τον βρήκε στην αίθουσα αρχείων.

Είχε μπροστά του τρεις φακέλους και ένα έντυπο της μελέτης.

«Καλημέρα.»

Ο Κυριακίδης σήκωσε το βλέμμα.

«Καλημέρα.»

Η Μαρία στάθηκε για λίγο απέναντί του.

«Τι κάνεις εδώ;»

«Ψάχνω έναν φάκελο.»

«Ποιον;»

«Του Νικολάου.»

«Τι χρειάζεσαι;»

«Μια παλιά εξέταση.»

«Δεν είναι στο ηλεκτρονικό αρχείο;»

«Είναι. Θέλω και το πρωτότυπο.»

Η Μαρία έγνεψε.

Δεν ρώτησε περισσότερα.

Ο Κυριακίδης άνοιξε έναν από τους φακέλους, κοίταξε για λίγο τα χαρτιά και τελικά τράβηξε ένα φύλλο.

«Βρήκα.»

Το πήρε και το διάβασε.

Η Μαρία τον παρακολουθούσε χωρίς να δείχνει ότι τον παρακολουθεί.

«Έχεις κάτι σήμερα;» ρώτησε.

«Δύο ασθενείς.»

«Για τη μελέτη;»

«Ο ένας.»

«Ο άλλος;»

«Παρακολούθηση.»

Η Μαρία κοίταξε τους φακέλους που είχε μπροστά του.

«Πώς πάει γενικά;»

«Καλά.»

«Μόνο καλά;»

Ο Κυριακίδης χαμογέλασε.

«Τι θέλεις να σου πω;»

«Την αλήθεια.»

«Η αλήθεια είναι ότι έχουμε πολλή δουλειά.»

«Αυτό το ξέρω.»

«Και ότι οι φάκελοι δεν τελειώνουν ποτέ.»

«Κι αυτό το ξέρω.»

Ο Κυριακίδης έκλεισε τον φάκελο που είχε ανοίξει.

«Τότε ξέρεις πώς πάει.»

Η Μαρία χαμογέλασε κι εκείνη.

«Μάλλον.»

Δεν συνέχισε τη συζήτηση.

Ούτε εκείνος.

Λίγο πριν από το μεσημέρι, η Μαρία συνάντησε την Κατερίνα Μακρή στον διάδρομο.

Η Μακρή κρατούσε δύο φακέλους κάτω από το μπράτσο της.

«Έχεις ένα λεπτό;»

«Ναι.»

«Για τον Βλάχο.»

Η Μακρή κοντοστάθηκε.

«Τι θέλεις να μάθεις;»

«Η διόρθωση έγινε χθες;»

«Ναι.»

«Την έκανες εσύ;»

«Ναι.»

Η Μαρία την κοίταξε.

«Γιατί δεν το είχες δει από πριν;»

Η Μακρή δεν φάνηκε ενοχλημένη.

«Δεν το πρόσεξα.»

«Εντάξει.»

«Ήταν λάθος καταχώριση.»

«Το κατάλαβα.»

«Τώρα είναι σωστό.»

Η Μαρία έγνεψε.

«Ναι.»

Η Μακρή έκανε να φύγει, αλλά η Μαρία την σταμάτησε.

«Κατερίνα.»

«Ναι;»

«Πόσους φακέλους της μελέτης έχεις αυτή την περίοδο;»

Η Μακρή σκέφτηκε για λίγο.

«Αρκετούς.»

«Περίπου;»

«Δεκαπέντε; Δεκαέξι.»

«Και τους ελέγχεις όλους εσύ;»

«Τους ασθενείς που παρακολουθώ.»

«Και τις αρχικές αξιολογήσεις;»

«Όταν είναι δικές μου, ναι.»

Η Μαρία έγενεψε.

«Εντάξει.»

Η Μακρή την κοίταξε για λίγο.

«Γιατί ρωτάς;»

«Θέλω να καταλάβω πώς μοιράζεται η δουλειά.»

«Ο Ρηγόπουλος έχει τον τελικό έλεγχο.»

«Το ξέρω.»

«Εμείς κάνουμε την καθημερινή δουλειά.»

«Κι ο Κυριακίδης;»

«Το ίδιο.»

Η Μακρή χαμογέλασε.

«Τον ρωτάς κι εκείνον;»

Η Μαρία χαμογέλασε κι εκείνη.

«Τη διαδικασία εξετάζω.»

«Ακόμη;»

«Ακόμη.»

Η Μακρή κούνησε ελαφρά το κεφάλι.

«Εσύ δεν αφήνεις τίποτα στην τύχη.»

«Αν όλα είναι σωστά, δεν έχω πρόβλημα να τα αφήσω.»

«Και αν δεν είναι;»

Η Μαρία την κοίταξε.

«Τότε θέλω να ξέρω γιατί.»

Η Μακρή δεν απάντησε αμέσως.

«Καλή συνέχεια», είπε τελικά.

«Επίσης.»

Το απόγευμα, η Μαρία κάθισε στην αίθουσα αρχείων.

Δεν είχε αποφασίσει να ερευνήσει τους δύο γιατρούς.

Ήθελε απλώς να καταλάβει πώς λειτουργούσε η μελέτη στην πράξη.

Ο Ρηγόπουλος είχε τον τελικό έλεγχο.

Ο Κυριακίδης και η Μακρή είχαν μεγάλο μέρος της καθημερινής παρακολούθησης.

Οι φάκελοι περνούσαν από διαφορετικά χέρια.

Αυτό ήταν φυσιολογικό.

Έτσι λειτουργούσε μια ερευνητική ομάδα.

Άνοιξε έναν φάκελο που είχε χειριστεί ο Κυριακίδης.

Μετά έναν της Μακρής.

Έλεγξε τις ημερομηνίες.

Δεν βρήκε τίποτα.

Πήρε έναν τρίτο του Κυριακίδη.

Κανονικά.

Έναν δεύτερο της Μακρής.

Κανονικά.

Σημείωσε στο χαρτί της:

Κ — κανονικό.

Μ — κανονικό.

Έμεινε για λίγο κοιτάζοντας τις δύο γραμμές.

Ίσως αυτό ήταν όλο.

Ίσως η προηγούμενη ημερομηνία να ήταν απλώς ένα λάθος.

Άνοιξε έναν ακόμη φάκελο.

Σταμάτησε.

Δεν υπήρχε λάθος στην ημερομηνία.

Υπήρχε όμως κάτι άλλο.

Η εξέταση είχε πραγματοποιηθεί στις 7 Ιουνίου.

Η αρχική αξιολόγηση ήταν στις 8.

Η καταχώριση της εξέτασης είχε γίνει στις 10.

Η σειρά ήταν σωστή.

Η καταχώριση όμως είχε καθυστερήσει δύο ημέρες.

Η Μαρία κοίταξε την υπογραφή.

Κυριακίδης.

Δεν σημείωσε τίποτα.

Άνοιξε έναν άλλο.

Η ίδια εξέταση.

Αυτή τη φορά είχε καταχωριστεί την ίδια ημέρα.

Υπογραφή.

Μακρή.

Άλλος φάκελος.

Πάλι την ίδια ημέρα.

Ρηγόπουλος.

Η Μαρία ακούμπησε την πλάτη στην καρέκλα.

Δεν υπήρχε μοτίβο.

Όχι ακόμη.

Μόνο διαφορετικοί τρόποι εργασίας.

Έκλεισε τους φακέλους.

Λίγο αργότερα, ο Κυριακίδης πέρασε από την αίθουσα.

«Εδώ είσαι;»

«Ναι.»

Κοίταξε τους φακέλους πάνω στο τραπέζι.

«Ψάχνεις κάτι συγκεκριμένο;»

Η Μαρία σήκωσε το βλέμμα.

«Όχι.»

«Πολλή δουλειά.»

«Προσπαθώ να καταλάβω αν υπάρχει κάποια διαφορά στον τρόπο που δουλεύουμε.»

«Υπάρχει.»

«Ποια;»

«Ο καθένας έχει τον τρόπο του.»

Η Μαρία έμεινε για λίγο σιωπηλή.

«Αυτό δεν δημιουργεί προβλήματα;»

«Μόνο αν δεν τηρείται το πρωτόκολλο.»

Η Μαρία έγνεψε.

«Σωστό.»

Ο Κυριακίδης πήρε έναν από τους φακέλους.

«Αυτός είναι δικός μου;»

«Ναι.»

«Τι ψάχνεις;»

«Τίποτα συγκεκριμένο.»

Ο Κυριακίδης την κοίταξε.

«Είσαι σίγουρη;»

Η Μαρία κράτησε το βλέμμα του.

«Αν βρω κάτι, θα σου πω.»

Ο Κυριακίδης χαμογέλασε.

«Το περίμενα.»

Άφησε τον φάκελο στη θέση του.

«Μην κάθεται μέχρι αργά.»

«Θα προσπαθήσω.»

Έφυγε.

Η Μαρία έμεινε στην αίθουσα.

Δεν ήξερε αν την είχε ενοχλήσει κάτι στον τρόπο που της μίλησε.

Μάλλον όχι.

Ούτε η ερώτηση ούτε το χαμόγελό του ήταν παράξενα.

Ίσως απλώς είχε αρχίσει να προσέχει περισσότερο.

Πριν φύγει, πέρασε από το γραφείο της Μακρής.

Η πόρτα ήταν ανοιχτή.

Η Μακρή έγραφε κάτι στον υπολογιστή.

«Κατερίνα.»

«Ναι;»

«Μπορώ να σε ρωτήσω κάτι;»

«Φυσικά.»

Η Μαρία μπήκε.

«Όταν κάνεις μια αρχική αξιολόγηση, πόσο χρόνο σου παίρνει συνήθως;»

«Εξαρτάται από τον ασθενή.»

«Περίπου.»

«Μισή ώρα. Μερικές φορές περισσότερο.»

«Και μετά περνάς τα στοιχεία αμέσως;»

«Συνήθως.»

«Συνήθως;»

Η Μακρή χαμογέλασε.

«Μαρία, δουλεύουμε σε κλινική. Δεν μπορώ να σου υποσχεθώ ότι κάθε χαρτί θα μπαίνει στον υπολογιστή ακριβώς την ίδια στιγμή.»

«Δεν ζητάω αυτό.»

«Τότε;»

«Θέλω να ξέρω ποια είναι η πραγματική διαδικασία.»

Η Μακρή σταμάτησε να πληκτρολογεί.

«Η πραγματική διαδικασία είναι αυτή που προβλέπεται.»

«Και όταν υπάρχει καθυστέρηση;»

«Την καταχωρίζουμε όταν προλάβουμε.»

«Με την πραγματική ημερομηνία;»

«Φυσικά.»

Η Μαρία έγνεψε.

«Εντάξει.»

Η Μακρή την κοίταξε.

«Έχεις αρχίσει να ανησυχείς;»

Η ερώτηση ήρθε ήρεμα.

Η Μαρία σκέφτηκε πριν απαντήσει.

«Όχι.»

«Τότε;»

«Προσπαθώ να καταλάβω.»

Η Μακρή χαμογέλασε.

«Αυτό κάνεις πάντα.»

Η Μαρία ανταπέδωσε το χαμόγελο.

«Μάλλον.»

Βγήκε από το γραφείο.

Στον δρόμο για το σπίτι, η Μαρία σκέφτηκε τους τρεις γιατρούς.

Ο Ρηγόπουλος.

Ο Κυριακίδης.

Η Μακρή.

Τρεις διαφορετικοί χαρακτήρες.

Τρεις διαφορετικοί τρόποι δουλειάς.

Και μια διαδικασία που, τουλάχιστον στα χαρτιά, έπρεπε να είναι ίδια για όλους.

Δεν υπήρχε ακόμη κάτι που να τους συνέδεε.

Όχι πραγματικά.

Μόνο η μελέτη.

Μόνο οι ίδιοι ασθενείς.

Μόνο οι ίδιοι κανόνες.

Και, μέσα στους φακέλους, μικρές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο αυτοί οι κανόνες περνούσαν από το χαρτί στην πράξη.

Η Μαρία δεν είχε λόγο να πιστεύει ότι υπήρχε κάτι περισσότερο.

Αλλά είχε αρχίσει να καταλαβαίνει κάτι άλλο.

Οι διαδικασίες δεν παραβιάζονται πάντα με μια μεγάλη κίνηση.

Μερικές φορές αλλάζουν λίγο λίγο.

Μια ημερομηνία.

Μια καταχώριση.

Μια παράλειψη.

Ένα χαρτί που μπαίνει στον φάκελο λίγο αργότερα.

Και όταν όλα τα μικρά πράγματα μοιάζουν ασήμαντα, κανείς δεν σκέφτεται να τα βάλει δίπλα-δίπλα.

Η Μαρία δεν τα είχε βάλει ακόμη. Απλώς είχε αρχίσει να τα κρατάει στο μυαλό της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΟΙ ΑΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Τις επόμενες ημέρες, η Μαρία δεν ασχολήθηκε ξανά με τον φάκελο του Βλάχου.

Τουλάχιστον όχι φανερά.

Η διόρθωση είχε γίνει. Η ημερομηνία είχε πλέον τη σωστή σειρά. Ο φάκελος μπορούσε να ελεγχθεί χωρίς να δημιουργεί ερωτήματα.

Κι όμως, κάθε φορά που τον άνοιγε για κάποιον άλλο λόγο, το βλέμμα της σταματούσε για λίγο στην ίδια σελίδα.

Όχι στην καινούργια ημερομηνία.

Στην παλιά.

Στη διαγραμμένη.

Δεν ήξερε γιατί.

Ίσως επειδή είχε δει το λάθος πριν διορθωθεί.

Ίσως επειδή, από τη στιγμή που είχε διορθωθεί, δεν υπήρχε πλέον τίποτα που μπορούσε να ελέγξει.

Το άφησε.

Για λίγο.

Την Πέμπτη το πρωί, ο Ρηγόπουλος ζήτησε από την ομάδα να ελέγξει τους φακέλους των τελευταίων ασθενών πριν από την επόμενη αξιολόγηση.

«Θέλω να είμαστε σίγουροι ότι δεν λείπει τίποτα», είπε.

Η συνάντηση κράτησε λιγότερο από μισή ώρα.

Δεν υπήρχε κάποιο πρόβλημα.

Μόνο η συνηθισμένη δουλειά.

Η Μαρία πήρε μαζί της έξι φακέλους για έναν δεύτερο έλεγχο.

Δεν ήταν όλοι δικοί της.

Τρεις είχαν περάσει από τη Μακρή.

Δύο από τον Κυριακίδη.

Ένας από τον Ρηγόπουλο.

Τους άφησε στο γραφείο της και άνοιξε τον πρώτο.

Όλα ήταν στη θέση τους.

Ο δεύτερος επίσης.

Στον τρίτο σταμάτησε.

Η αρχική αξιολόγηση είχε γίνει στις 3 Ιουνίου.

Η βασική εξέταση στις 2.

Η καταχώριση στις 4.

Καμία παρατυπία.

Το έκλεισε.

Ο τέταρτος.

Ίδια εικόνα.

Ο πέμπτος.

Μια μικρή διαφορά.

Η εξέταση είχε πραγματοποιηθεί στις 11 Ιουνίου.

Η καταχώριση είχε γίνει στις 13.

Η αξιολόγηση στις 12.

Η Μαρία έμεινε ακίνητη.

Δεν ήταν το ίδιο με τον Βλάχο.

Εκεί η εξέταση είχε γίνει μετά την αξιολόγηση.

Εδώ είχε γίνει πριν.

Το πρόβλημα ήταν μόνο η καταχώριση.

Πήρε ένα χαρτί.

Έγραψε:

- 11 — εξέταση
- 12 — αξιολόγηση
- 13 — καταχώριση

Το κοίταξε.

Η διαδικασία είχε ακολουθηθεί.

Το ηλεκτρονικό αρχείο απλώς είχε ενημερωθεί αργότερα.

Δεν ήταν παραβίαση.

Έγραψε δίπλα:

Εντός διαδικασίας.

Δεν το άφησε όμως αμέσως.

Γύρισε στην υπογραφή.

Ευάγγελος Κυριακίδης.

Έκλεισε τον φάκελο.

Το μεσημέρι, η Μαρία πήγε στην αίθουσα αρχείων.

Ζήτησε τους φακέλους που είχαν ολοκληρώσει την αρχική διαδικασία τον τελευταίο μήνα.

Η υπάλληλος της έφερε ένα μεγάλο ντοσιέ.

«Αυτούς;»

«Ναι.»

«Όλους;»

«Όλους.»

«Θα τους χρειαστείς για πολύ;»

«Δεν ξέρω ακόμη.»

Η υπάλληλος άφησε το ντοσιέ πάνω στο τραπέζι.

«Να σου φέρω κι άλλους;»

«Όχι. Ας ξεκινήσω με αυτούς.»

«Εντάξει.»

Η πόρτα έκλεισε.

Η Μαρία κάθισε.

Δεν είχε αποφασίσει τι ακριβώς ήθελε να βρει.

Αυτό ήταν το πρόβλημα.

Αν έψαχνε ένα συγκεκριμένο λάθος, θα μπορούσε να το εντοπίσει.

Αν όμως έψαχνε απλώς για ασυμφωνίες, υπήρχε κίνδυνος να θεωρήσει σημαντικό οτιδήποτε δεν ήταν απολύτως ίδιο.

Κι αυτό θα ήταν λάθος.

Το γνώριζε.

Άνοιξε τον πρώτο φάκελο.

Έλεγε τη σειρά των ημερομηνιών.

Κανονική.

Δεύτερος.

Κανονική.

Τρίτος.

Κανονική.

Τέταρτος.

Μια καθυστέρηση στην καταχώριση.

Σημείωσε:

Κανονικό.

Πέμπτος.

Κανονικός.

Έκτος.

Η εξέταση είχε γίνει μία ημέρα πριν από την αξιολόγηση, αλλά είχε καταχωριστεί δύο ημέρες αργότερα.

Πάλι κανονικό.

Έβδομος.

Κανονικός.

Ογδοος.

Σταμάτησε.

Η αρχική αξιολόγηση είχε ημερομηνία 21 Ιουνίου.

Η εξέταση 22.

Η τελική αξιολόγηση 23.

Η Μαρία κοίταξε ξανά τη σελίδα.

Η εξέταση είχε γίνει στις 22.

Όχι στις 20 ή στις 21.

Σήκωσε τον φάκελο και κοίταξε την επόμενη σελίδα.

Ημερομηνία καταχώρισης:

22 Ιουνίου.

Η εξέταση υπήρχε στο σύστημα την ίδια ημέρα.

Αυτό ήταν σωστό.

Όμως η αρχική αξιολόγηση ήταν καταχωρισμένη στις 21.

Η Μαρία άνοιξε το πρωτότυπο έντυπο.

21.

Ξανακοίταξε την εξέταση.

22.

Δεν υπήρχε διόρθωση.

Δεν υπήρχε δεύτερη καταχώριση.

Έμεινε για λίγο σιωπηλή.

Ύστερα πήρε το τηλέφωνο.

«Κατερίνα;»

«Ναι.»

«Έχεις τον φάκελο του Λαμπράκη;»

«Ποιον Λαμπράκη;»

Η Μαρία της είπε τα στοιχεία.

«Ναι, τον έχω.»

«Μπορείς να έρθεις λίγο στην αίθουσα αρχείων;»

«Τώρα;»

«Αν μπορείς.»

«Έρχομαι.»

Η Μακρή μπήκε λίγα λεπτά αργότερα.

«Τι έγινε;»

Η Μαρία της έδειξε τον φάκελο.

«Η αρχική αξιολόγηση είναι στις 21.»

«Ναι.»

«Η εξέταση στις 22.»

«Ναι.»

«Και η τελική αξιολόγηση στις 23.»

Η Μακρή κοίταξε τις σελίδες.

«Πού είναι το πρόβλημα;»

«Η εξέταση που χρησιμοποιήθηκε για τον έλεγχο των κριτηρίων έγινε μετά την αρχική αξιολόγηση.»

Η Μακρή έσκυψε λίγο περισσότερο πάνω από τον φάκελο.

«Είσαι σίγουρη ότι αυτή είναι η εξέταση που χρησιμοποιήθηκε;»

«Είναι αυτή που αναφέρεται.»

«Μπορεί να είχε γίνει κάποια προηγούμενη.»

«Δεν υπάρχει άλλη καταχώριση.»

Η Μακρή έμεινε σιωπηλή.

«Ίσως έγινε λάθος στο έντυπο.»

Η Μαρία την κοίταξε.

«Πάλι;»

Η Μακρή σήκωσε το βλέμμα.

«Τι εννοείς;»

«Τίποτα.»

«Όχι. Πες μου.»

Η Μαρία δίστασε.

«Έχουμε ήδη διορθώσει μία ημερομηνία.»

«Ναι.»

«Τώρα έχουμε άλλη μία που δεν ταιριάζει.»

Η Μακρή πήρε τον φάκελο.

«Θα το ελέγξω.»

Η Μαρία δεν τον άφησε.

«Θα ήθελα να δω πρώτα αν υπάρχει κάτι άλλο.»

Η Μακρή την κοίταξε.

«Τι άλλο;»

«Δεν ξέρω ακόμη.»

Για πρώτη φορά, η Μακρή δεν χαμογέλασε.

«Μαρία, αν υπάρχει κάποιο πρόβλημα, καλύτερα να το ξέρουμε.»

«Αυτό προσπαθώ να κάνω.»

«Τότε ψάξε.»

«Αυτό κάνω.»

Η Μακρή έγνεψε.

«Εντάξει.»

Πήρε τον φάκελο και τον άφησε στο τραπέζι.

«Πες μου όταν τελειώσεις.»

Έφυγε.

Η Μαρία έμεινε μόνη.

Άνοιξε τον επόμενο φάκελο.

Κανονικός.

Τον επόμενο.

Κανονικός.

Άλλον έναν.

Μια καθυστέρηση καταχώρισης.

Άλλον.

Κανονικός.

Άλλον.

Η αρχική αξιολόγηση ήταν μία ημέρα πριν από την εξέταση.

Η Μαρία σταμάτησε.

Δεν σημείωσε τίποτα.

Έψαξε την ηλεκτρονική καταχώριση.

Η εξέταση είχε ημερομηνία 28 Ιουνίου.

Η αρχική αξιολόγηση:

27 Ιουνίου.

Η τελική:

29 Ιουνίου.

Πήρε το πρωτότυπο.

Το ίδιο.

Δεν υπήρχε διορθωτική καταχώριση.

Δεν υπήρχε εξήγηση.

Η Μαρία άφησε το χαρτί κάτω.

Τώρα είχε δύο.

Όχι ίδια.

Αλλά παρόμοια.

Έγραψε σε μια λευκή σελίδα:

Βλάχος — εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Λαμπράκης — εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Έμεινε να κοιτάζει τις δύο γραμμές.

Έπειτα πρόσθεσε:

Άλλοι;

Στις επόμενες δύο ώρες έλεγξε άλλους δεκατέσσερις φακέλους.

Δεν βρήκε τίποτα.

Στο τέλος είχε μπροστά της περισσότερα φυσιολογικά περιστατικά παρά προβληματικά.

Αυτό την ηρέμησε.

Αν υπήρχε κάποιο λάθος, μπορούσε να είναι απλώς λάθος.

Ακόμη και δύο λάθη.

Η δουλειά ήταν μεγάλη.

Οι άνθρωποι κουράζονταν.

Τα χαρτιά περνούσαν από πολλά χέρια.

Δεν υπήρχε λόγος να φανταστεί κάτι άλλο.

Μάζεψε τους φακέλους.

Τους έβαλε στη σειρά.

Πριν τους επιστρέψει, κοίταξε ξανά τις δύο σημειώσεις.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Δεν υπήρχε κοινός γιατρός.

Ο ένας φάκελος είχε περάσει από τη Μακρή.

Ο άλλος από τον Κυριακίδη.

Η Μαρία πήρε ένα δεύτερο χαρτί.

Σημείωσε δίπλα:

Μ — Βλάχος

Κ — Λαμπράκης

Σταμάτησε.

Αυτό δεν έδειχνε τίποτα.

Οι δύο γιατροί χειρίζονταν πολλούς ασθενείς.

Οι πιθανότητες να εμφανιστούν δύο λάθη στους φακέλους τους δεν ήταν μηδενικές.

Έσκισε το χαρτί.

Το πέταξε στον κάδο.

Μετά το μετάνιωσε.

Το ξαναπήρε.

Δεν το κράτησε.

Το έσκισε σε μικρότερα κομμάτια και το πέταξε ξανά.

Το βράδυ, πριν φύγει, πέρασε από το γραφείο του Ρηγόπουλου.

Η πόρτα ήταν ανοιχτή.

«Έχεις ένα λεπτό;»

Ο Ρηγόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Φυσικά.»

Η Μαρία μπήκε.

«Βρήκα άλλη μία ασυμφωνία σε φάκελο.»

«Τι είδους;»

«Η αρχική αξιολόγηση προηγείται της εξέτασης που χρησιμοποιείται στον έλεγχο των κριτηρίων.»

Ο Ρηγόπουλος δεν αντέδρασε αμέσως.

«Ποιος τον χειρίστηκε;»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Γιατί έχει σημασία;»

«Επειδή θέλω να ξέρω πού έγινε το λάθος.»

«Δεν ξέρω αν έγινε λάθος.»

Ο Ρηγόπουλος έγνεψε.

«Σωστά.»

«Είναι ο φάκελος του Λαμπράκη.»

«Της Μακρή;»

«Ναι.»

«Μίλησες μαζί της;»

«Ναι.»

«Τι είπε;»

«Ότι θα το ελέγξει.»

Ο Ρηγόπουλος σηκώθηκε.

«Δώσε μου τον φάκελο.»

Η Μαρία τον έβγαλε από την τσάντα της.

Ο Ρηγόπουλος τον άνοιξε.

Διάβασε τις δύο σελίδες.

Μετά την τρίτη.

«Εδώ είναι.»

Της έδειξε την ηλεκτρονική καταχώριση.

«Η εξέταση έχει ημερομηνία 22.»

«Το είδα.»

«Και η αξιολόγηση 21.»

«Ναι.»

«Πρέπει να δούμε αν υπήρχε προηγούμενο αποτέλεσμα.»

«Δεν υπάρχει.»

«Τότε πιθανότατα είναι λάθος.»

Η Μαρία τον κοίταξε.

«Πάλι;»

Ο Ρηγόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

Έκλεισε τον φάκελο.

«Μπορεί να είναι.»

«Κι αν δεν είναι;»

«Τότε θα το βρούμε.»

Η Μαρία έγνεψε.

Ο Ρηγόπουλος τής επέστρεψε τον φάκελο.

«Κάνε έναν πλήρη έλεγχο.»

«Όλων;»

«Όσων χρειάζεται.»

«Και αν βρω κι άλλους;»

«Τότε θα τους δούμε έναν έναν.»

Η Μαρία πήρε τον φάκελο.

Πριν φύγει, ο Ρηγόπουλος είπε:

«Και μην ανησυχείς πριν έχεις λόγο.»

Η Μαρία γύρισε.

«Δεν ανησυχώ.»

Ο Ρηγόπουλος χαμογέλασε.

«Το ξέρω.»

Η Μαρία βγήκε από το γραφείο.

Στον διάδρομο στάθηκε για λίγο.

Ύστερα κοίταξε τον φάκελο στα χέρια της.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή, είχε ψάξει για λάθη.

Τώρα είχε αρχίσει να ψάχνει αν τα λάθη είχαν κοινό τρόπο να εμφανίζονται.

Και αυτό ήταν διαφορετικό.

Γιατί μια ασυμφωνία μπορούσε να είναι λάθος.

Δύο μπορούσαν επίσης.

Αλλά, αν υπήρχαν κι άλλες, θα έπρεπε να τις δει όλες μαζί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΤΟ ΜΟΤΙΒΟ

Την επόμενη ημέρα, η Μαρία δεν άνοιξε αμέσως κανέναν φάκελο.

Κάθισε στο γραφείο της και έμεινε για λίγο κοιτάζοντας τη λευκή επιφάνεια μπροστά της. Είχε ξανασκεφτεί, το προηγούμενο βράδυ, τις δύο περιπτώσεις. Ο Βλάχος και ο Λαμπράκης.

Δύο διαφορετικοί ασθενείς. Δύο διαφορετικοί γιατροί. Δύο διαφορετικές ημερομηνίες.

Και, παρ' όλα αυτά, η ίδια ασυμφωνία στη σειρά.

Η εξέταση που χρησιμοποιούνταν για τον έλεγχο των κριτηρίων εμφανιζόταν μετά την αρχική αξιολόγηση.

Δεν ήταν απόδειξη.

Ούτε καν παρατυπία από μόνη της.

Αυτό ήταν το πρώτο πράγμα που έπρεπε να θυμάται.

Πήρε ένα καθαρό φύλλο χαρτί και, στην κορυφή, έγραψε:

Σειρά διαδικασίας.

Από κάτω σημείωσε:

1. Εξέταση.
2. Αρχική αξιολόγηση.
3. Τελική αξιολόγηση.
4. Καταχώριση.

Έμεινε να κοιτάζει τις τέσσερις γραμμές.

Δεν ήταν όλες οι περιπτώσεις ίδιες.

Μια καθυστέρηση στην ηλεκτρονική καταχώριση μπορούσε να είναι φυσιολογική. Μια υπογραφή μπορούσε να μπει αργότερα. Ένα έγγραφο μπορούσε να περάσει από το ένα γραφείο στο άλλο πριν καταχωριστεί.

Η δουλειά δεν γινόταν με την ακρίβεια ενός ρολογιού.

Το ζήτημα, λοιπόν, δεν ήταν αν υπήρχαν αποκλίσεις.

Το ζήτημα ήταν ποιες αποκλίσεις είχαν σημασία.

Και, κυρίως, ποιες επαναλαμβάνονταν.

Άνοιξε τον πρώτο φάκελο.

Οι ημερομηνίες ήταν κανονικές.

Τον δεύτερο.

Το ίδιο.

Στον τρίτο υπήρχε καθυστέρηση στην καταχώριση. Δεν σημείωσε τίποτα.

Στον τέταρτο, μια υπογραφή είχε καταχωριστεί την επόμενη ημέρα.

Ούτε αυτό ήταν αρκετό.

Συνέχισε.

Δεν έψαχνε κάτι που να επιβεβαιώνει αυτό που ήδη πίστευε. Έψαχνε κάτι που θα μπορούσε να το διαψεύσει.

Αυτό είχε μεγαλύτερη σημασία.

Πέρασε από αρκετούς ακόμη φακέλους. Στις περισσότερες περιπτώσεις η σειρά ήταν καθαρή: εξέταση, αξιολόγηση, τελική αξιολόγηση. Όταν υπήρχαν καθυστερήσεις, ήταν κυρίως διοικητικές.

Ένας φάκελος του Κυριακίδη ήταν απολύτως κανονικός.

Ένας της Μακρή επίσης.

Ένας του Ρηγόπουλου δεν παρουσίαζε καμία απόκλιση.

Η Μαρία ένιωθε μια μικρή ανακούφιση.

Ίσως πράγματι να μην υπήρχε τίποτα.

Ίσως να είχε αρχίσει να βλέπει περισσότερα από όσα υπήρχαν.

Πήρε ξανά τους δύο φακέλους.

Του Βλάχου.

Του Λαμπράκη.

Τους άνοιξε δίπλα δίπλα.

Δεν κοίταξε πρώτα τα ονόματα.

Κοίταξε τη σειρά.

Στον πρώτο:

εξέταση, αξιολόγηση, τελική αξιολόγηση.

Στον δεύτερο:

αξιολόγηση, εξέταση, τελική αξιολόγηση.

Η διαφορά ήταν μικρή.

Αλλά υπήρχε.

Η Μαρία πήρε το μολύβι.

Έγραψε:

Πού χρησιμοποιείται η εξέταση;

Σταμάτησε.

Αυτό ήταν.

Όχι μόνο οι ημερομηνίες.

Η χρήση.

Άνοιξε ξανά τον φάκελο του Βλάχου. Διάβασε την αρχική αξιολόγηση, τα κριτήρια, τα αποτελέσματα, τις παρατηρήσεις του γιατρού. Έπειτα πήγε στην εξέταση και κοίταξε τα στοιχεία που περιλαμβάνονταν σε αυτήν.

Ξαναγύρισε στην αξιολόγηση.

Η εξέταση δεν ήταν απλώς ένα έγγραφο που υπήρχε στον φάκελο. Ήταν ένα από τα στοιχεία πάνω στα οποία στηριζόταν η αξιολόγηση του ασθενούς.

Αυτό δεν σήμαινε ότι κάποιος είχε κάνει κάτι σκόπιμα.

Σήμαινε μόνο ότι η σειρά των ημερομηνιών δεν ήταν πλέον απλώς ένα ζήτημα γραφειοκρατίας.

Η Μαρία έκανε τον ίδιο έλεγχο στον φάκελο του Λαμπράκη.

Το αποτέλεσμα ήταν ίδιο.

Σήκωσε το τηλέφωνο.

Σταμάτησε πριν καλέσει.

Δεν ήθελε να μιλήσει ακόμη σε κανέναν.
Όχι πριν ολοκληρώσει τον έλεγχο.
Έτσι είχε μάθει να δουλεύει.
Πρώτα έπρεπε να ξέρει τι είχε πραγματικά μπροστά της.
Συνέχισε.
Αυτή τη φορά δεν κοίταζε μόνο τις ημερομηνίες.
Κοίταζε τη σχέση μεταξύ τους.
Εξέταση πριν από αξιολόγηση.
Εξέταση μετά την αξιολόγηση.
Αξιολόγηση που παρέπεμπε σε αποτέλεσμα το οποίο δεν υπήρχε ακόμη στον φάκελο.
Στις περισσότερες περιπτώσεις, όλα ήταν στη σωστή σειρά.
Σε μερικές υπήρχαν μικρές καθυστερήσεις.
Και σε δύο υπήρχε κάτι διαφορετικό.
Δεν μπορούσε ακόμη να το ονομάσει.
Αυτό την ενοχλούσε.
Όχι επειδή δεν είχε απάντηση.
Αλλά επειδή φοβόταν μήπως έφτιαχνε μόνη της την ερώτηση.
Μέχρι το μεσημέρι είχε ελέγξει δεκάδες φακέλους.
Οι περισσότεροι ήταν φυσιολογικοί.
Αυτό ήταν καλό.
Ήταν ακριβώς αυτό που ήθελε να δει.
Αλλά δεν εξαφάνιζε τις δύο περιπτώσεις που επέμεναν να βρίσκονται μπροστά της.
Βλάχος.
Λαμπράκης.
Η Μαρία σηκώθηκε και πήγε μέχρι το παράθυρο.

Στον διάδρομο ακούγονταν βήματα και φωνές. Η κλινική λειτουργούσε όπως κάθε άλλη ημέρα. Ασθενείς περίμεναν. Τηλέφωνα χτυπούσαν. Πόρτες άνοιγαν και έκλειναν.

Κανείς δεν φαινόταν να θεωρεί ότι υπήρχε κάτι ασυνήθιστο.

Και ίσως να μην υπήρχε.

Επέστρεψε στο γραφείο.

Πήρε ένα καινούργιο φύλλο.

Έγραψε:

Κανονικό:

εξέταση → αξιολόγηση → τελική αξιολόγηση

Και από κάτω:

Βλάχος:

αξιολόγηση → εξέταση → τελική αξιολόγηση

Λαμπράκης:

αξιολόγηση → εξέταση → τελική αξιολόγηση

Έβαλε έναν κύκλο γύρω από τις δύο τελευταίες γραμμές.

Ύστερα έγραψε:

Τυχάιο;

Δεν απάντησε.

Αν υπήρχε τρίτη περίπτωση, το ερώτημα θα αποκτούσε άλλη βαρύτητα.

Όχι επειδή τρεις περιπτώσεις θα αποτελούσαν απόδειξη.

Αλλά επειδή θα ήταν αρκετές για να αξίζει μια διαφορετική έρευνα.

Άνοιξε έναν ακόμη φάκελο.

Η εξέταση είχε γίνει πριν από την αξιολόγηση.

Κανονικά.

Άλλον.

Το ίδιο.

Άλλον.

Πάλι το ίδιο.

Η Μαρία χαμογέλασε σχεδόν ανεπαίσθητα.

Είχε δίκιο να είναι προσεκτική.

Δεν μπορούσε να μετατρέψει κάθε διαφορά σε ένδειξη. Αν το έκανε, θα έχανε την ίδια την έννοια της διαδικασίας.

Έφτασε στο τέλος του ντοσιέ.

Έκλεισε τον τελευταίο φάκελο.

Για λίγα δευτερόλεπτα δεν έκανε τίποτα.

Ύστερα πήρε τα δύο φύλλα.

Το πρώτο έγραφε:

Βλάχος — εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Λαμπράκης — εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Το δεύτερο:

Κανονικό — εξέταση πριν από αξιολόγηση.

Τα έβαλε το ένα δίπλα στο άλλο.

Δεν είχε βρει απόδειξη.

Δεν είχε βρει παραβίαση.

Δεν είχε βρει ένοχο.

Είχε βρει όμως κάτι που δεν μπορούσε πλέον να αγνοήσει.

Οι δύο περιπτώσεις δεν ήταν απλώς διαφορετικές.

Ήταν διαφορετικές με τον ίδιο τρόπο.

Πήρε το μολύβι.

Κάτω από τις δύο γραμμές έγραψε μόνο:

Να ελεγχθεί η διαδικασία.

Έμεινε να κοιτάζει τη φράση.

Δεν ήξερε ακόμη τι σήμαινε.

Ή, πιο σωστά, δεν ήξερε πού θα την οδηγούσε.

Έβαλε το χαρτί μέσα στο τετράδιό της.

Δεν πήρε μαζί της κανέναν φάκελο.

Δεν ήθελε να δημιουργήσει την παραμικρή εντύπωση ότι κρατούσε στοιχεία εκτός αρχείου.

Πριν φύγει, ξανακοίταξε τις δύο σημειώσεις.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Δεν υπήρχε κοινός γιατρός.

Δεν υπήρχε κοινή ημερομηνία.

Δεν υπήρχε κοινό αποτέλεσμα.

Υπήρχε μόνο η ίδια αλλαγή στη σειρά.

Έσβησε το φως.

Έκλεισε την πόρτα.

Αυτή τη φορά δεν έφυγε με την αίσθηση ότι είχε βρει ένα λάθος.

Έφυγε με την αίσθηση ότι είχε βρει έναν τρόπο να κοιτάξει τα λάθη.

Και αυτό ήταν διαφορετικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΜΗΝ ΨΑΧΝΕΙΣ ΕΝΟΧΗ

Το επόμενο πρωί, η Μαρία έφτασε στην κλινική λίγο πριν από τις οκτώ.

Δεν είχε κοιμηθεί καλά.

Όχι επειδή πίστευε ότι είχε ανακαλύψει κάτι.

Επειδή δεν είχε ανακαλύψει ακόμη τι ήταν αυτό που την ενοχλούσε.

Άφησε την τσάντα της στο γραφείο και άνοιξε το τετράδιο στη σελίδα της προηγούμενης ημέρας.

Βλάχος — εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Λαμπράκης — εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Από κάτω:

Να ελεγχθεί η διαδικασία.

Τα διάβασε ξανά.

Πήρε το μολύβι.

Τι ακριβώς ψάχνω;

Έμεινε για λίγο σιωπηλή.

Έγραψε:

Λάθη;

Το έσβησε.

Παρατυπίες;

Το έσβησε κι αυτό.

Δεν ήταν αυτό.

Σε μια μεγάλη διαδικασία υπήρχαν καθυστερήσεις, διορθώσεις, ελλείψεις, διαφορετικοί χρόνοι καταχώρισης. Αν άρχιζε να τα θεωρεί όλα ύποπτα, θα έχανε πολύ γρήγορα το μέτρο.

Ξαναέγραψε:

Ακολουθείται η διαδικασία όπως προβλέπεται;

Στάθηκε στη φράση.

Αυτό ήταν πιο κοντά.

Άνοιξε τον φάκελο του Βλάχου.

Αυτή τη φορά δεν κοίταξε μόνο τις ημερομηνίες. Κοίταξε τι είχε καταγραφεί, ποια στοιχεία είχαν χρησιμοποιηθεί, ποιος είχε κάνει την αξιολόγηση, ποιος είχε υπογράψει και σε ποιο στάδιο είχε ενταχθεί κάθε εξέταση.

Ύστερα έκανε το ίδιο στον φάκελο του Λαμπράκη.

Δεν συνέκρινε τους δύο ασθενείς.

Συνέκρινε τις διαδικασίες.

Στο τέλος έγραψε:

Ίδιο στάδιο.

Ίδια απαίτηση.

Διαφορετική σειρά.

Δεν της αρκούσε.

Σηκώθηκε και πήγε στο αρχείο.

Η υπάλληλος σήκωσε το βλέμμα.

«Πάλι εδώ;»

«Ναι.»

«Τι ψάχνεις;»

«Τη διαδικασία.»

Η γυναίκα χαμογέλασε.

«Αυτό είναι μεγάλο αρχείο.»

«Το ξέρω.»

«Να σου φέρω τους φακέλους;»

«Όχι ακόμη.»

Η Μαρία στάθηκε μπροστά στα ράφια.

Για πρώτη φορά δεν την ενδιέφερε ένας συγκεκριμένος ασθενής.

Ήθελε να δει πώς περνούσε ένας φάκελος από την αρχή μέχρι το τέλος.

Πήρε έναν τυχαίο.

Στην πρώτη σελίδα υπήρχαν τα στοιχεία του ασθενούς.

Έπειτα η αρχική αξιολόγηση.

Μετά η εξέταση.

Ύστερα η τελική αξιολόγηση.

Οι υπογραφές.

Οι καταχωρίσεις.

Τα παραρτήματα.

Η Μαρία ακολούθησε τη διαδρομή με το δάχτυλο.

Αυτό ήταν το σημαντικό.

Όχι μόνο τι υπήρχε.

Αλλά πότε υπήρχε.

Και πριν από ποιο άλλο στοιχείο.

Έβαλε τον φάκελο στην άκρη.

Πήρε δεύτερο.

Ύστερα τρίτο.

Στον πέμπτο σταμάτησε.

Η σειρά ήταν σωστή.

Μια σημείωση στην αρχική αξιολόγηση παρέπεμπε σε εξέταση που βρισκόταν αρκετές σελίδες αργότερα.

Η Μαρία γύρισε στις προηγούμενες σελίδες.

Ύστερα ξανά στη σημείωση.

Η παραπομπή ήταν σωστή.

Η εξέταση υπήρχε.

Απλώς βρισκόταν σε διαφορετικό σημείο του φακέλου.

Το άφησε.

Δεν ήταν αυτό.

Και αυτό είχε σημασία.

Έπρεπε να ξέρει όχι μόνο τι την ανησυχούσε, αλλά και τι δεν αποτελούσε πρόβλημα.

Μετά από μία ώρα είχε ελέγξει δεκατρείς φακέλους.

Οι περισσότεροι ακολουθούσαν την ίδια λογική.

Η εξέταση προηγούνταν της αρχικής αξιολόγησης.

Τα αποτελέσματα τροφοδοτούσαν την αξιολόγηση.

Η αξιολόγηση οδηγούσε στην τελική απόφαση.

Κάθε στάδιο άφηνε ίχνος στο επόμενο.

Η Μαρία επέστρεψε στο γραφείο της.

Άνοιξε ξανά τους δύο φακέλους.

Τώρα τους κοίταζε διαφορετικά.

Στον Βλάχο, η αρχική αξιολόγηση είχε προηγηθεί της εξέτασης που αναφερόταν στα κριτήρια.

Στον Λαμπράκη, το ίδιο.

Δεν ήταν απλώς ότι μια ημερομηνία είχε μπει λάθος.

Ένα στάδιο της διαδικασίας φαινόταν να έχει χρησιμοποιηθεί πριν ολοκληρωθεί το στάδιο που υποτίθεται ότι το τροφοδοτούσε.

Αυτό ήταν πιο συγκεκριμένο.

Αλλά ακόμη δεν ήταν αρκετό.

Πήρε το μολύβι.

Έγραψε:

Δεν ψάχνω ποιος το έκανε.

Ψάχνω πώς έγινε.

Το διάβασε.

Δεν της άρεσε ακόμη.

Έσβησε το «πώς».

Ξαναέγραψε:

Δεν ψάχνω ποιος.

Ψάχνω τη διαδικασία.

Έμεινε λίγο να κοιτάζει τη φράση.

Ύστερα, από κάτω, έγραψε:

Μην ψάχνεις ενοχή.

Ψάξε διαδικασία.

Το μολύβι σταμάτησε.

Η φράση έμεινε μόνη της στο χαρτί.

Δεν ήταν συμπέρασμα.

Ήταν τρόπος δουλειάς.

Από εκεί και πέρα, κάθε φάκελος θα έπρεπε να περνά από τις ίδιες ερωτήσεις.

Ποια εξέταση έγινε;

Πότε έγινε;

Ποιος την αξιολόγησε;

Πότε έγινε η αρχική αξιολόγηση;

Ποια στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν;

Πότε καταχωρίστηκαν;

Ποιος υπέγραψε;

Και, κυρίως:

Ήταν διαθέσιμο το στοιχείο τη στιγμή που χρησιμοποιήθηκε;

Η τελευταία ερώτηση την έκανε να σηκώσει το βλέμμα.

Εκεί ίσως βρισκόταν η ουσία.

Όχι αν ένα χαρτί υπήρχε στον φάκελο.

Αλλά αν μπορούσε να υπάρχει εκεί όταν κάποιος έπαιρνε μια απόφαση.

Πήρε έναν καινούργιο φάκελο.

Δεν κοίταξε το όνομα.

Ξεκίνησε από την αρχή.

Αυτή τη φορά δεν άφησε τίποτα να την οδηγήσει. Ακολούθησε τη διαδικασία με τη σειρά που έπρεπε να έχει γίνει.

Και κάθε φορά που συναντούσε μια απόκλιση, δεν τη χαρακτήριζε.

Δεν έγραφε «λάθος».

Δεν έγραφε «ύποπτο».

Έγραφε μόνο:

Τι συνέβη;

Στις δώδεκα είχε μπροστά της δεκαοκτώ φακέλους.

Στους δεκαέξι η διαδικασία ήταν καθαρή.

Στους δύο υπήρχε η ίδια παράξενη αντιστροφή.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Η Μαρία δεν ένιωσε ικανοποίηση.

Ένιωσε μεγαλύτερη προσοχή.

Γιατί τώρα ήξερε ακριβώς τι έπρεπε να ψάξει.

Και αυτό έκανε τις δύο περιπτώσεις πιο σημαντικές.

Όχι επειδή αποδείκνυαν κάτι.

Αλλά επειδή έμοιαζαν να αποκλίνουν από έναν κανόνα.

Έκλεισε τους φακέλους.

Σηκώθηκε.

Στον διάδρομο συνάντησε τη Μακρή.

«Καλημέρα.»

«Καλημέρα.»

Η Μακρή κοίταξε το τετράδιο στα χέρια της.

«Ακόμη με τους φακέλους;»

«Ακόμη.»

«Βρήκες τίποτα;»

Η Μαρία σκέφτηκε για λίγο.

«Όχι κάτι που μπορώ να πω ότι είναι πρόβλημα.»

Η Μακρή έγνεψε.

«Τότε καλά κάνεις και το κοιτάς.»

«Αυτό σκέφτομαι κι εγώ.»

Η Μακρή έφυγε.

Η Μαρία την παρακολούθησε για μια στιγμή.

Ύστερα κοίταξε το τετράδιο.

Δεν είχε λόγο να υποψιάζεται κανέναν.

Ούτε τη Μακρή.

Ούτε τον Κυριακίδη.

Ούτε τον Ρηγόπουλο.

Και δεν ήθελε να το κάνει.

Αν ξεκινούσε από ανθρώπους, θα μπορούσε εύκολα να βρει εξηγήσεις για ό,τι έβλεπε.

Αν ξεκινούσε από τη διαδικασία, ίσως η ίδια η διαδικασία να της έδειχνε πού υπήρχε πρόβλημα.

Γύρισε στο γραφείο της.

Άνοιξε ξανά τον φάκελο του Βλάχου.

Αυτή τη φορά δεν κοίταξε την ημερομηνία.

Κοίταξε τα κριτήρια.

Ένα προς ένα.

Και τότε παρατήρησε κάτι που δεν είχε προσέξει μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Ένα από τα κριτήρια δεν αναφερόταν γενικά στην κατάσταση του ασθενούς.

Αναφερόταν σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα εξέτασης.

Η Μαρία έσκυψε πιο κοντά.

Διάβασε ξανά τη σχετική παράγραφο.

Ύστερα πήρε τον φάκελο του Λαμπράκη.

Βρήκε το αντίστοιχο σημείο.

Το ίδιο.

Ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα αποτελούσε προϋπόθεση για την ένταξη στη μελέτη.

Η Μαρία ακούμπησε τους δύο φακέλους δίπλα δίπλα.

Για πρώτη φορά, οι δύο ασυμφωνίες δεν της φάνηκαν απλώς σαν πρόβλημα ημερομηνιών.

Τώρα υπήρχε κάτι που μπορούσε να ελέγξει.

Όχι ποιος έκανε τι.

Αλλά ποια ήταν ακριβώς τα κριτήρια.

Πήρε το τετράδιο.

Στην τελευταία σελίδα έγραψε:

Κριτήρια ένταξης.

Από κάτω:

Να ελεγχθούν ένα προς ένα.

Έκλεισε το τετράδιο.

Αυτή τη φορά ήξερε από πού θα ξεκινούσε την επόμενη ημέρα.

Από τους κανόνες.

Όχι από τους ανθρώπους.

Και για πρώτη φορά, η διαδικασία είχε αρχίσει να της δείχνει πού έπρεπε να κοιτάξει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Το επόμενο πρωί, η Μαρία δεν πήγε κατευθείαν στους φακέλους.

Κάθισε στο γραφείο της και άνοιξε το πρωτόκολλο της μελέτης.

Το είχε διαβάσει και στο παρελθόν.

Πολλές φορές.

Όχι όμως έτσι.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή το είχε διαβάσει ως γιατρός που συμμετείχε σε μια οργανωμένη κλινική διαδικασία. Ήξερε τι έπρεπε να κάνει, ποια βήματα έπρεπε να ακολουθήσει και ποια στοιχεία έπρεπε να καταγράφονται.

Τώρα το διάβαζε διαφορετικά.

Δεν την ενδιέφερε μόνο τι έπρεπε να γίνει.

Ήθελε να καταλάβει αν γινόταν πράγματι έτσι.

Στις πρώτες σελίδες υπήρχαν ο σκοπός της μελέτης και η μεθοδολογία. Λίγο παρακάτω άρχιζαν τα κριτήρια ένταξης.

Η Μαρία πήρε το μολύβι.

Άρχισε να τα αντιγράφει στο τετράδιό της.

Δεν τα έγραψε όλα. Μόνο εκείνα που απαιτούσαν συγκεκριμένη ιατρική επιβεβαίωση.

Ηλικία.

Ιστορικό.

Κλινική εικόνα.

Εργαστηριακά αποτελέσματα.

Συγκεκριμένες τιμές.

Συγκεκριμένη εξέταση.

Σταμάτησε.

Ξανακοίταξε το πρωτόκολλο.

Κάθε κριτήριο είχε τη δική του θέση στη διαδικασία. Και το καθένα έπρεπε να έχει τεκμηριωθεί πριν από την τελική απόφαση ένταξης.

Το βλέμμα της έπεσε στην τελευταία φράση.

Πριν από την τελική απόφαση ένταξης.

Την υπογράμμισε.

Αυτό ήταν το σημείο.

Πήρε τον φάκελο του Βλάχου.

Βρήκε την αρχική αξιολόγηση.

Δίπλα στο σχετικό κριτήριο υπήρχε η παραπομπή στην εξέταση.

Η Μαρία άνοιξε τις επόμενες σελίδες.

Η εξέταση υπήρχε.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Η ημερομηνία υπήρχε.

Όμως η ημερομηνία ήταν μεταγενέστερη.

Έσκυψε πάνω από τον φάκελο.

Για δεύτερη φορά έβλεπε ακριβώς το ίδιο πράγμα. Μόνο που τώρα ήξερε τι σήμαινε.

Αν το αποτέλεσμα ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη, τότε έπρεπε να υπάρχει πριν από την αξιολόγηση.

Όχι μετά.

Πήρε το τετράδιο.

Έγραψε:

Κριτήριο → εξέταση → αποτέλεσμα → αξιολόγηση.

Από κάτω:

Βλάχος → αξιολόγηση → εξέταση → αποτέλεσμα.

Έμεινε για λίγο ακίνητη.

Δεν έγραψε τη λέξη «παραποίηση».

Δεν είχε ακόμη λόγο να το κάνει.

Υπήρχαν άλλες πιθανότητες.

Μπορεί να είχε καταχωριστεί λάθος ημερομηνία.

Μπορεί η εξέταση να είχε γίνει νωρίτερα και να είχε περαστεί αργότερα.

Μπορεί να υπήρχε διοικητική καθυστέρηση.

Μπορεί.

Η Μαρία σημείωσε:

Να αποκλειστούν οι απλές εξηγήσεις.

Δεν ήθελε να μετατρέψει μια απόκλιση σε κατηγορία μόνο και μόνο επειδή δεν είχε ακόμη βρει την εξήγησή της.

Πήρε τον φάκελο του Λαμπράκη.

Έκανε ακριβώς τον ίδιο έλεγχο.

Το ίδιο κριτήριο.

Η ίδια λογική.

Η εξέταση είχε γίνει μετά την αρχική αξιολόγηση.

Και πάλι, όμως, το αποτέλεσμα υπήρχε.

Η Μαρία κοίταξε για λίγο τον φάκελο.

Δεν μπορούσε ακόμη να πει ότι είχε παραποιηθεί.

Μπορούσε μόνο να πει κάτι πολύ πιο συγκεκριμένο:

Η διαδικασία, όπως αποτυπωνόταν στο αρχείο, δεν ακολουθούσε τη σειρά που προέβλεπε το πρωτόκολλο.

Αυτό ήταν αρκετό για να συνεχίσει.

Όχι για να κατηγορήσει.

Άνοιξε έναν τρίτο φάκελο.

Έλεγε το ίδιο κριτήριο.

Η εξέταση είχε γίνει κανονικά.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Η ημερομηνία προηγούνταν της αξιολόγησης.

Έβαλε έναν μικρό σταυρό στο τετράδιο.

Κανονικό.

Πήρε τέταρτο.

Το ίδιο.

Πέμπτο.

Το ίδιο.

Έκτο.

Το ίδιο.

Η Μαρία σταμάτησε.

Δεν είχε βρει περισσότερες ανωμαλίες.

Κι όμως, αυτό ακριβώς έκανε τις δύο πρώτες πιο καθαρές.

Στους περισσότερους φακέλους, το αποτέλεσμα υπήρχε πριν από την απόφαση.

Στους δύο, όχι.

Τώρα μπορούσε να συγκρίνει.

Πήρε μια λευκή κόλλα.

Στη μία πλευρά έγραψε:

ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Από κάτω:

Εξέταση

↓

Αποτέλεσμα

↓

Αξιολόγηση

↓

Απόφαση ένταξης

Στην άλλη πλευρά έγραψε:

ΒΛΑΧΟΣ / ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

Αξιολόγηση

↓

Εξέταση

↓

Αποτέλεσμα

Κοίταξε τα δύο σχήματα.

Το πρόβλημα δεν ήταν πια η ημερομηνία.

Η ημερομηνία ήταν αυτό που το αποκάλυπτε.

Το πραγματικό ερώτημα ήταν άλλο.

Πώς είχε ληφθεί η απόφαση χωρίς να υπάρχει ακόμη το αποτέλεσμα που την υποστήριζε;

Η Μαρία ακούμπησε την πλάτη της στην καρέκλα.

Δεν είχε απάντηση.

Και δεν ήθελε να επινοήσει μία.

Άνοιξε ξανά το πρωτόκολλο.

Διάβασε τις οδηγίες για την ένταξη.

Μια φράση την έκανε να σταματήσει.

Η τελική αξιολόγηση έπρεπε να βασίζεται στα διαθέσιμα δεδομένα του ασθενούς κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης.

Η Μαρία την υπογράμμισε.

Αυτό ήταν σαφές.

Έκλεισε το πρωτόκολλο.

Τώρα έπρεπε να βρει αν το ίδιο συνέβαινε και αλλού.

Όχι μόνο στο συγκεκριμένο κριτήριο.

Σε ολόκληρη τη διαδικασία.

Άρχισε να ελέγχει τους φακέλους έναν προς έναν.

Δεν διάβαζε πλέον ολόκληρο κάθε ιστορικό.

Έλεγγχε μόνο τα σημεία που μπορούσαν να επιβεβαιώσουν ή να αποκλείσουν την ένταξη.

Σε άλλους φακέλους υπήρχαν μικρές καθυστερήσεις.

Μια εξέταση είχε καταχωριστεί την επόμενη ημέρα.

Ένα αποτέλεσμα είχε περαστεί αργότερα.

Μια υπογραφή είχε προστεθεί μετά την ολοκλήρωση της καταχώρισης.

Η Μαρία δεν τα χαρακτήριζε αμέσως ως προβλήματα.

Ακολουθούσε τη χρονολογία.

Και κάθε φορά έκανε την ίδια ερώτηση:

Υπήρχαν τα απαιτούμενα δεδομένα όταν λαμβανόταν η απόφαση;

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η απάντηση ήταν ναι.

Τα δεδομένα υπήρχαν.

Η διαδικασία είχε γίνει.

Απλώς η καταχώριση είχε καθυστερήσει.

Σημείωνε:

Καταχώριση με καθυστέρηση — όχι πρόβλημα.

Υπογραφή μεταγενέστερη — όχι πρόβλημα.

Εξέταση πριν από αξιολόγηση — κανονικό.

Ύστερα γύριζε στους δύο φακέλους.

Εκεί υπήρχε κάτι διαφορετικό.

Η εξέταση δεν είχε απλώς καταχωριστεί αργότερα.

Είχε πραγματοποιηθεί αργότερα.

Αυτό ήταν το σημείο που δεν μπορούσε να εξηγήσει.

Σηκώθηκε και πήγε στην αίθουσα των γιατρών.

Ο Κυριακίδης ήταν μόνος.

«Έχεις ένα λεπτό;»

Σήκωσε το βλέμμα.

«Βέβαια.»

Η Μαρία κάθισε απέναντί του.

Δεν έβγαλε αμέσως τους φακέλους.

«Θέλω να σε ρωτήσω κάτι για τη διαδικασία ένταξης.»

«Πες μου.»

«Το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης εξέτασης πρέπει να υπάρχει πριν από την αρχική αξιολόγηση, σωστά;»

Ο Κυριακίδης σκέφτηκε για λίγο.

«Ναι. Αν είναι κριτήριο ένταξης, βέβαια.»

«Είναι.»

«Τότε ναι.»

Η Μαρία έγνεψε.

«Και αν το αποτέλεσμα έρθει μετά;»

Ο Κυριακίδης ανασήκωσε ελαφρά τους ώμους.

«Εξαρτάται.»

«Από τι;»

«Από το τι είχε συμβεί στην πράξη. Αν έχει γίνει λάθος καταχώριση, διορθώνεται. Αν κάποιος ασθενής εξετάστηκε αργότερα για άλλο λόγο, το κοιτάς.»

Η απάντηση ήταν λογική.

Η Μαρία δεν περίμενε κάτι διαφορετικό.

«Εντάξει.»

Ο Κυριακίδης την κοίταξε.

«Γιατί; Βρήκες κάτι;»

Εκείνη τον κοίταξε για μια στιγμή.

«Δύο περιπτώσεις που δεν μου βγαίνει η σειρά.»

Ο Κυριακίδης περίμενε.

Η Μαρία δεν του έδωσε ονόματα.

«Θα τις ξαναδώ.»

«Καλύτερα.»

Σηκώθηκε.

«Αν υπάρχει λάθος, θα φανεί.»

Η Μαρία χαμογέλασε αμυδρά.

«Αυτό θέλω κι εγώ.»

Βγήκε από την αίθουσα.

Δεν είχε πάρει απάντηση.

Αλλά ούτε είχε πάρει κάτι που να αναιρεί αυτό που έβλεπε.

Επέστρεψε στο γραφείο της.

Άνοιξε τους δύο φακέλους για ακόμη μία φορά.

Αυτή τη φορά κοίταξε όχι τις ημερομηνίες, αλλά το ίδιο το αποτέλεσμα της εξέτασης.

Το αποτέλεσμα ήταν εντός των ορίων που απαιτούσε το πρωτόκολλο.

Και στις δύο περιπτώσεις.

Η Μαρία σταμάτησε.

Αν το αποτέλεσμα ήταν φυσιολογικό, γιατί είχε σημασία τότε έγινε η εξέταση;

Η απάντηση ήταν απλή.

Επειδή το αποτέλεσμα έπρεπε να είναι γνωστό πριν ληφθεί η απόφαση.

Ακόμη κι αν τελικά αποδεικνυόταν σωστό.

Πήρε το τετράδιο.

Έγραψε:

Σωστό αποτέλεσμα $\neq$ σωστή διαδικασία.

Κοίταξε τη φράση.

Αυτό ήταν ίσως το πρώτο πράγμα που είχε γίνει πραγματικά καθαρό.

Δεν την ενδιέφερε μόνο αν το τελικό αποτέλεσμα ήταν αληθινό.

Την ενδιέφερε αν είχε χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με το πρωτόκολλο.

Πήρε τους δύο φακέλους και τους έβαλε τον έναν πάνω στον άλλο.

Για μια στιγμή σκέφτηκε να μιλήσει στον Ρηγόπουλο.

Δεν το έκανε.

Όχι ακόμη.

Πρώτα έπρεπε να ξέρει αν οι δύο περιπτώσεις ήταν πραγματικά εξαιρέσεις.

Και αν υπήρχε κάτι κοινό μεταξύ τους.

Άνοιξε το αρχείο της μελέτης.

Στη σελίδα των συμμετεχόντων σημείωσε τα δύο ονόματα.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Δίπλα τους έγραψε:

Ίδιο κριτήριο.

Ίδια σειρά.

Ίδιο πρόβλημα.

Σταμάτησε.

Ύστερα πρόσθεσε:

Να ελεγχθούν οι λόγοι ένταξης.

Έκλεισε το αρχείο.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή, η Μαρία πίστευε ότι ερευνούσε δύο λάθη.

Τώρα άρχιζε να αναρωτιέται αν τα δύο λάθη ήταν αποτέλεσμα του ίδιου τρόπου.

Και αυτό ήταν το πρώτο ερώτημα που δεν μπορούσε πλέον να αφήσει στην άκρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Η Μαρία δεν άρχισε από τους γιατρούς.

Άρχισε από τους ασθενείς.

Το επόμενο πρωί πήρε τους φακέλους του Βλάχου και του Λαμπράκη και τους άνοιξε ξανά. Τους άφησε μπροστά της για λίγα δευτερόλεπτα, χωρίς να αγγίξει τις σελίδες.

Αυτή τη φορά δεν κοίταξε τις ημερομηνίες.

Ούτε τις υπογραφές.

Κοίταξε τους ανθρώπους που βρίσκονταν πίσω από τα χαρτιά.

Ηλικία.

Ιστορικό.

Κλινική εικόνα.

Λόγος παραπομπής.

Προηγούμενες εξετάσεις.

Όλα εκείνα που έπρεπε να γνωρίζει ένας γιατρός πριν αποφασίσει αν κάποιος μπορούσε να ενταχθεί στη μελέτη.

Άνοιξε πρώτα τον φάκελο του Βλάχου.

Πενήντα δύο ετών.

Διάβασε ξανά το ιστορικό του. Ήταν σαφές και οργανωμένο. Υπήρχαν προηγούμενες εξετάσεις και καταχωρίσεις από γιατρούς που δεν συμμετείχαν στη μελέτη.

Η Μαρία τις διάβασε μία προς μία.

Δεν βρήκε κάτι που να την ανησυχεί.

Δεν υπήρχε κάποια προφανής αντίφαση. Κάποια πληροφορία που να έκανε τον ασθενή διαφορετικό από αυτό που έδειχνε ο φάκελός του.

Πέρασε στον Λαμπράκη.

Σαράντα οκτώ.

Έκανε τον ίδιο έλεγχο.

Ιστορικό. Κλινική εικόνα. Προηγούμενες εξετάσεις.

Και πάλι, τίποτα.

Η Μαρία άφησε τους δύο φακέλους ανοιχτούς μπροστά της.

Για λίγο σκέφτηκε ότι ίσως είχε δώσει μεγαλύτερη σημασία στις δύο ημερομηνίες απ' όση άξιζαν.

Ίσως υπήρχε πράγματι μια εξήγηση που δεν είχε βρει ακόμη.

Δεν ήθελε να μετατρέψει μια ασυμφωνία σε πρόβλημα μόνο και μόνο επειδή την είχε προσέξει.

Πήρε το πρωτόκολλο.

Διάβασε ξανά το συγκεκριμένο κριτήριο.

Δεν αφορούσε απλώς την παρουσία μιας ασθένειας.

Αφορούσε συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

Έπρεπε να βρίσκεται μέσα σε συγκεκριμένα όρια.

Η Μαρία σταμάτησε εκεί.

Ήξερε τη διαφορά.

Το ότι ένας ασθενής είχε τελικά μια τιμή μέσα στα επιτρεπόμενα όρια δεν ήταν από μόνο του αρκετό για να απαντήσει σε όλα τα ερωτήματα της διαδικασίας.

Επέστρεψε στον φάκελο του Βλάχου.

Το αποτέλεσμα βρισκόταν μέσα στα όρια.

Πέρασε στον Λαμπράκη.

Και εκεί, επίσης.

Το ίδιο ίσχυε και για τις συμπληρωματικές παραμέτρους που συνδέονταν με το κριτήριο.

Όλα έδειχναν ότι οι δύο ασθενείς μπορούσαν να ενταχθούν.

Η Μαρία συνοφρυώθηκε.

Αυτό ήταν σχεδόν πιο ενοχλητικό.

Αν οι ασθενείς πληρούσαν τελικά τα κριτήρια, γιατί είχε σημασία η σειρά;

Η απάντηση ήταν μπροστά της.

Η μελέτη δεν αξιολογούσε μόνο το τελικό αποτέλεσμα.

Αξιολογούσε τον ασθενή με βάση τα δεδομένα που υπήρχαν τη στιγμή της ένταξης.

Αν ένα αποτέλεσμα δεν υπήρχε ακόμη, δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί.

Αυτό το γνώριζε.

Τώρα ήθελε να δει αν υπήρχε κάτι ακόμη.

Άρχισε να ψάχνει τις προηγούμενες εξετάσεις.

Στον φάκελο του Βλάχου υπήρχε μία παλαιότερη εξέταση.

Την πήρε στα χέρια της και κοίταξε την τιμή.

Ήταν διαφορετική.

Όχι πολύ.

Αλλά διαφορετική.

Η Μαρία κοίταξε ξανά το αποτέλεσμα της μελέτης. Ύστερα ξανακοίταξε την παλαιότερη εξέταση.

Δεν έβγαλε συμπέρασμα.

Δεν μπορούσε.

Μπορούσε να υπάρξει φυσιολογική μεταβολή.

Μπορεί να υπήρχε διαφορά εργαστηρίου.

Μπορεί να είχαν χρησιμοποιηθεί διαφορετικές μέθοδοι.

Δεν ήθελε να κάνει κάτι περισσότερο από αυτό που της επέτρεπαν τα στοιχεία.

Σημείωσε μόνο:

Προηγούμενο αποτέλεσμα — να συγκριθεί με πρωτόκολλο.

Έπειτα πέρασε στον Λαμπράκη.

Και εκεί υπήρχε προηγούμενη εξέταση.

Η Μαρία κοίταξε την τιμή.

Η διαφορά ήταν μεγαλύτερη.

Έμεινε για αρκετά δευτερόλεπτα πάνω από το χαρτί.

Δεν ήταν από μόνη της εκτός ορίων.

Αυτό είχε σημασία.

Όμως, σε σχέση με το αποτέλεσμα που είχε χρησιμοποιηθεί για την ένταξη, η μεταβολή ήταν αξιοσημείωτη.

Άνοιξε ξανά το πρωτόκολλο.

Διάβασε τις απαιτήσεις.

Δεν υπήρχε αναφορά σε συγκεκριμένο αριθμό προηγούμενων εξετάσεων.

Το μόνο που απαιτούσε ήταν η τιμή να βρίσκεται στο συγκεκριμένο εύρος κατά την αξιολόγηση.

Η Μαρία άφησε το στυλό της πάνω στο γραφείο.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Όχι επειδή αποδείκνυε κάτι.

Αλλά επειδή έδειχνε πόσο εύκολο ήταν να κοιτάζει κανείς μόνο το αποτέλεσμα που βρισκόταν μπροστά του και να αγνοήσει όσα είχαν προηγηθεί.

Πήρε μια λευκή σελίδα.

Στη μία πλευρά έγραψε:

ΤΙ ΛΕΕΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ

Στην άλλη:

ΤΙ ΥΠΗΡΧΕ ΣΤΟΝ ΦΑΚΕΛΟ

Άρχισε να τα συγκρίνει.

Δεν βρήκε ακόμη αντίφαση.

Βρήκε όμως κενά.

Σε ορισμένα σημεία υπήρχαν παραπομπές σε προηγούμενες εξετάσεις χωρίς να αναφέρεται γιατί είχαν ζητηθεί.

Σε άλλα υπήρχαν αποτελέσματα χωρίς σαφή ένδειξη για το ποιος τα είχε αξιολογήσει.

Η Μαρία σταμάτησε.

Δεν ήταν αρκετό.

Και αυτό το γνώριζε.

Δεν ήθελε να δημιουργήσει πρόβλημα εκεί που μπορεί να μην υπήρχε.

Έκλεισε για λίγο τα μάτια.

Ύστερα άνοιξε ξανά τον φάκελο του Βλάχου.

Κάτι της είχε ξεφύγει.

Όχι από τις ημερομηνίες.

Από τη διαδρομή του ασθενούς.

Αναζήτησε την πρώτη καταχώριση.

Ποιος είχε παραπέμψει τον Βλάχο;

Η παραπομπή προερχόταν από γιατρό εκτός της ομάδας της μελέτης.

Η Μαρία σημείωσε το όνομα.

Έπειτα κοίταξε ποιος είχε κάνει την αρχική αξιολόγηση.

Ο Ρηγόπουλος.

Σήκωσε το βλέμμα της για μια στιγμή από τον φάκελο.

Ύστερα πήρε τον φάκελο του Λαμπράκη.

Η αρχική παραπομπή ήταν διαφορετική.

Η αξιολόγηση, όμως, είχε γίνει από τον Ρηγόπουλο.

Η Μαρία δεν ανησύχησε.

Ο Ρηγόπουλος ήταν ο διευθυντής της κλινικής.

Ήταν λογικό να αξιολογεί ασθενείς της μελέτης.

Δεν ήταν αυτό το πρόβλημα.

Το σημείωσε μόνο.

Βλάχος — αρχική αξιολόγηση: Ρηγόπουλος.

Και από κάτω:

Λαμπράκης — αρχική αξιολόγηση: Ρηγόπουλος.

Έμεινε για λίγο να κοιτάζει τις δύο γραμμές.

Υστερα πρόσθεσε:

Κοινό σημείο.

Δεν ήθελε να προχωρήσει περισσότερο.

Όχι ακόμη.

Πήρε άλλους φακέλους.

Τρεις.

Τέσσερις.

Πέντε.

Τους άνοιξε χωρίς να ψάχνει να επιβεβαιώσει κάτι συγκεκριμένο.

Στους περισσότερους, η αρχική αξιολόγηση είχε γίνει από διαφορετικούς γιατρούς της ομάδας.

Ο Ρηγόπουλος υπέγραφε αρκετούς, αλλά όχι όλους.

Αυτό ήταν φυσιολογικό για τον διευθυντή της κλινικής.

Δεν υπήρχε κάτι που μπορούσε να χρησιμοποιήσει.

Η Μαρία επέστρεψε στους δύο φακέλους.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Κοινό κριτήριο.

Κοινή αντιστροφή στη σειρά.

Κοινή αρχική αξιολόγηση.

Τρία κοινά στοιχεία.

Ακόμη όχι αρκετά.

Αλλά περισσότερα από δύο ημερομηνίες.

Σηκώθηκε και πήγε στο αρχείο.

Η υπάλληλος σήκωσε το βλέμμα της όταν την είδε.

«Θέλω τους φακέλους άλλων ασθενών που είχαν ενταχθεί στη μελέτη την ίδια περίοδο.»

Η γυναίκα την κοίταξε.

«Πόσους;»

Η Μαρία σκέφτηκε για λίγο.

«Όσους μπορούμε να ελέγξουμε χωρίς να χαθεί το αρχείο.»

Η υπάλληλος χαμογέλασε.

«Δηλαδή;»

«Δέκα.»

«Θα τους έχεις σε λίγο.»

Η Μαρία επέστρεψε στο γραφείο της.

Δεν ήθελε να ψάξει τυχαία.

Έφτιαξε έναν μικρό πίνακα.

Μόνο τέσσερις στήλες.

Ασθενής.

Κριτήριο.

Εξέταση πριν από αξιολόγηση.

Ποιος αξιολόγησε.

Άρχισε να συμπληρώνει.

Ο πρώτος ήταν κανονικός.

Ο δεύτερος επίσης.

Ο τρίτος.

Κανονικός.

Ο τέταρτος.

Κανονικός.

Ο πέμπτος.

Κανονικός.

Η Μαρία συνέχισε.

Όταν έφτασε στον έβδομο, σταμάτησε.

Κοίταξε ξανά την ημερομηνία.

Η εξέταση είχε γίνει πριν από την αξιολόγηση.

Συνέχισε.

Όγδοος.

Κανονικός.

Ένατος.

Κανονικός.

Δέκατος.

Κανονικός.

Έβαλε το μολύβι κάτω.

Οι δύο περιπτώσεις παρέμεναν μόνες.

Δεν είχε βρει τρίτη.

Αυτό ήταν καλό.

Αλλά δεν ήταν αρκετό για να τις απορρίψει ως τυχαίες.

Η Μαρία ξανακοίταξε τον πίνακα.

Στους περισσότερους φακέλους, η διαδικασία μπορούσε να ακολουθηθεί χωρίς δυσκολία.

Στους δύο υπήρχε μια συγκεκριμένη απόκλιση.

Και στους δύο, το ίδιο κριτήριο.

Και στους δύο, το ίδιο είδος χρονικής αντιστροφής.

Και στους δύο, ο ίδιος γιατρός στην αρχική αξιολόγηση.

Έγραψε στο κάτω μέρος:

Τρία κοινά στοιχεία.

Έμεινε για λίγο ακίνητη.

Υστερα πρόσθεσε:

Ακόμη όχι απόδειξη.

Αυτό την ηρέμησε.

Δεν ήθελε να γίνει καχύποπτη.

Ήθελε να γίνει ακριβής.

Πήρε το τηλέφωνο και κάλεσε το αρχείο.

«Θέλω κάτι ακόμη.»

«Τι;»

«Τις ημερομηνίες ένταξης όλων των ασθενών της μελέτης.»

«Όλων;»

«Όλων.»

«Για ποια περίοδο;»

Η Μαρία κοίταξε τους δύο φακέλους.

«Για όλη τη μελέτη.»

Έκλεισε.

Έμεινε με το βλέμμα στην οθόνη του υπολογιστή.

Για πρώτη φορά δεν προσπαθούσε να καταλάβει τι είχε γίνει στους δύο συγκεκριμένους ασθενείς.

Προσπαθούσε να δει αν υπήρχε ένας τρόπος με τον οποίο είχαν επιλεγεί οι ασθενείς.

Και αυτή η σκέψη ήταν διαφορετική.

Γιατί αν η διαδικασία επιλογής δεν ήταν τυχαία, τότε το πρόβλημα δεν βρισκόταν πια μόνο στους φακέλους.

Μπορεί να βρισκόταν στον τρόπο με τον οποίο η μελέτη γέμιζε τους ασθενείς της.

Η Μαρία κοίταξε ξανά το τετράδιο.

Έγραψε μία τελευταία φράση:

Ποιοι μπήκαν στη μελέτη — και γιατί;

Άφησε το μολύβι.

Αυτή τη φορά δεν έκλεισε το τετράδιο.

Το άφησε ανοιχτό πάνω στο γραφείο.

Γιατί είχε αρχίσει να καταλαβαίνει ότι το επόμενο βήμα δεν ήταν να κοιτάξει έναν ακόμη φάκελο.

Ήταν να κοιτάξει όλους τους ασθενείς μαζί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

Οι ημερομηνίες έφτασαν λίγο πριν από το μεσημέρι.

Η Μαρία άνοιξε το αρχείο και άρχισε να τις περνάει στο τετράδιό της.

Δεν έγραψε ονόματα.

Μόνο αριθμούς.

Ημερομηνία πρώτης αξιολόγησης.

Ημερομηνία ένταξης.

Και, δίπλα, ο αριθμός του ασθενούς.

Στην αρχή δεν είδε τίποτα.

Οι πρώτες καταχωρίσεις ήταν αραιές. Ένας ασθενής. Μερικές ημέρες αργότερα, άλλος. Ύστερα δύο μέσα στην ίδια εβδομάδα.

Η μελέτη βρισκόταν ακόμη στην αρχική της φάση.

Η Μαρία συνέχισε.

Δεν βιαζόταν.

Άφηνε τους αριθμούς να μπουν στη σειρά πριν προσπαθήσει να τους ερμηνεύσει.

Ο ρυθμός αυξανόταν.

Όχι απότομα.

Σταδιακά.

Αυτό ήταν το πρώτο πράγμα που της έκανε εντύπωση.

Δεν υπήρχε κάποιο συγκεκριμένο σημείο στο οποίο να μπορούσε να δείξει και να πει ότι κάτι είχε αλλάξει.

Υπήρχε όμως μια καμπύλη.

Στην αρχή αργή.

Ύστερα πιο πυκνή.

Η Μαρία έβαλε το μολύβι στην άκρη.

Άνοιξε το πρωτόκολλο.

Βρήκε τον προβλεπόμενο αριθμό συμμετεχόντων.

Τον κοίταξε για λίγο.

Δεν υπήρχε κάτι ασυνήθιστο.

Η μελέτη χρειαζόταν συγκεκριμένο αριθμό ασθενών και η κλινική βρισκόταν μέσα στα αναμενόμενα όρια.

Έκλεισε το πρωτόκολλο.

Δεν ήταν αυτό.

Κοίταξε ξανά τις ημερομηνίες.

Αυτή τη φορά τις χώρισε ανά μήνα.

Έφτιαξε τέσσερις στήλες.

Παραπομπή.

Αρχική αξιολόγηση.

Εξέταση κριτηρίου.

Ένταξη.

Άρχισε να συμπληρώνει.

Οι περισσότεροι ασθενείς ακολουθούσαν την ίδια διαδρομή.

Παραπομπή.

Εξέταση.

Αξιολόγηση.

Ένταξη.

Όπου υπήρχε απόκλιση, μπορούσε να την εντοπίσει.

Και όπου δεν υπήρχε, η σειρά ήταν καθαρή.

Η Μαρία γύρισε στους δύο φακέλους.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Τους έβαλε ξανά στον πίνακα.

Εκεί υπήρχε η ίδια απόκλιση.

Δεν ήταν πλέον οι μόνοι φάκελοι που είχε ελέγξει.

Ήταν όμως οι μόνοι στους οποίους το συγκεκριμένο κριτήριο είχε τεκμηριωθεί μετά την αρχική αξιολόγηση.

Η Μαρία συνέχισε να κοιτάζει τον πίνακα.

Κάτι έλειπε.

Όχι από τους φακέλους.

Από τη σύγκριση.

Έγραψε στην κορυφή:

Πότε παραπέμφθηκαν;

Άρχισε να σημειώνει τις πηγές των παραπομπών.

Νοσοκομείο.

Ιδιώτης γιατρός.

Άλλος γιατρός της κλινικής.

Προηγούμενος ασθενής.

Άλλη πηγή.

Δεν υπήρχε ένα μόνο κανάλι.

Αυτό ήταν αναμενόμενο.

Η Μαρία το άφησε στην άκρη.

Δεν ήθελε να δώσει σημασία σε κάτι μόνο και μόνο επειδή το είχε παρατηρήσει.

Στη συνέχεια κοίταξε ποιος είχε κάνει την πρώτη αξιολόγηση.

Τα ονόματα ήταν διαφορετικά.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Και σε ορισμένες περιπτώσεις άλλοι γιατροί που συμμετείχαν στη διαδικασία.

Ο Ρηγόπουλος είχε αρκετές αξιολογήσεις.

Ο Κυριακίδης επίσης.

Η Μακρή λιγότερες.

Και πάλι, τίποτα δεν ξεχώριζε.

Η Μαρία έσβησε μια γραμμή που είχε σημειώσει.

Δεν ήθελε να πιέσει τα στοιχεία μέχρι να πουν αυτό που ήθελε.

Σηκώθηκε και πήγε στο αρχείο.

Η υπάλληλος σήκωσε το βλέμμα της.

«Θέλω κάτι ακόμη.»

«Τι;»

«Τις αρχικές αξιολογήσεις των ασθενών πριν από την ένταξη.»

Η υπάλληλος την κοίταξε.

«Τις έχεις ήδη.»

«Θέλω μόνο τις ημερομηνίες.»

«Γιατί;»

Η Μαρία χαμογέλασε ελαφρά.

«Θέλω να δω τον ρυθμό.»

Η υπάλληλος έδειξε το ντουλάπι.

«Εκεί είναι.»

Η Μαρία πήρε τον κατάλογο.

Επέστρεψε στο γραφείο της.

Άρχισε να μετρά.

Τον πρώτο μήνα.

Έξι.

Τον δεύτερο.

Οκτώ.

Τον τρίτο.

Δώδεκα.

Τον τέταρτο.

Δεκαέξι.

Σταμάτησε.

Ξαναμέτρησε.

Το ίδιο.

Δεν ήταν από μόνο του παράξενο.

Μια μελέτη μπορούσε να επιταχυνθεί όσο αυξανόταν η ενημέρωση των γιατρών και οι παραπομπές.

Συνέχισε.

Τον πέμπτο μήνα, δεκαοκτώ.

Τον έκτο, δεκαεννέα.

Ο ρυθμός είχε ανέβει.

Και παρέμενε ψηλότερος.

Η Μαρία άνοιξε ξανά το πρωτόκολλο.

Η ένταξη των ασθενών δεν είχε συγκεκριμένο μηνιαίο όριο.

Δεν υπήρχε λοιπόν λόγος να θεωρήσει την αύξηση προβληματική.

Έγραψε:

Αύξηση συμμετοχών — όχι από μόνη της πρόβλημα.

Έμεινε να κοιτάζει τη φράση.

Ήταν σωστή.

Και πάλι όμως κάτι δεν της άρεσε.

Όχι ο αριθμός.

Η κατανομή.

Όσο περνούσαν οι μήνες, οι περισσότεροι ασθενείς έμπαιναν στη μελέτη με σχεδόν την ίδια διαδικασία.

Δεν υπήρχαν μεγάλες διακυμάνσεις.

Η Μαρία άρχισε να κοιτάζει τις τιμές των βασικών κριτηρίων.

Δεν τις εξέτασε ακόμη ιατρικά.

Τις έβαλε απλώς σε σειρά.

Ένα αποτέλεσμα.

Άλλο αποτέλεσμα.

Άλλο.

Τα περισσότερα βρίσκονταν μέσα στα επιτρεπόμενα όρια.

Δεν υπήρχε πρόβλημα.

Έπειτα παρατήρησε κάτι.

Οι τιμές ήταν αρκετά συγκεντρωμένες.

Η Μαρία σταμάτησε.

Δεν ήταν αδύνατο.

Ασθενείς με παρόμοια κλινική εικόνα μπορούσαν φυσιολογικά να παρουσιάζουν παρόμοιες τιμές.

Δεν μπορούσε να το αποκλείσει.

Αλλά ούτε και να το αφήσει χωρίς δεύτερη ματιά.

Ήθελε μεγαλύτερο δείγμα πριν το αφήσει στην άκρη.

Έγραψε:

Να ελεγχθούν όλοι οι ασθενείς ως προς τα βασικά κριτήρια.

Κάτω από αυτό:

Όχι μόνο αν πληρούνται.

Πώς φτάνουν στην αξιολόγηση.

Έμεινε ακίνητη.

Αυτή ήταν η διαφορά.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή έλεγγχε αν οι ασθενείς πληρούσαν τις προϋποθέσεις.

Τώρα άρχιζε να ενδιαφέρεται για τη διαδρομή που ακολουθούσε κάθε ασθενής μέχρι να φτάσει μπροστά στον γιατρό που αποφάσιζε.

Πήρε τον κατάλογο.

Σημείωσε τις πηγές παραπομπής.

Άρχισε να τις ομαδοποιεί.

Κρατικό νοσοκομείο.

Ιδιώτης γιατρός.

Εσωτερική παραπομπή.

Προηγούμενος ασθενής.

Άλλη πηγή.

Και τότε παρατήρησε κάτι.

Ορισμένες πηγές επαναλαμβάνονταν περισσότερο από άλλες.

Η Μαρία ξανακοίταξε τις καταχωρίσεις.

Δεν υπήρχε μία και μοναδική πηγή.

Υπήρχε όμως μια μικρή ομάδα γιατρών που επανερχόταν.

Η σκέψη ήρθε μόνη της.

Δεν την άφησε να προχωρήσει.

Δεν ήταν αρκετό.

Μπορεί απλώς να ήταν γιατροί που γνώριζαν τη μελέτη και παρέπεμπαν ασθενείς.

Αυτό ήταν απολύτως φυσιολογικό.

Η Μαρία το σημείωσε:

Πιθανή φυσιολογική εξήγηση.

Ύστερα, κάτω από αυτό:

Να ελεγχθεί.

Έκλεισε τον πίνακα.

Δεν είχε βρει ακόμη την απάντηση.

Είχε όμως βρει κάτι πιο χρήσιμο.

Έναν τρόπο να κάνει την επόμενη ερώτηση.

Πήρε το τετράδιο και γύρισε στη σελίδα όπου είχε γράψει:

Ποιοι μπήκαν στη μελέτη — και γιατί;

Από κάτω πρόσθεσε:

Από πού ήρθαν;

Και ύστερα:

Ποιος τους έστειλε;

Η Μαρία κοίταξε τις τρεις ερωτήσεις.

Μέχρι τώρα είχε κοιτάξει τους ασθενείς ως ξεχωριστές περιπτώσεις.

Τον έναν.

Μετά τον άλλον.

Μετά τον επόμενο.

Τώρα τους έβλεπε ως σύνολο.

Και για πρώτη φορά άρχισε να υποψιάζεται ότι η απάντηση μπορεί να μην βρισκόταν μόνο σε όσα έγραφαν οι φάκελοι.

Ίσως βρισκόταν στη διαδρομή που τους είχε οδηγήσει μέχρι εκεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

ΟΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Την επόμενη μέρα η Μαρία έφτασε στην κλινική λίγο μετά τις επτά και μισή.

Οι περισσότεροι δεν είχαν ακόμη έρθει.

Στον διάδρομο υπήρχε εκείνη η παράξενη ησυχία των πρωινών ωρών, όταν ένας χώρος εργασίας δεν είχε προλάβει ακόμη να αποκτήσει τον κανονικό του θόρυβο. Μερικές πόρτες ήταν κλειστές. Από κάπου ακουγόταν ένας μακρινός ήχος από συρτάρι που άνοιγε.

Η Μαρία δεν πήγε πρώτα στο γραφείο της.

Πέρασε κατευθείαν από το αρχείο.

Είχε πάρει μαζί της το τετράδιο.

Στη σελίδα της προηγούμενης ημέρας υπήρχαν ακόμη οι τρεις ερωτήσεις.

Ποιοι μπήκαν στη μελέτη — και γιατί;

Από πού ήρθαν;

Ποιος τους έστειλε;

Τις διάβασε μία φορά.

Σήμερα θα ασχολούνταν με τη δεύτερη.

Και ίσως, αν τα πράγματα την οδηγούσαν εκεί, και με την τρίτη.

Άνοιξε τον κατάλογο των ασθενών.

Στην αρχή αποφάσισε να μην κοιτάζει τα ονόματα.

Μόνο τις παραπομπές.

Ήθελε να απομακρύνει, όσο μπορούσε, τους ανθρώπους από την πρώτη εικόνα.

Νοσοκομεία.

Ιδιώτες γιατροί.

Άλλες κλινικές.

Εσωτερικές παραπομπές.

Κάποιες περιπτώσεις δεν είχαν σαφή αναφορά.

Η Μαρία τις σημείωσε ξεχωριστά.

Δεν ήθελε να θεωρήσει κενό κάτι που μπορεί απλώς να ήταν ελλιπής καταχώριση.

Ήξερε πλέον ότι μια ημερομηνία που έλειπε ή μια καταχώριση που δεν ήταν σαφής μπορούσε να σημαίνει πολλά πράγματα.

Μπορούσε να είναι απλό διοικητικό λάθος.

Μπορούσε να είναι καθυστέρηση.

Μπορούσε να είναι κάτι που χρειαζόταν διευκρίνιση.

Δεν θα αποφάσιζε από πριν.

Έπειτα άρχισε να γράφει.

Δέκα ασθενείς.

Μετά άλλοι δέκα.

Ύστερα άλλοι.

Στην αρχή τα ονόματα δεν της έλεγαν τίποτα.

Ήταν απλώς γραμμές.

Μια παραπομπή.

Μια ημερομηνία.

Ένα όνομα.

Μια καταχώριση.

Όσο όμως προχωρούσε, άρχισαν να επανέρχονται κάποια ονόματα.

Δύο ιδιώτες γιατροί εμφανίζονταν αρκετές φορές.

Ένας τρίτος λιγότερο συχνά.

Ένα ιδιωτικό ιατρείο επαναλαμβανόταν επίσης.

Η Μαρία σταμάτησε.

Δεν έκανε καμία σημείωση.

Γύρισε στην προηγούμενη σελίδα.

Έλεγε ξανά τους αριθμούς.

Το ίδιο.

Δεν ήταν λάθος ανάγνωσης.

Το ίδιο όνομα υπήρχε περισσότερες από μία φορές.

Συνέχισε.

Όσο προχωρούσε, η εικόνα γινόταν λίγο πιο καθαρή.

Όχι αρκετά για να την ονομάσει μοτίβο.

Αλλά αρκετά για να μην την αγνοήσει.

Πήρε έναν χάρακα και χώρισε το φύλλο σε δύο μέρη.

Στη μία πλευρά έγραψε:

Πηγή παραπομπής

Στην άλλη:

Τι συνέβη μετά

Έμεινε για λίγο να κοιτάζει τις δύο στήλες.

Αυτό ήταν το σημαντικό.

Δεν την ενδιέφερε ακόμη ποιος παρέπεμψε ποιον.

Ήθελε να δει αν η παραπομπή επηρέαζε με κάποιον τρόπο την υπόλοιπη διαδικασία.

Πήρε τις περιπτώσεις του πρώτου γιατρού.

Τις συνέκρινε.

Άλλοι είχαν φυσιολογική σειρά εξετάσεων.

Άλλοι όχι.

Άλλοι είχαν αξιολογηθεί από τον Ρηγόπουλο.

Άλλοι από τον Κυριακίδη.

Μερικοί από τη Μακρή.

Η Μαρία ακούμπησε την άκρη του μολυβιού στο χαρτί.

Δεν υπήρχε ένας κανόνας.

Και αυτό ήταν καλό.

Αν υπήρχε ένας κανόνας, θα ήταν πιο εύκολο.

Αλλά θα μπορούσε επίσης να σημαίνει ότι έψαχνε κάτι που δεν υπήρχε.

Δεν ήθελε να πέσει ξανά στην ίδια παγίδα.

Να δει μια επανάληψη και να τη μετατρέψει αμέσως σε σύνδεση.

Η Μαρία έβαλε ένα μικρό σημάδι δίπλα στις δύο περιπτώσεις που ήδη γνώριζε.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Κοίταξε από πού είχαν έρθει.

Δεν είχαν την ίδια πηγή.

Αυτό την σταμάτησε για λίγο.

Αν κάποιος τους είχε κατευθύνει με συγκεκριμένο τρόπο, θα περίμενε ίσως κάτι κοινό.

Δεν υπήρχε.

Έγραψε:

Βλάχος — διαφορετική παραπομπή.

Λαμπράκης — διαφορετική παραπομπή.

Και από κάτω:

Όχι κοινή πηγή.

Έμεινε να κοιτάζει τη φράση.

Δεν ήθελε να επιβεβαιώσει μια θεωρία.

Ήθελε να την αποκλείσει.

Αν οι δύο περιπτώσεις ήταν απλώς δύο λάθη, έπρεπε να μπορεί να το δεχτεί.

Δεν είχε λόγο να ψάχνει έγκλημα εκεί όπου υπήρχαν μόνο λάθη.

Αν όμως υπήρχε κάτι ευρύτερο, θα έπρεπε να εμφανιστεί αλλού.

Γύρισε λοιπόν στους υπόλοιπους ασθενείς.

Αυτή τη φορά δεν κοίταξε μόνο την πηγή.

Κοίταξε και τη σχέση ανάμεσα στην παραπομπή και στην αρχική αξιολόγηση.

Ποιος έστειλε τον ασθενή.

Ποιος τον εξέτασε.

Ποιος αποφάσισε ότι μπορούσε να προχωρήσει.

Ποιος υπέγραψε.

Η διαδικασία άρχισε να αποκτά διαφορετική μορφή.

Δεν ήταν πλέον μια σειρά από φακέλους.

Ήταν μια αλυσίδα.

Παραπομπή.

Εξέταση.

Αξιολόγηση.

Απόφαση.

Η Μαρία άρχισε να εντοπίζει τις επαναλήψεις.

Ο ίδιος γιατρός έστειλε έναν ασθενή.

Κάποιος άλλος έστειλε τον επόμενο.

Σε ορισμένες περιπτώσεις ο Ρηγόπουλος έκανε την αξιολόγηση.

Σε άλλες ο Κυριακίδης.

Σε άλλες η Μακρή.

Κανένας από τους τρεις δεν φαινόταν να έχει αποκλειστικό ρόλο.

Η Μαρία σταμάτησε.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Αν υπήρχε κάτι, δεν βρισκόταν σε ένα πρόσωπο.

Ή τουλάχιστον δεν το έβλεπε ακόμη.

Έγραψε:

Οι ρόλοι εναλλάσσονται.

Κοίταξε τη φράση.

Έπειτα πρόσθεσε:

Να ελεγχθεί η διαδικασία συνολικά.

Έμεινε για λίγο να κοιτάζει τις λέξεις.

Δεν της άρεσε.

Ήταν πολύ γενική.

Την έσβησε.

Ξαναέγραψε:

Ποιος αποφασίζει — και με ποια στοιχεία;

Αυτό ήταν καλύτερο.

Δεν κατηγορούσε κανέναν.

Δεν υπέθετε τίποτα.

Έδειχνε όμως το σημείο όπου έπρεπε να κοιτάξει.

Η Μαρία έκλεισε τον κατάλογο.

Πήρε τον πρώτο φάκελο από τη στοίβα.

Ήταν ενός ασθενούς που είχε παραπεμφθεί από έναν από τους γιατρούς που επαναλαμβάνονταν.

Άνοιξε την πρώτη σελίδα.

Η παραπομπή ήταν καθαρή.

Η ημερομηνία υπήρχε.

Η αιτία αναφερόταν.

Η εξέταση είχε γίνει πριν από την αξιολόγηση.

Όλα σωστά.

Πήρε δεύτερο φάκελο.

Το ίδιο.

Τρίτο.

Πάλι το ίδιο.

Η Μαρία άρχισε να νιώθει ότι το αρχείο αντιστεκόταν στην υποψία της.

Και αυτό, κατά κάποιον τρόπο, την ανακούφιζε.

Δεν ήθελε να βρει κάτι επειδή είχε αποφασίσει ότι υπάρχει.

Ήθελε να βρει κάτι επειδή υπήρχε.

Έφτασε στον τέταρτο φάκελο.

Σταμάτησε.

Ξανακοίταξε μια ημερομηνία.

Όχι.

Δεν ήταν λάθος.

Απλώς είχε διαβάσει γρήγορα.

Συνέχισε.

Μετά από λίγο είχε ελέγξει περισσότερους από είκοσι φακέλους.

Οι περισσότεροι ήταν απολύτως φυσιολογικοί.

Οι δύο γνωστές περιπτώσεις παρέμεναν διαφορετικές.

Και τώρα υπήρχε κάτι ακόμη.

Όχι στους ίδιους τους φακέλους.

Στη διαδρομή τους.

Η Μαρία πήρε τον πίνακα.

Έβαλε τα ονόματα των τριών γιατρών της κλινικής σε τρεις στήλες.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Άρχισε να τοποθετεί τους ασθενείς.

Δεν προσπαθούσε να βρει ποιος είχε κάνει τα περισσότερα.

Αυτό δεν θα σήμαινε τίποτα.

Προσπαθούσε να δει αν υπήρχε κάποια σχέση ανάμεσα στην πηγή της παραπομπής και στον γιατρό που έκανε την πρώτη αξιολόγηση.

Μετά από λίγη ώρα είχε μπροστά της έναν πίνακα γεμάτο ονόματα και γραμμές.

Δεν υπήρχε ένα καθαρό σχέδιο.

Αλλά υπήρχαν επαναλήψεις.

Ορισμένοι εξωτερικοί γιατροί έστελναν συχνότερα ασθενείς.

Ορισμένοι αξιολογητές εμφανίζονταν συχνότερα.

Και κάποιοι συνδυασμοί επανέρχονταν.

Η Μαρία τους κύκλωσε.

Δεν έγραψε:

ύποπτο.

Δεν έγραψε:

σύνδεση.

Έγραψε μόνο:

Επαναλαμβάνεται.

Έμεινε για λίγο σιωπηλή.

Έπειτα πρόσθεσε:

Να ελεγχθεί αν είναι φυσιολογικό για τη συγκεκριμένη μελέτη.

Αυτό ήταν το μόνο συμπέρασμα που μπορούσε να δεχτεί.

Έκλεισε το τετράδιο.

Εκείνη τη στιγμή άνοιξε η πόρτα.

Η Κατερίνα Μακρή στάθηκε στο άνοιγμα.

«Είσαι εδώ από νωρίς.»

«Ναι.»

Η Μακρή κοίταξε τα χαρτιά.

«Πάλι με τους φακέλους;»

Η Μαρία χαμογέλασε ελαφρά.

«Πάλι.»

«Βρήκες κάτι;»

Η Μαρία σκέφτηκε πριν απαντήσει.

Δεν ήθελε να πει περισσότερα από όσα ήξερε.

«Βρήκα μερικές επαναλήψεις.»

«Σε τι;»

«Στις παραπομπές.»

Η Μακρή πλησίασε λίγο.

Κοίταξε τον πίνακα χωρίς να προσπαθήσει να διαβάσει όλα τα ονόματα.

«Αυτό είναι φυσιολογικό. Όταν μια μελέτη είναι γνωστή στους γιατρούς, κάποιοι στέλνουν περισσότερους ασθενείς.»

Η Μαρία την κοίταξε.

«Αυτό σκέφτηκα κι εγώ.»

Η Μακρή χαμογέλασε.

«Άρα;»

«Άρα δεν ξέρω ακόμη.»

Η Μακρή έριξε άλλη μια ματιά στον πίνακα.

«Μην ψάχνεις πρόβλημα εκεί που μπορεί να μην υπάρχει.»

Η Μαρία δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε τα χαρτιά μπροστά της.

Ύστερα σήκωσε το βλέμμα.

«Δεν ψάχνω πρόβλημα.»

Η Μακρή περίμενε.

«Τότε τι ψάχνεις;»

Η Μαρία κοίταξε ξανά τον πίνακα.

«Πώς δουλεύει η διαδικασία.»

Η Μακρή έμεινε για λίγο σιωπηλή.

Ίσως περίμενε περισσότερα.

Δεν τα ζήτησε.

«Αν χρειαστείς κάτι, πες μου.»

«Θα σου πω.»

Η Μακρή έφυγε.

Η πόρτα έκλεισε.

Η Μαρία έμεινε μόνη.

Δεν άνοιξε αμέσως κανέναν φάκελο.

Έμεινε καθισμένη και κοίταξε τον πίνακα.

Η συζήτηση με τη Μακρή την είχε βοηθήσει περισσότερο απ' όσο περίμενε.

Όχι επειδή της είχε δώσει απάντηση.

Δεν της είχε δώσει.

Της είχε θυμίσει όμως κάτι που η ίδια προσπαθούσε να μην ξεχάσει.

Οι επαναλήψεις δεν ήταν αποδείξεις.

Έπρεπε να αποδειχθούν ως κάτι περισσότερο από επαναλήψεις.

Η Μαρία άνοιξε ξανά το τετράδιο.

Κάτω από τις τρεις ερωτήσεις της προηγούμενης ημέρας έγραψε μία ακόμη:

Υπάρχει κοινός τρόπος επιλογής;

Έμεινε να κοιτάζει τη φράση.

Δεν έγραψε τίποτα άλλο.

Δεν είχε ακόμη την απάντηση.

Αλλά πλέον είχε μια κατεύθυνση.

Και η κατεύθυνση δεν οδηγούσε σε έναν άνθρωπο.

Οδηγούσε στη διαδικασία.

Έκλεισε το τετράδιο.

Αυτή τη φορά δεν ένιωσε ότι είχε βρει κάτι.

Ένιωσε ότι είχε αποκλείσει μερικά πράγματα.

Και αυτό, για εκείνη, ήταν εξίσου χρήσιμο.

Γιατί όσο λιγότερες ήταν οι πιθανές εξηγήσεις, τόσο πιο καθαρά θα μπορούσε να δει την επόμενη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

Η ΕΠΙΛΟΓΗ

Η Μαρία δεν έφυγε από το αρχείο αμέσως.

Έμεινε καθισμένη μπροστά στον πίνακα.

Τα ονόματα των ασθενών ήταν γραμμένα σε μικρές ομάδες. Δίπλα τους, οι ημερομηνίες. Πιο δίπλα, οι γιατροί που είχαν κάνει την αρχική αξιολόγηση. Και στην άκρη, οι πηγές των παραπομπών.

Το χαρτί είχε αρχίσει να γεμίζει.

Η εικόνα όμως δεν είχε ακόμη καθαρίσει.

Αυτό ήταν που την ενοχλούσε περισσότερο.

Όχι ότι υπήρχαν κενά. Τα κενά ήταν αναμενόμενα. Όχι ότι υπήρχαν καθυστερήσεις ή διορθώσεις. Αυτά μπορούσαν να εξηγηθούν.

Αυτό που την απασχολούσε ήταν ότι, όσο περισσότερα στοιχεία έβαζε στη σειρά, τόσο περισσότερο φαινόταν πως η ίδια ερώτηση επέστρεφε από διαφορετικούς δρόμους.

Πώς επιλέγεται ένας ασθενής;

Η Μαρία πήρε μια καινούργια σελίδα.

Έγραψε στην κορυφή:

Πώς επιλέγεται ένας ασθενής;

Από κάτω άφησε κενό χώρο.

Δεν ήθελε ακόμη να γράψει απαντήσεις.

Ήθελε πρώτα να ξαναδεί τη διαδικασία από την αρχή.

Πήρε το πρωτόκολλο της μελέτης.

Το άνοιξε στη σελίδα με τα κριτήρια ένταξης.

Διάβασε ξανά τις προϋποθέσεις.

Ηλικία.

Κλινική εικόνα.

Ιστορικό.

Εργαστηριακά αποτελέσματα.

Συγκεκριμένη εξέταση.

Και, στο τέλος, η τελική αξιολόγηση.

Η σειρά ήταν σαφής.

Ο ασθενής έπρεπε πρώτα να εξεταστεί.

Τα απαραίτητα στοιχεία έπρεπε να υπάρχουν.

Και μόνο τότε μπορούσε ο γιατρός να αποφασίσει αν πληρούσε τα κριτήρια.

Η Μαρία έγραψε:

Τα κριτήρια δεν είναι μόνο αποτέλεσμα. Είναι διαδικασία.

Έμεινε λίγο πάνω από τη φράση.

Ύστερα την άφησε.

Άνοιξε ξανά τους φακέλους.

Πήρε έναν ασθενή που είχε παραπεμφθεί από ιδιώτη γιατρό.

Όλα ήταν στη σωστή σειρά.

Η εξέταση είχε προηγηθεί.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Η αξιολόγηση ακολουθούσε.

Ο γιατρός που υπέγραφε είχε μπροστά του όλα τα απαραίτητα στοιχεία.

Έβαλε ένα μικρό σημάδι.

Κανονικό.

Πήρε δεύτερο.

Το ίδιο.

Τρίτο.

Πάλι το ίδιο.

Συνέχισε.

Σε κάθε φυσιολογικό φάκελο υπήρχαν μικρές διαφορές.

Άλλοτε η εξέταση γινόταν μία ημέρα νωρίτερα.

Άλλοτε την ίδια ημέρα.

Άλλοτε η καταχώριση καθυστέρουσε λίγο.

Αλλά υπήρχε κάτι σταθερό.

Το στοιχείο που χρειαζόταν για την απόφαση υπήρχε όταν λαμβανόταν η απόφαση.

Η Μαρία το σημείωσε.

Το κρίσιμο στοιχείο πρέπει να είναι διαθέσιμο τη στιγμή της αξιολόγησης.

Έκλεισε τον φάκελο.

Πήρε έναν από τους δύο.

Βλάχος.

Ξαναδιάβασε τις ημερομηνίες.

Αρχική αξιολόγηση.

Εξέταση.

Αποτέλεσμα.

Τελική αξιολόγηση.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Αλλά όταν είχε γίνει η αρχική αξιολόγηση, δεν υπήρχε ακόμη.

Η Μαρία έμεινε ακίνητη.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που το έβλεπε.

Ήταν όμως η πρώτη φορά που το τοποθετούσε δίπλα σε ολόκληρη τη διαδικασία.

Πήρε τον Λαμπράκη.

Το ίδιο.

Δύο περιπτώσεις.

Ίδιο κριτήριο.

Ίδια αντιστροφή.

Διαφορετικές παραπομπές.

Διαφορετικοί ασθενείς.

Η Μαρία άνοιξε ξανά το πρωτόκολλο.

Διάβασε την παράγραφο για την ένταξη.

Το κρίσιμο αποτέλεσμα δεν ήταν απλώς ένα από τα στοιχεία του φακέλου.

Ήταν προϋπόθεση.

Αυτό σήμαινε ότι η αρχική αξιολόγηση δεν μπορούσε να βασιστεί σε κάτι που δεν είχε ακόμη πραγματοποιηθεί.

Η σκέψη ήταν απλή.

Αλλά τώρα είχε μεγαλύτερο βάρος.

Η Μαρία έγραψε:

Πρώτα δεδομένα. Μετά απόφαση.

Έπειτα πρόσθεσε:

Όχι το αντίστροφο.

Άφησε το μολύβι.

Δεν ήθελε ακόμη να μιλήσει στον Ρηγόπουλο.

Ούτε στον Κυριακίδη.

Ούτε στη Μακρή.

Ήθελε πρώτα να βεβαιωθεί ότι δεν υπήρχε κάποια διαδικαστική εξήγηση που δεν είχε δει.

Έψαξε τα σχετικά έντυπα.

Έλεγξε τις ημερομηνίες καταχώρισης.

Κοίταξε τις υπογραφές.

Σε ορισμένους φακέλους υπήρχαν διορθώσεις.

Σε άλλους συμπληρωματικές καταχωρίσεις.

Τίποτα δεν ήταν ασυνήθιστο.

Μέχρι που έφτασε σε ένα ακόμη αρχείο.

Δεν ήταν από τις δύο περιπτώσεις.

Η Μαρία κοίταξε την ημερομηνία.

Η εξέταση είχε γίνει πριν από την αρχική αξιολόγηση.

Όπως έπρεπε.

Αλλά το αποτέλεσμα είχε καταχωριστεί την επόμενη ημέρα.

Σήκωσε το βλέμμα.

Αυτό μπορούσε να συμβεί.

Η καταχώριση δεν ήταν απαραίτητα ταυτόχρονη με την εξέταση.

Κοίταξε το πρωτότυπο έντυπο.

Η ημερομηνία της εξέτασης ήταν σαφής.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Άρα η καθυστέρηση ήταν διοικητική.

Δεν υπήρχε πρόβλημα.

Η Μαρία το σημείωσε.

Καταχώριση ≠ πραγματικός χρόνος εξέτασης.

Και αυτό ήταν σημαντικό.

Δεν μπορούσε να χρησιμοποιεί τις ημερομηνίες μηχανικά.

Έπρεπε να ξέρει τι αντιπροσώπευε κάθε ημερομηνία.

Ξαναγύρισε στους δύο φακέλους.

Εκεί όμως δεν υπήρχε το ίδιο ζήτημα.

Η ημερομηνία της εξέτασης ήταν μεταγενέστερη από την αρχική αξιολόγηση.

Όχι η καταχώριση.

Η ίδια η εξέταση.

Η Μαρία έγραψε:

Βλάχος — πραγματική εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Λαμπράκης — πραγματική εξέταση μετά την αξιολόγηση.

Έμεινε για λίγο σιωπηλή.

Έπειτα έγραψε:

Να ελεγχθεί αν υπάρχει και τρίτη περίπτωση.

Αυτό έκανε.

Πήρε τον πλήρη κατάλογο.

Δεν έψαξε ονόματα.

Έψαξε ημερομηνίες.

Εξέταση.

Αξιολόγηση.

Ένταξη.

Μία προς μία.

Η ώρα πέρασε χωρίς να το καταλάβει.

Όταν τελείωσε, είχε μπροστά της έναν καινούργιο πίνακα.

Δεκάδες ασθενείς.

Σχεδόν όλοι στην κανονική σειρά.

Και δύο.

Μόνο δύο.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Η Μαρία ακούμπησε την πλάτη της στην καρέκλα.

Δύο περιπτώσεις δεν ήταν αρκετές.

Το ήξερε.

Αλλά δύο περιπτώσεις με το ίδιο κριτήριο και την ίδια αντιστροφή δεν ήταν πλέον κάτι που μπορούσε απλώς να αγνοήσει.

Πήρε το τηλέφωνο.

Σταμάτησε πριν καλέσει.

Το άφησε κάτω.

Όχι ακόμη.

Πρώτα έπρεπε να καταλάβει κάτι άλλο.

Όχι ποιος έκανε το λάθος.

Αλλά ποιος είχε λόγο να θεωρήσει ότι αυτά τα δύο αποτελέσματα αρκούσαν.

Η ερώτηση ήταν διαφορετική.

Και πιο δύσκολη.

Η Μαρία κοίταξε ξανά τον πίνακα.

Στο κάτω μέρος έγραψε:

Τι γνώριζαν τη στιγμή της απόφασης;

Ύστερα, μετά από μια μικρή παύση:

Και τι δεν γνώριζαν ακόμη;

Έκλεισε το τετράδιο.

Για πρώτη φορά η έρευνά της δεν αφορούσε μόνο τη σειρά των γεγονότων.

Αφορούσε τη στιγμή κατά την οποία κάποιος έπαιρνε μια απόφαση.

Και αυτό ήταν το σημείο όπου η διαδικασία μπορούσε να αλλάξει τα πάντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Η Μαρία επέστρεψε στους δύο φακέλους.

Δεν ήθελε να τους κοιτάξει ως σύνολο.

Ήθελε να τους διαλύσει ξανά σε επιμέρους βήματα.

Έναν προς έναν.

Βλάχος.

Άνοιξε την πρώτη σελίδα.

Η παραπομπή υπήρχε.

Η αρχική αξιολόγηση είχε ημερομηνία.

Η εξέταση είχε γίνει την επόμενη ημέρα.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Η τελική αξιολόγηση ακολουθούσε.

Η Μαρία πήρε το μολύβι.

Έγραψε στην άκρη:

Τι υπήρχε πριν από την απόφαση;

Κοίταξε ξανά τον φάκελο.

Ιστορικό.

Κλινική εικόνα.

Προηγούμενες εξετάσεις.

Στοιχεία από την παραπομπή.

Και η εξέταση που, σύμφωνα με το πρωτόκολλο, έπρεπε να έχει προηγηθεί.

Δεν υπήρχε.

Όχι ακόμη.

Η Μαρία γύρισε σελίδα.

Ο γιατρός είχε καταγράψει την αρχική αξιολόγηση με σαφήνεια.

Δεν υπήρχε σημείωση που να λέει ότι η απόφαση ήταν προσωρινή.

Δεν υπήρχε αναφορά σε αναμονή αποτελέσματος.

Δεν υπήρχε ένδειξη ότι η αξιολόγηση θα επανεξεταζόταν.

Η απόφαση ήταν καταγεγραμμένη σαν να είχαν ήδη ολοκληρωθεί οι απαραίτητοι έλεγχοι.

Η Μαρία σταμάτησε.

Αυτό είχε σημασία.

Όχι επειδή αποδείκνυε κάτι.

Αλλά επειδή περιόριζε τις πιθανές εξηγήσεις.

Αν η καταχώριση έλεγε ότι επρόκειτο για προσωρινή εκτίμηση, η εικόνα θα ήταν διαφορετική.

Αν υπήρχε αναμονή αποτελέσματος, θα υπήρχε άλλη εξήγηση.

Αν υπήρχε σημείωση ότι η τελική απόφαση θα λαμβανόταν αργότερα, πάλι θα υπήρχε ένα περιθώριο.

Δεν υπήρχε τίποτα από αυτά.

Η Μαρία πήρε τον δεύτερο φάκελο.

Λαμπράκης.

Ξαναέκανε τον ίδιο έλεγχο.

Παραπομπή.

Αρχική αξιολόγηση.

Εξέταση.

Αποτέλεσμα.

Τελική αξιολόγηση.

Η ίδια εικόνα.

Η Μαρία έβαλε τους δύο φακέλους δίπλα δίπλα.

Δεν κοίταξε τα ονόματα.

Κοίταξε τις καταχωρίσεις.

Η διατύπωση ήταν διαφορετική.

Οι ημερομηνίες διαφορετικές.

Οι ασθενείς διαφορετικοί.

Αλλά η σειρά ίδια.

Η αρχική αξιολόγηση προηγούνταν από την εξέταση που αποτελούσε προϋπόθεση για την ένταξη.

Η Μαρία έγραψε:

Η εξέταση υπάρχει.

Σταμάτησε.

Πρόσθεσε:

Δεν υπάρχει πριν από την απόφαση.

Άφησε το μολύβι.

Ύστερα ξανακοίταξε τη φράση.

Ήταν ακριβής.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Αυτό που έλειπε από τη σωστή θέση δεν ήταν το έγγραφο.

Ήταν η γνώση του αποτελέσματος τη στιγμή που πάρθηκε η απόφαση.

Η Μαρία γύρισε στο πρωτόκολλο.

Διάβασε ξανά τις σχετικές οδηγίες.

Η εξέταση δεν ήταν απλή συμπληρωματική πληροφορία.

Ήταν μέρος των κριτηρίων ένταξης.

Η Μαρία γύρισε στον φάκελο.

Το αποτέλεσμα, όταν τελικά ήρθε, βρισκόταν μέσα στα επιτρεπόμενα όρια.

Αυτό έκανε την υπόθεση πιο δύσκολη.

Αν το αποτέλεσμα ήταν εκτός ορίων, θα υπήρχε μια προφανής αντίφαση.

Δεν υπήρχε.

Ο ασθενής τελικά πληρούσε το συγκεκριμένο κριτήριο.

Το πρόβλημα βρισκόταν αλλού.

Στο πότε το γνώριζαν.

Η Μαρία έγραψε:

Σωστό αποτέλεσμα.

Έμεινε για λίγο.

Και από κάτω:

Λάθος χρονική θέση.

Έμεινε ακίνητη.

Η φράση τής θύμισε την προηγούμενη σημείωση.

Την ξανακοίταξε.

Μετά έγραψε:

Σωστό αποτέλεσμα ≠ σωστή διαδικασία.

Δεν χρειαζόταν άλλη εξήγηση.

Το άφησε.

Έπειτα έκανε κάτι που δεν είχε κάνει μέχρι τότε.

Πήρε έναν φυσιολογικό φάκελο και τον τοποθέτησε δίπλα στους δύο.

Τρεις φάκελοι.

Τρία ονόματα.

Τρεις διαφορετικοί ασθενείς.

Στον πρώτο, η εξέταση είχε προηγηθεί.

Στον δεύτερο και στον τρίτο, όχι.

Η Μαρία κοίταξε τις υπογραφές.

Ο φυσιολογικός φάκελος είχε υπογραφή μετά την ολοκλήρωση των απαραίτητων ελέγχων.

Στους δύο άλλους, η αρχική αξιολόγηση είχε ήδη γίνει.

Δεν μπορούσε να ξέρει ακόμη αν ήταν λάθος.

Αλλά μπορούσε να ξέρει ότι δεν ήταν ο συνηθισμένος τρόπος.

Έψαξε αν υπήρχε κάποια εσωτερική οδηγία που επέτρεπε προκαταρκτική αξιολόγηση.

Βρήκε μία γενική αναφορά σε προκαταρκτικό έλεγχο.

Διάβασε προσεκτικά.

Ο προκαταρκτικός έλεγχος μπορούσε να προηγηθεί της πλήρους αξιολόγησης.

Αλλά δεν αποτελούσε απόφαση ένταξης.

Η Μαρία ξανακοίταξε τον Βλάχο.

Η καταχώριση δεν έμοιαζε με προκαταρκτική εκτίμηση.

Το ίδιο και στον Λαμπράκη.

Έγραψε:

Όχι προκαταρκτική αξιολόγηση.

Και από κάτω:

Καταγεγραμμένη απόφαση.

Έκανε πίσω στην καρέκλα.

Αυτό ήταν πιο σημαντικό από όσο περίμενε.

Γιατί τώρα δεν είχε μόνο δύο ημερομηνίες που δεν ταίριαζαν.

Είχε δύο διαδικασίες που δεν ταίριαζαν με τον τρόπο που περιέγραφε το πρωτόκολλο τη λήψη της απόφασης.

Η Μαρία κοίταξε την ώρα.

Είχε περάσει αρκετή ώρα.

Σηκώθηκε.

Πήγε μέχρι το παράθυρο.

Έξω η κίνηση της κλινικής είχε αρχίσει να αυξάνεται.

Άνθρωποι έμπαιναν.

Άλλοι έβγαιναν.

Νοσηλευτές περνούσαν στους διαδρόμους.

Η καθημερινότητα συνεχιζόταν κανονικά.

Και μέσα σε αυτή την κανονικότητα υπήρχαν δύο φάκελοι που δεν ακολουθούσαν την ίδια σειρά.

Η Μαρία γύρισε στο γραφείο.

Δεν ήθελε ακόμη να μιλήσει σε κανέναν.

Όχι επειδή φοβόταν.

Επειδή δεν είχε αρκετά.

Έπρεπε πρώτα να βρει αν οι δύο περιπτώσεις ήταν εξαίρεση.

Άνοιξε τον πλήρη κατάλογο των ασθενών.

Έψαξε ξανά.

Αυτή τη φορά όχι μόνο τις ημερομηνίες.

Έψαξε και τον τύπο της αξιολόγησης.

Προκαταρκτική.

Αρχική.

Τελική.

Άρχισε να σημειώνει.

Οι περισσότερες περιπτώσεις ήταν καθαρές.

Όπου υπήρχε προκαταρκτική αξιολόγηση, αναφερόταν ως τέτοια.

Όπου υπήρχε τελική απόφαση, τα απαραίτητα στοιχεία είχαν ήδη καταχωριστεί.

Μία ώρα αργότερα είχε τελειώσει.

Δεν υπήρχε τρίτη περίπτωση.

Μόνο δύο.

Η Μαρία έκλεισε τον κατάλογο.

Για πρώτη φορά ένιωσε ότι είχε φτάσει σε ένα σημείο όπου δεν μπορούσε να προχωρήσει μόνο με περισσότερους φακέλους.

Χρειαζόταν να καταλάβει γιατί είχαν γίνει αυτές οι δύο αξιολογήσεις έτσι.

Πήρε το τηλέφωνο.

Αυτή τη φορά δεν το άφησε κάτω.

Βρήκε τον αριθμό του Κυριακίδη.

Το δάχτυλό της έμεινε για μια στιγμή πάνω στο πλήκτρο.

Μετά κάλεσε.

«Ελα;»

«Ευάγγελε, έχεις ένα λεπτό;»

«Ναι.»

«Θέλω να σε ρωτήσω κάτι για τη διαδικασία ένταξης.»

Μικρή παύση.

«Τι ακριβώς;»

Η Μαρία κοίταξε τον φάκελο μπροστά της.

«Αν έχει ολοκληρωθεί η αρχική αξιολόγηση πριν από μια εξέταση που αποτελεί κριτήριο ένταξης, θεωρείται ότι η αξιολόγηση είναι έγκυρη;»

Ο Κυριακίδης δεν απάντησε αμέσως.

«Εξαρτάται.»

«Από τι;»

«Από το αν μιλάμε για προκαταρκτική εκτίμηση ή για τελική απόφαση.»

«Για αρχική αξιολόγηση που καταγράφεται στον φάκελο.»

«Τότε θα έπρεπε να υπάρχει το αποτέλεσμα.»

«Πριν από την αξιολόγηση;»

«Ναι.»

Η Μαρία κράτησε σιωπή.

«Γιατί ρωτάς;»

«Για δύο φακέλους.»

«Ποιοι;»

Η Μαρία δεν απάντησε αμέσως.

«Βλάχος και Λαμπράκης.»

Η σιωπή στην άλλη άκρη κράτησε λίγο περισσότερο αυτή τη φορά.

«Δεν θυμάμαι τους φακέλους.»

«Ούτε εγώ περίμενα να τους θυμάσαι.»

«Τότε τι ακριβώς θέλεις να ξέρεις;»

«Αν υπήρχε κάποια διαδικασία που επέτρεπε να γίνει έτσι.»

«Όχι ως κανονική διαδικασία.»

Η Μαρία σημείωσε τη φράση.

Όχι ως κανονική διαδικασία.

«Εντάξει.»

«Μαρία.»

«Ναι;»

«Υπάρχει κάποιο πρόβλημα;»

Η Μαρία κοίταξε ξανά τους δύο φακέλους.

«Δεν ξέρω ακόμη.»

«Τότε μην το κάνεις μεγαλύτερο απ' όσο είναι.»

Η φωνή του ήταν ήρεμη.

Η Μαρία απάντησε το ίδιο ήρεμα.

«Αυτό προσπαθώ να κάνω.»

Έκλεισε το τηλέφωνο.

Έμεινε ακίνητη για λίγο.

Ο Κυριακίδης δεν είχε πει κάτι που να την ξαφνιάσει.

Είχε επιβεβαιώσει μόνο αυτό που ήδη έδειχναν τα έγγραφα.

Η διαδικασία δεν ήταν αυτή.

Η Μαρία κοίταξε το τετράδιό της.

Στην κορυφή της σελίδας υπήρχε ακόμη η ερώτηση:

Τι γνώριζαν τη στιγμή της απόφασης;

Τώρα έγραψε από κάτω:

Το αποτέλεσμα δεν υπήρχε ακόμη.

Και μετά:

Παρόλα αυτά, η απόφαση καταγράφηκε.

Σταμάτησε.

Δεν πρόσθεσε τίποτε άλλο.

Δεν είχε ακόμη απάντηση στο γιατί.

Είχε όμως πλέον κάτι πιο συγκεκριμένο.

Δεν έψαχνε πια αν είχε γίνει λάθος.

Έψαχνε γιατί μια διαδικασία που απαιτούσε ένα δεδομένο είχε προχωρήσει χωρίς αυτό.

Και αυτή ήταν μια ερώτηση που δεν μπορούσε να απαντήσει κανένα πρωτόκολλο μόνο του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

ΤΟ ΠΡΙΝ

Η Μαρία δεν άνοιξε άλλον φάκελο.

Για πρώτη φορά, δεν χρειαζόταν να ψάξει μέσα.

Χρειαζόταν να κοιτάξει πριν από αυτόν.

Πριν από την εξέταση.

Πριν από την αξιολόγηση.

Πριν ακόμη από την απόφαση.

Έμεινε για λίγο ακίνητη μπροστά στο γραφείο της, κοιτάζοντας τους δύο φακέλους που είχε αφήσει ανοιχτούς.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Δύο ονόματα.

Δύο διαφορετικοί άνθρωποι.

Δύο διαφορετικές παραπομπές.

Κι όμως, η ίδια αλλαγή στη σειρά.

Έβγαλε από το συρτάρι το πρωτόκολλο της μελέτης και το άφησε ανοιχτό δίπλα στο τετράδιό της.

Είχε διαβάσει αρκετές φορές τα κριτήρια ένταξης.

Τώρα ήθελε να δει κάτι άλλο.

Πώς έφτανε ένας ασθενής μέχρι εκεί.

Από τη στιγμή που κάποιος τον παρέπεμπε στην κλινική μέχρι τη στιγμή που ένας γιατρός αποφάσιζε αν μπορούσε να συμμετάσχει.

Δεν την ενδιέφερε ακόμη ποιος είχε κάνει τι.

Την ενδιέφερε η διαδρομή.

Πήρε μια καθαρή σελίδα.

Στην κορυφή έγραψε:

**ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ → ΠΡΟΕΛΕΓΧΟΣ → ΕΞΕΤΑΣΗ → ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ →
ΕΝΤΑΞΗ**

Έμεινε να κοιτάζει τη σειρά.

Ήταν απλή.

Τόσο απλή, ώστε δεν άφηνε πολλά περιθώρια για παρερμηνείες.

Έπειτα πήρε έναν φυσιολογικό φάκελο.

Τον άνοιξε.

Βρήκε την παραπομπή.

Μετά τον προέλεγχο.

Ύστερα την εξέταση.

Μετά την αξιολόγηση.

Τέλος, την απόφαση.

Η Μαρία δεν βιαζόταν.

Έλεγε κάθε βήμα όπως θα έλεγε μια διαδικασία που επρόκειτο να αμφισβητήσει.

Δεν ήθελε να βρει αυτό που περίμενε.

Ήθελε να ξέρει ότι δεν υπήρχε άλλος τρόπος να το διαβάσει.

Πήρε δεύτερο.

Το ίδιο.

Τρίτο.

Το ίδιο.

Τέταρτο.

Το ίδιο.

Σταμάτησε.

Δεν χρειαζόταν να συνεχίσει.

Η κανονική σειρά είχε πλέον επιβεβαιωθεί αρκετές φορές.

Δεν ήταν μια θεωρητική σειρά γραμμένη μόνο στο πρωτόκολλο.

Ήταν η σειρά με την οποία γινόταν στην πράξη.

Η Μαρία πήρε τον φάκελο του Βλάχου.

Η ακολουθία άλλαζε.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ → ΠΡΟΕΛΕΓΧΟΣ → ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ → ΕΞΕΤΑΣΗ → ΕΝΤΑΞΗ

Έμεινε πάνω από τη σελίδα.

Δεν χρειάστηκε να ξανακοιτάξει τις ημερομηνίες.

Η διαφορά ήταν πλέον μπροστά της.

Ο Λαμπράκης ήταν ίδιος.

Η Μαρία έβαλε τους δύο φακέλους δίπλα στην καθαρή σειρά.

Τώρα η διαφορά φαινόταν χωρίς να χρειάζεται να ψάξει ημερομηνίες.

Δεν ήταν απλώς μια καθυστέρηση καταχώρισης.

Ήταν διαφορετική θέση ενός βήματος μέσα στη διαδικασία.

Αυτό όμως δεν αρκούσε.

Μπορούσε να υπάρχει κάποιος πρακτικός λόγος.

Η Μαρία πήρε το μολύβι.

Έγραψε:

Γιατί έγινε η αξιολόγηση πριν από την εξέταση;

Από κάτω άρχισε να σημειώνει πιθανές εξηγήσεις.

1. Η εξέταση είχε γίνει νωρίτερα και καταχωρίστηκε αργότερα.

Το είχε ήδη ελέγξει.

Δεν ίσχυε.

Η ημερομηνία της εξέτασης ήταν μεταγενέστερη.

Το απέρριψε.

2. Η αξιολόγηση ήταν προκαταρκτική.

Το είχε ελέγξει.

Δεν ήταν.

Η καταχώριση αφορούσε την αρχική αξιολόγηση που αποτελούσε μέρος της διαδικασίας ένταξης.

Το διέγραψε.

Έμεινε στην τρίτη πιθανότητα.

3. Υπήρχε ειδική εξαίρεση στη διαδικασία.

Αυτό δεν το είχε ελέγξει πλήρως.

Η Μαρία ξαναπήρε το πρωτόκολλο.

Διάβασε τις ενότητες που αφορούσαν την ένταξη.

Αργά.

Χωρίς να προσπεράσει ούτε μία παράγραφο.

Δεν βρήκε εξαίρεση.

Διάβασε ξανά.

Τίποτα.

Έψαξε στις εσωτερικές οδηγίες της κλινικής.

Υπήρχαν οδηγίες για καθυστερήσεις.

Υπήρχαν οδηγίες για επαναληπτικές εξετάσεις.

Υπήρχαν οδηγίες για ασθενείς που δεν μπορούσαν να ολοκληρώσουν άμεσα έναν έλεγχο.

Δεν υπήρχε όμως διαδικασία που να επέτρεπε να καταγραφεί ως ολοκληρωμένη μια αξιολόγηση όταν ένα υποχρεωτικό κριτήριο δεν είχε ακόμη ελεγχθεί.

Η Μαρία έγραψε:

3. Δεν υπάρχει προβλεπόμενη εξαίρεση.

Άφησε το μολύβι.

Τρεις πιθανές εξηγήσεις.

Οι δύο είχαν ήδη αποκλειστεί.

Η τρίτη επίσης δεν φαινόταν να ισχύει.

Αυτό δεν σήμαινε ακόμη ότι κάποιος είχε παραβιάσει σκόπιμα τη διαδικασία.

Η Μαρία το ήξερε.

Και δεν ήθελε να κάνει το επόμενο βήμα πριν είναι βέβαιη.

Σήμαινε όμως κάτι άλλο.

Η διαδικασία είχε αλλάξει.

Και αυτό ήταν αρκετό για να συνεχίσει.

Άνοιξε ξανά το αρχείο των παραπομπών.

Αυτή τη φορά έψαξε μόνο τους δύο ασθενείς.

Βλάχος.

Η παραπομπή είχε φτάσει στην κλινική δύο ημέρες πριν από την αρχική αξιολόγηση.

Λαμπράκης.

Η παραπομπή είχε φτάσει μία ημέρα πριν.

Η Μαρία ξανακοίταξε τις ημερομηνίες.

Και στις δύο περιπτώσεις υπήρχε χρόνος για να ακολουθηθεί η κανονική διαδικασία.

Δεν υπήρχε πίεση χρόνου.

Δεν υπήρχε επείγουσα ανάγκη.

Δεν υπήρχε λόγος να παρακαμφθεί ένα βήμα.

Έγραψε:

Υπήρχε χρόνος.

Έμεινε να κοιτάζει τις δύο λέξεις.

Αυτό την ενόχλησε περισσότερο από την ίδια την ημερομηνία.

Αν ένας ασθενής είχε έρθει τελευταία στιγμή και έπρεπε να περιμένει μια εξέταση, θα μπορούσε να υπάρχει μια εξήγηση.

Αλλά εδώ δεν υπήρχε κάτι τέτοιο.

Η εξέταση είχε προγραμματιστεί.

Η εξέταση έγινε.

Απλώς η απόφαση είχε προηγηθεί.

Η Μαρία έκλεισε για λίγο τα μάτια.

Το πρόβλημα δεν ήταν ότι έλειπε ένα αποτέλεσμα.

Το αποτέλεσμα υπήρχε.

Το πρόβλημα ήταν ότι η διαδικασία είχε προχωρήσει πριν από αυτό.

Και τώρα έπρεπε να καταλάβει αν αυτό συνέβαινε ανεξάρτητα από το ποιος έκανε την αξιολόγηση.

Πήρε έναν ακόμη φάκελο.

Ήθελε να ελέγξει κάτι τελευταίο.

Αν η ίδια σειρά ακολουθούνταν ανεξάρτητα από το ποιος έκανε την αξιολόγηση.

Άρχισε να καταγράφει ονόματα.

Διαφορετικοί γιατροί.

Διαφορετικές παραπομπές.

Διαφορετικές ημερομηνίες.

Η κανονική σειρά παρέμενε ίδια.

Δεν υπήρχε σχέση ανάμεσα στο πρόσωπο και στην αλλαγή της διαδικασίας.

Μόνο οι δύο συγκεκριμένες περιπτώσεις εξακολουθούσαν να ξεχωρίζουν.

Η Μαρία ακούμπησε το μολύβι στο γραφείο.

Δεν είχε ακόμη απάντηση.

Είχε όμως λιγότερες πιθανές εξηγήσεις.

Και αυτό, για εκείνη, ήταν πρόοδος.

Ύστερα πήρε το τηλέφωνο.

Αυτή τη φορά κάλεσε την Κατερίνα Μακρή.

«Ναι;»

«Κατερίνα, θέλω να σε ρωτήσω κάτι.»

«Πες μου.»

Η Μαρία κοίταξε τις σημειώσεις της.

«Όταν ένας ασθενής έχει παραπεμφθεί για τη μελέτη, μπορεί να γίνει η αρχική αξιολόγηση πριν ολοκληρωθεί η εξέταση που αποτελεί κριτήριο ένταξης;»

«Εξαρτάται από το τι εννοείς αξιολόγηση.»

Η Μαρία κοίταξε ξανά τη σελίδα.

«Αξιολόγηση που καταγράφεται στον φάκελο πριν από την εξέταση.»

«Αν είναι το συγκεκριμένο κριτήριο που λες, όχι κανονικά.»

«Υπάρχει περίπτωση να γίνει έτσι για πρακτικούς λόγους;»

«Μπορεί να γίνει ένας προέλεγχος.»

«Όχι αυτό.»

Μικρή παύση.

«Τότε όχι.»

Η Μαρία δεν απάντησε.

Η Μακρή συνέχισε.

«Γιατί ρωτάς;»

«Κάνω έναν έλεγχο στη σειρά των διαδικασιών.»

«Σε ποιους φακέλους;»

Η Μαρία δεν είπε αμέσως τα ονόματα.

«Σε μερικούς από την ίδια περίοδο.»

«Υπάρχει κάτι συγκεκριμένο;»

«Όχι ακόμη.»

Η απάντηση ήρθε γρήγορα.

«Τότε μάλλον είναι θέμα καταχώρισης.»

Η Μαρία κοίταξε τη σελίδα μπροστά της.

«Η εξέταση έγινε την επόμενη ημέρα.»

Σιωπή.

Αυτή τη φορά η σιωπή ήταν διαφορετική.

«Τότε πρέπει να το δούμε.»

Η Μαρία κράτησε τη φωνή της σταθερή.

«Αυτό ακριβώς κάνω.»

Έκλεισε.

Δεν είχε πάρει εξήγηση.

Είχε όμως πάρει κάτι άλλο.

Και οι δύο, ο Κυριακίδης και η Μακρή, είχαν αναγνωρίσει το ίδιο πράγμα.

Η διαδικασία δεν προέβλεπε αυτό που έδειχναν οι δύο φάκελοι.

Η Μαρία κοίταξε τις σημειώσεις της.

Δεν υπήρχε ακόμη κατηγορία.

Δεν υπήρχε ακόμη όνομα.

Δεν υπήρχε ακόμη λόγος.

Υπήρχε μόνο μια σειρά γεγονότων.

Και η σειρά αυτή επέμενε.

Πήρε το τετράδιο και γύρισε σε προηγούμενη σελίδα.

Είδε όλες τις σημειώσεις που είχε γράψει τις τελευταίες ημέρες.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Ίδιο κριτήριο.

Ίδια σειρά.

Πρώτα δεδομένα. Μετά απόφαση.

Έμεινε λίγο πάνω από τη φράση.

Μετά έγραψε από κάτω:

Υπήρχε χρόνος να ακολουθηθεί η διαδικασία.

Ξαναδιάβασε τη φράση.

Δεν υπήρχε κάτι που να μπορούσε να προσθέσει χωρίς να αρχίσει να υποθέτει.

Και δεν ήθελε να υποθέσει.

Έγραψε μόνο:

Γιατί δεν ακολουθήθηκε;

Δεν προσπάθησε να απαντήσει.

Για πρώτη φορά, η ερώτηση ήταν πιο σημαντική από την απάντηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ

Η Μαρία άρχισε από την αρχή.

Όχι από τους φακέλους.

Από τους ανθρώπους.

Έγραψε τα δύο ονόματα στην κορυφή μιας σελίδας.

ΒΛΑΧΟΣ

ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

Από κάτω άφησε χώρο.

Δεν ήθελε να συμπληρώσει τίποτε από μνήμη.

Ήθελε να ξαναδεί τα στοιχεία όπως υπήρχαν στους φακέλους.

Χωρίς ερμηνείες.

Χωρίς υποθέσεις.

Χωρίς να προσπαθήσει να κάνει τα δύο ονόματα να ταιριάζουν επειδή είχε ήδη αρχίσει να υποψιάζεται ότι υπήρχε σύνδεση.

Άνοιξε πρώτα τον Βλάχο.

Άνδρας, πενήντα δύο ετών.

Ιατρικό ιστορικό.

Προηγούμενες εξετάσεις.

Παραπεμπτικός γιατρός.

Ημερομηνία παραπομπής.

Αρχική αξιολόγηση.

Η Μαρία τα κατέγραψε ένα προς ένα.

Δεν πρόσθεσε τίποτε.

Δεν σχολίασε.

Ύστερα πήρε τον Λαμπράκη.

Σαράντα οκτώ ετών.

Διαφορετικό ιστορικό.

Διαφορετικές προηγούμενες εξετάσεις.

Διαφορετικός γιατρός παραπομπής.

Άλλη ημερομηνία.

Η πρώτη εικόνα δεν έδειχνε τίποτα κοινό.

Και αυτό ήταν καλό.

Αν υπήρχε ένα προφανές κοινό χαρακτηριστικό, θα μπορούσε να είναι και τυχαίο.

Η Μαρία ήθελε να βρει κάτι λιγότερο εμφανές.

Κάτι που δεν θα φώναζε από μόνο του την απάντηση.

Άνοιξε τις προηγούμενες εξετάσεις του Βλάχου.

Κοίταξε τις ημερομηνίες.

Έπειτα τις εξετάσεις του Λαμπράκη.

Ίδιος έλεγχος.

Δεν υπήρχε κοινό νοσοκομείο.

Δεν υπήρχε κοινός παραπέμπων γιατρός.

Δεν υπήρχε ίδια ηλικιακή ομάδα.

Δεν υπήρχε ίδια διάγνωση.

Η Μαρία έγραψε:

Κλινική εικόνα: διαφορετική.

Και από κάτω:

Παραπομπή: διαφορετική.

Έμεινε για λίγο ακίνητη.

Το μολύβι αιωρήθηκε πάνω από τη σελίδα.

Ύστερα γύρισε στους φακέλους.

Υπήρχε κάτι που δεν είχε κοιτάξει ακόμη με αυτόν τον τρόπο.

Ποιος είχε κάνει την αρχική αξιολόγηση.

Βρήκε το όνομα.

Μάρκος Ρηγόπουλος.

Κοίταξε τον δεύτερο φάκελο.

Το ίδιο όνομα.

Η Μαρία δεν έγραψε αμέσως.

Έβαλε το μολύβι κάτω.

Το γεγονός ήταν απλό.

Και γι' αυτό ακριβώς δεν έπρεπε να το κάνει μεγαλύτερο από όσο ήταν.

Ο Ρηγόπουλος ήταν διευθυντής της κλινικής.

Ήταν φυσιολογικό να αξιολογεί ασθενείς.

Δεν υπήρχε τίποτα περίεργο σε αυτό.

Αντίθετα, θα ήταν πιο περίεργο αν δεν αξιολογούσε κανέναν.

Η Μαρία το γνώριζε.

Γι' αυτό δεν ήθελε να σταματήσει στους δύο φακέλους.

Έπρεπε να δει αν το ίδιο συνέβαινε και αλλού.

Πήρε δέκα ακόμη φακέλους από την ίδια περίοδο.

Τους άνοιξε έναν έναν.

Έγραψε τα ονόματα.

Δίπλα, τον γιατρό που έκανε την αρχική αξιολόγηση.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Ρηγόπουλος.

Σταμάτησε.

Ξανακοίταξε τη μικρή λίστα.

Δεν υπήρχε αποκλειστικότητα.

Ο Ρηγόπουλος αξιολογούσε αρκετούς ασθενείς.

Όχι όλους.

Η Μαρία έγραψε:

Ο Ρηγόπουλος αξιολογεί πολλούς.

Και από κάτω:

Όχι μόνο αυτούς τους δύο.

Έμεινε λίγο σιωπηλή.

Δεν ήταν ακόμη κοινό σημείο που να σημαίνει κάτι.

Ήταν όμως ένα κοινό σημείο.

Και τώρα ήθελε να δει αν υπήρχε κάτι δεύτερο.

Ξανακοίταξε τις ημερομηνίες.

Βλάχος.

Παραπομπή.

Προέλεγχος.

Ρηγόπουλος.

Αξιολόγηση.

Εξέταση.

Μετά ο Λαμπράκης.

Παραπομπή.

Προέλεγχος.

Ρηγόπουλος.

Αξιολόγηση.

Εξέταση.

Η σειρά ήταν ίδια.

Αλλά αυτό το ήξερε ήδη.

Το πραγματικό ερώτημα ήταν τι συνέβαινε πριν φτάσουν στον Ρηγόπουλο.

Ποιος αποφάσιζε ότι άξιζε να εξεταστούν για τη μελέτη;

Η Μαρία πήρε τα δύο παραπεμπτικά.

Τα διάβασε ξανά.

Ο Βλάχος είχε παραπεμφθεί από ιδιώτη παθολόγο.

Ο Λαμπράκης από ιδιώτη καρδιολόγο.

Διαφορετικοί άνθρωποι.

Διαφορετικά ιατρεία.

Δεν υπήρχε κοινός παραπέμπων.

Η Μαρία έγραψε:

Παραπομπές: διαφορετικές.

Έκανε μια γραμμή.

Και από κάτω:

Αρχική αξιολόγηση: ίδια.

Έμεινε να κοιτάζει τη σελίδα.

Η πρώτη σύνδεση δεν ήταν ανάμεσα στους ασθενείς.

Ήταν ανάμεσα στους ασθενείς και στον γιατρό που τους αξιολόγησε.

Αλλά και πάλι δεν ήταν αρκετή.

Το ήξερε.

Ένα κοινό πρόσωπο μπορούσε να είναι απλώς αποτέλεσμα της δουλειάς του.

Έπρεπε να δει ολόκληρη τη διαδρομή.

Η Μαρία άνοιξε περισσότερους φακέλους.

Άρχισε να κοιτάζει όχι μόνο ποιος έκανε την αξιολόγηση αλλά ποιος υπέγραφε τα επιμέρους στάδια.

Στον έναν φάκελο υπήρχε η υπογραφή της Μακρή σε ένα σημείο.

Στον άλλον του Κυριακίδη.

Ο Ρηγόπουλος υπέγραφε την αρχική αξιολόγηση.

Το εργαστήριο έδινε τα αποτελέσματα.

Η γραμματεία καταχωρούσε τις ημερομηνίες.

Κανένα πρόσωπο δεν φαινόταν να ελέγχει μόνο του ολόκληρη τη διαδικασία.

Αυτό ήταν αναμενόμενο.

Η Μαρία το σημείωσε.

Οι ρόλοι μοιράζονται.

Έπειτα έγραψε:

Αλλά η αρχική απόφαση είναι συγκεκριμένη.

Ξαναγύρισε στους δύο φακέλους.

Δεν ήθελε να κάνει το λάθος να μετατρέψει ένα κοινό στοιχείο σε ενοχή.

Ο Ρηγόπουλος είχε αξιολογήσει τους δύο ασθενείς.

Αυτό ήταν γεγονός.

Το γεγονός ότι ήταν ο διευθυντής ήταν επίσης γεγονός.

Τίποτε περισσότερο.

Η Μαρία άνοιξε έναν τρίτο φάκελο.

Ρηγόπουλος.

Κανονική σειρά.

Τέταρτος.

Ρηγόπουλος.

Κανονική σειρά.

Πέμπτος.

Κυριακίδης.

Κανονική σειρά.

Έκτος.

Μακρή.

Κανονική σειρά.

Έκλεισε τον τελευταίο φάκελο.

Άρχισε να καταλαβαίνει ότι το πρόβλημα δεν ήταν ο γιατρός από μόνος του.

Ήταν ο τρόπος με τον οποίο είχε χρησιμοποιηθεί η απόφαση σε δύο συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Και αυτό την επανέφερε στους ασθενείς.

Τι είχαν κοινό;

Άνοιξε ξανά τα ιστορικά τους.

Ο Βλάχος είχε μια σειρά παλαιότερων εξετάσεων.

Ο Λαμπράκης επίσης.

Κανένας από τους δύο δεν είχε κάτι που να τους καθιστά προφανώς ακατάλληλους.

Αντίθετα.

Και οι δύο μπορούσαν, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, να φαίνονται κατάλληλοι για τη μελέτη.

Η Μαρία σταμάτησε.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Δεν υπήρχε κάποιο εμφανές πρόβλημα που να έκανε την ένταξη παράλογη.

Το πρόβλημα βρισκόταν στη χρονική σειρά.

Όχι στο τελικό αποτέλεσμα.

Κοίταξε ξανά το αποτέλεσμα της εξέτασης.

Εντός ορίων.

Το ίδιο και στον δεύτερο.

Εντός ορίων.

Η Μαρία πήρε το μολύβι.

Έγραψε:

Και οι δύο τελικά πληρούν το κριτήριο.

Έπειτα:

Άρα γιατί προηγήθηκε η απόφαση;

Άφησε το μολύβι.

Δεν ήξερε.

Και δεν θα προσποιούνταν ότι ήξερε.

Αλλά η ερώτηση είχε γίνει πιο συγκεκριμένη.

Δεν έψαχνε πια ένα λάθος σε έναν φάκελο.

Έψαχνε ένα κοινό σημείο ανάμεσα σε δύο ανθρώπους που, στην επιφάνεια, δεν είχαν σχεδόν τίποτα κοινό.

Η Μαρία πήρε τον κατάλογο όλων των ασθενών που είχαν ενταχθεί στη μελέτη.

Δεν θα έψαχνε πλέον μόνο για λάθη.

Θα έψαχνε για κοινά χαρακτηριστικά.

Ηλικία.

Ιστορικό.

Παραπεμπτικός γιατρός.

Ημερομηνία.

Αρχική αξιολόγηση.

Εξέταση.

Αποτέλεσμα.

Και, πάνω απ' όλα, τη σειρά.

Άρχισε να δημιουργεί έναν πίνακα.

Η δουλειά ήταν αργή.

Μερικές φορές σταματούσε για να ξαναδιαβάσει έναν φάκελο.

Άλλοτε επέστρεφε σε προηγούμενη σελίδα.

Δεν ήθελε να χάσει κάτι επειδή βιαζόταν να βρει σύνδεση.

Μετά από αρκετή ώρα, ο πίνακας είχε αρχίσει να γεμίζει.

Οι περισσότεροι ασθενείς ακολουθούσαν την ίδια διαδικασία.

Η παραπομπή ερχόταν.

Ο προέλεγχος γινόταν.

Η εξέταση ολοκληρωνόταν.

Η αξιολόγηση ακολουθούσε.

Η απόφαση καταγραφόταν.

Και πάλι.

Και πάλι.

Και πάλι.

Η ίδια σειρά.

Μέχρι που έφτανε στους δύο φακέλους.

Εκεί η σειρά άλλαζε.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Η Μαρία ακούμπησε το μολύβι.

Τώρα είχε μπροστά της κάτι μεγαλύτερο από δύο φακέλους.

Είχε ολοκληρή τη μελέτη.

Και μέσα σε αυτήν, δύο περιπτώσεις που δεν ακολουθούσαν τον ίδιο δρόμο.

Έγραψε στο κάτω μέρος της σελίδας:

Δύο ασθενείς.

Ίδιο κριτήριο.

Ίδια χρονική αναστροφή.

Ίδιος αρχικός αξιολογητής.

Σταμάτησε.

Κοίταξε τη φράση.

Δεν έγραψε «ύποπτο».

Δεν έγραψε «σκόπιμο».

Δεν έγραψε «παραποίηση».

Έγραψε μόνο:

Τρία κοινά στοιχεία.

Και από κάτω:

Ακόμη όχι απόδειξη.

Έκλεισε τον φάκελο του Βλάχου.

Μετά του Λαμπράκη.

Δεν είχε βρει ακόμη την απάντηση.

Είχε βρει όμως κάτι πιο χρήσιμο.

Ένα σημείο όπου οι δύο περιπτώσεις συναντιούνταν.

Και αν υπήρχε λόγος που είχαν αντιμετωπιστεί με τον ίδιο διαφορετικό τρόπο, δεν θα βρισκόταν πια μόνο στη διαδικασία.

Θα έπρεπε να βρίσκεται σε κάτι που είχε συμβεί πριν φτάσουν εκεί.

Η Μαρία γύρισε τον πίνακα προς το μέρος της.

Στην τελευταία στήλη έγραψε:

Πώς έφτασαν στη μελέτη;

Έμεινε για λίγο.

Ύστερα πρόσθεσε:

Ποιος τους έφερε εδώ;

Κοίταξε τις δύο ερωτήσεις. Για πρώτη φορά, δεν έψαχνε απλώς τι είχε συμβεί μέσα στην κλινική. Έψαχνε τι είχε συμβεί πριν από αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

Η Μαρία άρχισε από τα παραπεμπτικά.

Τα έβαλε σε σειρά πάνω στο γραφείο, όχι με βάση το όνομα αλλά με βάση την ημερομηνία.

Ήθελε να δει τη διαδρομή πριν από την κλινική.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχε κοιτάξει τι συνέβαινε από τη στιγμή που ένας ασθενής έφτανε στη μελέτη.

Είχε δει την εξέταση.

Την αξιολόγηση.

Την καταχώριση.

Τη χρονική σειρά.

Είχε δει δύο περιπτώσεις στις οποίες η σειρά αυτή είχε αντιστραφεί.

Τώρα ήθελε να πάει ένα βήμα πίσω.

Πριν από όλα αυτά.

Πριν ανοίξει ο φάκελος.

Πριν γίνει ο προέλεγχος.

Πριν φτάσει ο ασθενής μπροστά στον γιατρό.

Πώς είχε φτάσει εκεί;

Ο Βλάχος είχε φτάσει στη μελέτη μέσω ιδιώτη παθολόγου.

Ο Λαμπράκης μέσω ιδιώτη καρδιολόγου.

Η Μαρία σημείωσε τα δύο ονόματα.

Δύο διαφορετικοί γιατροί.

Δύο διαφορετικά ιατρεία.

Καμία άμεση σύνδεση.

Έγραψε δίπλα και την ημερομηνία κάθε παραπομπής.

Έπειτα άνοιξε τον κατάλογο των υπόλοιπων ασθενών.

Άρχισε να ψάχνει τους παραπέμποντες.

Τα ονόματα επαναλαμβάνονταν.

Όχι πάντα.

Αλλά αρκετά ώστε να το προσέξει.

Ένας γιατρός είχε παραπέμψει τέσσερις ασθενείς.

Ένας άλλος τρεις.

Κάποιοι μόνο έναν.

Η Μαρία σταμάτησε για λίγο.

Αυτό από μόνο του δεν ήταν παράξενο.

Όταν μια κλινική πραγματοποιούσε μια μελέτη, οι γιατροί της περιοχής μάθαιναν ότι υπήρχε δυνατότητα συμμετοχής και παρέπεμπαν ασθενείς.

Το γνώριζε.

Δεν έψαχνε κάτι που έμοιαζε παράξενο.

Έψαχνε κάτι που θα μπορούσε να εξηγήσει γιατί συγκεκριμένοι ασθενείς έφτασαν στη συγκεκριμένη διαδικασία.

Πήρε ένα καθαρό φύλλο.

Έγραψε στην κορυφή:

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ

Και από κάτω, τέσσερις ερωτήσεις:

Ποιος;

Πότε;

Γιατί;

Με ποιο κριτήριο;

Στάθηκε στην τελευταία.

Με ποιο κριτήριο;

Τα παραπεμπτικά δεν ήταν πάντα αναλυτικά.

Κάποια ανέφεραν συμπτώματα.

Κάποια συνοπτικό ιστορικό.

Κάποια παρέπεμπαν απλώς τον ασθενή για αξιολόγηση σχετικά με τη μελέτη.

Η Μαρία τα διάβασε ξανά.

Ένα ένα.

Δεν υπήρχε κοινή φράση.

Δεν υπήρχε κοινό έντυπο.

Δεν υπήρχε ένας συγκεκριμένος γιατρός που να εμφανίζεται παντού.

Και οι δύο φάκελοι εξακολουθούσαν να μην έχουν κοινό παραπέμποντα.

Το πρώτο πιθανό κοινό σημείο είχε αρχίσει να απομακρύνεται.

Όμως η Μαρία δεν το θεώρησε αποτυχία.

Αν κάτι δεν επιβεβαιωνόταν, έπρεπε να φύγει από τον πίνακα.

Αυτό ήταν μέρος της δουλειάς.

Έψαξε λοιπόν κάτι άλλο.

Τι είχε συμβεί ανάμεσα στην παραπομπή και στην πρώτη αξιολόγηση;

Στον Βλάχο, η παραπομπή είχε καταχωριστεί και ακολούθησε ο προέλεγχος.

Στον Λαμπράκη, το ίδιο.

Δεν υπήρχε καθυστέρηση.

Δεν υπήρχε επιστροφή του φακέλου.

Δεν υπήρχε αλλαγή στο αρχικό αίτημα.

Η Μαρία πήρε έναν τρίτο φάκελο.

Μετά έναν τέταρτο.

Μετά έναν πέμπτο.

Η διαδικασία ήταν σταθερή.

Ο ασθενής ερχόταν.

Τα στοιχεία συγκεντρώνονταν.

Ο φάκελος προχωρούσε.

Η Μαρία ξανακοίταξε τους δύο φακέλους.

Αν υπήρχε κάτι κοινό, δεν βρισκόταν στην εξωτερική παραπομπή.

Βρισκόταν πιθανότατα στο τι γινόταν μέσα στην κλινική από τη στιγμή που έφτανε ο ασθενής.

Άνοιξε το βιβλίο καταγραφής των υποψήφιων συμμετεχόντων.

Έψαξε τον Βλάχο.

Το όνομα υπήρχε.

Δίπλα υπήρχε η ημερομηνία πρώτης επικοινωνίας.

Μετά το όνομα του γιατρού που έκανε την αρχική αξιολόγηση.

Ρηγόπουλος.

Η Μαρία έμεινε για λίγο στο όνομα.

Έψαξε τον Λαμπράκη.

Το ίδιο.

Ρηγόπουλος.

Έγραψε:

Εξωτερικά διαφορετικοί.

Και από κάτω:

Εσωτερικά ίδια διαδρομή.

Δεν ήταν ακόμη απάντηση.

Ήταν όμως πιο καθαρό από πριν.

Πήρε τον κατάλογο όλων των ασθενών που είχαν παραπεμφθεί.

Άρχισε να τους χωρίζει ανάλογα με τον γιατρό της αρχικής αξιολόγησης.

Τρεις στήλες.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Οι τρεις στήλες γέμισαν.

Η Μαρία κοίταξε τα ονόματα.

Οι ασθενείς του Ρηγόπουλου δεν είχαν όλοι κοινή προέλευση.

Οι παραπομπές τους προέρχονταν από διαφορετικά ιατρεία.

Κάποιοι είχαν διαφορετικές διαγνώσεις.

Άλλοι διαφορετικό ιστορικό.

Δεν υπήρχε μια κοινή εξωτερική πηγή.

Η Μαρία ένιωσε μια μικρή απογοήτευση.

Ίσως τελικά να μην υπήρχε τίποτα.

Ίσως οι δύο φάκελοι να ήταν απλώς δύο λάθη.

Δύο περιπτώσεις που είχαν καταγραφεί με διαφορετική σειρά.

Αυτό ήταν ακόμη πιθανό.

Δεν μπορούσε να το αποκλείσει.

Και ακριβώς γι' αυτό συνέχισε.

Έφερε μπροστά της τα έντυπα των δύο ασθενών.

Δεν κοίταξε τις ημερομηνίες αυτή τη φορά.

Κοίταξε τα κριτήρια.

Ποια στοιχεία είχαν χρησιμοποιηθεί για να κριθούν κατάλληλοι;

Το βασικό κριτήριο υπήρχε.

Η εξέταση, όταν έγινε, έδινε το σωστό αποτέλεσμα.

Υπήρχε όμως και ένα ακόμη στοιχείο.

Η κλινική εικόνα.

Η αρχική εκτίμηση.

Η Μαρία διάβασε προσεκτικά τις δύο αξιολογήσεις.

Η διατύπωση ήταν διαφορετική.

Αλλά η λογική ήταν παρόμοια.

Ο ασθενής παρουσιαζόταν ως κατάλληλος για περαιτέρω συμμετοχή.

Η Μαρία πήρε τον φάκελο ενός ασθενούς που είχε αξιολογηθεί από τον Κυριακίδη.

Η ίδια γενική λογική.

Έπειτα έναν της Μακρή.

Το ίδιο.

Δεν υπήρχε κάτι ιδιαίτερο στη διατύπωση του Ρηγόπουλου.

Αυτό την έκανε να σταματήσει.

Δεν έπρεπε να ψάχνει λέξεις.

Έπρεπε να ψάχνει στοιχεία.

Η Μαρία γύρισε στους δύο φακέλους.

Έλεγε τις ημερομηνίες ξανά.

Παραπομπή.

Προέλεγχος.

Αξιολόγηση.

Εξέταση.

Αποτέλεσμα.

Η ίδια σειρά.

Η ίδια αναστροφή που είχε ήδη εντοπίσει.

Μόνο που τώρα προσπαθούσε να καταλάβει τι υπήρχε πριν από αυτήν.

Πήρε ένα δεύτερο χαρτί και έγραψε:

Τι υπήρχε πριν από την αξιολόγηση;

Κάτω από τον Βλάχο:

Παραπομπή.

Προέλεγχος.

Ιστορικό.

Προηγούμενες εξετάσεις.

Κάτω από τον Λαμπράκη:

Παραπομπή.

Προέλεγχος.

Ιστορικό.

Προηγούμενες εξετάσεις.

Δεν υπήρχε ακόμη κάτι.

Η Μαρία πρόσθεσε:

Τι έλειπε;

Η απάντηση ήταν ίδια και στις δύο περιπτώσεις.

Η απαιτούμενη εξέταση.

Σταμάτησε.

Αυτό το γνώριζε ήδη.

Αλλά τώρα το έβλεπε διαφορετικά.

Δεν έλειπε μόνο από τη διαδικασία.

Έλειπε από τη γνώση του αξιολογητή τη στιγμή που έπαιρνε την απόφαση.

Αυτό ήταν το σημείο.

Η Μαρία κοίταξε ξανά τις δύο αξιολογήσεις.

Η εξέταση θα ερχόταν.

Το αποτέλεσμα θα ήταν εντός ορίων.

Οι δύο ασθενείς τελικά θα πληρούσαν το κριτήριο.

Όμως τη στιγμή που γινόταν η αρχική αξιολόγηση, αυτό το στοιχείο δεν υπήρχε ακόμη.

Και αυτό δεν ήταν θέμα διατύπωσης.

Ήταν θέμα χρόνου.

Η Μαρία πήρε τον κατάλογο των εξετάσεων.

Έψαξε αν υπήρχε κάποιος λόγος που η συγκεκριμένη εξέταση καθυστέρούσε συχνά.

Δεν υπήρχε.

Στις περισσότερες περιπτώσεις γινόταν πριν από την αξιολόγηση.

Ο χρόνος αναμονής ήταν μικρός.

Το εργαστήριο λειτουργούσε κανονικά.

Δεν υπήρχε γενικό πρόβλημα.

Η Μαρία το σημείωσε:

Δεν είναι πρόβλημα εργαστηρίου.

Έπειτα:

Δεν είναι πρόβλημα χρόνου.

Έμεινε λίγο πάνω από τη δεύτερη φράση.

Υστερα έγραψε:

Δεν είναι κοινό σε όλους.

Έσκισε το πρώτο χαρτί και το πέταξε.

Δεν της άρεσε ο τρόπος που είχε αρχίσει να σκέφτεται.

Ήταν εύκολο να αρχίσει να ψάχνει επιβεβαίωση.

Να βλέπει κάθε επόμενο στοιχείο σαν απόδειξη αυτού που ήδη πίστευε.

Δεν ήθελε αυτό.

Ήθελε να ξέρει τι μπορούσε να αποδείξει.

Πήρε ξανά τον κατάλογο.

Αυτή τη φορά έβαλε δίπλα σε κάθε ασθενή δύο μόνο στοιχεία:

ποιος τον παρέπεμψε

και

ποιος τον αξιολόγησε.

Οι περισσότερες γραμμές δεν παρουσίαζαν κάτι ασυνήθιστο.

Διαφορετικοί γιατροί.

Διαφορετικοί ασθενείς.

Διαφορετικοί συνδυασμοί.

Μέχρι που έφτασε ξανά στους δύο.

Βλάχος.

Διαφορετικός παραπέμπων.

Ρηγόπουλος.

Λαμπράκης.

Διαφορετικός παραπέμπων.

Ρηγόπουλος.

Η Μαρία κύκλωσε το δεύτερο όνομα.

Ρηγόπουλος.

Δεν έγραψε τίποτε άλλο.

Δεν χρειαζόταν.

Το κοινό σημείο δεν ήταν από πού είχαν έρθει.

Ήταν ποιος τους είχε αναλάβει όταν μπήκαν στη διαδικασία της μελέτης.

Όμως υπήρχε ακόμη ένα πρόβλημα.

Ο Ρηγόπουλος είχε αξιολογήσει πολλούς άλλους ασθενείς.

Και στους περισσότερους η διαδικασία είχε ακολουθηθεί σωστά.

Άρα το κοινό σημείο δεν μπορούσε να είναι απλώς το πρόσωπό του.

Έπρεπε να υπάρχει κάτι ακόμη.

Η Μαρία πήρε τους δύο φακέλους και τους άνοιξε ταυτόχρονα.

Κοίταξε τις παραπομπές.

Τις αρχικές αξιολογήσεις.

Τις προηγούμενες εξετάσεις.

Τις ημερομηνίες.

Τις υπογραφές.

Και τότε στάθηκε σε ένα σημείο που μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε θεωρήσει σημαντικό.

Στην περιγραφή του λόγου παραπομπής.

Δεν ήταν ίδια.

Αλλά υπήρχε μια ομοιότητα.

Και στους δύο φακέλους, ο παραπέμπων γιατρός είχε ζητήσει αξιολόγηση για πιθανή ένταξη στη μελέτη.

Η Μαρία το είχε δει δεκάδες φορές.

Γι' αυτό και δεν το είχε προσέξει.

Το ξαναδιάβασε.

Έπειτα πήρε άλλους φακέλους.

Οι περισσότεροι παραπέμποντες ζητούσαν αξιολόγηση του ασθενούς και ανέφεραν τη μελέτη.

Δεν ήταν κάτι ασυνήθιστο.

Η Μαρία δεν μπορούσε να το χρησιμοποιήσει.

Το άφησε στην άκρη.

Αλλά αυτό την οδήγησε σε μια άλλη σκέψη.

Ίσως δεν έπρεπε να ψάξει ποιος παρέπεμψε τους ασθενείς.

Ίσως έπρεπε να ψάξει πώς επιλέχθηκαν από την κλινική αφού έφτασαν εκεί.

Πήρε τον πίνακα.

Στην κορυφή έγραψε:

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Και κάτω:

Παραπομπή → Προέλεγχος → Αξιολόγηση → Εξέταση → Ένταξη

Κύκλωσε τη λέξη:

Αξιολόγηση.

Μετά τη λέξη:

Ένταξη.

Έγραψε ανάμεσά τους:

Ποιος αποφασίζει;

Έμεινε για λίγο ακίνητη.

Ύστερα πρόσθεσε:

Και με βάση ποια στοιχεία;

Αυτή ήταν η πραγματική ερώτηση.

Όχι ποιος είχε στείλει τον ασθενή.

Όχι ποιος είχε υπογράψει.

Αλλά ποιος αποφάσιζε ότι ένας άνθρωπος μπορούσε να προχωρήσει.

Και κυρίως:

με ποια στοιχεία το αποφάσιζε εκείνη τη στιγμή.

Η Μαρία κοίταξε ξανά τον πίνακα.

Μέχρι τώρα είχε προσπαθήσει να ακολουθήσει τον δρόμο των δύο ασθενών.

Τώρα είχε αρχίσει να βλέπει κάτι διαφορετικό.

Ο δρόμος τους μπορεί να ήταν διαφορετικός πριν φτάσουν στην κλινική.

Μόλις όμως έφταναν εκεί, κάποιος έπρεπε να αποφασίσει αν θα προχωρήσουν.

Και στις δύο περιπτώσεις, η απόφαση είχε προηγηθεί ενός στοιχείου που κανονικά έπρεπε να έχει προηγηθεί της ίδιας της απόφασης.

Η Μαρία έκλεισε τους φακέλους.

Η έρευνα είχε αρχίσει να αλλάζει ξανά κατεύθυνση.

Δεν κοιτούσε πια μόνο τους ασθενείς.

Δεν κοιτούσε μόνο τους παραπέμποντες. Κοιτούσε τη στιγμή που κάποιος αποφάσιζε ότι ήταν κατάλληλοι. Και για να καταλάβει εκείνη τη στιγμή, έπρεπε να ξέρει κάτι που μέχρι τότε δεν είχε εξετάσει αρκετά.

Πόσοι ασθενείς είχαν αποκλειστεί πριν φτάσουν στην τελική ένταξη;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20

ΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΙ

Η Μαρία δεν έφυγε από την κλινική εκείνο το απόγευμα.

Όταν οι περισσότεροι είχαν ήδη φύγει, εκείνη βρισκόταν ακόμη στο αρχείο.

Μπροστά της είχε ανοίξει τον κατάλογο όλων των ασθενών που είχαν εξεταστεί για τη μελέτη.

Αυτή τη φορά δεν την ενδιέφεραν μόνο όσοι είχαν ενταχθεί.

Έψαχνε εκείνους που δεν είχαν ενταχθεί.

Πήρε πρώτα τις καταχωρίσεις της ίδιας περιόδου.

Υπήρχαν περισσότεροι απ' όσους περίμενε.

Κάποιοι είχαν αποκλειστεί επειδή δεν πληρούσαν ένα βασικό κριτήριο. Κάποιοι επειδή έλειπε απαραίτητη εξέταση. Κάποιοι επειδή το ιστορικό τους δεν ήταν συμβατό με το πρωτόκολλο.

Σε άλλες περιπτώσεις, ο ασθενής είχε απλώς αποφασίσει να μην προχωρήσει.

Η Μαρία τα κατέγραψε όλα.

Δεν ήθελε να θεωρήσει κάθε αποκλεισμό ύποπτο.

Αυτό θα ήταν το ίδιο λάθος που προσπαθούσε από την αρχή να αποφύγει.

Ένας ασθενής που δεν πληρούσε τα κριτήρια έπρεπε να αποκλειστεί.

Ένας ασθενής που δεν είχε την απαραίτητη εξέταση δεν μπορούσε να προχωρήσει.

Ένας ασθενής με ιστορικό ασύμβατο με το πρωτόκολλο έπρεπε να σταματήσει εκεί.

Αυτή ήταν η διαδικασία.

Και ακριβώς επειδή ήταν η διαδικασία, δεν μπορούσε να αντιμετωπίζει κάθε αποκλεισμό σαν ένδειξη προβλήματος.

Σημείωσε δίπλα σε κάθε όνομα τον λόγο.

Έπειτα άρχισε να συγκρίνει.

Ενταγμένοι.

Αποκλεισμένοι.

Κριτήριο.

Εξέταση.

Αξιολόγηση.

Ο πίνακας μεγάλωσε μπροστά της.

Η ώρα πέρασε χωρίς να το καταλάβει.

Κάποια στιγμή σήκωσε το κεφάλι.

Η αίθουσα του αρχείου ήταν σχεδόν άδεια.

Άκουγε μόνο τον μονότονο ήχο του κλιματισμού.

Για λίγα δευτερόλεπτα έμεινε ακίνητη.

Ύστερα κατέβασε ξανά το βλέμμα.

Άρχισε να κοιτάζει τους φακέλους έναν έναν.

Στους περισσότερους αποκλεισμένους η διαδικασία ήταν καθαρή.

Πρώτα οι εξετάσεις.

Μετά η αξιολόγηση.

Μετά η απόφαση.

Όπως έπρεπε.

Πήρε έναν ακόμη φάκελο.

Τον διάβασε ολόκληρο.

Κανονικός.

Έναν δεύτερο.

Κανονικός.

Τρίτο.

Κανονικός.

Η Μαρία ακούμπησε για λίγο την πλάτη της στην καρέκλα.

Άρχισε να αισθάνεται ότι ίσως είχε φτάσει σε αδιέξοδο.

Όσο περισσότερο έψαχνε, τόσο περισσότερο επιβεβαιωνόταν ότι η μελέτη, στο μεγαλύτερο μέρος της, λειτουργούσε όπως έπρεπε.

Και αυτό έκανε τις δύο περιπτώσεις ακόμη πιο δύσκολες.

Οι δύο περιπτώσεις παρέμεναν οι μόνες.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Και οι δύο είχαν το ίδιο πρόβλημα.

Η αξιολόγηση είχε προηγηθεί της απαιτούμενης εξέτασης.

Αλλά δύο περιπτώσεις δεν ήταν αρκετές για να αποδείξουν πρόθεση.

Δεν ήταν αρκετές ούτε για να κατηγορήσει κάποιον.

Η Μαρία πήρε ένα φύλλο χαρτί και έγραψε στην άκρη:

2 περιπτώσεις.

Έμεινε να κοιτάζει τη φράση.

Δεν της άρεσε.

Δύο περιπτώσεις μπορούσαν να σημαίνουν κάτι.

Μπορούσαν όμως να μη σημαίνουν απολύτως τίποτα.

Αν ήθελε να βρει απάντηση, έπρεπε πρώτα να ξέρει τι πραγματικά της έλεγαν τα δεδομένα.

Ύστερα πρόσθεσε:

Όχι απόδειξη.

Έβαλε την πένα κάτω.

Δεν ήθελε να ξεπεράσει το σημείο όπου σταματούσαν τα δεδομένα.

Αν άρχιζε να συμπληρώνει τα κενά με υποθέσεις, δεν θα έκανε έρευνα.

Θα έψαχνε απλώς επιβεβαίωση αυτού που ήδη φοβόταν.

Γι' αυτό συνέχισε.

Άρχισε να κοιτάζει τους αποκλεισμένους από την άλλη πλευρά.

Όχι ποιοι αποκλείστηκαν.

Αλλά πότε αποκλείστηκαν.

Η ημερομηνία της αξιολόγησης.

Η ημερομηνία της εξέτασης.

Ο λόγος.

Άρχισε να συγκρίνει τις ημερομηνίες με την ίδια προσοχή που είχε δείξει στους φακέλους των ενταγμένων.

Σχεδόν όλοι ακολουθούσαν την ίδια λογική.

Όταν έλειπε ένα απαραίτητο στοιχείο, η διαδικασία σταματούσε.

Όταν το στοιχείο υπήρχε και το αποτέλεσμα ήταν εκτός ορίων, ο ασθενής αποκλειόταν.

Η Μαρία σταμάτησε.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Η διαδικασία μπορούσε να εφαρμοστεί σωστά.

Και εφαρμοζόταν.

Δεν υπήρχε κάποιο γενικό πρόβλημα στη λειτουργία της μελέτης.

Δεν υπήρχε μια συστηματική αδυναμία που να εξηγούσε τις δύο περιπτώσεις.

Οι δύο φάκελοι παρέμεναν διαφορετικοί.

Η Μαρία πήρε ξανά τον Βλάχο.

Διάβασε την αρχική αξιολόγηση.

Έπειτα τον Λαμπράκη.

Το ίδιο.

Και στους δύο η αξιολόγηση είχε προχωρήσει πριν από την απαιτούμενη εξέταση.

Δεν μπορούσε να το αποδώσει σε καθυστέρηση.

Δεν μπορούσε να το αποδώσει σε διαφορετικό κανόνα.

Δεν μπορούσε να το αποδώσει σε γενικό λάθος της διαδικασίας.

Έμεινε για λίγο ακίνητη.

Μετά πήρε το τηλέφωνο.

Κάλεσε το εργαστήριο.

Ρώτησε για τις ημερομηνίες των δύο εξετάσεων.

Περίμενε.

Άκουσε την απάντηση.

Τις επιβεβαίωσε.

Δεν υπήρχε λάθος.

Η εξέταση του Βλάχου είχε γίνει στις 22 Ιουνίου.

Η αρχική αξιολόγηση είχε καταχωριστεί στις 21.

Η εξέταση του Λαμπράκη είχε γίνει στις 28 Ιουνίου.

Η αρχική αξιολόγηση στις 27.

Η Μαρία έκλεισε το τηλέφωνο.

Έμεινε για λίγο με το ακουστικό στο χέρι πριν το αφήσει στη θέση του.

Τώρα είχε κάτι πιο σταθερό.

Όχι επειδή είχε βρει ποιος έφταιγε.

Αλλά επειδή είχε αποκλείσει δύο ακόμη εξηγήσεις.

Δεν ήταν λάθος καταχώρισης του εργαστηρίου.

Δεν ήταν λάθος ημερομηνίας.

Πήρε ένα καθαρό φύλλο.

Έγραψε:

Βλάχος — 21/6 αξιολόγηση → 22/6 εξέταση

Από κάτω:

Λαμπράκης — 27/6 αξιολόγηση → 28/6 εξέταση

Κοίταξε τις δύο γραμμές.

Ύστερα έγραψε από κάτω:

Και στις δύο περιπτώσεις: Ρηγόπουλος.

Σταμάτησε.

Το όνομα έμεινε μόνο του στη σελίδα.

Δεν το κύκλωσε.

Δεν έγραψε δίπλα «ύποπτος».

Δεν ήταν ακόμη εκεί.

Αλλά για πρώτη φορά το όνομα είχε αποκτήσει βάρος.

Η Μαρία έκλεισε τους δύο φακέλους.

Τους άφησε στην άκρη.

Αν υπήρχε εξήγηση, έπρεπε να βρίσκεται κάπου αλλού.

Ίσως σε κάποιο έγγραφο που δεν είχε δει.

Ίσως σε μια διαφορετική διαδικασία που δεν είχε καταγραφεί σωστά.

Ίσως σε κάτι που γνώριζαν οι γιατροί και δεν γνώριζε εκείνη.

Δεν ήξερε ακόμη.

Και αυτό την ενοχλούσε περισσότερο από την ίδια την ασυμφωνία.

Γιατί τώρα είχε αρχίσει να καταλαβαίνει ότι δεν έψαχνε απλώς ένα λάθος.

Έψαχνε μια απόφαση.

Και κάθε απόφαση είχε έναν άνθρωπο πίσω της.

Έκλεισε τον φάκελο και σηκώθηκε.

Στην πόρτα του αρχείου σταμάτησε.

Δεν είχε αντιληφθεί ότι κάποιος στεκόταν λίγα μέτρα πιο πέρα.

Ο Ρηγόπουλος.

Την κοιτούσε.

«Ακόμη εδώ;» ρώτησε.

Η Μαρία γύρισε.

«Ναι.»

«Προχωράει η μελέτη;»

«Ναι.»

Ο Ρηγόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Χαίρομαι.»

Η Μαρία τον κοίταξε για λίγο.

Δεν ήξερε αν έπρεπε να πει περισσότερα.

Τελικά είπε:

«Ελέγχω τη διαδικασία ένταξης.»

«Καλό είναι.»

Η φωνή του παρέμενε ήρεμη.

Η Μαρία δεν έβγαλε το χαρτί από τον φάκελό της.

«Υπάρχουν μερικές περιπτώσεις που θέλω να ξαναδώ.»

Ο Ρηγόπουλος την κοίταξε.

«Υπάρχει κάποιο πρόβλημα;»

Η ερώτηση ήταν ήρεμη.

Ίσως υπερβολικά ήρεμη.

Η Μαρία μπορούσε να απαντήσει.

Δεν το έκανε.

Δεν είχε ακόμη αρκετά.

«Όχι ακόμη.»

Ο Ρηγόπουλος έγνεψε.

«Τότε μην ανησυχείς πριν έχεις λόγο.»

Η Μαρία τον κοίταξε χωρίς να απαντήσει αμέσως.

Θυμήθηκε ότι της είχε πει κάτι παρόμοιο λίγες ημέρες πριν.

Τότε δεν της είχε κάνει εντύπωση.

Τώρα το πρόσεξε.

Όχι ως ενοχή.

Ως κάτι που θα θυμόταν.

«Καληνύχτα, Μάρκο.»

«Καληνύχτα, Μαρία.»

Ο Ρηγόπουλος απομακρύνθηκε.

Η Μαρία έμεινε για λίγα δευτερόλεπτα στην πόρτα.

Μετά επέστρεψε στο γραφείο της.

Πήρε το χαρτί.

Το κοίταξε ξανά.

Βλάχος — 21/6 αξιολόγηση → 22/6 εξέταση

Λαμπράκης — 27/6 αξιολόγηση → 28/6 εξέταση

Και στις δύο περιπτώσεις: Ρηγόπουλος.

Δεν πρόσθεσε τίποτα.

Έβαλε το χαρτί στον φάκελό της.

Δεν το άφησε στο αρχείο.

Ήθελε να το ξαναδεί την επόμενη ημέρα.

Έσβησε το φως και βγήκε.

Στον διάδρομο, τα φώτα είχαν ήδη αρχίσει να σβήνουν αυτόματα.

Προχώρησε προς την έξοδο.

Για μια στιγμή σκέφτηκε να επιστρέψει.

Δεν το έκανε.

Έξω είχε ήδη νυχτώσει.

Η Μαρία πήρε τον δρόμο για το σπίτι.

Πίσω της, η κλινική έκλεινε για τη νύχτα.

Στο γραφείο του, ο Ρηγόπουλος έμεινε μόνος.

Πάνω στο γραφείο του υπήρχαν οι φάκελοι της μελέτης.

Και ανάμεσά τους, δύο ονόματα που μέχρι πριν από λίγες ημέρες δεν είχαν καμία ιδιαίτερη σημασία.

Τώρα είχαν.

Ο Ρηγόπουλος τα κοίταξε για λίγο.

Ύστερα έκλεισε τον φάκελο.

Η νύχτα προχωρούσε.

Και μαζί της, μια απόφαση που κανείς ακόμη δεν είχε καταγράψει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21

ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Είκοσι χρόνια ήταν αρκετά για να αλλάξουν ένα κτίριο.

Όχι όμως αρκετά για να εξαφανίσουν ό,τι είχε συμβεί μέσα του.

Η παλιά κλινική είχε μείνει κλειστή για χρόνια.

Οι τοίχοι είχαν θαμπώσει. Τα παράθυρα είχαν γεμίσει σκόνη. Σε αρκετά σημεία η υγρασία είχε αφήσει τα σημάδια της και η μπογιά είχε ξεφλουδίσει.

Στην πίσω πλευρά, εκεί όπου κάποτε υπήρχε η έξοδος του προσωπικού, η πόρτα δεν έκλεινε πλέον καλά.

Ο Νικόλαος Αργυρίου στάθηκε για λίγο απέναντί της.

Δεν είχε έρθει για να ψάξει κάποιον.

Δεν είχε έρθει για να λύσει μια εξαφάνιση.

Είχε επιστρέψει για έναν προσωπικό λόγο.

Ήθελε να πάρει κάποια πράγματα που είχαν μείνει πίσω από τότε που η κλινική λειτουργούσε ακόμη.

Πράγματα που, για είκοσι χρόνια, δεν είχε θεωρήσει αρκετά σημαντικά ώστε να επιστρέψει γι' αυτά.

Δεν ήταν βέβαιος ότι θα τα έβρισκε.

Ίσως να είχαν πεταχτεί.

Ίσως να είχαν μεταφερθεί.

Ίσως να είχαν χαθεί μαζί με τόσα άλλα που είχαν μείνει πίσω όταν η κλινική έκλεισε.

Παρ' όλα αυτά, είχε έρθει.

Έσπρωξε την πόρτα.

Μπήκε.

Το εσωτερικό μύριζε υγρασία και παλιό χαρτί.

Για λίγα δευτερόλεπτα έμεινε ακίνητος.

Ο χώρος ήταν γνώριμος και ξένος ταυτόχρονα.

Προχώρησε στον διάδρομο.

Τα περισσότερα δωμάτια ήταν άδεια.

Σε κάποια είχαν μείνει έπιπλα.

Σε άλλα μόνο σημάδια στους τοίχους, εκεί όπου κάποτε υπήρχαν ντουλάπια.

Ο Αργυρίου θυμόταν τον χώρο διαφορετικό.

Πιο φωτεινό.

Πιο ζωντανό.

Τότε υπήρχαν άνθρωποι παντού.

Νοσηλευτές.

Γιατροί.

Ασθενείς.

Φωνές.

Τηλέφωνα.

Βήματα.

Ο ένας άνθρωπος περνούσε δίπλα στον άλλο χωρίς να υπάρχει χρόνος για να προσέξει κανείς πόσα πράγματα συνέβαιναν ταυτόχρονα.

Τώρα υπήρχε μόνο η ησυχία.

Μια ησυχία τόσο βαθιά, ώστε κάθε μικρός ήχος μέσα στο κτίριο έμοιαζε μεγαλύτερος απ' όσο ήταν.

Ο Αργυρίου προχώρησε.

Έφτασε στο παλιό διοικητικό τμήμα.

Άνοιξε ένα συρτάρι.

Άδειο.

Άνοιξε ένα δεύτερο.

Μερικά παλιά έντυπα.

Τα άφησε.

Δεν τον ενδιέφεραν.
Πήγε παρακάτω.
Σταμάτησε όταν είδε μια πόρτα που θυμόταν.
Την πόρτα προς τον πίσω διάδρομο.
Την κοίταξε για λίγο πριν απλώσει το χέρι.
Την άνοιξε.
Ο αέρας ήταν πιο κρύος εκεί.
Προχώρησε μέχρι την πίσω έξοδο.
Η πόρτα είχε μείνει μισάνοιχτη.
Ο Αργυρίου την έσπρωξε.
Βγήκε έξω.
Μπροστά του απλωνόταν ο παλιός χωματόδρομος.
Είχε αλλάξει.
Η βλάστηση είχε πυκνώσει στις άκρες.
Το έδαφος είχε διαβρωθεί σε αρκετά σημεία.
Όμως ο δρόμος υπήρχε ακόμη.
Ο Αργυρίου τον κοίταξε.
Για μια στιγμή δεν σκέφτηκε τίποτα συγκεκριμένο.
Ύστερα ήρθε μια εικόνα.
Όχι ολόκληρη.
Μόνο ένα κομμάτι της.
Μια νύχτα, είκοσι χρόνια πριν.
Είχε δει τον Ρηγόπουλο να κατευθύνεται προς την πίσω πλευρά της κλινικής.
Δεν είχε δώσει σημασία.
Ήταν αργά και ο καθένας μπορούσε να έχει έναν λόγο να βρίσκεται εκεί.
Δεν είχε λόγο να τον σταματήσει.

Δεν είχε λόγο να ρωτήσει πού πήγαινε.

Και, κυρίως, δεν είχε λόγο τότε να πιστεύει ότι μια συνηθισμένη κίνηση μέσα σε μια κλινική θα μπορούσε κάποτε να αποκτήσει σημασία.

Λίγο αργότερα είχε δει ένα όχημα να βγαίνει από την πίσω έξοδο.

Και αυτό ήταν όλο.

Δεν θυμόταν ποιος οδηγούσε.

Δεν θυμόταν αν υπήρχε κάποιος άλλος μέσα.

Δεν θυμόταν πού κατευθύνθηκε.

Δεν μπορούσε να πει ούτε πόση ώρα είχε μεσολαβήσει ανάμεσα στις δύο εικόνες.

Τότε δεν είχε θεωρήσει ότι υπήρχε κάτι που άξιζε να συγκρατήσει.

Ήταν απλώς μια νύχτα.

Μια κλινική.

Ένα όχημα.

Ένας άνθρωπος που πήγαινε προς την πίσω πλευρά.

Τίποτα περισσότερο.

Ο Αργυρίου έμεινε ακίνητος.

Κοίταξε τον δρόμο.

Ύστερα γύρισε μέσα.

Πήγε προς το παλιό γραφείο.

Αυτή τη φορά δεν έψαχνε μόνο τα πράγματα που είχε έρθει να πάρει.

Άνοιξε ένα παλιό ντουλάπι.

Μέσα υπήρχαν φάκελοι.

Κάποιοι είχαν ακόμη ημερομηνίες.

Άλλοι ήταν μισοκατεστραμμένοι από την υγρασία.

Ο Αργυρίου άρχισε να τους κοιτάζει.

Όχι όλους.

Μόνο όσους αφορούσαν την περίοδο που θυμόταν.

Τα δάχτυλά του μετακινούσαν αργά τους φακέλους.

Η κίνηση ήταν μηχανική.

Μέχρι που ένα όνομα τον έκανε να σταματήσει.

Μαρία Καραβέλα.

Έμεινε ακίνητος.

Το όνομα το γνώριζε.

Η Μαρία είχε εξαφανιστεί.

Το θυμόταν.

Τότε, για ένα διάστημα, όλοι στην κλινική είχαν μιλήσει γι' αυτό.

Ύστερα οι συζητήσεις είχαν σταματήσει.

Όχι επειδή είχε βρεθεί κάποια απάντηση.

Απλώς επειδή ο χρόνος προχωρούσε.

Η ζωή είχε συνεχιστεί.

Ο Αργυρίου είχε φύγει από την κλινική λίγο αργότερα.

Δεν είχε ξαναγυρίσει.

Μέχρι σήμερα.

Κοίταξε τον φάκελο.

Δεν τον άνοιξε αμέσως.

Το χέρι του έμεινε πάνω στο εξώφυλλο.

Κάτι μέσα του τον έκανε να περιμένει.

Ίσως επειδή γνώριζε ήδη τι θα συναντούσε.

Ίσως επειδή δεν ήθελε να ξαναφέρει εκείνη την εποχή μπροστά του.

Σαν να ήξερε ότι από τη στιγμή που θα το έκανε, το παρελθόν δεν θα έμοιαζε πια τόσο μακρινό.

Τελικά τον άνοιξε.

Οι σελίδες ήταν παλιές.

Μερικές είχαν ξεθωριάσει.

Διάβασε τις πρώτες γραμμές.

Δεν υπήρχε κάτι που να μην ήξερε.

Η Μαρία είχε εξαφανιστεί.

Δεν υπήρχε επιβεβαιωμένη τελευταία τοποθεσία.

Η αστυνομία είχε ερευνήσει την υπόθεση.

Η κλινική είχε δώσει τα στοιχεία που είχαν ζητηθεί.

Ο Αργυρίου προχώρησε στις επόμενες σελίδες.

Και τότε βρήκε μια αναφορά που δεν θυμόταν.

Σταμάτησε.

Διάβασε ξανά.

Αφορούσε την πίσω έξοδο.

Δεν έλεγε πολλά.

Μόνο ότι είχε καταγραφεί κίνηση οχήματος κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Ο Αργυρίου διάβασε ξανά τη γραμμή.

Δεν υπήρχε όνομα οδηγού.

Δεν υπήρχε αναφορά σε επιβάτες.

Δεν υπήρχε προορισμός.

Μόνο η ώρα.

02:17.

Ο Αργυρίου σήκωσε το βλέμμα.

Το νούμερο έμεινε για λίγο στο μυαλό του.

02:17.

Δεν μπορούσε να ξέρει αν ήταν ακριβώς η ώρα που είχε δει το όχημα.

Η ανάμνησή του δεν ήταν τόσο καθαρή.

Είκοσι χρόνια είχαν περάσει.

Η μνήμη δεν ήταν καταγραφή.

Δεν μπορούσε να της συμπεριφερθεί σαν να ήταν.

Αλλά η εικόνα της πίσω εξόδου είχε επιστρέψει.

Και τώρα υπήρχε ένας αριθμός πάνω στη σελίδα.

02:17.

Ξανακοίταξε την αναφορά.

Ύστερα κοίταξε την πόρτα.

Την πίσω έξοδο.

Τον δρόμο.

Για πρώτη φορά σκέφτηκε ότι εκείνη η νύχτα ίσως να μην είχε τελειώσει ποτέ πραγματικά.

Απλώς κανείς δεν είχε καταφέρει να την ακολουθήσει μέχρι το τέλος.

Έκλεισε τον φάκελο.

Τον πήρε μαζί του.

Δεν πήρε τίποτε άλλο.

Βγήκε από την κλινική και στάθηκε ξανά στον χωματόδρομο.

Κοίταξε προς το δάσος.

Δεν γνώριζε ακόμη τι έψαχνε.

Δεν ήξερε αν υπήρχε κάτι εκεί.

Δεν ήξερε καν αν το όχημα είχε ακολουθήσει αυτόν τον δρόμο.

Δεν ήξερε αν ο άνθρωπος που είχε δει τότε ήταν πράγματι ο Ρηγόπουλος όπως τον θυμόταν.

Ήξερε μόνο ότι υπήρχε μια ώρα.

Ένα όχημα.

Μια πίσω έξοδος.

Και μια γυναίκα που δεν είχε επιστρέψει ποτέ στο σπίτι της.

Ο Αργυρίου γύρισε προς την κλινική.

Αυτή τη φορά δεν έβλεπε ένα εγκαταλειμμένο κτίριο.

Έβλεπε έναν χώρο όπου, είκοσι χρόνια πριν, είχε συμβεί κάτι που κανείς δεν είχε μπορέσει να εξηγήσει.

Και τώρα είχε έναν λόγο να ξαναρωτήσει.

Όχι επειδή ήξερε την απάντηση.

Αλλά επειδή, για πρώτη φορά μετά από είκοσι χρόνια, υπήρχε κάτι συγκεκριμένο πάνω στο οποίο μπορούσε να στηρίξει την ανάμνησή του.

Μια ώρα.

02:17.

Κοίταξε ξανά την πίσω έξοδο.

Και ύστερα τον δρόμο που χανόταν ανάμεσα στα δέντρα.

Τι είχε φύγει από εκείνη την πόρτα στις 02:17;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22

ΤΟ ΕΥΡΗΜΑ

Ο Ανδρέας Λεοντίου έφτασε στην παλιά κλινική λίγο μετά τις εννέα.

Έμεινε για λίγα δευτερόλεπτα μέσα στο αυτοκίνητο πριν ανοίξει την πόρτα.

Κοίταξε το κτίριο.

Ήταν από εκείνα τα κτίρια που δεν χρειάζονταν πολλές εξηγήσεις για να δείξουν ότι είχαν πάψει εδώ και χρόνια να χρησιμοποιούνται. Οι τοίχοι ήταν θαμποί, τα παράθυρα σκονισμένα και ο χώρος γύρω από την είσοδο σχεδόν έρημος.

Δεν είχε ακόμη αποφασίσει αν η υπόθεση που τον είχε φέρει εκεί ήταν σοβαρή.

Ήταν πολύ νωρίς για συμπέρασμα.

Είχε μόνο μια αναφορά.

Ένα όνομα.

Και έναν χώρο που είχε μείνει κλειστός για χρόνια.

Ο Μιχάλης Σταθόπουλος τον περίμενε έξω.

«Ο Αργυρίου είναι μέσα», είπε μόλις τον πλησίασε.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το κτίριο.

«Μόνος του;»

«Ναι. Τον βρήκαν εδώ οι αστυνομικοί της περιοχής όταν έγινε η ενημέρωση.»

«Τι έκανε;»

«Έψαχνε παλιά πράγματα.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Και τι βρήκε;»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε αμέσως. Σήκωσε τον φάκελο που κρατούσε στο χέρι του.

«Αυτό.»

Ο Λεοντίου δεν τον πήρε αμέσως.

«Τι είναι;»

«Παλιό υπηρεσιακό αρχείο.»

Μικρή παύση.

«Αφορά τη Μαρία Καραβέλα.»

Το όνομα ήταν αρκετό.

Ο Λεοντίου άπλωσε το χέρι και πήρε τον φάκελο.

Τον άνοιξε.

Διάβασε τις πρώτες γραμμές χωρίς να μιλήσει.

Το χαρτί είχε εκείνη την παλιά όψη των εγγράφων που είχαν μείνει για χρόνια κλεισμένα σε ντουλάπια. Οι σελίδες ήταν κιτρινισμένες στις άκρες. Η γραφή και οι καταχωρίσεις ανήκαν σε μια άλλη εποχή.

Αλλά το όνομα παρέμενε το ίδιο.

Μαρία Καραβέλα.

Ο Λεοντίου σήκωσε για λίγο το βλέμμα.

«Είκοσι χρόνια.»

«Ναι.»

«Και γιατί τώρα;»

Ο Σταθόπουλος ανασήκωσε ελαφρά τους ώμους.

«Δεν ξέρουμε.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

Δεν ήταν ακόμη η στιγμή για θεωρίες.

«Πάμε μέσα.»

Προχώρησαν στο εσωτερικό.

Ο Αργυρίου τους περίμενε στον παλιό διάδρομο.

Ήταν μεγαλύτερος από όσο τον θυμόταν ο Λεοντίου από την πρώτη φωτογραφία που είχε δει στον φάκελο. Ο χρόνος είχε αλλάξει το πρόσωπό του. Όχι όμως τόσο ώστε να κρύψει ότι κουβαλούσε μια ανάμνηση που είχε επιστρέψει χωρίς να την καλέσει.

Ο Λεοντίου στάθηκε απέναντί του.

«Κύριε Αργυρίου;»

«Ναι.»

«Ανδρέας Λεοντίου. Αστυνομία.»

Ο Αργυρίου έγνεψε.

«Ο συνάδελφός μου, Μιχάλης Σταθόπουλος.»

Χαιρετήθηκαν σύντομα.

Ο Λεοντίου δεν μπήκε σε περιττές εισαγωγές.

«Θέλω να μου πείτε τι ακριβώς κάνατε εδώ σήμερα.»

Ο Αργυρίου κοίταξε πίσω του, προς τον διάδρομο.

«Ηρθα για κάποια προσωπικά πράγματα. Είχα δουλέψει εδώ παλιά.»

«Το ξέρω.»

Ο Αργυρίου τον κοίταξε λίγο πιο προσεκτικά.

«Τι άλλο ξέρετε;»

«Όσα αναφέρονται στην παλιά σας υπηρεσιακή σχέση.»

Δεν υπήρχε λόγος να του πει περισσότερα.

Όχι ακόμη.

Ο Αργυρίου έδειξε τον φάκελο.

«Βρήκα αυτό.»

Ο Λεοντίου τον σήκωσε ελαφρά.

«Πού;»

«Στο παλιό διοικητικό αρχείο.»

«Ήταν εκεί όταν δουλεύατε εδώ;»

«Δεν ξέρω. Δεν τον είχα δει.»

«Τον ανοίξατε;»

«Ναι.»

«Γιατί;»

Ο Αργυρίου δίστασε.

Για πρώτη φορά από τη στιγμή που είχαν αρχίσει να μιλούν, έμοιαζε να ψάχνει όχι τα λόγια του αλλά τη μνήμη του.

«Είδα το όνομα.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Της Μαρίας;»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος έκανε μια μικρή σημείωση στο σημειωματάριό του.

«Τι θυμηθήκατε;» ρώτησε.

Ο Αργυρίου δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε προς την πίσω έξοδο.

Ύστερα είπε:

«Είχα δει ένα όχημα.»

Ο Λεοντίου δεν αντέδρασε.

«Πότε;»

«Τη νύχτα που εξαφανίστηκε.»

«Τι όχημα;»

«Όχημα της κλινικής.»

«Πώς το ξέρετε;»

«Ήταν από αυτά που χρησιμοποιούσαμε.»

Ο Λεοντίου κράτησε το βλέμμα του πάνω του.

«Ποιος το οδηγούσε;»

Ο Αργυρίου κούνησε το κεφάλι.

«Δεν θυμάμαι.»

«Είδατε τον οδηγό;»

«Όχι καθαρά.»

«Υπήρχε κάποιος άλλος μέσα;»

«Δεν ξέρω.»

«Πού πήγε;»

«Δεν ξέρω.»

Ο Λεοντίου άφησε να περάσουν λίγα δευτερόλεπτα.

Δεν βιάστηκε να κάνει την επόμενη ερώτηση.

«Τότε γιατί θεωρείτε σημαντικό αυτό που θυμηθήκατε τώρα;»

Ο Αργυρίου κοίταξε τον φάκελο.

«Επειδή δεν είχα καταλάβει τότε ότι μπορεί να είχε σημασία.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Αυτό ήταν λογικό.

Και ακριβώς γι' αυτό δεν σήμαινε ακόμη τίποτα.

Μια ανάμνηση είκοσι ετών μπορούσε να είναι σημαντική.

Μπορούσε όμως και να ήταν ελλιπής.

Και ο Λεοντίου δεν σκόπευε να τη μετατρέψει σε βεβαιότητα μόνο και μόνο επειδή εμφανίστηκε τώρα.

«Τι άλλο θυμάστε;»

Ο Αργυρίου σκέφτηκε ξανά.

«Είχα δει τον Ρηγόπουλο να πηγαίνει προς τα πίσω.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

Ο Λεοντίου δεν σχολίασε.

Δεν άλλαξε έκφραση.

Δεν ρώτησε αμέσως τι σήμαινε αυτό.

Προτίμησε να μείνει στα δεδομένα.

«Πόση ώρα πριν φύγει το όχημα;»

«Δεν μπορώ να ξέρω. Λίγο.»

«Πόσο λίγο;»

«Μερικά λεπτά. Ίσως.»

«Είδατε αν μπήκε στο όχημα;»

«Όχι.»

«Είδατε αν επέστρεψε μέσα;»

Ο Αργυρίου έμεινε σιωπηλός.

Η σιωπή κράτησε λίγο περισσότερο αυτή τη φορά.

«Δεν θυμάμαι.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

Δεν υπήρχε κάτι άλλο που μπορούσε να πάρει από αυτή την ανάμνηση χωρίς να αρχίσει να συμπληρώνει ο ίδιος τα κενά.

«Αυτό που μας είπατε είναι σημαντικό. Αλλά θα χρειαστεί να ελεγχθεί.»

«Το καταλαβαίνω.»

«Δεν θέλω να συμπληρώσετε τα κενά της μνήμης σας. Αν δεν θυμάστε, λέτε ότι δεν θυμάστε.»

Ο Αργυρίου έγνεψε.

«Έτσι είναι.»

Ο Λεοντίου στράφηκε προς τον Σταθόπουλο.

«Θέλω να βρούμε ό,τι υπάρχει για εκείνη τη νύχτα.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε το σημειωματάριό του.

«Την παλιά υπόθεση;»

«Όλη.»

«Τι ψάχνουμε πρώτο;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά την αναφορά.

Η ώρα ήταν εκεί.

Καθαρή.

Συγκεκριμένη.

02:17.

«Την ώρα.»

«Το 02:17;»

«Ναι. Να δούμε από πού προέρχεται η καταγραφή.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε.

«Και το όχημα.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά το σημειωματάριο.

«Και τον Λιακόπουλο.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Ποιον;»

«Τον παλιό νυχτερινό φύλακα. Το όνομά του υπάρχει στην αναφορά.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τη σελίδα.

Το όνομα ήταν πράγματι εκεί.

Σπύρος Λιακόπουλος.

«Βρες τον.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε το σημειωματάριο.

«Και τον Αργυρίου;»

«Θα τον ξαναδούμε. Αλλά όχι τώρα.»

Ο Λεοντίου προχώρησε προς την πίσω έξοδο.

Η πόρτα ήταν εκεί, όπως είχε μείνει μέσα στην παλιά ιστορία.

Την άνοιξε.

Μπροστά του απλωνόταν ο χωματόδρομος.

Δεν υπήρχε τίποτα που να του έλεγε τι είχε συμβεί είκοσι χρόνια πριν.

Ούτε ίχνος.

Ούτε σημάδι.

Ούτε κάποιο αντικείμενο που να μπορούσε να δώσει απάντηση.

Μόνο ένας δρόμος που συνέχιζε προς τα δέντρα.

Ο Λεοντίου στάθηκε για λίγο κοιτάζοντάς τον.

«Πόσο μακριά είναι το δάσος;»

Ο Αργυρίου απάντησε από πίσω του.

«Αρκετά.»

Ο Λεοντίου δεν γύρισε αμέσως.

«Πόσο;»

«Δεν ξέρω ακριβώς.»

Ο Λεοντίου δεν επέμεινε.

Δεν είχε λόγο.

Προς το παρόν δεν ήξεραν καν αν το όχημα είχε ακολουθήσει αυτόν τον δρόμο.

Ο Σταθόπουλος στάθηκε δίπλα του.

«Πιστεύεις ότι συνδέεται;»

Ο Λεοντίου κοίταξε την πίσω έξοδο.

«Δεν ξέρω.»

«Τότε;»

«Τότε θα το ελέγξουμε.»

Έφυγαν από την κλινική λίγο αργότερα.

Στο αυτοκίνητο, ο Σταθόπουλος άνοιξε ξανά το σημειωματάριό του.

«Έχουμε μια εξαφάνιση είκοσι ετών.»

«Ναι.»

«Ένα όχημα στις 02:17.»

Ο Λεοντίου τον διόρθωσε ήρεμα.

«Έχουμε καταγραφή κίνησης στις 02:17.»

Ο Σταθόπουλος έκανε μια μικρή παύση.

«Και έναν άνθρωπο που θυμήθηκε τώρα ότι το είδε.»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Θυμήθηκε ένα όχημα.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Εντάξει.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε έξω από το παράθυρο.

«Και το ότι η ανάμνησή του συμπίπτει χρονικά με την καταγραφή πρέπει να το ελέγξουμε. Δεν το θεωρούμε δεδομένο.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Το αυτοκίνητο απομακρυνόταν από την παλιά κλινική.

Πίσω τους έμενε το κτίριο.

Η πίσω πόρτα.

Ο χωματόδρομος.

Και ένας φάκελος που είχε ανοίξει ξανά ύστερα από είκοσι χρόνια.

«Αν αρχίσουμε να τα ενώνουμε πριν τα ελέγξουμε», είπε ο Λεοντίου, «στο τέλος θα ψάχνουμε αυτό που πιστεύουμε ότι συνέβη.»

«Άρα;»

«Πρώτα βρίσκουμε τι καταγράφηκε.»

«Μετά;»

«Τι μπορεί να επιβεβαιωθεί.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Και μετά;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τον δρόμο που απομακρυνόταν πίσω τους.

«Μετά βλέπουμε αν τα δύο πράγματα έχουν σχέση.»

Το αυτοκίνητο συνέχισε να απομακρύνεται.

Πίσω τους έμεινε η πόρτα της πίσω εξόδου.

Και μπροστά τους, μια υπόθεση που μέχρι εκείνο το πρωί ανήκε στο παρελθόν.

Τώρα είχε ξανανοίξει.

Όχι επειδή κάποιος ήξερε την αλήθεια.

Αλλά επειδή, για πρώτη φορά μετά από είκοσι χρόνια, υπήρχε κάτι συγκεκριμένο που μπορούσε να ελεγχθεί.

02:17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23

Η ΩΡΑ

Ο Μιχάλης Σταθόπουλος χρειάστηκε σχεδόν όλο το πρωινό για να βρει από πού είχε προέλθει η ώρα.

Όχι επειδή η αναφορά ήταν δύσκολο να βρεθεί.

Η αναφορά υπήρχε.

Το πρόβλημα ήταν αλλού.

Έπρεπε να βεβαιωθεί ότι η ώρα που αναφερόταν στην παλιά υπόθεση δεν είχε απλώς μεταφερθεί από ένα έγγραφο σε άλλο, από μια αναφορά σε μια δεύτερη αναφορά, μέχρι που κανείς πια να μην ξέρει ποιος την είχε καταγράψει πρώτος.

Ο Λεοντίου το είχε πει καθαρά.

Πρώτα βρίσκουμε τι καταγράφηκε.

Μετά τι μπορεί να επιβεβαιωθεί.

Και μόνο στο τέλος εξετάζουμε αν τα δύο πράγματα συνδέονται.

Στις δώδεκα και είκοσι ο Σταθόπουλος μπήκε στο γραφείο του Λεοντίου με έναν λεπτό φάκελο στο χέρι.

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

Ο Σταθόπουλος στάθηκε απέναντί του.

«Το βρήκα.»

Ο Λεοντίου δεν ρώτησε τι.

Ήξερε.

«Από πού προέρχεται;»

«Από το βιβλίο κίνησης της κλινικής.»

Άφησε τον φάκελο πάνω στο γραφείο.

«Υπάρχει καταχώριση για τις 02:17.»

Ο Λεοντίου άνοιξε τον φάκελο.

Δεν υπήρχαν πολλές σελίδες.

Δεν χρειαζόταν.

Μερικές φορές μια ολόκληρη υπόθεση μπορούσε να κρέμεται από μία μόνο γραμμή.

Η καταχώριση ήταν σύντομη.

02:17 — Επείγουσα μετακίνηση.

Τίποτε άλλο.

Ούτε όνομα οδηγού.

Ούτε επιβάτες.

Ούτε προορισμός.

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγα δευτερόλεπτα κοιτάζοντας τη σελίδα.

Ύστερα σήκωσε τα μάτια.

«Ποιος κρατούσε το βιβλίο εκείνη τη νύχτα;»

«Ο νυχτερινός φύλακας.»

«Λιακόπουλος;»

«Ναι.»

«Υπάρχει υπογραφή;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε το κάτω μέρος της σελίδας.

Υπήρχε.

Μια παλιά, σταθερή υπογραφή.

Σ. Λιακόπουλος.

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε την ώρα.

«Άρα η ώρα δεν προέρχεται από τη μνήμη του Αργυρίου.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε πίσω στην καρέκλα.

«Καλό.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Γιατί καλό;»

Ο Λεοντίου χτύπησε ελαφρά με το δάχτυλο τη σελίδα.

«Επειδή τώρα έχουμε δύο ανεξάρτητα πράγματα.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Την καταγραφή και την ανάμνηση.»

«Ακριβώς.»

Η διαφορά ήταν σημαντική.

Ο Αργυρίου είχε θυμηθεί ένα όχημα και μια νύχτα είκοσι χρόνια μετά. Η μνήμη του μπορούσε να είναι ελλιπής. Μπορούσε να έχει χαθεί η ακριβής ώρα. Μπορούσε να έχει μπερδευτεί η σειρά των γεγονότων.

Όμως η ώρα υπήρχε ήδη σε ένα παλιό υπηρεσιακό βιβλίο.

Δεν είχε δημιουργηθεί τώρα.

Δεν είχε εμφανιστεί μέσα από την ανάμνηση του Αργυρίου.

Ήταν εκεί από τότε.

«Υπάρχει κάτι πριν από τις 02:17;» ρώτησε ο Λεοντίου.

«Ναι. Κανονική κίνηση.»

«Μετά;»

«Τίποτα μέχρι τις 05:40.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Τότε;»

«Τότε καταγράφεται η επιστροφή του οχήματος.»

Ο Λεοντίου σταμάτησε.

«Επιστροφή;»

«Ναι.»

«Από πού;»

Ο Σταθόπουλος κούνησε το κεφάλι.

«Δεν γράφει.»

Ο Λεοντίου έσκυψε ξανά πάνω από το βιβλίο.

Η δεύτερη καταχώριση ήταν εξίσου σύντομη.

05:40 — Επιστροφή οχήματος.

Και πάλι χωρίς προορισμό.

Ούτε αυτή η καταχώριση έλεγε ποιος οδηγούσε.

Ούτε ποιος είχε επιβιβαστεί.

Ούτε πού είχε πάει το όχημα.

Μόνο ότι είχε φύγει.

Και ότι είχε επιστρέψει.

«Ίδιος άνθρωπος;» ρώτησε ο Λεοντίου.

«Η υπογραφή του Λιακόπουλου.»

«Μόνο αυτό;»

«Μόνο αυτό.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Η σελίδα δεν έδινε την απάντηση που θα ήθελε ένας άνθρωπος που βιάζεται να λύσει μια υπόθεση.

Δεν έδινε όνομα.

Δεν έδινε πρόσωπο.

Δεν έδινε προορισμό.

Δεν έλεγε τι είχε συμβεί στις τρεις ώρες και είκοσι τρία λεπτά που μεσολαβούσαν.

Έδινε όμως κάτι άλλο.

Κάτι που μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχαν.

Βεβαιότητα ότι η κίνηση είχε καταγραφεί.

Ο Λεοντίου γύρισε τη σελίδα και την ξανακοίταξε.

02:17.

05:40.

Δεν ήταν πλέον μια ώρα που είχε περάσει από στόμα σε στόμα.

Δεν ήταν απλώς μια πληροφορία μέσα σε έναν παλιό φάκελο.

Ήταν γραμμένη στο βιβλίο κίνησης της κλινικής.

«Το όχημα;» ρώτησε.

Ο Σταθόπουλος είχε ήδη φροντίσει να ψάξει.

«Βρήκα τα παλιά στοιχεία του στόλου.»

«Και;»

«Υπήρχαν δύο οχήματα που χρησιμοποιούνταν για μετακινήσεις της κλινικής εκείνη την περίοδο.»

Ο Λεοντίου σήκωσε τα μάτια από τη σελίδα.

«Μπορούμε να ξέρουμε ποιο ήταν;»

«Υπάρχει αριθμός στην καταχώριση.»

Ο Σταθόπουλος του έδωσε το αντίγραφο.

Ο Λεοντίου διάβασε τον αριθμό.

«Ένα.»

«Ναι.»

«Και ποιος είχε δικαίωμα να το χρησιμοποιεί;»

Ο Σταθόπουλος πήρε πίσω το αντίγραφο.

«Αυτό είναι το επόμενο που ψάχνω.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Όχι.»

Ο Σταθόπουλος συνοφρυώθηκε.

«Όχι;»

«Πρώτα ο Λιακόπουλος.»

Τώρα ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Θέλεις να μας πει τι θυμάται.»

«Θέλω να μας πει τι θυμάται πριν δει οτιδήποτε άλλο.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το αντίγραφο της καταγραφής.

«Δεν του δείχνουμε την καταγραφή;»

«Όχι.»

«Για να μη διαμορφώσουμε τη μνήμη του.»

«Ακριβώς.»

Η απόφαση ήταν απλή.

Αν του έδειχναν πρώτα το 02:17, υπήρχε κίνδυνος η ανάμνησή του να προσαρμοστεί σε αυτό που ήδη γνώριζαν.

Ο Λεοντίου δεν ήθελε επιβεβαίωση.

Ήθελε να ξέρει τι θυμόταν ο άνθρωπος πριν του δώσουν την απάντηση.

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον φάκελο.

«Πάμε.»

Ο Λεοντίου πήρε τις σημειώσεις του.

Για την ώρα, το μόνο βέβαιο ήταν ότι ένα όχημα είχε φύγει στις 02:17 και είχε επιστρέψει στις 05:40.

Τίποτε περισσότερο.

Και ακριβώς αυτό ήταν που έπρεπε να μείνει.

Δεν υπήρχε ακόμη λόγος να γεμίσουν το κενό. Το κενό ήταν μέρος της υπόθεσης.

Και θα έμενε εκεί μέχρι να βρεθεί κάτι που μπορούσε να το εξηγήσει.

Για πρώτη φορά η ώρα δεν ήταν απλώς μια γραμμή σε ένα παλιό βιβλίο.

Ήταν ένα σημείο μέσα σε μια ακολουθία.

02:17 — έξοδος.

05:40 — επιστροφή.

Και ανάμεσα στις δύο ώρες υπήρχαν τρεις ώρες και είκοσι τρία λεπτά που κανείς ακόμη δεν μπορούσε να εξηγήσει. Ο Λεοντίου δεν προσπάθησε να τα γεμίσει.

Όχι ακόμη. Έπρεπε πρώτα να βρει το όχημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24

ΤΟ ΟΧΗΜΑ

Ο φάκελος του παλιού στόλου βρισκόταν στο αρχείο της κλινικής.

Ο Μιχάλης Σταθόπουλος τον βρήκε λίγο πριν το μεσημέρι.

Δεν ήταν μεγάλος. Δεν είχε μέσα του τίποτα που, με την πρώτη ματιά, να δικαιολογεί την προσοχή που του έδιναν. Τρεις σελίδες για κάθε όχημα.

Αριθμός κυκλοφορίας.

Τύπος.

Χρονολογία αγοράς.

Χρήση.

Και, στο τέλος, μια σειρά από ονόματα που είχαν δικαίωμα να το χρησιμοποιούν.

Ο Σταθόπουλος κάθισε στο γραφείο και άρχισε να διαβάζει.

Δεν έψαχνε ακόμη άνθρωπο.

Έψαχνε όχημα.

Αυτό ήταν το πρώτο βήμα.

Ο Λεοντίου το είχε ξεκαθαρίσει από την αρχή. Δεν ήθελαν να ενώσουν στοιχεία επειδή έμοιαζαν να ταιριάζουν. Ήθελαν πρώτα να επιβεβαιώσουν τι υπήρχε πραγματικά και μετά να δουν πού οδηγούσε.

Ο αριθμός που υπήρχε στο βιβλίο κίνησης αντιστοιχούσε σε ένα παλιό λευκό βαν της κλινικής.

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε για λίγο πάνω στη γραμμή.

Λευκό βαν.

Μοντέλο αρκετά συνηθισμένο για την εποχή.

Χρησιμοποιούνταν κυρίως για μεταφορές υλικού και, όταν χρειαζόταν, για μετακινήσεις που σχετίζονταν με τη λειτουργία της κλινικής.

Δεν υπήρχε κάτι παράξενο.

Αυτό ήταν το πρώτο που σημείωσε.

Κανονική χρήση.

Έβγαλε το βιβλίο κίνησης και το άνοιξε ξανά στη σελίδα εκείνης της νύχτας.

02:17.

05:40.

Τα δύο σημεία ήταν ακόμη εκεί.

Ο ίδιος αριθμός οχήματος.

Δεν υπήρχε δεύτερη καταχώριση.

Δεν υπήρχε αλλαγή οχήματος.

Ούτε κάποια ένδειξη ότι είχε χρησιμοποιηθεί άλλο.

Ο Σταθόπουλος πέρασε ξανά το βλέμμα του από τις δύο γραμμές.

Η ώρα υπήρχε.

Η επιστροφή υπήρχε.

Τώρα υπήρχε και το όχημα.

Αλλά το όχημα από μόνο του δεν έλεγε ποιος το είχε πάρει.

Και ακόμη λιγότερο τι είχε συμβεί στη διαδρομή του.

Πήρε το τηλέφωνο.

«Ναι, θέλω να μου βρείτε ό,τι υπάρχει για το συγκεκριμένο όχημα. Ασφάλιση, συντήρηση, ό,τι έχει απομείνει. Και κυρίως ποιος ήταν ο κανονικός οδηγός του εκείνη την περίοδο.»

Άκουσε την απάντηση.

«Ναι. Το 199...»

Σταμάτησε.

Δεν είχε σημασία η ακριβής χρονολογία για τον άνθρωπο στην άλλη άκρη.

Για εκείνον είχε.

Την είπε.

Έκλεισε το τηλέφωνο και ξανακοίταξε τη λίστα.

Τα ονόματα ήταν περισσότερα απ' όσα περίμενε.

Γιατροί.

Διοικητικοί υπάλληλοι.

Οδηγός.

Και δύο ακόμη εργαζόμενοι που είχαν δικαίωμα να το χρησιμοποιούν όταν δεν υπήρχε διαθέσιμος οδηγός.

Έξι άνθρωποι.

Ο Σταθόπουλος τα σημείωσε.

Δεν έβγαλε συμπέρασμα.

Δεν μπορούσε.

Ένα όχημα με έξι πιθανούς χρήστες δεν ήταν ακόμη στοιχείο ενοχής. Ήταν απλώς μια ομάδα ανθρώπων που έπρεπε να ελεγχθεί.

Όταν ο Ανδρέας Λεοντίου επέστρεψε, ο Σταθόπουλος του έδωσε τις σημειώσεις.

Ο Λεοντίου τις διάβασε χωρίς βιασύνη.

«Λευκό βαν.»

«Ναι.»

«Ιατρική μεταφορά;»

«Όχι μόνο. Υλικό, μικρές μετακινήσεις, ό,τι χρειαζόταν η κλινική.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τη λίστα.

«Άρα δεν ήταν όχημα που χρησιμοποιούσε αποκλειστικά ένας άνθρωπος.»

«Όχι.»

Πήρε τη λίστα και την διάβασε αργά.

«Πόσοι είχαν πρόσβαση;»

«Έξι.»

«Και εκείνη τη νύχτα;»

«Δεν ξέρουμε.»

Ο Λεοντίου άφησε για λίγο το βλέμμα του πάνω στα ονόματα.

«Υπάρχει πρόγραμμα χρήσης;»

«Όχι για εκείνη την ημερομηνία.»

«Υπάρχει βιβλίο παράδοσης κλειδιών;»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε ελαφρά το φρύδι.

«Δεν βρήκα.»

«Ψάξε ξανά.»

«Το έψαξα.»

Ο Λεοντίου δεν άλλαξε έκφραση.

«Τότε ψάξε αν υπήρχε.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε για μια στιγμή σιωπηλός.

Κατάλαβε τη διαφορά.

Δεν αρκούσε να μην υπάρχει σήμερα ένα βιβλίο.

Έπρεπε να ξέρουν αν είχε υπάρξει ποτέ.

Αν υπήρχε διαδικασία καταγραφής.

Αν υπήρχε κάποτε κάποιο ίχνος που είχε χαθεί.

«Θα το ψάξω.»

Ο Λεοντίου άφησε τη λίστα στο γραφείο.

«Και θέλω τον παλιό οδηγό.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Τον Μωραΐτη;»

«Ναι.»

«Τον έχω βρει.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Πότε;»

«Από χθες.»

«Και;»

«Στέργιος Μωραΐτης. Τριάντα τριών τότε. Ήταν ο βασικός οδηγός της κλινικής.»

«Σήμερα;»

«Πενήντα τριών.»

«Μένει εδώ;»

«Ναι.»

«Μίλησες μαζί του;»

«Όχι ακόμη.»

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Πάμε.»

Ο Στέργιος Μωραΐτης τους περίμενε στο συνεργείο όπου δούλευε.

Δεν είχε σχέση με την κλινική εδώ και πολλά χρόνια.

Η ζωή του είχε προχωρήσει.

Η δουλειά του είχε αλλάξει.

Η υπόθεση, όμως, είχε μείνει πίσω.

Όταν άκουσε το όνομα της Μαρίας Καραβέλα, έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Δεν χρειάστηκε να του εξηγήσουν αμέσως ποια Μαρία εννοούσαν.

«Είκοσι χρόνια», είπε.

«Ναι», απάντησε ο Λεοντίου.

Ο Μωραΐτης κοίταξε για λίγο τους δύο άντρες απέναντί του.

«Νόμιζα ότι είχε κλείσει αυτή η υπόθεση.»

«Δεν ξέρουμε αν έχει κλείσει.»

Ο Μωραΐτης σκούπισε τα χέρια του με ένα πανί.

«Τι θέλετε;»

«Για το όχημα.»

Ο Μωραΐτης έγνεψε.

«Το λευκό βαν.»

«Ναι.»

«Το θυμάμαι.»

«Ήταν δικό σας;»

«Της κλινικής.»

«Εσείς το οδηγούσατε συνήθως;»

«Ναι.»

«Ποιοι άλλοι μπορούσαν να το οδηγήσουν;»

Ο Μωραΐτης σκέφτηκε.

«Όταν χρειαζόταν, αρκετοί. Δεν ήταν κλειδωμένο μόνο σε μένα.»

«Ποιοι;»

Ο Μωραΐτης προσπαθούσε να ανασύρει ονόματα από μια εποχή που απείχε δύο δεκαετίες.

«Δεν θυμάμαι όλους.»

«Προσπαθήστε.»

Ο Μωραΐτης ανέφερε μερικά ονόματα.

Ο Σταθόπουλος τα σημείωσε.

Τα περισσότερα ταίριαζαν με τη λίστα που είχαν ήδη.

Δεν υπήρχε αντίφαση.

Αλλά ούτε και απάντηση.

Ο Λεοντίου προχώρησε στην ερώτηση που είχε μεγαλύτερη σημασία.

«Εκείνη τη νύχτα το οδηγήσατε;»

Ο Μωραΐτης συνοφρυώθηκε.

«Δεν ξέρω.»

«Δεν θυμάστε;»

«Όχι. Είχα βάρδια εκείνη την ημέρα, αλλά δεν μπορώ να πω τι ώρα ήμουν στο όχημα.»

Ο Λεοντίου δεν τον πίεσε.

Η άγνοια δεν ήταν απόδειξη.

Η μνήμη δεν μπορούσε να γίνει καλύτερη επειδή κάποιος χρειαζόταν μια απάντηση.

«Πώς ήταν η διαδικασία;» ρώτησε.

Ο Μωραΐτης τον κοίταξε.

«Ποια;»

«Όταν έπρεπε να βγει το όχημα.»

«Έπαιρνα τα κλειδιά και έγραφα στο βιβλίο.»

«Μόνο εσείς;»

«Όποιος το έπαιρνε.»

«Κατέγραφε ο ίδιος;»

«Συνήθως.»

Ο Λεοντίου κράτησε τη λέξη.

Συνήθως.

«Και αν το έπαιρνε κάποιος για επείγουσα μετακίνηση;»

«Το ίδιο.»

«Υπήρχε κάποια ειδική διαδικασία;»

Ο Μωραΐτης κούνησε το κεφάλι.

«Όχι ιδιαίτερα. Αν ήταν επείγον, έφευγε.»

«Και η καταγραφή;»

«Έπρεπε να γίνει.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Το όχημα μπορούσε να φύγει χωρίς να καταγραφεί;»

Ο Μωραΐτης σκέφτηκε πριν απαντήσει.

«Θεωρητικά, κάποιος μπορούσε να το πάρει. Αλλά κανονικά όχι.»

Η απάντηση έμενε στη μέση ανάμεσα στο θεωρητικό και στο κανονικό.

Και αυτό ακριβώς ήταν που τους ενδιέφερε.

Όχι τι μπορούσε να γίνει θεωρητικά.

Αλλά τι προβλεπόταν να γίνεται.

«Τα κλειδιά πού ήταν;»

«Στη ρεσεψιόν τη νύχτα. Την ημέρα τα είχαμε στο γραφείο κίνησης.»

«Και ο φύλακας;»

«Είχε πρόσβαση στα κλειδιά όταν έπρεπε.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Ο Λιακόπουλος;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου δεν σχολίασε.

Δεν χρειαζόταν.

Η πληροφορία καταγράφηκε.

Το όχημα.

Οι χρήστες.

Τα κλειδιά.

Ο φύλακας.

Η καταγραφή.

Η διαδικασία.

Κάθε απάντηση πρόσθετε ένα κομμάτι, αλλά κανένα δεν έδινε ακόμη την εικόνα ολόκληρη.

Ο Λεοντίου συνέχισε.

«Θυμάστε κάτι συγκεκριμένο για εκείνο το βαν εκείνη τη νύχτα;»

«Όχι.»

«Κάποια βλάβη;»

«Όχι.»

«Κάποια επισκευή μετά;»

Ο Μωραΐτης έμεινε για λίγο σκεπτικός.

Αυτή τη φορά δεν απάντησε αμέσως.

«Είχε γίνει μια επισκευή λίγες μέρες μετά.»

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε να γράφει.

«Τι επισκευή;»

«Δεν θυμάμαι ακριβώς.»

«Πού;»

«Στο κάτω μέρος. Κάτι είχε χτυπήσει.»

Η πληροφορία έμεινε για λίγο ανάμεσά τους.

Δεν ήταν ακόμη σύνδεση.

Ήταν μόνο μια αναφορά.

Ο Λεοντίου δεν έδειξε περισσότερο ενδιαφέρον από όσο χρειαζόταν.

«Ξέρετε πού;»

«Όχι.»

«Μπορείτε να βρείτε το συνεργείο;»

Ο Μωραΐτης σκέφτηκε.

«Ίσως. Αν έχουν κρατήσει παλιά βιβλία.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Θα το ψάξουμε.»

Έκανε μια μικρή παύση.

«Κάτι ακόμη.»

Ο Μωραΐτης σήκωσε το βλέμμα.

«Ναι;»

«Η καταγραφή εκείνης της νύχτας γράφει “Επείγουσα μετακίνηση”. Ήταν συνηθισμένη φράση;»

«Ναι.»

«Ποιος την έγγραφε;»

«Όποιος έκανε την καταγραφή.»

«Άρα δεν σημαίνει ποιος οδήγησε.»

«Όχι.»

«Ούτε τι μετέφερε.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Όχι επειδή έδινε απάντηση.

Επειδή αφαιρούσε μία πιθανή λάθος απάντηση.

Η φράση «Επείγουσα μετακίνηση» δεν έδειχνε οδηγό.

Δεν έδειχνε φορτίο.

Δεν έδειχνε τον σκοπό της διαδρομής.

Έδειχνε μόνο ότι το όχημα έφυγε εκτός προγράμματος και ότι αυτό καταγράφηκε με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

Μέχρι εκεί.

Ο Λεοντίου δεν προχώρησε περισσότερο.

Δεν υπήρχε ακόμη λόγος.

Έξω από το συνεργείο, ο Σταθόπουλος άνοιξε το σημειωματάριό του.

Έμεινε για λίγο όρθιος πριν μιλήσει.

«Έχουμε όχημα.»

«Ναι.»

«Έχουμε βασικό οδηγό.»

Ο Λεοντίου τον διόρθωσε ήρεμα.

«Έχουμε άνθρωπο που ήταν βασικός οδηγός.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Δεν ξέρουμε αν το οδήγησε εκείνη τη νύχτα.»

«Όχι.»

«Έχουμε έξι άτομα με πρόσβαση.»

«Ναι.»

«Και επισκευή λίγες μέρες μετά.»

Ο Λεοντίου στάθηκε για λίγο σιωπηλός.

Δεν κοίταξε τον Σταθόπουλο.

Κοίταξε τις σημειώσεις.

«Αυτό θέλω να ελεγχθεί.»

«Για το χτύπημα;»

«Για το αν συνέβη. Και πότε.»

Ο Σταθόπουλος κράτησε το βλέμμα του πάνω του.

«Και αν σχετίζεται με εκείνη τη διαδρομή;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Δεν ξέρουμε ακόμη αν υπήρξε διαδρομή προς το δάσος.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Ήταν σωστό.

Ο Λιακόπουλος είχε πει ότι είδε το όχημα να κατευθύνεται προς τον χωματόδρομο.

Ο Αργυρίου θυμόταν ότι το όχημα έφυγε από την πίσω έξοδο.

Αλλά ο Αργυρίου δεν είχε πει ότι είδε το όχημα να πηγαίνει στο δάσος.

Και δεν θα του πρόσθεταν πράγματα που δεν είχε πει.

Ούτε στον Αργυρίου.

Ούτε στον Λιακόπουλο.

Ούτε στον Μωραΐτη.

Όσο περισσότερα στοιχεία έμπαιναν στην υπόθεση, τόσο μεγαλύτερη γινόταν η ανάγκη να μείνει κάθε στοιχείο στη θέση του.

Ο Λεοντίου πήρε ξανά τις σημειώσεις.

Έξι άνθρωποι είχαν πρόσβαση.

Ένας ήταν ο βασικός οδηγός.

Ένα όχημα είχε καταγεγραμμένη έξοδο στις 02:17.

Και μια επιστροφή στις 05:40.

Μέχρι εκεί.

Δεν υπήρχε ακόμη άνθρωπος πίσω από το τιμόνι.

Δεν υπήρχε ακόμη λόγος να πιστέψουν τι είχε μεταφερθεί.

Και δεν υπήρχε ακόμη σύνδεση με το δάσος.

Υπήρχε μόνο ένα όχημα που είχε φύγει μέσα στη νύχτα και είχε επιστρέψει πριν ξημερώσει.

Ο Λεοντίου έκλεισε το σημειωματάριό του.

«Τώρα ψάχνουμε την επισκευή.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Δεν ήξεραν ακόμη αν η επισκευή είχε σχέση με εκείνη τη νύχτα.

Μπορούσε να ήταν μια συνηθισμένη βλάβη.

Μπορούσε να είχε συμβεί σε άλλη διαδρομή.

Μπορούσε να μην είχε καμία σημασία.

Αλλά υπήρχε ένας τρόπος να το μάθουν.

Να βρουν την παλιά καταγραφή του συνεργείου.

Και αυτή τη φορά δεν έψαχναν μια απάντηση.

Έψαχναν αν υπήρχε πράγματι κάτι που μπορούσε να επιβεβαιωθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25

Η ΕΠΙΣΚΕΥΗ

Το πρώτο συνεργείο δεν υπήρχε πια.

Ο Μιχάλης Σταθόπουλος το διαπίστωσε το ίδιο απόγευμα.

Είχε κλείσει χρόνια πριν.

Το κτίριο είχε αλλάξει χρήση και ο ιδιοκτήτης είχε φύγει από την περιοχή.

Για λίγα λεπτά, η έρευνα έμοιαζε να επιστρέφει εκεί όπου είχαν βρεθεί ήδη πολλές φορές.

Σε ένα ίχνος που υπήρχε κάποτε, αλλά τώρα δεν υπήρχε τίποτα να το επιβεβαιώσει.

Ο Σταθόπουλος, όμως, δεν σταμάτησε.

Το όνομα του συνεργείου υπήρχε ακόμη σε έναν παλιό κατάλογο επαγγελματιών.

Ήταν μια μικρή καταχώριση.

Ένα όνομα.

Ένας παλιός αριθμός.

Τίποτε περισσότερο.

Πήρε τηλέφωνο.

Δεν απάντησε κανείς.

Πήρε ξανά.

Αυτή τη φορά κάποιος θυμόταν.

Και ύστερα από δύο τηλεφωνήματα, βρήκε τον άνθρωπο που έψαχνε.

Τον παλιό ιδιοκτήτη.

Είχε κρατήσει κάποια βιβλία.

Όχι όλα.

Μόνο όσα δεν είχαν καταστραφεί όταν έκλεισε το συνεργείο.

Ο Σταθόπουλος πήγε την επόμενη μέρα.

Ο άντρας τον περίμενε σε μια αποθήκη πίσω από το σπίτι του.

Τα βιβλία ήταν στοιβαγμένα σε χαρτόκουτα.

Αλλά ήταν παλιά και σκονισμένα.

Αλλά είχαν φθαρεί στις άκρες.

Ο Σταθόπουλος τα κοίταξε χωρίς να τα αγγίζει αμέσως.

Είκοσι χρόνια ήταν μεγάλο διάστημα.

Ακόμη κι αν ένα βιβλίο είχε σωθεί, δεν σήμαινε ότι είχε σωθεί και η πληροφορία που έψαχναν.

Ο άντρας τον κοίταξε.

«Δεν ξέρω αν θα βρείτε αυτό που θέλετε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Κι αν δεν το βρούμε, πάλι θα μας βοηθήσει.»

Ο άντρας τον κοίταξε απορημένος.

«Πώς;»

«Θα ξέρουμε ότι δεν υπάρχει.»

Ένα μικρό χαμόγελο πέρασε από το πρόσωπο του άντρα.

«Αυτό οι αστυνομικοί το θεωρούν βοήθεια;»

«Μερικές φορές είναι η πιο χρήσιμη.»

Ο άντρας δεν απάντησε.

Έσκυψε και άνοιξε ένα από τα κουτιά.

Ο Σταθόπουλος κάθισε δίπλα του.

Είχε μαζί του τον αριθμό του οχήματος και την ημερομηνία που τον ενδιέφερε.

Μόνο αυτά.

Δεν ήξερε ακόμη τι θα έβρισκε.

Και δεν ήθελε να ξέρει.

Δεν ήθελε να ψάξει μέσα στις σελίδες έχοντας ήδη αποφασίσει τι πρέπει να υπάρχει.

Άρχισε να ψάχνει.

Σελίδα τη σελίδα.

Ονόματα.

Αριθμοί κυκλοφορίας.

Επισκευές.

Ανταλλακτικά.

Ποσά.

Οι περισσότερες καταχωρίσεις ήταν σύντομες.

Μερικές δεν είχαν ούτε περιγραφή.

Μόνο έναν αριθμό και ένα ποσό.

Ο Σταθόπουλος συνέχιζε.

Έλεγε τον αριθμό.

Προχωρούσε.

Ξανά.

Και ξανά.

Σχεδόν μία ώρα πέρασε έτσι.

Ο άντρας απέναντί του είχε σταματήσει να μιλά.

Παρακολουθούσε απλώς τον αστυνομικό να γυρίζει τις σελίδες.

Κάποια στιγμή ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

Το δάχτυλό του έμεινε πάνω στη σελίδα.

«Εδώ.»

Ο ιδιοκτήτης έσκυψε πάνω από το βιβλίο.

Ο αριθμός του οχήματος υπήρχε.

Και δίπλα του μια ημερομηνία.

Λίγες ημέρες μετά τη νύχτα της εξαφάνισης.

Ο Σταθόπουλος διάβασε τη σημείωση ξανά.

Έλεγχος κάτω μέρους — χτύπημα.

Τίποτε άλλο.

Έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Αυτό είναι;» ρώτησε ο άντρας.

«Τι σημαίνει “κάτω μέρος”;»

Ο παλιός ιδιοκτήτης κοίταξε ξανά τη γραμμή.

«Πρέπει να το είχαμε γράψει πιο συγκεκριμένα.»

«Δεν υπάρχει άλλη σημείωση;»

«Όχι.»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τη σελίδα.

«Ποιος έκανε την επισκευή;»

Ο άντρας κοίταξε τη σημείωση.

«Εγώ είχα το συνεργείο. Αλλά μπορεί να το έκανε ο μηχανικός μου.»

«Ζει;»

«Ναι.»

«Θυμάται;»

Ο άντρας χαμογέλασε ελαφρά.

«Είκοσι χρόνια μετά;»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Δεν υπήρχε κάτι να απαντήσει.

Η μνήμη είχε ήδη γίνει το βασικό πρόβλημα στην υπόθεση.

Δεν μπορούσαν να απαιτήσουν από έναν άνθρωπο να θυμάται επειδή μια παλιά καταγραφή τους είχε δημιουργήσει ένα ερώτημα.

Ο άντρας έκλεισε λίγο το βιβλίο.

«Θα τον ρωτήσω.»

Ο μηχανικός θυμόταν λιγότερα.

Αλλά όχι τίποτα.

«Το βαν το θυμάμαι», είπε.

«Γιατί;»

«Ήταν της κλινικής. Είχαμε κάνει αρκετές δουλειές σε αυτό.»

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Έχετε κάποια ανάμνηση από τη συγκεκριμένη επισκευή;»

Ο μηχανικός έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Όχι καθαρά.»

Ο Σταθόπουλος του έδειξε τη σελίδα.

«Αυτό γράφτηκε τότε.»

Ο μηχανικός έσκυψε.

Διάβασε τη σημείωση.

«Χτύπημα στο κάτω μέρος.»

Σήκωσε το βλέμμα.

«Σας λέει κάτι;»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Είχε έρθει με ζημιά από κάτω.»

«Τι ζημιά;»

«Δεν θυμάμαι ακριβώς.»

«Μπορεί να ήταν σοβαρή;»

Ο μηχανικός κούνησε το κεφάλι.

«Όχι ιδιαίτερα. Αν ήταν, θα το είχα γράψει.»

Ο Σταθόπουλος ξανακοίταξε τη σημείωση.

Μια μικρή γραμμή.

Ένα χτύπημα.

Μια ημερομηνία.

Τίποτε που να εξηγεί πώς προκλήθηκε.

«Τι συνήθως παθαίνει ένα όχημα από χτύπημα από κάτω;»

Ο μηχανικός ανασήκωσε τους ώμους.

«Εξαρτάται. Μπορεί να χτυπήσει προστατευτικό. Μπορεί κάποια βάση. Μπορεί κάτι στην ανάρτηση. Δεν ξέρω τι είχε χτυπήσει τότε.»

«Άρα δεν μπορείτε να πείτε τι προκάλεσε τη ζημιά.»

«Όχι.»

Η απάντηση έμεινε εκεί.

Καθαρή.

Χωρίς εικασία.

Χωρίς προσπάθεια να γίνει κάτι περισσότερο απ' αυτό που ήταν.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά την καταχώριση.

Η επισκευή υπήρχε.

Το χτύπημα υπήρχε.

Η ημερομηνία υπήρχε.

Αυτό που δεν υπήρχε ήταν η αιτία.

Και ακριβώς γι' αυτό δεν μπορούσαν ακόμη να πουν ότι το χτύπημα είχε σχέση με εκείνη τη νύχτα.

Μπορούσε να ήταν κάτι συνηθισμένο.

Μπορούσε να είχε συμβεί σε άλλη διαδρομή.

Μπορούσε να μην είχε καμία σχέση με τη Μαρία Καραβέλα.

Αλλά τώρα υπήρχε κάτι περισσότερο από μια ανάμνηση.

Υπήρχε καταγραφή.

Ο Σταθόπουλος έκλεισε το βιβλίο.

Για πρώτη φορά, η επισκευή δεν ήταν απλώς κάτι που θυμόταν ένας άνθρωπος.

Είχε αφήσει ίχνος σε χαρτί.

Και το χαρτί είχε ημερομηνία.

Λίγες ημέρες μετά την εξαφάνιση.

Δεν ήταν απόδειξη.

Ήταν όμως κάτι που μπορούσε να ελεγχθεί.

Και αυτό, για τον Λεοντίου, είχε σημασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26

Ο ΔΡΟΜΟΣ

Το πρωί ο δρόμος έδειχνε μικρότερος απ' όσο τον θυμόταν ο Σταθόπουλος από τον χάρτη.

Ξεκινούσε πίσω από την παλιά κλινική και κατέβαινε για λίγα μέτρα πριν χαθεί ανάμεσα στα δέντρα.

Από απόσταση έμοιαζε περισσότερο με παλιό πέρασμα παρά με δρόμο.

Δεν ήταν πια δρόμος με την κανονική έννοια.

Η βλάστηση είχε καλύψει αρκετά σημεία του.

Πέτρες είχαν μετακινηθεί και είχαν μείνει διάσπαρτες πάνω στο έδαφος.

Σε δύο σημεία υπήρχαν αυλακώσεις από τα νερά.

Ο χρόνος είχε αλλάξει το τοπίο.

Και μαζί του είχε αλλάξει και τον ίδιο τον δρόμο που είχαν έρθει να εξετάσουν.

Ο Λεοντίου στάθηκε στην άκρη.

Κοίταξε προς τα κάτω.

«Αυτός είναι;»

«Ο παλιός δρόμος, ναι.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο.

Είχε μαζί του έναν παλιό χάρτη της περιοχής και μια αεροφωτογραφία που είχε βρει στο αρχείο.

Άνοιξε πρώτα την αεροφωτογραφία.

Η εικόνα ήταν διαφορετική από τη σημερινή.

Η βλάστηση ήταν αραιότερη.

Ο δρόμος φαινόταν καθαρότερα.

Υπήρχαν σημεία που τώρα είχαν σχεδόν χαθεί κάτω από τα δέντρα, αλλά τότε ήταν ευδιάκριτα.

«Πριν από είκοσι χρόνια ήταν πιο ανοιχτός», είπε.

Ο Λεοντίου πήρε την αεροφωτογραφία.

Την κράτησε μπροστά του και μετά κοίταξε ξανά τον πραγματικό δρόμο.

Δεν προσπάθησε να ταυτίσει κάθε σημερινό σημείο με την παλιά εικόνα.

Δεν μπορούσε.

Είκοσι χρόνια είχαν περάσει.

Αυτό που μπορούσαν να κάνουν ήταν να δουν αν η βασική διαδρομή παρέμενε ίδια.

«Πόσο μακριά πηγαίνει;»

«Περίπου δύο χιλιόμετρα μέχρι τη διακλάδωση.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Και μετά;»

«Ο ένας κλάδος κατεβαίνει προς την παλιά αγροτική περιοχή. Ο άλλος συνεχίζει προς το δάσος.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον δρόμο.

Για λίγο δεν μίλησε.

«Υπήρχε τότε η διακλάδωση;»

«Ναι.»

«Και ο δρόμος προς το δάσος;»

Ο Σταθόπουλος του έδειξε την αεροφωτογραφία.

«Φαίνεται στην παλιά φωτογραφία.»

Ο Λεοντίου έσκυψε λίγο περισσότερο.

«Άρα υπήρχε πρόσβαση.»

«Ναι.»

Δίπλωσε την αεροφωτογραφία.

«Πρόσβαση δεν σημαίνει ότι πέρασε από εκεί το όχημα.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Το ξέρω.»

«Το λέω για να το έχουμε από την αρχή.»

«Το έχουμε.»

Αυτό ήταν το όριο της έρευνας.

Υπήρχε ένας δρόμος.

Υπήρχε πρόσβαση.

Υπήρχε ένα όχημα που είχε καταγραφεί να φεύγει μέσα στη νύχτα.

Αλλά δεν υπήρχε ακόμη τίποτα που να έλεγε ότι το όχημα είχε πράγματι ακολουθήσει αυτή τη διαδρομή.

Προχώρησαν.

Το πρώτο τμήμα ήταν σχετικά ομαλό.

Ένα όχημα σαν το παλιό βαν θα μπορούσε να περάσει χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία.

Ο Σταθόπουλος περπατούσε λίγο μπροστά.

Κοίταζε το έδαφος.

Μετά κοίταζε τον δρόμο.

Και ξανά τον χάρτη.

Λίγο παρακάτω, όμως, το έδαφος άλλαζε.

Ο δρόμος στένευε.

Οι δύο παλιές τροχιές δεν ήταν πλέον καθαρές.

Στο κέντρο είχε μαζευτεί χώμα και πέτρες.

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

Κοίταζε χαμηλά.

Μετά κοίταξε τον Λεοντίου.

«Εδώ θα μπορούσε να χτυπήσει από κάτω.»

Ο Λεοντίου πλησίασε όσο χρειαζόταν.

Κοίταξε το σημείο.

Δεν έσκυψε να εξετάσει κάτι συγκεκριμένο.

Δεν υπήρχε κάτι που να μπορούσε να κρατήσει είκοσι χρόνια και να τους δώσει απάντηση.

«Θα μπορούσε.»

«Υπάρχει αρκετό βάθος.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Υπήρχε τότε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε την αεροφωτογραφία.

Προσπάθησε να συγκρίνει την εικόνα με το σημερινό σημείο.

Δεν μπορούσε.

«Δεν μπορώ να το πω.»

«Άρα δεν ξέρουμε.»

«Όχι.»

Συνέχισαν.

Σε μια στροφή ο δρόμος κατέβαινε απότομα.

Μια μεγάλη πέτρα βρισκόταν στη μία πλευρά.

Λίγο πιο κάτω, ένα τμήμα του δρόμου είχε υποχωρήσει.

Ο Σταθόπουλος στάθηκε ξανά.

«Κι εδώ θα μπορούσε να συμβεί.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το σημείο.

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος δεν συνέχισε αμέσως.

«Αλλά πάλι δεν ξέρουμε αν ήταν έτσι τότε.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου δεν πλησίασε περισσότερο.

Κοίταξε μόνο τη διαδρομή.

Δεν έψαχνε ίχνη.

Δεν περίμενε να βρει κάτι που είχε μείνει είκοσι χρόνια πάνω στο χώμα.

Έψαχνε κάτι διαφορετικό.

Ήθελε να καταλάβει αν αυτός ο δρόμος μπορούσε να αποτελέσει μέρος της διαδρομής του οχήματος.

Προς το παρόν, η απάντηση ήταν μόνο μία:

Θα μπορούσε.

Τίποτε περισσότερο.

Λίγο πριν από τη διακλάδωση συνάντησαν έναν ηλικιωμένο άντρα που περπατούσε αργά στην άκρη του δρόμου.

Ο Σταθόπουλος τον σταμάτησε.

«Συγγνώμη. Ξέρετε αν περνούσαν οχήματα από εδώ παλιά;»

Ο άντρας κοίταξε τον δρόμο.

«Περνούσαν.»

«Και πριν από είκοσι χρόνια;»

«Πιο πολύ.»

«Ποιοι;»

«Αγρότες. Υλοτόμοι. Όποιος είχε λόγο να κατέβει προς τα εδώ.»

Ο Σταθόπουλος έριξε μια γρήγορη ματιά στον Λεοντίου.

«Και από την κλινική;»

Ο άντρας σκέφτηκε για λίγο.

«Ναι. Καμιά φορά.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Θυμάστε τι οχήματα;»

«Βανάκια. Αυτά που είχαν τότε.»

«Πόσο συχνά;»

Ο άντρας ανασήκωσε τους ώμους.

«Δεν ξέρω.»

«Θυμάστε κάποια συγκεκριμένη νύχτα;»

Ο άντρας κούνησε αμέσως το κεφάλι.

«Όχι.»

Ο Λεοντίου δεν επέμεινε.

Δεν είχε νόημα.

Ο άνθρωπος δεν είχε αναφέρει συγκεκριμένο περιστατικό.

Και το σημαντικότερο ήταν ότι δεν προσπάθησε να δημιουργήσει ένα επειδή τον ρώτησαν.

«Ξέρετε πού οδηγεί ο δρόμος;»

«Στο δάσος.»

«Και η άλλη διακλάδωση;»

«Παλιά χωράφια.»

«Ποιος δρόμος χρησιμοποιούνταν περισσότερο;»

Ο άντρας ανασήκωσε ξανά τους ώμους.

«Εξαρτιόταν από το πού ήθελε να πάει ο καθένας.»

Ο Λεοντίου τον ευχαρίστησε.

Δεν του έδειξε την αεροφωτογραφία.

Δεν του είπε για τη νύχτα.

Δεν του ανέφερε τη Μαρία.

Ήθελε την πληροφορία όπως την ήξερε ο άνθρωπος.

Όχι όπως θα μπορούσε να τη θυμηθεί αφού του έδιναν τις απαντήσεις που έψαχναν.

Όταν απομακρύνθηκαν, ο Σταθόπουλος άνοιξε το σημειωματάριό του.

«Δεν μας έδωσε κάτι συγκεκριμένο.»

«Όχι.»

«Αλλά επιβεβαίωσε ότι περνούσαν από εδώ και οχήματα της κλινικής.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Το επιβεβαίωσε ως γενική χρήση.»

«Ναι.»

«Όχι ως χρήση εκείνη τη νύχτα.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε προς τα πίσω.

«Αυτό να μείνει ξεκάθαρο.»

Ο Σταθόπουλος το σημείωσε.

Δεν ήταν λεπτομέρεια.

Ήταν η διαφορά ανάμεσα σε μια χρήσιμη πληροφορία και σε ένα συμπέρασμα που δεν μπορούσαν ακόμη να υποστηρίξουν.

Στη διακλάδωση σταμάτησαν.

Ο ένας δρόμος ήταν πλέον σχεδόν κλειστός.

Ο άλλος συνέχιζε προς το δάσος.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε ξανά τον παλιό χάρτη.

«Εδώ είναι.»

Ο Λεοντίου έδειξε το σημείο.

«Πόσο απέχει από την κλινική;»

«Περίπου δύο χιλιόμετρα μέχρι εδώ. Μετά συνεχίζει.»

«Πόσο μέχρι το δάσος;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον χάρτη.

«Δεν το έχω υπολογίσει ακριβώς.»

«Κάν' το.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε την οδηγία.

Ο Λεοντίου έβγαλε ένα μολύβι.

Στον χάρτη σημείωσε τη θέση της διακλάδωσης.

Δεν έγραψε:

Διαδρομή του οχήματος.

Δεν θα μπορούσε να το γράψει.

Δεν το γνώριζαν.

Έγραψε:

ΠΙΘΑΝΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Και από κάτω:

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ

Έμεινε για λίγο να κοιτάζει τις δύο λέξεις.

Ο Σταθόπουλος τον παρατηρούσε.

«Αυτό είναι το μόνο που έχουμε;» ρώτησε.

Ο Λεοντίου δίπλωσε αργά τον χάρτη.

«Όχι.»

«Τι άλλο;»

«Ξέρουμε ότι το όχημα βγήκε στις 02:17.»

«Ναι.»

«Ξέρουμε ότι επέστρεψε στις 05:40.»

«Ναι.»

«Ξέρουμε ότι λίγες ημέρες αργότερα επισκευάστηκε μετά από χτύπημα στο κάτω μέρος.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου κράτησε για λίγο το βλέμμα του στον δρόμο.

«Και τώρα ξέρουμε ότι υπήρχε ένας δρόμος που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από το όχημα.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Αλλά όχι ότι χρησιμοποιήθηκε.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε προς το δάσος.

Από εκείνο το σημείο ο δρόμος χανόταν ανάμεσα στα δέντρα.

Για κάποιον που δεν γνώριζε την περιοχή, ήταν απλώς ένας παλιός δρόμος.

Για εκείνους, ήταν πλέον ένα ακόμη κομμάτι της ακολουθίας.

Όχι η απάντηση.

Μόνο μια πιθανότητα.

«Τότε τι ψάχνουμε;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε ξανά τον χάρτη.

«Πρέπει να μάθουμε αν υπάρχει κάτι άλλο που να συνδέει εκείνη τη διαδρομή με την κλινική.»

«Όπως;»

«Χρήση. Προορισμός. Καταγραφή. Οτιδήποτε.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε χωρίς ιδιαίτερη διάθεση.

«Μετά από είκοσι χρόνια;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Ό,τι έχει απομείνει.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον φάκελο.

«Και αν δεν υπάρχει τίποτα;»

«Τότε θα το ξέρουμε.»

Πριν φύγουν, ο Λεοντίου γύρισε προς την κλινική.

Από εκεί που στέκονταν, η πίσω είσοδος δεν φαινόταν.

Μόνο ένα τμήμα του παλιού κτιρίου ανάμεσα στα δέντρα.

Η έξοδος του οχήματος είχε πλέον έναν πιθανό δρόμο.

Ο δρόμος είχε μια πιθανή κατεύθυνση.

Αλλά ακόμη δεν υπήρχε κανένα στοιχείο που να έλεγε ότι η Μαρία είχε ακολουθήσει αυτή τη διαδρομή.

Ο Λεοντίου το γνώριζε.

Και ακριβώς γι' αυτό δεν ήθελε να βιαστεί.

Η έρευνα είχε αρχίσει να αποκτά μορφή.

02:17.

05:40.

Το λευκό βαν.

Η επισκευή.

Ο δρόμος.

Τέσσερα στοιχεία που μπορούσαν να μπουν στην ίδια σειρά.

Αλλά η σειρά από μόνη της δεν ήταν ακόμη απόδειξη.

Έλειπε η σύνδεση.

Και αυτή έπρεπε να βρεθεί.

«Πάμε», είπε.

Ο Σταθόπουλος ακολούθησε.

Πίσω τους έμεινε ο δρόμος.

Και μπροστά τους έμενε το ερώτημα αν το όχημα είχε πράγματι περάσει από εκεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 27

ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ο Σταθόπουλος είχε επιστρέψει στο γραφείο πριν από το μεσημέρι.

Άφησε τον φάκελο πάνω στο γραφείο του και για λίγα δευτερόλεπτα δεν τον άνοιξε.

Ακόμη είχε στο μυαλό του τον δρόμο.

Τη διακλάδωση.

Το σημείο όπου το έδαφος είχε αλλάξει.

Και, κυρίως, εκείνο το απλό συμπέρασμα που είχαν πάρει μαζί τους από την περιοχή:

Το όχημα μπορούσε να περάσει από εκεί.

Μόνο αυτό.

Ούτε περισσότερο ούτε λιγότερο.

Άνοιξε τον φάκελο.

Έβγαλε τον χάρτη που είχαν μαζί τους στον δρόμο και τον άφησε πάνω στο γραφείο.

Δίπλα του έβαλε την παλιά αεροφωτογραφία της περιοχής.

Οι δύο εικόνες έδειχναν τον ίδιο τόπο με είκοσι χρόνια διαφορά.

Στη μία υπήρχε ένας καθαρός χωματόδρομος.

Στην άλλη, η βλάστηση είχε αρχίσει να τον καλύπτει.

Ο Σταθόπουλος έσκυψε πάνω από τις δύο εικόνες.

Προσπάθησε να ακολουθήσει με το μάτι την ίδια διαδρομή.

Δεν ήταν εύκολο.

Ο δρόμος που είχαν δει πριν από λίγο δεν ήταν πια ο δρόμος της φωτογραφίας.

Υπήρχαν όμως αρκετά σημεία που μπορούσαν ακόμη να αναγνωριστούν.

Η κατεύθυνση.

Η διακλάδωση.

Η συνέχεια προς το δάσος.

«Έχει αλλάξει αρκετά», είπε.

Ο Λεοντίου δεν σήκωσε το βλέμμα από την αναφορά που διάβαζε.

«Ο δρόμος;»

«Και ο δρόμος. Και το δάσος.»

Ο Λεοντίου γύρισε μια σελίδα.

«Μπορούμε να βρούμε ποιος ήξερε την περιοχή τότε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά την αεροφωτογραφία.

Δεν απάντησε αμέσως.

«Έναν δασοφύλακα ίσως.»

Ο Λεοντίου σήκωσε τώρα το βλέμμα.

«Πρώην;»

«Πιο πιθανό.»

«Βρες ποιος υπηρετούσε εδώ τότε.»

Ο Σταθόπουλος πήρε μπροστά του μια παλιά υπηρεσιακή κατάσταση.

Άρχισε να ψάχνει ονόματα.

Δεν χρειάστηκε πολλή ώρα.

Το όνομα ήρθε από μια παλιά υπηρεσιακή κατάσταση.

Ορέστης Μανωλάκος.

Τριάντα επτά ετών τότε.

Πενήντα επτά σήμερα.

Είχε υπηρετήσει στην περιοχή για αρκετά χρόνια.

Δεν εργαζόταν πλέον στο δάσος.

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τα στοιχεία του και πήρε το τηλέφωνο.

Ο Μανωλάκος απάντησε μετά από λίγα χτυπήματα.

Ο Σταθόπουλος συστήθηκε και του εξήγησε ότι ήθελαν να του κάνουν μερικές ερωτήσεις για την περιοχή, όπως ήταν πριν από είκοσι χρόνια.

Στην άλλη άκρη της γραμμής υπήρξε μια μικρή σιωπή.

«Για ποιο λόγο;»

«Για μια παλιά υπόθεση.»

«Ποια υπόθεση;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε για μια στιγμή τον Λεοντίου.

«Την εξαφάνιση της Μαρίας Καραβέλα.»

Η σιωπή κράτησε λίγο περισσότερο.

«Ναι», είπε τελικά ο Μανωλάκος. «Τη θυμάμαι την υπόθεση.»

«Μπορούμε να περάσουμε;»

«Ναι.»

Το σπίτι του βρισκόταν λίγο έξω από την πόλη.

Ο Μανωλάκος τους περίμενε στην αυλή.

Ο Σταθόπουλος τον παρατήρησε για μια στιγμή καθώς πλησίαζαν.

Δεν είχε το ύφος ανθρώπου που περίμενε να αποκαλύψει κάτι.

Δεν έμοιαζε να τους περιμένει επειδή πίστευε πως κρατούσε στα χέρια του μια απάντηση.

Είχε περισσότερο το ύφος ανθρώπου που είχε μάθει να θυμάται τον τόπο περισσότερο από τα γεγονότα.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Ο Λεοντίου το κατάλαβε αμέσως.

Δεν ξεκίνησε με ερωτήσεις για τη Μαρία.

Δεν του ζήτησε να θυμηθεί τη νύχτα.

Δεν του έδωσε λεπτομέρειες.

Του έδειξε πρώτα την παλιά αεροφωτογραφία.

Ο Μανωλάκος έσκυψε πάνω από την εικόνα.

Την κοίταξε αρκετή ώρα.

«Αυτό είναι το σημείο;» ρώτησε ο Λεοντίου.

Ο Μανωλάκος έδειξε με το δάχτυλο.

«Ο δρόμος είναι εδώ.»

Ο Λεοντίου δεν τον διόρθωσε.

Άφησε τον άνθρωπο να αναγνωρίσει μόνος του την περιοχή.

«Περνούσαν οχήματα;»

«Περνούσαν.»

«Και προς το δάσος;»

«Ναι.»

«Από πού ακριβώς;»

Ο Μανωλάκος πήρε ένα μολύβι.

Έσκυψε περισσότερο πάνω από την αεροφωτογραφία και ακολούθησε μια γραμμή.

«Από εδώ.»

Ο Σταθόπουλος παρακολουθούσε την κίνηση του μολυβιού.

Ήταν μια απλή γραμμή.

Αλλά ήταν πάνω σε μια φωτογραφία είκοσι ετών.

«Αυτό το κομμάτι υπάρχει ακόμη;» ρώτησε ο Λεοντίου.

«Σε μεγάλο μέρος.»

«Τότε;»

«Ήταν πιο καθαρό.»

«Πόσο;»

«Αρκετά ώστε να περνάει όχημα.»

Ο Λεοντίου άφησε για λίγο το βλέμμα του πάνω στη φωτογραφία.

Μετά ρώτησε:

«Όχημα της κλινικής;»

Ο Μανωλάκος σήκωσε το βλέμμα.

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε το σημειωματάριό του.

«Το θυμάστε;»

«Όχι κάποιο συγκεκριμένο όχημα. Τα έβλεπα κατά καιρούς.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τη φράση.

Δεν την άλλαξε.

Δεν την έκανε πιο συγκεκριμένη απ' όσο ήταν.

«Ξέρετε γιατί πήγαιναν εκεί;»

«Όχι.»

«Ποιος τα οδηγούσε;»

«Όχι.»

«Υπήρχε κάποιος συγκεκριμένος λόγος να πηγαίνει η κλινική προς τα εκεί;»

Ο Μανωλάκος σκέφτηκε λίγο.

«Δεν ξέρω.»

Ο Λεοντίου δεν επέμεινε.

Δεν είχε νόημα να πίεςει μια μνήμη που ήδη είχε δηλώσει τα όριά της.

Έκανε μια μικρή παύση και μετά ρώτησε:

«Τι θυμάστε από εκείνη την περιοχή εκείνη την εποχή;»

Ο Μανωλάκος κοίταξε ξανά τη φωτογραφία.

«Το έδαφος.»

Ο Λεοντίου δεν μίλησε.

«Τι εννοείτε;»

Ο Μανωλάκος σήκωσε το μολύβι και έδειξε ένα σημείο αρκετά πιο μέσα από τον δρόμο.

«Σε ένα σημείο είχε γίνει μια αλλαγή.»

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε να γράφει.

«Τι είδους αλλαγή;»

Ο Μανωλάκος ακούμπησε την άκρη του μολυβιού πάνω στη φωτογραφία.

«Εδώ περίπου.»

«Τι είχε αλλάξει;»

«Δεν ήταν έτσι πριν.»

Ο Λεοντίου παρέμεινε ακίνητος.

«Τι δεν ήταν έτσι;»

«Υπήρχε ένας σωρός.»

Η φράση έμεινε για λίγο στον χώρο.

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

Ο Λεοντίου δεν αντέδρασε.

Δεν έκανε την ερώτηση που ίσως θα έκανε κάποιος άλλος.

Δεν είπε «τι σωρός;» με τρόπο που να οδηγεί τον άνθρωπο σε συγκεκριμένη απάντηση.

Περίμενε.

Ο Μανωλάκος συνέχισε μόνος του.

«Από τι;»

«Χώμα. Πέτρες. Δεν θυμάμαι ακριβώς.»

«Πότε τον είδατε;»

«Δεν μπορώ να πω ημερομηνία.»

«Πριν ή μετά την εξαφάνιση;»

Ο Μανωλάκος σκέφτηκε.

Αυτή τη φορά περισσότερο.

«Μετά.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα από το σημειωματάριό του.

Ο Λεοντίου δεν άλλαξε έκφραση.

«Πόσο μετά;»

«Δεν ξέρω. Μέρες. Ίσως εβδομάδες.»

«Και γιατί σας είχε κάνει εντύπωση;»

Ο Μανωλάκος κοίταξε γύρω του, σαν να προσπαθούσε να μεταφέρει τη σημερινή εικόνα σε εκείνη την παλιότερη.

«Γιατί γνώριζα την περιοχή.»

«Τι ήταν διαφορετικό;»

«Το έδαφος.»

«Μπορεί να είχε γίνει από φυσικά αίτια;»

Ο Μανωλάκος ανασήκωσε τους ώμους.

«Θα μπορούσε.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αλλά δεν θυμάστε να υπήρχε εκεί πριν.»

«Όχι.»

Η απάντηση ήταν απλή.

Δεν ήταν βεβαιότητα.

Δεν ήταν απόδειξη.

Ήταν μια μνήμη.

Και ο Λεοντίου ήξερε ότι μια μνήμη είκοσι ετών έπρεπε να αντιμετωπίζεται με προσοχή.

«Μπορείτε να μας υποδείξετε το σημείο;»

«Αν πάμε, ναι.»

«Θα ήθελα.»

Το δάσος ήταν πιο πυκνό από την εποχή που υπηρετούσε εκεί.

Ο Μανωλάκος περπατούσε μπροστά.

Δεν χρησιμοποιούσε χάρτη.

Δεν χρειαζόταν.

Σε αρκετά σημεία σταματούσε, κοίταζε γύρω του και συνέχιζε.

Σαν να προσπαθούσε να ξαναβρεί όχι έναν δρόμο, αλλά μια παλιά εικόνα μέσα σε έναν τόπο που είχε αλλάξει.

Ο Σταθόπουλος ακολουθούσε.

Ο Λεοντίου βρισκόταν λίγο πιο πίσω.

Κανείς δεν μιλούσε πολύ.

Ο Μανωλάκος σταμάτησε κάποια στιγμή.

«Ο δρόμος ήταν εδώ.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το έδαφος.

Δεν υπήρχε πια καθαρή χάραξη.

Μόνο μια ελαφρά διαφορά στο ύψος και στη βλάστηση.

«Πώς το ξέρετε;»

Ο Μανωλάκος δεν κοίταξε πίσω.

«Το έμαθα έτσι.»

Προχώρησαν ακόμη.

Το δάσος έκρυβε όλο και περισσότερο την παλιά εικόνα της περιοχής.

Όσο πιο μέσα πήγαιναν, τόσο δυσκολότερο γινόταν να ξεχωρίσουν τι υπήρχε τότε και τι είχε δημιουργηθεί αργότερα.

Ο Μανωλάκος όμως συνέχιζε.

Κάποια στιγμή σταμάτησε.

«Εδώ.»

Ο Λεοντίου κοίταξε γύρω.

Δεν υπήρχε τίποτα που να ξεχώριζε.

Δέντρα.

Πέτρες.

Χώμα.

Χαμηλή βλάστηση.

Ένα σημείο σαν πολλά άλλα.

«Εδώ ήταν ο σωρός;»

«Περίπου.»

«Πόσο μεγάλος ήταν;»

Ο Μανωλάκος κούνησε το κεφάλι.

«Δεν μπορώ να θυμηθώ.»

«Έχετε κάποια εικόνα;»

Ο άντρας έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Ήταν αρκετά μεγάλος ώστε να τον προσέξω.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τη φράση.

Ο Λεοντίου κοίταξε το έδαφος.

Δεν υπήρχε τίποτα εκεί που να μπορούσε να τους πει τι είχε συμβεί.

«Και μετά;»

«Μετά από καιρό δεν υπήρχε πια.»

«Τι έγινε;»

«Δεν ξέρω.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το σημείο.

Δεν υπήρχε λόγος να ψάξουν ακόμη.

Είχαν μόνο μια ανάμνηση.

Και μια περιοχή που είχε αλλάξει πολλές φορές μέσα σε είκοσι χρόνια.

Αυτό δεν ήταν αρκετό για να βγάλουν συμπέρασμα.

Ήταν όμως αρκετό για να κρατήσουν σημειωμένο το σημείο.

Ο Λεοντίου γύρισε προς τον Μανωλάκο.

«Είχατε αναφέρει τότε κάτι στην υπηρεσία;»

Ο Μανωλάκος κούνησε το κεφάλι.

«Όχι.»

«Γιατί;»

Ο άντρας κοίταξε γύρω του.

«Δεν ήταν ασυνήθιστο να αλλάζει το έδαφος. Άνοιγαν δρόμους, περνούσαν μηχανήματα, έπεφταν δέντρα. Δεν υπήρχε λόγος να το θεωρήσω σημαντικό.»

Ο Λεοντίου το δέχτηκε.

Δεν υπήρχε λόγος να αμφισβητήσει αυτή την εξήγηση.

Αυτό ήταν το δύσκολο με τις παλιές υποθέσεις.

Πολλά πράγματα που αργότερα μπορούσαν να αποκτήσουν σημασία, τη στιγμή που συνέβαιναν δεν έμοιαζαν σημαντικά.

Ένα όχημα που περνούσε από έναν δρόμο.

Ένα σημείο όπου το έδαφος είχε αλλάξει.

Ένας σωρός από χώμα και πέτρες.

Τίποτα από αυτά δεν ήταν από μόνο του αρκετό.

Και ίσως ακριβώς γι' αυτό να είχαν χαθεί μέσα στον χρόνο.

Ο Λεοντίου έδειξε το σημείο.

«Μπορείτε να μας δείξετε πού περίπου ήταν;»

«Ναι.»

Ο Μανωλάκος έδειξε λίγο πιο πέρα.

«Εκεί.»

Ο Λεοντίου δεν πλησίασε.

«Κράτησέ το σημείο», είπε στον Σταθόπουλο.

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τη θέση στον χάρτη.

Δεν την κατέγραψε ως εύρημα.

Δεν έγραψε ότι εκεί είχε βρεθεί κάτι.

Δεν έγραψε ότι εκεί είχε θαφτεί κάτι.

Έγραψε μόνο:

Περιοχή ελέγχου.

Αυτό ήταν.

Στον δρόμο της επιστροφής κανείς δεν μίλησε για λίγα λεπτά.

Ο Σταθόπουλος ήταν ο πρώτος που έσπασε τη σιωπή.

«Πιστεύεις ότι ήταν εκεί;»

Ο Λεοντίου κοίταζε έξω από το παράθυρο.

«Δεν ξέρω.»

«Ο σωρός;»

«Δεν ξέρουμε τι ήταν.»

«Αλλά εμφανίστηκε μετά την εξαφάνιση.»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Σύμφωνα με τη μνήμη του.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Και αργότερα δεν υπήρχε πια.»

«Ναι.»

«Αυτό δεν είναι αρκετό;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Για να ψάξουμε; Ναι.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Για να πούμε τι έγινε;»

«Όχι.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Ήξερε τη διαφορά.

Το ίδιο ήξερε και ο Λεοντίου.

Δεν μπορούσαν να πάρουν μια μνήμη και να τη μετατρέψουν σε γεγονός μόνο και μόνο επειδή ταίριαζε με αυτό που έψαχναν.

Η έρευνα δεν λειτουργούσε έτσι.

Ένα στοιχείο έπρεπε να αντέχει και όταν το κοιτούσαν από την αντίθετη πλευρά.

Αν το μόνο που είχαν ήταν ένας άνθρωπος που θυμόταν έναν σωρό, τότε είχαν έναν λόγο να ελέγξουν την περιοχή.

Όχι έναν λόγο να πουν τι είχε συμβεί εκεί.

Ο Λεοντίου άνοιξε τον φάκελο.

Κοίταξε τις σημειώσεις.

02:17.

05:40.

Το όχημα.

Η επισκευή λίγες ημέρες αργότερα.

Ο δρόμος.

Και τώρα ένα σημείο μέσα στο δάσος.

Η έρευνα είχε πλέον κάτι που δεν είχε το προηγούμενο βράδυ.

Όχι αποδεικτικό στοιχείο.

Ένα σημείο.

Έναν τόπο που ένας άνθρωπος θυμόταν επειδή το έδαφος δεν ήταν ίδιο.

Αυτό δεν αποδείκνυε τίποτα.

Αλλά μπορούσε να ελεγχθεί.

Και αυτό ήταν αρκετό.

«Θα ζητήσουμε παλιούς χάρτες και στοιχεία της περιοχής», είπε.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Και μετά;»

«Μετά θα δούμε αν το σημείο μπορεί ακόμη να εντοπιστεί με αρκετή ακρίβεια.»

«Και αν μπορεί;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον φάκελο με την παλιά αναφορά.

«Τότε θα αποφασίσουμε αν αξίζει να ψάξουμε.»

Ο Σταθόπουλος δεν είπε τίποτα.

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

Για είκοσι χρόνια, εκείνο το κομμάτι του δάσους ήταν απλώς ένα κομμάτι του δάσους.

Ένα μέρος ανάμεσα σε δρόμους, δέντρα και παλιά περάσματα.

Κανείς δεν είχε λόγο να το κοιτάζει διαφορετικά.

Τώρα είχε αποκτήσει μια θέση στον χάρτη.

Και μια ερώτηση.

Μια ερώτηση που δεν είχε ακόμη απάντηση.

Τι είχε αλλάξει στο έδαφος μετά τη νύχτα της Μαρίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 28

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ

Ο Σταθόπουλος άπλωσε πάνω στο γραφείο τρεις χάρτες.

Ο πρώτος ήταν πρόσφατος.

Ο δεύτερος ήταν είκοσι δύο ετών.

Ο τρίτος ακόμη παλαιότερος.

Τους έβαλε τον έναν πάνω στον άλλον και σημείωσε με μολύβι τα σημεία όπου οι δρόμοι συνέπιπταν.

Ο Λεοντίου στάθηκε απέναντί του.

«Τι βρήκες;»

«Ότι η περιοχή έχει αλλάξει λιγότερο απ' όσο νομίζαμε σε κάποια σημεία και περισσότερο σε άλλα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον δεύτερο χάρτη.

«Το σημείο του Μανωλάκου;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τον δεύτερο χάρτη.

«Εδώ περίπου.»

«Πόσο περίπου;»

Ο Σταθόπουλος άφησε το μολύβι πάνω στο χαρτί.

«Αυτό είναι το πρόβλημα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σημείωση.

«Δεν μπορεί να το προσδιορίσει καλύτερα;»

«Μπορεί να μας πάει ξανά.»

Ο Λεοντίου δεν χρειάστηκε να το σκεφτεί.

«Θα πάμε.»

Ο Μανωλάκος τους περίμενε την επόμενη μέρα στο ίδιο σημείο.

Αυτή τη φορά ο Λεοντίου δεν του έδειξε αμέσως τον χάρτη.

Ήθελε πρώτα να δει αν θα αναγνώριζε μόνος του την περιοχή.

Δεν του έδωσε κατεύθυνση.

Δεν του είπε ποιο σημείο είχαν σημειώσει.

Απλώς προχώρησαν.

Ο Μανωλάκος περπατούσε αργά.

Σε ορισμένα σημεία κοντοστεκόταν.

Κοίταζε γύρω του.

Συνέχιζε.

Ο Σταθόπουλος κρατούσε σημειώσεις, αλλά δεν του έκανε ερωτήσεις.

Ο Λεοντίου επίσης δεν μιλούσε.

Ήθελε να αφήσει τη μνήμη να οδηγήσει τον άνθρωπο και όχι το αντίστροφο.

Προχώρησαν για αρκετή ώρα.

Ο Μανωλάκος σταμάτησε μία φορά.

Κοίταξε γύρω.

Μετά συνέχισε.

Λίγο αργότερα σταμάτησε ξανά.

Αυτή τη φορά γύρισε προς τον Λεοντίου.

«Εδώ ήταν.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Είσαι σίγουρος;»

Ο Μανωλάκος κοίταξε ξανά το έδαφος.

«Πιο σίγουρος από πριν.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Δεν είπε τίποτα περισσότερο.

Το σημείο βρισκόταν σε μια ελαφριά ανύψωση.

Από τη μία πλευρά υπήρχαν δέντρα.

Από την άλλη το έδαφος κατηφόριζε.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον χάρτη και μετά γύρω του.

Η εικόνα της περιοχής ήταν διαφορετική από εκείνη που είχε πάνω στο χαρτί.

Ο χρόνος είχε αλλάξει τα πάντα χωρίς να έχει εξαφανίσει εντελώς τη μορφή του τόπου.

Ο Λεοντίου στράφηκε προς τον Μανωλάκο.

«Τι ακριβώς θυμάσαι;»

Ο Μανωλάκος κοίταξε το έδαφος.

«Ότι υπήρχε αλλαγή.»

«Ποια αλλαγή;»

«Το χώμα.»

«Μπορείς να μας το εξηγήσεις;»

Ο Μανωλάκος ανασήκωσε ελαφρά τα χέρια.

«Όχι καλύτερα από αυτό.»

Έκανε μια κίνηση με το χέρι.

«Ήταν σαν να είχε μαζευτεί εδώ υλικό.»

Ο Σταθόπουλος έγραψε τη φράση.

«Πόσο;»

«Δεν θυμάμαι.»

«Ήταν ψηλό;»

«Όχι πολύ.»

«Μεγάλο σε έκταση;»

Ο Μανωλάκος δίστασε.

«Ίσως.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Δεν είσαι σίγουρος.»

Ο Μανωλάκος δεν προσπάθησε να το κρύψει.

«Είκοσι χρόνια είναι πολλά.»

«Το ξέρω.»

Ο Λεοντίου δεν ήθελε περισσότερα από τη μνήμη του.

Ήξερε ότι όσο περισσότερο πίεζαν έναν άνθρωπο να θυμηθεί, τόσο μεγαλύτερος ήταν ο κίνδυνος να αρχίσει να συμπληρώνει τα κενά χωρίς να το αντιλαμβάνεται.

Η μνήμη δεν ήταν αρχείο.

Δεν είχε ημερομηνίες και αριθμούς καταχώρισης.

Είχε εικόνες.

Εντυπώσεις.

Και κενά.

Γι' αυτό έπρεπε να κρατήσουν μόνο όσα ο Μανωλάκος μπορούσε πραγματικά να στηρίζει.

«Από πού είχες δει την αλλαγή;»

Ο Μανωλάκος γύρισε προς τον παλιό δρόμο.

«Από εκεί.»

«Περπατούσες στον δρόμο;»

«Ναι.»

«Και το είδες από μακριά;»

«Όχι πολύ.»

«Σταμάτησες;»

«Ναι.»

«Γιατί;»

Ο Μανωλάκος κοίταξε για λίγο το έδαφος.

«Γιατί δεν το θυμόμουν έτσι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το σημείο.

Αυτή η λεπτομέρεια είχε σημασία.

Όχι επειδή αποκάλυπτε τι είχε συμβεί.

Αλλά επειδή έδειχνε πώς είχε δημιουργηθεί η ανάμνηση.

Ο Μανωλάκος δεν θυμόταν ένα γεγονός.

Θυμόταν μια αλλαγή στον τόπο που γνώριζε.

Και αυτό ήταν διαφορετικό.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον παλιό χάρτη.

«Αυτό το σημείο είναι περίπου εδώ.»

Ο Μανωλάκος έσκυψε.

«Ναι.»

«Και ο δρόμος;»

Ο Μανωλάκος έδειξε.

«Εδώ.»

Ο Σταθόπουλος έβαλε το μολύβι στο σημείο.

«Η απόσταση από τον δρόμο;»

Ο Μανωλάκος κοίταξε γύρω του.

«Δέκα μέτρα. Ίσως λίγο παραπάνω.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε.

Ο Λεοντίου κοίταξε το σημείο.

Δεν υπήρχε τίποτα εμφανές.

Ούτε ίχνος σωρού.

Ούτε κάποια καθαρή ανωμαλία.

Μόνο έδαφος που είχε περάσει είκοσι χρόνια βροχής, ξηρασίας, βλάστησης και ανθρώπινης παρουσίας.

«Μπορούμε να συγκρίνουμε το υψόμετρο;» ρώτησε ο Σταθόπουλος.

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Με τι;»

«Με παλιότερα τοπογραφικά δεδομένα.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Κάν' το.»

Ο Σταθόπουλος κράτησε τις σημειώσεις του και άρχισε τη σύγκριση.

Δεν χρειάστηκε πολύς χρόνος για να φανεί ότι τα δεδομένα δεν έδιναν αυτό που ίσως περίμεναν.

Δεν υπήρχε κάποιο καθαρό σημάδι μεγάλης μεταβολής.

Η περιοχή είχε φυσικές κλίσεις.

Μικρές υψομετρικές διαφορές.

Κοιλώματα.

Σημεία όπου το χώμα μπορούσε να μετακινηθεί με τα χρόνια.

Ο Σταθόπουλος έδειξε ένα σημείο στον χάρτη.

«Εδώ έχουμε μια μικρή διαφορά.»

«Πόση;»

«Δεν είναι αρκετή για συμπέρασμα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τον χάρτη.

«Τότε δεν είναι εύρημα.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου συμφώνησε.

Δεν υπήρχε λόγος να ονομάσουν εύρημα κάτι που τα στοιχεία δεν μπορούσαν να στηρίξουν.

Είχαν ήδη αρκετές άγνωστες παραμέτρους.

Δεν χρειαζόταν να προσθέσουν και μία που θα δημιουργούσαν οι ίδιοι.

«Τι έχουμε λοιπόν;» ρώτησε.

Ο Σταθόπουλος απάντησε χωρίς να κοιτάξει τις σημειώσεις του.

«Μια συγκεκριμένη περιοχή.»

«Και;»

«Μια παλιά μαρτυρία ότι το έδαφος είχε αλλάξει.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Και μια πιθανή διαδρομή του οχήματος.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Πιθανή.»

«Ναι.»

«Δεν έχουμε ακόμη σύνδεση μεταξύ τους.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Αλλά έχουμε αρκετά για να κάνουμε το επόμενο βήμα.»

«Έρευνα;»

«Όχι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Πρώτα θέλω να ξέρουμε αν υπάρχει κάτι που να συνδέει πραγματικά το όχημα με αυτή την κατεύθυνση.»

«Και πώς θα το βρούμε;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τους χάρτες.

«Από τα στοιχεία που έχουμε ήδη.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

Δεν θα έψαχναν επειδή είχαν μια θεωρία.

Θα έψαχναν μόνο αν μπορούσαν να τη στηρίξουν αρκετά ώστε η έρευνα να έχει λόγο να γίνει.

Αυτό ήταν το όριο που είχε θέσει ο Λεοντίου από την αρχή.

Και δεν σκόπευε να το παραβιάσει τώρα που η υπόθεση άρχιζε να αποκτά περισσότερες πιθανές κατευθύνσεις.

Το απόγευμα ο Λεοντίου ξανακοίταξε όλο το υλικό.

Η ώρα.

Το όχημα.

Η επισκευή.

Ο δρόμος.

Η περιοχή.

Η μνήμη του Μανωλάκου.

Τα έβαλε σε σειρά.

Δεν υπήρχε ακόμη αλυσίδα.

Υπήρχαν κρίκοι.

Και ανάμεσα στους κρίκους υπήρχαν κενά.

Αλλά ένα από τα κενά είχε πλέον όνομα.

Δάσος.

Και μέσα στο δάσος, ένα σημείο.

Ο Λεοντίου έγραψε:

Να ελεγχθεί η περιοχή μόνο εφόσον προκύψει επαρκής σύνδεση με το όχημα.

Έμεινε για λίγο να κοιτάζει τη φράση.

Δεν ήθελε να κάνει το λάθος να ψάξει επειδή ήθελε να βρει.

Ήθελε πρώτα να ξέρει γιατί έψαχνε.

Έκλεισε τον φάκελο.

Τότε χτύπησε το τηλέφωνο.

Ήταν ο Σταθόπουλος.

«Βρήκα κάτι ακόμη.»

Ο Λεοντίου άνοιξε ξανά τον φάκελο.

«Τι;»

«Μια παλιά κατάσταση χρήσης του οχήματος.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Και;»

«Έχει κάτι που πρέπει να δούμε μαζί.»

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Τι ακριβώς;»

«Δεν θέλω να το βγάλω από το πλαίσιο. Καλύτερα να το δεις.»

Η γραμμή έκλεισε.

Ο Λεοντίου πήρε το σακάκι του.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν έναν δρόμο που μπορούσε να οδηγήσει στο δάσος.

Είχαν ένα σημείο που κάποιος θυμόταν ως αλλαγή στο έδαφος.

Αλλά δεν είχαν ακόμη τον λόγο για να τα ενώσουν.

Τώρα υπήρχε μια παλιά καταγραφή που ίσως μπορούσε να προσθέσει έναν ακόμη κρίκο.

Και αυτό ήταν το μόνο που χρειαζόταν.

Όχι απάντηση.

Έναν ακόμη έλεγχο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

Ο Σταθόπουλος είχε αφήσει το χαρτί πάνω στο γραφείο του Λεοντίου.

Δεν ήταν αναφορά.

Δεν ήταν το βιβλίο κίνησης.

Ήταν μια παλιά κατάσταση χρήσης του οχήματος.

Ο Λεοντίου δεν την άγγιξε αμέσως.

Έμεινε για λίγα δευτερόλεπτα κοιτάζοντάς την, σαν να προσπαθούσε πρώτα να καταλάβει τι ακριβώς κρατούσε μπροστά του. Ύστερα τράβηξε την καρέκλα και κάθισε.

Πήρε το χαρτί.

Οι άκρες του ήταν κιτρινισμένες. Το χαρτί είχε χάσει τη λευκότητά του από τα χρόνια, αλλά οι γραμμές παρέμεναν ακόμη αρκετά καθαρές. Σε κάποια σημεία το μελάνι είχε ξεθωριάσει. Σε άλλα, οι καταχωρίσεις φαίνονταν σχεδόν όπως την ημέρα που είχαν γραφτεί.

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Από πού είναι;»

«Από το αρχείο της κλινικής.»

«Τι ακριβώς καταγράφει;»

Ο Σταθόπουλος είχε ήδη ανοίξει τον φάκελο με τα υπόλοιπα έγγραφα.

«Τις προγραμματισμένες χρήσεις του οχήματος. Όχι όλες τις κινήσεις. Μόνο όσες είχαν δηλωθεί εκ των προτέρων.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε το χαρτί.

Αυτό είχε σημασία.

Όχι επειδή περίμενε ότι θα έβρισκε εκεί καταγεγραμμένη την έξοδο της συγκεκριμένης νύχτας.

Ακριβώς το αντίθετο.

Ήθελε να ξέρει τι είδους καταγραφή ήταν.

Τι μπορούσε να του πει.

Και, κυρίως, τι δεν μπορούσε να του πει.

Στην κορυφή υπήρχαν οι στήλες.

Ημερομηνία.

Όχημα.

Χρήση.

Ωρα αναχώρησης.

Επιστροφή.

Ένα σύστημα απλό. Σχεδόν μηχανικό.

Ο Λεοντίου ακολούθησε τις γραμμές με το βλέμμα του.

«Βρήκες τη συγκεκριμένη ημερομηνία;»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τη γραμμή.

Ο Λεοντίου έσκυψε.

Διάβασε μία φορά.

Μετά ξαναδιάβασε.

Δεν υπήρχε καταχωρισμένη προγραμματισμένη διαδρομή.

Τίποτα.

«Τίποτα;»

«Τίποτα.»

Ο Λεοντίου δεν βιάστηκε να απαντήσει.

«Ούτε μεταφορά υλικών;»

«Όχι.»

«Παραλαβή;»

«Όχι.»

«Μετακίνηση προσωπικού;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου άφησε το δάχτυλό του πάνω στη γραμμή.

Δεν υπήρχε καταχώριση.

Αυτό δεν σήμαινε ότι το όχημα δεν είχε κινηθεί.

Σήμαινε κάτι πιο συγκεκριμένο.

Ότι δεν είχε προγραμματιστεί κάποια χρήση του.

Σήκωσε το βλέμμα προς τον Σταθόπουλο.

«Και το βιβλίο κίνησης γράφει “επείγουσα μετακίνηση”.»

«Στις 02:17.»

Η ώρα έμεινε για λίγο ανάμεσά τους.

02:17.

Ήδη την είχαν δει.

Τώρα όμως υπήρχε και μια δεύτερη καταγραφή που μπορούσε να τους βοηθήσει να καταλάβουν τι σήμαινε η πρώτη.

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε την κατάσταση.

«Άρα η έξοδος δεν ήταν προγραμματισμένη.»

«Αυτό δείχνει η κατάσταση.»

«Όχι ότι δεν υπήρχε λόγος.»

«Όχι.»

«Μόνο ότι δεν είχε δηλωθεί εκ των προτέρων.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε αργά το χαρτί πάνω στο γραφείο.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Όχι αρκετό για συμπέρασμα.

Αλλά αρκετό για να μην αγνοηθεί.

Η διαφορά ήταν ουσιαστική.

Ένα έγγραφο δεν έπρεπε να λέει περισσότερα απ’ όσα πραγματικά έλεγε.

Αν η κατάσταση έλεγε ότι δεν υπήρχε προγραμματισμένη διαδρομή, δεν μπορούσαν να γράψουν ότι δεν υπήρχε λόγος για την έξοδο.

Αν το βιβλίο κίνησης έλεγε «επείγουσα μετακίνηση», δεν μπορούσαν να αποφασίσουν μόνο από αυτή τη φράση τι είχε συμβεί.

Μπορούσαν μόνο να βάλουν τα δύο στοιχεία δίπλα-δίπλα.

Και να δουν τι έμενε.

Ο Λεοντίου σήκωσε ξανά τα μάτια.

«Υπάρχει κάτι για τις προηγούμενες μέρες;»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος έβγαλε μια δεύτερη σελίδα.

Την έβαλε δίπλα στην πρώτη.

«Το ίδιο όχημα χρησιμοποιούνταν κανονικά για μεταφορές της κλινικής.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις καταχωρίσεις.

Υλικά.

Έγγραφα.

Μικρές μετακινήσεις.

Χρήσεις διαφορετικές μεταξύ τους, χωρίς να υπάρχει μια σταθερή διαδρομή που να επαναλαμβάνεται.

«Δεν είχε συγκεκριμένη διαδρομή.»

«Όχι.»

«Ούτε συγκεκριμένο οδηγό.»

«Όχι.»

«Πολλοί μπορούσαν να το χρησιμοποιήσουν.»

«Από όσους είχαν άδεια, ναι.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Αυτό επιβεβαίωνε όσα τους είχε πει ο Μωραΐτης.

Δεν είχαν ένα όχημα που οδηγούσε πάντα ο ίδιος άνθρωπος.

Δεν είχαν μια διαδρομή που να μπορούσαν να θεωρήσουν δεδομένη.

Είχαν ένα κοινόχρηστο υπηρεσιακό όχημα.

Και αυτό έκανε την αναζήτηση δυσκολότερη.

Ταυτόχρονα, όμως, την έκανε και πιο συγκεκριμένη.

Γιατί το ερώτημα δεν ήταν πλέον:

Ποιος ήταν ο συνήθης οδηγός;

Το ερώτημα ήταν άλλο.

Ποιος μπορούσε να το χρησιμοποιήσει εκείνη τη νύχτα;

Ο Λεοντίου δεν έγραψε την ερώτηση.

Δεν χρειαζόταν.

Την είχε ήδη στο μυαλό του.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε ξανά το παλιό βιβλίο κίνησης.

Η καταχώριση ήταν σύντομη.

Τόσο σύντομη, ώστε σχεδόν να προκαλεί περισσότερες ερωτήσεις από όσες απαντούσε.

02:17 — Επείγουσα μετακίνηση.

Και πιο κάτω:

05:40 — Επιστροφή οχήματος.

Ο Λεοντίου άφησε το βλέμμα του ανάμεσα στις δύο γραμμές.

«Ο λόγος δεν υπάρχει.»

«Όχι.»

«Ο προορισμός;»

«Όχι.»

«Ο οδηγός;»

«Όχι.»

«Οι επιβάτες;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου σήκωσε λίγο το κεφάλι.

«Ποιος υπέγραψε;»

«Ο Λιακόπουλος.»

«Ως νυχτερινός φύλακας.»

«Ναι.»

Έσκυψε πάλι πάνω από το βιβλίο.

Η ώρα υπήρχε.

Η επιστροφή υπήρχε.

Αυτό που είχε συμβεί ανάμεσα στις δύο καταγραφές δεν υπήρχε.

Για τρεις ώρες και είκοσι τρία λεπτά υπήρχε μόνο μια απουσία.

Όχι απόδειξη.

Απουσία καταγραφής.

Και ο Λεοντίου ήξερε καλά ότι οι απουσίες μπορούσαν να σημαίνουν πολλά.

Μπορούσαν να σημαίνουν ότι κάτι δεν είχε καταγραφεί.

Μπορούσαν να σημαίνουν ότι κάποιος δεν θυμόταν.

Μπορούσαν να σημαίνουν ότι η διαδικασία ήταν πρόχειρη.

Μπορούσαν, σε κάποιες περιπτώσεις, να σημαίνουν κάτι περισσότερο.

Αλλά δεν είχαν ακόμη δικαίωμα να αποφασίσουν ποιο από όλα.

«Θέλω να ξαναδούμε τη διαδικασία», είπε.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Με τον Λιακόπουλο;»

«Όχι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

Ο Λεοντίου έκλεισε για λίγο το βιβλίο.

«Δεν θέλω να του δημιουργήσουμε αναμνήσεις που δεν έχει.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε αμέσως.

Ο Λιακόπουλος είχε ήδη μιλήσει για εκείνη τη νύχτα. Είχε πει όσα θυμόταν και είχε αφήσει κενά εκεί όπου δεν θυμόταν.

Αυτά τα κενά έπρεπε να μείνουν κενά.

Δεν μπορούσαν να τα γεμίσουν με τις πληροφορίες που είχαν συγκεντρώσει αργότερα.

«Τότε με ποιον;»

«Με τον Μωραΐτη.»

Ο Μωραΐτης ήρθε το ίδιο απόγευμα.

Κάθισε απέναντί τους και πήρε την παλιά κατάσταση στα χέρια του.

Την κοίταξε για λίγο.

«Θυμάστε αυτό το έντυπο;»

«Ναι.»

«Τι κατέγραφε;»

«Τις προγραμματισμένες χρήσεις του βαν.»

«Όλες τις χρήσεις;»

«Όχι.»

Ο Σταθόπουλος κράτησε την κατάσταση μπροστά του.

«Οι έκτακτες;»

«Μπαίνανε στο βιβλίο κίνησης.»

Ο Σταθόπουλος του έδειξε την καταχώριση.

«Όπως αυτή;»

Ο Μωραΐτης κοίταξε τη σελίδα.

«Ναι.»

«Η φράση “επείγουσα μετακίνηση” τι σήμαινε;»

«Ότι το όχημα έπρεπε να φύγει εκτός προγράμματος.»

«Για οποιονδήποτε λόγο;»

Ο Μωραΐτης σκέφτηκε.

«Για λόγο που θεωρούνταν επείγων.»

Ο Λεοντίου δεν τον διέκοψε.

«Υπήρχε συγκεκριμένος τύπος καταχώρισης;»

«Όχι κάτι ιδιαίτερο.»

«Έπρεπε να γράφεται ο λόγος;»

Ο Μωραΐτης έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Δεν θυμάμαι να ήταν υποχρεωτικό κάθε φορά.»

Ο Λεοντίου κράτησε το βλέμμα του πάνω του.

Δεν επέμεινε.

Η απάντηση ήταν αυτή που ήταν.

«Ο προορισμός;»

«Δεν θυμάμαι.»

«Ο οδηγός;»

Ο Μωραΐτης σκέφτηκε ξανά.

«Κανονικά έπρεπε να είναι γνωστός.»

«Καταγραφόταν;»

«Όχι πάντα.»

Ο Λεοντίου δεν σχολίασε.

Δεν χρειαζόταν.

Κάθε απάντηση πρόσθετε ένα μικρό κομμάτι στη διαδικασία.

Και ταυτόχρονα έδειχνε πού σταματούσε η διαδικασία.

«Ποιος μπορούσε να πάρει το όχημα;»

«Όσοι είχαν άδεια.»

«Υπήρχε κατάλογος;»

«Υπήρχε.»

«Σώζεται;»

«Δεν ξέρω.»

«Και το κλειδί;»

«Ακολουθούσε τη διαδικασία της κλινικής.»

Ο Λεοντίου κράτησε σημείωση.

Δεν τον ρώτησε αν είχε οδηγήσει εκείνο το βράδυ.

Το είχε ήδη δηλώσει.

Δεν θυμόταν.

Και δεν υπήρχε λόγος να μετατρέψουν την άγνοια ενός ανθρώπου σε υπόθεση.

Έμειναν για λίγο σιωπηλοί.

Ο Λεοντίου κοίταξε την κατάσταση.

Μετά το βιβλίο κίνησης.

Μετά ξανά τον Μωραΐτη.

«Μια τελευταία ερώτηση.»

Ο Μωραΐτης σήκωσε το βλέμμα.

«Ο δρόμος πίσω από την κλινική χρησιμοποιούνταν από το βαν;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου δεν έδειξε καμία αντίδραση.

«Προς το δάσος;»

«Μερικές φορές.»

«Για ποιο λόγο;»

«Δεν ξέρω. Ανάλογα με τη δουλειά.»

«Ήταν ασυνήθιστο;»

«Όχι.»

Η απάντηση ήταν απλή.

Και ακριβώς γι' αυτό δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί περισσότερο απ' όσο έπρεπε.

Το ότι ένας δρόμος χρησιμοποιούνταν δεν σήμαινε ότι χρησιμοποιήθηκε εκείνη τη νύχτα.

Το ότι μπορούσε να οδηγήσει προς το δάσος δεν σήμαινε ότι το όχημα πήγε προς τα εκεί.

Ο Λεοντίου άφησε μερικά δευτερόλεπτα να περάσουν.

«Και τη νύχτα;»

Ο Μωραΐτης κούνησε αργά το κεφάλι.

«Δεν μπορώ να ξέρω.»

«Εντάξει.»

Δεν υπήρχε τίποτα άλλο να ρωτήσει.

Όταν έφυγε ο Μωραΐτης, ο Σταθόπουλος άφησε τις σημειώσεις δίπλα στα υπόλοιπα στοιχεία.

Για λίγη ώρα κανείς δεν μίλησε.

Στο γραφείο είχαν πλέον απλωθεί διαφορετικά χαρτιά.

Η παλιά καταγραφή χρήσης.

Το βιβλίο κίνησης.

Οι σημειώσεις από τον Μωραΐτη.

Ο χάρτης.

Οι προηγούμενες πληροφορίες για τον δρόμο.

Και η ώρα.

02:17.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τα έγγραφα.

«Έχουμε περισσότερα.»

«Ναι.»

«Η χρήση εκείνη τη νύχτα ήταν εκτός προγράμματος.»

«Ναι.»

«Το όχημα μπορούσε να κινηθεί προς το δάσος.»

«Ναι.»

«Και ο δρόμος χρησιμοποιούνταν από την κλινική.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τα χαρτιά ένα-ένα.

Ύστερα είπε:

«Αλλά δεν ξέρουμε αν πήγε εκεί.»

«Ούτε ποιος το οδήγησε.»

«Ούτε τι μετέφερε.»

«Ούτε γιατί βγήκε.»

«Ακριβώς.»

Η λέξη έμεινε για λίγο στον χώρο.

Ακριβώς.

Δεν είχαν βρει ακόμη την απάντηση.

Είχαν βρει όμως κάτι άλλο.

Τα όρια μέσα στα οποία μπορούσαν να κινηθούν.

Ο Σταθόπουλος πήρε τον χάρτη και τον άνοιξε πάνω στο γραφείο.

«Τότε επιστρέφουμε στο σημείο του Μανωλάκου.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον χάρτη.

Αυτή τη φορά η εικόνα ήταν λίγο διαφορετική.

Δεν είχαν μόνο έναν δρόμο που μπορούσε να οδηγήσει στο δάσος.

Είχαν και μια καταγεγραμμένη έξοδο εκτός προγράμματος.

Δεν ήταν σύνδεση.

Ήταν όμως ένας ακόμη λόγος για έλεγχο.

«Τώρα έχουμε λόγο να το κάνουμε», είπε.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Λόγο ή ένδειξη;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε ξανά τον χάρτη.

Μετά την καταγραφή.

Μετά την ώρα.

«Έναν ακόμη λόγο για έλεγχο.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Ούτε περισσότερο.

Ούτε λιγότερο.

Ο Λεοντίου μάζεψε τις καταγραφές.

02:17.

05:40.

Ένα όχημα της κλινικής.

Ένας δρόμος προς το δάσος.

Ένα σημείο όπου, σύμφωνα με τη μνήμη του Μανωλάκου, το έδαφος είχε κάποτε αλλάξει.

Τίποτα από αυτά δεν έλεγε ακόμη τι είχε συμβεί στη Μαρία.

Δεν υπήρχε ακόμη αλυσίδα.

Υπήρχαν κρίκοι.

Και ανάμεσα στους κρίκους υπήρχαν κενά.

Όμως τώρα υπήρχε αρκετή ακολουθία ώστε να δικαιολογείται ένας πραγματικός έλεγχος.

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Αύριο ψάχνουμε.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον φάκελο.

Αυτή τη φορά δεν έψαχναν μια ανάμνηση.

Δεν έψαχναν κάποιον που θα μπορούσε να θυμηθεί κάτι ακόμη.

Έψαχναν το σημείο.

Το σημείο όπου, αν είχε συμβεί κάτι, θα μπορούσε να είχε μείνει κάτι.

Και για πρώτη φορά, η έρευνα είχε αρχίσει να μετακινείται από το **τι μπορεί να θυμάται κάποιος στο τι μπορεί ακόμη να αποδειχθεί.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30

Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Το επόμενο πρωί ο Λεοντίου και ο Σταθόπουλος βρέθηκαν ξανά στον δρόμο πίσω από την παλιά κλινική.

Ο καιρός ήταν καθαρός.

Ο ήλιος είχε ήδη ανέβει αρκετά, αλλά μέσα στο δάσος το φως έφτανε σπασμένο ανάμεσα στα κλαδιά. Το χώμα είχε στεγνώσει από τη ζέστη των προηγούμενων ημερών και ο δρόμος φαινόταν πιο σκληρός απ' ό,τι την πρώτη φορά.

Ο Λεοντίου στάθηκε στην άκρη του και κοίταξε προς το δάσος.

Για λίγα δευτερόλεπτα δεν είπε τίποτα.

Ο δρόμος ήταν ο ίδιος.

Τα δέντρα ήταν τα ίδια.

Η ανηφόρα, οι πέτρες και η βλάστηση βρίσκονταν στη θέση τους.

Κι όμως, αυτή τη φορά η παρουσία τους εδώ είχε διαφορετικό βάρος.

Την προηγούμενη φορά είχαν έρθει για να διαπιστώσουν αν ο δρόμος υπήρχε.

Τώρα αυτό το γνώριζαν.

Ο δρόμος υπήρχε.

Είχαν επιβεβαιώσει ότι χρησιμοποιούνταν από το όχημα της κλινικής.

Είχαν επιβεβαιώσει ότι μπορούσε να οδηγήσει προς το δάσος.

Είχαν και την καταγραφή της εξόδου.

02:17.

Και την επιστροφή.

05:40.

Τώρα έπρεπε να δουν αν αυτός ο δρόμος μπορούσε να τους οδηγήσει σε κάτι περισσότερο.

Ο Σταθόπουλος κρατούσε τον παλιό χάρτη.

«Το σημείο είναι πιο μέσα.»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Πόσο;»

«Περίπου τετρακόσια μέτρα από εκεί που σταματήσαμε χθες.»

Ο Λεοντίου έριξε μια τελευταία ματιά στον δρόμο.

«Πάμε.»

Προχώρησαν.

Χωρίς βιασύνη.

Δεν υπήρχε λόγος να βιαστούν.

Αν το σημείο είχε σχέση με κάτι που είχε συμβεί είκοσι χρόνια πριν, η βιασύνη δεν θα τους έδινε τίποτα. Μπορούσε μόνο να τους κάνει να προσπεράσουν κάτι που δεν φαινόταν εύκολα.

Ο δρόμος στένευε όσο έμπαιναν στο δάσος.

Σε ορισμένα σημεία σχεδόν χανόταν κάτω από τη βλάστηση. Κλαδιά είχαν απλωθεί πάνω του και σε κάποια σημεία η παλιά διαδρομή δεν ξεχώριζε παρά μόνο επειδή το έδαφος παρέμενε λίγο διαφορετικό.

Ο Σταθόπουλος κοίταζε συνεχώς τον χάρτη.

Μετά σήκωνε το βλέμμα.

Μετά ξανά τον χάρτη.

Ο Λεοντίου προχωρούσε λίγα μέτρα μπροστά του.

Δεν υπήρχε τίποτα που να ξεχώριζε με την πρώτη ματιά.

Ούτε σημάδι.

Ούτε ίχνος.

Ούτε κάτι που να υποχρέωνε το βλέμμα να σταθεί.

Και αυτό ήταν αναμενόμενο.

Δεν είχαν έρθει για να βρουν κάτι που θα φαινόταν από μακριά.

Είχαν έρθει για να εξετάσουν ένα σημείο που είχε υποδειχθεί από μια μνήμη είκοσι ετών.

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

Κοίταξε τον χάρτη.

Μετά γύρω του.

«Εδώ πρέπει να είναι.»

Ο Λεοντίου σταμάτησε κι εκείνος.

«Ποιος το υπέδειξε;»

«Ο Μανωλάκος.»

«Και πόσο σίγουρος ήταν;»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Για την περιοχή, αρκετά. Για το ακριβές σημείο, όχι.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Ωραία.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Ωραία;»

«Ναι.»

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου κοίταξε το δάσος.

«Γιατί δεν θέλω ακρίβεια που δεν υπάρχει.»

Ο Σταθόπουλος δεν είπε τίποτα.

Ήξερε τι εννοούσε.

Αν ο Μανωλάκος δεν μπορούσε να θυμηθεί ακριβώς το σημείο, δεν θα έπρεπε να παρουσιάσουν τη μνήμη του σαν χάρτη.

Είχε υποδείξει μια περιοχή.

Όχι μια συντεταγμένη.

Και αυτή τη διαφορά έπρεπε να την κρατήσουν.

Προχώρησαν λίγα ακόμη μέτρα.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε γύρω του.

«Αυτό πρέπει να είναι.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε.

Έσκυψε και κοίταξε το έδαφος.

Ήταν ανώμαλο.

Όπως πολλά σημεία μέσα στο δάσος.

Πέτρες.

Ρίζες.

Ξερό χώμα.

Μικρές αλλαγές στο ανάγλυφο.

Τίποτα ιδιαίτερο.

Τίποτα που, μόνο του, να μπορούσε να τους πει ότι βρίσκονταν στο σημείο που θυμόταν ο Μανωλάκος.

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο ακίνητος.

«Δεν θα ψάξουμε επειδή μας είπε κάποιος ότι κάποτε είδε έναν σωρό.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε προς το μέρος του.

«Τότε γιατί ήρθαμε;»

«Για να δούμε αν υπάρχει κάτι που να δικαιολογεί έρευνα..»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Έβαλε το χέρι στην τσάντα του και έβγαλε τον φάκελο με τις παλιές φωτογραφίες.

Άνοιξε μία.

Ήταν η αεροφωτογραφία της περιοχής.

Ο Λεοντίου πλησίασε.

Ο Σταθόπουλος κράτησε τη φωτογραφία έτσι ώστε να μπορούν να τη συγκρίνουν με το σημείο μπροστά τους.

«Κοίτα εδώ.»

Ο Λεοντίου ακολούθησε το δάχτυλό του.

«Τι;»

«Αυτό το άνοιγμα..»

Στη φωτογραφία το συγκεκριμένο τμήμα του δάσους ήταν πιο ανοιχτό.

Η βλάστηση ήταν λιγότερη.

Υπήρχε περισσότερο ορατό έδαφος.

Σήμερα το σημείο ήταν σχεδόν καλυμμένο.

Ο Λεοντίου κοίταξε πρώτα τη φωτογραφία και μετά το πραγματικό τοπίο.

Η διαφορά υπήρχε.

Αλλά η διαφορά δεν ήταν από μόνη της εξήγηση.

«Μπορεί να είναι απλώς εποχική διαφορά», είπε.

«Μπορεί.»

Ο Λεοντίου κράτησε λίγο ακόμη τη φωτογραφία.

«Δεν το χρησιμοποιούμε ως στοιχείο.»

«Όχι.»

«Αλλά το σημειώνουμε.»

Ο Σταθόπουλος έβγαλε το σημειωματάριό του και το σημείωσε.

Δεν υπήρχε λόγος να απορρίψουν κάτι μόνο και μόνο επειδή δεν μπορούσαν ακόμη να το ερμηνεύσουν.

Αλλά ούτε υπήρχε λόγος να του δώσουν μεγαλύτερη αξία από αυτή που είχε.

Αυτό ήταν το δύσκολο κομμάτι.

Να παραμείνουν ανάμεσα στα δύο.

Να μην ψάχνουν επιβεβαίωση.

Να ψάχνουν αυτό που υπάρχει.

Έμειναν στην περιοχή αρκετή ώρα.

Δεν έψαξαν ολόκληρο το δάσος.

Ούτε μπορούσαν.

Οριοθέτησαν πρώτα την περιοχή που είχε υποδείξει ο Μανωλάκος και στη συνέχεια την επέκτειναν λίγο, με βάση τον παλιό χάρτη και το ανάγλυφο.

Η έρευνα ήταν αργή.

Συστηματική.

Το έδαφος εξεταζόταν σε τμήματα.

Κάθε κομμάτι έπρεπε να κοιταχτεί πριν προχωρήσουν στο επόμενο.

Ο Σταθόπουλος σημείωνε.

Ο Λεοντίου παρατηρούσε.

Δεν υπήρχε τίποτα θαυματικό.

Και αυτό ήταν σχεδόν αναμενόμενο.

Είκοσι χρόνια είχαν περάσει.

Το έδαφος είχε αλλάξει.

Η βλάστηση είχε αλλάξει.

Ο δρόμος είχε αλλάξει.

Το ίδιο το δάσος είχε αλλάξει.

Αν υπήρχε κάτι, δεν ήταν υποχρεωμένο να βρίσκεται στην επιφάνεια και να περιμένει να το δουν.

Μετά από περίπου μία ώρα ο Σταθόπουλος τον φώναξε.

«Εδώ.»

Ο Λεοντίου γύρισε.

Ο Σταθόπουλος στεκόταν λίγο πιο κάτω από το μονοπάτι.

«Τι βρήκες;»

«Ελα.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

Ο Σταθόπουλος έδειχνε ένα σημείο στο έδαφος.

Με την πρώτη ματιά δεν υπήρχε τίποτα.

Ο Λεοντίου στάθηκε από πάνω του.

Κοίταξε.

Μετά γονάτισε.

«Τι βλέπεις;»

«Το χώμα.»

«Τι έχει;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε ένα μικρό τμήμα.

«Δεν ξέρω.»

Ο Λεοντίου πλησίασε περισσότερο.

Το χώμα είχε διαφορετική υφή.

Όχι σε ολόκληρη την περιοχή.

Σε ένα μικρό τμήμα.

Ήταν λίγο πιο σκούρο.

Η διαφοροποίηση ήταν υπαρκτή, αλλά όχι αρκετή ώστε να μπορεί κάποιος να τη χαρακτηρίσει χωρίς εξέταση.

Ο Λεοντίου δεν άγγιξε το σημείο.

«Μπορεί να είναι φυσικό.»

«Ναι.»

«Ρίζα.»

«Μπορεί.»

«Υγρασία.»

«Μπορεί.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το έδαφος.

«Παλιά διατάραξη.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Δεν υπήρχε ακόμη απάντηση.

Ο Λεοντίου σηκώθηκε αργά.

«Δεν αγγίζουμε τίποτα.»

«Ναι.»

«Σημείο, φωτογραφίες, συντεταγμένες.»

Ο Σταθόπουλος έβγαλε τη συσκευή καταγραφής.

Κατέγραψε τη θέση.

Ύστερα τράβηξε φωτογραφίες από διαφορετικές αποστάσεις.

Μία κοντινή.

Μία λίγο πιο πίσω.

Και μία από το ευρύτερο σημείο, ώστε να είναι σαφές πού ακριβώς βρισκόταν η διαφοροποίηση μέσα στην περιοχή.

Ο Λεοντίου στάθηκε λίγο πιο πίσω.

Από εκεί δεν φαινόταν σχεδόν τίποτα.

Και αυτό ήταν το σημαντικό.

Το εύρημα δεν ήταν κάτι που θα μπορούσε να είχε δει ένας περαστικός.

Δεν ήταν αντικείμενο.

Δεν ήταν ίχνος που ξεχώριζε.

Ήταν μια μικρή διαφοροποίηση του εδάφους.

Τίποτε περισσότερο.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις φωτογραφίες.

Μετά το σημείο.

«Να καλέσουμε συνεργείο;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε το χώμα.

Ύστερα την περιοχή γύρω του.

«Πρώτα θέλω να ξέρουμε τι ακριβώς έχουμε.»

«Πώς;»

«Με έλεγχο του εδάφους.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Δηλαδή;»

«Να έρθει άνθρωπος που ξέρει τι ψάχνει.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά το σημείο.

«Πιστεύεις ότι είναι αυτό που ψάχνουμε;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Όχι.»

Η απάντηση ήρθε χωρίς δισταγμό.

«Τότε;»

«Πιστεύω ότι είναι αρκετό για να μη φύγουμε χωρίς να το ελέγξουμε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Αυτό ήταν διαφορετικό.

Μέχρι τώρα είχαν μια ανάμνηση.

Έναν δρόμο.

Μια καταγραφή.

Ένα όχημα.

Τώρα είχαν ένα συγκεκριμένο σημείο.

Όχι απάντηση.

Σημείο.

Και αυτό ήταν σημαντικό ακριβώς επειδή μπορούσε να ελεγχθεί.

Πριν φύγουν, ο Λεοντίου γύρισε προς τον δρόμο.

Από εκεί που στέκονταν, η παλιά κλινική δεν φαινόταν.

Η απόσταση δεν ήταν μεγάλη.

Μέσα όμως στο δάσος η αίσθηση ήταν διαφορετική.

Ο δρόμος έμοιαζε να απομακρύνει τον άνθρωπο από την κλινική πολύ περισσότερο απ' όσο έδειχνε ο χάρτης.

Ο Λεοντίου σκέφτηκε τη νύχτα.

Το όχημα που είχε φύγει στις 02:17.

Την επιστροφή στις 05:40.

Και όλα όσα δεν υπήρχαν ανάμεσα στις δύο ώρες.

Δεν ήξερε ακόμη αν η διαδρομή αυτή είχε σχέση με τη Μαρία.

Δεν ήξερε αν το σημείο είχε σχέση με το όχημα.

Δεν ήξερε καν αν η αλλαγή στο χρώμα ήταν ανθρώπινη.

Αυτό όμως δεν τον ενοχλούσε.

Η έρευνα δεν χρειαζόταν βεβαιότητα για να προχωρήσει.

Χρειαζόταν λόγο για το επόμενο βήμα.

Και τώρα υπήρχε.

«Φεύγουμε», είπε.

Ο Σταθόπουλος έκλεισε την τσάντα.

«Και το σημείο;»

«Το κρατάμε.»

«Μέχρι να ελεγχθεί.»

«Μέχρι να ξέρουμε τι είναι.»

Πήραν τον δρόμο της επιστροφής.

Πίσω τους έμεινε το σημείο.

Μικρό.

Ασήμαντο για όποιον δεν γνώριζε γιατί βρισκόταν εκεί.

Αλλά τώρα είχε καταγραφεί.

Είχε φωτογραφηθεί.

Είχε συντεταγμένες.

Και μπορούσε να εξεταστεί.

Για πρώτη φορά, ύστερα από είκοσι χρόνια, η έρευνα δεν στηριζόταν μόνο σε κάτι που κάποιος θυμόταν.

Υπήρχε κάτι μπροστά τους που μπορούσε να ελεγχθεί.

Αν ήταν φυσικό, η έρευνα θα τελείωνε εκεί.

Αν δεν ήταν, θα έπρεπε να μάθουν τι είχε συμβεί στο έδαφος.

Και μόνο τότε θα μπορούσαν να ρωτήσουν αν είχε σχέση με εκείνη τη νύχτα.

Ο Λεοντίου δεν κοίταξε πίσω.

Δεν χρειαζόταν.

Το σημείο είχε μείνει εκεί.

Και τώρα, για πρώτη φορά, δεν ήταν απλώς ένα σημείο μέσα στο δάσος.

Ήταν ένα ερώτημα που μπορούσε να εξεταστεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31

ΤΟ ΕΛΑΦΟΣ

Το συνεργείο έφτασε λίγο μετά τις εννέα.

Ο Λεοντίου και ο Σταθόπουλος βρίσκονταν ήδη εκεί.

Είχαν φτάσει νωρίτερα, πριν ακόμη αρχίσει η εξέταση, και περίμεναν στο σημείο που είχαν καταγράψει την προηγούμενη ημέρα.

Ο Λεοντίου δεν ήθελε να ξεκινήσει η έρευνα σε ολόκληρη την περιοχή.

Δεν υπήρχε λόγος.

Είχαν ένα συγκεκριμένο τμήμα εδάφους που παρουσίαζε μια μικρή διαφοροποίηση και μια παλιά μαρτυρία που το έκανε ενδιαφέρον.

Τίποτε περισσότερο.

Δεν ήθελε να μετατρέψουν το δάσος σε έναν χώρο όπου κάθε πέτρα, κάθε ρίζα και κάθε αλλαγή στο χώμα θα μπορούσε να θεωρηθεί στοιχείο.

Πρώτα έπρεπε να ξέρουν τι είχαν μπροστά τους.

Μετά θα αποφάσιζαν αν υπήρχε λόγος να προχωρήσουν.

Το όχημα του συνεργείου σταμάτησε λίγο πιο πέρα.

Ο υπεύθυνος της ομάδας κατέβηκε και πλησίασε.

Ο Σταθόπουλος του έδωσε τον χάρτη.

«Αυτό είναι το σημείο;»

«Αυτό.»

Ο άντρας κοίταξε τον χάρτη.

Ύστερα σήκωσε το βλέμμα προς το δάσος.

«Πώς το εντοπίσατε;»

Ο Σταθόπουλος του εξήγησε σύντομα.

Του έδειξε την περιοχή.

Δεν του είπε τι περίμεναν να βρουν.

Δεν του μίλησε για τη Μαρία.

Δεν του μίλησε για το όχημα.

Δεν του είπε για τις 02:17 και 05:40.

Ο Λεοντίου το είχε ζητήσει.

Πρώτα η εξέταση.

Μετά η ερμηνεία.

Ο υπεύθυνος πλησίασε στο σημείο.

Γονάτισε.

Έσκυψε πάνω από το χώμα.

Δεν άγγιξε αμέσως τίποτα.

Κοίταξε πρώτα την επιφάνεια.

Μετά την περιοχή γύρω της.

Μετά επέστρεψε στο μικρό τμήμα που είχε υποδείξει ο Σταθόπουλος.

Ο Λεοντίου στεκόταν λίγο πιο πίσω.

Δεν ήθελε να τον επηρεάσει.

Ούτε με ερώτηση.

Ούτε με υπόδειξη.

Ο άντρας παρέμεινε για αρκετή ώρα σιωπηλός.

Στο τέλος μίλησε.

«Υπάρχει διαφοροποίηση.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε.

«Αλλά αυτό από μόνο του δεν σημαίνει πολλά.»

«Τι μπορεί να είναι;» ρώτησε ο Σταθόπουλος.

Ο άντρας κοίταξε ξανά το έδαφος.

«Πολλά πράγματα.»

«Για παράδειγμα;»

«Φυσική μεταβολή. Ρίζες. Νερό. Παλιά διάβρωση. Εργασίες. Οτιδήποτε έχει αλλάξει τη σύσταση του εδάφους.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Ύστερα ρώτησε:

«Και ανθρώπινη επέμβαση;»

Ο άντρας σήκωσε το βλέμμα.

«Είναι μία πιθανότητα.»

Μόνο αυτό.

Μία πιθανότητα.

Ο Λεοντίου το κράτησε ακριβώς εκεί.

Δεν υπήρχε τίποτα περισσότερο.

Η εξέταση άρχισε.

Το σημείο χωρίστηκε σε μικρά τμήματα.

Καταγράφηκαν οι διαστάσεις.

Η επιφάνεια φωτογραφήθηκε.

Κάθε βήμα γινόταν προσεκτικά, χωρίς να καταστραφεί αυτό που υπήρχε από κάτω.

Ο Σταθόπουλος κρατούσε σημειώσεις.

Ο Λεοντίου παρακολουθούσε.

Δεν μιλούσε περισσότερο από όσο χρειαζόταν.

Κανείς δεν μιλούσε περισσότερο από όσο χρειαζόταν.

Η δουλειά είχε έναν δικό της ρυθμό.

Παρατήρηση.

Καταγραφή.

Έλεγχος.

Και μετά ξανά από την αρχή.

Στη συνέχεια αφαιρέθηκε προσεκτικά ένα λεπτό στρώμα χώματος.

Ο Λεοντίου πλησίασε λίγο.

Το βλέμμα του παρέμεινε στο σημείο.

Δεν περίμενε να εμφανιστεί κάτι συγκεκριμένο.

Αυτό ήταν το σημαντικό.

Δεν έπρεπε να περιμένει.

Αν περίμενε κάτι συγκεκριμένο, θα υπήρχε ο κίνδυνος κάθε διαφοροποίηση να αποκτήσει σημασία που δεν είχε.

Ο υπεύθυνος συνέχισε.

Ύστερα από αρκετή ώρα σταμάτησε.

«Εδώ.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

Στο χώμα υπήρχε μια καθαρότερη διαφορά ανάμεσα στα στρώματα.

Όχι κάτι εντυπωσιακό.

Μια αλλαγή.

Το ανώτερο χώμα ήταν πιο χαλαρό.

Από κάτω η σύσταση ήταν διαφορετική.

Ο Σταθόπουλος έσκυψε.

«Τι σημαίνει;»

Ο υπεύθυνος έδειξε το σημείο.

«Ότι το έδαφος έχει διαταραχθεί.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Πότε;»

«Δεν μπορώ να σας πω.»

«Μπορούμε να ξέρουμε αν είναι πρόσφατο;»

Ο άντρας κούνησε το κεφάλι.

«Όχι μόνο από αυτό.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Ύστερα ρώτησε:

«Άρα δεν έχουμε ακόμη κάτι που να συνδέεται με τη νύχτα.»

«Όχι.»

Η απάντηση ήταν καθαρή.

Και αυτό ήταν καλό.

Δεν είχαν έρθει για να ακούσουν αυτό που ήθελαν.

Είχαν έρθει για να μάθουν τι μπορούσε πραγματικά να τους πει το έδαφος.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή, τους έλεγε μόνο ένα πράγμα.

Ότι είχε αλλάξει.

Όχι πότε.

Όχι γιατί.

Όχι από ποιον.

Και σίγουρα όχι αν είχε σχέση με τη Μαρία.

Η εξέταση συνεχίστηκε.

Λίγα λεπτά αργότερα ο υπεύθυνος σταμάτησε ξανά.

«Υπάρχει και δεύτερο σημείο.»

Ο Λεοντίου γύρισε.

«Πού;»

«Εδώ. Λίγο πιο κάτω.»

Προχώρησαν.

Το δεύτερο σημείο ήταν μικρότερο.

Η διαφορά στο χώμα ήταν λιγότερο εμφανής.

Ο υπεύθυνος γονάτισε ξανά.

Έλεγξε την επιφάνεια.

Έπειτα το χώμα.

Ο Σταθόπουλος στάθηκε δίπλα του.

«Μπορεί να σχετίζονται;»

«Δεν ξέρω.»

«Μπορεί να είναι φυσιολογική μεταβολή;»

«Μπορεί.»

Ο Λεοντίου δεν άφησε το βλέμμα του από το έδαφος.

Δύο σημεία.

Κοντά το ένα στο άλλο.

Διαφορετικά από το υπόλοιπο έδαφος.

Αλλά όχι αρκετά για να τους δώσουν απάντηση.

«Τότε τι χρειάζεται;» ρώτησε.

«Περισσότερη εξέταση.»

«Πόσο;»

Ο υπεύθυνος κοίταξε την περιοχή.

«Αυτό θα φανεί από τα ευρήματα.»

Η έρευνα συνεχίστηκε.

Το τρίτο τμήμα δεν έδειξε τίποτα.

Το τέταρτο επίσης.

Στο πέμπτο η σύσταση του χώματος ήταν απολύτως φυσιολογική.

Το ίδιο και στο έκτο.

Ο Σταθόπουλος σημείωνε κάθε αποτέλεσμα.

Ο Λεοντίου παρακολουθούσε.

Δεν υπήρχε λόγος να κρύψει την απογοήτευσή του.

Αλλά δεν ένιωθε απογοήτευση.

Αντίθετα, αυτό τον καθυσόχαιζε.

Η περιοχή δεν έμοιαζε να έχει επιλεγεί επειδή όλα όσα υπήρχαν εκεί έπρεπε να ταιριάζουν στην υπόθεση.

Υπήρχαν σημεία χωρίς τίποτα.

Και υπήρχαν δύο σημεία που παρουσίαζαν διαφοροποίηση.

Η διαδικασία δεν έδινε το αποτέλεσμα που ήθελαν.

Έδινε αυτό που υπήρχε.

Και αυτό ήταν ακριβώς που χρειαζόταν.

Ο Λεοντίου κοίταξε τα δύο σημεία.

Το πρώτο.

Μετά το δεύτερο.

Δεν ήξερε αν συνδέονταν.

Δεν ήξερε αν είχαν την ίδια αιτία.

Δεν ήξερε αν κάποια από τις δύο διαφοροποιήσεις ήταν παλιά ή πρόσφατη.

Δεν ήξερε αν ήταν φυσική ή ανθρώπινη.

Και προς το παρόν δεν υπήρχε λόγος να αποφασίσει.

Προς το μεσημέρι ο υπεύθυνος της ομάδας τους πλησίασε.

«Θέλω να σας πω κάτι πριν συνεχίσουμε.»

«Ναι.»

«Δεν έχω ακόμη ένδειξη για το τι προκάλεσε τη διατάραξη.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Το καταλαβαίνω.»

Ο άντρας κοίταξε προς το σημείο.

«Αλλά δεν φαίνεται να είναι μόνο επιφανειακή.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε προς το μέρος του.

«Τι εννοείτε;»

«Υπάρχει διαφοροποίηση και βαθύτερα.»

Ο Λεοντίου δεν μίλησε.

Έμεινε ακίνητος.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν ένα μικρό διαφορετικό τμήμα στην επιφάνεια.

Τώρα υπήρχε κάτι ακόμη.

Η διαφοροποίηση δεν σταματούσε στην επιφάνεια.

Πήγαινε βαθύτερα.

Αυτό δεν ήταν απόδειξη.

Δεν ήταν καν εξήγηση.

Ήταν όμως διαφορετικό.

Ο Λεοντίου το γνώριζε.

«Χρειάζεται να προχωρήσουμε περισσότερο;»

«Ναι.»

«Με ποιον τρόπο;»

«Με πιο συστηματική διερεύνηση της περιοχής.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον Σταθόπουλο.

Δεν χρειάστηκε να μιλήσουν.

Η εξέταση συνεχίστηκε.

Προχώρησε πέρα από το αρχικό σημείο.

Χωρίς να εγκαταλείψει τη λογική της.

Χωρίς να θεωρήσει ότι κάθε αλλαγή ήταν σημαντική.

Τα δύο σημεία παρέμεναν διαφορετικά.

Αυτό είχε πλέον καταγραφεί.

Δεν υπήρχε όμως ακόμη εύρημα που να μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ανθρώπινο αντικείμενο.

Δεν υπήρχε κάτι που να μπορούσε να ονομαστεί.

Κανένα αντικείμενο.

Κανένα υπόλειμμα.

Τίποτα που να έδινε από μόνο του την απάντηση.

Λίγο αργότερα ο υπεύθυνος πλησίασε ξανά.

«Το έδαφος έχει μετακινηθεί κάποια στιγμή.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Από άνθρωπο;»

«Πιθανό.»

«Από φυσικό φαινόμενο;»

«Επίσης πιθανό.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Αρα;»

Ο άντρας δεν προσπάθησε να κάνει την απάντηση μεγαλύτερη από όσο ήταν.

«Αρα χρειάζεται να συνεχίσουμε.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Συνεχίστε.»

Η έρευνα κράτησε μέχρι αργά το απόγευμα.

Ο χρόνος περνούσε αργά μέσα στο δάσος.

Τα δύο σημεία παρέμεναν διαφορετικά.

Αυτό ήταν το μόνο που μπορούσαν να πουν με βεβαιότητα.

Κάποια στιγμή ο Σταθόπουλος στάθηκε δίπλα στον Λεοντίου.

Κοίταξε προς το σημείο.

«Πριν δύο μέρες δεν είχαμε τίποτα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το δάσος.

«Είχαμε έναν άνθρωπο που θυμόταν μια αλλαγή.»

Ο Σταθόπουλος έδειξε το έδαφος.

«Τώρα έχουμε αλλαγή.»

Ο Λεοντίου έμεινε σιωπηλός για λίγο.

«Ναι.»

«Αλλά δεν ξέρουμε τι σημαίνει.»

«Όχι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος ξανακοίταξε το σημείο.

Η ερώτηση ήρθε σχεδόν φυσικά.

«Και αν είναι απλώς παλιά εκσκαφή;»

Ο Λεοντίου δεν απομακρύνθηκε από το σημείο.

«Τότε θα το μάθουμε.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Κι αν δεν είναι;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε το έδαφος.

Μετά τα δέντρα.

Μετά τον δρόμο που δεν φαινόταν πια από εκεί.

Είκοσι χρόνια πριν, μια γυναίκα είχε εξαφανιστεί.

Είκοσι χρόνια αργότερα, ένα σημείο στο δάσος παρουσίαζε μια αλλαγή που κάποιος είχε θυμηθεί.

Και τώρα η εξέταση έδειχνε ότι η αλλαγή δεν ήταν μόνο στην επιφάνεια.

Αλλά τίποτε ακόμη δεν τους έλεγε τι είχε συμβεί.

«Τότε θα πρέπει να μάθουμε τι είναι.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Δεν υπήρχε κάτι άλλο να προσθέσει.

Ο Λεοντίου έμεινε λίγο ακόμη εκεί.

Δεν κοίταξε το σημείο σαν άνθρωπος που είχε βρει τη λύση.

Το κοίταζε σαν άνθρωπος που είχε βρει μια ερώτηση αρκετά σοβαρή ώστε να συνεχίσει.

Μέχρι χθες είχαν έναν δρόμο.

Μια ώρα.

Ένα όχημα.

Μια ανάμνηση.

Τώρα είχαν και το έδαφος.

Αλλά το έδαφος δεν μιλούσε ακόμη.

Έδινε μόνο μια ένδειξη ότι κάποτε είχε αλλάξει.

Το πότε παρέμενε άγνωστο.

Το γιατί παρέμενε άγνωστο.

Και το σημαντικότερο, αν είχε σχέση με εκείνη τη νύχτα, παρέμενε επίσης άγνωστο.

Ο Λεοντίου δεν βιάστηκε να ενώσει τα κομμάτια.

Δεν ήθελε μια όμορφη θεωρία.

Ήθελε μια ακολουθία που να αντέχει στον έλεγχο.

Και αυτή η ακολουθία δεν είχε ολοκληρωθεί ακόμη.

Έστρεψε το βλέμμα προς τον Σταθόπουλο.

«Συνεχίζουμε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Και η έρευνα συνεχίστηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32

ΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ

Η έρευνα συνεχίστηκε το επόμενο πρωί.

Ο Λεοντίου έφτασε πρώτος.

Το σημείο ήταν ακόμη όπως το είχαν αφήσει.

Οι φωτογραφίες είχαν καταγραφεί. Οι θέσεις είχαν σημειωθεί. Τίποτα δεν είχε μετακινηθεί.

Για εκείνον αυτό είχε σημασία.

Το εύρημα της προηγούμενης ημέρας δεν έπρεπε να γίνει αφορμή για βιασύνη. Είχαν πλέον ένα σημείο που παρουσίαζε διαφοροποίηση στο έδαφος, αλλά αυτό δεν σήμαινε ότι γνώριζαν την αιτία.

Έπρεπε να συνεχίσουν με τον ίδιο τρόπο.

Προσεκτικά.

Συστηματικά.

Χωρίς να αποφασίσουν από πριν τι θα βρουν.

Ο Σταθόπουλος ήρθε λίγα λεπτά αργότερα.

«Ξεκίνησαν;»

«Πριν λίγο.»

Προχώρησαν προς το σημείο.

Η ομάδα είχε ήδη οριοθετήσει την περιοχή.

Αυτή τη φορά η έρευνα ήταν πιο προσεκτική.

Δεν υπήρχε βιασύνη.

Κάθε στρώμα του εδάφους εξεταζόταν χωριστά. Κάθε εύρημα καταγραφόταν πριν μετακινηθεί. Οι θέσεις σημειώνονταν με τρόπο ώστε, αν χρειαζόταν, να μπορούν αργότερα να ξανασυνδεθούν με την ακριβή θέση τους.

Ο Λεοντίου στεκόταν λίγο πιο πίσω.

Παρακολουθούσε.

Ο Σταθόπουλος κρατούσε σημειώσεις.

Η δουλειά είχε έναν αργό, σχεδόν μονότονο ρυθμό.
Ένα σημείο εξεταζόταν.
Καταγραφόταν.
Καθαριζόταν.
Και μετά η προσοχή μεταφερόταν λίγο πιο πέρα.
Πέρασε περίπου μία ώρα χωρίς κάτι αξιοσημείωτο.
Ύστερα ένας από τους ανθρώπους της ομάδας σταμάτησε.
Δεν φώναξε.
Απλώς σήκωσε το χέρι.
Ο υπεύθυνος πλησίασε.
Γονάτισε.
Έσκυψε.
Έμεινε για λίγο ακίνητος.
Ο Λεοντίου κατάλαβε ότι κάτι είχε αλλάξει.
Πλησίασε.
«Έχουμε κάτι.»
«Τι;»
Ο άντρας δεν απάντησε αμέσως.
Έδειξε το χώμα.
Κάτι λευκό ξεχώριζε ανάμεσα στους κόκκους του.
Δεν έμοιαζε με πέτρα.
Ο υπεύθυνος καθάρισε προσεκτικά την περιοχή γύρω του.
Η μορφή έγινε πιο καθαρή.
Ο Λεοντίου κατάλαβε πριν ακούσει τη λέξη.
«Οστό;»
«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος έκανε ένα βήμα μπροστά.

«Ανθρώπινο;»

Ο άντρας κοίταξε ξανά το εύρημα.

«Δεν μπορώ να το πω ακόμη με βεβαιότητα.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Συνεχίστε.»

Η περιοχή αποκλείστηκε.

Η διαδικασία άλλαξε αμέσως.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν έψαχναν παρά μια ένδειξη ότι το έδαφος είχε διαταραχθεί.

Τώρα υπήρχε κάτι διαφορετικό.

Κάτι που μπορούσε να είναι οστό.

Και αν ήταν οστό, υπήρχε η πιθανότητα να ήταν ανθρώπινο.

Δεν υπήρχε ακόμη απάντηση.

Υπήρχε όμως ένα εύρημα που δεν μπορούσαν να αγνοήσουν.

Η έρευνα επεκτάθηκε προσεκτικά γύρω από το πρώτο σημείο.

Λίγο αργότερα βρέθηκε δεύτερο οστέινο τμήμα.

Και μετά ένα τρίτο.

Οι αποστάσεις μεταξύ τους δεν ήταν μεγάλες.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις θέσεις τους.

Ύστερα κοίταξε τον Λεοντίου.

Δεν χρειάστηκε να πει τίποτα.

Κανείς τους δεν μπορούσε ακόμη να ξέρει πόσο παλιά ήταν.

Κανείς δεν μπορούσε να πει αν ανήκαν στο ίδιο σύνολο.

Και κανείς δεν μπορούσε ακόμη να πει αν είχαν οποιαδήποτε σχέση με τη Μαρία.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον υπεύθυνο.

«Τι έχουμε;»

«Πιθανότατα ανθρώπινα κατάλοιπα.»

«Πιθανότατα;»

«Μέχρι να ολοκληρωθεί η εξέταση, δεν θα σας πω κάτι περισσότερο.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Αυτό ήθελε να ακούσει.

Όχι βεβαιότητα πριν από την εξέταση.

Ούτε συμπέρασμα επειδή το εύρημα ταίριαζε στην υπόθεση.

Η έρευνα κράτησε μέχρι το απόγευμα.

Τα ευρήματα αυξάνονταν.

Δεν ήταν διάσπαρτα σε μεγάλη έκταση.

Βρίσκονταν σε περιορισμένη περιοχή.

Αυτό ήταν αρκετό για να αλλάξει τη σημασία του σημείου.

Ο Σταθόπουλος στεκόταν δίπλα στον Λεοντίου.

«Είναι άνθρωπος.»

Ο Λεοντίου δεν γύρισε αμέσως.

«Δεν το ξέρουμε ακόμη επίσημα.»

«Ξέρουμε όμως τι μοιάζει να είναι.»

Ο Λεοντίου κοίταζε το έδαφος.

«Ναι.»

«Και είναι εδώ από παλιά.»

«Αυτό επίσης πρέπει να αποδειχθεί.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Είχε καταλάβει.

Η έρευνα δεν μπορούσε να γίνει ιστορία πριν ολοκληρωθεί.

Δεν μπορούσαν να πάρουν τα ευρήματα και να τους δώσουν αμέσως όνομα.

Δεν μπορούσαν να πουν ότι ανήκαν στη Μαρία επειδή η Μαρία είχε εξαφανιστεί είκοσι χρόνια πριν.

Δεν μπορούσαν να πουν ότι βρίσκονταν εκεί από εκείνη τη νύχτα επειδή είχαν βρεθεί σε ένα σημείο που είχε ήδη συνδεθεί με την έρευνα.

Έπρεπε πρώτα να αποδειχθούν.

Αργά το απόγευμα ο υπεύθυνος τους πλησίασε.

Το πρόσωπό του ήταν σοβαρό.

«Μπορείτε να έρθετε λίγο;»

Ο Λεοντίου και ο Σταθόπουλος τον ακολούθησαν.

Η περιοχή είχε καθαριστεί περισσότερο.

Τώρα η εικόνα ήταν σαφέστερη.

Υπήρχαν αρκετά οστέινα ευρήματα σε περιορισμένο χώρο.

Ο υπεύθυνος στάθηκε μπροστά τους.

«Δεν μπορώ να σας πω ακόμη ηλικία ή φύλο.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το έδαφος.

«Τι μπορείτε να μας πείτε;»

«Ότι τα ευρήματα δεν φαίνεται να είναι μεμονωμένα.»

«Δηλαδή;»

Ο άντρας έκανε μια μικρή παύση.

«Υπάρχει σύνολο.»

Η λέξη έμεινε ανάμεσά τους.

Σύνολο.

Όχι ένα τυχαίο οστό.

Όχι ένα μεμονωμένο εύρημα.

Κάτι που βρισκόταν συγκεντρωμένο.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το σημείο.

Για πρώτη φορά η εικόνα που είχαν μπροστά τους δεν ήταν απλώς μια αλλαγή στο χρώμα.

Ήταν μια συγκεκριμένη περιοχή που είχε δώσει περισσότερα από ένα ευρήματα.

«Θα χρειαστεί να προχωρήσουμε με μεγαλύτερη προσοχή», είπε ο υπεύθυνος.

«Και μετά;»

«Μεταφορά για εργαστηριακή εξέταση.»

«Πότε θα ξέρουμε αν είναι ανθρώπινα;»

«Αυτό μπορεί να γίνει σχετικά σύντομα.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Και τα υπόλοιπα;»

«Θα χρειαστούν περισσότερο χρόνο.»

Δεν ρώτησε πόσο.

Δεν υπήρχε λόγος.

Όταν έμειναν μόνοι, ο Σταθόπουλος άνοιξε το σημειωματάριό του.

Έγραψε:

ΔΑΣΟΣ — ΣΗΜΕΙΟ ΜΑΝΩΛΑΚΟΥ

Από κάτω:

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΕΛΑΦΟΥΣ

Και μετά:

ΟΣΤΕΪΝΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ — ΠΡΟΣ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο Λεοντίου διάβασε.

«Κράτα το έτσι.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Δεν υπήρχε ακόμη λόγος να γραφτεί κάτι περισσότερο.

Δεν υπήρχε ακόμη όνομα.

Δεν υπήρχε ακόμη ταυτοποίηση.

Πριν φύγουν, ο Λεοντίου στάθηκε για λίγο μόνος απέναντι στο σημείο.

Είκοσι χρόνια.

Τόσος χρόνος είχε περάσει από τη νύχτα που η Μαρία δεν γύρισε σπίτι.

Είκοσι χρόνια από τότε που το όνομά της είχε μείνει σε έναν φάκελο εξαφάνισης.

Είκοσι χρόνια από τότε που ένα όχημα είχε φύγει από την πίσω πόρτα της κλινικής στις 02:17.

Και τώρα, μέσα σε ένα δάσος, υπήρχαν κατάλοιπα που ίσως ανήκαν σε κάποιον.

Δεν ήξερε ακόμη ποιον.

Δεν ήξερε αν σχετίζονταν με τη Μαρία.

Δεν ήξερε αν σχετίζονταν με τη συγκεκριμένη νύχτα.

Δεν ήξερε καν αν η αρχική του υπόθεση ήταν σωστή.

Αυτό όμως δεν είχε σημασία.

Για πρώτη φορά υπήρχε κάτι που μπορούσε να δώσει απάντηση χωρίς να βασίζεται στη μνήμη κάποιου.

Κάτι που μπορούσε να εξεταστεί.

Να συγκριθεί.

Να ταυτοποιηθεί.

Ο Σταθόπουλος πλησίασε.

«Να ενημερώσουμε τον εισαγγελέα;»

«Ναι.»

«Και την ιατροδικαστική υπηρεσία.»

«Ναι.»

«Να ξαναδούμε τον φάκελο της Μαρίας;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

Για πρώτη φορά η ερώτηση δεν ήταν θεωρητική.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή ο φάκελος της Μαρίας ήταν το παρελθόν μιας υπόθεσης που είχε μείνει ανοιχτή χωρίς απάντηση.

Τώρα υπήρχε κάτι καινούργιο που μπορούσε να τον ξαναφέρει στο παρόν.

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε το σημειωματάριό του.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το σημείο.

Δεν είχαν βρει ακόμη τη Μαρία.

Είχαν όμως βρει κάτι που, αν επιβεβαιωνόταν, θα άλλαζε για πάντα την υπόθεση.

Η εξαφάνιση είχε αποκτήσει πλέον ένα δεύτερο ενδεχόμενο.

Όχι πια μόνο:

Πού βρίσκεται η Μαρία;

Αλλά:

Ποιος ήταν ο άνθρωπος που είχε θαφτεί εκεί;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 33

Η ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ

Ο χώρος είχε αδειάσει όταν έφτασε ο Δημήτρης Βλαχόπουλος.

Δεν μπήκε κατευθείαν στο σημείο.

Πρώτα στάθηκε στην άκρη της οριοθετημένης περιοχής και κοίταξε γύρω του.

Το δάσος ήταν ήσυχο.

Η εικόνα δεν είχε τίποτα το θαυματικό.

Χώμα.

Ρίζες.

Πέτρες.

Δέντρα.

Και μια μικρή έκταση που είχε πάψει πλέον να είναι ένα συνηθισμένο κομμάτι του δάσους.

Ο Λεοντίου τον περίμενε.

«Εδώ είναι.»

Ο Βλαχόπουλος έγνεψε.

«Τι ακριβώς έχετε;»

«Οστέινα ευρήματα. Αρκετά. Δεν έχουμε ακόμη ταυτοποίηση.»

Ο Βλαχόπουλος κοίταξε προς την περιοχή.

«Και δεν θέλω να μου πείτε περισσότερα πριν τα δω.»

Ο Λεοντίου έκανε στην άκρη.

Ο Βλαχόπουλος πλησίασε.

Γονάτισε.

Εξέτασε το πρώτο εύρημα χωρίς να το αγγίξει.

Ύστερα μετακινήθηκε λίγο πιο πέρα.

Το δεύτερο.

Το τρίτο.

Έμεινε για αρκετά δευτερόλεπτα σιωπηλός.

Ο Λεοντίου δεν τον διέκοψε.

Δεν υπήρχε λόγος.

Ο άνθρωπος που είχε έρθει για να εξετάσει τα ευρήματα έπρεπε πρώτα να τα δει χωρίς να έχει ακούσει την ιστορία που υπήρχε πίσω τους.

Ούτε τη Μαρία.

Ούτε τα είκοσι χρόνια.

Ούτε το όχημα.

Ούτε τις 02:17.

Μόνο τα ευρήματα.

«Πόσα βρήκατε;» ρώτησε ο Βλαχόπουλος.

«Δεν έχουμε ολοκληρώσει την καταγραφή.»

Ο Βλαχόπουλος έγνεψε.

«Καλά κάνατε.»

Σηκώθηκε.

«Χρειάζεται να συνεχίσετε με τον ίδιο τρόπο. Μην προσπαθήσετε να φτιάξετε εικόνα πριν συγκεντρωθούν όλα τα στοιχεία.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε κάτι στο σημειωματάριό του.

«Μπορεί να είναι ανθρώπινα;»

Ο Βλαχόπουλος τον κοίταξε.

«Μπορεί.»

«Και τι δείχνει;»

«Δεν θα σας απαντήσω από απόσταση.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε το σημειωματάριο.

Ο Λεοντίου δεν είπε τίποτα.

Αυτός ήταν ο τρόπος που ήθελε να προχωρήσει η έρευνα.

Πρώτα το εύρημα.

Μετά η εξέταση.

Μετά το συμπέρασμα.

Όχι το αντίστροφο.

Η περιοχή είχε οριοθετηθεί σε μεγαλύτερη έκταση από εκείνη που είχαν εξετάσει την προηγούμενη ημέρα.

Η ομάδα δεν μπήκε κατευθείαν στο χώμα.

Πρώτα φωτογράφισε ξανά το σημείο.

Οι θέσεις κάθε αρχικού ευρήματος σημειώθηκαν.

Οι αποστάσεις καταγράφηκαν.

Ο χώρος χωρίστηκε σε μικρότερα τμήματα, ώστε κάθε εύρημα να μπορεί να συνδεθεί με το ακριβές σημείο από το οποίο προερχόταν.

Ο Λεοντίου στεκόταν στην άκρη.

Ο Σταθόπουλος δίπλα του.

Μπροστά τους, οι άνθρωποι της ομάδας άρχισαν να δουλεύουν.

Δεν χρησιμοποιούσαν βαριά εργαλεία.

Δεν υπήρχε λόγος.

Μικρά εργαλεία.

Βούρτσες.

Φαράσια.

Σακούλες συλλογής.

Η δουλειά άρχισε αργά.

Το πρώτο λεπτό έμοιαζε σχεδόν ακίνητο.

Έπειτα το χώμα άρχισε να αλλάζει.

Λεπτές στρώσεις απομακρύνονταν.

Κάθε τόσο ένα χέρι σταματούσε.

Έσκυβε.

Έλεγγε.

Και συνέχιζε.

Ο ήχος ήταν μονότονος.

Το απαλό τρίψιμο πάνω στο χώμα.

Η μικρή μετακίνηση μιας πέτρας.

Η βούρτσα που περνούσε πάνω από μια ρίζα.

Μια σύντομη οδηγία.

«Πιο αργά εδώ.»

«Άφησέ το.»

«Φωτογραφία.»

«Σημείωσε τη θέση.»

Ο Λεοντίου παρακολουθούσε.

Δεν είχε συνηθίσει να βλέπει μια έρευνα να προχωρά τόσο αργά.

Στις περισσότερες υποθέσεις ο χρόνος πίεζε.

Εδώ ο χρόνος είχε γίνει μέρος της διαδικασίας.

Είκοσι χρόνια είχαν περάσει.

Και τώρα κάθε εκατοστό του χώματος εξεταζόταν σαν να μην επιτρεπόταν άλλο λάθος.

Πέρασε περίπου μισή ώρα.

Μετά μία.

Ο ήλιος είχε ανέβει αρκετά και το φως έπεφτε κάθετα στα καθαρισμένα τμήματα.

Το χώμα είχε αρχίσει να στεγνώνει.

Σε κάποια σημεία ήταν σκληρό.

Σε άλλα υποχωρούσε πιο εύκολα.

Οι ρίζες δυσκόλευαν την εργασία.

Μια λεπτή ρίζα κόπηκε μόνο αφού φωτογραφήθηκε και καταγράφηκε.

Ένας μικρός λίθος απομακρύνθηκε.

Έπειτα ένας δεύτερος.

Τίποτα.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το ρολόι.

«Μπορεί να μη βρούμε τίποτα άλλο.»

Ο Λεοντίου δεν πήρε τα μάτια του από την περιοχή.

«Μπορεί.»

«Και τότε;»

«Τότε θα ξέρουμε ότι ψάξαμε.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Ένας από τους ανθρώπους της ομάδας μετακινήθηκε λίγα μέτρα.

Σταμάτησε.

Έσκυψε.

Έπιασε κάτι με τα δάχτυλά του και το άφησε ξανά κάτω.

Δεν φώναξε.

Σήκωσε μόνο το χέρι.

Ο υπεύθυνος πλησίασε.

Γονάτισε.

Έσκυψε πάνω από το χώμα.

Ο Λεοντίου έκανε ένα βήμα μπροστά.

Ο Σταθόπουλος τον ακολούθησε.

Ο υπεύθυνος δεν τους κοίταξε.

Έδειξε ένα μικρό τμήμα που μόλις είχε εμφανιστεί.

«Έχουμε κάτι.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

«Τι;»

Ο άντρας έδειξε το χώμα.

Κάτι λευκό ξεχώριζε ανάμεσα στους καφέ κόκκους.

Δεν ήταν λείο.

Δεν είχε το σχήμα πέτρας.

Έμοιαζε εύθραυστο.

Ο υπεύθυνος καθάρισε προσεκτικά γύρω του.

Λίγο χώμα.

Μετά λίγο ακόμη.

Η μορφή μεγάλωσε.

Ο Λεοντίου έσκυψε.

«Οστό;»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος πλησίασε.

«Ανθρώπινο;»

Ο υπεύθυνος δεν απάντησε.

Κοίταξε το εύρημα για λίγα δευτερόλεπτα ακόμη.

«Δεν μπορώ να το πω ακόμη με βεβαιότητα.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Μην το αγγίζεις άλλο.»

Ο υπεύθυνος σταμάτησε.

Φωτογραφίες.

Μέτρηση.

Σήμανση.

Καταγραφή.

Μόνο μετά συνεχίστηκε η διαδικασία.
Το μικρό κομμάτι απομακρύνθηκε προσεκτικά.
Μπήκε στη συσκευασία του.
Και η αναζήτηση συνεχίστηκε.
Τώρα κανείς δεν μιλούσε όσο πριν.
Η προσοχή είχε αλλάξει.
Το πρώτο εύρημα θα μπορούσε ακόμη να ήταν κάτι άλλο.
Ένα παλιό οστό ζώου.
Ένα τυχαίο αντικείμενο.
Κάτι που δεν είχε σχέση με την υπόθεση.
Το δεύτερο όμως βρέθηκε λίγα λεπτά αργότερα.
Ο άνθρωπος που το εντόπισε δεν είπε τίποτα.
Μόνο έδειξε τη θέση.
Ο υπεύθυνος πλησίασε.
Έσκυψε.
Το καθάρισε.
Έμεινε για λίγο ακίνητος.
«Και εδώ.»
Ο Λεοντίου κοίταζε.
Το δεύτερο τμήμα ήταν μεγαλύτερο.
Δεν μπορούσε ακόμη να ξέρει τι ήταν.
Ούτε αν ανήκε στο ίδιο σύνολο.
Αλλά βρισκόταν σε μικρή απόσταση από το πρώτο.
Η διαδικασία επαναλήφθηκε.
Φωτογράφιση.
Καταγραφή.

Σήμανση.

Συλλογή.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε το σημειωματάριό του.

Δεν έγραψε τίποτα.

Απλώς περίμενε.

Το τρίτο εύρημα ήρθε αργότερα.

Αυτή τη φορά ο Λεοντίου δεν πλησίασε αμέσως.

Περίμενε.

Ο υπεύθυνος το εξέτασε πρώτα.

Μετά τον κάλεσε.

Ο Λεοντίου πήγε κοντά.

«Άλλο ένα.»

«Στην ίδια περιοχή;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το έδαφος.

Τα τρία σημεία δεν ήταν τυχαία διασκορπισμένα.

Υπήρχε μια συγκέντρωση.

Αυτό δεν ήταν ακόμη συμπέρασμα.

Ήταν όμως παρατήρηση.

Και η παρατήρηση μπορούσε να καταγραφεί.

«Σημειώστε τις ακριβείς αποστάσεις μεταξύ τους», είπε.

«Ήδη τις καταγράφουμε.»

«Και συνεχίστε προς τα έξω. Θέλω να ξέρουμε πού σταματούν.»

Η έρευνα προχώρησε.

Για αρκετή ώρα δεν εμφανίστηκε τίποτα.

Ύστερα ένα ακόμη τμήμα.

Μετά άλλο ένα μικρότερο.

Και ύστερα πάλι τίποτα.

Η ομάδα δεν υπέθεσε ότι είχε τελειώσει.

Συνέχισε.

Το μεσημέρι είχε περάσει όταν ο Βλαχόπουλος πλησίασε ξανά.

Κοίταξε το σημείο.

Δεν ρώτησε αμέσως τι είχαν βρει.

Παρατήρησε πρώτα τις θέσεις.

«Πόσα;»

«Αρκετά ώστε να μη θεωρούνται μεμονωμένα», απάντησε ο Λεοντίου.

Ο Βλαχόπουλος έγνεψε.

«Και η έκταση;»

Ο Σταθόπουλος του έδειξε το σχεδιάγραμμα.

«Εδώ. Τα περισσότερα σε αυτή την περιοχή.»

Ο Βλαχόπουλος έσκυψε πάνω από το χαρτί.

«Και έξω από αυτή;»

«Μέχρι τώρα τίποτα που να αλλάζει την εικόνα.»

Ο Βλαχόπουλος κοίταξε ξανά το χώμα.

«Αυτό είναι σημαντικό.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Γιατί;»

«Γιατί ξέρουμε πλέον όχι μόνο πού βρήκατε κάτι. Ξέρουμε και πού ψάξατε και δεν βρήκατε.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Η έρευνα είχε αρχίσει να αποκτά όρια.

Και τα όρια ήταν εξίσου σημαντικά με τα ευρήματα.

Η δουλειά συνεχίστηκε.

Το χώμα απομακρυνόταν αργά.

Η περιοχή είχε μετατραπεί σε ένα πλέγμα από μικρά σημεία ελέγχου.

Κάθε νέο εύρημα έμπαινε στη σωστή θέση.

Κανένα δεν μετακινούνταν επειδή κάποιος πίστευε ότι «μάλλον ανήκει» κάπου αλλού.

Η εικόνα έπρεπε να προκύψει από τα στοιχεία.

Όχι το αντίστροφο.

Κάποια στιγμή ένας από τους ανθρώπους της ομάδας είπε:

«Εδώ έχουμε μεγαλύτερη συγκέντρωση.»

Ο υπεύθυνος πλησίασε.

Ο Λεοντίου παρακολούθησε από απόσταση.

Δεν υπήρχε κάτι που να μοιάζει με τάφο.

Δεν υπήρχε καθαρό περίγραμμα.

Το έδαφος είχε αλλοιωθεί από τον χρόνο.

Ρίζες είχαν περάσει από μέσα του.

Η βλάστηση είχε προχωρήσει πάνω και γύρω από το σημείο.

Κι όμως, όσο καθάριζαν, τόσο περισσότερα οστέινα τμήματα εμφανίζονταν.

Ο Λεοντίου ένιωσε ένα βάρος στο στήθος.

Δεν ήξερε ακόμη ποιος βρισκόταν εκεί.

Αλλά πλέον ήταν δύσκολο να πιστέψει ότι η παρουσία των ευρημάτων ήταν τυχαία.

Αργά το απόγευμα, η περιοχή είχε δώσει όσα μπορούσε για εκείνη την ημέρα.

Δεν είχαν βρει ολόκληρο σώμα.

Δεν είχαν βρει κάποιο αντικείμενο που να οδηγεί σε ταυτοποίηση.

Δεν είχαν βρει απάντηση.

Είχαν βρει όμως αρκετά οστέινα τμήματα συγκεντρωμένα σε περιορισμένη περιοχή.

Ο Βλαχόπουλος πλησίασε τον Λεοντίου.

«Θα πρέπει να μεταφερθούν για εξέταση.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Μπορείς να μας πεις αν είναι ανθρώπινα;»

Ο ιατροδικαστής κοίταξε τα ευρήματα.

Έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Η εικόνα είναι συμβατή με ανθρώπινα κατάλοιπα.»

Ο Λεοντίου δεν μίλησε.

Ο Σταθόπουλος ρώτησε:

«Συμβατή;»

«Αυτό μπορώ να πω με βάση την πρώτη εξέταση.»

«Δεν είναι ακόμη ταυτοποίηση.»

«Όχι.»

«Ούτε ξέρουμε ποιανού είναι.»

«Όχι.»

«Ούτε ξέρουμε πότε πέθανε.»

«Όχι.»

Ο Βλαχόπουλος έκανε μια μικρή παύση.

«Αλλά πλέον έχουμε σοβαρό λόγο να μιλάμε για ανθρώπινα κατάλοιπα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το σημείο.

«Αυτό αλλάζει την υπόθεση.»

«Ναι.»

Η λέξη ήταν απλή.

Αλλά αυτή τη φορά δεν υπήρχε αμφιβολία για το βάρος της.

Η διαδικασία συλλογής άρχισε όταν ολοκληρώθηκε η εξέταση του σημείου.

Τα ευρήματα δεν μπήκαν όλα μαζί σε ένα κιβώτιο.

Το καθένα διατηρήθηκε συνδεδεμένο με τη θέση από την οποία προερχόταν.

Αριθμός.

Φωτογραφία.

Καταγραφή.

Συσκευασία.

Η σειρά τηρήθηκε χωρίς βιασύνη.

Ο Λεοντίου παρακολουθούσε τα κιβώτια να γεμίζουν.

Κάθε ένα έφερε τον αριθμό του.

Κάθε αριθμός αντιστοιχούσε σε θέση.

Το σημείο είχε αρχίσει να μετατρέπεται από ένα ανώνυμο κομμάτι γης σε έναν τόπο με καταγεγραμμένα στοιχεία.

Και αυτή η μεταβολή τον έκανε να αισθάνεται περισσότερο βάρος παρά ανακούφιση.

Γιατί τώρα υπήρχε κάτι.

Και ό,τι υπήρχε έπρεπε να αποκτήσει όνομα.

Στο αυτοκίνητο, ο Σταθόπουλος δεν έβαλε μπροστά αμέσως.

Άνοιξε το σημειωματάριό του.

«Τι γράφουμε;»

Ο Λεοντίου κοίταξε έξω από το παρμπρίζ.

«Ό,τι ξέρουμε.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Πες μου.»

«Σημείο πιθανής ταφής.»

Ο Σταθόπουλος έγραψε.

«Οστέινα ευρήματα συμβατά με ανθρώπινα κατάλοιπα.»

Έγραψε και αυτό.

«Συνδέονται με τη Μαρία;»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Όχι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Αλλά είναι το πρώτο πράγμα που θα ελέγξουμε.»

«Ναι.»

«Πώς;»

«Με ταυτοποίηση.»

Ο Σταθόπουλος έγραψε τη λέξη.

ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ

Από κάτω πρόσθεσε:

Ποιανού είναι;

Έμεινε λίγο σιωπηλός.

«Αν είναι η Μαρία...»

Ο Λεοντίου τον διέκοψε ήρεμα.

«Αν είναι.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Σωστά.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά έξω.

«Δεν θα κάνουμε την υπόθεση να τρέξει πιο γρήγορα από τα στοιχεία.»

Το βράδυ, στο γραφείο, ο φάκελος της Μαρίας βρισκόταν ήδη πάνω στο γραφείο του Λεοντίου.

Τον άνοιξε.

Το όνομα ήταν εκεί.

MARIA KARABELA

Η φωτογραφία της παλιά.

Τριάντα πέντε ετών.

Ημερομηνία γέννησης.

Στοιχεία ταυτότητας.

Δήλωση εξαφάνισης.

Κατάθεση του συζύγου.

Καταγραφές από την κλινική.

Και μετά οι σελίδες της έρευνας που είχε σταματήσει χρόνια πριν.

Ο Λεοντίου δεν διάβασε τα πάντα.

Όχι ακόμη.

Πήρε μόνο τις βασικές πληροφορίες που θα χρειάζονταν για τη σύγκριση.

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Αν είναι αυτή, τι αλλάζει;»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Όλα.»

Ο Σταθόπουλος δεν μίλησε.

«Η εξαφάνιση γίνεται θάνατος.»

«Ναι.»

«Και η έρευνα;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το όνομα.

«Η έρευνα πρέπει να αποδείξει πώς βρέθηκε εκεί.»

Έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Και πριν από αυτό, πρέπει να αποδείξει ότι είναι εκείνη.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Ο Λεοντίου άνοιξε ξανά τον φάκελο.

Αυτή τη φορά δεν κοίταξε την πρώτη σελίδα.

Κοίταξε την τελευταία.

Εκεί όπου είκοσι χρόνια πριν είχε σταματήσει η έρευνα.

Για πρώτη φορά υπήρχε η δυνατότητα να ξαναρχίσει.

Όχι από μια μαρτυρία.

Όχι από μια υπόθεση.

Από κάτι που βρισκόταν κάτω από το χώμα.

Κάτι που περίμενε είκοσι χρόνια για να εξεταστεί.

Και τώρα έπρεπε να απαντήσει στην πρώτη και πιο δύσκολη ερώτηση:

Σε ποιον ανήκαν τα κατάλοιπα;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Το φως είχε αρχίσει να χαμηλώνει ανάμεσα στις κορυφές των δέντρων, όμως η ομάδα δεν είχε ακόμη απομακρυνθεί από το σημείο.

Η επιβεβαίωση των ανθρώπινων καταλοίπων είχε αλλάξει τον χαρακτήρα της έρευνας.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή, η περιοχή ήταν ένα σημείο που έπρεπε να ελεγχθεί επειδή υπήρχαν ενδείξεις ότι κάτι είχε αλλάξει στο έδαφος.

Τώρα ήταν ένας χώρος όπου κάθε στοιχείο έπρεπε να καταγραφεί και να εξεταστεί με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή.

Το χώμα δεν ήταν πια απλώς χώμα.

Κάθε στρώση μπορούσε να κρύβει κάτι.

Κάθε μετακίνηση μπορούσε να καταστρέψει μια πληροφορία που ίσως δεν θα υπήρχε τρόπος να ανακτηθεί.

Ο Δημήτρης Βλαχόπουλος είχε ζητήσει να συνεχίσουν χωρίς βιασύνη.

Όσοι δεν ήταν απαραίτητοι είχαν απομακρυνθεί από την οριοθετημένη περιοχή και οι υπόλοιποι εργάζονταν με τον ίδιο αργό ρυθμό που είχε ακολουθηθεί από την αρχή.

Ο Λεοντίου στεκόταν λίγο έξω από την περίμετρο και παρακολουθούσε.

Δεν προσπαθούσε να μαντέψει τι θα έβρισκαν.

Αυτό θα ερχόταν αργότερα.

Προς το παρόν, τον ενδιέφερε μόνο τι υπήρχε πραγματικά εκεί.

Ο Σταθόπουλος πλησίασε και κοίταξε προς την ομάδα.

«Έχουμε λίγο ακόμη φως.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα προς τον ουρανό.

«Τότε συνεχίζουμε όσο μπορούμε.»

«Κι αν δεν προλάβουμε;»

«Σταματάμε. Δεν υπάρχει λόγος να βιαστούμε τώρα.»

Ο Σταθόπουλος συμφώνησε και επέστρεψε στο σημείο.

Η ανασκαφή προχώρησε αργά.

Το χώμα απομακρυνόταν σε λεπτές στρώσεις.

Οι ρίζες εξετάζονταν πριν κοπούν.

Οι πέτρες καταγράφονταν πριν μετακινηθούν.

Κάθε εύρημα φωτογραφιζόταν στη θέση όπου είχε εντοπιστεί και σημειωνόταν σε σχέση με τα υπόλοιπα.

Η διαδικασία δεν είχε τίποτα εντυπωσιακό.

Είχε όμως κάτι που ο Λεοντίου θεωρούσε σημαντικότερο.

Πειθαρχία.

Δεν υπήρχε χώρος για βιαστικά συμπεράσματα.

Δεν υπήρχε λόγος να αποφασίσουν από τώρα τι σήμαινε κάτι που μόλις είχε βρεθεί.

Ένας από τους ανθρώπους της ομάδας σταμάτησε κάποια στιγμή και έσκυψε περισσότερο.

«Γιατρέ.»

Ο Βλαχόπουλος πλησίασε.

«Τι έχεις;»

«Κάτι υπάρχει εδώ.»

Έδειξε ένα σημείο λίγο χαμηλότερα από την περιοχή όπου είχαν ήδη εντοπιστεί τα οστά.

Ο Βλαχόπουλος γονάτισε.

«Μην το μετακινήσεις.»

Το εργαλείο έμεινε ακίνητο.

Ο Βλαχόπουλος παρατήρησε για λίγο το χώμα γύρω από το σημείο και ύστερα ζήτησε να καθαριστεί προσεκτικά η επιφάνεια.

Η διαδικασία άρχισε ξανά.

Λίγο χώμα.

Μια μικρή ρίζα.

Άλλη μία λεπτή στρώση.

Το σκούρο αντικείμενο άρχισε να αποκτά σχήμα.

Ο Λεοντίου πλησίασε μέχρι το όριο της περιοχής.

«Τι είναι;»

Ο Βλαχόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Δεν ξέρω ακόμη.»

Το αντικείμενο παρέμενε εν μέρει καλυμμένο.

Καθώς απομακρυνόταν το χώμα, έγινε φανερό ότι ήταν μεταλλικό.

Η επιφάνειά του ήταν σκούρα και αλλοιωμένη από την υγρασία και τον χρόνο.

«Φωτογραφία», είπε ο Βλαχόπουλος.

Το εύρημα φωτογραφήθηκε όπως ακριβώς είχε βρεθεί.

Μόνο μετά συνεχίστηκε ο καθαρισμός.

Λίγο αργότερα, το σχήμα έγινε σαφέστερο.

Ο Σταθόπουλος πλησίασε.

«Μοιάζει με κουμπί.»

Ο Βλαχόπουλος το εξέτασε χωρίς να το αγγίξει.

«Ναι. Μοιάζει.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το μικρό αντικείμενο.

Ήταν σχεδόν ασήμαντο σε μέγεθος.

Ένα μικρό μεταλλικό κουμπί μέσα στο χώμα.

Και όμως, είχε βρεθεί σε έναν χώρο όπου υπήρχαν ανθρώπινα κατάλοιπα.

«Μπορεί να είναι από ρούχο;» ρώτησε ο Σταθόπουλος.

«Μπορεί.»

«Μπορούμε να το ξέρουμε από τώρα;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Και μπορούμε να ξέρουμε ότι ανήκε στον άνθρωπο που βρέθηκε εδώ;»

Ο Βλαχόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Ούτε αυτό.»

Η απάντηση ήταν ακριβώς αυτή που περίμενε ο Λεοντίου.

Δεν ήθελε ένα αντικείμενο να μετατραπεί σε απόδειξη πριν εξεταστεί.

Το κουμπί καταγράφηκε στη θέση του.

Η σχέση του με τα πλησιέστερα οστά σημειώθηκε.

Η περιοχή γύρω του φωτογραφήθηκε από διαφορετικές γωνίες και μόνο τότε το αντικείμενο συλλέχθηκε.

Μπήκε σε ξεχωριστή συσκευασία.

Ο αριθμός του καταγράφηκε.

Ο Λεοντίου παρακολούθησε τη διαδικασία μέχρι να κλείσει η συσκευασία.

«Τι μπορούμε να κάνουμε με αυτό;»

Ο Βλαχόπουλος κοίταξε προς το μικρό σακουλάκι.

«Να το εξετάσουμε.»

«Και τι μπορεί να μας πει;»

«Αυτό εξαρτάται από το τι είναι πραγματικά και από το αν μπορεί να συνδεθεί με τα υπόλοιπα ευρήματα.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το κουμπί.

«Αν είναι από ρούχο, ίσως μπορούμε να βρούμε τι είδους ρούχο ήταν.»

«Ίσως.»

«Και μετά;»

Ο Βλαχόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Μετά θα έχουμε ένα ακόμη στοιχείο. Όχι απαραίτητα την απάντηση.»

Ο Λεοντίου συμφώνησε.

Αυτό ήταν το μόνο που μπορούσαν να πουν εκείνη τη στιγμή.

Η ανασκαφή συνεχίστηκε για αρκετή ώρα ακόμη.

Εξετάστηκε η περιοχή γύρω από τα κατάλοιπα, όχι μόνο το σημείο όπου είχε βρεθεί το κουμπί.

Αναζητήθηκαν και άλλα αντικείμενα, χωρίς να περιοριστεί η έρευνα σε όσα θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν μια συγκεκριμένη υπόθεση.

Βρέθηκαν μικρά θραύσματα υλικών, πέτρες και στοιχεία του εδάφους που θα έπρεπε να εξεταστούν αργότερα.

Δεν εμφανίστηκε άλλο αντικείμενο που να μπορούσε να αναγνωριστεί με βεβαιότητα ως προσωπικό.

Το κουμπί παρέμενε μόνο του.

Μικρό.

Αναγνωρίσιμο.

Και χωρίς ακόμη γνωστή προέλευση.

Όταν το φως άρχισε να γίνεται ανεπαρκές, ο Βλαχόπουλος ζήτησε να σταματήσουν.

«Για σήμερα φτάνει.»

Κανείς δεν διαφώνησε.

Η περιοχή καταγράφηκε για ακόμη μία φορά πριν αποχωρήσουν.

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο πίσω.

Κοίταξε το σημείο όπου είχαν δουλέψει όλη την ημέρα.

Λίγες ώρες πριν, το μόνο που είχαν ήταν μια παλιά μαρτυρία για μια αλλαγή στο έδαφος.

Τώρα είχαν ανθρώπινα κατάλοιπα.

Και ένα αντικείμενο.

Το σημαντικότερο, όμως, ήταν ότι κανένα από τα δύο δεν είχε ακόμη μιλήσει αρκετά.

Τα κατάλοιπα έπρεπε να ταυτοποιηθούν.

Το αντικείμενο έπρεπε να εξεταστεί.

Και οι δύο έρευνες έπρεπε να προχωρήσουν ανεξάρτητα, μέχρι να φανεί αν μπορούσαν να συναντηθούν.

Ο Λεοντίου απομακρύνθηκε από το σημείο.

Αργότερα το ίδιο βράδυ, στο γραφείο, ο Σταθόπουλος άνοιξε τις φωτογραφίες της ανασκαφής στον υπολογιστή.

Ο Λεοντίου στεκόταν απέναντί του.

Στη μία φωτογραφία φαινόταν η περιοχή όπου είχαν βρεθεί τα ανθρώπινα κατάλοιπα.

Στην άλλη, το μικρό μεταλλικό αντικείμενο όπως είχε εντοπιστεί μέσα στο χώμα.

Ο Σταθόπουλος μεγάλωσε την εικόνα.

«Δεν είναι πολλά.»

«Δεν χρειάζεται να είναι.»

«Αρκεί να μας οδηγήσουν κάπου.»

Ο Λεοντίου κοίταξε την οθόνη.

«Αν είναι πραγματικά στοιχεία, θα μας οδηγήσουν.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον παλιό φάκελο της εξαφάνισης.

Η φωτογραφία της Μαρίας Καραβέλα βρισκόταν στις πρώτες σελίδες.

Ο Λεοντίου την κοίταξε για λίγα δευτερόλεπτα.

Έπειτα άρχισε να ξεφυλλίζει τον φάκελο.

Η αρχική αναφορά.

Η περιγραφή της εξαφάνισης.

Οι καταθέσεις.

Η έρευνα στο σπίτι.

Οι πληροφορίες από την κλινική.

Οι τελευταίες γνωστές κινήσεις της Μαρίας.

Όλα όσα είχαν καταγραφεί τότε.

Και όλα όσα δεν είχαν καταφέρει να εξηγήσουν.

«Τι ψάχνεις;» ρώτησε ο Σταθόπουλος.

«Οτιδήποτε μπορούμε να συγκρίνουμε με το εύρημα.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε αμέσως.

«Τα ρούχα της.»

«Ναι.»

Άνοιξαν τις παλιές αναφορές.

Η ενδυμασία της τελευταίας ημέρας είχε καταγραφεί από τον σύζυγό της κατά την αρχική έρευνα.

Δεν υπήρχε φωτογραφία.

Υπήρχε όμως περιγραφή.

Ο Λεοντίου τη διάβασε αργά.

Δεν είπε τίποτα.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τη φωτογραφία του κουμπιού.

Ύστερα την αναφορά.

«Αυτό δεν σημαίνει ακόμη τίποτα.»

«Όχι.»

«Αλλά αξίζει να το ψάξουμε.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Αυτό κάνουμε.»

Σηκώθηκε από το γραφείο.

«Αύριο θέλω να ξαναδούμε ό,τι υπάρχει για την ενδυμασία της Μαρίας εκείνη τη μέρα. Και θέλω να μάθουμε τι μπορούμε να βγάλουμε από το κουμπί χωρίς να κάνουμε υποθέσεις.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον φάκελο.

«Και τα κατάλοιπα;»

«Αυτά θα ακολουθήσουν τη δική τους διαδικασία.»

Ο Λεοντίου κοίταξε για μια ακόμη φορά το όνομα στο εξώφυλλο.

Μαρία Καραβέλα.

Για είκοσι χρόνια ήταν το όνομα μιας γυναίκας που είχε εξαφανιστεί.

Τώρα υπήρχε ένας άγνωστος νεκρός στο δάσος και ένα μικρό αντικείμενο που ίσως μπορούσε να συνδέσει το ένα με το άλλο.

Αλλά μόνο ίσως.

Ο Λεοντίου δεν ήθελε ακόμη να ενώσει τις δύο άκρες.

Ήθελε πρώτα να δει αν πραγματικά μπορούσαν να ενωθούν.

Έκλεισε τον φάκελο.

Το επόμενο βήμα ήταν απλό.

Να μάθουν τι φορούσε η Μαρία όταν χάθηκε.

Και ύστερα να δουν αν κάτι από εκείνη τη νύχτα είχε μείνει, είκοσι χρόνια αργότερα, πάνω σε ένα μικρό μεταλλικό κουμπί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 35

Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Το επόμενο πρωί ο Λεοντίου έφτασε στο γραφείο πριν από τον Σταθόπουλο.

Είχε κοιμηθεί λίγο.

Όχι επειδή είχε δει κάτι που να του έδινε την απάντηση, αλλά επειδή για πρώτη φορά, ύστερα από είκοσι χρόνια, η υπόθεση της Μαρίας Καραβέλα είχε αποκτήσει ένα υλικό σημείο αναφοράς.

Μέχρι τώρα είχαν ημερομηνίες.

Μαρτυρίες.

Παλιές καταγραφές.

Ένα όχημα που είχε φύγει στις 02:17 και είχε επιστρέψει στις 05:40.

Έναν δρόμο που μπορούσε να οδηγήσει προς το δάσος.

Μια περιοχή όπου κάποιος είχε θυμηθεί ότι το έδαφος κάποτε είχε αλλάξει.

Τώρα υπήρχαν και ανθρώπινα κατάλοιπα.

Και ένα μικρό μεταλλικό αντικείμενο.

Τα ανθρώπινα κατάλοιπα βρίσκονταν πλέον στη διαδικασία της εξέτασης.

Το μικρό μεταλλικό κουμπί είχε καταγραφεί ως ξεχωριστό εύρημα.

Και η παλιά δικογραφία βρισκόταν ξανά πάνω στο γραφείο του.

Ο Λεοντίου άνοιξε τον φάκελο.

Δεν άρχισε από την αρχή.

Πήγε κατευθείαν στην παλιά αναφορά που περιέγραφε την εμφάνιση της Μαρίας την ημέρα της εξαφάνισής της.

Διάβασε ακόμη μία φορά την περιγραφή των ρούχων που φορούσε.

Αργά.

Χωρίς να ψάχνει να βρει κάτι που δεν υπήρχε.

Δεν υπήρχε τίποτα που να μπορούσε να θεωρηθεί απόδειξη.

Μόνο μια παλιά περιγραφή.

Ρούχα καθημερινά, σύμφωνα με όσα είχε καταθέσει ο σύζυγός της.

Τίποτα ιδιαίτερο.

Τίποτα που να μπορούσε, είκοσι χρόνια αργότερα, να οδηγήσει από μόνο του σε ασφαλές συμπέρασμα.

Ο Λεοντίου άφησε τον φάκελο ανοιχτό.

Το βλέμμα του έμεινε για λίγο πάνω στις σελίδες.

Η περιγραφή ήταν παλιά.

Το εύρημα ήταν καινούργιο.

Και ανάμεσα στα δύο υπήρχαν είκοσι χρόνια.

Η πόρτα άνοιξε και μπήκε ο Σταθόπουλος.

«Από νωρίς;»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Δεν ήθελα να περιμένω.»

Ο Σταθόπουλος άφησε έναν φάκελο στο γραφείο.

«Έχω τις φωτογραφίες του κουμπιού και την καταγραφή του ευρήματος.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον φάκελο.

«Κάτι από την εξέταση;»

«Όχι ακόμη. Ο Βλαχόπουλος είπε ότι χρειάζεται χρόνο.»

«Καλά έκανε.»

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Κοίταξα κι εγώ την παλιά αναφορά.»

«Και;»

Ο Σταθόπουλος δίστασε για μια στιγμή.

«Δεν μπορούμε να πούμε ότι ταιριάζει.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Ούτε εγώ είπα ότι ταιριάζει.»

«Το ξέρω.»

«Μπορούμε όμως να δούμε αν υπάρχει κάτι που αξίζει να συγκρίνουμε.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο.

«Το πρόβλημα είναι ότι δεν έχουμε το ρούχο.»

«Δεν έχουμε το ρούχο. Έχουμε μόνο την περιγραφή.»

«Και ένα κουμπί που μπορεί να είναι από οτιδήποτε.»

«Ακριβώς.»

Για λίγο κανείς δεν μίλησε.

Η υπόθεση βρισκόταν ξανά στη γνώριμη θέση της.

Είχαν κάτι.

Δεν γνώριζαν αν είχε σχέση με τη Μαρία.

Και ο μόνος τρόπος να το μάθουν ήταν να εξετάσουν τη σύνδεση χωρίς να αποφασίσουν από πριν ότι υπήρχε.

Ο Λεοντίου πήρε τη φωτογραφία του κουμπιού.

Το μέγεθός του ήταν μικρό.

Η μορφή του απλή.

Η επιφάνειά του αρκετά φθαρμένη ώστε να μην μπορεί να δώσει εύκολα πληροφορίες.

Ένα αντικείμενο που, αν το έβλεπε κανείς έξω από τον συγκεκριμένο χώρο, δεν θα του έδινε κανέναν λόγο να σταθεί πάνω του.

Εδώ όμως είχε βρεθεί κοντά σε ανθρώπινα κατάλοιπα.

Και γι' αυτό έπρεπε να εξεταστεί.

Όχι να ερμηνευτεί.

Να εξεταστεί.

«Υπάρχει κάτι πάνω του;» ρώτησε.

«Δεν ξέρω ακόμη.»

«Υλικό;»

«Το εξετάζουν.»

«Σήμα κατασκευαστή;»

«Τίποτα που να φαίνεται στη φωτογραφία.»

Ο Λεοντίου άφησε τη φωτογραφία κάτω.

«Τότε περιμένουμε.»

Δεν πέρασε πολλή ώρα.

Το τηλέφωνο του γραφείου χτύπησε.

Ήταν ο Βλαχόπουλος.

Ο Λεοντίου σήκωσε το ακουστικό.

«Ναι;»

«Έχουμε μια πρώτη εικόνα», είπε ο Βλαχόπουλος.

«Τι βρήκατε;»

«Το αντικείμενο είναι πράγματι μεταλλικό κουμπί. Η μορφή του δεν μας επιτρέπει να πούμε από μόνο του από ποιο ένδυμα προέρχεται.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον Σταθόπουλο.

«Υπάρχει κάτι άλλο;»

«Υπάρχουν ίχνη υλικού στην επιφάνειά του. Δεν θέλω όμως να σας πω περισσότερα πριν ολοκληρωθεί η εξέταση.»

«Σωστά.»

«Και υπάρχει κάτι ακόμη.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Η θέση του.»

«Τι με τη θέση του;»

«Βρέθηκε κοντά στα κατάλοιπα, αλλά όχι με τρόπο που να μας επιτρέπει να πούμε ότι βρισκόταν πάνω στο σώμα. Αυτό πρέπει να παραμείνει ξεκάθαρο.»

Ο Λεοντίου δεν χρειάστηκε να το σκεφτεί.

«Το κρατάμε ως ξεχωριστό στοιχείο.»

«Αυτό θα έκανα.»

Η γραμμή έκλεισε.

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Τίποτα οριστικό;»

«Όχι.»

«Υπάρχουν όμως ίχνη υλικού.»

«Ναι.»

«Αυτό μπορεί να μας βοηθήσει.»

«Αν ξέρουμε τι είναι.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Δεν σε αφήνει ποτέ να χαρείς ένα εύρημα.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Τα ευρήματα δεν είναι για να τα χαιρόμαστε.»

«Για να τα ελέγχουμε.»

«Ακριβώς.»

Η αναμονή ήταν μέρος της έρευνας.

Και ο Λεοντίου δεν είχε κανένα πρόβλημα με αυτό.

Λίγες ώρες αργότερα, ο Λεοντίου και ο Σταθόπουλος βρέθηκαν ξανά στο εργαστήριο.

Ο Βλαχόπουλος τούς περίμενε.

Το κουμπί βρισκόταν στον χώρο εξέτασης.

Δεν ήταν πλέον καλυμμένο από το χώμα όπως την προηγούμενη ημέρα.

Η επιφάνειά του είχε καθαριστεί μόνο όσο χρειαζόταν για να μπορεί να εξεταστεί, χωρίς να γίνει περιττή επεξεργασία που θα μπορούσε να επηρεάσει τυχόν ίχνη.

Ο Λεοντίου στάθηκε απέναντι από το μικρό αντικείμενο.

«Τι έχουμε;»

Ο Βλαχόπουλος έδειξε το κουμπί.

«Έχουμε ένα μεταλλικό κουμπί που, από τη μορφή και την κατάστασή του, είναι συμβατό με εξάρτημα ενδύματος.»

«Και το υλικό που βρήκατε;»

«Υπάρχουν ίχνη που δείχνουν ότι είχε παραμείνει σε επαφή με ύφασμα.»

Ο Σταθόπουλος πλησίασε.

«Μπορεί να μας πει τι ύφασμα;»

«Όχι με τρόπο που να μας δώσει συγκεκριμένο ρούχο.»

«Μπορούμε όμως να είμαστε βέβαιοι ότι ήταν πάνω σε ρούχο;»

Ο Βλαχόπουλος τον κοίταξε.

«Όχι με απόλυτη βεβαιότητα. Έχουμε ενδείξεις επαφής με ύφασμα. Αυτό μπορώ να πω.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το κουμπί.

Δεν υπήρχε τίποτα θεαματικό πάνω του.

Και όμως, η πληροφορία ήταν σημαντική.

Όχι επειδή έδινε απάντηση.

Επειδή περιόριζε λίγο την αβεβαιότητα.

«Και υπάρχει κάτι που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ταυτοποίηση;»

Ο Βλαχόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Υπάρχει υλικό που πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω.»

«Βιολογικό;»

«Πιθανόν. Δεν θέλω να το χαρακτηρίσω πριν ολοκληρωθεί ο έλεγχος.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Μπορεί να δώσει γενετικό υλικό;»

«Εφόσον το δείγμα είναι κατάλληλο και επαρκές, θα εξεταστεί αυτή η δυνατότητα.»

Η λέξη δεν χρειάστηκε να ειπωθεί δεύτερη φορά.

DNA.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον Λεοντίου.

Ο Λεοντίου όμως δεν άλλαξε έκφραση.

Δεν ήταν ακόμη αποτέλεσμα.

Ήταν μια πιθανότητα που έπρεπε να εξεταστεί.

«Και αν πάρουμε γενετικό προφίλ;» ρώτησε.

«Τότε θα πρέπει να υπάρχει με τι να συγκριθεί.»

«Η Μαρία;»

«Αν τα κατάλοιπα είναι δικά της και υπάρχει διαθέσιμο συγκριτικό δείγμα, ναι.»

Ο Λεοντίου κράτησε για λίγο το βλέμμα του στο κουμπί.

Η σκέψη ήταν απλή.

Αν μπορούσαν να συνδέσουν το αντικείμενο με τα κατάλοιπα και στη συνέχεια τα κατάλοιπα με τη Μαρία, θα είχαν κάνει ένα βήμα που πριν από λίγες ημέρες δεν μπορούσαν καν να επιχειρήσουν.

Αλλά υπήρχαν ακόμη δύο «αν».

Το πρώτο αφορούσε το αντικείμενο.

Το δεύτερο αφορούσε τα κατάλοιπα.

Και κανένα από τα δύο δεν είχε απαντηθεί.

Ο Λεοντίου δεν είχε σκοπό να τα μετατρέψει σε βεβαιότητα.

«Προχωρήστε όπως προβλέπεται», είπε.

«Αυτό θα κάνουμε.»

Βγήκαν από το εργαστήριο.

Για λίγη ώρα κανείς δεν μίλησε.

Επιστρέφοντας στο γραφείο, ο Σταθόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Ύστερα ρώτησε:

«Αν βγει γενετικό υλικό;»

Ο Λεοντίου συνέχιζε να κοιτάζει έξω από το παράθυρο.

«Τότε θα έχουμε ένα αποτέλεσμα που μπορεί να συγκριθεί.»

«Και αν έχουμε δείγμα της Μαρίας;»

«Τότε θα δούμε αν υπάρχει ταύτιση.»

«Υπάρχει;»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Δεν ξέρω.»

«Στην παλιά έρευνα;»

«Θα το ψάξουμε.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον φάκελο της εξαφάνισης.

«Θα το αναλάβω.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο μπροστά στις παλιές σελίδες.

Είκοσι χρόνια πριν, είχαν ψάξει μια γυναίκα που είχε εξαφανιστεί.

Είχαν ψάξει χώρους.

Είχαν πάρει καταθέσεις.

Είχαν καταγράψει όσα μπορούσαν.

Τώρα υπήρχε ένας τόπος που μπορούσε να ελεγχθεί ξανά.

Ένας άνθρωπος στο δάσος.

Ένα αντικείμενο.

Και μια πιθανότητα ταυτοποίησης.

Όχι όμως ακόμη μια ταυτότητα.

«Κι εγώ θα ξαναδώ την υπόθεση από την αρχή.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις παλιές σελίδες.

«Επειδή τώρα ξέρουμε κάτι που τότε δεν ήξεραν.»

«Ότι υπάρχει πιθανός τόπος;»

Ο Λεοντίου κούνησε ελαφρά το κεφάλι.

«Ότι υπάρχει άνθρωπος στο δάσος.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε σιωπηλός.

Ο Λεοντίου άνοιξε ξανά τον φάκελο.

Δεν ήξερε ακόμη ποιος ήταν ο νεκρός.

Δεν ήξερε αν ήταν η Μαρία.

Δεν ήξερε αν το κουμπί είχε ανήκει σε εκείνη.

Δεν ήξερε αν το γενετικό υλικό, αν υπήρχε και αν ήταν κατάλληλο, θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύγκριση.

Αλλά για πρώτη φορά η υπόθεση δεν στηριζόταν μόνο σε όσα θυμούνταν οι άνθρωποι.

Υπήρχε κάτι που μπορούσε να εξεταστεί.

Και αυτό ήταν αρκετό για να συνεχίσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 36

ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον παλιό φάκελο της Μαρίας και άρχισε να ξεχωρίζει τις αναφορές μία προς μία.

Δεν έψαχνε πλέον για το πώς είχε εξαφανιστεί.

Έψαχνε για κάτι πολύ πιο συγκεκριμένο.

Κάτι που, είκοσι χρόνια πριν, κανείς δεν είχε λόγο να θεωρήσει ότι θα χρειαζόταν ξανά.

Βιολογικό υλικό.

Η σκέψη είχε εμφανιστεί στο εργαστήριο του Βλαχόπουλου και από τότε δεν έφευγε από το μυαλό του.

Αν το υλικό στο κουμπί μπορούσε να δώσει γενετικό προφίλ, θα χρειαζόταν κάτι με το οποίο θα μπορούσε να συγκριθεί.

Και πριν απευθυνθούν στον Γιάννη Καραβέλη ή σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, έπρεπε να ελέγξουν αν υπήρχε κάτι που να είχε προέλθει από την ίδια τη Μαρία.

Ο Σταθόπουλος πήρε ένα καθαρό φύλλο χαρτί.

Έγραψε στην κορυφή:

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΕΛΑ — ΠΙΘΑΝΟ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Από κάτω άρχισε να σημειώνει.

Ιατρικό ιστορικό.

Εξετάσεις.

Νοσηλεία.

Εργαστηριακές αναλύσεις.

Οτιδήποτε θα μπορούσε να είχε διατηρηθεί από την εποχή πριν από την εξαφάνισή της.

Δεν ήξερε αν υπήρχε κάτι.

Αυτό ακριβώς έπρεπε να διαπιστώσει.

Δεν τον ενδιέφερε να δημιουργήσει μια πιθανότητα πάνω σε μια άλλη πιθανότητα.

Χρειαζόταν κάτι συγκεκριμένο.

Μια καταχώριση.

Ένα δείγμα.

Κάτι που να υπήρχε πραγματικά και να μπορούσε να εξεταστεί.

Ο Λεοντίου διάβαζε την παλιά δικογραφία όταν ο Σταθόπουλος μπήκε στο γραφείο.

«Έχεις κάτι;»

«Όχι ακόμη.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Τότε;»

«Έψαξα τι υπάρχει καταγεγραμμένο για ιατρικό υλικό.»

«Και;»

«Η Μαρία ήταν γιατρός. Υπάρχει πιθανότητα να είχε κάνει εξετάσεις τα προηγούμενα χρόνια. Αλλά το ότι έγινε μια εξέταση δεν σημαίνει ότι υπάρχει ακόμη διαθέσιμο δείγμα.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Έλεγξες τα παλιά αρχεία;»

«Όσα μπορούσα να εντοπίσω από τη δικογραφία και τις σχετικές καταχωρίσεις.»

«Βρήκες κάτι;»

«Μερικές εξετάσεις. Δεν ξέρουμε όμως αν έχει διατηρηθεί βιολογικό υλικό.»

«Τι χρειάζεται;»

«Να ελεγχθεί αν κάποιο από τα παλιά δείγματα υπάρχει ακόμη και, κυρίως, αν μπορεί να χρησιμοποιηθεί.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Και αν δεν υπάρχει;»

«Τότε θα πρέπει να εξετάσουμε άλλη δυνατότητα.»

«Την οικογένεια.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Τον Καραβέλη;»

«Όχι μόνο.»

«Σωστά.»

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Δεν θέλω να του ζητήσουμε κάτι πριν ξέρουμε ακριβώς τι χρειαζόμαστε.»

«Ούτε εγώ.»

«Ειδικά τώρα.»

Ο Λεοντίου κατάλαβε τι εννοούσε.

Ο Γιάννης Καραβέλης είχε περάσει είκοσι χρόνια χωρίς να γνωρίζει τι είχε συμβεί στη γυναίκα του.

Δεν υπήρχε λόγος να του δημιουργήσουν μια καινούργια ελπίδα βασισμένη σε μια εξέταση που μπορεί να μην μπορούσε καν να πραγματοποιηθεί.

«Πρώτα εξαντλούμε ό,τι υπάρχει ήδη», είπε ο Λεοντίου.

«Αυτό σκέφτηκα κι εγώ.»

Η αναζήτηση κράτησε το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας.

Ο Σταθόπουλος επικοινωνήσε με παλιές υπηρεσίες και αρχεία που μπορούσαν ακόμη να διατηρούν στοιχεία από την εποχή εκείνη.

Δεν υπήρχε ένα ενιαίο αρχείο που να περιέχει όλη τη ζωή ενός ανθρώπου.

Υπήρχαν αποσπασματικές καταγραφές.

Ένα όνομα εδώ.

Μια ημερομηνία εκεί.

Μια παλιά εξέταση.

Ένας αριθμός φακέλου.

Κάποια στοιχεία είχαν διατηρηθεί.

Αλλά όχι.

Κάθε φορά που έβρισκε μια αναφορά σε εξέταση, σημείωνε την πληροφορία και προχωρούσε.

Το γεγονός ότι υπήρχε μια παλιά εξέταση δεν ήταν αρκετό.

Έπρεπε να υπάρχει και κάτι περισσότερο.

Να υπάρχει καταγεγραμμένο δείγμα.

Και να υπάρχει ακόμη.

Σε μια παλιά καταχώριση βρήκε αναφορά σε αιματολογικό έλεγχο που είχε γίνει αρκετά χρόνια πριν από την εξαφάνιση.

Το σημείωσε.

Δεν σήμαινε ότι υπήρχε ακόμη δείγμα.

Έπρεπε να το επιβεβαιώσει.

Λίγο αργότερα βρήκε δεύτερη αναφορά.

Μια εξέταση σε νοσοκομείο.

Υπήρχε ημερομηνία, ιατρική πράξη και αριθμός αρχείου.

Αλλά όχι ένδειξη ότι είχε διατηρηθεί βιολογικό υλικό.

Ο Σταθόπουλος συνέχισε χωρίς να σταματήσει.

Δεν είχε σημασία πόσες πιθανότητες υπήρχαν.

Σημασία είχε ποιες μπορούσαν να επιβεβαιωθούν.

Σε μία ακόμη καταχώριση βρήκε αναφορά σε παλιά νοσηλεία, τέσσερα χρόνια πριν από την εξαφάνιση.

Υπήρχε εργαστηριακός έλεγχος.

Υπήρχε αριθμός δείγματος.

Και αυτό ήταν το πρώτο στοιχείο που μπορούσε πραγματικά να ελεγχθεί.

Σημείωσε την ημερομηνία.

Έγραψε δίπλα:

ΕΞΕΤΑΣΗ — ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ.

Και από κάτω:

ΔΕΙΓΜΑ — ΝΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΘΕΙ.

Το απόγευμα τηλεφώνησε στον Λεοντίου.

«Βρήκα κάτι που αξίζει να το ελέγξουμε.»

«Τι;»

«Μια παλιά νοσηλεία.»

«Πότε;»

«Τέσσερα χρόνια πριν από την εξαφάνιση.»

Ο Λεοντίου άφησε στην άκρη ό,τι κρατούσε.

«Τι είδους νοσηλεία;»

«Όχι κάτι σοβαρό. Υπάρχει όμως εργαστηριακός έλεγχος και καταχώριση δείγματος.»

«Υπάρχει ο φάκελος;»

«Ναι.»

«Και το δείγμα;»

«Αυτό δεν το ξέρουμε ακόμη.»

«Τότε αυτό ψάχνουμε.»

Η απάντηση ήρθε την επόμενη ημέρα.

Ο φάκελος υπήρχε.

Η εξέταση είχε γίνει.

Το αποτέλεσμα είχε καταγραφεί.

Το δείγμα, όμως, δεν υπήρχε πλέον ως διαθέσιμο υλικό.

Δεν υπήρχε καταχώριση που να δείχνει ότι είχε διατηρηθεί.

Ο Σταθόπουλος πήρε το χαρτί μπροστά του και έγραψε:

ΔΕΝ ΕΝΤΟΠΙΣΤΗΚΕ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΔΕΙΓΜΑ.

Το διάβασε ξανά.

Ήταν ακριβές.

Δεν έγραφε ότι δεν υπήρξε ποτέ δείγμα.

Έγραφε ότι δεν υπήρχε διαθέσιμο δείγμα που να μπορούσε να χρησιμοποιηθεί τώρα.

Αυτή η διαφορά είχε σημασία.

Έκλεισε τον φάκελο και πήγε στον Λεοντίου.

«Δεν έχουμε τίποτα.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Από τη Μαρία;»

«Από τα αρχεία που ελέγξαμε, όχι.»

«Τότε μένει η άλλη διαδρομή.»

Ο Σταθόπουλος κάθισε.

«Η οικογένεια.»

«Ναι.»

«Να ψάξω ποιοι βιολογικοί συγγενείς υπάρχουν;»

«Ναι.»

«Θα χρειαστεί να ξαναμιλήσουμε με τον Καραβέλη.»

«Θα χρειαστεί.»

Ο Λεοντίου έκανε μια μικρή παύση.

«Αλλά όχι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Πρώτα να ξέρουμε τι ακριβώς μπορούμε να ζητήσουμε.»

«Και από ποιον.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να συγκεντρώνει τα στοιχεία της οικογένειας.

Δεν τον ενδιέφερε ακόμη η προσωπική ιστορία της Μαρίας.

Τον ενδιέφερε η συγγένεια.

Ποιοι άνθρωποι συνδέονταν βιολογικά μαζί της.

Ποιοι υπήρχαν ακόμη.

Και ποιοι θα μπορούσαν, εφόσον χρειαζόταν, να δώσουν υλικό για σύγκριση.

Η έρευνα αυτή ήταν διαφορετική από όσες είχαν κάνει μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Δεν έψαχναν πια έναν δρόμο.

Ούτε ένα όχημα.

Ούτε ένα σημείο στο δάσος.

Έψαχναν έναν τρόπο να συνδέσουν έναν άγνωστο νεκρό με έναν άνθρωπο που είχε χαθεί είκοσι χρόνια πριν.

Ο Λεοντίου πήρε ξανά τον φάκελο της εξαφάνισης.

Τον άνοιξε στην πρώτη σελίδα.

Η φωτογραφία της Μαρίας βρισκόταν ακόμη εκεί.

Νεότερη από την ηλικία που θα είχε σήμερα.

Χωρίς να γνωρίζει ότι το όνομά της θα επέστρεφε κάποτε στην ίδια υπόθεση.

Ο Λεοντίου κοίταξε για λίγο τη φωτογραφία και ύστερα έκλεισε τον φάκελο.

«Πόσο χρόνο θέλεις;»

«Για να βρω ποιοι υπάρχουν;»

«Ναι.»

«Μέχρι αύριο θα έχω μια πρώτη εικόνα..»

«Κάν' το.»

Ο Σταθόπουλος σηκώθηκε.

Στην πόρτα σταμάτησε.

«Αν πάρουμε γενετικό προφίλ από το κουμπί και βρούμε κατάλληλο συγγενικό δείγμα...»

«Τότε θα έχουμε κάτι που μπορεί να συγκριθεί.»

«Και αν υπάρχει ταύτιση;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Τότε δεν θα μιλάμε πια για πιθανότητα.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Έκλεισε την πόρτα πίσω του.

Ο Λεοντίου έμεινε μόνος.

Μπροστά του υπήρχε η παλιά φωτογραφία της Μαρίας.

Στο εργαστήριο υπήρχε ένα μικρό μεταλλικό κουμπί που είχε βρεθεί δίπλα στα ανθρώπινα κατάλοιπα.

Και ανάμεσά τους υπήρχε ακόμη ένα κενό.

Ένα κενό που δεν μπορούσε να καλυφθεί με υπόθεση.

Έπρεπε να καλυφθεί με σύγκριση.

Για πρώτη φορά, η έρευνα δεν προσπαθούσε μόνο να αποδείξει ότι η νύχτα είχε συμβεί.

Προσπαθούσε να αποδείξει ποιανού ήταν ο άνθρωπος που είχε μείνει πίσω της.

Και η απάντηση, αν υπήρχε, δεν θα ερχόταν από τη μνήμη κανενός.

Θα ερχόταν από ένα δείγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 37

ΟΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ

Ο Σταθόπουλος πέρασε το επόμενο πρωινό με το οικογενειακό ιστορικό της Μαρίας μπροστά του.

Αυτή τη φορά δεν έψαχνε αρχεία της υπόθεσης.

Έψαχνε ανθρώπους.

Και αυτό έκανε την αναζήτηση διαφορετική.

Τα χαρτιά που είχε μπροστά του δεν μιλούσαν για δρόμους, οχήματα ή ημερομηνίες. Δεν υπήρχε ένα σημείο στο οποίο μπορούσε να σταθεί και να πει ότι εκεί βρισκόταν η απάντηση.

Υπήρχαν ονόματα.

Σχέσεις.

Καταχωρίσεις που απείχαν μεταξύ τους χρόνια.

Το όνομα της Μαρίας Καραβέλα υπήρχε σε περισσότερες από μία παλιές καταχωρίσεις, αλλά η εικόνα που σχηματιζόταν δεν ήταν πλήρης.

Είκοσι χρόνια ήταν μεγάλο διάστημα.

Κάποιοι άνθρωποι είχαν αλλάξει τόπο κατοικίας.

Κάποιοι είχαν φύγει από τη ζωή.

Κάποιοι δεν υπήρχαν πλέον στα αρχεία που μπορούσαν εύκολα να ελεγχθούν.

Ο Σταθόπουλος δεν ήθελε να στηριχθεί σε μια πρόχειρη οικογενειακή αναφορά.

Έπρεπε να βεβαιωθεί.

Ποιος ήταν συγγενής της Μαρίας;

Ποιος υπήρχε σήμερα;

Και, κυρίως, ποια συγγένεια θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για αξιόπιστη γενετική σύγκριση;

Σημείωνε κάθε στοιχείο ξεχωριστά.

Δεν έγραψε ακόμη κανένα όνομα ως «δείγμα».

Μόνο ως πιθανό συγγενή.

Η διαφορά ήταν σημαντική.

Δεν είχαν ακόμη δείγμα.

Δεν ήξεραν ακόμη αν θα χρειαζόνταν δείγμα.

Είχαν μόνο ένα γενετικό προφίλ που είχε προκύψει από ένα μικρό μεταλλικό αντικείμενο και την ανάγκη να βρεθεί κάτι με το οποίο θα μπορούσε να συγκριθεί.

Και ακόμη κι αυτό δεν ήταν βέβαιο ότι θα οδηγούσε σε αποτέλεσμα.

Λίγο πριν από το μεσημέρι, πήγε στον Λεοντίου.

«Έχω μια πρώτη εικόνα.»

«Πόσοι;»

«Η άμεση οικογένεια είναι περιορισμένη.»

Ο Λεοντίου άφησε κάτω την αναφορά που διάβαζε.

«Ο σύζυγος είναι ο Γιάννης Καραβέλης.»

«Ναι. Αλλά δεν είναι βιολογικός συγγενής.»

«Άρα δεν μας βοηθά για άμεση σύγκριση.»

«Όχι με αυτόν τον τρόπο.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Υπάρχουν όμως συγγενείς από την πλευρά της μητέρας της.»

«Εν ζωή;»

«Ο ένας ναι. Για τον άλλον χρειάζεται ακόμη επιβεβαίωση.»

«Τι συγγένεια;»

«Ο ένας είναι αδελφός της μητέρας της.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό μπορεί να μας βοηθήσει.»

«Μπορεί. Πρέπει να το αξιολογήσει το εργαστήριο.»

«Και ο άλλος;»

«Ξάδελφος της μητέρας της.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις σημειώσεις.

«Πρώτα ο πιο κοντινός.»

«Ναι.»

«Έχεις στοιχεία επικοινωνίας;»

«Έχω διεύθυνση και παλιό τηλέφωνο. Το τηλέφωνο δεν λειτουργεί πλέον.»

«Θα βρούμε το καινούργιο.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Υπάρχει όμως κάτι που πρέπει να αποφασίσουμε πριν.»

«Τι;»

«Πώς θα του το ζητήσουμε.»

Ο Λεοντίου κατάλαβε.

Δεν μπορούσαν να εμφανιστούν στην πόρτα ενός ανθρώπου ύστερα από είκοσι χρόνια και να του πουν ότι είχαν βρει ανθρώπινα κατάλοιπα και ήθελαν δείγμα.

Όχι πριν γνωρίζουν τι ακριβώς είχε προκύψει από το εργαστηριακό εύρημα.

Δεν είχαν ακόμη λόγο να του δημιουργήσουν μια ελπίδα που μπορεί να αποδεικνυόταν χωρίς βάση.

«Περιμένουμε πρώτα το αποτέλεσμα του κουμπιού», είπε.

«Συμφωνώ.»

«Αν δεν υπάρχει αξιοποιήσιμο γενετικό υλικό, δεν υπάρχει λόγος να τον αναστατώσουμε.»

«Και αν υπάρχει;»

«Τότε θα ξέρουμε τι ζητάμε.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε το σημειωματάριό του.

«Θα επιβεβαιώσω τα στοιχεία του συγγενή.»

«Κάν' το.»

Το απόγευμα ο Λεοντίου πήγε ξανά στον Βλαχόπουλο.

«Έχετε κάτι νεότερο;»

Ο Βλαχόπουλος σήκωσε το βλέμμα από τα χαρτιά του.

«Όχι αποτέλεσμα ακόμη.»

«Μπορεί να προκύψει γενετικό προφίλ;»

«Εξετάζεται.»

«Αυτό σημαίνει;»

Ο Βλαχόπουλος άφησε για λίγο τα χαρτιά του.

«Σημαίνει ότι το υλικό που υπάρχει στο αντικείμενο δεν είναι απαραίτητα κατάλληλο για πλήρες προφίλ. Μπορεί να είναι ανεπαρκές. Μπορεί να είναι μερικό. Μπορεί να έχει υποστεί αλλοίωση.»

«Άρα δεν ξέρουμε.»

«Όχι ακόμη.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το κουμπί μέσα στη συσκευασία.

Ήταν δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι ένα τόσο μικρό αντικείμενο μπορούσε να αλλάξει την κατεύθυνση μιας υπόθεσης είκοσι χρόνων.

Αλλά το αντικείμενο δεν έδινε μόνο του απάντηση.

Έδινε μια δυνατότητα.

Και η δυνατότητα έπρεπε να ελεγχθεί.

«Και αν είναι αξιοποιήσιμος;»

«Τότε θα δούμε τι είδους προφίλ μπορεί να προκύψει.»

«Πλήρες ή μερικό;»

«Αυτό δεν μπορώ να το ξέρω πριν ολοκληρωθεί η εξέταση.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Δεν θέλω να προχωρήσουμε σε τίποτα πριν έχουμε αποτέλεσμα.»

«Σωστά.»

«Ακόμη κι αν πιστεύουμε ότι μπορεί να μας οδηγήσει στη Μαρία.»

Ο Βλαχόπουλος τον κοίταξε για λίγο.

«Η πίστη δεν έχει θέση στο εργαστήριο.»

Ο Λεοντίου χαμογέλασε αμυδρά.

«Αυτό προσπαθώ να θυμάμαι κι εγώ.»

Το ίδιο βράδυ ο Σταθόπουλος τηλεφώνησε.

«Βρήκα τον συγγενή.»

«Ποιον;»

«Τον αδελφό της μητέρας της Μαρίας.»

«Είναι εν ζωή;»

«Ναι.»

«Επιβεβαιωμένο;»

«Ναι.»

«Και η συγγένεια;»

«Επιβεβαιωμένα από τα αρχεία.»

Ο Λεοντίου σηκώθηκε από την καρέκλα του.

«Ωραία.»

«Δεν του μίλησα.»

«Καλά έκανες.»

«Έχω όμως κάτι ακόμη.»

«Τι;»

«Η οικογένεια της Μαρίας είχε κρατήσει παλιές φωτογραφίες και προσωπικά αντικείμενα. Δεν ξέρουμε αν υπάρχει κάτι χρήσιμο. Αλλά ο συγγενής αυτός είναι το πιο άμεσο διαθέσιμο πρόσωπο που βρήκαμε.»

Ο Λεοντίου έμεινε σιωπηλός.

«Δεν θέλω να ψάξουμε μόνοι μας τα προσωπικά τους αντικείμενα.»

«Δεν θα το έκανα.»

«Αν χρειαστεί, θα ζητηθεί με τον σωστό τρόπο.»

«Συμφωνώ.»

Ο Λεοντίου κάθισε ξανά.

«Τώρα περιμένουμε το εργαστήριο.»

Η αναμονή κράτησε δύο ημέρες.

Στο μεταξύ, η έρευνα δεν σταμάτησε.

Ο Σταθόπουλος συνέχισε να εξετάζει το παλιό υλικό της εξαφάνισης.

Ο Λεοντίου επέστρεψε στις καταθέσεις.

Δεν διάβαζε πλέον μόνο για να βρει κάποιο λάθος.

Προσπαθούσε να δει τη Μαρία μέσα στις τελευταίες ώρες που ήταν ζωντανή.

Πού βρισκόταν.

Με ποιον είχε μιλήσει.

Ποιοι γνώριζαν ότι έκανε την έρευνά της.

Ποιοι είχαν πρόσβαση στους χώρους της κλινικής.

Η παλιά έρευνα δεν είχε αφήσει κάποιο κενό που να μπορούσε εύκολα να χαρακτηριστεί ύποπτο.

Οι γιατροί είχαν εξεταστεί.

Το προσωπικό είχε ερωτηθεί.

Ο σύζυγος είχε καταθέσει.

Η εξαφάνιση είχε αντιμετωπιστεί ως εξαφάνιση.

Κανείς τότε δεν μπορούσε να ξέρει ότι πίσω από την απουσία της υπήρχε κάτι άλλο.

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

Είχαν περάσει είκοσι χρόνια.

Και τώρα ένα μικρό αντικείμενο από το χώμα τους ανάγκαζε να ξαναδιαβάσουν τα πάντα.

Όχι επειδή το κουμπί είχε ήδη δώσει την απάντηση.

Αλλά επειδή είχε ανοίξει μια δυνατότητα που μέχρι πριν από λίγες ημέρες δεν υπήρχε.

Το πρωί της τρίτης ημέρας, το τηλέφωνο χτύπησε.

Ήταν ο Βλαχόπουλος.

«Λεοντίου.»

«Ναι.»

«Έχουμε αποτέλεσμα από την εξέταση του υλικού.»

Ο Λεοντίου σηκώθηκε όρθιος.

«Τι αποτέλεσμα;»

«Κατέστη δυνατό να ληφθεί γενετικό προφίλ από το διαθέσιμο υλικό.»

Για λίγα δευτερόλεπτα ο Λεοντίου δεν μίλησε.

«Είναι επαρκές;»

«Είναι επαρκές για σύγκριση.»

«Πλήρες;»

«Δεν χρειάζεται να το χαρακτηρίσουμε έτσι για το επόμενο βήμα. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι το προφίλ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για σύγκριση.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το γραφείο του.

«Άρα έχουμε αποτέλεσμα.»

«Έχουμε γενετικό προφίλ. Δεν έχουμε ταυτοποίηση.»

«Σωστά.»

«Και για την ταυτοποίηση θα χρειαστεί συγκριτικό υλικό.»

Ο Λεοντίου έγνεψε, παρότι ο Βλαχόπουλος δεν μπορούσε να τον δει.

«Θα σας το φέρουμε.»

«Με την προβλεπόμενη διαδικασία.»

«Φυσικά.»

Έκλεισε το τηλέφωνο.

Ο Σταθόπουλος βρισκόταν στην πόρτα.

«Ήταν ο Βλαχόπουλος;»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Έχουμε γενετικό προφίλ.»

Ο Σταθόπουλος δεν χαμογέλασε.

«Και;»

«Δεν είναι ταυτοποίηση.»

«Το ξέρω.»

«Τώρα πρέπει να το συγκρίνουμε.»

«Με τον συγγενή.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον φάκελο με τα στοιχεία που είχε συγκεντρώσει.

Η υπόθεση είχε φτάσει σε ένα σημείο όπου κανείς τους δεν μπορούσε να προχωρήσει με υποθέσεις.

Υπήρχε πλέον ένα γενετικό προφίλ.

Υπήρχε ένας επιβεβαιωμένος συγγενής.

Υπήρχε όμως ακόμη ένα βήμα ανάμεσα στα δύο.

Και αυτό το βήμα έπρεπε να γίνει σωστά.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τον φάκελο της Μαρίας.

Για είκοσι χρόνια υπήρχε μόνο η απουσία της.

Τώρα υπήρχε ένα όνομα μέσα σε ένα εργαστήριο, ένα μικρό αντικείμενο μέσα σε μια συσκευασία και ένα γενετικό προφίλ που περίμενε να συγκριθεί.

Δεν ήταν ακόμη η απάντηση.

Αλλά για πρώτη φορά η απάντηση μπορούσε να ελεγχθεί.

Και αυτό άλλαζε τα πάντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38

ΤΟ ΚΟΥΜΠΙ

Η ταυτοποίηση της Μαρίας Καραβέλα δεν έμεινε μέσα σε ένα εργαστηριακό έγγραφο.

Έπρεπε να περάσει στη δικογραφία.

Ο Λεοντίου ζήτησε να καταγραφεί επίσημα το αποτέλεσμα της γενετικής σύγκρισης και να συνδεθεί με την υπόθεση της εξαφάνισης.

Τα ανθρώπινα κατάλοιπα που είχαν βρεθεί στο δάσος δεν ήταν πλέον ανώνυμα.

Ήταν η Μαρία.

Είκοσι χρόνια μετά.

Ο Σταθόπουλος είχε μπροστά του την έκθεση όταν ο Λεοντίου μπήκε στο γραφείο.

«Την καταχώρισες;»

«Ναι.»

«Και τα κατάλοιπα;»

«Έχουν πλέον συνδεθεί επίσημα με τη δικογραφία.»

Ο Λεοντίου κάθισε.

Για λίγο δεν μίλησε.

Είχε φανταστεί αυτή τη στιγμή από τότε που είχαν βρει το σημείο στο δάσος.

Τότε όμως υπήρχε μόνο μια δυνατότητα.

Ένας άνθρωπος στο χώμα.

Ένα κουμπί.

Ένα γενετικό προφίλ.

Και μια παλιά εξαφάνιση.

Τώρα όλα αυτά είχαν αποκτήσει ένα όνομα.

Μαρία Καραβέλα.

Η υπόθεση είχε μόλις αλλάξει.

Δεν αναζητούσαν πια μια αγνοούμενη γυναίκα.

Αναζητούσαν τι είχε συμβεί στη Μαρία και ποιος ευθυνόταν για τον θάνατό της.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν δεύτερο φάκελο.

«Υπάρχει όμως κάτι που πρέπει να ξαναδούμε.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Το κουμπί.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου πήρε τη φωτογραφία.

Το μικρό μεταλλικό αντικείμενο φαινόταν σχεδόν ασήμαντο μέσα στο κάδρο.

Κι όμως, πάνω του είχε βρεθεί υλικό που είχε οδηγήσει σε γενετικό προφίλ.

Και εκείνο το προφίλ είχε οδηγήσει στην ταυτοποίηση.

«Τώρα ξέρουμε ότι βρέθηκε δίπλα στα κατάλοιπα.»

«Και ξέρουμε ότι από το υλικό που υπήρχε πάνω του προέκυψε το γενετικό προφίλ που οδήγησε στην ταυτοποίηση.»

Ο Λεοντίου κράτησε τη φωτογραφία για λίγα δευτερόλεπτα ακόμη.

«Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι ξέρουμε από πού προήλθε το κουμπί.»

«Όχι.»

Το άφησε πάνω στο γραφείο.

Η διαφορά ήταν κρίσιμη.

Το γεγονός ότι το κουμπί είχε βρεθεί δίπλα στη Μαρία δεν απαντούσε από μόνο του στο ερώτημα σε ποιον ανήκε.

Ούτε εξηγούσε πώς είχε φτάσει εκεί.

Ούτε έλεγε ποιος το φορούσε.

Ούτε τότε αποσπάστηκε από το ένδυμα, αν πράγματι είχε αποσπαστεί από ένδυμα.

Ο Λεοντίου δεν ήθελε να κάνει το επόμενο λάθος.

Να πάρει ένα πραγματικό εύρημα και να του δώσει μεγαλύτερη σημασία από αυτή που μπορούσε να αντέξει.

«Η περιγραφή των ρούχων της Μαρίας δεν αρκεί», είπε.

«Ούτε το κουμπί από μόνο του.»

«Άρα πρέπει να βρούμε αν υπάρχει κάτι που να συνδέει τον τύπο του κουμπιού με κάποιο συγκεκριμένο ένδυμα.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Και μετά με την κλινική.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αν επιβεβαιωθεί πρώτα το ένδυμα.»

Για λίγο κανείς τους δεν μίλησε.

Η λέξη «κλινική» είχε επιστρέψει στην υπόθεση.

Μόνο που τώρα η σημασία της ήταν διαφορετική.

Στην αρχή είχαν ψάξει την κλινική για τη διαδικασία.

Μετά για τα πρόσωπα.

Ύστερα για το όχημα, τις καταγραφές και τη νύχτα της εξαφάνισης.

Τώρα έπρεπε να δουν αν υπήρχε κάτι εκεί που μπορούσε να συνδεθεί με ένα μικρό αντικείμενο το οποίο είχε βρεθεί είκοσι χρόνια αργότερα στο δάσος.

Το ίδιο απόγευμα επέστρεψαν στην παλιά κλινική.

Το κτίριο παρέμενε εγκαταλειμμένο.

Η είσοδος είχε την ίδια σιωπή που είχαν γνωρίσει όταν είχαν βρεθεί εκεί για πρώτη φορά.

Μόνο που τώρα ο χώρος δεν ήταν πια απλώς ένα παλιό κτίριο συνδεδεμένο με μια εξαφάνιση.

Ήταν ο τελευταίος γνωστός χώρος όπου η Μαρία είχε ζήσει τη ζωή της πριν χαθεί.

Ο Λεοντίου στάθηκε για λίγο στην είσοδο.

Κοίταξε γύρω του.

Τίποτα δεν έμοιαζε να έχει μείνει όπως ήταν.

Κι όμως, το κτίριο παρέμενε μέσα στην υπόθεση.

Όχι ως ανάμνηση.

Ως σημείο που έπρεπε να εξεταστεί ξανά.

«Πριν από είκοσι χρόνια, εδώ δούλευαν άνθρωποι», είπε.

Ο Σταθόπουλος στάθηκε δίπλα του.

«Και τώρα ψάχνουμε τι άφησαν πίσω τους.»

Ο Λεοντίου κοίταξε το εσωτερικό της κλινικής.

«Και τι μπορούμε ακόμη να επιβεβαιώσουμε.»

Προχώρησαν μέσα.

Δεν έψαξαν τυχαία.

Δεν υπήρχε λόγος να αγγίζουν οτιδήποτε χωρίς συγκεκριμένο σκοπό.

Είχαν ήδη μάθει, σε όλη την πορεία της υπόθεσης, ότι η σειρά είχε σημασία.

Πρώτα το εύρημα.

Μετά η εξέταση.

Μετά η ταυτοποίηση.

Και τώρα το επόμενο ερώτημα.

Το κουμπί.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο.

«Έχουμε την περιγραφή των ρούχων.»

«Ναι.»

«Από τον Γιάννη.»

«Ναι.»

«Δεν έχουμε φωτογραφία.»

«Όχι.»

«Αρα δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι το ίδιο.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Δεν θα το πούμε.»

«Μπορούμε όμως να δούμε αν υπάρχει κάποια περιγραφή που να ταιριάζει.»

«Αυτό θα κάνουμε.»

Ο Σταθόπουλος διάβασε ξανά τις παλιές σημειώσεις.

Η περιγραφή ήταν εκεί.

Αλλά παρέμενε περιγραφή.

Δεν υπήρχε εικόνα του ενδύματος.

Δεν υπήρχε φωτογραφία.

Δεν υπήρχε τρόπος να κοιτάζουν σήμερα ένα ρούχο και να το συγκρίνουν με το κουμπί.

Υπήρχε μόνο αυτό που είχε θυμηθεί και καταθέσει ο σύζυγος.

Ο Λεοντίου δεν ήθελε να ζητήσει από τη μνήμη περισσότερα από όσα μπορούσε να δώσει.

«Πρέπει να δούμε τι μπορεί να μας πει το ίδιο το κουμπί», είπε.

«Το εργαστήριο;»

«Ναι.»

«Χωρίς να τους πούμε τι θέλουμε να βρουν.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Ακριβώς.»

Το μικρό αντικείμενο έπρεπε να εξεταστεί όπως κάθε άλλο εύρημα.

Όχι ως το αντικείμενο που θα έπρεπε να αποδείξει μια θεωρία.

Αλλά ως ένα αντικείμενο που μπορεί να έδινε πληροφορίες.

Και αν δεν έδινε, αυτό θα έπρεπε επίσης να καταγραφεί.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τη φωτογραφία.

Η Μαρία είχε πλέον βρεθεί.

Αυτό δεν μπορούσε να αλλάξει.

Αλλά το ερώτημα που τους είχε φέρει μέχρι εκεί παρέμενε.

Τι είχε συμβεί;

Πώς βρέθηκε εκεί;

Ποιος την είχε οδηγήσει στο δάσος;

Και τι σχέση είχε η κλινική με όσα ακολούθησαν;

Το κουμπί δεν μπορούσε να απαντήσει όλα αυτά.

Μπορούσε όμως να απαντήσει ένα μικρότερο ερώτημα.

Από πού μπορεί να προερχόταν.

Και ίσως, αν αυτό το ερώτημα απαντιόταν, να άνοιγε το επόμενο.

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον φάκελο.

«Πρώτα το ένδυμα.»

«Πρώτα το ένδυμα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε για λίγο ακόμη την παλιά κλινική.

Είκοσι χρόνια πριν, η Μαρία είχε φύγει από εκεί και δεν επέστρεψε.

Είκοσι χρόνια αργότερα, η έρευνα είχε επιστρέψει στο ίδιο σημείο.

Μόνο που αυτή τη φορά δεν έψαχναν μια γυναίκα που είχε χαθεί.

Έψαχναν τις τελευταίες αποδείξεις για το τι είχε συμβεί σε εκείνη.

Και ένα μικρό κουμπί, που στην αρχή ήταν μόνο ένα αντικείμενο μέσα στο χώμα, είχε πλέον αποκτήσει τη δυνατότητα να γίνει κάτι περισσότερο.

Όχι απόδειξη.

Όχι ακόμη.

Ένας κρίκος.

Αν αποδεικνυόταν ότι ανήκε σε ένδυμα της Μαρίας, τότε θα υπήρχε ένας ακόμη δεσμός ανάμεσα στη γυναίκα και στο σημείο όπου είχε βρεθεί.

Και αν αυτός ο δεσμός μπορούσε να οδηγήσει πίσω στην κλινική, τότε η έρευνα θα αποκτούσε μια νέα κατεύθυνση.

Ο Λεοντίου δεν ήθελε να προχωρήσει περισσότερο από αυτό.

Δεν υπήρχε λόγος.

Γιατί ήξερε πλέον ότι η υπόθεση δεν θα λυνόταν με μία μεγάλη αποκάλυψη.

Θα λυνόταν με τη σειρά των πραγμάτων.

Ένα στοιχείο.

Ένας έλεγχος.

Μια επιβεβαίωση.

Και μετά το επόμενο.

Το κουμπί ήταν το επόμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 39

ΤΑ ΡΟΥΧΑ

Το επόμενο πρωί, ο Σταθόπουλος είχε ήδη απλώσει πάνω στο γραφείο τους τις παλιές καταγραφές.

Δελτία παραλαβής.

Καταστάσεις υλικών.

Κωδικούς προμηθειών.

Ένα παλιό τιμολόγιο.

Και, ανάμεσα στα υπόλοιπα, μια καταχώριση που έμοιαζε ασήμαντη αν την έβλεπε κανείς μόνη της.

Ο Λεοντίου στάθηκε απέναντι από το γραφείο.

«Αυτός είναι ο κωδικός;»

«Ναι.»

«Και τον βρήκες και σε δεύτερο έγγραφο;»

«Σε δύο.»

Ο Σταθόπουλος έδειξε το πρώτο.

«Εδώ υπάρχει η παραγγελία.»

Μετά έδειξε το δεύτερο.

«Εδώ η παραλαβή.»

«Η περιγραφή;»

«Ιατρικός ρουχισμός προσωπικού. Δεν αναφέρει λεπτομέρειες για κάθε τεμάχιο.»

«Και ο προμηθευτής;»

Ο Σταθόπουλος τού έδωσε το όνομα.

«Υπάρχει ακόμη η εταιρεία;»

«Όχι με την ίδια μορφή. Έχει κλείσει εδώ και χρόνια.»

«Υπάρχουν αρχεία;»

«Ψάχνω.»

Ο Λεοντίου κάθισε.

Δεν βιαζόταν.

Το κουμπί είχε δώσει μια κατεύθυνση, αλλά η κατεύθυνση έπρεπε να αποκτήσει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά πριν αποκτήσει αξία.

Αυτό ήταν το ίδιο πράγμα που είχαν κάνει από την αρχή.

Δεν αρκούσε να υπάρχει ένα στοιχείο.

Έπρεπε να ξέρουν τι ακριβώς σήμαινε.

«Θέλω να ξέρουμε τι ακριβώς παρήγγειλε η κλινική», είπε. «Όχι τι νομίζουμε ότι παρήγγειλε.»

«Το ψάχνω.»

«Και ποιοι φορούσαν αυτά τα ενδύματα.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Αυτό είναι πιο δύσκολο.»

«Γι' αυτό θα το ψάξουμε ξεχωριστά.»

Λίγη ώρα αργότερα, ο Σταθόπουλος βρήκε ένα παλιό έντυπο τεχνικής περιγραφής.

Δεν ήταν πλήρης κατάλογος.

Ήταν όμως αρκετό για να δώσει περισσότερες πληροφορίες.

Ο ρουχισμός περιγραφόταν ως ένδυμα εργασίας για ιατρικό προσωπικό, με συγκεκριμένο τύπο κλεισίματος και μεταλλικά κουμπιά.

Ο Σταθόπουλος το διάβασε ξανά.

«Μεταλλικά κουμπιά.»

Ο Λεοντίου πήρε το χαρτί.

«Τι άλλο;»

«Δεν υπάρχει φωτογραφία.»

«Χρώμα;»

«Υπάρχει μόνο περιγραφή.»

«Μέγεθος;»

«Διάφορα μεγέθη.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε το χαρτί στο γραφείο.

«Άρα δεν μπορούμε ακόμη να πούμε ότι το κουμπί ήταν από αυτό.»

«Όχι.»

Δεν υπήρχε λόγος να προχωρήσουν περισσότερο από όσο επέτρεπαν τα στοιχεία.

Το κουμπί ήταν μεταλλικό.

Τα ενδύματα της κλινικής είχαν μεταλλικά κουμπιά.

Αυτό ήταν όλο.

Προς το παρόν.

«Μπορούμε όμως να πούμε ότι στην κλινική υπήρχε, την ίδια περίοδο, ιατρικό ένδυμα με μεταλλικά κουμπιά.»

«Ναι.»

«Και αυτό είναι περισσότερο από ό,τι είχαμε χθες.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Δεν υπήρχε θρίαμβος.

Μόνο ένας ακόμη κρίκος.

Το επόμενο ερώτημα ήταν δυσκολότερο.

Ποιοι φορούσαν αυτά τα ενδύματα;

Τα αρχεία προσωπικού της κλινικής δεν ήταν πλήρη.

Υπήρχαν καταστάσεις εργαζομένων, αλλά όχι πάντοτε με ειδικότητα, βάρδια και ρουχισμό.

Ο Σταθόπουλος άρχισε να συγκρίνει τις παλιές καταστάσεις.

«Γιατροί.»

«Ναι.»

«Νοσηλεύτες.»

«Ναι.»

«Βοηθητικό προσωπικό.»

«Πιθανότατα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το έγγραφο.

«Άρα το κουμπί δεν μας δίνει πρόσωπο.»

«Όχι.»

«Μας δίνει κατηγορία.»

Ο Λεοντίου έκανε μια μικρή παύση.

«Και ούτε καν αυτό με βεβαιότητα ακόμη.»

«Σωστά.»

«Τότε ας μην προχωρήσουμε περισσότερο από τα στοιχεία.»

Ο Σταθόπουλος πήρε έναν δεύτερο φάκελο.

«Υπάρχει όμως κάτι που ίσως βοηθήσει.»

«Τι;»

«Οι καταστάσεις χορήγησης.»

«Υπάρχουν;»

«Όχι πλήρεις. Αλλά βρήκα μερικές.»

Άνοιξε τον φάκελο.

«Ορισμένα ενδύματα δίνονταν ανά τμήμα. Δεν καταγράφονταν πάντοτε ονομαστικά. Σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχει όμως υπεύθυνος παραλαβής.»

Ο Λεοντίου πήρε το πρώτο φύλλο.

«Ποιος;»

Ο Σταθόπουλος διάβασε.

«Υπεύθυνος ιατρικού τμήματος.»

«Όνομα;»

«Μάρκος Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου δεν μίλησε.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Αυτό είναι ενδιαφέρον.»

«Είναι.»

«Αλλά δεν σημαίνει ότι τα φορούσε εκείνος.»

«Όχι.»

«Μπορεί να ήταν απλώς υπεύθυνος για την παραλαβή.»

«Αυτό πρέπει να επιβεβαιώσουμε.»

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Και μετά θα δούμε ποιοι άλλοι εμφανίζονται.»

Δεν έψαξαν μόνο τον Ρηγόπουλο.

Αυτό ήταν το πρώτο πράγμα που αποφάσισε ο Λεοντίου.

Αν έψαχναν μόνο εκείνον, θα έφτιαχναν το συμπέρασμα πριν ολοκληρώσουν την έρευνα.

Έτσι ο Σταθόπουλος αναζήτησε όλες τις σχετικές καταστάσεις.

Σε διαφορετικές ημερομηνίες εμφανίζονταν διαφορετικά ονόματα ως υπεύθυνοι.

Άλλες παραλαβές είχαν γίνει από διοικητικό προσωπικό.

Άλλες από υπεύθυνους τμημάτων.

Σε μία από τις καταστάσεις υπήρχε το όνομα του Ρηγόπουλου.

Σε άλλες δύο εμφανίζονταν διαφορετικοί υπεύθυνοι.

Ο Λεοντίου σημείωσε:

ΠΑΡΑΛΑΒΗ ≠ ΧΡΗΣΗ

Κάτω από αυτό έγραψε:

ΝΑ ΕΛΕΓΧΘΕΙ Η ΔΙΑΝΟΜΗ

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Δεν θέλεις ακόμη να τους συνδέσουμε.»

«Θέλω να ξέρουμε πώς λειτουργούσε η διαδικασία.»

«Όπως κάναμε με το όχημα.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Ακριβώς.»

Η διαδικασία πρώτα.

Τα πρόσωπα μετά.

Το μεσημέρι εντόπισαν μια ακόμη παλιά εργαζόμενη.

Δέσποινα Αναγνωστοπούλου.

Είχε εργαστεί στην κλινική εκείνη την περίοδο.

Τη ρώτησαν για τον ρουχισμό.

Δεν χρειάστηκε να της δείξουν το κουμπί.

«Υπήρχαν συγκεκριμένες στολές;» ρώτησε ο Λεοντίου.

«Ναι.»

«Για όλους;»

«Όχι ακριβώς.»

«Τι εννοείτε;»

«Υπήρχαν διαφορετικά ρούχα ανάλογα με τη δουλειά. Οι γιατροί είχαν δικά τους. Το νοσηλευτικό προσωπικό άλλα.»

«Και τα κουμπιά;»

Η Αναγνωστοπούλου σκέφτηκε.

«Σε κάποια ήταν μεταλλικά.»

«Θυμάστε ποια;»

«Όχι με τόση λεπτομέρεια.»

«Οι γιατροί φορούσαν αυτά με τα μεταλλικά κουμπιά;»

«Νομίζω πως ναι.»

«Νομίζετε;»

Η γυναίκα τον κοίταξε.

«Έχουν περάσει είκοσι χρόνια..»

«Σωστά..»

Ο Λεοντίου δεν την πίεσε.

Η μνήμη μπορούσε να δώσει μια κατεύθυνση.

Δεν μπορούσε να γίνει από μόνη της απόδειξη.

«Θυμάστε πού φυλάσσονταν;»

«Σε έναν χώρο κοντά στα αποδυτήρια. Υπήρχε κάποιος που τα διαχειριζόταν.»

«Ποιος;»

«Δεν θυμάμαι.»

«Τα έπαιρνε ο καθένας προσωπικά;»

«Όχι πάντα. Υπήρχαν ρούχα που χρησιμοποιούνταν και επιστρέφονταν.»

Ο Λεοντίου έκανε μια μικρή παύση.

«Και τα κουμπιά;»

Η γυναίκα χαμογέλασε αμήχανα.

«Δεν κοιτούσαμε τα κουμπιά..»

Ο Λεοντίου ανταπέδωσε το χαμόγελο.

«Το καταλαβαίνω.»

Δεν υπήρχε τίποτα άλλο να πάρει από εκείνη.

Και αυτό ήταν επίσης πληροφορία.

Όταν επέστρεψαν στην υπηρεσία, ο Σταθόπουλος άνοιξε τις καταστάσεις προσωπικού.

«Έχουμε τρία ονόματα που εμφανίζονται σταθερά στην ιατρική ομάδα εκείνη την περίοδο.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε.

«Ρηγόπουλος.»

Μικρή παύση.

«Κυριακίδης.»

Και μετά:

«Μακρή.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τα τρία ονόματα.

Δεν τα ένωσε με το κουμπί.

Όχι ακόμη.

Τα ονόματα υπήρχαν ήδη στην παλιά δικογραφία.

Γιατροί της κλινικής.

Γιατροί που είχαν εργαστεί στη μελέτη.

Τώρα υπήρχε και ένα άλλο στοιχείο που τους έφερνε ξανά στο ίδιο σημείο.

Ο Σταθόπουλος γύρισε προς το μέρος του.

«Και οι τρεις αναφέρονται ως ιατρικό προσωπικό που είχε πρόσβαση στον συγκεκριμένο χώρο.»

«Στον χώρο των ενδυμάτων;»

«Σύμφωνα με τις παλιές καταστάσεις, ναι.»

«Και ποιος είχε ευθύνη της παραλαβής;»

«Ο Ρηγόπουλος σε μία από τις καταγεγραμμένες παραλαβές.»

«Μία.»

«Ναι.»

«Όχι όλες.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου πήρε τη φωτογραφία του κουμπιού.

Την έβαλε δίπλα στα τρία ονόματα.

Δεν είπε τίποτα.

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Τώρα αρχίζει να αποκτά σημασία», είπε τελικά.

«Τι;»

«Ότι το κουμπί μπορεί να συνδέεται με ένδυμα που χρησιμοποιούσε το ιατρικό προσωπικό.»

«Και;»

«Και οι τρεις ήταν γιατροί της κλινικής.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε το δάχτυλο πάνω στη φωτογραφία.

«Μπορεί.»

«Αλλά δεν ξέρουμε ακόμη αν το κουμπί προήλθε από τη στολή της Μαρίας.»

«Ούτε αν βρέθηκε εκεί μαζί της από την ίδια τη νύχτα.»

«Σωστά.»

«Και δεν ξέρουμε ποιος φορούσε το συγκεκριμένο ένδυμα.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τα τρία ονόματα.

Για πρώτη φορά, όμως, η παλιά κλινική δεν ήταν πια μόνο ο τόπος όπου είχε εξαφανιστεί η Μαρία.

Άρχιζε να γίνεται ένας χώρος μέσα στον οποίο επαναλαμβάνονταν συγκεκριμένες διαδικασίες, συγκεκριμένοι άνθρωποι και συγκεκριμένα συμφέροντα.

Και η έρευνα έπρεπε τώρα να επιστρέψει εκεί όπου είχε αρχίσει η Μαρία τη δική της έρευνα.

Στα αρχεία της μελέτης.

Στα ονόματα των ασθενών.

Στις ημερομηνίες.

Στις αποφάσεις.

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον φάκελο με τα ρούχα.

«Τι ψάχνουμε τώρα;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Πήρε τον παλιό φάκελο της Μαρίας και τον άνοιξε ξανά.

«Τι έκανε η Μαρία πριν εξαφανιστεί.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Τα αρχεία της μελέτης.»

«Ναι.»

«Έχουμε ήδη τα παλιά αρχεία.»

«Έχουμε όσα βρέθηκαν τότε.»

«Τι ψάχνουμε διαφορετικά;»

Ο Λεοντίου γύρισε μία σελίδα.

«Τώρα ξέρουμε ότι υπάρχει λόγος να κοιτάξουμε πιο προσεκτικά..»

Σήκωσε το βλέμμα.

«Και θέλω να δω τι είχε αρχίσει να βλέπει εκείνη.»

Για λίγα δευτερόλεπτα κανείς δεν μίλησε.

Το κουμπί είχε οδηγήσει στην κλινική.

Η κλινική είχε οδηγήσει ξανά στα τρία ονόματα.

Και τα τρία ονόματα υπήρχαν ήδη μέσα στη μελέτη.

Αυτό όμως δεν ήταν ακόμη η απάντηση.

Ήταν το σημείο όπου δύο διαφορετικές διαδρομές άρχιζαν να συναντιούνται.

Η μία ερχόταν από το δάσος.

Η άλλη από τα αρχεία.

Και αυτή τη φορά, ο Λεοντίου δεν ήθελε να κοιτάξει μόνο τι είχε συμβεί στη Μαρία.

Ήθελε να δει τι είχε ανακαλύψει λίγο πριν χαθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 40

ΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ

Ο φάκελος της Μαρίας ήταν λεπτός.

Ο Λεοντίου τον είχε ανοίξει πολλές φορές από τότε που ξαναζωντάνεψε η υπόθεση, αλλά εκείνο το πρωί τον κοίταξε διαφορετικά.

Μέχρι τώρα τον ενδιέφερε κυρίως ό,τι είχε καταγραφεί μετά την εξαφάνισή της.

Η αναφορά.

Οι καταθέσεις.

Οι έρευνες.

Οι τελευταίες γνωστές κινήσεις της.

Τώρα τον ενδιέφερε κάτι που είχε συμβεί πριν.

Τι είχε κάνει η ίδια.

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Έχω ζητήσει το υλικό της μελέτης.»

«Όλο;»

«Ό,τι έχει διασωθεί.»

«Και τα πρωτότυπα;»

«Όσα υπάρχουν ακόμη.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Θέλω και τα αρχεία που χρησιμοποιήθηκαν τότε στην εσωτερική έρευνα.»

«Αυτά είναι πιο δύσκολα.»

«Γιατί;»

«Επειδή μέρος του υλικού είχε επιστραφεί στην κλινική και μέρος είχε μείνει στη δικογραφία. Δεν είναι όλα μαζί.»

Ο Λεοντίου έκλεισε για λίγο τα μάτια.

Όχι από κούραση.

Από συγκέντρωση.

«Τότε θα τα ενώσουμε.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο που είχε φέρει.

«Υπάρχουν ήδη κάποιες αναφορές για τη μελέτη.»

«Τι λένε;»

«Τίποτα που να δείχνει τότε πρόβλημα. Η μελέτη συνεχίστηκε. Οι ασθενείς παρακολούθηθηκαν. Τα αποτελέσματα καταχωρίστηκαν.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη φωτοτυπία.

«Και η Μαρία;»

«Δεν υπάρχει αναφορά ότι έκανε επίσημη καταγγελία.»

«Το ξέρουμε.»

Ο Σταθόπουλος δίστασε.

«Υπάρχουν όμως κάποιες σημειώσεις της.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Πού;»

«Σε αντίγραφα φακέλων ασθενών.»

Αυτό ήταν διαφορετικό.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν κυνηγήσει τα ίχνη που είχαν αφήσει οι άλλοι.

Οι γιατροί.

Οι υπάλληλοι.

Οι καταγραφές.

Οι παλιές διαδικασίες.

Τώρα υπήρχε κάτι που είχε αφήσει η ίδια η Μαρία.

«Φέρε τα.»

Τα πρώτα κιβώτια έφτασαν λίγο αργότερα.

Δεν υπήρχε κάτι θεαματικό.

Παλιές καρτέλες.

Αντίγραφα εξετάσεων.

Έντυπα αξιολόγησης.

Ημερομηνίες.

Υπογραφές.

Έντυπα ένταξης.

Ο Σταθόπουλος τα τοποθέτησε πάνω στο γραφείο.

Ο Λεοντίου δεν άνοιξε αμέσως τον πρώτο φάκελο.

Κοίταξε τον σωρό.

Τόσα χαρτιά.

Τόσα ονόματα.

Τόσες αποφάσεις που είχαν παρθεί είκοσι χρόνια πριν και τώρα έπρεπε να διαβαστούν ξανά, όχι με τα μάτια εκείνων που τις είχαν πάρει, αλλά με τα μάτια κάποιου που γνώριζε ήδη ότι μία από τις γιατρούς που τις έλεγχε δεν είχε προλάβει να ολοκληρώσει την έρευνά της.

«Πώς δούλευε η Μαρία;»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Δεν ξέρω.»

«Έχεις δει τις παλιές σημειώσεις της;»

«Λίγες.»

Ο Λεοντίου πήρε μία.

Η γραφή ήταν καθαρή.

Όχι πολλές λέξεις.

Μόνο ό,τι χρειαζόταν.

Ημερομηνίες.

Παρατηρήσεις.

Ερωτήσεις.

Δεν υπήρχε τίποτα εντυπωσιακό στον τρόπο που έγραφε.

Κι όμως, ο τρόπος αυτός έλεγε κάτι.

Η Μαρία δεν έγραφε για να γεμίσει σελίδες.

Έγραφε για να κρατήσει αυτό που ήθελε να ξαναελέγξει.

Ο Λεοντίου γύρισε τη σελίδα.

Δίπλα σε έναν αριθμό φακέλου υπήρχε μια σύντομη σημείωση:

Να ελεγχθεί η σειρά των καταχωρίσεων.

Ο Λεοντίου την κοίταξε για λίγα δευτερόλεπτα.

«Αυτό το είχε γράψει η Μαρία;»

«Ναι.»

«Πότε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε την ημερομηνία.

«Λίγες ημέρες πριν εξαφανιστεί.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε τη σελίδα.

Για πρώτη φορά είχε μπροστά του κάτι που δεν χρειαζόταν να το συμπεράνει.

Η Μαρία είχε πράγματι αρχίσει να ελέγχει τη διαδικασία.

«Άρα είχε ήδη αρχίσει να ελέγχει τη διαδικασία.»

«Ναι.»

«Όχι γενικά.»

«Όχι. Συγκεκριμένους φακέλους.»

Ο Λεοντίου άνοιξε τον πρώτο.

Ήταν ο φάκελος του Βλάχου.

Διάβασε τις ημερομηνίες.

Παραπομπή.

Προκαταρκτική αξιολόγηση.

Εξέταση.

Τελική καταχώριση.

Η σειρά ήταν εκεί.

Όπως την είχαν βρει στα παλιά αρχεία.

Ο Σταθόπουλος πήρε τον δεύτερο.

«Λαμπράκης.»

Άνοιξε τον φάκελο.

Ξανά.

Η ίδια αναστροφή.

Ο Λεοντίου δεν μίλησε.

Έβγαλε από το συρτάρι ένα φύλλο χαρτί.

Έγραψε:

Βλάχος — αξιολόγηση 21/6 — εξέταση 22/6

Από κάτω:

Λαμπράκης — αξιολόγηση 27/6 — εξέταση 28/6

Και μετά:

Ρηγόπουλος — αρχικός αξιολογητής και στις δύο περιπτώσεις.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Το είχαμε ήδη.»

«Ναι.»

«Τώρα όμως έχουμε και τις σημειώσεις της.»

«Αυτό αλλάζει τη βαρύτητα.»

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου σήκωσε τη σελίδα.

«Γιατί δεν ψάχνουμε εμείς εκ των υστέρων μια τυχαία ασυμφωνία. Ξέρουμε ότι την είχε εντοπίσει εκείνη.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Αυτό ήταν το στοιχείο που έλειπε μέχρι τότε.

Δεν είχαν μόνο δύο φακέλους που παρουσίαζαν την ίδια παράξενη σειρά.
Είχαν δύο φακέλους τους οποίους είχε προσέξει η Μαρία πριν εξαφανιστεί.
Άρα η σκέψη τους δεν ξεκινούσε από το μηδέν.
Ξεκινούσε από εκεί που είχε σταματήσει η δική της.
Συνέχισαν με τους υπόλοιπους φακέλους.
Οι περισσότεροι ήταν κανονικοί.
Η διαδικασία ακολουθούσε τη σειρά που προέβλεπε το πρωτόκολλο.
Παραπομπή.
Προέλεγχος.
Εξέταση.
Αξιολόγηση.
Ένταξη.
Ο Λεοντίου άρχισε να σημειώνει τα ονόματα των γιατρών.
Ρηγόπουλος.
Κυριακίδης.
Μακρή.
Οι τρεις εμφανίζονταν ξανά και ξανά.
Δεν υπήρχε κάτι παράξενο σε αυτό.
Ήταν οι γιατροί που συμμετείχαν στη μελέτη.
Είχαν διαφορετικούς ρόλους.
Άλλος αξιολογούσε.
Άλλος εξέταζε.
Άλλος υπέγραφε.
Η παρουσία τους από μόνη της δεν σήμαινε τίποτα.
Ο Λεοντίου το ήξερε.
Γι' αυτό δεν έψαχνε ονόματα.

Έψαχνε επαναλήψεις.

«Δες αυτό», είπε ο Σταθόπουλος.

Του έδωσε έναν φάκελο.

«Τι έχει;»

«Ο ασθενής μπήκε κανονικά. Αλλά το αποτέλεσμα της εξέτασης καταχωρίστηκε πριν από την ημερομηνία της αξιολόγησης.»

Ο Λεοντίου πήρε τον φάκελο.

Κοίταξε ξανά τις ημερομηνίες.

«Είσαι σίγουρος;»

«Το επιβεβαίωσα με το εργαστηριακό φύλλο.»

«Πόσο πριν;»

«Μία ημέρα.»

Ο Λεοντίου διάβασε την καταχώριση.

«Και ο αρχικός αξιολογητής;»

«Κυριακίδης.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Και αυτός ο ασθενής;»

«Μπήκε κανονικά.»

«Υπάρχει άλλη εξέταση που να επιβεβαιώνει το αποτέλεσμα;»

«Ναι.»

«Άρα η διαδικασία είναι σωστή;»

Ο Σταθόπουλος δίστασε.

«Η σειρά αυτή τη φορά είναι σωστή.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου επέστρεψε τον φάκελο.

«Τότε δεν έχουμε το ίδιο πράγμα.»

«Όχι.»

«Και αυτό είναι σημαντικό.»

«Γιατί;»

«Γιατί δεν πρέπει να μετρήσουμε κάθε διαφορετική ημερομηνία ως παρατυπία.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Μόνο ό,τι παραβιάζει τη διαδικασία.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τους δύο πρώτους φακέλους.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Εκεί δεν υπήρχε απλώς διαφορετική ημερομηνία.

Η απαιτούμενη εξέταση δεν είχε πραγματοποιηθεί ακόμη όταν είχε καταγραφεί η αξιολόγηση.

Αυτό ήταν διαφορετικό.

Προχώρησαν στους επόμενους φακέλους.

Τρίτος.

Τέταρτος.

Πέμπτος.

Έκτος.

Οι περισσότερες περιπτώσεις ήταν καθαρές.

Σε κάποιες υπήρχαν διορθώσεις.

Σε άλλες καθυστερημένες καταχωρίσεις.

Σε μία περίπτωση η εξέταση είχε γίνει την ίδια ημέρα με την αξιολόγηση, αλλά η ώρα της εξέτασης ήταν καταγεγραμμένη πριν από την ώρα της αξιολόγησης.

Ο Λεοντίου την κράτησε.

«Αυτό είναι σωστό.»

«Ναι.»

«Η ημερομηνία από μόνη της δεν αρκεί.»

«Η ώρα λύνει το ζήτημα.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Αρχίζω να καταλαβαίνω γιατί η Μαρία το έψαχνε τόσο αναλυτικά.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε.

Είχε αρχίσει να το καταλαβαίνει κι εκείνος.

Η Μαρία δεν είχε ψάξει για ένα μεγάλο λάθος.

Είχε ψάξει για τη σειρά.

Για το αν κάθε απόφαση είχε στηριχθεί σε στοιχεία που υπήρχαν πραγματικά τη στιγμή που λαμβανόταν.

Αυτό ήταν πολύ πιο δύσκολο να φανεί αν κανείς κοιτούσε μόνο το τελικό αποτέλεσμα.

Το απόγευμα είχαν μπροστά τους δεκάδες φακέλους.

Ο Σταθόπουλος έφτιαξε έναν πίνακα.

Όνομα ασθενούς.

Κριτήριο ένταξης.

Εξέταση.

Ημερομηνία αξιολόγησης.

Αρχικός αξιολογητής.

Τελική απόφαση.

Ο Λεοντίου κοίταξε τις γραμμές.

«Πόσους έχουμε;»

«Όλους όσους μπορέσαμε να συγκεντρώσουμε.»

«Και πόσες περιπτώσεις μοιάζουν με του Βλάχου και του Λαμπράκη;»

«Μόνο αυτές.»

«Σε όλο το υλικό;»

«Μέχρι τώρα, ναι.»

Ο Λεοντίου δεν αρκέστηκε στο «μέχρι τώρα».

«Θέλω να ξέρουμε ακριβώς τι ελέγχθηκε.»

Ο Σταθόπουλος τού έδειξε τις σημειώσεις.

«Εγινε διασταύρωση με τα εργαστηριακά φύλλα.»

«Και με τις ημερομηνίες καταχώρισης;»

«Ναι.»

«Και τα πρωτόκολλα;»

«Ναι.»

«Και τις υπογραφές;»

«Όπου υπάρχουν.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Τότε έχουμε κάτι.»

«Τι;»

«Όχι ακόμη ποιος το έκανε.»

«Το ξέρουμε για τις δύο περιπτώσεις.»

«Ξέρουμε ποιος υπέγραψε την αξιολόγηση.»

«Ρηγόπουλος.»

«Ναι.»

«Και στις δύο.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Αυτό είναι αρκετό για να τον καλέσουμε;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε σταθερά.

«Όχι.»

«Γιατί;»

«Γιατί ακόμη δεν ξέρουμε αν πρόκειται για λάθος, παράλειψη ή σκόπιμη ενέργεια.»

«Δύο ίδιες περιπτώσεις.»

«Είναι σοβαρό.»

«Και πάλι;»

«Και πάλι δεν είναι απόδειξη πρόθεσης.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε σιωπηλός.

Ο Λεοντίου πήρε τον πίνακα.

«Πρέπει να βρούμε τι ακολούθησε αυτές τις δύο αξιολογήσεις.»

«Την ένταξη;»

«Όχι μόνο.»

«Τι άλλο;»

«Τι συνέβη στους ασθενείς μετά.»

Άνοιξαν τους δύο φακέλους ξανά.

Ο Βλάχος είχε ενταχθεί στη μελέτη.

Ο Λαμπράκης επίσης.

Και οι δύο είχαν λάβει το φάρμακο.

Οι επόμενες καταχωρίσεις έδειχναν παρακολούθηση.

Εξετάσεις.

Επανεκτιμήσεις.

Αναφορές για ανεπιθύμητες ενέργειες.

Ο Λεοντίου διάβασε τις σελίδες μία προς μία.

Δεν υπήρχε κάτι που να τους συνδέει.

Δεν υπήρχε κοινή επιπλοκή.

Δεν υπήρχε κοινή ημερομηνία.

Δεν υπήρχε κάποιο στοιχείο που να δείχνει ότι είχαν επιλεγεί για συγκεκριμένο λόγο.

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο στον φάκελο του Βλάχου.

«Άρα δεν ψάχνουμε αν τους έβαλαν στη μελέτη επειδή συνέβη κάτι μετά.»

«Όχι.»

«Ψάχνουμε γιατί τους έβαλαν ενώ η διαδικασία δεν είχε ολοκληρωθεί.»

«Ναι.»

«Και αν αυτό έγινε και σε άλλους.»

Ο Σταθόπουλος απάντησε αμέσως.

«Δεν έγινε.»

Ο Λεοντίου τον διόρθωσε ήρεμα.

«Στα αρχεία που έχουμε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Στα αρχεία που έχουμε.»

Λίγο πριν φύγουν, ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν ακόμη φάκελο.

«Έχω κάτι που ίσως πρέπει να δεις.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

«Τι είναι;»

«Ένας ασθενής που αποκλείστηκε.»

«Γιατί;»

«Δεν πληρούσε το κριτήριο.»

«Κανονικά;»

«Ναι.»

«Ποιος τον αξιολόγησε;»

«Μακρή.»

«Και γιατί τον κρατάς;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε μια σημείωση.

«Επειδή υπάρχει μια χειρόγραφη παρατήρηση της Μαρίας.»

Ο Λεοντίου διάβασε.

Ήταν μία μόνο φράση:

Σωστή απόφαση αποκλεισμού. Να συγκριθεί με τις περιπτώσεις ένταξης.

Ο Λεοντίου ξαναδιάβασε τη φράση.

«Πότε το έγραψε;»

«Η ημερομηνία είναι δύο ημέρες πριν εξαφανιστεί.»

Για πρώτη φορά εκείνο το απόγευμα, ο Λεοντίου έμεινε πολλή ώρα χωρίς να μιλήσει.

Δεν είχε βρει ακόμη το έγκλημα.

Είχε όμως αρχίσει να βλέπει την ερώτηση που είχε απασχολήσει τη Μαρία.

Γιατί ένας ασθενής αποκλειόταν κανονικά, ενώ ένας άλλος μπορούσε να ενταχθεί χωρίς να έχει ολοκληρωθεί ακόμη το απαιτούμενο κριτήριο;

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Να ψάξουμε όλους τους αποκλεισμούς;»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Όλους.»

«Και τις εντάξεις;»

«Μαζί.»

«Για να δούμε αν υπάρχει διαφορά.»

«Όχι.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

Ο Λεοντίου διόρθωσε:

«Για να δούμε αν υπάρχει κανόνας.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τα αρχεία.

«Και οι τρεις γιατροί;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το όνομα της Μαρίας πάνω στον φάκελο.

«Δεν ψάχνουμε ακόμη τους τρεις.»

«Τότε τι ψάχνουμε;»

Ο Λεοντίου απάντησε χωρίς να σηκώσει το βλέμμα.

«Αυτό που έψαχνε εκείνη.»

Έκλεισε τον φάκελο.

«Τη διαδικασία.»

Έξω είχε ήδη νυχτώσει.

Μέσα στην υπηρεσία έμειναν αναμμένα μόνο λίγα φώτα.

Πάνω στο γραφείο είχαν μείνει οι φάκελοι των ασθενών, ο πίνακας με τις ημερομηνίες και η φωτογραφία του μικρού μεταλλικού κουμπιού.

Δύο διαφορετικές διαδρομές.

Το δάσος.

Η κλινική.

Και ανάμεσά τους, τώρα, οι αποφάσεις που είχαν παρθεί είκοσι χρόνια πριν.

Ο Λεοντίου δεν ήξερε ακόμη ποιος είχε σκοτώσει τη Μαρία.

Δεν ήξερε ακόμη αν το κουμπί ανήκε πραγματικά σε ρούχο της κλινικής.

Δεν ήξερε ακόμη αν οι δύο αναστροφές στις ημερομηνίες ήταν η αρχή μιας μεγαλύτερης παραποίησης.

Αλλά ήξερε κάτι που δεν ήξερε το πρωί.

Η Μαρία δεν είχε κοιτάξει απλώς φακέλους.

Είχε αρχίσει να συγκρίνει εκείνους που μπήκαν στη μελέτη με εκείνους που έμειναν έξω.

Και ίσως η απάντηση να βρισκόταν ακριβώς εκεί.

Όχι στους ασθενείς που είχαν ενταχθεί.

Αλλά στη διαφορά ανάμεσα σε εκείνους που μπορούσαν να μουν και σε εκείνους που δεν μπορούσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 41

ΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΙ

Το επόμενο πρωί, ο Σταθόπουλος είχε ήδη φέρει τους φακέλους.

Ήταν περισσότεροι απ' όσους χωρούσαν άνετα πάνω στο γραφείο.

Ασθενείς που είχαν ενταχθεί.

Ασθενείς που είχαν αποκλειστεί.

Ασθενείς που είχαν παραπεμφθεί αλλά δεν είχαν ολοκληρώσει τη διαδικασία.

Και ανάμεσά τους, οι δύο φάκελοι που είχαν τραβήξει πρώτοι την προσοχή της Μαρίας.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον σωρό χωρίς να αγγίζει τίποτα.

Είχε πλέον αρκετά στοιχεία για να ξέρει ότι η ποσότητα των φακέλων δεν είχε σημασία.

Σημασία είχε τι θα μπορούσε να αποδειχθεί μέσα από αυτούς.

«Πόσοι αποκλείστηκαν;»

«Από όσους μπορέσαμε να επιβεβαιώσουμε, είκοσι επτά.»

«Και πόσοι εντάχθηκαν;»

«Τριάντα τέσσερις.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το γραφείο.

«Θέλω να τους δούμε όλους.»

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Με ποια σειρά;»

«Πρώτα οι αποκλεισμοί.»

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου πήρε τον πρώτο φάκελο.

«Γιατί εκεί δεν έχουμε μόνο το ποιος μπήκε.»

Σήκωσε τα μάτια.

«Έχουμε και το ποιος έμεινε έξω.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον πρώτο φάκελο.

Ο ασθενής είχε αποκλειστεί επειδή δεν πληρούσε ένα από τα βασικά κριτήρια.

Ο απαιτούμενος έλεγχος υπήρχε στον φάκελο.

Το αποτέλεσμα ήταν καταγεγραμμένο.

Η αξιολόγηση είχε γίνει μετά.

Η απόφαση είχε ακολουθήσει.

Ο Λεοντίου πέρασε τις σελίδες μία μία.

Δεν υπήρχε ασυμφωνία.

«Επόμενος.»

Ο δεύτερος ασθενής είχε αποκλειστεί λόγω προηγούμενου ιατρικού ιστορικού.

Το ιστορικό είχε καταγραφεί πριν από την αξιολόγηση.

Η πληροφορία υπήρχε.

Ο γιατρός την είχε στη διάθεσή του.

Η απόφαση είχε στηριχθεί σε αυτή.

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Επόμενος.»

Ο τρίτος δεν είχε ολοκληρώσει μια απαιτούμενη εξέταση.

Δεν εντάχθηκε.

Ο λόγος ήταν σαφής.

Η εξέταση έλειπε.

Και χωρίς αυτήν δεν μπορούσε να προχωρήσει η διαδικασία.

Ο τέταρτος είχε αποφασίσει ο ίδιος να μη συμμετάσχει.

Ο πέμπτος είχε παραπεμφθεί, αλλά δεν κρίθηκε κατάλληλος.

Οι λόγοι άλλαζαν από φάκελο σε φάκελο.

Η διαδικασία, όμως, παρέμενε ίδια.

Όταν ένα απαιτούμενο στοιχείο δεν υπήρχε, η απόφαση περί ένταξης δεν προχωρούσε.

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι του.

Σημείωσε:

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ — ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΠΡΟΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Σχεδόν όλοι έτσι.»

«Σχεδόν;»

«Υπάρχουν δύο περιπτώσεις με καθυστερημένη καταχώριση.»

«Τι σημαίνει;»

«Η εξέταση έγινε κανονικά. Απλώς η καταχώριση στο αρχείο έγινε αργότερα.»

«Επιβεβαιώθηκε από το εργαστήριο;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις δύο περιπτώσεις.

«Άρα δεν μας ενδιαφέρουν.»

Ο Σταθόπουλος τις σημείωσε ως ελεγμένες.

«Μένουν οι υπόλοιπες.»

Πέρασαν αρκετές ώρες.

Ο Λεοντίου δεν επέτρεψε να γίνει η δουλειά μηχανικά.

Δεν ήθελε έναν έλεγχο όπου ο ένας θα διάβαζε ημερομηνίες και ο άλλος θα έβαζε σημάδια δίπλα στα ονόματα.

Κάθε φάκελος περνούσε από τα ίδια ερωτήματα.

Ποιος παρέπεμψε τον ασθενή;

Πότε έγινε ο προέλεγχος;

Ποια εξέταση απαιτούνταν;

Πότε έγινε;

Πότε υπήρχε το αποτέλεσμα;

Πότε αξιολογήθηκε ο ασθενής;

Ποιος πήρε την απόφαση;

Και, τελικά, γιατί αποκλείστηκε ή εντάχθηκε;

Ο Σταθόπουλος άρχισε να οργανώνει τα στοιχεία στον πίνακα.

Δύο στήλες.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

ΕΝΤΑΞΗ

Ύστερα πρόσθεσε μια τρίτη.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ

Οι περισσότερες γραμμές ήταν ίδιες.

Αυτό που έπρεπε να υπάρχει πριν από την απόφαση, υπήρχε.

Και όταν δεν υπήρχε, ο ασθενής συνήθως αποκλειόταν.

Ο Λεοντίου στάθηκε μπροστά στον πίνακα.

«Τώρα βάλε τους δύο.»

Ο Σταθόπουλος έγραψε:

ΒΛΑΧΟΣ

ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

Και στις δύο περιπτώσεις, η τρίτη στήλη έμενε κενή.

Ο απαιτούμενος έλεγχος δεν είχε πραγματοποιηθεί.

Κι όμως, η αξιολόγηση είχε ήδη καταγραφεί.

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Δεν χρειάστηκε να πει αμέσως τι σήμαινε αυτό.

Το είχαν δει ξανά.

Μόνο που τώρα το έβλεπαν μέσα σε ένα σύνολο.

«Αυτό είναι το πρώτο πραγματικό κοινό σημείο.»

«Ναι.»

«Όχι ότι ήταν ασθενείς.»

«Όχι.»

«Όχι ότι είχαν συγκεκριμένο ιστορικό.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έδειξε τις δύο γραμμές.

«Η σειρά.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Η ίδια αναστροφή.»

Το μεσημέρι, ο Σταθόπουλος έβαλε μπροστά τους και τους φακέλους των ενταγμένων ασθενών.

Ο αριθμός ήταν πολύ μεγαλύτερος.

«Τριάντα τέσσερις.»

«Πόσοι από αυτούς αξιολογήθηκαν από τον Ρηγόπουλο;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον πίνακα.

«Δεκαεπτά.»

«Ο Κυριακίδης;»

«Εννέα.»

«Η Μακρή;»

«Οκτώ.»

Ο Λεοντίου έγραψε τους αριθμούς.

17.

18.

19.

Τους κοίταξε για λίγο.

«Άρα κανείς δεν έχει αποκλειστικό ρόλο.»

«Όχι.»

«Και οι τρεις είχαν δικαίωμα να αξιολογούν.»

«Ναι.»

«Προχώρα.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να καταγράφει τη σειρά των βημάτων για κάθε ασθενή.

Οι περισσότερες εντάξεις ήταν κανονικές.

Η απαιτούμενη εξέταση προηγούνταν της τελικής αξιολόγησης.

Τα αποτελέσματα υπήρχαν.

Οι υπογραφές ακολουθούσαν.

Σε κάποιες περιπτώσεις η απόφαση είχε ληφθεί από έναν γιατρό και το επόμενο στάδιο είχε αναλάβει άλλος.

Σε άλλες, ο ίδιος γιατρός είχε κάνει περισσότερα από ένα βήματα.

Ο Λεοντίου δεν σταματούσε εκεί.

Δεν θεωρούσε καμία διαφορά ύποπτη μόνο και μόνο επειδή ήταν διαφορετική από την προηγούμενη.

«Διαφορετικό δεν σημαίνει λάθος.»

«Το ξέρω.»

«Και λάθος δεν σημαίνει σκόπιμο.»

«Το ξέρω.»

«Κράτα τα ξεχωριστά.»

«Τα κρατάω.»

Ο έλεγχος συνέχισε.

Αργά το απόγευμα, ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

Δεν γύρισε αμέσως σελίδα.

Κοίταζε ένα χαρτί.

«Έχω κάτι.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Τι;»

«Έκανα μια δεύτερη ομαδοποίηση.»

«Με βάση;»

«Τον λόγο αποκλεισμού.»

Του έδωσε το χαρτί.

Οι λόγοι ήταν διαφορετικοί.

Μη επιβεβαιωμένο κριτήριο.

Προηγούμενο ιστορικό.

Απουσία εξέτασης.

Ακατάλληλη φαρμακευτική αγωγή.

Άλλες ιατρικές προϋποθέσεις.

Ο Λεοντίου διάβασε τις κατηγορίες.

«Και;»

«Στους περισσότερους αποκλεισμούς, ο λόγος υπήρχε πριν από την απόφαση.»

«Σωστά.»

«Αλλά υπάρχει κάτι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν δεύτερο πίνακα.

«Στους ενταγμένους υπάρχουν αρκετοί ασθενείς που βρίσκονται πολύ κοντά στα όρια των κριτηρίων.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Αυτό το είχαμε δει.»

«Ναι.»

«Και;»

«Θέλω να δω αν η επιλογή των ασθενών που βρίσκονται κοντά στο όριο έχει σχέση με τη σειρά των διαδικασιών.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε για λίγο.

«Αυτό είναι σωστή ερώτηση.»

«Δεν ξέρω ακόμη αν βγάζει κάπου.»

«Δεν χρειάζεται να ξέρεις.»

Πήρε τον πίνακα.

«Ελεγξέ το.»

Η σύγκριση χρειάστηκε περισσότερες ώρες.

Δεν υπήρχε ένας κανόνας που να φαινόταν αμέσως.

Κάποιοι ασθενείς με οριακές τιμές είχαν ακολουθήσει απολύτως κανονική διαδικασία.

Άλλοι είχαν αποκλειστεί.

Κάποιοι είχαν ενταχθεί.

Δεν υπήρχε ένας γιατρός που να χειριζόταν μόνο τις οριακές περιπτώσεις.

Ούτε ένας συγκεκριμένος τύπος ασθενούς που να εμφανίζεται μόνο στις εντάξεις.

Ο Λεοντίου διάβασε ξανά τα στοιχεία.

«Δεν είναι εκεί.»

«Τι ψάχνουμε τότε;»

«Τη στιγμή της απόφασης.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Τι εννοείς;»

«Αν η απόφαση καταγραφόταν πριν υπάρξει το στοιχείο πάνω στο οποίο υποτίθεται ότι βασιζόταν, τότε πρέπει να δούμε τι ακολούθησε.»

Ο Σταθόπουλος έσκυψε πάνω από τους φακέλους.

«Στους Βλάχο και Λαμπράκη, το αποτέλεσμα ήρθε μετά.»

«Ναι.»

«Και ήταν τελικά μέσα στα όρια.»

«Ναι.»

«Άρα κάποιος θα μπορούσε να έχει υπολογίσει ότι θα ήταν κατάλληλοι.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Η φράση έμεινε ανάμεσά τους.

«Θα μπορούσε.»

«Αλλά θα μπορούσε και να ήταν απλώς λάθος.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τους δύο φακέλους.

«Και αν υπήρχαν κι άλλες τέτοιες περιπτώσεις;»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Τότε δεν θα κοιτούσαμε πια δύο φακέλους.»

Μικρή παύση.

«Θα κοιτούσαμε τρόπο.»

«Θα κοιτούσαμε αν υπάρχει επαναλαμβανόμενο μοτίβο.»

«Ακριβώς.»

Το επόμενο βήμα ήταν οι συγκεντρωτικοί πίνακες της μελέτης.

Όχι οι ατομικοί φάκελοι.

Οι καταστάσεις που χρησιμοποιούνταν για τις αναφορές.

Εκεί καταγράφονταν οι συμμετέχοντες, οι ημερομηνίες ένταξης, οι αξιολογητές και βασικά στοιχεία της μελέτης.

Ο Σταθόπουλος βρήκε έναν πίνακα που είχε χρησιμοποιηθεί σε παλαιότερη αναφορά.

«Εδώ έχουμε σαράντα έναν.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον πίνακα.

«Εμείς έχουμε τριάντα τέσσερις ενταγμένους.»

«Ναι.»

«Οι υπόλοιποι;»

«Πρέπει να ήταν αρχικά καταχωρισμένοι και μετά να αποκλείστηκαν ή να μην ολοκληρώσαν την ένταξη.»

«Ποιοι είναι;»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να συγκρίνει τα ονόματα.

Ένας.

Δύο.

Τρεις.

Κάποια υπήρχαν στους φακέλους.

Κάποια όχι.

Σε μία περίπτωση υπήρχε μόνο αριθμός φακέλου.

Σε άλλη υπήρχε όνομα αλλά όχι ο πλήρης φάκελος.

Ο Λεοντίου έσκυψε πάνω από τον πίνακα.

«Αυτούς θέλω.»

«Δεν ξέρουμε ακόμη τι έγινε.»

«Γι' αυτό.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τους αριθμούς.

«Είναι επτά.»

«Βρες τι απέγιναν οι επτά φάκελοι.»

«Και αν δεν υπάρχουν;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον πίνακα.

«Τότε θέλω να ξέρω αν υπάρχει λόγος που δεν υπάρχουν.»

Μία ώρα αργότερα είχαν ήδη βρει τρεις.

Οι δύο ήταν πλήρεις.

Ο ένας ήταν ελλιπής.

Οι δύο πρώτοι είχαν αποκλειστεί κανονικά.

Ο τρίτος ήταν διαφορετικός.

Ο Σταθόπουλος άφησε τον φάκελο μπροστά στον Λεοντίου.

«Κοίτα την ημερομηνία.»

Ο Λεοντίου διάβασε.

Η αρχική αξιολόγηση είχε γίνει.

Η εξέταση είχε προγραμματιστεί για την επόμενη ημέρα.

Η ένταξη δεν είχε ολοκληρωθεί.

«Και μετά;»

«Δεν υπάρχει καταχώριση της εξέτασης.»

«Αποκλείστηκε;»

«Δεν υπάρχει τελική απόφαση.»

Ο Λεοντίου γύρισε σελίδα.

Τίποτα.

Άλλη μία.

Τίποτα.

«Ποιος αξιολόγησε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τη σελίδα.

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου έμεινε ακίνητος.

Δεν είπε τίποτα.

Δεν υπήρχε λόγος.

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε ότι έπρεπε να συνεχίσει.

«Και τι έγινε μετά;»

Ο Λεοντίου μίλησε ήρεμα.

«Δεν ξέρουμε.»

«Να ψάξω;»

«Βρες το.»

Δεν σταμάτησαν εκεί.

Έψαξαν τα εργαστηριακά αρχεία.

Δεν υπήρχε αποτέλεσμα για τον συγκεκριμένο ασθενή.

Έψαξαν τις καταστάσεις ένταξης.

Δεν υπήρχε.

Έψαξαν τις αναφορές παρακολούθησης.

Δεν υπήρχε.

Ο φάκελος σταματούσε στην αρχική αξιολόγηση.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον Λεοντίου.

«Αυτό είναι πιο περίεργο από τους άλλους δύο.»

«Ναι.»

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τον φάκελο.

«Γιατί δεν έχουμε ούτε ένταξη ούτε αποκλεισμό.»

«Άρα μπορεί να μην προχώρησε.»

«Μπορεί.»

«Και μπορεί απλώς να έφυγε από τη μελέτη.»

«Μπορεί.»

«Χωρίς να καταγραφεί;»

«Αυτό είναι που πρέπει να ελέγξουμε.»

Ο Λεοντίου πήρε τον φάκελο.

Στο κάτω μέρος υπήρχε μια μικρή χειρόγραφη σημείωση.

Μόνο δύο λέξεις.

Να επανεξεταστεί.

Ο Σταθόπουλος πλησίασε.

«Ποιος το έγραψε;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σελίδα.

«Δεν υπάρχει υπογραφή.»

«Μπορούμε να αναγνωρίσουμε τη γραφή;»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τη σημείωση.

«Όχι ακόμη.»

Δεν ήταν απόδειξη τίποτα.

Ούτε για τον Ρηγόπουλο.

Ούτε για τη μελέτη.

Ούτε για τη Μαρία.

Ήταν, όμως, μια περίπτωση που δεν ταίριαζε ούτε στο κανονικό μοτίβο των αποκλεισμών ούτε σε εκείνο των εντάξεων.

Και υπήρχε κάτι ακόμη.

Ο φάκελος δεν είχε μείνει κρυμμένος σε κάποιο άγνωστο αρχείο.

Η Μαρία τον είχε βάλει ανάμεσα στα υλικά που είχε συγκεντρώσει για τον δικό της έλεγχο.

Ο Λεοντίου το διαπίστωσε από τη θέση του φακέλου ανάμεσα στα υπόλοιπα χαρτιά.

Δεν είχε κρατήσει μόνο τις περιπτώσεις όπου είχε ήδη βρει κάτι.

Είχε κρατήσει και αυτή.

Μια περίπτωση που έμενε στη μέση.

Στην άκρη της τελευταίας σελίδας υπήρχε μια ημερομηνία, γραμμένη με το χέρι της.

Δύο ημέρες πριν εξαφανιστεί.

Ο Λεοντίου την κοίταξε ξανά.

Αυτή τη φορά δεν κοίταξε μόνο τον φάκελο.

Κοίταξε τη θέση του ανάμεσα στους υπόλοιπους.

Τους είχε συγκεντρώσει όλους μαζί.

Εντάξεις.

Αποκλεισμούς.

Περιπτώσεις που είχαν μείνει στη μέση.

Η Μαρία δεν είχε κρατήσει μόνο όσα θεωρούσε λανθασμένα.

Είχε κρατήσει και όσα δεν μπορούσε ακόμη να εξηγήσει.

Ο Σταθόπουλος έσκυψε πάνω από το γραφείο.

«Τι κάνουμε με αυτόν;»

Ο Λεοντίου έκλεισε αργά τον φάκελο.

«Πρώτα θα βρούμε ποιος ήταν ο ασθενής.»

«Και μετά;»

«Μετά θα δούμε τι συνέβη πραγματικά στη διαδικασία του.»

«Και τη σημείωση;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τις δύο λέξεις.

Να επανεξεταστεί.

«Κι αυτή.»

Έβαλε τον φάκελο στην άκρη.

Για πρώτη φορά, η έρευνα δεν είχε μπροστά της μόνο δύο περιπτώσεις όπου η διαδικασία είχε αντιστραφεί.

Είχε έναν ακόμη ασθενή.

Μια απόφαση που δεν ολοκληρώθηκε.

Και μια σημείωση που κανείς δεν είχε ακόμη εξηγήσει.

Και κάπου ανάμεσα σε αυτά τα τρία, η Μαρία είχε σταματήσει να ψάχνει απλώς αν υπήρχε λάθος.

Είχε αρχίσει να ψάχνει κάτι βαθύτερο.

Αν κάποιος αποφάσιζε ποιος θα μπορούσε να μπει στη μελέτη πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία που θα το δικαιολογούσε.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον κλειστό φάκελο.

Δεν ήξερε ακόμη αν αυτή η περίπτωση θα τους οδηγούσε κάπου.

Δεν ήξερε αν η χειρόγραφη σημείωση ήταν της Μαρίας ή κάποιου άλλου.

Δεν ήξερε γιατί ο φάκελος είχε μείνει χωρίς τελική απόφαση.

Αλλά ήξερε ότι η Μαρία είχε θεωρήσει πως άξιζε να τον κρατήσει.

Και αυτό, είκοσι χρόνια αργότερα, ήταν αρκετός λόγος για να μην τον αφήσουν στην άκρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 42

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ

Ο Σταθόπουλος άνοιξε ξανά τον συγκεντρωτικό πίνακα.

Ο αριθμός του φακέλου ήταν το μόνο ασφαλές στοιχείο που είχαν.

Ούτε πλήρης φάκελος.

Ούτε τελική απόφαση.

Ούτε αποτέλεσμα εξέτασης.

Μόνο ένας αριθμός και ένα όνομα που δεν είχε ακόμη εντοπιστεί στα υπόλοιπα αρχεία.

Ο Λεοντίου στάθηκε δίπλα του.

«Βρήκα κάτι», είπε ο Σταθόπουλος.

«Τι;»

«Ο αριθμός υπάρχει σε παλιό διοικητικό κατάλογο.»

Ο Λεοντίου πλησίασε περισσότερο.

«Και;»

«Έχει όνομα.»

Ο Σταθόπουλος έστρεψε την οθόνη προς το μέρος του.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ.

Ο Λεοντίου διάβασε το όνομα χωρίς να μιλήσει.

Ήταν η πρώτη φορά που ο αριθμός του φακέλου αποκτούσε πρόσωπο.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν μόνο μια ακολουθία καταχωρίσεων που σταματούσε απότομα.

Τώρα είχαν άνθρωπο.

«Ηλικία;»

«Σαράντα έξι τότε.»

«Παραπομπή;»

«Ιδιώτης γιατρός.»

«Ημερομηνία;»

«Δεκατέσσερις Ιουνίου.»

Ο Λεοντίου πήρε το χαρτί.

«Και η αξιολόγηση;»

«Δεκαπέντε.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Ρηγόπουλος;»

«Ναι.»

Για μια στιγμή κανείς δεν μίλησε.

Δεν ήταν το όνομα που τους εξέπληττε.

Το είχαν ήδη συναντήσει.

Ήταν η θέση του μέσα στη συγκεκριμένη διαδρομή.

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τα στοιχεία.

«Η εξέταση;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τα υπόλοιπα αρχεία.

«Είχε προγραμματιστεί για τις δεκαέξι.»

«Και δεν υπάρχει αποτέλεσμα.»

«Όχι.»

«Ούτε αποκλεισμός.»

«Όχι.»

«Ούτε ένταξη.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου άφησε το χαρτί στο γραφείο.

«Άρα δεν ξέρουμε αν η εξέταση έγινε.»

«Όχι.»

«Και δεν ξέρουμε τι απέγινε ο ασθενής μετά από εκείνο το σημείο.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Τότε πρέπει να το μάθουμε.»

Η πρώτη αναζήτηση έγινε στα αρχεία του νοσοκομείου.

Ο Δεληγιάννης δεν είχε παραμείνει καταγεγραμμένος στην κλινική μετά από εκείνο το στάδιο.

Δεν υπήρχε μεταγενέστερη καταχώριση στη μελέτη.

Δεν υπήρχε έντυπο συναίνεσης.

Δεν υπήρχε φύλλο ένταξης.

Δεν υπήρχε φύλλο αποκλεισμού.

Ο Σταθόπουλος έλεγξε ξανά τις ημερομηνίες.

Δεν υπήρχε κάτι που να αλλάζει τη σειρά.

Η αξιολόγηση ήταν στις δεκαπέντε.

Η εξέταση είχε προγραμματιστεί για τις δεκαέξι.

Και μετά υπήρχε κενό.

«Μπορεί να μην πήγε στην εξέταση», είπε ο Σταθόπουλος.

«Μπορεί.»

«Μπορεί να αποφάσισε να μην προχωρήσει.»

«Μπορεί.»

«Μπορεί να έγινε η εξέταση και να μη διασώθηκε η καταχώριση.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Αυτό πρέπει να το αποδείξουμε.»

Έκανε μια μικρή παύση.

«Δεν θα το υποθέσουμε.»

«Σωστά.»

«Τι άλλο έχουμε;»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν δεύτερο κατάλογο.

«Τη διεύθυνση της παραπομπής.»

«Υπάρχει ακόμη;»

«Υπάρχει.»

«Τότε ξεκινάμε από εκεί.»

Το ιατρείο του γιατρού που είχε παραπέμψει τον Δεληγιάννη είχε κλείσει χρόνια αργότερα.

Ο γιατρός είχε συνταξιοδοτηθεί.

Το παλιό αρχείο, όμως, είχε μεταφερθεί σε άλλο ιατρείο που είχε αναλάβει μέρος της πελατείας του.

Δεν ήταν πλήρες.

Αλλά υπήρχε μια καταχώριση με το όνομα του Δεληγιάννη.

Ο Σταθόπουλος την διάβασε αργά.

«Έχει παραπεμπτικό.»

«Τι γράφει;»

«Υποψήφιος για συμμετοχή στη μελέτη. Να αξιολογηθεί σύμφωνα με τα κριτήρια.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σελίδα.

«Κάτι άλλο;»

«Όχι.»

«Η ημερομηνία;»

«Δεκατέσσερις Ιουνίου.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Άρα η παραπομπή ήταν κανονική.»

«Ναι.»

«Δεν έχουμε ακόμη τίποτα που να εξηγεί γιατί σταμάτησε η διαδικασία.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε σελίδα.

«Υπάρχει και κάτι ακόμη.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Τι;»

«Ο γιατρός είχε κρατήσει αντίγραφο μιας εργαστηριακής εξέτασης.»

«Πριν από την παραπομπή;»

«Δύο ημέρες πριν.»

«Τι εξέταση;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το έγγραφο ξανά, σαν να ήθελε να βεβαιωθεί.

«Ακριβώς αυτή που απαιτούσε το πρωτόκολλο για την αρχική αξιολόγηση.»

Ο Λεοντίου πήρε το αντίγραφο.

Η ημερομηνία ήταν καθαρή.

Η εξέταση είχε γίνει πριν από την παραπομπή.

Αυτό μπορούσε να σημαίνει ότι το στοιχείο υπήρχε ήδη πριν ο Δεληγιάννης φτάσει στην κλινική.

Αλλά αυτό δεν αρκούσε.

«Άρα ο Ρηγόπουλος την είχε;»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Αν ο φάκελος της παραπομπής συνοδευόταν από το αντίγραφο, ναι.»

«Υπάρχει ένδειξη ότι το έλαβε;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου άφησε το χαρτί κάτω.

«Τότε δεν το γράφουμε.»

«Όχι ως δεδομένο.»

«Αλλά μπορούμε να το ελέγξουμε.»

«Πώς;»

«Αν υπάρχει αντίγραφο στον αρχικό φάκελο της κλινικής.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το κενό σημείο όπου θα έπρεπε να βρίσκεται ο φάκελος του Δεληγιάννη.

«Και δεν υπάρχει.»

«Όχι.»

«Αρα ψάχνουμε άλλο ίχνος.»

Το απόγευμα επέστρεψαν στα παλιά αρχεία της κλινικής.

Ο Σταθόπουλος ζήτησε τις καταστάσεις παραλαβής φακέλων.

Ήταν χειρόγραφες.

Όχι πλήρεις.

Αλλά αρκετές για να δείξουν κάτι σημαντικό.

Ο φάκελος του Δεληγιάννη είχε πράγματι περάσει από τη γραμματεία της κλινικής στις δεκατέσσερις Ιουνίου.

Υπήρχε αριθμός.

Υπήρχε ημερομηνία.

Υπήρχε αρχική καταχώριση.

Και στη συνέχεια, η αξιολόγηση του Ρηγόπουλου στις δεκαπέντε.

Ο Λεοντίου ακολούθησε με το δάχτυλο τη σειρά.

«Ο φάκελος μπήκε.»

«Ναι.»

«Αξιολογήθηκε.»

«Ναι.»

«Η εξέταση είχε προγραμματιστεί για την επόμενη ημέρα.»

«Ναι.»

«Και μετά δεν έχουμε επιβεβαιωμένη συνέχεια.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Από τα αρχεία που έχουμε.»

Ο Λεοντίου τον διόρθωσε.

«Από τη διαδρομή που μπορούμε να επιβεβαιώσουμε.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Αυτό εννοούσα.»

Ο Λεοντίου δεν χαμογέλασε.

Κοίταξε ξανά την ημερομηνία.

«Τι άλλο συνέβη στις δεκαπέντε;»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να ψάχνει.

«Τίποτα που να φαίνεται σχετικό.»

«Ποιοι άλλοι ασθενείς αξιολογήθηκαν;»

«Τρεις.»

«Από τον Ρηγόπουλο;»

«Οι δύο από τους τρεις.»

«Και ο τρίτος;»

«Η Μακρή.»

«Η εξέταση του τρίτου;»

«Είχε γίνει πριν από την αξιολόγηση.»

«Άρα κανονικά.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου πήρε ένα άλλο χαρτί.

«Και στις δεκαέξι;»

«Τέσσερις αξιολογήσεις.»

«Ποιοι;»

«Δύο ο Ρηγόπουλος, μία ο Κυριακίδης, μία η Μακρή.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το όνομα του Δεληγιάννη.

«Ο Δεληγιάννης ήταν προγραμματισμένος για εξέταση στις δεκαέξι.»

«Ναι.»

«Άρα εκείνη την ημέρα η κλινική λειτουργούσε κανονικά.»

«Κανονικά.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Δεν ψάχνουμε γιατί χάθηκε ένας φάκελος.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Ψάχνουμε τι συνέβη στον ασθενή ανάμεσα στην αξιολόγηση και στην προγραμματισμένη εξέταση.»

Έψαξαν ξανά.

Αυτή τη φορά όχι μόνο τον φάκελο.

Τις λίστες εργαστηρίου.

Τα βιβλία ραντεβού.

Τα ημερήσια προγράμματα.

Τις καταστάσεις των ασθενών που προσήλθαν.

Και τότε βρήκαν μια μικρή διαφορά.

Στο βιβλίο των ραντεβού της δεκαέξι Ιουνίου υπήρχε το όνομα του Δεληγιάννη.

Δίπλα του, όμως, δεν υπήρχε αποτέλεσμα εξέτασης.

Ούτε σημείωση ότι δεν προσήλθε.

Ούτε ακύρωση.

Μόνο μια μικρή κάθετη γραμμή.

Ο Σταθόπουλος την έδειξε.

«Τι σημαίνει αυτό;»

Ο Λεοντίου κοίταξε το σημάδι.

«Δεν ξέρω.»

«Μπορεί να είναι απλώς σημάδι ότι κάποιος ασχολήθηκε με την καταχώριση.»

«Μπορεί.»

«Να ρωτήσουμε κάποιον από τη γραμματεία;»

«Αν βρούμε ποιος δούλευε εκείνη την ημέρα.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το παλιό πρόγραμμα προσωπικού.

«Έχω όνομα.»

«Ποιο;»

«Αργύρης Παπαγεωργίου.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

Το όνομα ήταν ήδη γνωστό από την έρευνα για το κουμπί.

Ο πρώην διοικητικός υπάλληλος της κλινικής.

«Είναι ακόμη διαθέσιμος;»

«Ναι.»

«Πάμε να τον ξαναδούμε.»

Ο Παπαγεωργίου τους δέχτηκε με εμφανή επιφύλαξη.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που μιλούσαν μαζί του.

Αυτή τη φορά, όμως, ο Λεοντίου δεν του έδειξε φωτογραφία κουμπιού ούτε τον ρώτησε για ρούχα.

Έβαλε μπροστά του μια φωτοτυπία από το παλιό βιβλίο ραντεβού.

«Το όνομα σας λέει κάτι;»

Ο Παπαγεωργίου φόρεσε τα γυαλιά του.

Κοίταξε τη σελίδα.

«Δεληγιάννης.»

«Ναι.»

«Όχι προσωπικά.»

«Δούλευε μαζί σας εκείνη την περίοδο;»

«Όχι. Ήταν ασθενής.»

«Ξέρετε αν προσήλθε στις δεκαέξι Ιουνίου;»

Ο Παπαγεωργίου κοίταξε τη σελίδα.

«Δεν μπορώ να το πω.»

Ο Λεοντίου έδειξε το σημάδι.

«Κοιτάζτε δίπλα στο όνομα.»

Ο Παπαγεωργίου έσκυψε.

«Αυτό;»

«Ναι.»

«Δεν θυμάμαι.»

«Τι σήμαιναν συνήθως αυτά τα σημάδια;»

Ο Παπαγεωργίου σκέφτηκε.

«Εξαρτιόταν από ποιος τα έβαζε.»

«Δεν υπήρχε συγκεκριμένος κανόνας;»

«Υπήρχαν κανόνες. Αλλά τα βιβλία τα συμπλήρωναν διάφοροι.»

«Ποιοι;»

«Γραμματεία. Νοσηλευτές. Μερικές φορές και γιατροί, αν έπρεπε να σημειώσουν κάτι γρήγορα.»

Ο Λεοντίου έδειξε την ημερομηνία.

«Και ποιος είχε βάρδια εκείνη την ημέρα;»

Ο Παπαγεωργίου κοίταξε ξανά τη σελίδα.

«Δεν θυμάμαι.»

Ο Σταθόπουλος του έδωσε μια κατάσταση προσωπικού.

Ο Παπαγεωργίου διάβασε τα ονόματα.

«Ναι. Τώρα βλέπω.»

«Ποιος ήταν στη γραμματεία;»

«Εγώ το πρωί.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Εσείς;»

«Ναι.»

«Θυμάστε τον Δεληγιάννη;»

Ο Παπαγεωργίου σκέφτηκε.

«Όχι.»

«Ούτε αν ήρθε;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου δεν επέμεινε.

Δεν είχε νόημα.

Η μνήμη ενός ανθρώπου είκοσι χρόνια μετά δεν μπορούσε να μετατραπεί σε βεβαιότητα μόνο και μόνο επειδή η υπόθεση χρειαζόταν απάντηση.

«Τότε τι μπορείτε να μας πείτε για το βιβλίο;»

Ο Παπαγεωργίου πήρε λίγο χρόνο.

«Ότι όταν κάποιος ερχόταν για εξέταση, συνήθως υπήρχε κάποιο σημάδι. Αλλά αν δεν ολοκληρωνόταν η διαδικασία, δεν υπήρχε πάντα σαφής καταχώριση για το τι συνέβη μετά.»

«Άρα το σημάδι δεν αποδεικνύει παρουσία.»

«Όχι.»

«Ούτε απουσία.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Ευχαριστώ.»

Στο αυτοκίνητο, ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο.

«Δεν μας έδωσε πολλά.»

Ο Λεοντίου κοίταζε έξω από το παράθυρο.

«Μας έδωσε κάτι σημαντικό.»

«Τι;»

«Ότι δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το σημάδι ως απόδειξη.»

«Σωστά.»

«Και ότι η καταγραφή εκείνη την εποχή είχε κενά.»

«Αυτό το ξέραμε.»

«Τώρα το επιβεβαιώσαμε από άνθρωπο που τη χειριζόταν.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις σημειώσεις του.

«Έχουμε λοιπόν έναν ασθενή που αξιολογήθηκε πριν από την προγραμματισμένη εξέταση.»

«Ναι.»

«Η εξέταση είχε οριστεί για την επόμενη ημέρα.»

«Ναι.»

«Δεν ξέρουμε αν έγινε.»

«Ναι.»

«Δεν ξέρουμε αν εντάχθηκε.»

«Ναι.»

«Δεν ξέρουμε αν αποκλείστηκε.»

Ο Λεοντίου κοίταξε έξω από το παράθυρο.

«Αλλά ξέρουμε ότι η Μαρία είχε κρατήσει τον φάκελό του.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε προς το μέρος του.

«Και είχε γράψει “Να επανεξεταστεί”.»

«Αργότερα.»

«Πότε;»

«Δύο ημέρες πριν εξαφανιστεί.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον φάκελο.

«Άρα για εκείνη ήταν σημαντικός.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Ήταν αρκετά σημαντικός ώστε να μην τον αφήσει στην άκρη.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τον φάκελο.

«Τι πιστεύεις ότι έψαχνε;»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Αυτό ακριβώς πρέπει να βρούμε.»

Επέστρεψαν στο γραφείο αργά.

Ο Λεοντίου άνοιξε όλους τους φακέλους που είχαν συγκεντρώσει.

Τους αποκλεισμούς.

Τις εντάξεις.

Τους δύο ασθενείς με την αντιστροφή.

Και τώρα τον Δεληγιάννη.

Πήρε ένα καθαρό φύλλο και έγραψε στο κέντρο:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ

Από κάτω:

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ

Και κάτω από αυτό:

ΤΙ ΥΠΗΡΧΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ

Ο Σταθόπουλος στάθηκε δίπλα του.

Για τους περισσότερους ασθενείς, οι δύο γραμμές συνέπιπταν.

Ό,τι έπρεπε να υπάρχει πριν από την απόφαση, υπήρχε.

Η διαδικασία προχωρούσε.

Για τον Βλάχο και τον Λαμπράκη, οι δύο γραμμές δεν συνέπιπταν.

Ο απαιτούμενος έλεγχος ερχόταν μετά την αξιολόγηση.

Για τον Δεληγιάννη, η δεύτερη γραμμή έμενε μισή.

Υπήρχε η παραπομπή.

Υπήρχε η αξιολόγηση.

Υπήρχε προγραμματισμένη εξέταση.

Και μετά, κενό.

Ο Λεοντίου κοίταξε για αρκετή ώρα τον πίνακα.

«Τρεις περιπτώσεις.»

«Ναι.»

«Αλλά διαφορετικές.»

«Οι δύο έχουν ένταξη. Ο τρίτος όχι.»

«Ακριβώς.»

«Άρα δεν έχουμε ακόμη κοινό αποτέλεσμα.»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Έχουμε κοινή χρονική θέση.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Η αξιολόγηση προηγείται της εξέτασης.»

«Σε διαφορετικές περιπτώσεις, ναι.»

«Άρα πρέπει να δούμε τι κοινό είχαν οι τρεις ασθενείς πριν φτάσουν εκεί.»

Ο Λεοντίου έγραψε:

ΒΛΑΧΟΣ — ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ — ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ

Και από κάτω:

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ

ΠΡΟΕΛΕΓΧΟΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις τρεις γραμμές.

«Έχουμε ήδη εξετάσει τις παραπομπές των δύο πρώτων.»

«Και ήταν διαφορετικές.»

«Ναι.»

«Του Δεληγιάννη;»

«Διαφορετική κι αυτή.»

Ο Λεοντίου έμεινε μπροστά στον πίνακα.

«Τότε δεν είναι από εκεί.»

«Από πού είναι;»

Ο Λεοντίου πήρε τους τρεις φακέλους.

«Ίσως από αυτό που δεν φαίνεται ακόμη στους φακέλους.»

«Τι;»

Ο Λεοντίου άνοιξε τον φάκελο του Βλάχου.

Μετά του Λαμπράκη.

Μετά του Δεληγιάννη.

Στην πρώτη σελίδα κάθε φακέλου υπήρχε η αρχική ιατρική εικόνα.

Και στις τρεις περιπτώσεις, διαφορετική.

Ο Λεοντίου έβαλε τους φακέλους δίπλα δίπλα.

Δεν τον ενδιέφερε πλέον μόνο η ημερομηνία μιας πράξης.

Ούτε μόνο ποιος είχε υπογράψει.

Ούτε μόνο αν μια εξέταση είχε προηγηθεί ή ακολουθήσει την αξιολόγηση.

Υπήρχε ένα άλλο ερώτημα.

Τι είχε γραφτεί για τον ασθενή πριν από την αξιολόγηση;

Και τι είχε γραφτεί μετά;

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε προς τα πού πήγαινε η έρευνα.

«Οι διαγνώσεις;» Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως. Κοίταξε ξανά τους τρεις φακέλους. «Αυτό θα κοιτάξουμε αύριο.» Για πρώτη φορά, η έρευνα δεν θα σύγκρινε μόνο πότε έγινε μια πράξη. Θα σύγκρινε τι είχε γραφτεί για τον ασθενή πριν από αυτήν.

Και αν αυτό είχε αλλάξει, θα έπρεπε να βρουν πότε. Από ποιον.

Και για ποιο λόγο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 43

ΟΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΙΣ

Το πρωί, οι τρεις φάκελοι βρίσκονταν ήδη πάνω στο γραφείο.

Ο Βλάχος.

Ο Λαμπράκης.

Ο Δεληγιάννης.

Ο Λεοντίου τους είχε αφήσει ακριβώς όπως τους είχε τοποθετήσει το προηγούμενο βράδυ.

Δεν τον ενδιέφερε πλέον μόνο η σειρά των ημερομηνιών.

Είχε έρθει η ώρα να δει τι είχε γραφτεί μέσα στους φακέλους πριν από κάθε απόφαση.

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Από πού ξεκινάμε;»

«Από την αρχική εικόνα.»

«Την πρώτη καταγραφή;»

«Ναι.»

«Και μετά;»

«Μετά θα δούμε τι γράφτηκε στην αξιολόγηση.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο του Βλάχου.

Η πρώτη σελίδα περιείχε το παραπεμπτικό του.

Ο ασθενής είχε αναφερθεί για πιθανή συμμετοχή στη μελέτη.

Ακολουθούσε σύντομο ιστορικό.

Και στη συνέχεια η αρχική ιατρική αξιολόγηση.

Ο Λεοντίου διάβασε αργά.

Δεν κοίταζε μόνο τις ημερομηνίες.

Αυτή τη φορά διάβαζε τις λέξεις.

Τον τρόπο με τον οποίο είχε περιγραφεί ο άνθρωπος πριν ακόμη ολοκληρωθεί ο έλεγχος.

«Τι λέει το παραπεμπτικό;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τη σελίδα.

«Ήπια συμπτώματα. Χωρίς προηγούμενη σχετική θεραπεία.»

«Και η αξιολόγηση;»

Ο Σταθόπουλος διάβασε τη σχετική καταχώριση.

«Πιθανή καταλληλότητα για συμμετοχή.»

Ο Λεοντίου σήκωσε τα μάτια.

«Πριν από την εξέταση.»

«Ναι.»

Δεν σχολίασε.

Πήρε τον φάκελο στα χέρια του και διάβασε ξανά την πρώτη σελίδα.

Ήθελε να είναι βέβαιος ότι δεν είχε προσπεράσει κάποια λεπτομέρεια.

Το παραπεμπτικό έδινε μια γενική εικόνα.

Η αξιολόγηση ήταν πιο συγκεκριμένη.

Αυτό από μόνο του δεν ήταν παράξενο.

Ένας γιατρός που εξετάζει έναν ασθενή μπορεί να καταγράψει περισσότερα από όσα αναφέρονται σε ένα παραπεμπτικό.

Το ζήτημα ήταν άλλο.

Η συγκεκριμένη αξιολόγηση είχε γίνει πριν από την απαιτούμενη εξέταση.

Και παρ' όλα αυτά περιείχε ήδη μια κατεύθυνση.

Πιθανή καταλληλότητα για συμμετοχή.

Ο Λεοντίου δεν έγραψε τίποτα.

«Πήγαινε στον επόμενο.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο του Λαμπράκη.

Η αρχική εικόνα ήταν διαφορετική.

Άλλο ιστορικό.

Άλλη συμπτωματολογία.

Άλλη παραπομπή.

Ο Λεοντίου διάβασε τις πρώτες γραμμές.

Δεν υπήρχε λόγος να περιμένει ότι οι δύο φάκελοι θα ήταν ίδιοι.

Και πράγματι δεν ήταν.

Όμως η αρχική αξιολόγηση είχε κάτι που τον έκανε να σταματήσει.

Ο Σταθόπουλος το διάβασε δυνατά.

«Πιθανή καταλληλότητα για συμμετοχή.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Ίδια φράση;»

«Σχεδόν ίδια.»

«Και πάλι πριν από την εξέταση;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε τα δύο έγγραφα δίπλα δίπλα.

Δύο διαφορετικοί άνθρωποι.

Δύο διαφορετικές παραπομπές.

Δύο διαφορετικές αρχικές ιατρικές εικόνες.

Κι όμως, στην αξιολόγηση υπήρχε η ίδια βασική κατεύθυνση.

Όχι τελική ένταξη.

Όχι οριστική απόφαση.

Αλλά μια θετική εκτίμηση πριν από το στοιχείο που, σύμφωνα με τη διαδικασία, έπρεπε να έχει προηγηθεί.

«Προχώρα.»

Ο τρίτος φάκελος ήταν του Δεληγιάννη.

Η παραπομπή του ήταν διαφορετική.

Τα συμπτώματα επίσης.

Ο Σταθόπουλος διάβασε την αρχική αξιολόγηση.

Σταμάτησε.

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Τι;»

Ο Σταθόπουλος του έδειξε τη σελίδα.

«Και εδώ.»

Ο Λεοντίου διάβασε.

Πιθανή καταλληλότητα για συμμετοχή.

Έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Τρεις διαφορετικοί ασθενείς.

Τρεις διαφορετικές παραπομπές.

Τρεις διαφορετικές ιατρικές εικόνες.

Και η ίδια βασική κατεύθυνση στην αρχική αξιολόγηση.

Ο Λεοντίου δεν βιάστηκε να βγάλει συμπέρασμα.

Αυτό ακριβώς προσπαθούσε να αποφύγει από την αρχή.

Μια επανάληψη δεν ήταν αυτομάτως απόδειξη.

Μπορούσε να είναι σύμπτωση.

Μπορούσε να είναι τρόπος γραφής.

Μπορούσε να είναι συνήθεια ενός γιατρού.

Ή μπορούσε να ήταν κάτι περισσότερο.

«Πόσοι άλλοι;» ρώτησε.

«Δεν ξέρω.»

«Θα μάθουμε.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τους υπόλοιπους φακέλους.

Στην αρχή, το αποτέλεσμα φαινόταν λιγότερο εντυπωσιακό.

Δεν χρησιμοποιούσαν όλοι οι γιατροί την ίδια φράση.

Άλλοι έγγραφαν:

«Πιθανός υποψήφιος.»

Άλλοι:

«Να εξεταστεί για ένταξη.»

Άλλοι:

«Κατάλληλος προς περαιτέρω έλεγχο.»

Και σε κάποιους φακέλους υπήρχε η διατύπωση:

«Να ολοκληρωθεί ο έλεγχος κριτηρίων.»

Ο Λεοντίου τα διάβαζε όλα χωρίς να βιάζεται.

Δεν ήθελε να ψάξει μια συγκεκριμένη φράση και να την παρουσιάσει ως εύρημα.

«Μην ψάχνεις την ίδια φράση», είπε.

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Τότε τι;»

«Την ίδια λειτουργία.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Ύστερα κατάλαβε.

«Αν η αξιολόγηση δίνει ήδη θετική κατεύθυνση πριν από το αποτέλεσμα.»

«Ακριβώς.»

Άρχισαν να σημειώνουν.

Δεν τους ενδιέφερε πλέον αν οι λέξεις ήταν ίδιες.

Τους ενδιέφερε τι έκαναν οι λέξεις μέσα στη διαδικασία.

Σε αρκετές περιπτώσεις, η αρχική αξιολόγηση ήταν απλώς μια καταγραφή ότι ο ασθενής θα μπορούσε να εξεταστεί.

Σε άλλες, η διατύπωση ήταν πιο θετική.

Αλλά η απαιτούμενη εξέταση είχε ήδη προηγηθεί.

Δεν υπήρχε πρόβλημα.

Η αξιολόγηση βασιζόταν σε στοιχείο που υπήρχε ήδη.

Ο Λεοντίου έγραψε:

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ≠ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΝΤΑΞΗΣ

Ο Σταθόπουλος διάβασε τη φράση.

«Αυτό είναι σημαντικό.»

«Γιατί;»

«Γιατί αλλιώς θα θεωρήσουμε ότι κάθε θετική αρχική εκτίμηση είναι παρατυπία.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Ενώ δεν είναι.»

Έδειξε τους φακέλους.

«Πρέπει να ξεχωρίσουμε την προκαταρκτική εκτίμηση από την απόφαση.»

«Σωστά.»

«Αν κάποιος γράψει ότι ένας ασθενής μπορεί να είναι κατάλληλος για τη μελέτη, αυτό δεν σημαίνει ότι τον έχει εντάξει.»

«Όχι.»

«Αλλά αν η ίδια εκτίμηση επαναλαμβάνεται πριν από μια εξέταση που απαιτείται για να κριθεί η καταλληλότητα, τότε πρέπει να δούμε τι ακριβώς εννοούσε.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον φάκελο του Βλάχου.

«Και στους δύο έχουμε τελικά θετικό αποτέλεσμα.»

«Ναι.»

«Άρα η αρχική εκτίμηση αποδείχθηκε σωστή.»

«Το αποτέλεσμα ήταν θετικό.»

«Άρα ο ασθενής μπορούσε να ενταχθεί.»

«Μετά την εξέταση.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Μετά.»

Η λέξη έμεινε για λίγο ανάμεσά τους.

Αυτό ήταν το σημείο.

Όχι αν τελικά ο γιατρός είχε δίκιο.

Αλλά τότε μπορούσε να το γνωρίζει.

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τον φάκελο του Βλάχου.

«Τι υπήρχε πριν από την εξέταση;»

«Η αρχική αξιολόγηση.»

«Τι υπήρχε μετά;»

«Το αποτέλεσμα.»

«Και τι άλλαξε στη διάγνωση;»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε την επόμενη σελίδα.

Σταμάτησε.

«Εδώ.»

«Τι;»

«Η αρχική διάγνωση.»

Ο Λεοντίου διάβασε.

Στην παραπομπή υπήρχε μια γενική περιγραφή των συμπτωμάτων.

Στην κλινική αξιολόγηση, η περιγραφή ήταν πιο συγκεκριμένη.

Ορισμένοι όροι είχαν αλλάξει.

Ο Λεοντίου δεν εντυπωσιάστηκε.

«Αυτό από μόνο του δεν σημαίνει τίποτα.»

«Όχι.»

«Ο γιατρός μπορεί να έκανε διαφορετική ιατρική εκτίμηση.»

«Σωστά.»

«Άρα θέλω το αρχικό ιατρικό έγγραφο.»

«Το έχουμε.»

«Και την εξέταση.»

«Την έχουμε.»

«Και το φύλλο ένταξης.»

«Εδώ είναι.»

Ο Λεοντίου τα έβαλε στη σειρά.

Παραπεμπτικό.

Αρχική αξιολόγηση.

Εργαστηριακό αποτέλεσμα.

Τελική ένταξη.

Τα διάβασε ξανά.

Δεν αναζητούσε πλέον μόνο τη διαφορά.

Αναζητούσε τη σημασία της.

«Υπάρχει διαφορά.»

«Ναι.»

«Αλλά πρέπει να ξέρουμε αν είναι ουσιαστική.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο του Λαμπράκη.

Η ίδια διαδικασία.

Άλλη αρχική περιγραφή.

Άλλη διατύπωση στην κλινική αξιολόγηση.

Και ξανά το ίδιο κριτήριο.

Ο Λεοντίου κοίταξε και τους δύο φακέλους.

«Πάρε όλους τους ασθενείς που εντάχθηκαν.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Όλους;»

«Όλους.»

«Τι ακριβώς να συγκρίνω;»

Ο Λεοντίου έδειξε τα έγγραφα.

«Τι γράφτηκε στην παραπομπή.»

Έδειξε την επόμενη σελίδα.

«Τι γράφτηκε στην πρώτη αξιολόγηση.»

Και μετά το εργαστηριακό αποτέλεσμα.

«Και τι γράφτηκε στην τελική ένταξη.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Θέλεις να δούμε αν άλλαζαν οι διαγνώσεις.»

«Θέλω να δούμε αν άλλαζαν με τρόπο που να επηρεάζει την καταλληλότητα.»

Η εργασία κράτησε όλο το απόγευμα.

Δεν υπήρχε ένας ενιαίος τρόπος καταγραφής.

Άλλοι γιατροί χρησιμοποιούσαν διαφορετικούς όρους.

Άλλοι έγραφαν περισσότερα.

Άλλοι λιγότερα.

Κάποιες διαφορές ήταν αναμενόμενες.

Η αρχική παραπομπή ήταν σύντομη.

Η κλινική αξιολόγηση ήταν πιο λεπτομερής.

Αυτό δεν ήταν πρόβλημα.

Δεν μπορούσαν να μετατρέψουν κάθε αλλαγή λέξης σε υποψία.

Ο Λεοντίου το επαναλάμβανε κάθε φορά που ο Σταθόπουλος σταματούσε σε μια διαφορετική διατύπωση.

«Δεν είναι αρκετό.»

«Όχι.»

«Πρέπει να αφορά την καταλληλότητα.»

«Ναι.»

«Και να μπορούμε να δείξουμε ότι η αλλαγή έχει σημασία.»

Ο Σταθόπουλος συνέχιζε.

Πέρασαν δεκάδες καταχωρίσεις.

Μερικές ήταν σχεδόν ίδιες.

Άλλες παρουσίαζαν μικρές διαφορές.

Σε αρκετές περιπτώσεις η τελική αξιολόγηση ήταν απλώς πιο πλήρης από την αρχική.

Σε άλλες, η διάγνωση γινόταν πιο συγκεκριμένη επειδή είχαν πλέον περισσότερα δεδομένα.

Όλα αυτά ήταν φυσιολογικά.

Ο Λεοντίου δεν τα σημείωνε ως ύποπτα.

Δεν ήθελε να δημιουργήσει ένα μοτίβο εκεί όπου υπήρχε απλώς διαφορετικός τρόπος γραφής.

Κάποια στιγμή ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

«Έχω τρεις.»

Ο Λεοντίου γύρισε.

«Τι τρεις;»

«Τρεις περιπτώσεις όπου η διατύπωση αλλάζει ακριβώς στο σημείο που αφορά το κριτήριο.»

«Ποιοι;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον πίνακα.

«Ο Βλάχος. Ο Λαμπράκης. Και ένας τέταρτος.»

«Όχι ο Δεληγιάννης.»

«Όχι. Εκεί δεν έχουμε τελικό αποτέλεσμα.»

«Ποιος είναι ο τέταρτος;»

Ο Σταθόπουλος του είπε το όνομα.

Ο Λεοντίου το σημείωσε.

«Και τι έγινε;»

«Στην παραπομπή αναφέρεται ως ασθενής με ιστορικό που δεν καλύπτει το συγκεκριμένο κριτήριο.»

«Και στην αξιολόγηση;»

«Το ιστορικό περιγράφεται διαφορετικά.»

«Πόσο διαφορετικά;»

«Αρκετά ώστε να θεωρηθεί ότι το κριτήριο μπορεί να πληρούται.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Και η εξέταση;»

«Έγινε μετά την αξιολόγηση.»

«Αποτέλεσμα;»

«Εντός ορίων.»

«Ένταξη;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου έμεινε όρθιος.

Τώρα υπήρχαν τέσσερις περιπτώσεις.

Οι τρεις με την ίδια χρονική αναστροφή.

Και ένας ακόμη φάκελος όπου η αρχική ιατρική εικόνα είχε μετακινηθεί προς την κατεύθυνση της ένταξης.

Δεν ήταν ακόμη απόδειξη.

Ήταν όμως η πρώτη φορά που δύο διαφορετικά στοιχεία άρχιζαν να συναντώνται.

Η σειρά της διαδικασίας.

Και το περιεχόμενο του φακέλου.

Ο Λεοντίου κοίταξε τις τέσσερις περιπτώσεις.

Δεν ήθελε να βιαστεί.

Αν έβγαζε τώρα συμπέρασμα, κινδύνευε να κάνει ακριβώς αυτό που προσπαθούσε να αποφύγει από την αρχή.

Να πάρει μια ένδειξη και να τη μετατρέψει σε βεβαιότητα.

«Θέλω να το ξαναδούμε από την αρχή», είπε.

Ο Σταθόπουλος άφησε κάτω το μολύβι.

«Όλο;»

«Τις τέσσερις περιπτώσεις.»

Έγραψε:

ΒΛΑΧΟΣ

ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

«Πρώτο ερώτημα», είπε. «Ποιος τους παρέπεμψε;»

Ο Σταθόπουλος απάντησε έναν έναν.

Διαφορετικοί γιατροί.

Διαφορετικές πηγές.

Καμία κοινή παραπομπή.

Ο Λεοντίου το σημείωσε.

«Δεύτερο. Ποιος έκανε την αρχική αξιολόγηση;»

«Ο Ρηγόπουλος και στις τέσσερις.»

Ο Λεοντίου έγραψε το όνομά του.

Δεν το κύκλωσε.

Δεν έβαλε δίπλα του ερωτηματικό.

Απλώς το κατέγραψε.

«Τρίτο. Τι συνέβη με το απαιτούμενο κριτήριο;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τους φακέλους.

«Στους Βλάχο και Λαμπράκη, η εξέταση έγινε μετά την αξιολόγηση και το αποτέλεσμα ήταν εντός ορίων.»

«Ο Δεληγιάννης;»

«Δεν έχουμε αποτέλεσμα.»

«Ο τέταρτος;»

«Η αξιολόγηση προηγείται της εξέτασης. Η διατύπωση της διάγνωσης έχει επίσης αλλάξει προς την κατεύθυνση της καταλληλότητας.»

Ο Λεοντίου έγραψε αργά.

Δεν είπε τίποτα.

Ο Σταθόπουλος τον παρακολούθησε.

«Τι σκέφτεσαι;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις τέσσερις γραμμές.

«Ότι ακόμη δεν έχουμε φτάσει στο γιατί.»

«Έχουμε όμως το πώς.»

Ο Λεοντίου σήκωσε τα μάτια.

«Έχουμε μια ένδειξη για το πώς.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Σωστό.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τους φακέλους.

«Δεν θέλω να κάνουμε το ίδιο λάθος που προσπαθούμε να αποφύγουμε.»

«Να θεωρήσουμε το συμπέρασμα πριν έχουμε τα στοιχεία.»

«Ακριβώς.»

Έμειναν για λίγο σιωπηλοί.

Το δωμάτιο είχε ησυχάσει.

Οι φάκελοι ήταν ανοιχτοί πάνω στο γραφείο.

Τέσσερις περιπτώσεις.

Διαφορετικοί ασθενείς.

Διαφορετικές παραπομπές.

Διαφορετικές ιατρικές εικόνες.

Αλλά κάτι άρχιζε να επαναλαμβάνεται.

Η αξιολόγηση πριν από το απαιτούμενο αποτέλεσμα.

Και, σε μία ακόμη περίπτωση, η ίδια η περιγραφή του ασθενούς να μετακινείται προς την κατεύθυνση της καταλληλότητας.

Ο Λεοντίου δεν το ονόμασε ακόμη παραποίηση.

Δεν μπορούσε.

Ούτε μπορούσε να πει ότι κάποιος είχε αλλάξει σκόπιμα τις διαγνώσεις.

Αυτό που μπορούσε να πει ήταν πολύ πιο περιορισμένο.

Η διαδικασία δεν ήταν ίδια σε όλες τις περιπτώσεις.

Και σε ορισμένες από αυτές, η διαφορά δεν βρισκόταν μόνο στις ημερομηνίες.

Βρισκόταν και στο περιεχόμενο.

«Αν η διαδικασία άλλαζε με συγκεκριμένο τρόπο», είπε ο Λεοντίου, «πρέπει να υπήρχε λόγος.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Και αν δεν ήταν απλώς λάθος;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε ξανά τους τέσσερις φακέλους.

«Τότε πρέπει να βρούμε τι εξυπηρετούσε.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε σιωπηλός.

Ύστερα κοίταξε τα χαρτιά.

«Να δούμε τι απέφερε στην κλινική κάθε ένταξη;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Ήταν η πρώτη φορά που η έρευνα έφτανε σε αυτό το σημείο.

Όχι στο ποιος είχε αλλάξει έναν φάκελο.

Αλλά στο γιατί θα άξιζε σε κάποιον να αλλάξει τη διαδικασία.

Η ερώτηση ήταν διαφορετική.

Και, μαζί της, άλλαζε και η κατεύθυνση της έρευνας.

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο του Βλάχου.

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Αυτό θα είναι το επόμενο βήμα.»

Ο Λεοντίου πήρε τον μαρκαδόρο και στάθηκε μπροστά στον πίνακα.

Κάτω από τις τέσσερις περιπτώσεις, έγραψε μία ακόμη λέξη.

ΟΦΕΛΟΣ

Έμεινε να την κοιτάζει.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή προσπαθούσαν να καταλάβουν τη διαδικασία.

Να δουν πού είχε αλλάξει.

Να βρουν αν η αλλαγή επαναλαμβανόταν.

Τώρα έπρεπε να δουν κάτι ακόμη.

Αν αυτή η αλλαγή είχε αποτέλεσμα.

Και, κυρίως, αν το αποτέλεσμα αυτό μπορούσε να εξυπηρετήσει κάποιον.

Για πρώτη φορά, η έρευνα πλησίαζε όχι μόνο στο πώς είχε αλλάξει η διαδικασία, αλλά και στο τι μπορούσε να είχε κερδίσει κάποιος από αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 44

ΤΟ ΟΦΕΛΟΣ

Η λέξη έμεινε στον πίνακα όλο το πρωί.

ΟΦΕΛΟΣ

Ο Λεοντίου δεν την είχε γράψει ως συμπέρασμα.

Την είχε γράψει ως ερώτηση.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή η έρευνα είχε κινηθεί σε ένα συγκεκριμένο μονοπάτι.

Πρώτα είχαν κοιτάξει τις ημερομηνίες.

Μετά τη σειρά των πράξεων.

Έστερα τις εξετάσεις.

Τις αξιολογήσεις.

Τις υπογραφές.

Τις διαγνώσεις.

Και τώρα είχαν αρχίσει να βλέπουν ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η ιατρική εικόνα του ασθενούς είχε μετακινηθεί προς την κατεύθυνση της ένταξης.

Δεν ήξεραν ακόμη γιατί.

Δεν ήξεραν αν ήταν λάθος.

Δεν ήξεραν αν ήταν συνήθεια.

Δεν ήξεραν αν ήταν σκόπιμο.

Αλλά υπήρχε ένα πράγμα που μπορούσαν πλέον να ελέγξουν.

Τι κέρδιζε κάποιος όταν ένας ασθενής εντασσόταν στη μελέτη;

Ο Σταθόπουλος είχε ήδη ανοίξει τον πρώτο οικονομικό φάκελο.

Δεν ήταν παχύς.

Και αυτό, αντί να κάνει τη δουλειά ευκολότερη, την έκανε δυσκολότερη.

Τα ιατρικά αρχεία είχαν ημερομηνίες, εξετάσεις, υπογραφές και διορθώσεις.

Οι οικονομικοί φάκελοι είχαν ποσά, καταχωρίσεις και συμβάσεις.

Τα ποσά όμως, από μόνα τους, δεν έλεγαν τίποτα.

Έπρεπε πρώτα να καταλάβουν τι ακριβώς αντιπροσώπευε το καθένα.

Ο Λεοντίου κάθισε απέναντι από τον Σταθόπουλο.

«Τι έχουμε;»

Ο Σταθόπουλος έβαλε μπροστά του τα πρώτα έγγραφα.

«Συμβάσεις. Εγκρίσεις. Πληρωμές. Καταχωρισμένα έξοδα.»

«Και η χρηματοδότηση;»

«Υπήρχε κανονικά.»

«Από την εταιρεία;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου πήρε το πρώτο έγγραφο.

Το διάβασε χωρίς βιασύνη.

Δεν έψαχνε ακόμη ονόματα.

Δεν ήθελε να δει ποιος πληρωνόταν.

Ήθελε πρώτα να καταλάβει τη δομή.

Πώς έμπαιναν τα χρήματα.

Πού κατέληγαν.

Και για ποιο λόγο.

Η μελέτη ήταν νόμιμη.

Υπήρχαν συμβάσεις.

Υπήρχαν εγκρίσεις.

Υπήρχαν καταχωρισμένα έξοδα.

Η φαρμακευτική εταιρεία είχε χρηματοδοτήσει τη διεξαγωγή της μελέτης και η κλινική λάμβανε την προβλεπόμενη αμοιβή για τη συμμετοχή της.

Ο Λεοντίου σταμάτησε στην τελευταία σελίδα.

«Η εταιρεία πλήρωνε την κλινική ανά ασθενή;»

«Ναι.»

«Σε κάθε ένταξη;»

«Υπήρχε συμφωνημένο ποσό για κάθε ασθενή που εντασσόταν σύμφωνα με τους όρους της μελέτης.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε το χαρτί στο γραφείο.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Αλλά όχι ακόμη με τον τρόπο που θα μπορούσε να νομίσει κάποιος.

«Και οι γιατροί;»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Αυτό πρέπει να το ελέγξουμε.»

Ο Λεοντίου άφησε τον φάκελο κάτω.

«Πρώτα να δούμε τι λένε τα έγγραφα.»

«Ναι.»

«Μετά θα υποθέσουμε οτιδήποτε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Ήταν ακριβώς η ίδια αρχή που είχε ακολουθήσει ο Λεοντίου από την αρχή της έρευνας.

Πρώτα το στοιχείο.

Μετά η ερμηνεία.

Ποτέ το αντίστροφο.

Ο Σταθόπουλος άρχισε να συγκεντρώνει τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία.

Η πρώτη εικόνα ήταν απλή.

Η εταιρεία πλήρωνε την κλινική.

Τα ποσά αφορούσαν τη διεξαγωγή της μελέτης, την παρακολούθηση των ασθενών, τις εξετάσεις και τη διαχείριση των φακέλων.

Δεν υπήρχε τίποτα ασυνήθιστο σε αυτό.

Ο Λεοντίου διάβασε ξανά τις σχετικές καταχωρίσεις.

«Άρα μέχρι εδώ δεν έχουμε τίποτα.»

«Όχι.»

«Ούτε λόγο να θεωρήσουμε ότι η εταιρεία γνώριζε τι γινόταν.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Κράτησέ το έτσι.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Τι εννοείς;»

«Αν η εταιρεία έκανε νόμιμη χρηματοδότηση, αυτό ακριβώς θα γράψουμε.»

Έκανε μια μικρή παύση.

«Δεν θα της φορτώσουμε κάτι επειδή ψάχνουμε κάποιον που κέρδιζε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Συμφωνώ.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τα χαρτιά.

«Το γεγονός ότι υπήρχε οικονομικό όφελος από κάθε ένταξη δεν σημαίνει ότι όλοι όσοι βρίσκονταν στη διαδικασία ήξεραν τι γινόταν.»

«Σωστά.»

«Αυτό πρέπει να μείνει καθαρό.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε στον φάκελο.

Η έρευνα δεν μπορούσε να στηριχθεί σε υποθέσεις.

Αν υπήρχε οικονομικό κίνητρο, έπρεπε να αποδειχθεί πώς λειτουργούσε.

Και κυρίως, ποιον αφορούσε.

Πέρασε αρκετή ώρα μέχρι να βρουν τις πρώτες εσωτερικές καταχωρίσεις.

Η κλινική κρατούσε ξεχωριστό λογαριασμό για τη μελέτη.

Τα ποσά από την εταιρεία κατατίθενταν στην κλινική.

Από εκεί καταγράφονταν οι αμοιβές του προσωπικού, τα έξοδα των εξετάσεων και τα υπόλοιπα λειτουργικά κόστη.

Ο Σταθόπουλος έβαλε μπροστά του έναν πίνακα.

«Εδώ.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

«Τι βλέπω;»

«Τις πληρωμές που σχετίζονται με τη μελέτη.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον πίνακα.

«Μην μου δείξεις ακόμη ονόματα.»

«Γιατί;»

«Θέλω πρώτα να καταλάβω τη δομή.»

Ο Σταθόπουλος του εξήγησε.

Υπήρχε ένα βασικό ποσό για κάθε ολοκληρωμένη ένταξη.

Υπήρχαν πρόσθετες αμοιβές για συγκεκριμένες ιατρικές πράξεις και για την παρακολούθηση των ασθενών.

Και υπήρχαν ξεχωριστές αμοιβές για την επιστημονική ευθύνη και τη διαχείριση της μελέτης.

Ο Λεοντίου έμεινε σιωπηλός.

Ύστερα ρώτησε:

«Ποιος είχε την επιστημονική ευθύνη;»

«Ο Ρηγόπουλος.»

Το όνομα ακούστηκε απλά.

Χωρίς χαρακτηρισμό.

Χωρίς κατηγορία.

Ο Λεοντίου δεν άλλαξε έκφραση.

«Και ποιοι συμμετείχαν στην ιατρική ομάδα;»

«Ο Κυριακίδης και η Μακρή, μαζί με το υπόλοιπο προσωπικό.»

Ο Λεοντίου έδειξε το έγγραφο.

«Αυτό είναι επίσημο;»

«Ναι.»

«Και οι αμοιβές;»

«Καταγεγραμμένες.»

«Προσωπικές;»

«Υπάρχουν αμοιβές που συνδέονται με την επιστημονική και ιατρική εργασία τους.»

Ο Λεοντίου δεν έβγαλε συμπέρασμα.

«Θέλω να ξέρουμε ακριβώς με τι συνδέονταν.»

«Θα το βρούμε.»

«Όχι περίπου.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Ακριβώς.»

«Ακριβώς.»

Το μεσημέρι η εικόνα είχε αρχίσει να γίνεται πιο ολοκληρωμένη.

Ο Σταθόπουλος έφερε έναν ακόμη πίνακα.

«Υπάρχει κάτι που πρέπει να δεις.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις στήλες.

«Τι;»

«Οι πληρωμές δεν αυξάνονται απλώς επειδή περνάει ο χρόνος.»

Έδειξε τα στοιχεία.

«Αυξάνονται όσο αυξάνεται ο αριθμός των εντάξεων.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τις γραμμές.

Δεν υπήρχε τίποτα παράλογο.

Αυτό ακριβώς θα περίμενε κανείς σε μια μελέτη που πληρωνόταν ανά ασθενή.

«Αυτό είναι φυσιολογικό.»

«Ναι.»

«Άρα δεν είναι στοιχείο ενοχής.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έδειξε τον πίνακα.

«Είναι όμως το οικονομικό πλαίσιο.»

«Ναι.»

Και αυτό ήταν αρκετό.

Όχι ως απόδειξη.

Ως πλαίσιο.

Ο Λεοντίου έδειξε την επόμενη στήλη.

«Και εδώ;»

«Ατομικές αμοιβές.»

«Για ποιον;»

«Για τους τρεις γιατρούς.»

Ο Λεοντίου διάβασε τα ποσά.

Δεν ήταν ίδια.

Ούτε υπήρχε μία απλή αναλογία.

Ο Ρηγόπουλος είχε μεγαλύτερη αμοιβή λόγω της επιστημονικής ευθύνης.

Ο Κυριακίδης και η Μακρή είχαν διαφορετικές αμοιβές, ανάλογα με τις αρμοδιότητές τους.

Ο Λεοντίου ακούμπησε το έγγραφο.

«Άρα και αυτό μπορεί να εξηγείται νόμιμα.»

«Ναι.»

«Δεν μας αρκεί.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

Για άλλη μία φορά, ένα στοιχείο μπορούσε εύκολα να χρησιμοποιηθεί λάθος.

Το ότι κάποιος πληρωνόταν δεν σήμαινε ότι είχε διαπράξει κάτι.

Το ότι ένας γιατρός πληρωνόταν περισσότερο από έναν άλλο δεν σήμαινε ότι είχε μεγαλύτερο κίνητρο για παρατυπία.

Έπρεπε να συνδεθούν τα χρήματα με τις συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Με τους συγκεκριμένους ασθενείς.

Με τις συγκεκριμένες αποφάσεις.

«Τότε πρέπει να δούμε κάτι άλλο», είπε.

«Τι;»

«Αν το οικονομικό όφελος συνδέεται με τον αριθμό των ασθενών που πραγματικά εντάχθηκαν.»

«Αυτό ήδη το βλέπουμε.»

«Όχι συνολικά.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Θέλω τους ασθενείς έναν προς έναν.»

Η δουλειά άλλαξε μορφή.

Δεν έψαχναν πλέον μόνο ιατρικά δεδομένα.

Έβαζαν δίπλα στους φακέλους των ασθενών τις οικονομικές καταχωρίσεις της ίδιας περιόδου.

Αριθμός ασθενή.

Ημερομηνία ένταξης.

Γιατρός που έκανε την αρχική αξιολόγηση.

Τελική απόφαση.

Πληρωμή προς την κλινική.

Και, όπου υπήρχε διαθέσιμη καταχώριση, η σχετική αμοιβή.

Ο πίνακας μεγάλωσε.

Οι γραμμές άρχισαν να πολλαπλασιάζονται.

Οι περισσότεροι ασθενείς δεν παρουσίαζαν τίποτα ιδιαίτερο.

Η διαδικασία ήταν κανονική.

Η εξέταση είχε προηγηθεί.

Η αξιολόγηση βασιζόταν στα διαθέσιμα δεδομένα.

Η ένταξη ακολουθούσε.

Η πληρωμή ερχόταν αργότερα.

Ο Λεοντίου το παρατηρούσε χωρίς να μιλά.

Αυτό ήταν επίσης στοιχείο.

Οι κανονικές περιπτώσεις έδειχναν πώς λειτουργούσε η μελέτη όταν ακολουθούσε τη διαδικασία.

Και αυτό ήταν απαραίτητο για να μπορούν να συγκρίνουν τις εξαιρέσεις.

Στις τέσσερις περιπτώσεις που είχαν ξεχωρίσει, όμως, υπήρχε μια διαφορετική εικόνα.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τα ονόματα.

«Πότε έγινε η πληρωμή;»

Ο Σταθόπουλος έλεγε.

«Μετά την ένταξη, σύμφωνα με τον κύκλο πληρωμών.»

«Αρα δεν μπορούμε να πούμε ότι η πληρωμή προηγήθηκε της απόφασης.»

«Όχι.»

«Καλό.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Καλό;»

«Ναι.»

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου έδειξε τις ημερομηνίες.

«Γιατί έτσι ξέρουμε τι δεν πρέπει να ισχυριστούμε.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Δεν μας βοηθά ιδιαίτερα..»

«Μας βοηθά να μην κάνουμε λάθος.»

Κοίταξε ξανά τις τέσσερις γραμμές.

Δεν ήθελε μια εύκολη θεωρία.

Ήθελε μια σχέση που να αντέχει.

Πρώτα η διαδικασία.

Μετά η απόφαση.

Μετά η οικονομική συνέπεια.

Αν υπήρχε κάτι παράνομο, δεν θα μπορούσε να στηριχθεί απλώς στο γεγονός ότι υπήρχε χρήμα.

Έπρεπε να αποδειχθεί ότι το χρήμα είχε σχέση με τον τρόπο που πάρθηκε η απόφαση.

«Τώρα», είπε ο Λεοντίου, «θέλω να δούμε αν οι συγκεκριμένες εντάξεις είχαν κάποια οικονομική σημασία για τους ανθρώπους που τις χειρίστηκαν.»

Το απόγευμα, βρήκαν το πρώτο πιο συγκεκριμένο στοιχείο.

Δεν ήταν μεγάλο ποσό.

Ούτε κάποιος κρυφός λογαριασμός.

Ήταν ένας τρόπος υπολογισμού.

Η αμοιβή της επιστημονικής ομάδας περιλάμβανε μέρος που εξαρτιόταν από την ολοκλήρωση συγκεκριμένου αριθμού περιστατικών.

Όσο περισσότερες έγκυρες εντάξεις ολοκληρώνονταν, τόσο μεγαλύτερη ήταν η συνολική αμοιβή.

Ο Λεοντίου διάβασε ξανά τη σχετική παράγραφο.

Στάθηκε στη φράση.

Έγκυρες εντάξεις.

«Έγκυρες εντάξεις.»

«Ναι.»

«Με βάση τα στοιχεία της εταιρείας.»

«Ναι.»

«Και ποιος έκρινε ότι μια ένταξη ήταν έγκυρη;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον φάκελο.

«Η κλινική. Οι γιατροί που είχαν την ευθύνη της αξιολόγησης και της ένταξης, σύμφωνα με το πρωτόκολλο.»

Ο Λεοντίου δεν μίλησε.

Αυτή τη φορά η σύνδεση ήταν πιο καθαρή.

Όχι ακόμη απόδειξη.

Αλλά σύνδεση.

Αν ένας ασθενής εντασσόταν, υπήρχε οικονομικό όφελος.

Αν ένας ασθενής δεν εντασσόταν, το συγκεκριμένο έσοδο δεν υπήρχε.

Και η απόφαση βρισκόταν μέσα στην κλινική.

Ο Λεοντίου πήρε τον φάκελο των αποκλεισμών.

«Θέλω κάτι ακόμη.»

«Τι;»

«Τους ασθενείς που αποκλείστηκαν.»

«Έχουμε ήδη τους φακέλους τους.»

«Θέλω να τουςβάλουμε δίπλα στους ενταγμένους.»

«Για να δούμε τη διαφορά;»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τους φακέλους.

«Υπάρχουν πολλοί.»

«Δεν χρειάζεται να τους δούμε όλους ταυτόχρονα.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις προηγούμενες σημειώσεις.

«Ξεκίνα από όσους είχαν παρόμοια αρχικά δεδομένα.»

«Με τους ενταγμένους;»

«Ναι.»

«Και συγκρίνουμε τα κριτήρια.»

«Και ποιος πήρε την απόφαση.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να ταξινομεί τα έγγραφα.

Μετά από λίγη ώρα σταμάτησε.

«Έχω κάτι.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

«Τι;»

«Δύο ασθενείς με παρόμοια αρχική εικόνα.»

«Ο ένας;»

«Αποκλείστηκε.»

«Γιατί;»

«Δεν πληρούσε το κριτήριο.»

«Και ο άλλος;»

«Εντάχθηκε.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις δύο καταχωρίσεις.

«Τι άλλαξε;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τις δύο σελίδες.

«Η διάγνωση.»

Ο Λεοντίου διάβασε.

Η αρχική περιγραφή ήταν παρόμοια.

Η αξιολόγηση, όμως, είχε διαφορετική κατεύθυνση.

Στον αποκλεισμένο ασθενή, το κριτήριο παρέμενε όπως είχε καταγραφεί αρχικά.

Στον ενταγμένο, η ιατρική περιγραφή είχε τροποποιηθεί.

Όχι θεαματικά.

Μία λέξη.

Μία διατύπωση.

Αλλά αρκετή ώστε να αλλάζει την κατηγορία στην οποία μπορούσε να ενταχθεί ο ασθενής.

Ο Λεοντίου ξαναδιάβασε τα δύο έγγραφα.

«Ποιος υπέγραψε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε.

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου δεν είπε τίποτα.

«Να ψάξω κι άλλα;» ρώτησε ο Σταθόπουλος.

«Ναι.»

«Πόσα;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τους φακέλους.

«Όσα μπορούμε.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε πάλι.

Ο Λεοντίου έμεινε μπροστά στον πίνακα.

Δεν είχε ακόμη μπροστά του μια ομολογία.

Ούτε μια άμεση απόδειξη.

Είχε κάτι πιο δύσκολο.

Μια διαδικασία που μπορούσε να παρακαμφθεί.

Ένα οικονομικό κίνητρο που μπορούσε να εξηγήσει γιατί κάποιος θα ήθελε να την παρακάμψει.

Και πλέον μια ένδειξη ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η ιατρική εικόνα του ασθενούς είχε μετακινηθεί προς την κατεύθυνση της ένταξης.

Δεν αρκούσε.

Έπρεπε να αποδειχθεί ότι αυτό δεν ήταν μεμονωμένο.

Και κυρίως, έπρεπε να φανεί αν οι τρεις γιατροί είχαν λειτουργήσει με τον ίδιο τρόπο.

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το κεφάλι.

«Έχω δεύτερη περίπτωση.»

Ο Λεοντίου γύρισε.

«Τι βρήκες;»

«Παρόμοια αλλαγή.»

«Ποιος την υπέγραψε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το έγγραφο.

«Κυριακίδης.»

Ο Λεοντίου έμεινε ακίνητος.

Για πρώτη φορά, το όνομα δεν βρισκόταν μόνο δίπλα σε μια φυσιολογική διαδικασία της μελέτης.

Υπήρχε τώρα σε μια περίπτωση όπου η ιατρική περιγραφή είχε αλλάξει προς την κατεύθυνση της ένταξης.

«Και η τρίτη;» ρώτησε.

«Δεν την έχω ελέγξει ακόμη.»

«Ελεγξέ την.»

Ο Σταθόπουλος ξαναγύρισε στους φακέλους.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον πίνακα.

Βλάχος.

Λαμπράκης.

Δεληγιάννης.

Η τέταρτη περίπτωση.

Οι αλλαγές στις διαγνώσεις.

Οι εντάξεις.

Και τώρα ένα δεύτερο όνομα.

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Δεν ήταν ακόμη η απάντηση.

Ήταν όμως η πρώτη φορά που η έρευνα άρχιζε να ξεφεύγει από ένα μόνο πρόσωπο.

Και αν η επόμενη περίπτωση έδειχνε το ίδιο πράγμα, θα έπρεπε να ξαναδούν ολόκληρη την ιατρική ομάδα.

Γιατί τότε δεν θα έψαχναν πια ένα λάθος.

Θα έψαχναν έναν τρόπο λειτουργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 45

ΟΙ ΤΡΕΙΣ

Ο Σταθόπουλος δεν ξανασήκωσε το κεφάλι.

Οι φάκελοι είχαν απλωθεί μπροστά του.

Ο ένας πάνω στον άλλον.

Οι σελίδες είχαν αρχίσει να γεμίζουν σημειώσεις, ημερομηνίες και ονόματα. Δίπλα τους υπήρχαν τα παραπεμπτικά, οι αξιολογήσεις, τα αποτελέσματα των εξετάσεων και οι τελικές αποφάσεις ένταξης.

Ο Λεοντίου στεκόταν απέναντι από το γραφείο.

Δεν τον πίεζε.

Δεν υπήρχε λόγος.

«Η τρίτη περίπτωση;»

«Την ψάχνω.»

«Μην ψάξεις μόνο την υπογραφή.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Τι άλλο;»

«Όλη τη διαδρομή.»

«Παραπεμπτικό, αξιολόγηση, εξέταση, ένταξη.»

«Και ποιος έγραψε τι.»

«Εντάξει.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε στον φάκελο.

Ο Λεοντίου έμεινε όρθιος.

Δεν υπήρχε βιασύνη.

Αυτό ήταν το σημαντικότερο.

Είχαν πλέον αρκετά στοιχεία ώστε να μπορούν εύκολα να βγάλουν ένα συμπέρασμα.

Και ακριβώς γι' αυτό έπρεπε να προσέξουν περισσότερο.

Όσο περισσότερα κομμάτια βρίσκονταν μπροστά τους, τόσο πιο εύκολο ήταν να τα ενώσουν με τρόπο που να επιβεβαιώνει αυτό που ήδη φοβούνταν.

Ο Λεοντίου δεν ήθελε αυτό.

Ήθελε να δει αν τα στοιχεία θα ενώνονταν μόνα τους.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν ακόμη φάκελο.

Η τρίτη περίπτωση βρισκόταν σε φάκελο με αρκετές διορθώσεις.

Ο ασθενής είχε παραπεμφθεί για πιθανή συμμετοχή στη μελέτη.

Στην αρχική παραπομπή υπήρχε αναφορά σε ιστορικό που δεν ταίριαζε απόλυτα με τα κριτήρια της μελέτης.

Ο Σταθόπουλος διάβασε την επόμενη σελίδα.

Σταμάτησε.

«Εδώ αλλάζει.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

«Τι;»

«Η περιγραφή του ιστορικού.»

«Προς ποια κατεύθυνση;»

Ο Σταθόπουλος ξαναδιάβασε την αρχική καταχώριση και μετά την αξιολόγηση.

«Προς μια εικόνα που τον κάνει περισσότερο συμβατό με το κριτήριο.»

Ο Λεοντίου δεν πήρε αμέσως τον φάκελο.

«Ποιος την έγραψε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε την υπογραφή.

«Μακρή.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο ακίνητος.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Τα τρία ονόματα βρίσκονταν πλέον σε διαφορετικές περιπτώσεις όπου η ιατρική εικόνα είχε μετακινηθεί προς την κατεύθυνση της ένταξης.

Δεν είπε τίποτα.

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Και μετά;» ρώτησε τελικά ο Λεοντίου.

«Η απαιτούμενη εξέταση έγινε.»

«Πριν ή μετά την αξιολόγηση;»

«Μετά.»

«Αποτέλεσμα;»

«Εντός των ορίων.»

«Ένταξη;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου πήρε τον φάκελο.

Διάβασε την παραπομπή.

Μετά την αξιολόγηση.

Μετά το αποτέλεσμα.

Μετά την τελική ένταξη.

Οι ημερομηνίες ήταν καθαρές.

Δεν υπήρχε αμφιβολία για τη σειρά.

Αυτό ήταν διαφορετικό από τις περιπτώσεις του Βλάχου και του Λαμπράκη.

Εκεί το πρώτο πρόβλημα ήταν χρονικό.

Εδώ η εξέταση είχε γίνει κανονικά.

Το πρόβλημα βρισκόταν αλλού.

Στον τρόπο με τον οποίο είχε περιγραφεί ο ασθενής πριν ακόμη ολοκληρωθεί η εξέταση που θα έκρινε την καταλληλότητά του.

Ο Λεοντίου ακούμπησε τον φάκελο.

«Πόσες περιπτώσεις έχουμε τώρα;»

«Τρεις με αλλαγή της ιατρικής εικόνας προς την κατεύθυνση της ένταξης.»

«Και από ποιον;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις σημειώσεις του.

«Μία Ρηγόπουλος. Μία Κυριακίδης. Μία Μακρή.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Τώρα είναι διαφορετικά.»

«Ναι.»

«Γιατί δεν έχουμε έναν γιατρό.»

Ο Λεοντίου πήρε μια καθαρή σελίδα.

«Έχουμε τρεις.»

Έγραψε στο κέντρο:

ΙΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Από κάτω, ένα ένα τα ονόματα.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΜΑΚΡΗ

Έμεινε για λίγο να κοιτάζει τη σελίδα.

«Τώρα θέλω κάτι πιο δύσκολο», είπε.

«Τι;»

«Να βρούμε αν οι τρεις περιπτώσεις είναι πραγματικά συγκρίσιμες.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Ίδιο κριτήριο;»

«Ναι.»

«Ίδια διαδικασία;»

«Ναι.»

«Ίδιο αποτέλεσμα;»

Ο Λεοντίου κούνησε το κεφάλι.

«Όχι απαραίτητα. Θέλω να ξέρουμε τι συνέβη σε κάθε μία.»

Αυτό ήταν το κρίσιμο σημείο.

Δεν αρκούσε να έχουν βρει τρεις γιατρούς και τρεις αλλαγές.

Αν οι περιπτώσεις ήταν διαφορετικές σε βαθμό που να δικαιολογεί διαφορετική ιατρική κρίση, τότε η ομοιότητα μπορούσε να είναι ψευδής.

Ξεκίνησαν ξανά από την αρχή.

Η πρώτη περίπτωση αφορούσε τον Βλάχο.

Η δεύτερη έναν διαφορετικό ασθενή.

Η τρίτη έναν ακόμη.

Οι ηλικίες δεν ήταν ίδιες.

Τα ιστορικά δεν ήταν ίδια.

Οι παραπομπές δεν ήταν ίδιες.

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

«Αυτό είναι καλό.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Γιατί;»

«Αν ήταν ίδιοι ασθενείς με το ίδιο ιστορικό, θα ήταν εύκολο να πούμε ότι κάποιος αντέγραψε μια καταχώριση.»

Έδειξε τις τρεις περιπτώσεις.

«Εδώ όμως;»

«Εδώ φαίνεται διαφορετική υπόθεση κάθε φορά.»

«Και παρ' όλα αυτά;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τα έγγραφα.

«Το ίδιο αποτέλεσμα στη διαδικασία.»

Πήρε το μολύβι.

Στην καθαρή σελίδα έγραψε:

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Από κάτω:

ΙΔΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

Έμεινε λίγο να κοιτάζει τις λέξεις.

Δεν τις υπογράμμισε.

Δεν έβαλε κύκλο.

Δεν έγραψε δίπλα «ενοχή».

Δεν υπήρχε ακόμη τέτοια λέξη.

Υπήρχε μόνο μια επανάληψη που έπρεπε να εξηγηθεί.

«Τώρα θέλω τους αποκλεισμούς.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το κεφάλι.

«Για όλους;»

«Για όσους είχαν παρόμοια αρχική εικόνα.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τους φακέλους των ασθενών που δεν είχαν ενταχθεί.

Η σύγκριση έγινε αμέσως πιο δύσκολη.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο αποκλεισμός ήταν αυτονόητος.

Το απαιτούμενο κριτήριο δεν πληρούνταν.

Σε άλλες, έλειπε μια εξέταση.

Σε κάποιες, ο ίδιος ο ασθενής δεν θέλησε να συνεχίσει.

Όλα αυτά μπορούσαν να εξηγηθούν.

Ο Λεοντίου τα άφησε στην άκρη.

«Μην κυνηγάμε περιπτώσεις που δεν έχουν σχέση.»

«Σωστά.»

«Θέλω όσες μοιάζουν με τις περιπτώσεις που έχουμε ήδη.»

«Παρόμοια αρχική εικόνα;»

«Παρόμοιο κριτήριο.»

«Και παρόμοια περίοδο.»

«Ναι.»

Η αναζήτηση κράτησε σχεδόν μία ώρα.

Ο Σταθόπουλος έφερε τελικά πέντε φακέλους.

Τους ακούμπησε μπροστά στον Λεοντίου.

«Αυτοί είναι οι πιο κοντινοί.»

«Γιατί;»

«Παρόμοια αρχική εικόνα. Παρόμοιο κριτήριο. Παρόμοια χρονική περίοδος.»

Ο Λεοντίου έδειξε τους φακέλους.

«Ποιος τους αξιολόγησε;»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να διαβάζει.

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Αυτός;»

«Κυριακίδης.»

«Ο τρίτος;»

«Μακρή.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Και οι άλλοι δύο;»

«Ρηγόπουλος και ένας ακόμη γιατρός της ομάδας.»

«Τι έγινε με τους πέντε;»

Ο Σταθόπουλος έβαλε τους φακέλους σε δύο ομάδες.

«Οι τρεις είχαν ενταχθεί.»

«Και οι δύο;»

«Είχαν αποκλειστεί.»

Ο Λεοντίου πήρε τους φακέλους έναν έναν.

«Οι τρεις ενταγμένοι;»

«Στους τρεις υπάρχει αλλαγή στη διατύπωση της ιατρικής εικόνας.»

«Και στους αποκλεισμένους;»

«Όχι.»

«Τι έγινε στην εξέταση;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τα στοιχεία.

«Και οι δύο αποκλεισμένοι εξετάστηκαν πριν από την τελική αξιολόγηση.»

Ο Λεοντίου άφησε τον τελευταίο φάκελο κάτω.

Δεν είπε αμέσως τίποτα.

Αυτό ήταν σημαντικότερο από μια ακόμη ομοιότητα.

Δεν υπήρχε μόνο ένα μοτίβο στους ενταγμένους.

Υπήρχε και η απουσία του ίδιου μοτίβου στους αποκλεισμένους.

«Θέλω να ελέγξουμε κάτι ακόμη», είπε.

«Τι;»

«Ποιος υπέγραψε την τελική ένταξη.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να κοιτάζει τις σελίδες.

Στην πρώτη περίπτωση ήταν ο Ρηγόπουλος.

Στη δεύτερη, ο Κυριακίδης.

Στην τρίτη, η Μακρή.

«Και οι τρεις υπέγραψαν;»

«Ναι.»

«Άρα δεν έχουμε έναν γιατρό που μόνος του αποφάσιζε.»

«Όχι.»

«Και οι τρεις είχαν τη δυνατότητα να αξιολογούν και να εντάσσουν.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι.

Έγραψε:

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ → αλλαγή → ένταξη

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ → αλλαγή → ένταξη

ΜΑΚΡΗ → αλλαγή → ένταξη

Τα κοίταξε.

Δεν έβαλε δίπλα τους τη λέξη «ενοχή».

Δεν την χρειαζόταν.

Το απόγευμα, όταν είχαν ήδη αρχίσει να κουράζονται, ο Σταθόπουλος έφερε έναν ακόμη φάκελο.

«Βρήκα κάτι που δεν είχαμε προσέξει.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Τι;»

«Μία από τις περιπτώσεις που είχαμε χαρακτηρίσει φυσιολογική.»

«Και;»

«Η εξέταση είχε γίνει πριν από την αξιολόγηση. Γι' αυτό την αφήσαμε στην κανονική ομάδα.»

«Τι βρήκες τώρα;»

«Τη σύγκριση με το αρχικό παραπεμπτικό.»

Άνοιξε τις σελίδες.

«Η αρχική περιγραφή δεν είχε αλλάξει.»

Ο Λεοντίου διάβασε.

«Τότε;»

«Η τελική αξιολόγηση είχε προσθέσει περισσότερες λεπτομέρειες.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε το έγγραφο.

«Αυτό είναι φυσιολογικό.»

«Ναι.»

«Άρα;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τις λέξεις.

«Το όριο είναι εδώ.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Άλλο να προσθέτεις λεπτομέρειες σε μια εικόνα που παραμένει ίδια και άλλο να αλλάζεις το ίδιο το στοιχείο που καθορίζει αν κάποιος πληροί το κριτήριο.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό πρέπει να το κρατήσουμε.»

«Για να μην κατηγορήσουμε τους γιατρούς για κάθε διαφορετική διατύπωση.»

«Ακριβώς.»

Έσκυψε ξανά πάνω από τους φακέλους.

«Δεν ψάχνουμε λέξεις.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Ψάχνουμε αλλαγές που έχουν αποτέλεσμα.»

«Ναι.»

Αυτό ήταν το όριο.

Όχι η διαφορετική διατύπωση.

Όχι η πιο λεπτομερής περιγραφή.

Όχι η προσωπική ιατρική κρίση.

Η αλλαγή που μπορούσε να μετακινήσει έναν ασθενή από τη μία πλευρά του κριτηρίου στην άλλη.

Το βράδυ είχαν πλέον μπροστά τους έναν νέο πίνακα.

Ο Σταθόπουλος τον είχε οργανώσει ώστε να φαίνεται ολόκληρη η ακολουθία.

Περίπτωση — Ιατρική εικόνα — Εξέταση — Αξιολόγηση — Ένταξη — Γιατρός

Κάτω από τον Βλάχο:

μεταβολή — μετά — πριν — ναι — Ρηγόπουλος

Η δεύτερη περίπτωση:

μεταβολή — μετά — πριν — ναι — Κυριακίδης

Η τρίτη:

μεταβολή — μετά — πριν — ναι — Μακρή

Και απέναντι, οι δύο αποκλεισμένοι:

χωρίς ουσιαστική μεταβολή — πριν — μετά — όχι

χωρίς ουσιαστική μεταβολή — πριν — μετά — όχι

Ο Λεοντίου διάβασε τον πίνακα αργά.

Δεν ήταν ακόμη η πλήρης εικόνα.

Υπήρχαν κενά.

Ο Δεληγιάννης παρέμενε ξεχωριστή περίπτωση, επειδή δεν υπήρχε τελικό αποτέλεσμα.

Οι Βλάχος και Λαμπράκης είχαν την πρόσθετη χρονική αναστροφή που είχε ξεκινήσει την έρευνα.

Οι τρεις νέες περιπτώσεις έδειχναν κάτι άλλο.

Μια μεταβολή στην ιατρική εικόνα που λειτουργούσε προς την κατεύθυνση της ένταξης.

Και οι τρεις γιατροί εμφανίζονταν πλέον σε αντίστοιχες περιπτώσεις.

Ο Σταθόπουλος κάθισε πίσω.

«Αν το δούμε συνολικά, δεν μοιάζει πια με λάθος.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Δεν θα το πω ακόμη.»

«Γιατί;»

«Γιατί το επόμενο βήμα είναι να δούμε αν υπήρχε κοινή συνέπεια.»

«Η ένταξη;»

«Όχι μόνο η ένταξη.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Η πληρωμή.»

«Ναι.»

«Για κάθε περίπτωση.»

«Και ποιος ωφελήθηκε.»

Ο Λεοντίου πήρε τις οικονομικές καταστάσεις.

Τις έβαλε δίπλα στους φακέλους.

Για πρώτη φορά τα ιατρικά και τα οικονομικά στοιχεία βρίσκονταν στο ίδιο τραπέζι.

Δεν υπήρχε ακόμη απόδειξη ότι κάποιος είχε παραποιήσει στοιχεία για να πληρωθεί.

Υπήρχε όμως κάτι που έπρεπε πλέον να ελεγχθεί.

Οι περιπτώσεις στις οποίες η ιατρική εικόνα είχε μετακινηθεί προς την ένταξη δεν είχαν μόνο κοινή διαδικαστική συμπεριφορά.

Είχαν και κοινό αποτέλεσμα.

Οι ασθενείς είχαν ενταχθεί.

Και κάθε ένταξη είχε οικονομική αξία.

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι.

Κάτω από τα τρία ονόματα έγραψε:

ΠΟΣΟ;

Και ακριβώς από κάτω:

ΠΟΙΟΣ ΤΟ ΠΗΡΕ;

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις δύο ερωτήσεις.

«Αν βρούμε ότι οι ίδιες περιπτώσεις συνδέονται με συγκεκριμένες αμοιβές;»

Ο Λεοντίου άφησε το μολύβι.

«Τότε θα έχουμε ένα ακόμη στοιχείο.»

«Και αν οι αμοιβές ήταν μεγαλύτερες όσο αυξάνονταν οι εντάξεις;»

«Τότε θα ξέρουμε ότι υπήρχε πραγματικό οικονομικό κίνητρο.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τα τρία ονόματα.

«Για όλους;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Ύστερα είπε:

«Αυτό ακριβώς πρέπει να αποδείξουμε.»

Έκλεισε τον τελευταίο φάκελο.

Για είκοσι χρόνια, η υπόθεση είχε μείνει κρυμμένη μέσα σε ημερομηνίες, υπογραφές και ξεχασμένα αρχεία.

Τώρα οι γραμμές άρχιζαν να ενώνονται.

Όχι ακόμη γύρω από έναν δολοφόνο.

Αλλά γύρω από έναν μηχανισμό.

Και αν ο ίδιος μηχανισμός είχε αποφέρει χρήματα στους ίδιους ανθρώπους που μπορούσαν να τον χειριστούν, τότε η Μαρία δεν είχε ανακαλύψει απλώς ένα λάθος στη διαδικασία.

Είχε πλησιάσει κάτι που άξιζε να μείνει κρυφό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 46

ΟΙ ΑΜΟΙΒΕΣ

Το επόμενο πρωί ο Σταθόπουλος είχε ήδη ανοίξει τους οικονομικούς φακέλους.

Δεν ήταν πολλοί.

Αυτό τους έκανε πιο δύσκολους.

Οι ιατρικοί φακέλοι είχαν ημερομηνίες, εξετάσεις, υπογραφές και διορθώσεις.

Οι οικονομικοί είχαν ποσά.

Και τα ποσά, από μόνα τους, δεν έλεγαν τίποτα.

Ο Λεοντίου κάθισε απέναντί του.

«Πού αρχίζουμε;»

«Από το τι ακριβώς πληρωνόταν.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε την πρώτη κατάσταση.

«Η εταιρεία πλήρωνε την κλινική.»

«Αυτό το ξέρουμε.»

«Υπάρχουν συμφωνημένα ποσά για τη μελέτη.»

«Ανά ασθενή;»

«Σε ένα μέρος της συμφωνίας, ναι.»

Ο Λεοντίου πήρε το έγγραφο.

Το διάβασε αργά.

Δεν υπήρχε ένα μόνο ποσό.

Υπήρχαν διαφορετικές κατηγορίες αμοιβών.

Εξέταση.

Παρακολούθηση.

Ένταξη.

Ολοκλήρωση συγκεκριμένων σταδίων.

Κάθε κατηγορία είχε τη δική της οικονομική αποτίμηση.

Ο Λεοντίου ακούμπησε το χαρτί.

«Άρα η ένταξη είχε οικονομική αξία.»

«Ναι.»

«Προς την κλινική.»

«Ναι.»

«Όχι απευθείας προς τον γιατρό.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Αυτό να μείνει ξεκάθαρο.»

«Το έχω σημειώσει.»

«Δεν θέλω να δημιουργήσουμε κάτι που δεν υπήρχε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Η εταιρεία έκανε αυτό που προέβλεπε η σύμβαση.»

«Και δεν έχουμε κανένα στοιχείο ότι γνώριζε τις αλλαγές στα ιατρικά στοιχεία.»

«Κανένα.»

Ο Λεοντίου γύρισε στην κατάσταση.

«Τότε το ερώτημα είναι άλλο.»

«Πώς κατέληγαν τα χρήματα στους γιατρούς.»

Χρειάστηκαν αρκετές ώρες.

Η κλινική δεν πλήρωνε τους γιατρούς με έναν απλό τρόπο.

Υπήρχαν μισθοί.

Υπήρχαν αμοιβές για επιστημονικές ευθύνες.

Υπήρχαν πρόσθετες αποζημιώσεις που συνδέονταν με τη συμμετοχή στη μελέτη.

Ο Ρηγόπουλος είχε τη μεγαλύτερη επιστημονική ευθύνη.

Ο Κυριακίδης είχε διαφορετικό ρόλο.

Η Μακρή επίσης.

Τα ποσά δεν ήταν ίδια.

Ούτε οι αρμοδιότητες.

Ούτε οι ώρες εργασίας.

«Άρα δεν μπορούμε να πούμε ότι πληρώνονταν το ίδιο για κάθε ασθενή», είπε ο Σταθόπουλος.

«Δεν το χρειαζόμαστε.»

«Τότε τι ψάχνουμε;»

Ο Λεοντίου πήρε ξανά την κατάσταση.

«Αν η ένταξη ενός ασθενούς μπορούσε να αυξήσει την αμοιβή κάποιου.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε στις καταστάσεις.

Χρειάστηκε να διασταυρώσει τις αμοιβές με τις αρμοδιότητες και τον τρόπο με τον οποίο υπολογίζονταν.

Τελικά έδειξε μια συγκεκριμένη καταχώριση.

«Μπορούσε.»

«Με ποιον τρόπο;»

«Η πρόσθετη αμοιβή υπολογιζόταν με βάση τη συμμετοχή στη μελέτη και τον αριθμό των έγκυρων εντάξεων που αντιστοιχούσαν στις ευθύνες κάθε γιατρού.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Έγκυρων εντάξεων.»

«Έτσι γράφει.»

«Αυτό έχει σημασία.»

«Γιατί;»

«Γιατί αν κάποιος ήθελε να αυξήσει την αμοιβή του, δεν αρκούσε να γράψει ένα όνομα σε έναν κατάλογο.»

Ο Σταθόπουλος συμπλήρωσε:

«Έπρεπε να περάσει ο ασθενής στη μελέτη.»

«Και να θεωρηθεί επιλέξιμος.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Η σκέψη ήταν προφανής.

Αλλά ακόμη δεν ήταν απόδειξη.

Ο Λεοντίου πήρε τους τρεις φακέλους από την προηγούμενη ημέρα.

Τους έβαλε μπροστά του.

«Βλάχος.»

Δίπλα του τοποθέτησε τη δεύτερη περίπτωση.

«Και αυτή.»

Ύστερα την τρίτη.

«Τώρα βάλ' τα δίπλα στα οικονομικά.»

Ο Σταθόπουλος τα τοποθέτησε σε σειρά.

Ο πρώτος φάκελος αντιστοιχούσε σε ένταξη που είχε υπογράψει ο Ρηγόπουλος.

Ο δεύτερος στον Κυριακίδη.

Ο τρίτος στη Μακρή.

Οι ημερομηνίες των εντάξεων ήταν καταγεγραμμένες.

Οι πληρωμές είχαν πραγματοποιηθεί αργότερα.

«Αυτό είναι σημαντικό», είπε ο Σταθόπουλος.

«Τι;»

«Η πληρωμή δεν προηγείται.»

«Σωστά.»

«Άρα δεν μπορούμε να πούμε ότι κάποιος άλλαξε την αξιολόγηση επειδή περίμενε να πληρωθεί εκείνη τη στιγμή.»

«Όχι.»

«Η οικονομική συνέπεια ήρθε μετά.»

«Αυτό ακριβώς.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τις ημερομηνίες.

Δεν ήθελε να τους δώσει κάτι που δεν υπήρχε.

Η σειρά ήταν:

ιατρική αξιολόγηση → ένταξη → οικονομική καταχώριση → πληρωμή.

Αυτό δεν αθώωνε κανέναν.

Αλλά ούτε ενοχοποιούσε κανέναν.

Έδειχνε μόνο ότι το οικονομικό όφελος ήταν πραγματικό και συνδεδεμένο με την ένταξη.

«Πάμε μία μία», είπε.

Η πρώτη σύγκριση έγινε με τον Βλάχο.

Ο φάκελός του είχε ήδη τραβήξει την προσοχή τους.

Η αρχική εικόνα δεν ήταν αρκετά συμβατή.

Η μεταγενέστερη περιγραφή ήταν διαφορετική.

Η εξέταση είχε γίνει μετά την αξιολόγηση.

Και τελικά ο ασθενής είχε ενταχθεί.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε την οικονομική κατάσταση.

«Η ένταξη καταχωρίστηκε.»

«Και η αμοιβή;»

«Στην επόμενη εκκαθάριση.»

«Ποιος την πήρε;»

«Η κλινική.»

«Και ποιος γιατρός είχε την αντίστοιχη επιστημονική αποζημίωση;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το έγγραφο.

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου δεν είπε τίποτα.

«Να σημειώσω το ποσό;»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος το έγραψε.

Μετά πήραν τη δεύτερη περίπτωση.

Ίδια διαδικασία.

Διαφορετικός ασθενής.

Διαφορετικά ποσά.

Ο Κυριακίδης είχε τη δική του αντίστοιχη αμοιβή.

Η τρίτη περίπτωση έδειξε το ίδιο.

Η Μακρή είχε τη δική της.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον πίνακα.

Δεν υπήρχε ένα κοινό ποσό.

Υπήρχε όμως κοινή σχέση.

Ένταξη → οικονομική καταχώριση → αμοιβή.

«Αυτό είναι το πρώτο σημείο», είπε.

«Ναι.»

«Όχι απόδειξη κινήτρου.»

«Αλλά πραγματική οικονομική συνέπεια.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε σε έναν παλαιότερο πίνακα.

«Να κάνουμε την αντίστροφη σύγκριση.»

«Πώς;»

«Να πάρουμε έναν αποκλεισμένο ασθενή που ήταν παρόμοιος με έναν ενταγμένο.»

Ο Λεοντίου χαμογέλασε ελάχιστα.

«Αυτό θέλω.»

Βρήκαν δύο περιπτώσεις.

Η αρχική εικόνα ήταν αρκετά παρόμοια.

Το απαιτούμενο κριτήριο ήταν επίσης κοντινό.

Στην πρώτη περίπτωση, η ιατρική περιγραφή έμεινε ουσιαστικά ίδια.

Η εξέταση προηγήθηκε της τελικής αξιολόγησης.

Ο ασθενής αποκλείστηκε.

Δεν προέκυψε πρόσθετη αμοιβή από ένταξη.

Στη δεύτερη περίπτωση, η περιγραφή είχε μεταβληθεί.

Η αξιολόγηση είχε προηγηθεί της απαιτούμενης εξέτασης.

Ο ασθενής τελικά εντάχθηκε.

Ακολούθησε η οικονομική καταχώριση.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον Λεοντίου.

«Εδώ αρχίζει να γίνεται πιο δύσκολο να το αποδώσουμε σε σύμπτωση.»

«Γιατί;»

«Γιατί συγκρίνουμε δύο παρόμοιες αρχικές περιπτώσεις με διαφορετική κατάληξη.»

«Και;»

«Στη μία, η διαδικασία έμεινε στη θέση της.»

«Στην άλλη μετακινήθηκε.»

«Και η δεύτερη είχε οικονομικό αποτέλεσμα.»

Ο Λεοντίου πήρε τον φάκελο.

«Ποιος υπέγραψε;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε την τελευταία σελίδα.

«Ρηγόπουλος.»

Έγραψε δίπλα στο όνομα το ποσό.

Δεν μίλησαν.

Η ίδια σύγκριση έγινε και με τον Κυριακίδη.

Υπήρχε επίσης παρόμοια περίπτωση.

Παρόμοια αρχική εικόνα.

Διαφορετική τελική αξιολόγηση.

Ένταξη.

Αμοιβή.

Μετά η Μακρή.

Και πάλι η ίδια ακολουθία.

Δεν ήταν πανομοιότυπες περιπτώσεις.

Δεν θα μπορούσαν να είναι.

Η ιατρική δεν λειτουργούσε έτσι.

Αλλά η διαδικασία είχε αρκετά κοινά σημεία ώστε η σύγκριση να αποκτά βάρος.

Ο Λεοντίου έκλεισε τον τελευταίο φάκελο.

«Τώρα έχουμε κάτι που πριν δεν είχαμε.»

«Τι;»

«Δεν έχουμε μόνο τρεις αλλαγές.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Έχουμε τρεις αλλαγές που συνδέονται με τρεις διαφορετικούς γιατρούς.»

«Και με οικονομικό αποτέλεσμα.»

«Ναι.»

«Αλλά δεν έχουμε ακόμη το πιο σημαντικό.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Ότι οι αλλαγές έγιναν για να προκύψει το οικονομικό αποτέλεσμα.»

«Αυτό πρέπει να το αποδείξουμε.»

«Όχι να το υποθέσουμε.»

«Όχι.»

Το απόγευμα ο Λεοντίου ζήτησε να ξαναφέρουν τους φακέλους όλων των ασθενών.

Όχι μόνο εκείνων που είχαν ήδη εντοπίσει.

Όλων.

«Τι ψάχνουμε τώρα;» ρώτησε ο Σταθόπουλος.

«Την αναλογία.»

«Των εντάξεων;»

«Των εντάξεων ανά γιατρό.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον συγκεντρωτικό πίνακα.

Ο αριθμός ήταν ήδη γνωστός.

Δεκαεπτά εντάξεις για τον Ρηγόπουλο.

Εννέα για τον Κυριακίδη.

Οκτώ για τη Μακρή.

Σύνολο τριάντα τέσσερις.

«Και οι αποκλεισμοί;»

«Είκοσι επτά.»

Ο Λεοντίου έδειξε τον πίνακα.

«Θέλω να δούμε όχι μόνο πόσους ενέταξαν.»

«Αλλά πόσους αξιολόγησαν.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να διασταυρώνει τα ονόματα.

Η δουλειά ήταν αργή.

Κάθε όνομα έπρεπε να περάσει από τις ίδιες στήλες.

Παραπεμπτικό.

Πρώτη αξιολόγηση.

Εξέταση.

Τελική αξιολόγηση.

Ένταξη ή αποκλεισμός.

Υπογραφή.

Αμοιβή.

Ύστερα από αρκετή ώρα, ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

«Έχουμε κάτι.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

«Τι;»

«Δεν είναι μόνο οι τρεις περιπτώσεις.»

«Πόσες;»

«Δεν μπορώ ακόμη να το πω με βεβαιότητα.»

«Γιατί;»

«Υπάρχουν κι άλλες καταχωρίσεις που χρειάζονται τον ίδιο έλεγχο.»

«Πόσες;»

«Τουλάχιστον έξι.»

Ο Λεοντίου δεν έδειξε έκπληξη.

«Κάν' τες όλες.»

«Θα πάρει χρόνο.»

«Έχουμε χρόνο.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τον πίνακα.

Αυτή τη φορά δεν υπήρχε ένας φάκελος μπροστά τους.

Ούτε τρεις.

Υπήρχε ολόκληρη σειρά ασθενών.

Και για πρώτη φορά η ερώτηση δεν ήταν αν είχαν συμβεί τρεις παράξενες περιπτώσεις.

Ήταν αν οι τρεις περιπτώσεις ήταν μόνο η αρχή.

Ο Λεοντίου πήρε το χαρτί με τα τρία ονόματα.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Το δίπλωσε και το έβαλε στον φάκελο της υπόθεσης.

«Από εδώ και πέρα», είπε, «δεν εξετάζουμε πια μεμονωμένους φακέλους.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Την ομάδα;»

«Τον τρόπο με τον οποίο δούλευε η ομάδα.»

Και αυτή τη φορά, κανείς τους δεν χρειάστηκε να εξηγήσει γιατί αυτό ήταν πιο επικίνδυνο.

Γιατί αν το ίδιο μοτίβο υπήρχε και στις υπόλοιπες περιπτώσεις, τότε δεν θα είχαν μπροστά τους τρεις γιατρούς που έκαναν διαφορετικά λάθη.

Θα είχαν μια διαδικασία που επαναλαμβανόταν.

Και μια διαδικασία που επαναλαμβανόταν δεν μπορούσε εύκολα να αποδοθεί στην τύχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 47

ΤΟ ΜΟΤΙΒΟ

Το επόμενο πρωί ο Σταθόπουλος είχε μπροστά του έξι φακέλους.

Τους είχε χωρίσει σε δύο ομάδες.

Στη μία βρίσκονταν οι περιπτώσεις που είχαν ήδη εντοπίσει.

Στην άλλη, οι έξι νέες.

Δεν τους είχε βάλει τυχαία.

Ήθελε να μπορεί να συγκρίνει.

Ο Λεοντίου στάθηκε για λίγο όρθιος απέναντι από το τραπέζι.

Δεν άγγιξε κανέναν φάκελο.

Κοίταξε πρώτα τους έξι καινούργιους.

Ύστερα τους παλιούς.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν δουλέψει κυρίως πάνω στις περιπτώσεις που είχαν ήδη ξεχωρίσει. Είχαν βρει ημερομηνίες που δεν ταίριαζαν, αξιολογήσεις που προηγούνταν εξετάσεων, περιγραφές που μετακινούνταν και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εντάξεις που είχαν οικονομικό αποτέλεσμα.

Τώρα έπρεπε να κάνουν κάτι δυσκολότερο.

Να ψάξουν και εκεί όπου μπορεί να μην υπήρχε τίποτα.

Γιατί μόνο έτσι θα μπορούσαν να ξέρουν αν αυτό που έβλεπαν ήταν πραγματικό μοτίβο ή απλώς αποτέλεσμα του ότι είχαν αρχίσει να προσέχουν περισσότερο τις ίδιες ανωμαλίες.

«Πάμε μία μία», είπε.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον πρώτο φάκελο.

«Αρχική παραπομπή. Μετά αξιολόγηση. Μετά εξέταση.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σειρά.

«Φυσιολογική σειρά;»

«Ναι.»

«Και αποτέλεσμα;»

«Αποκλεισμός.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Δεν υπήρχε κάτι άλλο να εξετάσουν.

Ο ασθενής είχε ακολουθήσει τη διαδικασία όπως προβλεπόταν. Η εξέταση είχε γίνει πριν από την τελική κρίση και το αποτέλεσμα δεν οδήγησε σε ένταξη.

«Επόμενος.»

Ο δεύτερος φάκελος ήταν διαφορετικός.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τις σελίδες.

«Παραπεμπτικό.»

«Μετά;»

«Αξιολόγηση.»

«Εξέταση;»

«Την επόμενη ημέρα.»

Ο Λεοντίου έσκυψε ελαφρά προς τον φάκελο.

«Τι γράφει η αξιολόγηση;»

Ο Σταθόπουλος διάβασε ξανά την καταχώριση.

«Υπάρχει προσθήκη στην περιγραφή.»

«Ουσιαστική;»

«Ναι.»

«Τι αλλάζει;»

Ο Σταθόπουλος άφησε για λίγο το χαρτί κάτω.

«Το ιστορικό παρουσιάζεται με τρόπο που τον φέρνει πιο κοντά στο απαιτούμενο κριτήριο.»

Ο Λεοντίου δεν σχολίασε.

Κοίταξε την επόμενη σελίδα.

«Ένταξη;»

«Ναι.»

«Υπογραφή;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το όνομα.

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου πήρε ένα μικρό φύλλο χαρτί και σημείωσε κάτι.

Δεν έγραψε «ύποπτο».

Δεν έγραψε «ενοχή».

Έγραψε μόνο το όνομα και τη σειρά των πράξεων.

Αξιολόγηση → αλλαγή περιγραφής → εξέταση → ένταξη

Και δίπλα:

Ρηγόπουλος.

Έβαλε το χαρτί στην άκρη.

«Τρίτος.»

Η τρίτη περίπτωση είχε διαφορετικό ιστορικό.

Ο Σταθόπουλος το διάβασε προσεκτικά.

Δεν έμοιαζε με τη δεύτερη.

Ο ασθενής ήταν διαφορετικός. Η παραπομπή ήταν διαφορετική. Τα στοιχεία του φακέλου ήταν διαφορετικά.

Όμως η σειρά ήταν ίδια.

«Αξιολόγηση.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αλλαγή περιγραφής.»

«Ναι.»

«Εξέταση.»

«Μετά.»

«Ένταξη.»

«Ναι.»

«Γιατρός;»

«Κυριακίδης.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον Σταθόπουλο.

«Και οικονομική καταχώριση;»

Ο Σταθόπουλος γύρισε στις οικονομικές καταστάσεις που είχαν δίπλα του.

«Υπάρχει.»

Ο Λεοντίου δεν είπε τίποτα.

Δεν χρειαζόταν.

Η περίπτωση έμπαινε στην ίδια κατηγορία.

Όχι επειδή ήταν ίδιος ο ασθενής.

Όχι επειδή ήταν ίδιο το ιστορικό.

Αλλά επειδή η διαδικασία είχε την ίδια κατεύθυνση.

«Τέταρτος.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον επόμενο φάκελο.

Αυτή τη φορά δεν χρειάστηκε να διαβάσει πολλές σελίδες.

«Η αρχική περιγραφή δεν ήταν αρκετά συμβατή.»

«Στην αξιολόγηση;»

«Υπάρχει διαφορετική διατύπωση.»

«Απλώς διαφορετική;»

Ο Σταθόπουλος κούνησε το κεφάλι.

«Όχι απλώς περισσότερες πληροφορίες.»

Σήκωσε το βλέμμα.

«Αλλαγή σε στοιχείο που επηρέαζε την επιλεξιμότητα.»

Ο Λεοντίου πήρε τον φάκελο.

Διάβασε μόνος του.

Μετά γύρισε στην επόμενη σελίδα.

«Εξέταση;»

«Μετά την αξιολόγηση.»

«Αποτέλεσμα;»

«Εντός των ορίων.»

«Ενταξη;»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Η υπογραφή;»

«Μακρή.»

Ο Σταθόπουλος άφησε τον φάκελο κάτω.

Κοίταξε τις τέσσερις περιπτώσεις που είχαν πλέον ξεχωρίσει.

«Τέσσερις.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Τι τέσσερις;»

«Τέσσερις περιπτώσεις όπου έχουμε το ίδιο βασικό πρόβλημα.»

Ο Λεοντίου δεν συμφώνησε.

«Όχι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Γιατί;»

«Γιατί θέλω να τελειώσουμε.»

Δεν υπήρχε άλλη εξήγηση.

Ήθελε και τις δύο τελευταίες περιπτώσεις.

Όχι μόνο για να προσθέσει στοιχεία.

Αλλά και για να βρει στοιχεία που θα μπορούσαν να χαλάσουν την εικόνα που είχε αρχίσει να δημιουργείται.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον πέμπτο φάκελο.

Η διαδικασία ήταν κανονική.

Η εξέταση είχε προηγηθεί.

Η αξιολόγηση ακολούθησε.

Ο ασθενής αποκλείστηκε.

Καμία ουσιαστική μεταβολή.

Καμία οικονομική συνέπεια από ένταξη.

Ο Λεοντίου σημείωσε πάνω στη σελίδα:

KANONIKH

«Αυτό είναι εξίσου χρήσιμο», είπε.

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Γιατί;»

«Γιατί μας δείχνει τι έπρεπε να συμβαίνει.»

«Σημείο αναφοράς.»

«Ακριβώς.»

Ένας κανονικός φάκελος είχε μεγαλύτερη αξία απ' όσο φαινόταν.

Αν δεν υπήρχαν κανονικές περιπτώσεις, κάθε διαφορετική διαδικασία μπορούσε να δικαιολογηθεί ως διαφορετικός τρόπος εργασίας.

Τώρα είχαν σύγκριση.

Είχαν τη διαδικασία που λειτουργούσε κανονικά.

Και είχαν τις περιπτώσεις όπου η σειρά είχε αλλάξει.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον έκτο φάκελο.

Αυτός ήταν πιο σύνθετος.

Υπήρχαν δύο αξιολογήσεις.

Η πρώτη δεν έδειχνε πρόθεση ένταξης.

Η δεύτερη περιείχε περισσότερες πληροφορίες.

Ο Σταθόπουλος διάβασε τις δύο σελίδες δίπλα δίπλα.

«Εδώ έχουμε προσθήκη.»

Ο Λεοντίου κοίταξε.

«Αλλά;»

«Η τελική εικόνα δεν αλλάζει ουσιαστικά.»

«Ο ασθενής;»

«Αποκλείστηκε.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Επίσης κανονικός.»

«Ναι.»

«Άρα δεν θεωρούμε ύποπτη κάθε διόρθωση.»

«Ούτε κάθε πρόσθετη σημείωση.»

«Μόνο εκείνη που αλλάζει το κριτήριο.»

Ο Σταθόπουλος συμπλήρωσε:

«Και επηρεάζει την απόφαση.»

«Και ακολουθείται από ένταξη.»

«Και από οικονομικό αποτέλεσμα.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε.

Δεν χρειαζόταν.

Η διάκριση είχε γίνει.

Δεν τους ενδιέφερε η ύπαρξη μιας διαφορετικής λέξης.

Δεν τους ενδιέφερε αν ένας γιατρός είχε γράψει περισσότερα από έναν άλλον.

Δεν τους ενδιέφερε κάθε διόρθωση.

Τους ενδιέφερε η αλλαγή που είχε ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Η αλλαγή που μπορούσε να μετακινήσει την ιατρική εικόνα ενός ασθενούς προς την επιλεξιμότητα.

Και, αμέσως μετά, η ένταξη.

Το μεσημέρι είχαν μπροστά τους ολόκληρη τη σειρά.

Δεν ήταν πλέον τρεις περιπτώσεις.

Ούτε έξι.

Ο Σταθόπουλος είχε αρχίσει να περνά μία προς μία τις τριάντα τέσσερις εντάξεις.

Κάθε φάκελος έπρεπε να ελεγχθεί με τα ίδια κριτήρια.

Αυτό ήταν το δύσκολο μέρος.

Δεν αρκούσε να υπάρχει αλλαγή.

Έπρεπε να είναι ουσιαστική.

Δεν αρκούσε να ακολουθεί ένταξη.

Έπρεπε να έχει προηγηθεί η συγκεκριμένη μεταβολή.

Δεν αρκούσε να υπάρχει οικονομική καταχώριση.

Έπρεπε να συνδέεται με την ένταξη και τον αντίστοιχο γιατρό.

Η δουλειά ήταν αργή.

Αλλά για πρώτη φορά η αργή δουλειά είχε αρχίσει να αποδίδει.

Ο Σταθόπουλος έβαζε ένα σημάδι σε κάθε περίπτωση.

Κανονική.

Αμφίβολη.

Να ελεγχθεί.

Σαφής μεταβολή.

Κάθε φορά που έβαζε ένα σημάδι, ο Λεοντίου δεν ρωτούσε μόνο τι βρήκαν.

Ρωτούσε γιατί το έβαλαν εκεί.

Δεν ήθελε να δημιουργηθεί μια λίστα από υποψίες.

Ήθελε μια λίστα που να μπορεί να ελεγχθεί ξανά.

Μέχρι το απόγευμα είχαν καταλήξει σε μια πρώτη εικόνα.

«Πόσες;» ρώτησε ο Λεοντίου.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον πίνακα.

«Δώδεκα χρειάζονται δεύτερο έλεγχο.»

«Και πόσες είναι καθαρές;»

«Οι περισσότερες.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό είναι καλό.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Καλό;»

«Ναι.»

«Γιατί μας δυσκολεύει.»

«Όχι. Γιατί μας προστατεύει.»

«Από τι;»

«Από το να βλέπουμε μοτίβο παντού.»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τις δώδεκα περιπτώσεις.

«Αλλά εδώ υπάρχει κάτι.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

«Τι;»

«Δεν είναι όλες ίδιες.»

«Αυτό το περιμέναμε.»

«Όμως οι περισσότερες έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις στήλες.

«Ποιο;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τις ημερομηνίες.

«Η αξιολόγηση προηγείται της απαιτούμενης εξέτασης.»

Ο Λεοντίου διάβασε τις γραμμές μία μία.

«Πόσες;»

«Επτά.»

«Και στις επτά υπάρχει ουσιαστική μεταβολή;»

«Όχι.»

«Πόσες;»

«Τέσσερις.»

Ο Λεοντίου έμεινε σιωπηλός.

Τέσσερις.

Όχι επτά.

Αυτό είχε σημασία.

Γιατί οι υπόλοιπες τρεις μπορούσαν να ανήκουν σε διαφορετική κατηγορία και δεν έπρεπε να μουν στην ίδια ομάδα μόνο και μόνο επειδή είχαν την ίδια χρονική απόκλιση.

«Και οι τέσσερις εντάχθηκαν;»

«Ναι.»

«Ποιοι υπέγραψαν;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις υπογραφές.

Πρώτο όνομα:

Ρηγόπουλος.

Δεύτερο:

Κυριακίδης.

Τρίτο:

Μακρή.

Και τέταρτο:

Ρηγόπουλος.

Ο Λεοντίου πήρε μια καθαρή σελίδα.

Δεν μίλησε.

Έγραψε πρώτα:

4 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Από κάτω:

4 ΑΛΛΑΓΕΣ

Μετά:

4 ΕΝΤΑΞΕΙΣ

Και στο τέλος:

3 ΓΙΑΤΡΟΙ

Σταμάτησε.

Κοίταξε τη σελίδα.

Δεν έγραψε τη λέξη «ενοχή».

Δεν την χρειαζόταν.

Αυτό που είχαν ήταν πιο χρήσιμο.

Είχαν μια επανάληψη.

Και τώρα μπορούσαν να δουν ότι δεν εμφανιζόταν μόνο σε έναν φάκελο.

Ούτε μόνο σε έναν γιατρό.

Ούτε μόνο σε μία ημερομηνία.

«Θέλω κάτι ακόμη», είπε.

«Τι;»

«Να δούμε τις περιπτώσεις όπου η αλλαγή έγινε χωρίς να υπάρξει ένταξη.»

Ο Σταθόπουλος ξαναγύρισε στους φακέλους.

Βρήκαν δύο.

Στην πρώτη, η αξιολόγηση είχε αλλάξει.

Η εξέταση όμως δεν επιβεβαίωσε το απαιτούμενο κριτήριο.

Ο ασθενής αποκλείστηκε.

Δεν υπήρξε οικονομικό αποτέλεσμα από ένταξη.

Στη δεύτερη υπήρχε επίσης μεταβολή στην περιγραφή.

Η τελική εξέταση δεν έδωσε το απαιτούμενο αποτέλεσμα.

Και πάλι αποκλεισμός.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον Σταθόπουλο.

«Αυτό είναι σημαντικό.»

«Επειδή η αλλαγή δεν αρκούσε.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις δύο περιπτώσεις.

«Άρα η εξέταση λειτουργούσε σαν φίλτρο.»

«Ναι.»

«Και όταν το αποτέλεσμα δεν ήταν συμβατό, ο ασθενής δεν μπορούσε να ενταχθεί.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τη σελίδα.

«Τουλάχιστον τυπικά.»

Η λέξη έμεινε εκεί.

Τυπικά.

Δεν την διέγραψε.

Δεν την άλλαξε.

Γιατί αυτό ακριβώς έπρεπε να εξετάσουν.

Αν η διαδικασία λειτουργούσε κανονικά όταν το αποτέλεσμα δεν βοηθούσε την ένταξη, αλλά σε άλλες περιπτώσεις η ιατρική εικόνα είχε μετακινηθεί προς την επιλεξιμότητα πριν από την εξέταση και μετά ακολουθούσε ένταξη, τότε υπήρχε μια διαφορά που δεν μπορούσαν πλέον να αγνοήσουν.

Το απόγευμα ο πίνακας είχε πάρει σχεδόν ολόκληρο το γραφείο.

Οι γραμμές είχαν πυκνώσει.

Τα ονόματα επαναλαμβάνονταν.

Τα ποσά επίσης.

Ο Σταθόπουλος στάθηκε απέναντι από τον πίνακα.

Για λίγη ώρα δεν είπε τίποτα.

Ύστερα:

«Νομίζω ότι μπορούμε να το πούμε.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Τι;»

«Υπάρχει μοτίβο.»

«Πες το.»

Ο Σταθόπουλος πήρε μια ανάσα.

«Σε ορισμένες περιπτώσεις ασθενών που αρχικά δεν φαίνονταν να πληρούν καθαρά τα κριτήρια, η ιατρική περιγραφή άλλαζε πριν από την απαιτούμενη εξέταση. Όταν η εξέταση στη συνέχεια επιβεβαίωνε την επιλεξιμότητα, οι ασθενείς εντάσσονταν.»

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Και;»

«Οι περιπτώσεις δεν ανήκουν σε έναν μόνο γιατρό.»

«Σωστά.»

«Εμφανίζονται και οι τρεις.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τα ονόματα.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

«Αυτό είναι το πρώτο πραγματικό κοινό σημείο.»

Ο Σταθόπουλος δεν σταμάτησε.

«Και υπάρχει δεύτερο.»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Η οικονομική συνέπεια.»

«Ναι.»

«Ακόμη όμως δεν έχουμε αποδείξει ότι το ένα προκάλεσε το άλλο.»

«Όχι.»

«Και αυτό είναι που πρέπει να βρούμε.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον πίνακα.

«Πώς;»

Ο Λεοντίου πήρε τους πίνακες της μελέτης.

«Ψάχνοντας αν υπήρχε λόγος να αυξηθεί ο αριθμός των εντάξεων.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Οι αμοιβές.»

Ο Λεοντίου κούνησε το κεφάλι.

«Όχι μόνο οι αμοιβές.»

«Τι άλλο;»

Ο Λεοντίου άνοιξε τις καταστάσεις της μελέτης.

«Τον προβλεπόμενο αριθμό συμμετεχόντων.»

Η φράση έμεινε ανάμεσά τους.

Γιατί τώρα η έρευνα αποκτούσε ένα ακόμη επίπεδο.

Δεν αρκούσε να ξέρουν ότι υπήρχε οικονομικό αποτέλεσμα.

Έπρεπε να ξέρουν αν υπήρχε πραγματική ανάγκη ή πίεση για περισσότερες εντάξεις.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τη σύμβαση.

Οι σελίδες ήταν γεμάτες όρους.

Χρονοδιαγράμματα.

Αριθμούς.

Προβλέψεις.

Και κάπου ανάμεσα σε όλα αυτά βρισκόταν ο αριθμός που μπορούσε να αλλάξει την εικόνα.

Ο Λεοντίου έσκυψε πάνω από το έγγραφο.

«Εδώ.»

Ο Σταθόπουλος πλησίασε.

«Τι λέει;»

«Ο προβλεπόμενος αριθμός.»

«Και πόσους ενέταξαν;»

Ο Σταθόπουλος έφερε τον συγκεντρωτικό πίνακα.

«Τριάντα τέσσερις.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τη σύμβαση.

«Πόσους προέβλεπε η μελέτη;»

Ο Σταθόπουλος βρήκε τον αριθμό.

«Τριάντα.»

Ο Λεοντίου δεν μίλησε.

Ο Σταθόπουλος έκανε έναν γρήγορο υπολογισμό.

«Άρα ο αριθμός ξεπεράστηκε.»

«Κατά τέσσερις.»

«Αυτό δεν είναι από μόνο του ύποπτο.»

«Όχι.»

«Μπορεί να υπήρχαν περισσότεροι κατάλληλοι ασθενείς.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου γύρισε στις οικονομικές καταστάσεις.

«Και η εταιρεία πλήρωνε για τις έγκυρες εντάξεις.»

«Ναι.»

«Άρα περισσότερες έγκυρες εντάξεις σήμαιναν μεγαλύτερη οικονομική ροή προς την κλινική.»

«Ναι.»

«Και αντίστοιχες αμοιβές στους γιατρούς, σύμφωνα με τη συμφωνία της κλινικής.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου έσκυψε πάνω από τον πίνακα.

Τώρα είχαν μπροστά τους τρία διαφορετικά επίπεδα.

Η ιατρική διαδικασία.

Η ένταξη.

Το οικονομικό αποτέλεσμα.

Κανένα από τα τρία δεν αποδείκνυε μόνο του τα άλλα.

Αλλά τα τρία άρχιζαν να συναντιούνται.

Ο Σταθόπουλος έδειξε τον αριθμό.

«Τριάντα τέσσερις.»

«Ναι.»

«Και οι τέσσερις πάνω από τον προβλεπόμενο αριθμό.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος δίστασε.

«Αυτό σημαίνει ότι υπήρχε πίεση να συμπληρωθεί ο αριθμός;»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Όχι.»

«Γιατί;»

«Επειδή τον είχαν ήδη συμπληρώσει.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Σωστά.»

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι.

«Δεν θέλω να βάλουμε κίνητρο εκεί που δεν το αποδεικνύουν τα στοιχεία.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Άρα ο αριθμός των τριάντα δεν μας λέει γιατί έκαναν τις επιπλέον εντάξεις.»

«Όχι ακόμη.»

«Μας λέει μόνο ότι υπήρχε οικονομικό όφελος από περισσότερες έγκυρες εντάξεις.»

«Και ότι το όφελος δεν σταμάτησε ακριβώς στον προβλεπόμενο αριθμό.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τον πίνακα.

«Τότε πρέπει να βρούμε αν οι επιπλέον εντάξεις ήταν πραγματικά έγκυρες.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό είναι το σωστό ερώτημα.»

Ξαναγύρισαν στους τέσσερις φακέλους.

Δεν τους ενδιέφερε πλέον μόνο ποιος είχε υπογράψει.

Ήθελαν να ξέρουν αν ο ασθενής πληρούσε εξαρχής τα κριτήρια.

Η απάντηση δεν ήταν ίδια σε όλους.

Σε μία περίπτωση υπήρχε πραγματική αμφιβολία.

Σε άλλη, τα στοιχεία ήταν ελλιπή.

Σε δύο, όμως, η αρχική ιατρική εικόνα δεν στήριζε την ένταξη χωρίς τη μεταβολή που είχε καταγραφεί αργότερα.

Ο Λεοντίου στάθηκε στις δύο τελευταίες.

«Αυτές.»

«Ναι.»

«Αυτές πρέπει να τις ξαναδούμε από την αρχή.»

«Μαζί με τα πρωτότυπα στοιχεία.»

«Μαζί με όλα.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τα ονόματα.

«Και τους άλλους φακέλους;»

«Όλους όσοι παρουσιάζουν το ίδιο μοτίβο.»

«Αυτό θα πάρει χρόνο.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Έχουμε χρόνο.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελάχιστα.

«Το λες συχνά.»

«Επειδή βιάζονται συνήθως όσοι δεν έχουν δει ακόμη τι μπορεί να χαλάσει μια υπόθεση.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον φάκελο.

Ο Λεοντίου κοίταξε για τελευταία φορά τον πίνακα.

Τριάντα τέσσερις εντάξεις.

Είκοσι επτά αποκλεισμοί.

Τρεις γιατροί.

Και, μέσα σε αυτή τη μεγάλη εικόνα, ένας μικρότερος αριθμός που είχε αρχίσει να ξεχωρίζει.

Οι περιπτώσεις όπου η ιατρική περιγραφή είχε μετακινηθεί πριν από την εξέταση και η τελική απόφαση είχε οδηγήσει στην ένταξη.

Αυτό ήταν πλέον το μοτίβο.

Όχι επειδή εμφανιζόταν παντού.

Αλλά επειδή εμφανιζόταν αρκετές φορές ώστε να μην μπορεί πλέον να αγνοηθεί.

Ο Λεοντίου πήρε τους φακέλους.

«Αύριο θα ξαναδούμε τις περιπτώσεις με τη σειρά που έγιναν.»

«Χρονικά;»

«Ναι.»

«Για να δούμε πότε άρχισε;»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Και πότε σταμάτησε.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Και τι θα μας δείξει αυτό;»

Ο Λεοντίου στάθηκε για λίγο πριν απαντήσει.

«Αν αυτό που βλέπουμε ήταν απλώς μερικές μεμονωμένες αποφάσεις ή αν, κάποια στιγμή, έγινε τρόπος δουλειάς.»

Έκλεισε τον τελευταίο φάκελο.

Για πρώτη φορά η υπόθεση δεν έμοιαζε με σειρά από ασύνδετες ανωμαλίες.

Οι ανωμαλίες είχαν αρχίσει να αποκτούν σειρά.

Και η σειρά είχε αρχίσει να αποκτά διάρκεια.

Αυτό ήταν το επόμενο πράγμα που έπρεπε να αποδείξουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 48

Η ΣΕΙΡΑ

Το επόμενο πρωί ο Σταθόπουλος είχε ήδη ανοίξει τους φακέλους πριν φτάσει ο Λεοντίου.

Τους είχε τοποθετήσει πάνω στο τραπέζι όχι με βάση το όνομα του ασθενούς ούτε με βάση τον γιατρό που υπέγραφε, αλλά με βάση την ημερομηνία.

Αριστερά βρίσκονταν οι πρώτες περιπτώσεις του προγράμματος.

Δεξιά οι τελευταίες.

Ανάμεσά τους είχαν τοποθετηθεί οι φάκελοι που είχαν ξεχωρίσει τις προηγούμενες ημέρες.

Ο Λεοντίου στάθηκε απέναντί του.

«Τα έβαλες όλα στη σειρά;»

«Όσα μπορούσα να χρονολογήσω με ασφάλεια.»

«Και τα υπόλοιπα;»

«Στην άκρη. Δεν θέλω να τους δώσουμε θέση που δεν έχουν.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Αυτό ακριβώς χρειαζόταν.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν συγκεντρώσει αρκετές περιπτώσεις ώστε να μπορούν να μιλήσουν για επανάληψη.

Δεν ήξεραν όμως ακόμη αν αυτή η επανάληψη είχε διάρκεια ή αν είχε προκύψει αποσπασματικά.

Και η διαφορά ήταν μεγάλη.

Τέσσερις παράξενες περιπτώσεις μέσα σε λίγες ημέρες μπορούσαν να σημαίνουν ένα συγκεκριμένο περιστατικό, μια προσωρινή αλλαγή ή ακόμη και μια συγκυρία.

Αν όμως οι ίδιες αποκλίσεις εμφανίζονταν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, τότε η εξήγηση γινόταν δυσκολότερη.

Ο Σταθόπουλος έδειξε τον πρώτο φάκελο.

«Αυτός είναι από την αρχή του προγράμματος. Κανονικός.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις καταχωρίσεις.

Η παραπομπή προηγούνταν της εξέτασης.

Η εξέταση είχε καταγραφεί.

Η ιατρική αξιολόγηση ακολουθούσε.

Η απόφαση ήταν συμβατή με τα στοιχεία του φακέλου.

«Και ο επόμενος;»

«Επίσης κανονικός.»

Μετά ήρθε ένας τρίτος.

Και ένας τέταρτος.

Στις πρώτες περιπτώσεις δεν υπήρχε κάτι που να ξεχώριζε.

Ο Λεοντίου δεν ένιωσε απογοήτευση.

Το αντίθετο.

Χρειαζόταν αυτούς τους φακέλους.

Ένας κανονικός φάκελος ήταν σημείο αναφοράς.

Χωρίς αυτόν, κάθε απόκλιση μπορούσε να παρουσιαστεί ως απλώς διαφορετικός τρόπος εργασίας.

«Προχώρα», είπε.

Ο Σταθόπουλος συνέχισε.

Η πρώτη περίπτωση που τους είχε απασχολήσει εμφανιζόταν αρκετές σελίδες αργότερα.

Η αρχική περιγραφή δεν έδινε καθαρά τα απαιτούμενα στοιχεία για ένταξη.

Η μεταγενέστερη ιατρική περιγραφή ήταν διαφορετική.

Όχι εντελώς διαφορετική.

Αλλά αρκετά ώστε η εικόνα του ασθενούς να μετακινηθεί προς την κατηγορία που απαιτούσε το πρωτόκολλο.

Κάτω από την αξιολόγηση υπήρχε η υπογραφή του Ρηγόπουλου.

Ο Σταθόπουλος σημείωσε την ημερομηνία.

«Αυτή είναι η πρώτη από τις τέσσερις.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις επόμενες.

Η δεύτερη είχε μεταγενέστερη ημερομηνία.

Ο Κυριακίδης.

Η τρίτη ήρθε λίγο αργότερα.

Η Μακρή.

Η τέταρτη βρισκόταν ακόμη πιο μετά.

Ξανά ο Ρηγόπουλος.

Ο Λεοντίου δεν μίλησε αμέσως.

«Πόσο απέχουν μεταξύ τους;»

Ο Σταθόπουλος έβγαλε τις σημειώσεις του.

«Η πρώτη και η δεύτερη, έντεκα ημέρες. Η δεύτερη και η τρίτη, δεκαεπτά. Η τρίτη και η τέταρτη, είκοσι δύο.»

«Άρα δεν είναι όλες μαζεμένες.»

«Όχι.»

«Και αυτό έχει σημασία.»

«Γιατί;»

«Γιατί αν ήταν τέσσερις συνεχόμενες περιπτώσεις μέσα σε λίγες ημέρες, θα μπορούσαμε να μιλάμε για ένα συγκεκριμένο περιστατικό ή για μια προσωρινή αλλαγή στη διαδικασία. Εδώ έχουμε κάτι που απλώνεται στον χρόνο.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τους φακέλους.

«Αλλά δεν έχουμε ακόμη αρκετό για να πούμε ότι το έκαναν συνέχεια.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου πήρε ένα φύλλο.

«Γι' αυτό δεν θα ψάξουμε μόνο τις περιπτώσεις που μας βολεύουν.»

Έβαλε το φύλλο πίσω.

«Θα ψάξουμε και αυτές που δεν ταιριάζουν.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε αμέσως.

Άνοιξε έναν άλλο φάκελο.

«Εδώ.»

Ο ασθενής είχε αρχική εκτίμηση που δημιουργούσε αμφιβολία για την ένταξη.

Η τελική εξέταση όμως δεν επιβεβαίωνε το απαιτούμενο κριτήριο.

Δεν είχε ενταχθεί.

Ο Λεοντίου διάβασε την αξιολόγηση.

Δεν υπήρχε αλλαγή της ιατρικής εικόνας ώστε να στηριχθεί η ένταξη.

«Ποιος τον είχε εξετάσει;»

«Ο Κυριακίδης.»

«Και δεν μπήκε.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου άφησε τον φάκελο στο πλάι.

«Αυτό είναι σημαντικότερο απ' όσο φαίνεται.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Επειδή είναι φυσιολογική περίπτωση;»

«Επειδή μας εμποδίζει να φτιάξουμε μια εύκολη ιστορία.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελάχιστα.

«Δηλαδή;»

«Αν κάθε περίπτωση που δεν πληρούσε τα κριτήρια είχε αλλοιωθεί και είχε ενταχθεί, θα ήταν εύκολο. Πολύ εύκολο.»

«Ενώ τώρα υπάρχουν και περιπτώσεις που σταμάτησαν κανονικά.»

«Ναι. Και αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει να κοιτάζουμε μόνο τι άλλαξε. Πρέπει να δούμε πότε άλλαξε και τι συνέβη αμέσως μετά.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε κάτι.

«Έχω άλλες τρεις τέτοιες.»

«Πόσες συνολικά;»

«Δύο όπου υπάρχει αλλαγή στην περιγραφή αλλά δεν ακολούθησε ένταξη. Και άλλες τέσσερις όπου η αρχική εικόνα δεν χρειαζόταν ουσιαστική αλλαγή.»

Ο Λεοντίου έγειρε προς τα πίσω.

«Κράτα τες.»

«Όλες;»

«Όλες.»

Για αρκετή ώρα δεν μίλησαν.

Η δουλειά ήταν αργή.

Δεν υπήρχε τίποτα θεαματικό στους φακέλους.

Μόνο ημερομηνίες, ιατρικές περιγραφές, αποτελέσματα, υπογραφές και αποφάσεις.

Κι όμως, όταν τα έβλεπες το ένα δίπλα στο άλλο, άρχιζε να φαίνεται κάτι που δεν φαινόταν σε έναν μόνο φάκελο.

Ο Σταθόπουλος τράβηξε μια λευκή κόλλα και έγραψε επάνω:

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

Από κάτω άρχισε να καταγράφει.

Πρώτες περιπτώσεις: κανονική διαδικασία.

Μετά:

Μεμονωμένες αποκλίσεις.

Αργότερα:

Περισσότερες περιπτώσεις όπου η ιατρική περιγραφή μετακινούνταν προς την επιλεξιμότητα πριν από την απαιτούμενη εξέταση.

Και στο τέλος:

Περισσότερες από μία τέτοιες περιπτώσεις, με διαφορετικούς γιατρούς.

Ο Λεοντίου διάβασε τη σελίδα.

«Το πρόβλημα είναι η λέξη “περισσότερες”.»

«Γιατί;»

«Δεν αρκεί να υπάρχουν. Πρέπει να ξέρουμε αν αυξάνονται.»

Ο Σταθόπουλος πήρε την αριθμομηχανή του.

«Θα τις χωρίσω ανά περίοδο.»

Έκανε τρεις ομάδες.

Πρώτη περίοδος.

Μεσαία περίοδος.

Τελευταία περίοδος.

Δεν χρειάστηκε πολλή ώρα.

Οι πρώτοι φάκελοι ήταν σε μεγάλο βαθμό κανονικοί.

Στη μεσαία περίοδο εμφανίζονταν οι πρώτες περιπτώσεις που είχαν προκαλέσει την έρευνά τους.

Στην τελευταία, οι περιπτώσεις ήταν περισσότερες.

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Αυξάνονται.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Πόσο;»

«Όχι τόσο ώστε να πούμε ότι κάθε δεύτερος φάκελος είναι προβληματικός. Αλλά αρκετά ώστε να μη μοιάζει με μεμονωμένα περιστατικά.»

«Και οι τρεις γιατροί;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τη λίστα.

«Εμφανίζονται και οι τρεις.»

«Από την αρχή;»

«Όχι.»

Αυτή η απάντηση έκανε τον Λεοντίου να σκύψει ξανά πάνω από τα χαρτιά.

«Ποιος πρώτος;»

«Ο Ρηγόπουλος.»

«Μετά;»

«Ο Κυριακίδης.»

«Και η Μακρή;»

«Αργότερα..»

Ο Λεοντίου κράτησε τη σιωπή του.

Αυτό δεν σήμαινε ακόμη ότι ο ένας είχε παρασύρει τον άλλο.

Δεν σήμαινε ότι υπήρχε κοινή απόφαση.

Δεν σήμαινε καν ότι οι τρεις γνώριζαν τι έκανε ο καθένας.

Σήμαινε μόνο ότι το ίδιο είδος απόκλισης εμφανιζόταν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές και, τελικά, κάτω από τρεις διαφορετικές υπογραφές.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν ακόμη φάκελο.

«Υπάρχει και κάτι άλλο.»

«Τι;»

«Οι περιπτώσεις δεν κατανέμονται τυχαία.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Εξήγησέ το.»

«Όχι ως προς τον αριθμό. Ως προς τη διαδικασία..»

Έβαλε μπροστά τους τρεις φακέλους.

«Στον πρώτο, ο Ρηγόπουλος κάνει την αξιολόγηση και υπάρχει η αλλαγή στην περιγραφή. Στον δεύτερο, ο Κυριακίδης. Στον τρίτο, η Μακρή.»

«Αυτό το έχουμε.»

«Ναι. Αλλά κοίτα τις ημερομηνίες.»

Ο Λεοντίου τις ξανακοίταξε.

Οι περιπτώσεις βρίσκονταν σε διαφορετικά σημεία του προγράμματος.

«Τι βλέπεις;»

«Δεν φαίνεται να υπήρχε ένας γιατρός που έκανε πάντα αυτές τις αξιολογήσεις.»

«Άρα;»

«Η διαδικασία περνούσε και από τους τρεις.»

Η φράση έμεινε στο δωμάτιο.

Δεν ήταν αποκάλυψη.

Ήταν όμως αλλαγή στην εικόνα.

Μέχρι τότε μπορούσαν ακόμη να εξετάζουν το ενδεχόμενο ενός γιατρού που έκανε λάθος και δύο άλλων που είχαν απλώς δικές τους αποκλίσεις.

Τώρα η επανάληψη άρχιζε να σχηματίζει κοινό πλαίσιο.

Ο Λεοντίου πήρε τη λίστα.

«Θέλω να ξαναδούμε όλους τους ασθενείς που τελικά εντάχθηκαν.»

«Και τους αποκλεισμένους;»

«Και αυτούς.»

«Ξανά από την αρχή;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Από την αρχή της χρονικής σειράς.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

Δεν θα έψαχναν πια μόνο αν υπήρξαν αλλαγές.

Θα έψαχναν αν υπήρχε κάποιο σημείο στο οποίο η διαδικασία είχε αλλάξει.

Κάποια στιγμή κατά την οποία οι αποφάσεις άρχισαν να αποκλίνουν από ό,τι γινόταν πριν.

Κάποια στιγμή κατά την οποία οι τρεις γιατροί άρχισαν να εμφανίζονται μέσα στην ίδια επαναλαμβανόμενη διαδικασία.

Και, κυρίως, αν αυτή η αλλαγή είχε σχέση με τον αριθμό των ασθενών που τελικά εντάχθηκαν.

Ο Σταθόπουλος μάζεψε τους φακέλους.

«Θα χρειαστούμε και τα οικονομικά στοιχεία δίπλα στη χρονολογία.»

«Ναι.»

«Για να δούμε αν αλλάζει κάτι και εκεί.»

Ο Λεοντίου κοίταξε για τελευταία φορά τη σειρά των φακέλων.

Μέχρι χθες είχαν μπροστά τους ανωμαλίες.

Σήμερα είχαν κάτι πιο δύσκολο.

Μια εξέλιξη.

Δεν είχαν ακόμη αποδείξει ότι κάποιος παραποίησε στοιχεία για να κερδίσει χρήματα.

Είχαν όμως αρχίσει να βλέπουν ότι η ίδια απόκλιση δεν εμφανίστηκε τυχαία μία φορά.

Εμφανίστηκε.

Επαναλήφθηκε.

Και πέρασε από διαφορετικά χέρια.

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον πρώτο φάκελο.

«Τώρα ξέρουμε πού πρέπει να κοιτάζουμε.»

Ο Λεοντίου πήρε τη λίστα με τις ημερομηνίες.

«Ναι.»

Και την έβαλε δίπλα στις οικονομικές καταχωρίσεις.

Για πρώτη φορά, οι δύο σειρές άρχισαν να βρίσκονται στην ίδια σελίδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 49

ΟΙ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ

Το μεσημέρι είχαν μπροστά τους δύο διαφορετικούς κόσμους.

Στη μία πλευρά του τραπεζιού βρίσκονταν οι ιατρικοί φάκελοι.

Στην άλλη, οι οικονομικές καταχωρίσεις της μελέτης.

Ανάμεσα στις δύο ομάδες χαρτιών υπήρχε ένας κενός χώρος.

Ο Σταθόπουλος τον είχε αφήσει επίτηδες.

«Για να μην τα μπερδέψουμε», είπε.

Ο Λεοντίου κάθισε απέναντί του.

«Καλά έκανες.»

Ο Σταθόπουλος έδειξε τα οικονομικά φύλλα.

«Είναι πιο καθαρά απ' όσο περίμενα.»

«Τι εννοείς;»

«Υπάρχουν ημερομηνίες. Κατηγορίες πληρωμών. Ποσά. Δικαιολογητικά. Δεν είναι όλα αναλυτικά, αλλά η βασική διαδρομή φαίνεται.»

Ο Λεοντίου πήρε το πρώτο φύλλο.

Το κοίταξε χωρίς να βιαστεί.

Δεν υπήρχε τίποτα εντυπωσιακό.

Η μελέτη είχε οικονομική δομή όπως κάθε νόμιμη κλινική μελέτη.

Η φαρμακευτική εταιρεία χρηματοδοτούσε την κλινική σύμφωνα με τη συμφωνία.

Υπήρχαν αμοιβές για την ιατρική εργασία, την παρακολούθηση των ασθενών, τις εξετάσεις και την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων διαδικασιών.

Όλα υπήρχαν εκεί.

Καταγεγραμμένα.

Τακτοποιημένα.

Με τον τρόπο που έπρεπε.

«Άρα η εταιρεία πλήρωνε κανονικά.»

«Ναι.»

«Και δεν βλέπεις τίποτα ύποπτο από την πλευρά της;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου άφησε το χαρτί κάτω.

Δεν επέμεινε.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Από την αρχή της έρευνας είχαν μάθει να ξεχωρίζουν το ασυνήθιστο από το παράνομο.

Η χρηματοδότηση της μελέτης ήταν νόμιμη.

Οι πληρωμές ήταν προβλεπόμενες.

Οι αμοιβές των γιατρών υπήρχαν μέσα στο πλαίσιο της εργασίας τους.

Δεν υπήρχε λόγος να μετατρέψουν ένα φυσιολογικό οικονομικό γεγονός σε απόδειξη εγκλήματος.

Το ερώτημα βρισκόταν αλλού.

Ο Λεοντίου σήκωσε τα μάτια.

«Τι συνέβαινε όταν μια ιατρική απόφαση δημιουργούσε μία ακόμη ένταξη;»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

Άνοιξε την πρώτη καρτέλα που είχαν σημειώσει.

Έβαλε δίπλα την αντίστοιχη οικονομική καταχώριση.

«Η ένταξη καταγράφεται στις δεκαοκτώ.»

«Και η πληρωμή;»

«Μετά.»

«Πόσο μετά;»

«Στην επόμενη οικονομική καταχώριση.»

Ο Λεοντίου έσκυψε πάνω από τις ημερομηνίες.

«Άρα δεν υπάρχει πληρωμή πριν από την απόφαση.»

«Όχι.»

«Κράτησέ το έτσι.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε κάτι στο χαρτί.

«Το έχω ήδη.»

Άνοιξαν τον δεύτερο φάκελο.

Ένταξη.

Καταχώριση.

Οικονομική εγγραφή.

Μετά τον τρίτο.

Και ύστερα τον τέταρτο.

Η σειρά επαναλαμβάνόταν.

Ο Λεοντίου ακούμπησε το δάχτυλό του πάνω στο χαρτί.

«Αυτό δεν αποδεικνύει ότι η οικονομική προσδοκία προκάλεσε την απόφαση.»

«Όχι.»

«Αποδεικνύει όμως ότι η απόφαση είχε οικονομικό αποτέλεσμα.»

«Ναι.»

«Και αυτό είναι διαφορετικό.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Για λίγα δευτερόλεπτα κοίταξαν και οι δύο τα ίδια στοιχεία.

Το οικονομικό όφελος υπήρχε.

Δεν ήταν κρυφό.

Δεν ήταν παράνομο από μόνο του.

Ήταν μέρος της μελέτης.

Όμως τώρα είχε αποκτήσει μια άλλη σημασία.

Αν αποδεικνυόταν ότι κάποιος είχε αλλάξει την ιατρική διαδικασία ώστε να αυξηθούν οι εντάξεις, τότε η οικονομική καταχώριση δεν θα ήταν πλέον απλώς μια πληρωμή που ακολουθούσε μια απόφαση.

Θα ήταν το αποτέλεσμα μιας απόφασης που έπρεπε πρώτα να εξηγηθεί.

Αυτό ακριβώς έπρεπε ακόμη να αποδειχθεί.

Ο Σταθόπουλος έφερε μπροστά του έναν άλλο πίνακα.

«Έχω κάνει και κάτι άλλο.»

«Τι;»

«Έβαλα τους γιατρούς δίπλα στις εντάξεις.»

Στην πρώτη στήλη ήταν ο Ρηγόπουλος.

Στη δεύτερη ο Κυριακίδης.

Στην τρίτη η Μακρή.

Οι αριθμοί υπήρχαν ήδη στους φακέλους.

«Δεκαεπτά», είπε ο Σταθόπουλος.

Ο Λεοντίου περίμενε.

«Εννέα.»

Μια μικρή παύση.

«Οκτώ.»

Ο Λεοντίου έκανε μόνος του τον υπολογισμό.

«Σύνολο τριάντα τέσσερις.»

«Ναι.»

«Και το αρχικό πρόγραμμα προέβλεπε τριάντα.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου έμεινε σιωπηλός.

Ο Σταθόπουλος δεν είπε τίποτε.

«Δεν θα το χρησιμοποιήσουμε ως απόδειξη πίεσης για τον αριθμό», είπε τελικά ο Λεοντίου.

«Δεν το θεωρείς σημαντικό;»

«Το θεωρώ στοιχείο. Όχι απόδειξη.»

«Επειδή ξεπέρασαν τον αρχικό αριθμό;»

«Ακριβώς. Το ότι ξεπέρασαν τον αρχικό σχεδιασμό δεν σημαίνει ότι κάποιος προσπαθούσε να πιάσει έναν στόχο.»

Έδειξε τα οικονομικά φύλλα.

«Πρέπει να ξέρουμε γιατί έγιναν οι επιπλέον εντάξεις και τι οικονομικό αποτέλεσμα είχαν.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τη φράση.

«Άρα κοιτάμε την κατανομή.»

«Και τις αμοιβές.»

Άνοιξαν τα αντίστοιχα φύλλα.

Ο Ρηγόπουλος είχε μεγαλύτερη επιστημονική ευθύνη στο πρόγραμμα.

Οι αμοιβές του ήταν ανάλογες με αυτή την ευθύνη.

Ο Κυριακίδης και η Μακρή είχαν διαφορετικούς ρόλους και διαφορετική οικονομική αποτύπωση.

Κανένα από αυτά δεν ήταν από μόνο του ύποπτο.

Ο Λεοντίου το γνώριζε.

Και ακριβώς γι' αυτό συνέχισε.

Δεν έψαχνε κάτι που θα μπορούσε απλώς να φαίνεται ύποπτο.

Έψαχνε κάτι που θα μπορούσε να συνδεθεί με όσα είχαν ήδη βρει.

«Βάλε τώρα μόνο τις περιπτώσεις που έχουμε χαρακτηρίσει ως ουσιαστικές αποκλίσεις.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να περνά τα στοιχεία στον πίνακα.

Η πρώτη ήταν του Ρηγόπουλου.

Η δεύτερη του Κυριακίδη.

Η τρίτη της Μακρή.

Η τέταρτη ξανά του Ρηγόπουλου.

Δίπλα σε κάθε περίπτωση υπήρχε η αντίστοιχη οικονομική εγγραφή.

Ο Λεοντίου διάβασε τη σειρά.

«Και στις τέσσερις;»

«Η οικονομική καταχώριση ακολουθεί την ένταξη.»

«Το έχουμε ήδη.»

«Ναι. Αλλά υπάρχει και κάτι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος πήρε έναν διαφορετικό φάκελο.

«Θυμάσαι την περίπτωση που είχαμε βάλει ως φυσιολογική σύγκριση;»

«Ναι.»

«Ίδια περίπου διαδικασία παραπομπής. Αξιολόγηση μετά την εξέταση. Ο ασθενής δεν πληρούσε το κριτήριο και αποκλείστηκε.»

Έβαλε τον φάκελο δίπλα σε έναν από τους τέσσερις.

«Εδώ δεν υπάρχει μεταβολή στην ιατρική περιγραφή που να οδηγεί προς την επιλεξιμότητα.»

«Και οικονομικά;»

«Δεν υπάρχει αμοιβή ένταξης, φυσικά.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τα δύο φύλλα.

Δεν ήταν εντυπωσιακή σύγκριση.

Ήταν όμως καθαρή.

Στη μία περίπτωση, η διαδικασία ολοκληρώθηκε και ο ασθενής αποκλείστηκε.

Στην άλλη, η ιατρική εικόνα είχε μετακινηθεί, ο ασθενής εντάχθηκε και ακολούθησε η αντίστοιχη οικονομική καταχώριση.

«Θέλω κι άλλες τέτοιες», είπε.

«Έχω ήδη αρχίσει.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν δεύτερο αποκλεισμένο ασθενή.

Και μετά έναν τρίτο.

Και έναν τέταρτο.

Οι συγκρίσεις δεν ήταν όλες ίδιες.

Αυτό ήταν το δύσκολο.

Σε κάποιες περιπτώσεις υπήρχαν μικρές διαφοροποιήσεις στην περιγραφή χωρίς καμία συνέπεια στην απόφαση.

Σε άλλες, η αλλαγή είχε σαφή ιατρική αιτιολόγηση.

Σε άλλες, η διαδικασία ήταν απολύτως κανονική.

Και υπήρχαν εκείνες οι λίγες περιπτώσεις που τους είχαν οδηγήσει μέχρι εδώ.

Ο Λεοντίου έδειξε τις τελευταίες.

«Αυτές.»

«Ναι.»

«Τι κοινό έχουν;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τα στοιχεία.

«Η αρχική εικόνα δεν ήταν αρκετή για ένταξη.»

«Μετά;»

«Η περιγραφή αλλάζει.»

«Και;»

«Η αλλαγή είναι αρκετή ώστε να περάσει ο ασθενής στο απαιτούμενο κριτήριο.»

«Και μετά;»

«Η εξέταση γίνεται. Ο ασθενής εντάσσεται.»

Ο Λεοντίου έδειξε τις οικονομικές εγγραφές.

«Και μετά από αυτό ακολουθεί η οικονομική καταχώριση.»

«Ναι.»

«Άρα έχουμε μια αλληλουχία.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Δεν χρειαζόταν.

Η αλληλουχία ήταν μπροστά τους.

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι.

Και έγραψε αργά:

Αρχική ιατρική εικόνα

→ **αλλαγή περιγραφής**

→ **ένταξη**

→ **οικονομική καταχώριση**

Έβαλε μια γραμμή κάτω από όλη τη σειρά.

«Αυτό είναι που έχουμε μέχρι τώρα.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τη σελίδα.

«Και τι μας λείπει;»

Ο Λεοντίου άφησε το μολύβι κάτω.

«Το σημαντικότερο.»

«Τι;»

«Να αποδείξουμε ότι η αλλαγή στην ιατρική εικόνα δεν ήταν ιατρικά δικαιολογημένη.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τους φακέλους.

«Σε όλες;»

«Σε όσες θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε ως βασικά παραδείγματα.»

«Για τον Βλάχο το έχουμε ήδη δει.»

«Ναι.»

«Για τον δεύτερο επίσης.»

«Σε μεγάλο βαθμό.»

«Και για την τρίτη περίπτωση.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου δεν συνέχισε.

Δεν ήθελε να κάνει το ίδιο λάθος που είχαν αποφύγει σε όλη την έρευνα.

Να πάρει μια ένδειξη και να τη μετατρέψει σε βεβαιότητα.

Μέχρι τώρα είχαν συγκρίνει φακέλους είκοσι ετών.

Οι καταχωρίσεις ήταν παλιές.

Οι άνθρωποι που είχαν γράψει πολλά από αυτά τα χαρτιά μπορεί να είχαν ξεχάσει.

Η ιατρική κρίση μπορούσε να διαφέρει.

Μια διαφορετική διατύπωση δεν ήταν από μόνη της παραποίηση.

Έπρεπε να είναι βέβαιος.

«Δεν θα το γράψουμε ακόμη ως συμπέρασμα», είπε.

«Γιατί;»

«Γιατί μέχρι τώρα συγκρίνουμε φακέλους είκοσι ετών. Θέλω να είμαι βέβαιος ότι αυτό που βλέπουμε δεν είναι απλώς διαφορετική ιατρική κρίση.»

Ο Σταθόπουλος συμφώνησε.

«Χρειαζόμαστε το αρχικό υλικό.»

«Ακριβώς.»

«Τι υπήρχε πριν από την αξιολόγηση.»

«Και ποιος είχε γράψει τι.»

«Και πότε.»

«Και τι ακολούθησε.»

Ο Σταθόπουλος πήρε έναν νέο φάκελο.

«Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γυρίσουμε πίσω στις παραπομπές.»

«Ναι.»

«Πριν από τις αξιολογήσεις.»

«Ναι.»

«Και να πάρουμε την πρώτη καταγεγραμμένη ιατρική εικόνα κάθε ασθενούς.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό θα μας δείξει αν η αλλαγή ξεκινούσε μέσα στην κλινική ή αν υπήρχε ήδη από πριν.»

Ο Σταθόπουλος άφησε τον φάκελο στην άκρη.

Για πρώτη φορά εκείνη την ημέρα δεν κοίταζαν πλέον μόνο τις καταχωρίσεις.

Κοίταζαν τη διαδρομή πριν από αυτές.

Την πληροφορία που έμπαινε στην κλινική.

Την πληροφορία που έβγαινε από την αξιολόγηση.

Και τη διαφορά ανάμεσα στις δύο.

Εκεί βρισκόταν πλέον το ερώτημα.

Όχι απλώς αν είχε αλλάξει κάτι.

Αλλά **πού** είχε αλλάξει.

Και αν η αλλαγή είχε δημιουργηθεί μέσα στην κλινική ή είχε έρθει από πριν.

Ο Λεοντίου σηκώθηκε και πήρε τη λίστα με τις ημερομηνίες.

«Αύριο ξεκινάμε από τις παραπομπές.»

Ο Σταθόπουλος μάζεψε μερικά από τα χαρτιά.

«Και τα οικονομικά;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις δύο στοίβες.

«Μένουν δίπλα.»

«Για να τα συγκρίνουμε;»

«Για να μη χάσουμε τη σειρά.»

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε για λίγο.

Ύστερα έγνεψε.

Οι οικονομικές καταχωρίσεις δεν τους είχαν δώσει ακόμη τον ένοχο.

Ούτε είχαν αποδείξει ότι οι τρεις γιατροί είχαν ενεργήσει συνεννοημένα.

Είχαν όμως προσθέσει κάτι που έλειπε μέχρι τώρα.

Η διαδικασία που είχαν αρχίσει να βλέπουν είχε και οικονομικό αποτέλεσμα.

Και το αποτέλεσμα αυτό ερχόταν μετά την ένταξη.

Το χρήμα, λοιπόν, δεν ήταν ακόμη η απάντηση.

Ήταν το αποτέλεσμα.

Το επόμενο ερώτημα ήταν αν κάποιος είχε αλλάξει τη διαδικασία για να δημιουργήσει αυτό το αποτέλεσμα.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τους τέσσερις φακέλους.

Δεν είπε τίποτε άλλο.

Δεν χρειαζόταν.

Η επόμενη μέρα είχε ήδη αποφασιστεί.

Πρώτα οι παραπομπές.

Πριν από τις αξιολογήσεις.

Πριν από τις αλλαγές.

Πριν από τις εντάξεις.

Από εκεί όπου είχε ξεκινήσει η πληροφορία.

Γιατί αν η αρχική εικόνα ήταν διαφορετική από εκείνη που εμφανιζόταν αργότερα μέσα στην κλινική, τότε θα υπήρχε πλέον κάτι περισσότερο από μια σειρά καταχωρίσεων.

Θα υπήρχε μια διαδρομή.

Και αυτή τη διαδρομή έπρεπε να ακολουθήσουν μέχρι το τέλος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 50

ΟΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Το πρωί ο Σταθόπουλος είχε ήδη χωρίσει τους φακέλους σε τρεις στοίβες.

Στην πρώτη βρίσκονταν οι παραπομπές.

Στη δεύτερη οι αρχικές ιατρικές εξετάσεις.

Στην τρίτη οι αξιολογήσεις της κλινικής.

Ανάμεσα στις τρεις υπήρχαν μικρά χαρτιά με ημερομηνίες.

Ο Λεοντίου στάθηκε δίπλα στο τραπέζι και τις κοίταξε.

Δεν άγγιζε τίποτα.

«Πόσες κατάφερες να βρεις;»

«Όλες όσες υπήρχαν στον φάκελο της μελέτης. Για τις περιπτώσεις που μας ενδιαφέρουν, έχω και τα πρωτότυπα αντίγραφα από τα αρχεία της κλινικής.»

«Όχι μεταγενέστερες καταχωρίσεις;»

«Όχι. Ό,τι υπήρχε πριν από την ένταξη.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό θέλω.»

Ο Σταθόπουλος πήρε έναν φάκελο.

«Ξεκινάμε από τους τέσσερις που έχουμε ήδη σημειώσει.»

«Όχι.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Από όλους.»

«Από όλους;»

«Ναι. Αν ξεκινήσουμε μόνο από τους τέσσερις, θα ψάχνουμε επιβεβαίωση.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε αχνά.

«Εντάξει.»

Άνοιξε τον πρώτο φάκελο.

Η παραπομπή ήταν σύντομη.

Στοιχεία ασθενούς.

Ημερομηνία.

Βασικό ιατρικό ιστορικό.

Λόγος παραπομπής.

Τίποτα ασυνήθιστο.

Η εξέταση ακολούθησε.

Η αξιολόγηση έγινε μετά.

Η απόφαση ήταν ο αποκλεισμός.

Ο Λεοντίου κοίταξε και τα τρία έγγραφα.

«Κανονικό.»

«Ναι.»

Ο δεύτερος φάκελος ήταν παρόμοιος.

Και ο τρίτος.

Και ο τέταρτος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρχαν μικρές διαφορές στη διατύπωση.

Άλλος γιατρός έγραφε περισσότερα.

Άλλος λιγότερα.

Άλλος χρησιμοποιούσε διαφορετικούς όρους.

Αλλά οι διαφορές δεν άλλαζαν την απόφαση.

Ο Λεοντίου δεν βιαζόταν.

Το ζητούμενο δεν ήταν να βρουν κάτι σε κάθε φάκελο.

Ήταν να βεβαιωθούν ότι ήξεραν τι θεωρούσαν κανονικό.

Γιατί μόνο τότε μπορούσαν να αναγνωρίσουν με ασφάλεια αυτό που δεν ήταν.

Ο Σταθόπουλος έφτασε στον πρώτο από τους τέσσερις.

Άνοιξε την παραπομπή.

«Εδώ.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

Η αρχική ιατρική εικόνα ήταν σαφής.

Δεν περιέγραφε όλα τα στοιχεία που απαιτούνταν για ένταξη.

«Η παραπομπή είχε ήδη αυτή την εικόνα;»

«Ναι.»

«Ποιος την υπέγραψε;»

«Ο γιατρός που παρέπεμψε τον ασθενή.»

«Και πότε;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε την ημερομηνία.

«Πριν από την πρώτη αξιολόγηση στην κλινική.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε την ημερομηνία.

«Άρα η κλινική δεν παρέλαβε έναν ασθενή που είχε ήδη χαρακτηριστεί επιλέξιμος.»

«Όχι.»

«Παρέλαβε έναν ασθενή που έπρεπε να αξιολογηθεί.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου πήρε το επόμενο έγγραφο.

Ήταν η αξιολόγηση του Ρηγόπουλου.

Η περιγραφή ήταν διαφορετική.

Ορισμένα στοιχεία είχαν γίνει πιο συγκεκριμένα.

Άλλα είχαν μετακινηθεί στη διατύπωση.

Και η συνολική εικόνα ήταν πιο κοντά στα απαιτούμενα κριτήρια.

Ο Λεοντίου διάβασε ξανά την παραπομπή.

Ύστερα την αξιολόγηση.

«Αυτή η αλλαγή δεν υπάρχει εδώ.»

Έδειξε την παραπομπή.

«Όχι.»

«Άρα εμφανίζεται μέσα στην κλινική.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος πήρε το αποτέλεσμα της εξέτασης.

«Και η εξέταση έγινε μετά την αξιολόγηση.»

Ο Λεοντίου κοίταξε την ημερομηνία.

«Το έχουμε ήδη.»

«Ναι.»

«Αλλά τώρα ξέρουμε και κάτι ακόμη.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Οτι η αρχική εικόνα δεν είχε έρθει από κάποιον άλλον γιατρό με διαφορετική διάγνωση.»

Σταμάτησε.

«Η αλλαγή έγινε ανάμεσα στην παραπομπή και στην αξιολόγηση της κλινικής.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τη φράση.

Δεν προχώρησαν αμέσως.

Ο Λεοντίου έβλεπε ακόμη τα τρία χαρτιά.

Παραπομπή.

Αξιολόγηση.

Εξέταση.

Η σειρά είχε αρχίσει να αποκτά σημασία.

«Πάμε στον δεύτερο.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο του Κυριακίδη.

Η παραπομπή είχε διαφορετική διατύπωση.

Το βασικό όμως ήταν ίδιο.

Ο ασθενής είχε παραπεμφθεί για αξιολόγηση.

Δεν είχε χαρακτηριστεί εξ αρχής ως κατάλληλος για ένταξη.

Η αξιολόγηση του Κυριακίδη περιέγραφε διαφορετική ιατρική εικόνα.

Και πάλι η αλλαγή ήταν αρκετή ώστε να μετακινηθεί ο ασθενής προς την κατηγορία επιλεξιμότητας.

Ο Λεοντίου κοίταξε την υπογραφή.

«Κυριακίδης.»

«Ναι.»

«Και η εξέταση;»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε την επόμενη σελίδα.

«Μετά.»

Ο Λεοντίου δεν σχολίασε.

Πήρε απλώς τον τρίτο φάκελο.

Η ίδια βασική ακολουθία.

Παραπομπή.

Αρχική εικόνα.

Αξιολόγηση.

Αλλαγή.

Εξέταση.

Ένταξη.

Η υπογραφή ήταν της Μακρή.

Για πρώτη φορά εκείνο το πρωί ο Λεοντίου δεν χρειάστηκε να ρωτήσει ποιος είχε κάνει την αξιολόγηση.

Το όνομα ήταν ήδη μπροστά του.

Άφησε τους τρεις φακέλους στη σειρά.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Τους κοίταξε.

«Τώρα θέλω κάτι άλλο.»

«Τι;»

«Να δούμε αν οι παραπομπές έχουν κοινή πηγή.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να τις συγκρίνει.

Η πρώτη.

Η δεύτερη.

Η τρίτη.

Δεν υπήρχε ένας γιατρός που να είχε παραπέμψει και τις τρεις περιπτώσεις.

Οι παραπομπές προέρχονταν από διαφορετικούς γιατρούς.

Διαφορετικά περιστατικά.

Διαφορετικές ημερομηνίες.

Ο Λεοντίου το περίμενε.

«Άρα δεν ξεκινάει από τους παραπέμποντες.»

«Όχι.»

«Και δεν υπάρχει κοινή ιατρική διατύπωση που να εξηγεί τις αλλαγές.»

«Όχι.»

«Τότε η διαφορά δημιουργείται αργότερα.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις τρεις αξιολογήσεις.

«Στην κλινική.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Η διαπίστωση ήταν σημαντική.

Αλλά δεν ήταν ακόμη απόδειξη παραποίησης.

Μπορούσε να υπάρχει διαφορετική ιατρική εκτίμηση.

Μπορούσε να υπήρχε πληροφορία που δεν είχε συμπεριληφθεί στην παραπομπή.

Μπορούσε να υπήρχε κλινικό εύρημα που να δικαιολογούσε την αλλαγή.

Γι' αυτό είχαν κρατήσει τα αποτελέσματα της εξέτασης.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον πρώτο φάκελο.

«Εδώ είναι το πρόβλημα.»

«Τι λέει;»

«Η εξέταση που ακολούθησε δεν προσθέτει κάποιο εύρημα που να εξηγεί την προηγούμενη αλλαγή.»

Ο Λεοντίου διάβασε προσεκτικά.

Το αποτέλεσμα βρισκόταν μέσα στα απαιτούμενα όρια.

Αυτό στήριζε την ένταξη.

Δεν εξηγούσε όμως γιατί η αξιολόγηση είχε ήδη μετακινηθεί προς την επιλεξιμότητα πριν από την εξέταση.

«Το ίδιο και στους άλλους;»

«Στους δύο ναι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τα έγγραφα.

«Άρα έχουμε δύο διαφορετικά πράγματα.»

«Την εξέταση και την προηγούμενη αξιολόγηση.»

«Ναι.»

«Και η εξέταση τελικά επιβεβαιώνει την ένταξη.»

«Αλλά η ιατρική εικόνα είχε ήδη αλλάξει πριν από αυτήν.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Αυτό είναι που μας ενδιαφέρει.»

Ο Λεοντίου πήρε τον τέταρτο φάκελο.

«Και τώρα θέλω να δούμε μια περίπτωση όπου υπήρχε αλλαγή αλλά ο ασθενής δεν εντάχθηκε.»

Ο Σταθόπουλος έβγαλε έναν φάκελο.

Η παραπομπή ήταν διαφορετική.

Η αξιολόγηση είχε επίσης κάποια διαφοροποίηση.

Όμως η εξέταση που ακολούθησε δεν επιβεβαίωσε το απαιτούμενο κριτήριο.

Ο ασθενής αποκλείστηκε.

Ο Λεοντίου διάβασε όλα τα έγγραφα.

«Εδώ υπάρχει κάτι που πρέπει να προσέξουμε.»

«Ότι η αλλαγή δεν οδήγησε σε ένταξη;»

«Ναι.»

«Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούμε να θεωρούμε κάθε διαφοροποίηση ύποπτη.»

«Αλλά στους άλλους η αλλαγή συνδυάζεται με ένταξη.»

«Και με το ότι είχε προηγηθεί της εξέτασης.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε κάτι ακόμη.

«Άρα το κριτήριο δεν είναι μόνο η αλλαγή.»

«Όχι.»

«Είναι η αλλαγή, η χρονική σειρά και το αποτέλεσμα.»

«Ακριβώς.»

Για λίγη ώρα συνέχισαν χωρίς να μιλούν.

Οι φάκελοι άρχισαν να σχηματίζουν δύο καθαρές ομάδες.

Στη μία υπήρχαν περιπτώσεις όπου η ιατρική διαδικασία ακολουθούσε τη σειρά που προέβλεπε το πρόγραμμα.

Στην άλλη υπήρχαν οι περιπτώσεις όπου η αξιολόγηση προηγούνταν της απαιτούμενης εξέτασης και η περιγραφή του ασθενούς είχε ήδη μετακινηθεί προς την επιλεξιμότητα.

Ο Σταθόπουλος πήρε ένα καθαρό φύλλο.

«Να το γράψω;»

«Γράψε.»

Στην κορυφή σημείωσε:

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ

Από κάτω:

Κανονικές περιπτώσεις: αξιολόγηση μετά την εξέταση.

Και μετά:

Κρίσιμες περιπτώσεις: αξιολόγηση πριν από την εξέταση.

Στη συνέχεια πρόσθεσε τα ονόματα.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΜΑΚΡΗ

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σελίδα.

«Τώρα έχουμε κάτι που δεν εξαρτάται μόνο από την οικονομική καταχώριση.»

«Τη σειρά της ιατρικής διαδικασίας.»

«Ναι.»

«Και η σειρά αυτή επαναλαμβάνεται.»

«Σε διαφορετικούς φακέλους.»

«Με διαφορετικούς γιατρούς.»

«Και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.»

Ο Λεοντίου πήρε τη σελίδα.

Την έβαλε δίπλα στις οικονομικές καταχωρίσεις.

Οι δύο πίνακες τώρα ακουμπούσαν ο ένας τον άλλον.

Ιατρική διαδικασία.

Οικονομικό αποτέλεσμα.

Αλλά ανάμεσα στους δύο υπήρχε ακόμη ένα κενό.

Η πρόθεση.

Ο Λεοντίου το γνώριζε.

Μπορούσαν πλέον να δείξουν ότι ορισμένες αποφάσεις είχαν ληφθεί με συγκεκριμένο τρόπο.

Μπορούσαν να δείξουν ότι ο τρόπος αυτός επαναλαμβανόταν.

Μπορούσαν να δείξουν ότι οι εντάξεις είχαν οικονομικό αποτέλεσμα.

Δεν μπορούσαν ακόμη να πουν ότι το οικονομικό αποτέλεσμα ήταν ο λόγος για τον οποίο άλλαξαν οι ιατρικές περιγραφές.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις οικονομικές καταχωρίσεις.

«Μας λείπει το κίνητρο.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Όχι ακριβώς.»

«Τι μας λείπει;»

«Η σύνδεση.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Να δείξουμε ότι το ίδιο πρόσωπο που άλλαζε την ιατρική εικόνα είχε και προσωπικό οικονομικό όφελος από την ένταξη.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τις καταχωρίσεις.

«Αυτό μπορούμε να το κάνουμε.»

«Όχι μόνο με το συνολικό ποσό.»

«Αλλά ανά ένταξη.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να τραβά προς το μέρος του τα οικονομικά φύλλα.

Τα ονόματα των τριών γιατρών ήταν πλέον πάνω από τους αντίστοιχους φακέλους.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Κάτω από κάθε όνομα άρχισε να δημιουργείται μια νέα στήλη.

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σελίδα.

Η έρευνα είχε περάσει πλέον από τις μεμονωμένες αποκλίσεις στη διαδικασία.

Και από τη διαδικασία στο οικονομικό αποτέλεσμα.

Απέμενε να αποδειχθεί αν αυτά τα δύο συνδέονταν όχι μόνο χρονικά, αλλά και προσωπικά.

Ο Σταθόπουλος άφησε το στυλό.

«Αυτό θα μας το δείξει.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τους τρεις φακέλους.

«Αν το δείξει, τότε θα έχουμε κάτι πολύ πιο δύσκολο να εξηγήσουμε.»

Δεν είπε τι.

Δεν χρειαζόταν.

Για πρώτη φορά, οι τρεις υπογραφές βρίσκονταν στην ίδια σελίδα με τις τρεις οικονομικές διαδρομές.

Και η απόσταση ανάμεσά τους είχε αρχίσει να μικραίνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 51

Η ΣΥΝΔΕΣΗ

Ο Σταθόπουλος είχε αφήσει τους φακέλους ανοιχτούς πάνω στο τραπέζι.

Δεν υπήρχε πια λόγος να τους κρατούν χωριστά.

Μέχρι εκείνο το σημείο, κάθε στοιχείο είχε εξεταστεί μέσα στο δικό του πλαίσιο.

Οι ιατρικές καταχωρίσεις από τη μία πλευρά.

Οι οικονομικές εγγραφές από την άλλη.

Οι ημερομηνίες σε ξεχωριστό πίνακα.

Οι υπογραφές σε άλλον.

Η σειρά των εξετάσεων και των αξιολογήσεων σε μια τρίτη καταγραφή.

Τώρα ο Σταθόπουλος είχε ενώσει τα φύλλα.

Ο Λεοντίου στεκόταν απέναντί του και διάβαζε χωρίς να μιλά.

Στην πρώτη στήλη υπήρχαν οι ασθενείς.

Στη δεύτερη, η αρχική ιατρική εικόνα που προέκυπτε από την παραπομπή και τα διαθέσιμα στοιχεία.

Στην τρίτη, η αξιολόγηση που είχε γίνει στην κλινική.

Στην τέταρτη, η απαιτούμενη εξέταση.

Στην πέμπτη, η τελική απόφαση για ένταξη.

Και δίπλα, σε ξεχωριστή καταχώριση, το οικονομικό μέρος.

Ο Λεοντίου έσκυψε λίγο πάνω από τον πίνακα.

«Πάμε από την αρχή.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Πρώτη περίπτωση. Ο Ρηγόπουλος.»

Έδειξε τον φάκελο.

«Η παραπομπή δεν δίνει εικόνα που να δικαιολογεί από μόνη της ένταξη. Στην κλινική όμως η περιγραφή αλλάζει. Όχι ολόκληρο το ιστορικό. Το κρίσιμο σημείο. Αυτό που επηρεάζει την κατηγορία στην οποία μπορεί να ενταχθεί ο ασθενής.»

«Και μετά γίνεται η εξέταση.»

«Ναι.»

«Που τελικά βρίσκεται μέσα στα όρια.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Και η οικονομική καταχώριση;»

Ο Σταθόπουλος γύρισε το επόμενο φύλλο.

«Μετά την ένταξη.»

«Όχι πριν.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά την πρώτη σειρά.

Παραπομπή.

Αξιολόγηση.

Εξέταση.

Ένταξη.

Οικονομική καταχώριση.

Δεν είπε τίποτα.

«Πάμε στη δεύτερη.»

Ο Σταθόπουλος τράβηξε τον επόμενο φάκελο.

«Ίδιος βασικός μηχανισμός. Διαφορετικός ασθενής. Διαφορετική παραπομπή. Διαφορετικός γιατρός.»

«Κυριακίδης.»

«Κυριακίδης.»

Η αρχική ιατρική εικόνα δεν ήταν αρκετή για να στηρίξει την ένταξη με τον τρόπο που καταγράφηκε αργότερα.

Η αξιολόγηση στην κλινική είχε προηγηθεί της απαιτούμενης εξέτασης.

Και η περιγραφή είχε μετακινηθεί προς την κατεύθυνση που χρειαζόταν.

Ο Λεοντίου διάβασε την καταχώριση δύο φορές.

«Η οικονομική εγγραφή;»

«Πάλι μετά.»

«Και η υπογραφή;»

«Κυριακίδης.»

Ο Λεοντίου δεν σχολίασε.

Ο Σταθόπουλος πέρασε στην τρίτη περίπτωση.

«Μακρή.»

Εδώ η ακολουθία ήταν ακόμη πιο καθαρή.

Παραπομπή.

Αρχική εικόνα.

Αξιολόγηση στην κλινική.

Αλλαγή στην ιατρική περιγραφή.

Εξέταση.

Ένταξη.

Οικονομική καταχώριση.

Η υπογραφή της Μακρή βρισκόταν στο σημείο όπου η ιατρική εικόνα είχε αλλάξει.

Ο Λεοντίου πήρε το φύλλο και το διάβασε αργά.

«Τρεις περιπτώσεις.»

«Ναι.»

«Τρεις διαφορετικοί ασθενείς.»

«Ναι.»

«Τρεις διαφορετικές παραπομπές.»

«Ναι.»

«Και τρεις διαφορετικοί γιατροί.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε αμέσως.

«Αυτό είναι που με απασχολεί περισσότερο.»

«Γιατί;»

«Αν είχαμε μόνο τον Ρηγόπουλο, θα μπορούσαμε να εξετάσουμε την περίπτωση ενός γιατρού που έκανε λανθασμένη αξιολόγηση.»

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι.

«Αν είχαμε δύο περιπτώσεις με τον ίδιο γιατρό, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για επαναλαμβανόμενο λάθος.»

«Η για προσωπικό τρόπο δουλειάς.»

«Αλλά εδώ έχουμε τρεις.»

«Και οι τρεις εμφανίζονται στο ίδιο είδος απόκλισης.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου δεν σημείωσε πάνω στα έγγραφα.

Πήρε ένα ξεχωριστό φύλλο.

Έγραψε:

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ — ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ — ΜΑΚΡΗ

Από κάτω:

**ΑΡΧΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ → ΑΛΛΑΓΗ → ΕΝΤΑΞΗ → ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΗ**

Έμεινε να κοιτάζει τη σειρά.

«Θέλω να ξαναδούμε τις φυσιολογικές περιπτώσεις.»

Ο Σταθόπουλος είχε ήδη καταλάβει.

«Για να μην ψάχνουμε μόνο αυτό που επιβεβαιώνει την υπόθεση.»

«Ακριβώς.»

Άνοιξαν ξανά τους φακέλους που δεν είχαν παρουσιάσει ανάλογη απόκλιση.

Σε αρκετές περιπτώσεις η διαδικασία ήταν διαφορετική.

Η απαιτούμενη εξέταση είχε προηγηθεί.

Η αξιολόγηση της κλινικής βασιζόταν στα διαθέσιμα αποτελέσματα.

Όταν ένας ασθενής δεν πληρούσε τα κριτήρια, αποκλειόταν.

Σε ορισμένους φακέλους υπήρχαν διορθώσεις ή συμπληρώσεις.

Ήταν όμως καταγεγραμμένες με τρόπο που μπορούσε να εξηγηθεί από τη φυσιολογική εξέλιξη της ιατρικής αξιολόγησης.

Ο Λεοντίου σταμάτησε σε έναν τέτοιο φάκελο.

«Εδώ υπάρχει αλλαγή.»

«Ναι.»

«Αλλά δεν αλλάζει την κατηγορία του ασθενούς.»

«Όχι.»

«Και η εξέταση είχε προηγηθεί.»

«Ναι.»

«Άρα αυτό δεν μας βοηθά.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Μας βοηθά με έναν άλλο τρόπο.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Μας δείχνει τι θεωρούμε φυσιολογικό.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος πήρε το φύλλο και το τοποθέτησε δίπλα στις τρεις προηγούμενες περιπτώσεις.

«Αυτό είναι το σημαντικό. Δεν λέμε ότι κάθε αλλαγή στην περιγραφή είναι παραποίηση. Δεν μπορούμε να το πούμε. Και δεν πρέπει.»

«Σωστά.»

«Αυτό που ψάχνουμε είναι συγκεκριμένο. Αλλαγή που επηρεάζει την επιλεξιμότητα. Πριν από την απαιτούμενη εξέταση. Και μετά ένταξη.»

«Και να συνδέεται με συγκεκριμένο γιατρό.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις τρεις υπογραφές.

Για πρώτη φορά δεν τις έβλεπε ως τρεις ξεχωριστές καταχωρίσεις.

Τις έβλεπε ως τρία σημεία πάνω στην ίδια διαδικασία.

«Θέλω να δούμε κάτι ακόμη.»

«Τι;»

«Τι ακριβώς έπρεπε να γνωρίζει ο κάθε γιατρός για να κάνει αυτή την αλλαγή.»

Ο Σταθόπουλος συνοφρυώθηκε.

«Δηλαδή;»

«Αν ένας γιατρός έβλεπε μόνο τον φάκελο, μπορούσε να αλλάξει την εικόνα επειδή έκανε δική του εκτίμηση. Αυτό από μόνο του δεν αρκεί.»

Έδειξε τον πρώτο φάκελο.

«Θέλω να ξέρω αν η αλλαγή βασίστηκε σε στοιχείο που υπήρχε πραγματικά ή αν γράφτηκε κάτι που δεν είχε ακόμη επιβεβαιωθεί.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε ξανά τον πρώτο φάκελο.

«Στην πρώτη περίπτωση, το απαιτούμενο αποτέλεσμα δεν υπήρχε ακόμη όταν γράφτηκε η αξιολόγηση.»

«Άρα;»

«Η αξιολόγηση προηγήθηκε της επιβεβαίωσης.»

«Στη δεύτερη;»

«Το ίδιο.»

«Στην τρίτη;»

«Το ίδιο.»

Ο Λεοντίου έγειρε πίσω στην καρέκλα.

Αυτό ήταν διαφορετικό από το να έχουν μπροστά τους τρεις λανθασμένες αποφάσεις.

Δεν έβλεπαν απλώς τρία λάθη.

Έβλεπαν τρεις αποφάσεις που είχαν ληφθεί σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο, πριν από ένα στοιχείο που κανονικά θα έπρεπε να έχει προηγηθεί.

Και οι τρεις αποφάσεις είχαν το ίδιο αποτέλεσμα.

Ένταξη.

Ο Σταθόπουλος πήρε τον οικονομικό πίνακα και τον έφερε μπροστά.

«Έχω κι άλλο.»

«Τι;»

«Οι καταχωρίσεις δεν είναι όλες της ίδιας μορφής. Άλλες αφορούν εξέταση, άλλες παρακολούθηση, άλλες ένταξη, άλλες ολοκλήρωση.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Αν θέλουμε να το δέσουμε σωστά, πρέπει να απομονώσουμε μόνο εκείνες που σχετίζονται άμεσα με την ένταξη.»

«Το έχεις κάνει;»

«Μερικώς.»

«Κάν' το ολόκληρο.»

«Και μετά;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τους τρεις φακέλους.

«Μετά θα δούμε αν το οικονομικό όφελος ακολουθεί απλώς τις νόμιμες αμοιβές της μελέτης ή αν οι συγκεκριμένες περιπτώσεις δημιουργούν μια διαφορετική εικόνα.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Και αν τη δημιουργούν;»

Ο Λεοντίου άφησε το βλέμμα του να επιστρέψει στην πρώτη σελίδα.

«Τότε θα πρέπει να βρούμε ποιος είχε λόγο να αλλάξει την ιατρική εικόνα πριν από την εξέταση.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Πήρε το μολύβι και σημείωσε κάτι στην άκρη του πίνακα.

«Υπάρχει όμως ένα ακόμη ζήτημα.»

«Ποιο;»

«Η σειρά των καταχωρίσεων.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Τι εννοείς;»

«Αν θέλουμε να αποδείξουμε ότι η οικονομική καταγραφή συνδέεται με την ένταξη, δεν αρκεί να έχουμε το ίδιο όνομα και στις δύο πλευρές.»

Έδειξε τις ημερομηνίες.

«Πρέπει να ελέγξουμε τις ημερομηνίες. Να ξέρουμε πότε καταγράφηκε η ένταξη, πότε καταχωρίστηκε η σχετική αμοιβή και ποιος είχε την ευθύνη σε κάθε στάδιο.»

«Για να αποκλείσουμε την περίπτωση να συνδέουμε δύο άσχετες εγγραφές.»

«Ναι.»

«Και για να ξέρουμε τι ακριβώς μπορούμε να πούμε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Δεν θέλω να φτιάξουμε μια ιστορία επειδή οι αριθμοί ταιριάζουν.»

Σήκωσε το βλέμμα.

«Θέλω να βρούμε αν ταιριάζουν επειδή περιγράφουν το ίδιο γεγονός.»

Ο Λεοντίου χαμογέλασε ελάχιστα.

«Αυτό ακριβώς.»

Έμειναν για λίγο σιωπηλοί.

Η αίθουσα ήταν ήσυχη.

Από τον διάδρομο ακουγόταν μόνο ο μακρινός ήχος μιας πόρτας που έκλεισε.

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε το χαρτί με τα τρία ονόματα.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Μέχρι πριν από λίγο καιρό ήταν απλώς τρεις γιατροί που είχαν εργαστεί στην ίδια κλινική και συμμετείχαν στην ίδια μελέτη.

Τώρα τα ονόματά τους εμφανίζονταν πάνω σε τρεις διαφορετικές περιπτώσεις, σε μια διαδικασία που παρούσισε το ίδιο κρίσιμο χαρακτηριστικό.

Αλλά η έρευνα δεν είχε φτάσει ακόμη στην πρόθεση.

Ούτε στη συνεννόηση.

Ούτε, πολύ περισσότερο, στη δολοφονία της Μαρίας.

Αυτό θα ήταν άλμα.

Και ο Λεοντίου δεν ήταν διατεθειμένος να κάνει άλματα.

Ήθελε κάθε συμπέρασμα να πατάει πάνω σε κάτι που μπορούσε να ελεγχθεί.

«Αύριο», είπε, «θέλω τις οικονομικές καταχωρίσεις καθαρές. Μόνο όσες μπορούμε να συνδέσουμε με συγκεκριμένη ένταξη.»

«Και μετά;»

«Μετά θα τις βάλουμε δίπλα στις υπογραφές.»

«Των τριών;»

«Των τριών.»

Ο Σταθόπουλος έκλεισε τον οικονομικό πίνακα.

«Και αν βγει το ίδιο μοτίβο και εκεί;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τους φακέλους.

«Τότε δεν θα έχουμε ακόμη απόδειξη ότι το έκαναν για τα χρήματα.»

«Αλλά;»

«Θα έχουμε πολύ λιγότερες πιθανότητες να μιλάμε για σύμπτωση.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τους φακέλους και άρχισε να τους βάζει στη σειρά.

Ο Ρηγόπουλος πρώτος.

Ο Κυριακίδης δεύτερος.

Η Μακρή τρίτη.

Δεν τους έκλεισε.

Τους άφησε πάνω στο τραπέζι, κάτω από το ίδιο φως.

Η σύνδεση είχε πλέον δύο πλευρές.

Από τη μία, ο τρόπος με τον οποίο είχαν αλλάξει ορισμένες ιατρικές αξιολογήσεις.

Από την άλλη, το οικονομικό αποτέλεσμα που ακολουθούσε τις εντάξεις.

Το επόμενο βήμα ήταν να αποδειχθεί αν οι δύο πλευρές συναντιούνταν πραγματικά.

Γιατί, αν συναντιούνταν, η έρευνα δεν θα εξέταζε πια μόνο τι είχε συμβεί στους φακέλους.

Θα άρχιζε να εξετάζει γιατί είχε συμβεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 52

ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

Το επόμενο πρωί, ο Σταθόπουλος είχε ήδη τυπώσει τις οικονομικές καταχωρίσεις όταν ο Λεοντίου μπήκε στο γραφείο.

Δεν υπήρχαν πλέον ολόκληροι οι οικονομικοί πίνακες μπροστά τους.

Μόνο εκείνες οι εγγραφές που μπορούσαν να συνδεθούν με συγκεκριμένες εντάξεις.

Τριάντα τέσσερις εντάξεις.

Δεκαεπτά στον Ρηγόπουλο.

Εννέα στον Κυριακίδη.

Οκτώ στη Μακρή.

Ο Λεοντίου στάθηκε για λίγο όρθιος και κοίταξε τα φύλλα.

«Έχεις ελέγξει τις ημερομηνίες;»

«Μία προς μία.»

«Και;»

«Σε όλες τις περιπτώσεις που εξετάσαμε, η οικονομική εγγραφή ακολουθεί την ένταξη. Δεν βρήκα καταχώριση που να προηγείται της ιατρικής απόφασης.»

«Άρα δεν έχουμε πληρωμή πριν από μια απόφαση που δεν είχε ληφθεί.»

«Όχι.»

«Καλό.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Καλό;»

«Για την έρευνα.»

Κάθισε.

«Αν η οικονομική καταχώριση προηγούνταν, θα είχαμε ένα εύρημα, αλλά δεν θα ξέραμε τι ακριβώς σήμαινε. Θα μπορούσε να είναι προκαταβολή, διοικητική εγγραφή ή απλή λογιστική τακτοποίηση. Δεν θέλω να ερμηνεύουμε αριθμούς πριν ξέρουμε τι καταγράφουν.»

Ο Σταθόπουλος κάθισε απέναντί του.

«Γι' αυτό έβαλα δίπλα τις τρεις περιπτώσεις.»

Μπροστά τους υπήρχαν τρεις φάκελοι.

Ο πρώτος του Ρηγόπουλου.

Ο δεύτερος του Κυριακίδη.

Ο τρίτος της Μακρή.

Δίπλα σε καθέναν βρισκόταν η αντίστοιχη οικονομική καταχώριση.

Ο Σταθόπουλος πήρε τον πρώτο φάκελο.

«Στην περίπτωση του Ρηγόπουλου, η παραπομπή δεν υποστηρίζει την ένταξη όπως καταγράφηκε αργότερα. Η αξιολόγηση της κλινικής προηγείται της απαιτούμενης εξέτασης. Στην αξιολόγηση υπάρχει μεταβολή στο κρίσιμο ιατρικό στοιχείο. Η εξέταση ακολουθεί και το αποτέλεσμα βρίσκεται τελικά μέσα στο επιτρεπόμενο όριο.»

«Και μετά η ένταξη.»

«Ναι.»

«Και μετά η οικονομική καταχώριση.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου πήρε τον φάκελο.

Διάβασε την αρχική παραπομπή.

Μετά την αξιολόγηση.

Ύστερα το αποτέλεσμα της εξέτασης.

Δεν βιάστηκε.

«Τι ακριβώς άλλαξε;»

Ο Σταθόπουλος του έδειξε τη σχετική γραμμή.

«Εδώ.»

Ο Λεοντίου διάβασε.

«Και αυτή η πληροφορία υπήρχε στην παραπομπή;»

«Όχι με αυτή τη μορφή.»

«Υπήρχε όμως κάποιο στοιχείο που θα μπορούσε να δικαιολογήσει διαφορετική εκτίμηση;»

«Υπήρχε ένα γενικό εύρημα. Όχι αρκετό, όμως, για να εξηγήσει τη συγκεκριμένη διατύπωση.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Αυτό πρέπει να το κρατήσουμε ξεχωριστά.»

«Γιατί;»

«Γιατί άλλο να μην υπάρχει καθόλου βάση και άλλο να υπάρχει βάση που δεν αρκεί. Αν θέλουμε να αποδείξουμε ότι η αλλαγή ήταν αδικαιολόγητη, πρέπει να ξέρουμε ακριβώς πού σταματά η ιατρική κρίση και πού αρχίζει η αλλοίωση.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Το ίδιο έκανα και στις άλλες δύο.»

Πήρε τον φάκελο του Κυριακίδη.

«Εδώ υπάρχει επίσης ένα αρχικό στοιχείο. Δεν είναι ανύπαρκτο. Αλλά η τελική περιγραφή πηγαίνει πολύ πέρα από αυτό που αναφέρεται στην παραπομπή.»

«Και η εξέταση;»

«Μετά.»

«Και το αποτέλεσμα;»

«Εντός ορίου.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Πάλι.»

«Πάλι.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον τρίτο φάκελο.

«Στη Μακρή έχουμε παρόμοια εικόνα. Διαφορετικός ασθενής, διαφορετική παραπομπή, διαφορετικές λεπτομέρειες. Η σειρά όμως είναι ίδια.»

Ο Λεοντίου έσκυψε πάνω από το χαρτί.

«Αυτό είναι το σημείο που πρέπει να προσέξουμε.»

«Ποιο;»

«Η ομοιότητα δεν βρίσκεται στις ιατρικές περιγραφές. Δεν είναι ίδιες. Βρίσκεται στη σειρά των ενεργειών.»

Ο Σταθόπουλος δεν μίλησε.

«Παραπομπή», συνέχισε ο Λεοντίου. «Αξιολόγηση στην κλινική. Μεταβολή στο κρίσιμο στοιχείο. Εξέταση. Ένταξη. Οικονομική καταχώριση.»

«Ναι.»

«Αυτό επαναλαμβάνεται.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου άφησε κάτω τον φάκελο.

«Τώρα θέλω να δούμε τις περιπτώσεις όπου υπήρξε κάποια αλλαγή, αλλά ο ασθενής τελικά δεν εντάχθηκε.»

Ο Σταθόπουλος είχε ήδη έτοιμο τον φάκελο.

«Τις κράτησα ξεχωριστά.»

«Πόσες;»

«Δύο από αυτές είναι ιδιαίτερα χρήσιμες.»

Άνοιξε την πρώτη.

«Εδώ υπάρχει μεταβολή στην περιγραφή πριν από την εξέταση. Όμως η εξέταση δεν επιβεβαιώνει το κριτήριο.»

«Και;»

«Ο ασθενής αποκλείεται.»

«Ποιος υπέγραψε;»

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σελίδα.

«Άρα έχουμε τον ίδιο γιατρό.»

«Ναι.»

«Και αλλαγή πριν από την εξέταση.»

«Ναι.»

«Αλλά όχι ένταξη.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έγνεψε αργά.

«Αυτό είναι σημαντικό.»

«Γιατί αποδυναμώνει την υπόθεση;»

«Όχι. Την κάνει πιο συγκεκριμένη.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Αν θέλουμε να πούμε ότι κάθε αλλαγή έγινε για να περάσει κάποιος στη μελέτη, αυτή η περίπτωση μας δημιουργεί πρόβλημα. Δεν πέρασε.»

«Σωστά.»

«Άρα δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μόνο την αλλαγή ως ένδειξη πρόθεσης.»

«Πρέπει να έχουμε και το αποτέλεσμα.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον δεύτερο φάκελο.

«Εδώ έχουμε παρόμοια εικόνα. Η αξιολόγηση προηγείται της απαιτούμενης εξέτασης. Υπάρχει μεταβολή στην περιγραφή. Η εξέταση όμως δεν στηρίζει τελικά την ένταξη.»

«Ποιος γιατρός;»

«Κυριακίδης.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε τα δύο φύλλα δίπλα στις τρεις προηγούμενες περιπτώσεις.

«Αυτό μας βοηθά να ξεχωρίσουμε δύο πράγματα.»

«Την αλλαγή από την ένταξη.»

«Ναι. Και την ένδειξη από την πρόθεση.»

Έμειναν για λίγο σιωπηλοί.

Ο Σταθόπουλος έδειξε τις πέντε περιπτώσεις.

«Έχουμε λοιπόν τρεις που καταλήγουν σε ένταξη και δύο που όχι.»

«Και οι τρεις πρώτες έχουν και οικονομική καταχώριση που ακολουθεί.»

«Ενώ οι δύο τελευταίες όχι.»

«Αυτό πρέπει να το δούμε σε μεγαλύτερο δείγμα.»

«Το έχω ήδη αρχίσει.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Πόσες;»

«Δώδεκα περιπτώσεις χρειάζονται δεύτερο έλεγχο.»

«Όλες με αξιολόγηση πριν από την απαιτούμενη εξέταση;»

«Όχι. Επτά έχουν αυτή τη σειρά. Από τις επτά, τέσσερις παρουσιάζουν ουσιαστική μεταβολή στην ιατρική εικόνα και καταλήγουν σε ένταξη.»

«Και οι υπόλοιπες τρεις;»

«Σε δύο υπάρχει κάποια μεταβολή, αλλά δεν αλλάζει ουσιαστικά την κατηγορία. Η τρίτη έχει αλλαγή που τελικά δεν οδηγεί σε ένταξη.»

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι.

«Γράψε τις τέσσερις.»

Ο Σταθόπουλος έγραψε.

«Ρηγόπουλος.»

Μία γραμμή.

«Κυριακίδης.»

Δεύτερη.

«Μακρή.»

Τρίτη.

«Και Ρηγόπουλος.»

Τέταρτη.

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σειρά.

«Αυτό είναι πολύ πιο ενδιαφέρον από το να είχαμε τέσσερις περιπτώσεις μόνο με έναν γιατρό.»

«Γιατί εμφανίζονται και οι τρεις.»

«Ναι.»

«Αλλά ο Ρηγόπουλος εμφανίζεται δύο φορές.»

«Δεν σημαίνει ακόμη ότι ήταν ο οργανωτής.»

«Δεν το είπα.»

«Το ξέρω. Το λέω για να μην το πούμε εμείς πριν μας το πουν τα στοιχεία.»

Ο Σταθόπουλος άφησε το μολύβι.

«Υπάρχει όμως κάτι που με προβληματίζει.»

«Τι;»

«Οι οικονομικές καταχωρίσεις είναι νόμιμες. Όλα τα ποσά που ελέγξαμε προβλέπονται από τη συμφωνία της μελέτης. Δεν υπάρχει κάποιο κρυφό ποσό.»

«Αυτό το ξέρουμε.»

«Άρα, αν υπήρχε σκοπός οικονομικού οφέλους, δεν θα φαινόταν ως παράνομη πληρωμή.»

«Όχι.»

«Θα φαινόταν ως νόμιμη αμοιβή που αυξήθηκε επειδή αυξήθηκαν οι εντάξεις.»

«Ακριβώς.»

«Και αυτό από μόνο του δεν είναι έγκλημα.»

«Όχι.»

«Ούτε αποδεικνύει ότι κάποιος παραποίησε στοιχεία.»

«Όχι.»

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε για λίγο.

«Αλλά αν αποδείξουμε ότι ένας γιατρός άλλαξε μια ιατρική αξιολόγηση χωρίς επαρκή βάση, ότι η αλλαγή έγινε πριν από την εξέταση, ότι ο ασθενής τελικά εντάχθηκε και ότι ο ίδιος γιατρός είχε οικονομικό όφελος από αυτή την ένταξη...»

Δεν ολοκλήρωσε τη σκέψη.

Ο Λεοντίου το έκανε.

«Τότε θα έχουμε κάτι που δύσκολα θα εξηγείται ως απλή διοικητική διαδικασία.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Και αν το ίδιο συμβαίνει και στους τρεις;»

«Τότε θα έχουμε λόγο να εξετάσουμε αν υπήρχε κοινός τρόπος λειτουργίας.»

«Και όχι τρία ξεχωριστά λάθη.»

«Αυτό ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν ακόμη πίνακα.

«Έκανα και κάτι άλλο.»

«Τι;»

«Έβαλα τις τέσσερις περιπτώσεις με χρονολογική σειρά.»

Ο Λεοντίου πλησίασε.

Οι ημερομηνίες βρίσκονταν στη μία πλευρά.

Τα ονόματα των γιατρών στην άλλη.

Και δίπλα, οι οικονομικές εγγραφές.

Δεν υπήρχε ακόμη πλήρης αντιστοίχιση.

Υπήρχε όμως μια ακολουθία.

Η πρώτη περίπτωση ανήκε στον Ρηγόπουλο.

Η επόμενη στον Κυριακίδη.

Η τρίτη στη Μακρή.

Η τέταρτη ξανά στον Ρηγόπουλο.

Ο Λεοντίου διάβασε τις ημερομηνίες.

«Πόσο απέχουν μεταξύ τους;»

«Δεν είναι συνεχόμενες. Υπάρχουν κανονικές περιπτώσεις ανάμεσα.»

«Άρα δεν έχουμε μια σειρά τεσσάρων διαδοχικών περιστατικών.»

«Όχι.»

«Και αυτό είναι καλό.»

Ο Σταθόπουλος συνοφρυώθηκε.

«Γιατί;»

«Γιατί δείχνει ότι η μελέτη λειτουργούσε κανονικά ανάμεσα στις συγκεκριμένες περιπτώσεις. Αν υπάρχει πρόβλημα, δεν εμφανίζεται σε μια περίοδο όπου όλα έγιναν λάθος. Είναι ενσωματωμένο μέσα στη λειτουργία της μελέτης.»

Ο Σταθόπουλος ξανακοίταξε τις ημερομηνίες.

«Άρα πρέπει να βρούμε πότε ξεκίνησε.»

«Και αν συνεχίστηκε.»

«Και πότε σταμάτησε.»

«Ναι.»

«Και αν κάθε φορά υπήρχε οικονομικό αποτέλεσμα.»

Ο Λεοντίου πήρε τον οικονομικό πίνακα και τον έβαλε δίπλα στις ημερομηνίες.

«Αυτό.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις δύο σειρές.

«Οι ιατρικές αποφάσεις και οι οικονομικές εγγραφές.»

«Ναι.»

«Αν ταιριάζουν περίπτωση προς περίπτωση...»

«Δεν θα έχουμε ακόμη όλη την απάντηση.»

«Αλλά θα ξέρουμε ότι η οικονομική πλευρά δεν είναι απλώς γενικό χαρακτηριστικό της μελέτης.»

«Θα ξέρουμε ότι πρέπει να εξεταστεί μέσα στις συγκεκριμένες αποφάσεις.»

Ο Σταθόπουλος έσκυψε πάνω από το χαρτί.

«Και μετά;»

Ο Λεοντίου πήρε τους τρεις φακέλους και τους έβαλε ο έναν δίπλα στον άλλον.

«Μετά θα πάμε στις αντιφάσεις τους.»

«Των γιατρών;»

«Όχι ακόμη στις καταθέσεις.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Στα ίδια τα έγγραφα.»

«Τι εννοείς;»

«Αν η ιατρική εικόνα που έγραψε ο καθένας δικαιολογείται από τα στοιχεία που είχε μπροστά του τη συγκεκριμένη στιγμή.»

Σταμάτησε.

«Όχι από αυτά που γνωρίζουμε σήμερα. Από αυτά που γνώριζε τότε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Για να μην κρίνουμε εκ των υστέρων.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου πήρε την πρώτη περίπτωση.

«Αν ο Ρηγόπουλος είχε πραγματικά μπροστά του στοιχείο που δικαιολογούσε την αλλαγή, πρέπει να το βρούμε.»

Πήρε τη δεύτερη.

«Το ίδιο για τον Κυριακίδη.»

Και την τρίτη.

«Και το ίδιο για τη Μακρή.»

Τα έγγραφα έμειναν μπροστά τους.

Δεν υπήρχε ακόμη ομολογία.

Δεν υπήρχε ακόμη απόδειξη συνεννόησης.

Δεν υπήρχε ακόμη απόδειξη ότι τα χρήματα ήταν ο λόγος.

Υπήρχε όμως πλέον κάτι πιο δύσκολο να αγνοηθεί.

Οι τρεις αρχικές περιπτώσεις είχαν δώσει τρεις διαφορετικές υπογραφές.

Ο διευρυμένος έλεγχος είχε προσθέσει και τέταρτη περίπτωση, ξανά με τον Ρηγόπουλο.

Και στις τέσσερις υπήρχε η ίδια κρίσιμη χρονική ακολουθία:

Αξιολόγηση πριν από την απαιτούμενη εξέταση.

Ουσιαστική μεταβολή στην ιατρική εικόνα.

Τελικά ένταξη.

Και ύστερα οικονομική καταχώριση.

Ο Λεοντίου έκλεισε τον τελευταίο φάκελο.

«Τώρα πρέπει να δούμε αν αυτά που έγραψαν μπορούσαν πράγματι να γραφτούν.»

Ο Σταθόπουλος μάζεψε τα υπόλοιπα έγγραφα.

«Και αν δεν μπορούσαν;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Τότε θα έχουμε την πρώτη πραγματική αντίφαση.»

Έσβησε το φως του γραφείου πάνω από τον πίνακα, αφήνοντας μόνο το φως του διαδρόμου να περνά από την ανοιχτή πόρτα.

Αυτή τη φορά δεν έπαιρναν μαζί τους μια απάντηση.

Έπαιρναν τρεις ερωτήσεις.

Και καθεμία είχε πλέον ένα όνομα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 53

Η ΑΠΟΦΑΣΗ

Ο Σταθόπουλος επέστρεψε στο γραφείο λίγο μετά τις εννέα.

Είχε μαζί του τέσσερις φακέλους.

Τους άφησε πάνω στο γραφείο, τον έναν δίπλα στον άλλον.

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Αυτοί είναι οι τέσσερις;»

«Οι τέσσερις περιπτώσεις που κρατήσαμε από τον χθεσινό έλεγχο.»

«Οι τρεις αρχικές και η τέταρτη που εμφανίστηκε στη χρονολογική σειρά.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τους φακέλους.

Δεν άπλωσε αμέσως το χέρι.

«Δεν θέλω να ξεκινήσουμε από τις υπογραφές.»

«Ούτε εγώ.»

«Από πού;»

Ο Σταθόπουλος απάντησε χωρίς να κοιτάζει τα χαρτιά.

«Από αυτά που είχε στα χέρια του κάθε γιατρός πριν γράψει την αξιολόγηση.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Αυτό ήταν ακριβώς το σημείο στο οποίο είχαν φτάσει.

Μέχρι τότε είχαν συγκρίνει ημερομηνίες, ακολουθίες, εξετάσεις, εντάξεις και οικονομικές καταχωρίσεις.

Είχαν δει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η σειρά ήταν διαφορετική.

Είχαν δει ότι η διαφορετική αυτή σειρά δεν εμφανιζόταν τυχαία.

Είχαν δει ότι υπήρχαν τρεις διαφορετικές υπογραφές.

Και είχαν δει ότι οι αποφάσεις που οδηγούσαν σε ένταξη είχαν οικονομικό αποτέλεσμα.

Όμως τίποτα από αυτά δεν απαντούσε μόνο του στο πιο δύσκολο ερώτημα.

Τι γνώριζε ο γιατρός τη στιγμή που πήρε την απόφαση;

Όχι τι γνώριζαν σήμερα οι ίδιοι.

Όχι τι αποδείχθηκε αργότερα από την εξέταση.

Όχι τι μπορούσε να φανεί εκ των υστέρων.

Αλλά τι υπήρχε μπροστά του εκείνη ακριβώς τη στιγμή.

Ο Σταθόπουλος πήρε τον πρώτο φάκελο.

«Ρηγόπουλος.»

Τον άνοιξε.

Έβαλε μπροστά τους την παραπομπή.

«Αυτό ήταν το πρώτο έγγραφο που είχε η κλινική.»

Ο Λεοντίου διάβασε αργά.

Η παραπομπή δεν έδινε σαφή ένδειξη ότι ο ασθενής πληρούσε το κριτήριο ένταξης.

Υπήρχε όμως ένα γενικό εύρημα.

Μια ένδειξη που μπορούσε να οδηγήσει σε περαιτέρω έλεγχο.

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Άρα μπορούσε να τον εξετάσει.»

«Βεβαίως.»

«Μπορούσε όμως να τον θεωρήσει ήδη κατάλληλο;»

«Όχι χωρίς την απαιτούμενη εξέταση.»

Ο Λεοντίου έδειξε την επόμενη σελίδα.

«Και αυτή είναι η αξιολόγηση του Ρηγόπουλου.»

«Ναι.»

«Η εξέταση δεν έχει γίνει ακόμη.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου διάβασε τη διατύπωση.

Ύστερα ξανακοίταξε την παραπομπή.

Έπειτα πάλι την αξιολόγηση.

Δεν ήταν μεγάλη η διαφορά.

Δεν χρειαζόταν να είναι.

Η ουσία βρισκόταν σε συγκεκριμένες λέξεις.

Σε εκείνες που μετέφεραν την εικόνα του ασθενούς προς την κατεύθυνση της επιλεξιμότητας.

«Η αλλαγή βρίσκεται εδώ.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Ναι.»

«Πριν από την εξέταση.»

«Ναι.»

«Και τι ακριβώς πρόσθεσε;»

Ο Σταθόπουλος έδειξε δύο γραμμές.

«Αυτή την περιγραφή της κατάστασης του ασθενούς. Δεν υπήρχε στην παραπομπή με αυτή την ακρίβεια.»

Ο Λεοντίου έμεινε να κοιτάζει τις γραμμές.

«Υπάρχει άλλο έγγραφο που να την υποστηρίζει;»

«Έψαξα.»

«Και;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Δεν ήθελε να πάει πιο μακριά από τα στοιχεία.

«Μπορεί να βασίστηκε στην κλινική εξέταση του ίδιου του ασθενούς.»

«Μπορεί.»

«Τότε πρέπει να υπάρχει καταγραφή.»

«Δεν υπάρχει αντίστοιχη λεπτομερής καταγραφή πριν από την αξιολόγηση.»

Ο Λεοντίου ξανακοίταξε τη σελίδα.

«Αυτό είναι διαφορετικό.»

«Ναι.»

«Δεν αποδεικνύει ότι είπε ψέματα.»

«Όχι.»

«Αποδεικνύει όμως ότι δεν μπορούμε να εξηγήσουμε από πού προέκυψε η συγκεκριμένη διατύπωση.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου πήρε την επόμενη σελίδα.

Η εξέταση είχε γίνει αργότερα.

«Και το αποτέλεσμα;»

«Μέσα στο επιτρεπόμενο όριο.»

Ο Λεοντίου έμεινε σιωπηλός.

Αυτό ήταν το σημείο που μπορούσε εύκολα να παρασύρει μια έρευνα.

Το αποτέλεσμα τελικά επιβεβαίωνε την ένταξη.

Θα ήταν εύκολο να κοιτάξει κανείς προς τα πίσω και να πει ότι ο γιατρός είχε δίκιο.

Ο Λεοντίου όμως δεν το έκανε.

«Άρα η εξέταση τελικά υποστήριξε την ένταξη.»

«Ναι.»

«Αλλά δεν απαντά στο προηγούμενο ερώτημα.»

«Ποιο;»

«Γιατί η αξιολόγηση είχε ήδη μετακινηθεί προς την κατεύθυνση της ένταξης πριν υπάρξει το αποτέλεσμα της εξέτασης.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Αυτό ακριβώς ψάχνουμε.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Δεύτερος.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον φάκελο του Κυριακίδη.

Η διαδικασία επαναλήφθηκε.

Παραπομπή.

Αρχική ιατρική εικόνα.

Αξιολόγηση.

Μεταβολή.

Εξέταση.

Αποτέλεσμα.

Ένταξη.

Ο Λεοντίου δεν χρειάστηκε να ρωτήσει πολλές φορές.

«Υπάρχει πηγή για τη μεταβολή;»

«Όχι με τρόπο που να την εξηγεί πλήρως.»

«Κλινική εξέταση;»

«Υπάρχει αναφορά ότι έγινε αξιολόγηση. Δεν υπάρχει όμως ξεχωριστή καταγραφή που να τεκμηριώνει το συγκεκριμένο νέο στοιχείο πριν από την αξιολόγηση.»

«Άρα πάλι έχουμε το ίδιο κενό.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον φάκελο.

«Όχι ίδιο σε περιεχόμενο.»

«Όχι.»

«Ίδιο στη διαδικασία.»

«Ναι.»

Και αυτό ήταν ίσως σημαντικότερο από την ομοιότητα των λέξεων.

Δεν είχαν μπροστά τους τρεις πανομοιότυπους φακέλους.

Είχαν διαφορετικούς ανθρώπους, διαφορετικές παραπομπές και διαφορετικές ιατρικές περιγραφές.

Αυτό που επαναλαμβανόταν ήταν η **θέση της απόφασης μέσα στη διαδικασία.**

Ο γιατρός έκρινε πρώτα.

Το κρίσιμο στοιχείο ήρθε μετά.

Και στη συνέχεια το αποτέλεσμα στήριξε την απόφαση.

Ο Σταθόπουλος πήρε τον τρίτο φάκελο.

«Της Μακρή.»

Εδώ η διαφορά ήταν μικρότερη.

Το αρχικό υλικό περιείχε περισσότερα στοιχεία.

Υπήρχε μια πιθανότητα η γιατρός να είχε οδηγηθεί σε διαφορετική αξιολόγηση από εκείνη του εξωτερικού γιατρού.

Ο Λεοντίου το διάβασε δύο φορές.

«Εδώ έχουμε μεγαλύτερο περιθώριο ιατρικής κρίσης.»

«Ναι.»

«Άρα δεν μπορούμε να το βάλουμε στην ίδια κατηγορία με τις άλλες δύο χωρίς επιφύλαξη.»

«Γι' αυτό το άφησα τρίτο.»

Ο Λεοντίου ξαναδιάβασε την αξιολόγηση.

«Όμως υπάρχει ένα πρόβλημα.»

«Ποιο;»

«Η κρίσιμη μεταβολή εξακολουθεί να προηγείται της απαιτούμενης εξέτασης.»

«Ναι.»

«Και πάλι η εξέταση έρχεται μετά.»

«Ναι.»

«Και πάλι το αποτέλεσμα βρίσκεται εντός ορίου.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου άφησε τον φάκελο.

Δεν ήθελε να κάνει τη Μακρή ένοχη επειδή το όνομά της βρισκόταν σε έναν πίνακα.

Ήθελε να ξέρει αν η συγκεκριμένη απόφαση μπορούσε να δικαιολογηθεί από τα δεδομένα που είχε τότε.

Αυτό ήταν το μόνο ασφαλές κριτήριο.

«Τέταρτος.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον τελευταίο φάκελο.

«Αυτή είναι η περίπτωση που βρήκαμε όταν βάλαμε όλες τις περιπτώσεις σε χρονολογική σειρά.»

Τον άνοιξε.

Η αρχική παραπομπή περιείχε ένα στοιχείο που μπορούσε να οδηγήσει σε περαιτέρω έλεγχο.

Δεν αρκούσε όμως από μόνο του για να στηρίξει την ένταξη.

Η αξιολόγηση της κλινικής είχε καταγραφεί πριν από την απαιτούμενη εξέταση.

Υπήρχε και εδώ μεταβολή σε κρίσιμο ιατρικό στοιχείο.

Ο Λεοντίου διάβασε τη σελίδα.

«Ποιος;»

Ο Σταθόπουλος του έδειξε την υπογραφή.

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Άρα έχουμε τον Ρηγόπουλο δύο φορές.»

«Ναι.»

«Κυριακίδη μία.»

«Ναι.»

«Μακρή μία.»

«Ναι.»

«Και η εξέταση;»

«Μετά την αξιολόγηση.»

«Το αποτέλεσμα;»

«Εντός ορίου.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Η τέταρτη περίπτωση εντάχθηκε;»

«Ναι.»

«Και υπάρχει οικονομική καταχώριση που ακολουθεί;»

«Υπάρχει.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε τον φάκελο πάνω στους άλλους.

Τέσσερις περιπτώσεις.

Τρεις γιατροί.

Μία επανάληψη του Ρηγόπουλου.

Αλλά δεν ήταν ακόμη αρκετό.

Γιατί η έρευνα έπρεπε να έχει και αντίθετο δείγμα.

Να δείξει όχι μόνο τι συνέβη στις περιπτώσεις που τους προβλημάτιζαν, αλλά και τι συνέβαινε όταν η διαδικασία λειτουργούσε κανονικά.

«Τώρα θέλω να κάνουμε το αντίθετο.»

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Τι;»

«Να πάρουμε περιπτώσεις που έγιναν σωστά.»

«Έχω ήδη σημειώσει μερικές.»

«Όχι απλώς κανονικές περιπτώσεις.»

Ο Λεοντίου έδειξε τα χαρτιά.

«Θέλω περιπτώσεις όπου υπήρχε κάποια αμφιβολία στην παραπομπή, αλλά η διαδικασία ακολούθησε κανονικά τη σειρά της.»

«Για να δούμε αν οι γιατροί μπορούσαν να κάνουν διαφορετική αξιολόγηση χωρίς να υπάρχει πρόβλημα.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος διάλεξε την πρώτη.

Η παραπομπή περιείχε ασαφή εικόνα.

Η κλινική εξέταση ακολούθησε.

Το αποτέλεσμα έδωσε νέα δεδομένα.

Μόνο τότε καταγράφηκε η τελική αξιολόγηση.

Ο ασθενής τελικά εντάχθηκε.

Ο Λεοντίου κοίταξε τις ημερομηνίες.

«Εδώ δεν υπάρχει πρόβλημα.»

«Όχι.»

«Παρότι η αρχική παραπομπή ήταν ασαφής.»

«Ναι.»

«Γιατί η απόφαση πάρθηκε αφού υπήρχαν τα απαραίτητα στοιχεία.»

Ο Σταθόπουλος πήρε δεύτερη περίπτωση.

Εκεί η τελική αξιολόγηση ήταν διαφορετική από την αρχική παραπομπή.

Ο ασθενής όμως δεν εντάχθηκε.

Η εξέταση είχε προηγηθεί της αξιολόγησης.

Ο Λεοντίου διάβασε τον φάκελο.

«Και εδώ υπάρχει αλλαγή στην ιατρική εικόνα.»

«Ναι.»

«Αλλά δεν είναι ύποπτη.»

«Γιατί προέκυψε μετά την εξέταση.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε την παλάμη του πάνω στο χαρτί.

«Αυτό είναι το σημείο που έλειπε.»

«Ποιο;»

«Η αλλαγή από μόνη της δεν μας ενδιαφέρει αρκετά.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Μας ενδιαφέρει πότε έγινε.»

«Και από τι προέκυψε.»

«Και τι ακολούθησε.»

Ο Σταθόπουλος έβαλε τις δύο περιπτώσεις δίπλα στις τέσσερις βασικές.

Στη μία πλευρά έγραψε:

ΕΞΕΤΑΣΗ → ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ → ΑΠΟΦΑΣΗ

Στην άλλη:

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ → ΑΛΛΑΓΗ → ΕΞΕΤΑΣΗ → ΕΝΤΑΞΗ

Ο Λεοντίου κοίταξε τις δύο σειρές.

Δεν χρειάστηκε να πει τίποτε.

Η διαφορά ήταν μπροστά τους.

Ο Σταθόπουλος την κατάλαβε πρώτος.

«Δεν ψάχνουμε αν οι γιατροί άλλαζαν τις αξιολογήσεις τους.»

«Όχι.»

«Ψάχνουμε αν τις άλλαζαν πριν αποκτήσουν τα στοιχεία που θα μπορούσαν να τις δικαιολογήσουν.»

«Ναι.»

«Και αν αυτή η αλλαγή οδηγούσε στη συνέχεια σε ένταξη.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος γύρισε προς τον πίνακα.

Έγραψε:

ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ

Από κάτω:

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ

Και δίπλα:

ΕΝΤΑΞΗ / ΜΗ ΕΝΤΑΞΗ

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Τώρα μπορούμε να ξαναδούμε όλες τις περιπτώσεις.»

«Με αυτά τα κριτήρια.»

«Με τα ίδια ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να περνά τις καρτέλες μία προς μία.

Άλλες έμεναν στη μία πλευρά.

Άλλες στην άλλη.

Κάποιες έπρεπε να ελεγχθούν ξανά.

Δεν υπήρχε ένα απόλυτο όριο.

Δεν μπορούσαν να μετατρέψουν κάθε διαφορετική φράση σε ύποπτη.

Δεν μπορούσαν να βαφτίσουν κάθε καθυστέρηση παρατυπία.

Αλλά όσο περνούσε η ώρα, οι τέσσερις περιπτώσεις που είχαν ξεχωρίσει παρέμεναν στην ίδια ομάδα.

Ο Λεοντίου στάθηκε μπροστά στον πίνακα.

«Αυτή είναι η πρώτη φορά που έχουμε κάτι περισσότερο από χρονική σύμπτωση.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Γιατί;»

«Γιατί μπορούμε να συγκρίνουμε τη διαδικασία με περιπτώσεις όπου η ίδια διαδικασία έγινε σωστά.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις τέσσερις καρτέλες.

«Και τι λένε οι τέσσερις;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Οτι υπάρχει κάτι που πρέπει να εξηγηθεί.»

«Όχι ακόμη ότι υπάρχει απάτη.»

«Όχι.»

«Ούτε ότι οι τρεις το έκαναν μαζί.»

«Όχι.»

«Ούτε ότι το έκαναν για τα χρήματα.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου πήρε τις τέσσερις καρτέλες.

«Αλλά τώρα έχουμε έναν συγκεκριμένο έλεγχο για καθεμία.»

«Τι πρέπει να βρούμε;»

Ο Λεοντίου πήρε την πρώτη σελίδα της παραπομπής.

«Το στοιχείο που υποτίθεται ότι δικαιολογούσε την αλλαγή.»

«Και αν δεν υπάρχει;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τον πίνακα.

«Τότε η αλλαγή δεν θα είναι απλώς διαφορετική διατύπωση.»

«Τι θα είναι;»

«Θα είναι απόφαση χωρίς επαρκή βάση.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Ο Λεοντίου συνέχισε.

«Και τότε θα πρέπει να δούμε ποιος την πήρε, ποιος ωφελήθηκε και αν το ίδιο συνέβη ξανά.»

«Με τους τρεις.»

«Με όσους το έκαναν.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τις τέσσερις περιπτώσεις.

«Και τώρα;»

«Τώρα θα επιστρέψουμε στα πρωτότυπα.»

«Τα ιατρικά;»

«Όλα.»

«Και τι ψάχνουμε;»

Ο Λεοντίου πήρε την πρώτη σελίδα της παραπομπής.

«Όχι τι θα μπορούσε να είχε δει ο γιατρός.»

Σήκωσε το βλέμμα.

«Τι είχε πράγματι μπροστά του.»

Η φράση έμεινε για λίγο ανάμεσά τους.

Για πρώτη φορά η έρευνα δεν προσπαθούσε απλώς να αποδείξει ότι κάτι είχε γίνει διαφορετικά.

Προσπαθούσε να βρει το ακριβές σημείο όπου η απόφαση είχε απομακρυνθεί από τα στοιχεία.

Και αν εκείνο το σημείο υπήρχε, θα έπρεπε να υπάρχει και ένα ίχνος.

Όχι στο αποτέλεσμα.

Στην ίδια την απόφαση.

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τους τέσσερις φακέλους.

Δεν ήξεραν ακόμη ποιος είχε ξεπεράσει τη γραμμή.

Δεν ήξεραν αν οι τρεις γιατροί είχαν οποιαδήποτε κοινή συνεννόηση.

Δεν ήξεραν αν το οικονομικό όφελος ήταν πραγματικά κίνητρο.

Αλλά πλέον δεν έψαχναν στο σκοτάδι.

Είχαν συγκεκριμένες αποφάσεις.

Συγκεκριμένες ημερομηνίες.

Συγκεκριμένες υπογραφές.

Και, για πρώτη φορά, μπορούσαν να ρωτήσουν κάτι που δεν επιδεχόταν εύκολη απάντηση:

Τι υπήρχε πραγματικά μπροστά τους όταν αποφάσισαν;

Αν υπήρχε απάντηση, θα έπρεπε να βρίσκεται στα χαρτιά.

Και αν δεν βρισκόταν εκεί, τότε το κενό δεν θα ήταν πια απλώς ένα κενό.

Θα ήταν το επόμενο στοιχείο της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 54

Η ΝΥΧΤΑ

Ο Λεοντίου δεν έκλεισε τον φάκελο.

Η τελευταία φράση του Σταθόπουλου είχε μείνει πάνω στο τραπέζι, μαζί με τα τέσσερα φύλλα των ασθενών.

Δεν είχε σημασία μόνο τι είχαν γράψει οι γιατροί.

Είχε σημασία αν μπορούσαν να το είχαν γράψει τότε.

Αυτό ήταν το σημείο στο οποίο είχε φτάσει η έρευνα.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν ακολουθήσει τη διαδικασία προς τα πίσω.

Είχαν ξεκινήσει από τις εντάξεις.

Είχαν συγκρίνει τις εξετάσεις με τις αξιολογήσεις.

Είχαν εξετάσει τις παραπομπές.

Είχαν κοιτάξει τις οικονομικές καταχωρίσεις.

Και, όσο προχωρούσαν, οι τέσσερις περιπτώσεις που είχαν ξεχωρίσει έπαυαν να μοιάζουν με απλές διοικητικές αποκλίσεις.

Δεν είχαν ακόμη απόδειξη πρόθεσης.

Δεν είχαν απόδειξη συνεννόησης.

Δεν είχαν ακόμη απαντήσει στο ποιος βρισκόταν πίσω από όλο αυτό.

Είχαν όμως μια διαδικασία που επαναλαμβανόταν.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τους τέσσερις φακέλους.

«Αν αποδείξουμε ότι οι αλλαγές δεν στηρίζονταν στα στοιχεία που είχαν εκείνη τη στιγμή, τότε έχουμε πρόβλημα.»

Ο Λεοντίου κούνησε αργά το κεφάλι.

«Ιατρικό;»

«Όχι μόνο.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Γιατί από εκεί και πέρα θα πρέπει να ρωτήσουμε ποιος το έκανε, γιατί το έκανε και ποιος μπορούσε να το γνωρίζει.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

Ύστερα ρώτησε:

«Και η Μαρία;»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Αυτό ακριβώς.»

Η Μαρία δεν ήταν πλέον μόνο η γυναίκα που είχε εξαφανιστεί είκοσι χρόνια πριν.

Ήταν η γιατρός που είχε αρχίσει να ερευνά την ίδια διαδικασία.

Είχαν ήδη βρει τη δική της σημείωση.

«Να ελεγχθεί η σειρά των καταχωρίσεων.»

Είχαν βρει τις αποκλίσεις που εκείνη είχε αρχίσει να συγκρίνει.

Και τώρα είχαν μπροστά τους τέσσερις περιπτώσεις στις οποίες η σειρά των ιατρικών αποφάσεων δεν έμοιαζε πλέον τυχαία.

Ο Λεοντίου πήρε τον παλιό φάκελο της εξαφάνισης.

Τον άνοιξε.

«Τώρα θέλω να ξαναδούμε τη νύχτα.»

Ο Σταθόπουλος δεν άνοιξε αμέσως τον φάκελο.

«Για να βρούμε τι συνέβη;»

«Για να δούμε τι ξέραμε τότε και τι ξέρουμε τώρα.»

Αυτό ήταν διαφορετικό.

Η παλιά έρευνα είχε ψάξει έναν αγνοούμενο άνθρωπο.

Είχε αναζητήσει τη Μαρία.

Είχε ελέγξει την κατοικία της, την κλινική, τους ανθρώπους που την γνώριζαν και τις τελευταίες γνωστές κινήσεις της.

Είχε εξετάσει το όχημα.

Είχε καταγράψει όσα μπορούσαν να καταγραφούν.

Και, τελικά, δεν είχε οδηγηθεί σε συγκεκριμένο δράστη.

Τώρα όμως η ίδια υπόθεση είχε αποκτήσει ένα νέο σημείο αναφοράς.

Η Μαρία είχε αφήσει πίσω της μια έρευνα.

Και η έρευνα εκείνη αφορούσε τη διαδικασία της κλινικής.

Ο Λεοντίου πέρασε τις σελίδες μία μία.

Δεν έψαχνε πια την απάντηση που δεν είχε βρεθεί τότε.

Έψαχνε κάτι πιο συγκεκριμένο.

Τι είχε κάνει η Μαρία πριν από την τελευταία ημέρα της.

Ο Σταθόπουλος έβγαλε τις παλιές σημειώσεις.

«Έχουμε τις αναφορές της.»

«Όλες;»

«Όσες έχουν διασωθεί.»

«Τις τελευταίες πρώτα.»

Ο Σταθόπουλος άρχισε να τις τοποθετεί πάνω στο γραφείο.

Δεν υπήρχε κάποια θεαματική αποκάλυψη.

Μικρές παρατηρήσεις.

Ημερομηνίες.

Ονόματα ασθενών.

Παραπομπές από έναν φάκελο στον άλλο.

Ερωτήματα που είχαν μείνει χωρίς απάντηση.

Και επαναλαμβανόμενες αναφορές στη σειρά των καταχωρίσεων.

Ο Λεοντίου σταμάτησε σε ένα φύλλο.

«Αυτή εδώ.»

Ο Σταθόπουλος πλησίασε.

«Τι βλέπεις;»

«Η ημερομηνία.»

«Τι έχει;»

«Είναι πριν από την εξαφάνιση.»

«Ναι.»

«Και αφορά ασθενή που υπάρχει και στη δική μας επανεξέταση.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τον αντίστοιχο φάκελο.

Τα δύο έγγραφα βρέθηκαν δίπλα δίπλα.

Η παλιά σημείωση της Μαρίας.

Και η σημερινή επανεξέταση.

Ο Λεοντίου διάβασε πρώτα το ένα.

Μετά το άλλο.

Δεν υπήρχε ακόμη απόδειξη.

Δεν μπορούσαν να πουν ότι η Μαρία είχε καταλάβει ολόκληρο το σχέδιο.

Δεν μπορούσαν να πουν ότι είχε καταλήξει σε συμπέρασμα για πρόθεση.

Μπορούσαν όμως να πουν κάτι.

Η Μαρία είχε δει κάτι.

Ο Σταθόπουλος το είπε πρώτος.

«Άρα το είχε δει.»

Ο Λεοντίου διόρθωσε ήρεμα:

«Είχε δει κάτι.»

«Δεν ξέρουμε αν είχε καταλάβει όλο το μοτίβο.»

«Όχι.»

«Ούτε αν είχε καταλήξει ότι υπήρχε πρόθεση.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου πήρε το φύλλο.

«Αλλά είχε αρχίσει να ψάχνει τη διαδικασία.»

Η φράση έμει

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 55

ΟΙ ΤΡΕΙΣ

Το επόμενο πρωί, ο Σταθόπουλος είχε ήδη απλώσει τις παλιές καταθέσεις πάνω στο γραφείο.

Δεν ξεκίνησε από τη νύχτα της εξαφάνισης.

Ξεκίνησε από τις ημέρες που είχαν προηγηθεί.

Η ερώτηση που είχαν αφήσει ανοιχτή από το προηγούμενο βράδυ ήταν συγκεκριμένη.

Ποιος γνώριζε ότι η Μαρία ερευνούσε τη διαδικασία της μελέτης;

Όχι ποιος θα μπορούσε θεωρητικά να το γνωρίζει.

Όχι ποιος είχε λόγο να το γνωρίζει.

Πρώτα έπρεπε να βρουν ποιος είχε πραγματική επαφή μαζί της εκείνες τις ημέρες.

Και, ακόμη πιο σημαντικό, αν υπήρχε κάποια καταγραφή που να έδειχνε ότι η έρευνά της είχε γίνει αντιληπτή από άλλους.

Ο Λεοντίου κάθισε απέναντί του.

«Πόσες καταθέσεις έχουμε από το προσωπικό;»

«Δεκατέσσερις. Και υπάρχουν και οι καταθέσεις από το οικογενειακό της περιβάλλον.»

«Αφήνουμε την οικογένεια για αργότερα.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Ξεκινάμε από την κλινική.»

Η πρώτη κατάθεση δεν έδωσε τίποτα.

Η δεύτερη επίσης.

Οι περισσότεροι θυμούνταν τη Μαρία ως μια γυναίκα που εργαζόταν κανονικά, ήταν σχολαστική και περνούσε αρκετό χρόνο με τους φακέλους.

Κανείς δεν ανέφερε κάποια απειλή.

Κανείς δεν θυμόταν να είχε εκφράσει φόβο.

Κανείς δεν μπορούσε να πει ότι είχε ανακοινώσει πως είχε βρει κάτι συγκεκριμένο.

Ο Λεοντίου δεν απογοητεύτηκε.

«Τι λένε για τον τρόπο που δούλευε;»

«Ότι κρατούσε σημειώσεις.»

«Αυτό το έχουμε ήδη.»

«Ότι ζητούσε συχνά παλιούς φακέλους.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Πόσοι το αναφέρουν;»

Ο Σταθόπουλος ξανακοίταξε τις καταθέσεις.

«Τέσσερις.»

«Ονόματα;»

Τα σημείωσε.

Τέσσερα ονόματα.

Μια μικρή ομάδα μέσα στο χαρτί.

Δεν υπήρχε ακόμη κάτι που να ξεχώριζε.

Η Μαρία ήταν γιατρός της κλινικής.

Η πρόσβαση στους φακέλους αποτελούσε μέρος της εργασίας της.

Το ότι κάποιος γνώριζε πως έψαχνε παλιές καταχωρίσεις δεν σήμαινε ότι γνώριζε τι είχε βρει.

Ο Λεοντίου έβαλε μια μικρή γραμμή κάτω από τα τέσσερα ονόματα.

«Πάμε παρακάτω.»

Η επόμενη κατάθεση προερχόταν από διοικητικό υπάλληλο.

Ο άνθρωπος θυμόταν ότι η Μαρία είχε ζητήσει αντίγραφα από παλιές καταχωρίσεις.

Ο Λεοντίου σταμάτησε.

«Πότε;»

Ο Σταθόπουλος διάβασε την κατάθεση.

«Λίγες ημέρες πριν εξαφανιστεί.»

«Ακριβής ημερομηνία;»

«Δεν υπάρχει.»

«Τι ακριβώς της έδωσε;»

«Δεν θυμάται.»

«Υπάρχει άλλη καταγραφή του αιτήματος;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου πήρε τη σελίδα.

«Άρα έχουμε μόνο το γεγονός ότι ζήτησε υλικό.»

«Ναι.»

«Όχι ποιο υλικό.»

«Όχι.»

«Και όχι ποιος γνώριζε ότι το είχε ζητήσει.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου άφησε το χαρτί.

«Δεν θα το κάνουμε περισσότερο απ' όσο είναι.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Είναι όμως χρήσιμο.»

«Ναι.»

«Γιατί επιβεβαιώνει ότι η έρευνά της είχε περάσει και έξω από τα δικά της σημειώματα.»

«Ακριβώς.»

Η Μαρία δεν κρατούσε απλώς δικές της παρατηρήσεις.

Είχε αρχίσει να ζητά υλικό από άλλους.

Κάποιοι το είχαν δει.

Το ερώτημα ήταν αν κάποιος είχε καταλάβει γιατί.

Ο Σταθόπουλος προχώρησε στην επόμενη κατάσταση.

Σταμάτησε σχεδόν αμέσως.

«Εδώ υπάρχει κάτι.»

Ο Λεοντίου πήρε τη σελίδα.

«Τι;»

«Συνάδελφος γιατρός.»

«Διάβασε.»

Ο Σταθόπουλος διάβασε αργά το σχετικό απόσπασμα.

«Λέει ότι η Μαρία είχε μιλήσει μαζί του για τις αξιολογήσεις.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Τι ακριβώς;»

Ο Σταθόπουλος ξανακοίταξε τη σελίδα.

«Ότι είχε “κάποιες απορίες για τη σειρά των εξετάσεων και των αξιολογήσεων”.»

Ο Λεοντίου έμεινε ακίνητος.

«Αναφέρει ότι μίλησε για παραποίηση;»

«Όχι.»

«Ότι κατηγορήσε κάποιον;»

«Όχι.»

«Άρα;»

«Είχε απορίες.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό είναι περισσότερο από το να ξέρουμε ότι έψαχνε φακέλους.»

«Επειδή είχε αρχίσει να μιλάει γι' αυτό.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά την κατάθεση.

«Αλλά δεν ξέρουμε σε ποιον άλλον το είπε.»

«Αυτό πρέπει να βρούμε.»

Συνέχισαν τις καταθέσεις.

Μια αναφορά σε συζήτηση έφερε μια δεύτερη.

Ένα όνομα εμφανίστηκε σε διαφορετικά σημεία.

Μια ημερομηνία όμως έλειπε.

Μετά μια άλλη.

Η εικόνα άρχισε να σχηματίζεται, αλλά παρέμενε ατελής.

Η Μαρία είχε ερωτήσεις.

Είχε αρχίσει να ελέγχει τη διαδικασία.

Είχε μιλήσει τουλάχιστον με έναν συνάδελφο.

Είχε ζητήσει υλικό από την κλινική.

Δεν υπήρχε ακόμη απόδειξη ότι είχε ενημερώσει κάποιον από τους τρεις γιατρούς που βρίσκονταν τώρα στο επίκεντρο της έρευνας.

Ο Λεοντίου πήρε μια καθαρή σελίδα.

Έγραψε:

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΜΑΚΡΗ

Και από κάτω:

ΤΙ ΓΝΩΡΙΖΕ Ο ΚΑΘΕΝΑΣ;

Δεν έβαλε δίπλα τους ερωτηματικά.

Δεν χρειαζόταν.

Ο Σταθόπουλος πήρε τις υπηρεσιακές καταστάσεις.

«Υπάρχει και μια άλλη παράμετρος.»

«Ποια;»

«Δεν είχαν ακριβώς τον ίδιο ρόλο.»

«Το ξέρουμε.»

«Ναι. Αλλά αυτό μπορεί να μας βοηθήσει να καταλάβουμε ποιος είχε πρόσβαση σε τι.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τις καταστάσεις.

Ο Ρηγόπουλος είχε τη διεύθυνση της κλινικής και την επιστημονική ευθύνη.

Ο Κυριακίδης συμμετείχε στην ιατρική διαδικασία και στις αξιολογήσεις.

Η Μακρή είχε επίσης ιατρικό ρόλο και συμμετείχε στις αξιολογήσεις.

Δεν είχαν ίδια καθήκοντα.

Είχαν όμως κοινή συμμετοχή στη διαδικασία που η Μαρία είχε αρχίσει να ελέγχει.

«Αρα δεν ψάχνουμε ποιος είχε πρόσβαση στους φακέλους», είπε ο Λεοντίου.

«Και οι τρεις είχαν.»

«Ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Ψάχνουμε ποιος είχε πρόσβαση στις πληροφορίες που είχε συγκεντρώσει η Μαρία.»

«Και πότε.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Αυτό είναι δυσκολότερο.»

«Το ξέρω.»

Για τον Ρηγόπουλο υπήρχαν περισσότερες αναφορές.

Ήταν διευθυντής.

Είχε συχνή επαφή με το προσωπικό.

Η Μαρία τον συναντούσε συχνά για υπηρεσιακά θέματα.

Αυτό όμως, από μόνο του, δεν ήταν ασυνήθιστο.

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε σε μία συγκεκριμένη κατάθεση.

«Υπάρχει μία αναφορά ότι η Μαρία είχε ζητήσει να συζητήσει μαζί του για κάποιες καταχωρίσεις.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Πότε;»

«Δεν υπάρχει ακριβής ημερομηνία.»

«Ο μάρτυρας ήταν παρών στη συζήτηση;»

«Όχι.»

«Ξέρει τι ειπώθηκε;»

«Όχι.»

«Άρα ξέρουμε μόνο ότι η Μαρία ζήτησε να του μιλήσει.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου σημείωσε την πληροφορία.

Δεν ήταν απόδειξη ότι ο Ρηγόπουλος γνώριζε τι είχε ανακαλύψει.

Ήταν όμως ένα συγκεκριμένο σημείο επαφής.

Ένα σημείο που δεν μπορούσαν να αγνοήσουν.

«Ο Κυριακίδης;»

Ο Σταθόπουλος έψαξε τις σελίδες.

«Υπάρχει μία αναφορά ότι η Μαρία είχε διαφωνήσει μαζί του για μια αξιολόγηση.»

«Συγκεκριμένη περίπτωση;»

«Δεν αναφέρεται.»

«Τίποτα άλλο;»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου σημείωσε και αυτό.

«Η Μακρή;»

«Δύο αναφορές για επαγγελματικές συζητήσεις.»

«Κάποια σχετική με τη μελέτη;»

«Δεν αναφέρεται.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε το μολύβι στο γραφείο.

Η εικόνα εξακολουθούσε να μην επιτρέπει συμπέρασμα.

Και αυτό ήταν σημαντικό.

Δεν μπορούσαν να μετατρέψουν την επαγγελματική επαφή σε γνώση.

Ούτε τη γνώση σε πρόθεση.

Μπορούσαν μόνο να καταγράψουν ποιοι είχαν πραγματική δυνατότητα να έχουν αντιληφθεί την έρευνα της Μαρίας.

Και μέχρι εκεί.

Το απόγευμα είχαν μπροστά τους τέσσερις φακέλους.

Όχι φακέλους υπόπτων.

Φακέλους εργασίας.

Στον πρώτο:

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ / ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Στον δεύτερο:

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ — ΙΑΤΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στον τρίτο:

ΜΑΚΡΗ — ΙΑΤΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Και στον τέταρτο:

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΕΛΑ — ΕΡΕΥΝΑ

Ο Λεοντίου κοίταξε τους τέσσερις φακέλους.

Η εικόνα δεν ήταν ακόμη ένοχη.

Ήταν όμως πλέον συγκεκριμένη.

Η Μαρία ερευνούσε τη διαδικασία.

Οι τρεις γιατροί συμμετείχαν σε αυτήν.

Και οι τέσσερις βρίσκονταν στην ίδια κλινική, την ίδια περίοδο.

Αυτό από μόνο του δεν αρκούσε.

Ούτε οι καταθέσεις.

Ούτε οι επαγγελματικές επαφές.

Χρειαζόταν κάτι ακόμη.

Χρειαζόταν να τοποθετήσουν τις πληροφορίες στον χρόνο.

Ο Σταθόπουλος το κατάλαβε.

«Να βάλουμε τις τελευταίες ημέρες της Μαρίας σε σειρά.»

«Ναι.»

«Βάρδιες, συναντήσεις, αιτήματα για φακέλους, συζητήσεις.»

«Και ό,τι άλλο υπάρχει καταγεγραμμένο.»

«Για να δούμε πότε άρχισε να μιλάει για τις καταχωρίσεις.»

«Και πότε το έμαθε ο καθένας.»

Ο Σταθόπουλος έσκυψε πάνω από τα χαρτιά.

«Και μετά;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τους τρεις φακέλους.

«Μετά θα δούμε αν κάποιος από τους τρεις εμφανίζεται στο ίδιο χρονικό σημείο με την έρευνά της.»

«Και αν εμφανίζονται και οι τρεις;»

«Τότε θα έχουμε τρία πρόσωπα που πρέπει να εξετάσουμε με τον ίδιο τρόπο.»

«Όχι έναν ένοχο.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο της Μαρίας.

«Ακόμη δεν ψάχνουμε τον ένοχο.»

Η φράση έμεινε για λίγο στον χώρο.

«Ψάχνουμε ποιος γνώριζε.»

Λίγο πριν φύγουν, ο Σταθόπουλος ξανακοίταξε τη σελίδα με τα τρία ονόματα.

«Αν βρούμε ότι και οι τρεις γνώριζαν, τι σημαίνει;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Σημαίνει ότι η Μαρία δεν ήταν πια μόνη στην έρευνά της.»

«Και αν μόνο ένας γνώριζε;»

«Τότε θα έχουμε διαφορετική εικόνα.»

«Και αν δεν βρούμε τίποτα;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Τότε δεν θα έχουμε βρει τίποτα.»

Ο Σταθόπουλος χαμογέλασε ελαφρά.

«Πάντα εκεί καταλήγεις.»

«Γιατί εκεί πρέπει να καταλήγουμε όταν δεν έχουμε στοιχεία.»

Μάζεψαν τα χαρτιά.

Ο φακέλος της νύχτας έμεινε κλειστός.

Το **02:17** μπορούσε να περιμένει.

Πριν φτάσουν εκεί, έπρεπε να καταλάβουν τι είχε συμβεί στις ημέρες που προηγήθηκαν.

Η Μαρία είχε αρχίσει να βλέπει μια διαδικασία που κανείς άλλος δεν είχε μέχρι τότε λόγο να εξετάσει τόσο προσεκτικά.

Είχε κρατήσει σημειώσεις.

Είχε ζητήσει φακέλους.

Είχε κάνει ερωτήσεις.

Και κάποια στιγμή είχε αρχίσει να μιλάει γι' αυτές.

Τώρα η έρευνα έπρεπε να βρει το ακριβές σημείο όπου η προσωπική της αναζήτηση έπαψε να είναι προσωπική.

Γιατί εκεί, ίσως, βρισκόταν η πραγματική αρχή της τελευταίας της νύχτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 56

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΗΜΕΡΑ

Το πρώτο πράγμα που έβαλε ο Σταθόπουλος πάνω στο γραφείο δεν ήταν φάκελος.

Ήταν ένα φύλλο χαρτί.

Μια εκτύπωση από το παλιό ημερήσιο πρόγραμμα της κλινικής.

Ο Λεοντίου το κοίταξε χωρίς να το αγγίζει.

«Η τελευταία ημέρα της Μαρίας», είπε.

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Από την αρχή της βάρδιάς της μέχρι την έξοδό της.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Όχι μέχρι τις δύο και δεκαεπτά.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Όχι. Αυτό το ξέρουμε ήδη.»

Ο Λεοντίου πήρε το χαρτί.

«Τότε θέλω να ξέρουμε τι προηγήθηκε.»

Είχαν πλέον ένα συγκεκριμένο σημείο εκκίνησης.

Δεν έψαχναν πια αόριστα τις τελευταίες ημέρες της Μαρίας.

Είχαν ήδη βρει ότι τρεις ημέρες πριν εξαφανιστεί είχε ζητήσει αντίγραφα συγκεκριμένων φακέλων της μελέτης.

Δύο ημέρες πριν, στο ημερολόγιο της κλινικής, είχε καταγραφεί:

17:20 — Συζήτηση για φακέλους μελέτης.

Μία ημέρα πριν, είχε συμμετάσχει σε προγραμματισμένη συνάντηση της ιατρικής ομάδας μαζί με τον Ρηγόπουλο, τον Κυριακίδη και τη Μακρή.

Και την τελευταία ημέρα είχε ζητήσει ακόμη έναν φάκελο.

Έναν από τους τέσσερις που, είκοσι χρόνια αργότερα, είχαν βρεθεί να εντάσσονται στο ίδιο κρίσιμο μοτίβο.

Ο Λεοντίου ακούμπησε το χαρτί στο γραφείο.

Δεν ήταν πια διάσπαρτες πληροφορίες.

Ήταν μια ακολουθία.

Το ερώτημα ήταν αν μπορούσαν να βρουν τι είχε συμβεί ανάμεσα στα σημεία της.

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον πρώτο φάκελο.

«Έχουμε την ώρα έναρξης της βάρδιάς της.»

«Πόσες παρουσίες καταγράφονται εκείνη την ημέρα;»

«Οι περισσότερες. Όχι όλες με τον ίδιο τρόπο. Υπάρχουν παρουσιολόγια, καταχωρίσεις σε εσωτερικά βιβλία και ορισμένες σημειώσεις που διασώθηκαν από το παλιό αρχείο.»

«Και η Μαρία;»

«Παρούσα από την έναρξη της βάρδιάς της.»

Ο Λεοντίου έσκυψε πάνω από το χαρτί.

«Τι έκανε πρώτα;»

Ο Σταθόπουλος σταμάτησε.

«Αυτό δεν καταγράφεται.»

«Τότε μην το συμπληρώσεις μόνος σου.»

«Σωστά.»

Ο Λεοντίου συνέχισε να διαβάζει.

«Μας ενδιαφέρει μόνο ό,τι έχει ίχνος.»

«Και έχουμε μερικά.»

Ο Σταθόπουλος έβγαλε μια δεύτερη σελίδα.

Ήταν αντίγραφο από παλιό διοικητικό ημερολόγιο.

«Στις 09:35 υπάρχει καταχώριση για παραλαβή φακέλου από το αρχείο.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Ποιος φάκελος;»

«Ο αριθμός δεν διακρίνεται ολόκληρος. Αλλά τα τελευταία τέσσερα ψηφία σώζονται.»

Ο Λεοντίου τα σημείωσε.

Ύστερα άνοιξε τον πίνακα των τεσσάρων κρίσιμων φακέλων.

Έλεγξε τους αριθμούς έναν έναν.

Σήκωσε το βλέμμα.

«Είναι ένας από τους τέσσερις.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Δεν χρειαζόταν.

Η σύνδεση είχε γίνει ξανά πάνω σε συγκεκριμένο στοιχείο.

Η Μαρία, την τελευταία ημέρα της, δεν ζητούσε απλώς υλικό της μελέτης.

Ζητούσε έναν φάκελο που αργότερα θα αποδεικνυόταν ότι ανήκε στο ίδιο σύνολο των περιπτώσεων που είχαν απασχολήσει και τη σημερινή έρευνα.

«Ποιος της τον έδωσε;»

«Δεν υπάρχει όνομα.»

«Υπογραφή;»

«Όχι.»

«Παράδοση από χέρι σε χέρι;»

«Δεν το ξέρουμε.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε την πλάτη του στην καρέκλα.

Αυτό ήταν σημαντικό.

Αλλά δεν ήταν αρκετό.

Το γεγονός ότι η Μαρία πήρε έναν συγκεκριμένο φάκελο αποδείκνυε τη συνέχεια της έρευνάς της.

Δεν αποδείκνυε ποιος την είχε δει.

Ούτε ποιος γνώριζε τι ακριβώς έψαχνε.

Ούτε αν είχε ήδη καταλάβει τι σήμαιναν οι καταχωρίσεις.

«Μετά;»

Ο Σταθόπουλος έβγαλε το επόμενο φύλλο.

«Στις 11:10 υπάρχει καταχώριση για τηλεφωνική επικοινωνία με το διοικητικό τμήμα.»

«Σχετική με τους φακέλους;»

«Δεν γράφει.»

«Άρα δεν το ξέρουμε.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου σημείωσε την ώρα.

11:10.

Ύστερα ρώτησε:

«Υπάρχει κάτι μετά;»

«Στις 12:25.»

«Τι;»

«Καταχώριση για ιατρική δραστηριότητα στο τμήμα.»

«Η Μαρία αναφέρεται;»

«Ναι. Ως παρούσα.»

«Με ποιον;»

Ο Σταθόπουλος έλεγξε το έγγραφο.

«Με τον Κυριακίδη.»

Ο Λεοντίου δεν μίλησε αμέσως.

«Διάρκεια;»

«Δεν υπάρχει.»

«Αντικείμενο;»

«Ούτε.»

Ο Λεοντίου πήρε το μολύβι.

«Άρα ξέρουμε ότι βρίσκονταν στον ίδιο χώρο ή ότι καταγράφηκαν στην ίδια δραστηριότητα. Δεν ξέρουμε τι συζήτησαν.»

«Ακριβώς.»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά τον πίνακα.

Ο Κυριακίδης ήταν ένας από τους τρεις γιατρούς των οποίων οι υπογραφές είχαν εμφανιστεί στις τέσσερις κρίσιμες περιπτώσεις.

Αυτό έκανε την καταχώριση ενδιαφέρουσα.

Δεν την έκανε ενοχοποιητική.

«Βάλε δίπλα της το στοιχείο από την προηγούμενη ημέρα.»

Ο Σταθόπουλος το έκανε.

Στο ένα φύλλο:

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥΣ ΜΕΛΕΤΗΣ — 17:20

Στο άλλο:

MARIA — ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ — 12:25

Ο Λεοντίου κοίταξε τις δύο εγγραφές.

«Υπάρχει κάτι που μας λέει ότι η Μαρία μίλησε για τις αλλοιωμένες διαγνώσεις;»

«Όχι.»

«Οτι μίλησε για τη σειρά των καταχωρίσεων;»

«Όχι.»

«Οτι κατηγόρησε κάποιον;»

«Όχι.»

«Τότε δεν θα το γράψουμε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Μόνο ότι υπήρχε επαφή.»

«Και ότι η επαφή συνέβη την ίδια περίοδο που η έρευνά της είχε γίνει πλέον ορατή μέσα στην κλινική.»

«Αυτό μπορούμε να το πούμε.»

Ο Λεοντίου γύρισε την επόμενη σελίδα.

14:40.

Μια δεύτερη διοικητική καταχώριση.

Η Μαρία ζητούσε πρόσβαση σε παλαιότερο υλικό.

Αυτή τη φορά ο αριθμός του φακέλου ήταν ευδιάκριτος.

Ο Λεοντίου τον σύγκρινε με τον πίνακα.

Ήταν ο ίδιος φάκελος που είχε ζητήσει νωρίτερα.

«Ξαναγύρισε στον ίδιο.»

«Ναι.»

«Άρα κάτι της έλειπε.»

Ο Σταθόπουλος σκέφτηκε.

«Η ήθελε να ελέγξει ξανά κάτι.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

«Αυτό είναι πιο πιθανό.»

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου έδειξε την παλιά της σημείωση.

Να ελεγχθεί η σειρά των καταχωρίσεων.

«Γιατί η Μαρία δεν έψαχνε απλώς περιπτώσεις. Έψαχνε σειρά.»

Το χαρτί με τη φράση της ήταν ανάμεσά τους.

Μια μικρή σημείωση.

Λίγες λέξεις.

Κι όμως, όσο προχωρούσε η έρευνα, τόσο περισσότερο έμοιαζε με οδηγία που είχε αφήσει η ίδια για εκείνους που θα συνέχιζαν μετά από αυτήν.

«Αν ένας φάκελος δεν της έδινε την απάντηση», συνέχισε ο Λεοντίου, «θα μπορούσε να επιστρέψει σε αυτόν αφού είχε συγκρίνει τα στοιχεία με άλλους.»

«Και αυτό ακριβώς φαίνεται να έκανε.»

«Ναι.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε έναν ακόμη φάκελο.

«Υπάρχει και κάτι στις 16:15.»

«Τι;»

«Η Μαρία εμφανίζεται σε καταχώριση εισόδου στο ιατρικό αρχείο.»

«Μόνη;»

«Δεν αναφέρεται συνοδός.»

«Για πόσο;»

«Δεν υπάρχει ώρα εξόδου.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Πόσα κενά έχουμε συνολικά;»

«Αρκετά.»

«Και πόσα από αυτά μπορούμε να τα καλύψουμε με άλλα στοιχεία;»

«Αυτό προσπαθούμε να κάνουμε.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Όχι. Αυτό πρέπει να το κάνουμε τώρα.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

Δεν αρκούσε να βάλουν τις καταχωρίσεις σε σειρά.

Έπρεπε να δουν πού ακριβώς μπορούσε να τοποθετηθεί κάθε άνθρωπος.

Όχι θεωρητικά.

Πραγματικά.

Άνοιξαν τα παρουσιολόγια.

Έπειτα τα βιβλία εισόδου.

Μετά τις καταχωρίσεις των τμημάτων.

Για κάθε ώρα έφτιαξαν έναν απλό πίνακα.

MARIA

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΜΑΚΡΗ

Και δίπλα σε κάθε όνομα:

ΒΕΒΑΙΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

ΠΙΘΑΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

ΑΓΝΩΣΤΟ

Ο Λεοντίου επέμεινε.

«Δεν θέλω "ύποπτη παρουσία".»

«Δεν υπάρχει.»

«Να μην υπάρξει.»

Η ώρα περνούσε.

Στις **17:05** η Μαρία καταγραφόταν ακόμη στην κλινική.

Στις **17:30** υπήρχε παρουσία του Ρηγόπουλου.

Ο Κυριακίδης εμφανιζόταν σε άλλο σημείο του κτιρίου.

Για τη Μακρή υπήρχε καταχώριση που επιβεβαίωνε την παρουσία της νωρίτερα, αλλά όχι συγκεκριμένη καταγραφή ακριβώς εκείνη την ώρα.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον πίνακα.

«Μπορεί να συναντήθηκαν;»

«Ναι.»

«Το ξέρουμε;»

«Όχι.»

«Μπορούμε να το αποκλείσουμε;»

«Όχι.»

«Άρα μένει άγνωστο.»

Ο Σταθόπουλος σημείωσε τη λέξη.

ΑΓΝΩΣΤΟ.

Δεν υπήρχε τίποτα πιο χρήσιμο από μια σωστά τοποθετημένη άγνοια.

Γιατί ένα κενό που αναγνωρίζεται ως κενό μπορούσε να ερευνηθεί.

Ένα κενό που γεμιζόταν αυθαίρετα γινόταν ψεύτικο στοιχείο.

Λίγο αργότερα βρήκαν την τελευταία σαφή καταχώριση της Μαρίας.

18:10.

Ο Σταθόπουλος διάβασε:

«Έλεγχος στοιχείων φακέλου.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Αριθμός;»

Ο Σταθόπουλος του τον έδωσε.

Ο Λεοντίου τον σύγκρινε με τον πίνακα.

Ήταν ξανά ένας από τους τέσσερις.

Ακούμπησε το στυλό στο γραφείο.

Αυτή ήταν η σημαντικότερη εγγραφή της ημέρας.

Όχι επειδή αποκάλυπτε κάποιον.

Αλλά επειδή έδειχνε κάτι άλλο.

Η Μαρία συνέχιζε την ίδια έρευνα μέχρι αργά.

Δεν είχε σταματήσει.

Δεν είχε αλλάξει αντικείμενο.

Δεν είχε εγκαταλείψει τη σειρά των καταχωρίσεων.

Είχε επιστρέψει σε έναν από τους φακέλους που, χρόνια αργότερα, θα αποτελούσαν μέρος της ίδιας ακριβώς εικόνας.

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον Λεοντίου.

«Αν το ήξερε κάποιος εκείνη την ημέρα...»

Ο Λεοντίου τον διέκοψε ήρεμα.

«Δεν ξέρουμε αν το ήξερε.»

«Σωστά.»

«Ξέρουμε μόνο ότι η Μαρία έκανε κάτι που μπορούσε να γίνει αντιληπτό.»

«Και ότι το έκανε μέσα στην κλινική.»

«Ναι.»

«Με φακέλους στους οποίους είχαν πρόσβαση και άλλοι.»

«Αυτό είναι το πρώτο πραγματικό άνοιγμα.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά τον πίνακα.

Μέχρι τώρα γνώριζαν ότι η Μαρία ερευνούσε.

Τώρα μπορούσαν να δείξουν πότε η έρευνα αυτή άφηνε ίχνη μέσα στην ίδια την κλινική.

Τρεις ημέρες πριν, ζήτησε συγκεκριμένους φακέλους.

Δύο ημέρες πριν, καταγράφηκε συζήτηση για φακέλους της μελέτης.

Μία ημέρα πριν, βρέθηκε μαζί με τους τρεις γιατρούς της ιατρικής ομάδας.

Την τελευταία ημέρα, ζήτησε ξανά έναν από τους τέσσερις κρίσιμους φακέλους.

Και στις **18:10** εξακολουθούσε να τον ελέγχει.

Ο Λεοντίου ένωσε τις τέσσερις καταχωρίσεις με μια γραμμή.

Ύστερα έβαλε δίπλα τους τους τέσσερις φακέλους της σημερινής έρευνας.

Για πρώτη φορά δεν έβλεπαν απλώς δύο έρευνες που απείχαν είκοσι χρόνια.

Έβλεπαν το ίδιο υλικό.

Τις ίδιες περιπτώσεις.

Την ίδια σειρά.

Την ίδια διαδικασία.

Η διαφορά ήταν ότι η Μαρία δεν είχε προλάβει να ολοκληρώσει αυτό που είχε αρχίσει.

Ο Λεοντίου έκλεισε τον φάκελο.

«Τώρα έχουμε μια ημέρα.»

«Ναι.»

«Όχι ακόμη την τελευταία της ώρα.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Θα πάμε από τις 18:10 και μετά.»

«Ακριβώς.»

«Μέχρι την έξοδό της.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Το **02:17** ήταν ήδη καταγεγραμμένο.

Το όχημα είχε ήδη καταγραφεί.

Η πίσω έξοδος, το βιβλίο κίνησης και η επιστροφή στις **05:40** ήταν ήδη γνωστά.

Δεν είχε νόημα να ξαναχτίσουν εκείνη τη νύχτα.

Το κρίσιμο σημείο βρισκόταν πριν.

Στις τελευταίες ώρες κατά τις οποίες η Μαρία βρισκόταν ακόμη στην κλινική.

Στα πρόσωπα που μπορούσαν να τη συναντήσουν.

Στα έγγραφα που κρατούσε.

Και κυρίως σε εκείνο που ίσως είχε ήδη καταλάβει.

Ο Λεοντίου πήρε το χαρτί με την ώρα **18:10**.

«Από εδώ ξεκινάμε.»

Ο Σταθόπουλος σηκώθηκε.

«Και ψάχνουμε ποιος ήταν μαζί της μετά;»

«Ψάχνουμε πρώτα ποιος μπορούσε να είναι μαζί της.»

Έβαλε το χαρτί πάνω από όλα τα υπόλοιπα.

«Μετά θα δούμε αν υπήρχε λόγος να είναι.»

Ο Σταθόπουλος έκανε να φύγει.

Ο Λεοντίου όμως δεν κουνήθηκε.

Το βλέμμα του είχε μείνει πάνω στην τελευταία καταχώριση.

18:10.

Έλεγχος στοιχείων φακέλου.

Τόσο απλές λέξεις.

Τόσο αθώες.

Κι όμως, εκείνη τη στιγμή, είκοσι χρόνια αργότερα, είχαν αποκτήσει άλλο βάρος.

Η Μαρία δεν είχε γράψει ότι είχε βρει την αλήθεια.

Δεν είχε γράψει ότι κάποιος την απειλούσε.

Δεν είχε γράψει καν ότι υποψιαζόταν κάποιον.

Είχε κάνει κάτι πολύ πιο επικίνδυνο.

Είχε συνεχίσει να ψάχνει.

Ο Λεοντίου σήκωσε αργά το βλέμμα.

«Σταθόπουλε.»

«Ναι;»

«Μέχρι τις 18:10 ξέρουμε τι έκανε.»

«Ναι.»

«Τώρα θέλω να μάθω τι έγινε μετά..»

Ο Σταθόπουλος έμεινε στην πόρτα.

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά την ώρα στο χαρτί.

«Γιατί κάποια στιγμή εκείνο το βράδυ η Μαρία σταμάτησε να γράφει.»

Μια μικρή σιωπή απλώθηκε στο γραφείο.

«Και από εκείνη τη στιγμή», συνέχισε, «κανείς δεν κατέγραψε ξανά τι έψαχνε.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Ο Λεοντίου πήρε το τελευταίο φύλλο και το τοποθέτησε ξεχωριστά από τα υπόλοιπα.

«Από εδώ και πέρα δεν ψάχνουμε απλώς την τελευταία ημέρα της.»

Σήκωσε το βλέμμα προς τον Σταθόπουλο.

«Ψάχνουμε την τελευταία ώρα κατά την οποία η Μαρία ήξερε ακόμη τι είχε βρει.»

Και αυτή τη φορά, κανείς από τους δύο δεν είπε τίποτα.

Γιατί η επόμενη σελίδα της έρευνας δεν αφορούσε πλέον μόνο το τι είχε κάνει η Μαρία.

Αφορούσε το ποιος μπορεί να είχε καταλάβει ότι είχε φτάσει πολύ κοντά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 57

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

Η τελευταία σαφής καταχώριση της Μαρίας ήταν στις 18:10.

Ο Λεοντίου την είχε μπροστά του.

«Έλεγχος στοιχείων φακέλου.»

Τίποτε άλλο.

Ούτε μια παρατήρηση.

Ούτε μια εξήγηση.

Μόνο η φράση και ένας αριθμός δίπλα της.

Ο Λεοντίου αναγνώρισε τον αριθμό αμέσως.

Ήταν ένας από τους τέσσερις φακέλους που είχαν πλέον απομονώσει ως κρίσιμους.

Έμεινε για λίγο ακίνητος.

Ύστερα πήρε τον φάκελο.

«Αυτός ήταν ο τελευταίος που ζήτησε;»

«Ναι.»

«Και στις 18:10 τον είχε ακόμη μπροστά της;»

«Αυτό δείχνει η καταχώριση.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε.

Άνοιξε τον ιατρικό φάκελο.

Δεν τον ενδιέφερε πλέον μόνο τι είχε γραφτεί.

Τον ενδιέφερε **πότε** είχε γραφτεί.

Και, κυρίως, τι γνώριζε ο άνθρωπος που το έγραφε τη στιγμή που το έγραφε.

Η παραπομπή είχε προηγηθεί.

Η αξιολόγηση στην κλινική είχε ακολουθήσει.

Η ιατρική εικόνα του ασθενούς είχε μεταβληθεί εκεί.

Η απαιτούμενη εξέταση είχε γίνει αργότερα.

Και μόνο μετά είχε καταχωριστεί η ένταξη στη μελέτη.
Στο τέλος της ακολουθίας υπήρχε η οικονομική καταχώριση.
Ο Σταθόπουλος έβαλε δίπλα τον δεύτερο φάκελο.
Ύστερα τον τρίτο.
Ύστερα τον τέταρτο.
Ο Λεοντίου τους κοίταξε όλους.
Οι ημερομηνίες δεν ήταν ίδιες.
Οι ασθενείς δεν ήταν ίδιοι.
Οι γιατροί δεν ήταν πάντα οι ίδιοι.
Η σειρά όμως επαναλαμβανόταν.
Όχι ως σύμπτωση μιας ημέρας.
Ως τρόπος λειτουργίας.
Η Μαρία δεν είχε ψάξει μια λανθασμένη διάγνωση.
Είχε ψάξει τη σειρά.
Και η σειρά ήταν το πρόβλημα.
Ο Σταθόπουλος πήρε το σημείωμά της.
«Να ελεγχθεί η σειρά των καταχωρίσεων.»
Το ακούμπησε πάνω στο τραπέζι.
«Αυτό ήταν που είχε καταλάβει.»
«Όχι ακριβώς.»
Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.
«Τι άλλο;»
Ο Λεοντίου έδειξε τους φακέλους.
«Είχε καταλάβει ότι η αλλαγή στην ιατρική εικόνα προηγούνταν από το στοιχείο που κανονικά θα μπορούσε να τη δικαιολογήσει.»
Σταμάτησε.

«Και αυτό είναι διαφορετικό.»

«Γιατί;»

«Γιατί δεν μιλάμε για ένα λάθος καταχώρισης.»

Ο Λεοντίου γύρισε προς το μέρος του.

«Μιλάμε για απόφαση που είχε ληφθεί πριν υπάρξει το στοιχείο που υποτίθεται ότι τη στήριζε.»

Ο Σταθόπουλος ξανακοίταξε τους φακέλους.

Η σιωπή που ακολούθησε ήταν διαφορετική από όλες τις προηγούμενες.

Δεν ήταν η σιωπή μιας έρευνας που δεν είχε βρει απάντηση.

Ήταν η σιωπή μιας έρευνας που είχε αρχίσει να ξέρει τι ακριβώς πρέπει να ρωτήσει.

Ο Λεοντίου άνοιξε τις σελίδες με τις υπογραφές.

Τρία ονόματα.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Ο Σταθόπουλος έσκυψε.

«Άρα και οι τρεις συμμετείχαν.»

«Στις κρίσιμες καταχωρίσεις, ναι.»

«Στην παραποίηση;»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Δεν θα το πούμε έτσι ακόμη.»

«Γιατί;»

«Γιατί η ίδια εικόνα δεν σημαίνει ίδια πράξη.»

Έδειξε την πρώτη υπογραφή.

«Ο Κυριακίδης έχει τη δική του καταχώριση.»

Μετά τη δεύτερη.

«Η Μακρή τη δική της.»

Και τέλος τον Ρηγόπουλο.

«Ο Ρηγόπουλος εμφανίζεται περισσότερες από μία φορές.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Αυτό τον κάνει σημαντικό.»

«Ναι.»

«Τον κάνει ένοχο;»

Ο Λεοντίου άφησε κάτω το χαρτί.

«Όχι ακόμη.»

Αυτή η λέξη έμεινε ανάμεσά τους.

Ακόμη.

Γιατί μέχρι εκείνη τη στιγμή ο Ρηγόπουλος ήταν ένας από τους ανθρώπους της κλινικής.

Ένας γιατρός που είχε υπογράψει κρίσιμες καταχωρίσεις.

Τώρα όμως υπήρχε κάτι ακόμη.

Η Μαρία.

Η τελευταία της ημέρα.

Και η γνώση.

Ο Λεοντίου πήρε τις καταχωρίσεις των ημερών πριν από την εξαφάνισή της.

Τρεις ημέρες πριν, η Μαρία είχε ζητήσει αντίγραφα συγκεκριμένων φακέλων.

Ανάμεσά τους βρίσκονταν οι περιπτώσεις που είχαν πλέον απομονώσει.

Δύο ημέρες πριν, στο ημερολόγιο της κλινικής υπήρχε μία καταχώριση:

17:20 — Συζήτηση για φακέλους μελέτης.

Το όνομα της Μαρίας ήταν γραμμένο δίπλα.

Δεν υπήρχε δεύτερο όνομα.

«Δεν ξέρουμε με ποιον μίλησε.»

«Όχι.»

«Ξέρουμε όμως ποιοι ήταν εκεί.»

Ο Λεοντίου κοίταξε την επόμενη σελίδα.

Ο Ρηγόπουλος ήταν στην κλινική.

Ο Κυριακίδης ήταν στην κλινική.

Η Μακρή δεν ήταν παρούσα στις 17:20.

«Αυτό δεν αποδεικνύει τίποτα από μόνο του», είπε ο Σταθόπουλος.

«Σωστά.»

«Ούτε ότι μίλησε με τον Ρηγόπουλο.»

«Όχι.»

«Ούτε ότι του είπε τι είχε βρει.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου έκλεισε για λίγο τα μάτια.

«Αλλά από εδώ και πέρα δεν κοιτάμε ένα στοιχείο μόνο του.»

Άνοιξε ξανά τον φάκελο.

«Κοιτάμε τη σειρά.»

Την επόμενη ημέρα υπήρχε προγραμματισμένη συνάντηση της ιατρικής ομάδας.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Μαρία.

Δεν υπήρχαν πρακτικά.

Δεν μπορούσαν να γνωρίζουν τι ακριβώς ειπώθηκε.

Αλλά η Μαρία είχε ήδη ζητήσει συγκεκριμένους φακέλους.

Είχε ήδη αρχίσει να συγκρίνει τις καταχωρίσεις.

Είχε ήδη βρει τη σειρά που δεν ταίριαζε.

Και τώρα είχε βρεθεί σε μια συνάντηση με τους τρεις γιατρούς που εμφανίζονταν στις κρίσιμες υπογραφές.

Ο Σταθόπουλος πέρασε στην τελευταία ημέρα.

«Εδώ.»

Στις **09:35** η Μαρία είχε ζητήσει έναν από τους κρίσιμους φακέλους.

Στις **14:40** είχε ζητήσει ξανά τον ίδιο.

Και στις **18:10** είχε γράψει:

«Έλεγχος στοιχείων φακέλου.»

Ο Σταθόπουλος έμεινε να κοιτάζει τη σελίδα.

«Δεν σταμάτησε.»

«Όχι.»

«Μέχρι τις 18:10 συνέχιζε.»

«Ναι.»

Ο Λεοντίου έσκυψε πάνω από το ημερολόγιο.

«Το ερώτημα δεν είναι πλέον αν η Μαρία έψαχνε.»

«Αυτό το ξέρουμε.»

«Το ερώτημα είναι πότε κάποιος κατάλαβε τι ακριβώς έψαχνε.»

Ο Σταθόπουλος δεν απάντησε.

Γιατί τώρα η ερώτηση είχε συγκεκριμένο βάρος.

Η Μαρία δεν είχε ψάξει γενικά τη μελέτη.

Είχε απομονώσει συγκεκριμένους φακέλους.

Είχε συγκρίνει συγκεκριμένες ημερομηνίες.

Είχε επιστρέψει στον ίδιο φάκελο.

Και την τελευταία ημέρα συνέχιζε να ελέγχει τα στοιχεία του.

Ο Λεοντίου πήρε τους τέσσερις φακέλους και τους έβαλε στη σειρά.

«Κοίτα τους γιατρούς.»

Ο Σταθόπουλος τους κοίταξε.

Ρηγόπουλος.

Κυριακίδης.

Μακρή.

Ρηγόπουλος.

«Η δεύτερη εμφάνιση.»

«Ναι.»

«Είναι σημαντική.»

«Είναι.»

«Γιατί;»

Ο Λεοντίου δεν βιάστηκε να απαντήσει.

«Γιατί δεν έχουμε μόνο έναν γιατρό που έκανε μια προβληματική καταχώριση. Έχουμε έναν γιατρό που εμφανίζεται ξανά μέσα στον ίδιο μηχανισμό.»

«Άρα ο Ρηγόπουλος είναι ο κοινός κρίκος.»

«Όχι ακριβώς.»

Ο Σταθόπουλος συνοφρυώθηκε.

«Τότε τι είναι;»

«Είναι ο άνθρωπος που πρέπει να εξετάσουμε περισσότερο.»

Ο Λεοντίου πήγε στην τελευταία ημέρα.

Μετά τις 18:10 τα στοιχεία γίνονταν αραιότερα.

Στις **20:25** ο Ρηγόπουλος και ο Κυριακίδης βρίσκονταν στο ιατρικό τμήμα.

Η Μαρία δεν αναφερόταν.

Στις **21:05** υπήρχε καταχώριση εσωτερικής μετακίνησης προς το πίσω τμήμα.

Χωρίς όνομα.

Χωρίς αιτιολογία.

Ο Σταθόπουλος διάβασε τη γραμμή δύο φορές.

«Αυτό;»

«Δεν ξέρουμε ποιος.»

«Δεν ξέρουμε γιατί.»

«Σωστά.»

«Άρα δεν μπορούμε να το συνδέσουμε με τον Ρηγόπουλο.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου άφησε το χαρτί.

«Και δεν θα το κάνουμε.»

Ούτε η παρουσία του Ρηγόπουλου.

Ούτε η ανώνυμη μετακίνηση.

Ούτε η απουσία της Μαρίας από τις καταχωρίσεις.

Κανένα από αυτά μόνο του δεν ήταν αρκετό.

Αλλά υπήρχε κάτι που δεν μπορούσαν πια να αγνοήσουν.

Η Μαρία είχε φτάσει στην ίδια αντίφαση που είχαν πλέον τεκμηριώσει και οι ίδιοι.

Και αμέσως μετά η έρευνά της σταμάτησε.

Ο Σταθόπουλος έμεινε σιωπηλός.

«Ακόμη δεν έχουμε τη δολοφονία.»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Όχι.»

«Έχουμε όμως το κίνητρο.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Έχουμε λόγο να ψάξουμε για κίνητρο.»

«Επειδή η Μαρία πλησίαζε.»

«Ναι.»

«Και τώρα πρέπει να δούμε αν ο άνθρωπος που είχε λόγο να φοβηθεί ήταν ο ίδιος που συνδέεται με τη νύχτα.»

Ο Λεοντίου άνοιξε τη δικογραφία της εξαφάνισης.

Εκεί βρισκόταν η δεύτερη ακολουθία.

Η Μαρία εξαφανίστηκε.

Το όχημα της κλινικής καταγράφηκε να βγαίνει από την πίσω είσοδο στις **02:17**.

Ο φύλακας είχε δει την έξοδο.

Το βιβλίο κίνησης έγραφε:

«Επείγουσα μετακίνηση».

Το όχημα επέστρεψε στις **05:40**.

Κανένα όνομα οδηγού.

Κανένas επιβάτης.

Κανένas προορισμός.

Ο Σταθόπουλος σήκωσε το βλέμμα.

«Δεν μας λέει ποιος ήταν μέσα.»

«Όχι.»

«Δεν μας λέει ότι ήταν μέσα η Μαρία.»

«Όχι.»

«Δεν μας λέει καν γιατί έφυγε το όχημα.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου ακούμπησε το χέρι πάνω στο χαρτί.

«Και γι' αυτό είναι χρήσιμο.»

«Χρήσιμο;»

«Επειδή μας λέει μόνο αυτό που πραγματικά ξέρουμε.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«02:17. Έξοδος.»

«Ναι.»

«05:40. Επιστροφή.»

«Ναι.»

«Και ανάμεσα υπάρχει ένα κενό.»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη σελίδα.

«Ένα κενό που δεν θα γεμίσουμε με υποθέσεις.»

Έκλεισε τη δικογραφία.

Ύστερα γύρισε στους φακέλους.

«Θα το γεμίσουμε με ό,τι μπορούμε να αποδείξουμε.»

Η Μαρία είχε ζητήσει συγκεκριμένους φακέλους.

Είχε εντοπίσει τη σειρά.

Είχε επιστρέψει στον ίδιο φάκελο την τελευταία ημέρα.

Ο Ρηγόπουλος είχε υπογράψει περισσότερες από μία κρίσιμες μεταβολές.

Ήταν παρών στην κλινική την τελευταία ημέρα.

Βρισκόταν στο ιατρικό τμήμα στις 20:25.

Και μετά υπήρχε η νύχτα.

Ο Σταθόπουλος έφερε μπροστά του την παλιά δήλωση του Ρηγόπουλου.

«Τι είχε πει τότε;»

Ο Λεοντίου διάβασε ξανά το κείμενο.

«Ότι η Μαρία είχε αποχωρήσει χωρίς να έχει προηγηθεί κάποια ουσιαστική επαγγελματική σύγκρουση μαζί του.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τους τέσσερις φακέλους.

«Και τώρα;»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

«Τώρα ξέρουμε ότι η έρευνά της είχε στραφεί ακριβώς στις καταχωρίσεις στις οποίες εμφανιζόταν η υπογραφή του.»

«Αυτό αλλάζει τη δήλωσή του.»

«Την κάνει αντίφαση.»

«Όχι απόδειξη.»

«Όχι.»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Αλλά μια αντίφαση που δεν υπήρχε τρόπος να αξιολογηθεί πριν είκοσι χρόνια..»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

Τότε είχαν μια γυναίκα που είχε εξαφανιστεί.

Δεν είχαν κίνητρο.

Δεν ήξεραν τι έψαχνε.

Δεν γνώριζαν τους φακέλους.

Δεν γνώριζαν τον μηχανισμό.

Τώρα τα είχαν όλα μπροστά τους.

Η Μαρία δεν εξαφανίστηκε μέσα σε μια άγνωστη ιστορία.

Εξαφανίστηκε ενώ ερευνούσε κάτι συγκεκριμένο.

Και αυτό το συγκεκριμένο είχε πλέον όνομα.

Ο Λεοντίου άνοιξε ξανά τους φακέλους.

«Αυτό είναι το σημείο που αλλάζει η υπόθεση.»

«Ποιο;»

«Μέχρι τώρα ψάχναμε ποιος μπορούσε να συνδέεται με τη Μαρία.»

Σήκωσε έναν φάκελο.

«Τώρα ξέρουμε τι μπορεί να είχε φοβηθεί κάποιος ότι θα αποκαλύψει.»

Έβαλε τον φάκελο κάτω.

«Και ξέρουμε ποιος είχε άμεση σχέση με αυτό.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε το όνομα.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο Λεοντίου συνέχισε.

«Δεν σημαίνει ότι σταματάμε την έρευνα και αποφασίζουμε.»

«Τότε τι σημαίνει;»

«Σημαίνει ότι τώρα μπορούμε να του κάνουμε την ερώτηση που δεν μπορούσαμε να κάνουμε τότε.»

«Ποια;»

Ο Λεοντίου κοίταξε τη δήλωση.

«Πώς γνώριζε τι είχε κάνει η Μαρία και τι συνέβη μετά..»

Ο Σταθόπουλος δεν μίλησε.

Γιατί η ερώτηση ήταν πλέον διαφορετική.

Δεν ήταν:

Πού ήταν ο Ρηγόπουλος τη νύχτα;

Δεν ήταν:

Ποιος πήρε το όχημα;

Δεν ήταν:

Ποιος σκότωσε τη Μαρία;

Ήταν πρώτα:

Τι γνώριζε ο Ρηγόπουλος;

Και μετά:

Πότε το γνώριζε;

Και, κυρίως:

Τι έκανε αφού το έμαθε;

Ο Λεοντίου πήρε τους τέσσερις φακέλους.

Τους έβαλε τον έναν δίπλα στον άλλον.

«Αυτό δεν είναι πια μια υπόθεση με τρεις γιατρούς.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Ο Κυριακίδης και η Μακρή θα πρέπει να απαντήσουν για τις δικές τους πράξεις. Για τις μεταβολές που υπέγραψαν. Για όσα γνώριζαν. Για όσα απέκρυψαν.»

Σταμάτησε.

«Αλλά ο Ρηγόπουλος έχει κάτι που οι άλλοι δεν έχουν.»

«Τι;»

«Τη δεύτερη εμφάνιση στους κρίσιμους φακέλους.»

Έπειτα:

«Τη θέση του μέσα στην κλινική.»

Και τέλος:

«Την αντίφαση ανάμεσα σε όσα υποστήριξε και σε όσα ξέρουμε πλέον ότι ερευνούσε η Μαρία.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε ξανά την ώρα.

18:10.

«Και μετά;»

Ο Λεοντίου πήρε το σημείωμα της Μαρίας.

«Να ελεγχθεί η σειρά των καταχωρίσεων.»

Το διάβασε για τελευταία φορά.

«Μετά είναι η νύχτα.»

Ακούμπησε το σημείωμα δίπλα στη δικογραφία.

02:17.

05:40.

Δύο ώρες και είκοσι τρία λεπτά δεν υπήρχαν μέσα σε κανένα έγγραφο.

Κι όμως, τώρα δεν ήταν πια ένα άδειο κενό.

Είχε προηγηθεί όλη η έρευνα της Μαρίας.

Είχαν προηγηθεί οι φάκελοι.

Οι καταχωρίσεις.

Οι υπογραφές.

Οι αλλαγές.

Το οικονομικό όφελος.

Και, πάνω απ' όλα, η στιγμή κατά την οποία κάποιος μπορούσε να καταλάβει ότι η Μαρία είχε πλησιάσει πολύ κοντά.

Ο Λεοντίου κοίταξε τον Σταθόπουλο.

«Τώρα έχουμε κάτι που δεν είχαμε πριν.»

«Τι;»

«Κατεύθυνση.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον φάκελο.

«Ρηγόπουλος.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Ύστερα είπε:

«Ρηγόπουλος.»

Και αυτή τη φορά το όνομα δεν ήταν απλώς ένα όνομα μέσα σε έναν φάκελο.

Ήταν ο άνθρωπος που έπρεπε να εξηγήσει τις αντιφάσεις.

Ο άνθρωπος που είχε βρεθεί μέσα στη διαδικασία που η Μαρία αποκάλυπτε.

Ο άνθρωπος που εμφανιζόταν περισσότερες από μία φορές στις κρίσιμες καταχωρίσεις.

Ο άνθρωπος που ήταν στην κλινική όταν η έρευνα της Μαρίας είχε φτάσει στο πιο επικίνδυνο σημείο της.

Και τώρα υπήρχε κάτι ακόμη.

Η νύχτα.

Το όχημα.

Η πίσω είσοδος.

Το **02:17**.

Ο Λεοντίου έκλεισε αργά τον φάκελο.

Δεν είχαν ακόμη όλες τις απαντήσεις.

Αλλά για πρώτη φορά δεν έψαχναν έναν άγνωστο.

Έψαχναν έναν συγκεκριμένο άνθρωπο.

Και η ερώτηση δεν ήταν πια αν ο Ρηγόπουλος είχε σχέση με τη διαδικασία.

Αυτό είχε ήδη αποδειχθεί.

Η ερώτηση ήταν τι έκανε όταν κατάλαβε ότι η Μαρία είχε αρχίσει να καταλαβαίνει τη δική του.

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

«Πάμε.»

Ο Σταθόπουλος πήρε τους φακέλους.

«Πού;»

Ο Λεοντίου κοίταξε για τελευταία φορά το όνομα στο εξώφυλλο.

ΜΑΡΚΟΣ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

«Να του κάνουμε τις ερωτήσεις που είκοσι χρόνια πριν δεν μπορούσαμε.»

Και αυτή τη φορά κανείς δεν μίλησε για συμπτώσεις.

Γιατί η σειρά είχε τελειώσει.

Και τώρα άρχιζε η λογοδοσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 58

ΟΙ ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ

Το πρωί δεν είχε τίποτα διαφορετικό.

Η πόλη ξυπνούσε όπως κάθε άλλη μέρα.

Τα αυτοκίνητα περνούσαν στους δρόμους.

Τα καταστήματα άνοιγαν.

Οι άνθρωποι πήγαιναν στις δουλειές τους χωρίς να γνωρίζουν ότι, κάπου αλλού, μια υπόθεση είκοσι ετών είχε μόλις αλλάξει οριστικά.

Στο γραφείο του Λεοντίου, όμως, κανείς δεν μιλούσε για μια παλιά υπόθεση.

Μιλούσαν για ανθρώπους.

Για ονόματα.

Για πράξεις.

Για ευθύνες.

Οι φάκελοι ήταν ανοιχτοί πάνω στο τραπέζι.

Η Μαρία Καραβέλα.

Οι τέσσερις κρίσιμες περιπτώσεις.

Οι υπογραφές.

Οι οικονομικές καταχωρίσεις.

Το παλιό βιβλίο κίνησης.

02:17.

05:40.

Και το όνομα που επανερχόταν ξανά και ξανά.

Μάρκος Ρηγόπουλος.

Ο Σταθόπουλος μπήκε στο γραφείο.

«Έχουμε τις εντολές.»

Ο Λεοντίου δεν απάντησε αμέσως.

Κοίταξε για τελευταία φορά τα χαρτιά.

«Είναι όλα δεμένα;»

«Όσο χρειάζεται.»

«Όχι όσο νομίζουμε.»

Ο Σταθόπουλος κατάλαβε.

«Όσο αποδεικνύονται.»

Ο Λεοντίου έγνεψε.

Αυτό ήταν το μόνο που τον ενδιέφερε.

Δεν είχαν φτάσει μέχρι εδώ για να αντικαταστήσουν μια παλιά άδικη σιωπή με μια καινούργια βιαστική κατηγορία.

Κάθε άνθρωπος θα αντιμετωπιζόταν για όσα μπορούσαν να στηρίξουν τα στοιχεία.

Ο Ρηγόπουλος για όσα τον συνέδεαν με την αλλοίωση της διαδικασίας, με τις κρίσιμες καταχωρίσεις, με τη γνώση της έρευνας της Μαρίας και με όσα είχαν συμβεί στη συνέχεια.

Ο Κυριακίδης για τη δική του συμμετοχή στις κρίσιμες καταχωρίσεις.

Η Μακρή για τη δική της.

Δεν ήταν όλοι ίδιοι.

Δεν είχαν κάνει όλοι το ίδιο.

Αλλά κανείς δεν θα μπορούσε πλέον να κρυφτεί πίσω από τη γενική λειτουργία της μελέτης.

Ο Λεοντίου έκλεισε τον πρώτο φάκελο.

«Πηγαίνουμε.»

Ο Ρηγόπουλος ήταν στην κλινική.

Η καθημερινότητα γύρω του συνεχιζόταν.

Άνθρωποι περνούσαν από τον διάδρομο.

Τηλέφωνα χτυπούσαν.

Πόρτες άνοιγαν και έκλειναν.

Για λίγα ακόμη λεπτά, όλα έμοιαζαν φυσιολογικά.

Ύστερα η πόρτα άνοιξε.

Ο Ρηγόπουλος σήκωσε το κεφάλι.

Είδε τον Λεοντίου.

Δεν χρειάστηκε να ρωτήσει γιατί ήταν εκεί.

Το πρόσωπό του δεν άλλαξε αμέσως.

Μόνο τα μάτια του έμειναν για λίγο πάνω στον φάκελο που κρατούσε ο Λεοντίου.

«Τι συμβαίνει;»

Ο Λεοντίου στάθηκε απέναντί του.

«Μάρκο Ρηγόπουλε, πρέπει να έρθετε μαζί μας.»

Για πρώτη φορά εκείνο το πρωί, η ηρεμία του Ρηγόπουλου έσπασε.

Όχι πολύ.

Μόνο όσο χρειαζόταν.

«Με ποια κατηγορία;»

Ο Λεοντίου τον κοίταξε.

«Θα σας ενημερώσουμε επίσημα.»

Ο Ρηγόπουλος κοίταξε ξανά τον φάκελο.

Ίσως να αναγνώρισε το όνομα.

Ίσως όχι.

Ο Λεοντίου δεν του έδωσε χρόνο να το εξηγήσει.

Για είκοσι χρόνια ο Ρηγόπουλος είχε υπάρξει ένας άνθρωπος μέσα σε μια παλιά ιστορία που δεν είχε ολοκληρωθεί.

Τώρα η ιστορία είχε επιστρέψει.

Μόνο που αυτή τη φορά είχε στοιχεία που τότε δεν υπήρχαν.

Ο Ρηγόπουλος σηκώθηκε.

Δεν αντιστάθηκε.

Δεν είπε τίποτα.

Ακολούθησε τους αστυνομικούς έξω.

Ο Κυριακίδης ενημερώθηκε λίγο αργότερα.

Η δική του αντίδραση ήταν διαφορετική.

Δεν είχε την ίδια σιωπή.

«Δεν καταλαβαίνω.»

Ο Σταθόπουλος άνοιξε τον φάκελο.

«Θα τα δείτε όλα.»

«Για μια καταχώριση;»

«Όχι μόνο για μια καταχώριση.»

Ο Κυριακίδης έμεινε ακίνητος.

Ήξερε πλέον ότι το θέμα δεν ήταν μια ημερομηνία.

Δεν ήταν ένα λάθος.

Δεν ήταν μια διόρθωση.

Ήταν η σειρά.

Και η σειρά είχε επαναληφθεί.

«Εγώ έκανα τη δουλειά μου.»

Ο Σταθόπουλος τον κοίταξε.

«Αυτό θα κριθεί από τα στοιχεία.»

Ο Κυριακίδης δεν απάντησε.

Για πρώτη φορά δεν μπορούσε να κρυφτεί πίσω από τη φράση που είχε χρησιμοποιηθεί τόσες φορές:

«Έγινε ένα λάθος.»

Γιατί ένα λάθος μπορούσε να συμβεί μία φορά.

Όταν όμως υπήρχε συγκεκριμένη μεταβολή, συγκεκριμένη σειρά, συγκεκριμένη ένταξη και συγκεκριμένο οικονομικό αποτέλεσμα, το λάθος έπρεπε να εξηγηθεί.

Και η εξήγηση δεν μπορούσε πλέον να είναι γενική.

Ο Κυριακίδης οδηγήθηκε έξω.

Η Μακρή ήταν η τελευταία.

Όταν είδε τους αστυνομικούς, κατάλαβε αμέσως.

Δεν ρώτησε πολλά.

«Είναι για τους φακέλους;»

Ο Λεοντίου δεν ήταν εκεί αυτή τη φορά.

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

«Για όσα γράψατε.»

Η Μακρή κατέβασε το βλέμμα.

«Εγώ δεν ήξερα...»

Σταμάτησε.

Η φράση έμεινε μισή.

Ο Σταθόπουλος δεν τη συμπλήρωσε.

Δεν ήταν δική του δουλειά να της προσφέρει λέξεις.

Θα έπρεπε να τις βρει μόνη της.

Και να τις στηρίξει.

Γιατί η Μαρία είχε κάνει ακριβώς το αντίθετο.

Όταν δεν ήξερε, δεν συμπλήρωνε.

Όταν δεν μπορούσε να αποδείξει, δεν κατηγορούσε.

Όταν έβλεπε μια αντίφαση, δεν την έκανε ενοχή.

Την κρατούσε.

Την έλεγχε.

Την ακολουθούσε.

Μέχρι να γίνει στοιχείο.

Ο Λεοντίου έμεινε μόνος στο γραφείο.

Μπροστά του υπήρχε το τελευταίο χαρτί.

Το σημείωμα της Μαρίας.

Το πήρε στα χέρια του.

Το διάβασε.

«Μην ψάχνεις ενοχή. Ψάξε διαδικασία.»

Για λίγο δεν έκανε τίποτα.

Ύστερα το δίπλωσε προσεκτικά.

Όχι σαν αποδεικτικό στοιχείο.

Σαν κάτι που έπρεπε να επιστρέψει εκεί όπου ανήκε.

Στη Μαρία.

Η υπόθεση είχε ξεκινήσει με μια γυναίκα που είχε εξαφανιστεί.

Είκοσι χρόνια δεν υπήρχε ούτε σώμα.

Ούτε βέβαιο σημείο.

Ούτε απάντηση.

Υπήρχε μόνο μια ώρα.

02:17.

Ένα όχημα.

Μια πίσω έξοδος.

Και μια γυναίκα που δεν γύρισε ποτέ.

Ύστερα βρέθηκε το σημείο.

Το έδαφος.

Τα οστά.

Το κουμπί.

Η ταυτοποίηση.

Και μαζί τους ήρθαν ξανά οι φάκελοι.

Οι καταχωρίσεις.

Οι υπογραφές.

Η διαδικασία.

Η Μαρία είχε ξεκινήσει από εκεί.

Όχι από έναν άνθρωπο.

Από μια σειρά πραγμάτων που δεν ταίριαζαν.

Και τελικά η σειρά είχε οδηγήσει στους ανθρώπους.

Ο Λεοντίου σηκώθηκε.

Πήγε στο παράθυρο.

Η μέρα είχε προχωρήσει.

Για τους περισσότερους ήταν μια συνηθισμένη ημέρα.

Για εκείνον όχι.

Γιατί η αλήθεια δεν είχε εμφανιστεί ξαφνικά.

Είχε χτιστεί κομμάτι κομμάτι.

Με ημερομηνίες.

Με λάθη.

Με αντιφάσεις.

Με σιωπές.

Με πράγματα που κάποιος είχε θεωρήσει ασήμαντα.

Και πάνω απ' όλα με τη δουλειά μιας γυναίκας που, είκοσι χρόνια πριν, είχε αρνηθεί να προσπεράσει κάτι που δεν της φαινόταν σωστό.

Ο Λεοντίου γύρισε προς το τραπέζι.

Πήρε το σημείωμα.

Το έβαλε μέσα στον φάκελο της Μαρίας.

Και τον έκλεισε.

Αυτή τη φορά δεν υπήρχε κάτι άλλο να προσθέσει.

Μόνο η τελευταία λέξη.

Μαρία Καραβέλα.

Για είκοσι χρόνια ήταν ένα όνομα σε μια παλιά δικογραφία.

Τώρα ήταν ξανά ένας άνθρωπος.

Και η υπόθεσή της δεν ήταν πλέον μια εξαφάνιση χωρίς απάντηση.

Είχε γίνει αλήθεια.

Και η αλήθεια, επιτέλους, είχε ονόματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 59

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΕΙΡΑ

Το βράδυ είχε πέσει.

Η πόλη είχε ησυχάσει αρκετά ώστε οι ήχοι από τον δρόμο να φτάνουν στο γραφείο του Λεοντίου πιο καθαρά.

Ένα αυτοκίνητο πέρασε μακριά.

Ύστερα άλλο ένα.

Και μετά πάλι σιωπή.

Ο Λεοντίου καθόταν μόνος.

Μπροστά του δεν υπήρχαν πλέον δεκάδες φάκελοι.

Μόνο ένας.

MARIA KAPABEΛA.

Τον άνοιξε.

Δεν υπήρχε λόγος να ψάξει κάτι.

Όλα είχαν ήδη ειπωθεί.

Η Μαρία είχε βρεθεί.

Η ταυτότητά της είχε επιβεβαιωθεί.

Η έρευνα είχε οδηγήσει στους ανθρώπους που έπρεπε να λογοδοτήσουν.

Η παλιά υπόθεση είχε αποκτήσει επιτέλους συνέχεια.

Κι όμως, ο Λεοντίου δεν ένιωθε ότι είχε τελειώσει κάτι απλό.

Είχε τελειώσει μια αναμονή είκοσι ετών.

Αυτό ήταν διαφορετικό.

Πήρε στα χέρια του το μικρό σημείωμα.

Το ίδιο.

Εκείνο που είχε γράψει η Μαρία όταν όλα είχαν ακόμη αρχίσει.

Το κοίταξε για αρκετή ώρα.

**«Μην ψάχνεις ενοχή.
Ψάξε διαδικασία.»**

Ο Λεοντίου χαμογέλασε ανεπαίσθητα.

Όχι επειδή ήταν χαρούμενος.

Επειδή τώρα καταλάβαινε.

Η Μαρία δεν είχε ψάξει ποτέ έναν ένοχο.

Δεν είχε ξεκινήσει λέγοντας ότι κάποιος είχε κάνει κάτι.

Είχε δει μια σειρά που δεν της ταίριαζε.

Μια ημερομηνία.

Μια εξέταση.

Μια αξιολόγηση.

Μια καταχώριση.

Και αντί να την προσπεράσει, είχε γυρίσει πίσω.

Είχε ξανακοιτάξει.

Ύστερα άλλη μία φορά.

Και άλλη.

Μέχρι που αυτό που έμοιαζε μικρό έγινε μοτίβο.

Και το μοτίβο έγινε στοιχείο.

Και τα στοιχεία, ένα ένα, έγιναν αλήθεια.

Ο Λεοντίου έκλεισε τα μάτια για λίγο.

Σκέφτηκε τη γυναίκα που δεν γνώρισε ποτέ πραγματικά.

Τη γιατρό που είχε μάθει να προσέχει.

Να μην εμπιστεύεται την πρώτη εικόνα.

Να ελέγχει τη σειρά.

Να μην αποφασίζει πριν έχει τα δεδομένα.

Ίσως αυτό να ήταν τελικά το πιο σημαντικό πράγμα που είχε αφήσει πίσω της.

Όχι μόνο την υπόθεση.

Τον τρόπο με τον οποίο έπρεπε να την κοιτάξεις.

Ο Σταθόπουλος εμφανίστηκε στην πόρτα.

«Δεν έφυγες ακόμη;»

Ο Λεοντίου σήκωσε το βλέμμα.

«Σε λίγο.»

Ο Σταθόπουλος κοίταξε τον φάκελο.

«Τελείωσε.»

Ο Λεοντίου έμεινε για λίγο σιωπηλός.

«Ναι.»

«Και τώρα;»

Ο Λεοντίου κοίταξε το σημείωμα.

«Τώρα τίποτα.»

Ο Σταθόπουλος περίμενε.

«Αυτό είναι το περίεργο», είπε ο Λεοντίου. «Τόσα χρόνια ψάχναμε τι είχε γίνει. Τώρα που το ξέρουμε, δεν υπάρχει τίποτα άλλο να ψάξουμε.»

Ο Σταθόπουλος έγνεψε.

Έκανε να φύγει.

«Λεοντίου.»

«Ναι;»

«Αν δεν είχε προσέξει εκείνη τις ημερομηνίες;»

Ο Λεοντίου κοίταξε ξανά το σημείωμα.

«Τότε μπορεί να μην είχαμε φτάσει ποτέ εδώ.»

Ο Σταθόπουλος έφυγε.

Η πόρτα έκλεισε.

Ο Λεοντίου έμεινε μόνος.

Πήρε τον φάκελο της Μαρίας και τον έκλεισε.
Για πρώτη φορά δεν υπήρχε επόμενη σελίδα.
Δεν υπήρχε επόμενο όνομα.
Δεν υπήρχε νέο ερώτημα.
Μόνο η τελευταία σειρά.
Και η τελευταία σειρά έλεγε όσα έπρεπε.
Η Μαρία είχε ψάξει.
Είχε επιμείνει.
Είχε φτάσει κοντά στην αλήθεια.
Και η αλήθεια, τελικά, είχε βγει στην επιφάνεια.
Ο Λεοντίου σηκώθηκε.
Έσβησε το φως.
Πριν κλείσει την πόρτα, γύρισε για μια τελευταία φορά προς το γραφείο.
Στο σκοτάδι, πάνω στο τραπέζι, το χαρτί της Μαρίας ήταν ακόμη εκεί.
Μια μικρή φράση.
Μια απλή οδηγία.
Αλλά αρκετή για να αλλάξει ολόκληρη την υπόθεση.
Μην ψάχνεις ενοχή.
Ψάξε διαδικασία.
Ο Λεοντίου έκλεισε την πόρτα.
Και αυτή τη φορά η σιωπή δεν έκρυβε τίποτα.
Η νύχτα της Μαρίας είχε τελειώσει.
Η αλήθεια είχε βρει τη σειρά της.
Και η σειρά είχε, επιτέλους, βρει την αλήθεια.

ΤΕΛΟΣ

Αστυάκης Τρίβας

